Proceedings

VOLUME VI : Humanities and Social Sciences

The 15th Benjamit Vichakarn National and International Conference on "AI : A Driving Force for Sustainable Development Goals"

ชื่อบทความ	ผู้เขียน	หน้า
คุณสมบัติของนักศึกษาสหกิจศึกษาที่สถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบังต้องการ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาไทย	ปิยาภา พรหมทอง กวีกานต์ กลั่นมา จรูญวิทย์ ใตสัจจะวงษ์	125-133
กลยุทธ์ทางการตลาด 4 C's ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ กระเป๋าแบรนเนมของนักศึกษาในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร	ทักษพร ดาวขาว วัลลภ นิมานนท์	134-142
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม	เคไขชัย สาพิมพ์ คุภโชค เสมศรี เพียร โตท่าโรง สิทธิกร ใจดี เจตจอหอ	143-159
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำ Chat GPT ไปประยุกต์ใช้ในงานบัญชี	วฤตตา สังวรกิตติวุฒิ ฐนิดา บุญยสาร สมโภช ฮองกูล นวพร เชื้อเฉลิม ประภาพรรณ เอกอภิสิทธิ์	160-167
ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัส รับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในงานโลจิสติกส์	คุภเดช สงสม ธนวัฒน์ อภิธานวิทิต จุลจักร เอี่ยมลาภะ	168-182
ความพึงพอใจต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่	รณชัย แพทย์ไชโย โยษิดา ผันลักษณ์ ดนุพล วันชัยสถิร	183-191
การส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	นฤพนธ์ อัยสานนท์ จินดา ขลิบทอง เฉลิมศักดิ์ ตุ้มหิรัญ	192-204
ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ตำบลบางคลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	สมฤดี นามวงษ์	205-217
แนวทางความร่วมมือระหว่างชุมชนกับตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา สถานีตำรวจนครบาลหนองจอก	พรเทพ สุดปัญญา เฉลิมพล บุชอุดม ผกากรอง ชุศิกุลวรนันท์	218-229
พฤติกรรมการจัดการขยะอาหารของชุมชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต	ปิ่นรัตน์ สิริพันธ์พงศ์	230-244
ปัจจัยที่ส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำโบราณบางพลี	กวีกานต์ กลั่นมา ภณสิทธ์ อ้นยะ	245-252
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มแปลงใหญ่ปาล์มน้ำมันในอำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา	นพดล ภักดี จินดา ขลิบทอง เฉลิมศักดิ์ ตุ้มหิรัญ	253-273

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	หน้า
ภาวะพังผืดในตับในผู้ที่อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีในประเทศไทย	ธนวัฒน์ โนชัยวงค์ จุฑาธิป ศีลบุตร ชูเกียรติ วิวัฒน์วงศ์เกษม	472-481
การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นเรื่องการจัดการเสียงด้วยดิจิทัลมิกเซอร์สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะนวัตกรรม เทคโนโลยีและการสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น	นล นาคนาคา สุพิชา เทศตรุณ	482-492
รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตสาธารณสุขศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนนทบุรี	นนทรี สัจจาธรรม	493-503
การประเมินท่าทางการทำงานและอาการผิดปกติของระบบกล้ามเนื้อและโครงสร้างกระดูกของพนักงานผสมสี ในโรงงานพลาสติกแห่งหนึ่ง	พรรณวดี ระดิ่งทิน ปิยะรัตน์ ปรีย์มาโนช เสรีย์ ตู้ประกาย	504-513
การออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการร้านขายนมไข่มุกขนาดเล็กด้วยเว็บแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน	อนุวัฒน์ ใจดี ณัฐวัตร หมื่นยศ ธีรภัทร์ ศรีจันทร์ ภูวเดช แสนโซ้ง ศราวุฒิ จำปาทอง ศิริวัลย์ จันทร์แก้ว	514-524
การปรับปรุงคุณภาพและลดต้นทุนความสูญเสียในคลังสินค้าของธุรกิจเกี่ยวกับงานโครงสร้างแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี	อาธิตญา ฉวีวงษ์ นพัชกร ทองเรือนดี	525-537
ประสิทธิภาพการทำงานของโมเดลต้นไม้ตัดสินใจสำหรับการพยากรณ์ข้อมูลด้วยชุดข้อมูลการพยากรณ์โรคหัวใจ	สันทัด พรหมแท่น ณชัสร จุติสงขลา ธัชตะวัน ขนะกูล	538-549
การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต กรณีศึกษาโรงงานผลิตภัณฑ์เห็ด	เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ ศิริวรรณ กาวิชา	550-562
การเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วยวิธี ABC ANALYSIS และ FIFO SYSTEM กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง	วชิรศักดิ์ วงคมะณี เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ นาตาลี บัวพร ณัฐมน ทาปั่น	563-572

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	หน้า
การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังกรณีศึกษาคลังสินค้าบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง	พันธิภา ฉันทะ เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ ฉวีวรรณ โสทัตธง มัทวี เพรชภู่	573-587
การพัฒนาอุปกรณ์เปิด–ปิดระบบสูบน้ำอัตโนมัติสำหรับสวนทุเรียนกรณีศึกษาศูนย์อนุรักษ์ทุเรียนนนท์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	ณัฐชนก โพธิ์แจ้ง อิทธิพล ยิ่งยง ชัยวัฒน์ สิริไพบูลย์กาญจน์ พฤกษ์ภูมิ ธีรานุตร รสสุคนธ์ ทับพร	588-598
การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนติดตั้งระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาของสถานีบริการน้ำมัน	ทยากร หงษ์ทรัพย์ภิญโญ วีระเกษตร สวนผกา คมสันต์ หงษ์สมบัติ	599-608
การพัฒนากล่องยาพร้อมระบบแจ้งเตือนโดยใช้เทคโนโลยีการพิมพ์สามมิติ	เจษฎา ไอยราพัฒนา เขมณัฏฐ์ พิมพ์ศรี ชนะ ครุฑกล่อม พุทธินันท์ นาคสุข	609-618
การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมคอมพิวเตอร์ของบริษัท ชัยวัฒนา แทนเนอรี่ กรุ๊ป จำกัด	สันติ เติมผล นพดล สามล ประไพศรี ฤทธิ์ไธสง พิพัฒพงศ์ ทานา	619-630
การปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการติดตั้งแผ่น PRECAST	เดโชชัย สาพิมพ์ ณัฐชฎา พิมภาภรณ์ ปิยะนาถ ชีชนะ อานนท์ โข่จา	631-641
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานกรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต	มัลลิกา จันทร์ไทย ฐิตาภา เบ้าทอง พรสวรรค์ จารคุณ ภนิดา โพธิ์เกษม	642-653
การศึกษาคุณภาพของชิฟฟ่อนเค้กที่ใช้น้ำตาลหญ้าหวานแทนน้ำตาลทราย	พรฤทัย ครุยทอง	654-662

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในงานโลจิสติกส์

Marketing Factors Affecting Parental Satisfaction in the Bus Service Pick-up and Drop-off Students of a Private School in Logistics

ศุภเดช สงสม[1], ธนวัฒน์ อภิธานวิทิต[2], จุลจักร เอี่ยมลาภะ[3]

[1] *คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, supadachsongsom@gmail.com*

[2] *คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, dewlanla22347@gmail.com*

[3] *คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, tuntemteenn@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในงานโลจิสติกส์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่ง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพการบริการกับระดับความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น วิธีการสุ่มแบบสะดวก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี ทาโร ยามาเน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบ Independent Sample Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Post Hoc)

ผลการวิจัยพบว่าส่วนมากเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 15,001-25,000บาท และมักเลือกใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง วัตถุประสงค์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มักจะไม่มีเวลาเพียงพอในการเดินทางไปส่งบุตรหลานที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง และมีความเป็นกังวลใจในเรื่องของความปลอดภัยของบุตรหลานในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งของโรงเรียน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, รถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง

Abstract

The research on marketing factors affecting parents' satisfaction with the school bus service of a private school in logistics has the following objectives: 1) to study the level of

satisfaction with the school bus service of a private school classified by demographic factors; 2) to study and compare service quality factors affecting satisfaction with the school bus service; and 3) to study the relationship between service quality factors and satisfaction with the school bus service of a private school. The research instruments used were questionnaires, random sampling without considering the probability, and convenient sampling. The sample group used in this research was 400 parents of students who used the school bus service of a private school. The sample size was determined by the Taro Yamane method using a simple random sampling method. The statistics used in the research were percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested using the Independent Sample Test, One-way ANOVA, and pairwise comparison analysis using the LSD (Post Hoc) method. The results of the research found that most of them were males more than females. Most of them worked as employees of private companies, had an income of 15,001-25,000 baht, and often chose to use the school bus service of a private school. The majority of respondents often do not have enough time to travel to send their children to a private school and are concerned about their children's safety when using the school's shuttle bus service.

Keywords: Satisfaction, School bus of a private school

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้ทำวิจัยต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความเห็นในการบริการรถบัสรับ-ส่งของนักเรียนโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในงานโลจิสติกส์ เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันมีการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนเกี่ยวกับรถบัสบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเกิดจากคนขับมีการขับรถเสียหลัก หรือไฟไหม้รถบัสที่เป็นผลจากความไม่พร้อมของรถที่อาจจะไม่ได้มาตรฐานทางผู้ทำวิจัยจึงตระหนักถึงความปลอดภัยของนักเรียนที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งจึงทำการวิจัยครั้งนี้ขึ้นมาเพื่อศึกษาความพึงพอใจ และมาตรฐานของรถบัสโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ และทำการสำรวจจนแบบสำรวจได้มาตรฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งจำนวน 400 คน เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการให้บริการของรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อสร้างความพึงพอใจ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่นักเรียนที่ใช้บริการมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งจำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์คือ เพศ ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพการบริการกับระดับความพึงพอใจในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง

2. เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการให้บริการของรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อสร้างความพึงพอใจ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้ใช้บริการมากขึ้น

3. เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ให้บริการ ทางด้านคนขับ และโรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพการให้บริการในด้านต่างๆให้ดี มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัยขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น ผู้ใช้บริการรถบัส โรงเรียนเอกชน แห่งหนึ่ง สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเขตบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ให้บุตรหลานใช้บริการรถรับ-ส่ง ของโรงเรียน 400 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้การสุ่มแบบสะดวกโดยถือความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นเกณฑ์สำคัญ เป็นการสุ่มผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชน แห่งหนึ่ง เป็นกลุ่มตัวอย่างจนครบจำนวนที่ต้องการ โดยใช้สูตรดังนี้ Taro yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 0.05% ดังนี้

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P แทน จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย (0.3)

Z แทน ความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

Z ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96 (มั่นใจ 95%)

D แทน สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (0.05)

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

$$n = \frac{0.3(1-0.3)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

$$n = \frac{0.81}{0.0025}$$

$$n = 324$$

ซึ่งจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 324 คน แต่เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเพียงพออย่างเหมาะสมที่จะใช้ทดสอบ รวมถึงเพื่อป้องกันอัตราการตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยเพิ่มจำนวนการเก็บแบบสอบถาม อีก 19% ทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีโครงสร้างแน่นอน

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง จากนั้นมากำหนดกรอบแนวคิดใช้การวิจัยกำหนดนิยาม และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง และตรวจสอบแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับบุคคลทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

3. ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยผลการวิเคราะห์ จากตารางคำถามมีทั้งหมด 3 ด้านพบว่า แต่ละข้อคำถามได้ค่า IOC เกิน 0.5 และค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 1 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานที่กำหนด คือ มากกว่า 0.5

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น

เมื่อทำการแจกแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 30 ชุด เพื่อทำการ try out พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่น จากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบลาค แอลฟ่า (Cronbrach’s Alpha Coefficient) ได้ผลประมวลผลวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 % ด้วยวิธีของ Cronbach's Alpha เพื่อหาค่าแอลฟ่า (Alpha Coefficient) เมื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Test) ของแบบสอบถามจะได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า Cronbach เท่ากับ 0.735

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ดังนี้

4.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ / ผู้เชี่ยวชาญ และพนักงานขับรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง และงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

4.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้มาจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิได้จากการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลตำราวิชาการเอกสารผลงานวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต หอสมุดแสงหิรัญของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ สุวรรณภูมิ การสอบถามจากผู้รู้ ที่ปรึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างจากผู้ใช้บริการ โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในเขต บางบ่อ

2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจะนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์มีวิธีดังนี้

6.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

6.1.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

6.1.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคุณภาพการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัส รับ – ส่ง นักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย 1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) 2. ด้านราคา (Price) 3. ด้านสถานที่ (Place) โดยระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับนั้นจะใช้สูตรการคำนวณช่วงกว้างของชั้น ดังนี้

$$Interval = \frac{RangRang(RR)}{CICIassass(CC)}$$
$$= \frac{5-1}{5}$$
$$= 0.8$$

จากนั้นนำมาหาระดับคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดความสำคัญของความพึงพอใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติทดสอบค่าที่ (t-test) คือ การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่เกี่ยวกับเพศ (ชวนชัย เชื้อสาธุชน,2546 :177 อ้างถึงใน สุมาลี สิงขรอาสน์,2553,:54

ใช้ $t-test$ สูตร $t = x = \dfrac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\dfrac{(n_1-1)s_1^2(n_2)s_2^2}{n_1+n_2-2}\left(\dfrac{1}{n_1}+\dfrac{1}{n_2}\right)}}$ (3.8)

โดยมีค่าความอิสระ(Degree of Freedom : df) = n_1+n_2-2

ถ้าพบว่าค่าแปลปรวนไม่เท่ากัน $\left(d_1^2 \neq d_2^2\right)$ ใช้สูตร (ชวนชัย เชื้อสาธุชน 2546 : 177 อ้างถึงใน สุมาลี สิงขรอาสน์ 2553: 54

สูตร $t = \dfrac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\dfrac{s_1^2}{s_1}+\sqrt{\dfrac{s_2^2}{n_2}}}}$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา

$\bar{X}_1$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

s_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1

s_1^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2

n_1 แทน จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

2. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one – Way Analysis of Variance) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ :249)

$$FF = \frac{MS_b}{MS_w}$$

$$df = \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_1^2}{n_2}\right)}{\frac{\left(\frac{s_7^2}{n_2}\right)}{n_{1-1}} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2}\right)}{n_{2-2}}}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติใช้พิจารณา F-distribution

MS_b แทน ค่าแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ค่าแปรปรวนภายในกลุ่ม

3. การทดสอบความแปรปรวนของแต่ละกลุ่ม โดยการใช้ตาราง Test of Homogeneity of Variance ถ้าความแปรปรวนแต่กลุ่มเท่ากัน คือ ค่า sig มากกว่า 0.05 หมายถึงยอมรับสมมุติฐาน $\left(H_o\right)$ ปฏิเสธสมมุติฐานรอง $\left(H_{H1}\right)$ ให้ทดสอบ โดยตาราง Anova ถ้าค่า sig มีค่าน้อยกว่า 0.05 ⍺ ยอมรับสมมุติฐาน $\left(H_{H1}\right)$ แสดงว่ามีเฉลี่ย อย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกัน จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อดูว่ามีคู่ใดบ้างที่แตกต่างกันโดยวิธีทดสอบแบบเชฟเช (Scheffe) (อ้างถึง : ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ,2538:140-141) ใช้สูตรดังนี้

สูตร S $$= \sqrt{\left(K-1\right) F_{F(aa;df,df2)} \sqrt{MS_E \left(\sum_{j-1}^{k} \frac{\left(c_j^2\right)}{n_j}\right)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าวิกฤตของ Scheffe

K แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกัน

MS_k แทน ค่าความเคลื่อนของความแปรปรวนใน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนจำนวน 400ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้รับมาบันทึก และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางคณิตศาสตร์

ตอนที่ 1 ลักษณะข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน แจกตามเพศ ใช้การทดสอบค่า จำแนกตามอายุ ใช้การทดสอบ ถ้าพบการแตกต่างจะทำการทดสอบความสัญลักษณ์ทางสถิติในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แสดงการทดสอบ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านผลิตภัณฑ์ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ชาย	238	4.854	.1832	2.006	0.45
หญิง	162	4.814	.2151		

ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพศชาย ($\bar{X}$ = 4.854 , $S.D$ = 0.1832) และเพศหญิง($\bar{X}$ = 4.814 , $S.D$ = 0.2151) มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

แสดงการทดสอบ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านราคา จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ชาย	238	4.842	.2093	1.359	.175
หญิง	162	4.812	.2214		

ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพศชาย ($\bar{X}$ = 4.842 , $S.D$ = 0.2093) และเพศหญิง($\bar{X}$ = 4.812 , $S.D$ = 0.2214) มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

แสดงการทดสอบ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านสถานที่ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ชาย	238	4.866	.1839	2.895	0.004*
หญิง	162	4.806	.2245		

ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เพศชาย ($\bar{X}$ = 4.866 , $S.D$ = 0.1839) และเพศหญิง($\bar{X}$ = 4.806 , $S.D$ = 0.2245) มีความพึงพอใจแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านผลิตภัณฑ์ จำแนกรายได้

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	1.091	.273	7.450	.000*
ภายในกลุ่ม	395	14.466	.037		
รวม	399	15.558			

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านผลิตภัณฑ์ จำแนกตามรายได้ โดยใช้สถิติ One – Way ONOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่า F = 7.450 และค่า Sig = .000* พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านราคา จำแนกรายได้

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	.221	.055	1.203	.309
ภายในกลุ่ม	395	18.139	.046		
รวม	399	18.360			

พบว่ารายได้ที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อทำการทดสอบรายคู่กลับพบว่าไม่มีอายุคู่ไหนแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านสถานที่ จำแนกรายได้

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig

ระหว่างกลุ่ม	4	.547	.137	3.394	.010*
ภายในกลุ่ม	395	15.924	.040		
รวม	399	16.471			

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านสถานที่ จำแนกตามรายได้ โดยใช้สถิติ One – Way ONOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่า F = 3.394 และค่า Sig = .010* พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ผลการวิเคาระห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านผลิตภัณฑ์ จำแนกอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	1.011	.253	6.866	.000*
ภายในกลุ่ม	395	14.546	.037		
รวม	399	15.558			

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจ ของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านผลิตภัณฑ์ จำแนกอาชีพโดยใช้สถิติ One – Way ONOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่า F = 6.866 และค่า Sig = .000* พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ผลการวิเคาระห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านราคา จำแนกอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	.552	.138	3.063	.017*
ภายในกลุ่ม	395	17.808	.043		
รวม	399	18.360			

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านราคา จำแนกอาชีพโดยใช้สถิติ One – Way

ONOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่า F = 3.063 และค่า Sig = .017* พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน

ผลการวิเคาระห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านสถานที่ จำแนกอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	.819	.205	5.170	.000*
ภายในกลุ่ม	395	15.652	.040		
รวม	399	16.471			

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ – ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ด้านสถานที่ จำแนกอาชีพโดยใช้สถิติ One – Way ONOVA เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่าค่า F = 5.170 และค่า Sig = .000* พบว่าอายุที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์แตกต่าง

ตาราง 4.72 สรุปการทดสอบสมมุติฐาน

ข้อมูล	ความพึงพอใจ	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
เพศ	1.ด้านผลิตภัณฑ์	- ยอมรับสมมุติฐาน (Sig มากกว่า 0.05)
	2.ด้านราคา	- ยอมรับสมมุติฐาน (Sig มากกว่า 0.05)
	3.ด้านสถานที่	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)
รายได้	1.ด้านผลิตภัณฑ์	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)
	2.ด้านราคา	- ยอมรับสมมุติฐาน (Sig มากกว่า 0.05)
	3.ด้านสถานที่	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)
อาชีพ	1.ด้านผลิตภัณฑ์	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)
	2.ด้านราคา	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)
	3.ด้านสถานที่	- ปฏิเสธสมมุติฐาน (Sig น้อยกว่า 0.05)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่ง นักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เขตบางบ่อ เพื่อให้หน่วยงานที่สนใจสามารถนำผลวิจัยที่ได้ในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในการใช้บริการให้เหมาะสมต่อไป

สรุปผลศึกษา

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่ง นักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เขตบางบ่อ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นผู้ประเมิน พบว่าส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 238คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 เพศหญิง 162คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 ของกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างรายได้อยู่ที่ น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 48คน คิดเป็นร้อยละ 12 รายได้ 5,000-15,000 บาท จำนวน 49คน คิดเป้นร้อยละ 12.3 รายได้ 15,001-25,000 บาท จำนวน 207คน คิดเป็นร้อยละ 51.7 รายได้ 25,001-30,000 บาท จำนวน 61คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 รายได้มากกว่า 35,000 บาทขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ11.5 อาชีพส่วนใหญ่เป็น พนักงานเอกชน จำนวน 154คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 ลำดับ2 เป็นรับจ้างทั่วไป จำนวน 102คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 ลำดับ3 เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 68คน คิดเป็นร้อยละ 17 ลำดับสุดท้ายเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 61คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่ง นักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ทั้งหมด 3 ด้าน เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด ด้านที่1 ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.304) ด้านที่2 ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.360) ด้านที่3 ด้านสถานที่ ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.287)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการรถบัสรับ-ส่ง นักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับการตัดสินใจที่มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครองที่ใช้บริการรถรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรอเอกชนแห่งหนึ่ง เขตบางบ่อ มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์คุณภาพรถรับ-ส่ง โรงเรียนเอกชน แห่งหนึ่ง และความพึงพอใจของผู้ปกครองในการใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งพบว่ามีระดับการตัดสินใจมากที่สุดการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการศึกษาโดยการนำเครื่องมือในการวิจัยมาใช้สำรวจโดยการสร้างแบบสอบถามขึ้นมา และนำไปแจกให้กับผู้ปกครองที่ใช้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เขตบางบ่อ ซึ่งมีบางส่วนที่มีความเร่งรีบ ที่จะไปทำธุระต่างๆ จึงมีบางครั้งที่ไม่สามารถให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามได้จึงทำให้การเก็บแบบสอบถามใช้เวลานาน และเป็นไปได้ยาก แต่ก็มีผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่สามารถให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราห์ข้อมูลด้านการตัดสินใจเลือกใช้บริการคุณภาพการให้บริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ทั้ง 3 ด้าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ ราณี ศรีไพบูลย์,ชาญเดช เจริญวิริยะกุลม&สุดาวรรณ สมใจ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการ และความพึงพอใจด้านการขนส่งสินค้าของบริษัทเคอรี่เอ็กซ์เพรส จำกัด ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งกรณีศึกษาของการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในงานโลจิสติกส์ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ และปัจจัยคุณภาพรถบัสรับ-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัส-ส่งนักเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตบางบ่อ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการปรับปรุงดังนี้ สภาพของรถควรมีการทำความสะอาดบริเวณภายนอก และภายในอยู่เสมอ ความปลอดภัยในการขับรถ พนักงานขับรถควรได้รับการอบรมให้ขับรถอย่างมีมารยาท มีความระมัดระวัง และเคารพกฎจราจร สำหรับภายในรถควรมีอุปกรณ์สำหรับการให้บริการที่ทันยุคทันสมัย และเกิดความสะดวกรวดเร็วต่อผู้ใช้บริการ และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือสำหรับการบริการที่ดี และปลอดภัยต่อผู้รับบริการ

ด้านราคา ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับอัตราค่าบริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการมาใช้บริการมากขึ้น และควรมีราคาที่เหมาะสมต่อผู้ใช้บริการราคาไม่ควรสูงเกินไปเมื่อเทียบกับคู่แข่งทางธุรกิจ ผู้ประกอบการควรมีการตลาดทางการค้าโดยการกำหนดโปรโมชั่นที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใช้บริการ

ด้านสถานที่ ทางโรงเรียนควรมีพื้นที่กว้างขวาง และปลอดโปร่งในการติดต่อสอบถามราคา หรือสอบถามอื่นๆเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำกรอบแนวความคิดที่ใช้ในครั้งนี้นำไปใช้ใหม่หรืออาจมีการเพิ่มตัวแปรอิสระเพิ่มขึ้น และสร้างแบบสอบถามขึ้นใหม่ในการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเป้าหมาย

2. ควรทำการศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ในการวิจัยที่อาจส่งผลต่อการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น และสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุง ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริการรถบัสรับ-ส่งนักเรียน ของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ในงานโลจิสติกส์ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2563). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามลดา

ปรัชญาเวสารัชช์. (2546). กล่าวว่า การให้บริการ. สืบค้นหา 10 เมษายน 2568 2560, จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/472/1/marisa_krai.pdf

ราณี ศรีไพบูลย์,ชาญเดช เจริญวิริยะกุลม&สุดาวรรณ สมใจ (2563). กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ

ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย. (2568). ทฤษฎีความพึงพอใจ. สืบค้นหา 10 เมษายน 2568 2560, จาก https://www.gotoknow.org/posts/492000

ชวกร อมรนิมิต. (2563). การศึกษาการทำการตลาดตามรูปแบบการดำเนินชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการ ตัดสินใจ ใช้ธุรกิจเดลิเวอรี่อาหารแบบบริการถึงบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. (บธ.ม.)-บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

แผนธุรกิจการบริการเดลิวอรี่แคร์พิมพงา วีระโยธิน, & ธรรณธร ปัญญโสภณ, (2563). ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอพพลิเคชัน อูเบอร์ อีท (Uber Eats) เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery). In ประชุม Graduate School Conference (Vol. 1, No. 1, Pp. 708-717).

การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต กรณีศึกษาโรงงานผลิตภัณฑ์เห็ด

Improving Production Efficiency a Case Study Of a Mushroom Factory

เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ[1], ศิริวรรณ กาวิชา[2]

[1] สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, janebear28@gmail.com

[2] สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, kwangsicha@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์(1)เพื่อลดปริมาณวัตถุดิบเสียหายระหว่างผลิต(2)เพื่อลดระยะเวลาและลดขั้นตอนในกระบวนการผลิต(3)เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเพาะเห็ด ผู้วิจัยได้นำหลักวงจรเดมมิ่ง (PDCA) พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทองเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้หลักการ ECRS สำหรับลดความสูญเปล่าในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาในเพาะเห็ดแล้วเกิดการเสียหายจากการเคลื่อนย้ายที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงาน สามารถลดระยะเวลาในการดำเนินงานและลดปริมาณวัตถุดิบเสียหาย

ผลจากการวิจัย พบว่า ระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนและหลังปรับปรุงจะเห็นได้ว่ากระบวนการลดลง 1 ขั้นตอน แต่ใช้ระยะเวลาลดลงได้ดังนี้ เวลาในการปฏิบัติงานลดลงจากเดิม 47.22% การขนส่ง ลดลง 58.33% ตรวจสอบ ลดลง 50.00% การล่าช้า ลดลง 50.00% ระยะเวลาทั้งหมดก่อนปรับปรุง 118 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 59 นาที คิดเป็น 50.00% ในส่วนของปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิต พบว่าก่อนปรับปรุง มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย 40,996 ขวด คิดเป็น 0.18% หลังปรับปรุงมีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหายเพียงแค่ 63 ขวด คิดเป็น 0.0002% ปริมาณความเสียหายลดลง 40,933 เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์พบว่าความเสียหายลดลงถึง 99.84%

คำหลัก: วัตถุดิบ การผลิต หัวเชื้อเพาะเห็ด

Abstract

This research aimed to (1) reduce the amount of damaged raw materials during production, (2) reduce the time and steps in the production process, and (3) increase the efficiency in the mushroom cultivation process. Researchers used the Deming Cycle Principle (PDCA) to analyze the golden enokitake mushroom cultivation process to find solutions to the problems that occurred and use the ECRS principles in operations to reduce problems in mushroom cultivation and damage caused by inefficient transportation. To reduce the processing time and amount of damaged raw materials.

The research results found that the cultivation time of golden needle mushroom before and after the improvement was reduced by 1 step. But the time used was reduced as follows: Operation time was reduced by 47.22%, transportation was reduced by 58.33%, inspection was reduced by 50.00%, delays were reduced by 50.00%. Total time before improvement: 118 minutes, after improvement: 59 minutes, equivalent to 50.00%. In terms of the amount of raw materials damaged during production, it was found that before the improvement, there were 40,996 bottles of mushroom culture that were damaged, or 0.18%. After the improvement, there were only 63 bottles of mushroom spawn that were damaged, which is 0.0002%. The damage amount was reduced by 40,933. When calculated as a percentage, the damage was reduced by 99.84%.

Keywords: Raw materials, production, mushroom culture

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เห็ด เป็นอาหารประจำวันของมนุษย์ที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางอาหารเป็นแหล่งโปรตีน วิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตและเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย เห็ดสามารถนำมาแปรรูปได้หลายรูปแบบ สามารถนำมาเป็นอาหาร ยา อาหารเสริม เครื่องสำอาง ฯ เห็ดจึงมีการผลิตหรือการเพาะเลี้ยงอย่างแพร่หลายในปัจจุบันจนเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสำคัญระดับโลก สำหรับในประเทศไทยการเพาะเห็ดเศรษฐกิจมีแหล่งเพาะเห็ดกระจายอยู่ในทุกพื้นที่จังหวัด มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเห็ดแต่ละชนิด จึงทำให้สามารถผลิตเห็ได้หลายประเภททั้งเห็ดเมืองร้อนและเห็ดเมืองหนาว อีกทั้งเห็ดเป็นสินค้าทางด้านการเกษตรที่มีศักยภาพสูงใน มูลค่าทางเศรษฐกิจของการผลิตหัวเชื้อและการผลิตก้อนเห็ดเศรษฐกิจในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และบางส่วนส่งออกในรูปแบบผลผลิตสด การแปรูปต่างๆ เนื่องจากการผลิตเห็ดมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ เช่น สถานที่ในการผลิต อุณหภูมิที่ผลิต การเคลื่อนไหวตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำของการผลิตเห็ดจะต้องมีความสะอาด

บริษัทกรณีศึกษาแห่งนี้ประกอบธุรกิจ การผลิตเห็ดหลายชนิด ซึ่งการผลิตของบริษัทจะเริ่มตั้งแต่การผสมเชื้อไปจนการบรรจุเพื่อจำหน่าย การวางแผนขั้นตอนการผลิตจะต้องมีความสะอาด ปลอดภัย มั่นใจ ไร้สารพิษ จากกรณีศึกษาโซรอน เป็นบริษัทที่ให้การผลิตและจัดจำหน่ายเห็ดเมืองหนาวปลอดสารพิษที่มีคุณภาพ เพื่อจัดจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั้งในประเทศไทยและประเทศข้างเคียง ขั้นตอนในการผลิตเห็ดจึงมีความสำคัญอย่างมาก จึงได้พบว่าขั้นตอนในการผลิตมีการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบตั้งแต่ผสมหัวเชื้อจนถึงเพาะเชื้อ โดยการใช้แรงงานคนในการยกงาน ซึ่งทำให้ตัววัตถุดิบเกิดการเสียหายและอาจเกิด อุบัติเหตุระหว่างการทำงานได้ อีกทั้งยังเกิดความล่าช้าระหว่างกระบวนการการนำหัวเชื้อเข้าห้องเพาะจึงทำให้หัวเชื้อบางขวดเกิดความเสียหายจนไม่สามารถนำไปใช้ผลิตได้ปลอดภัย และรวดเร็ว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อปรับปรุงขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทอง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดปัญหาความเสียหายระหว่างการผลิต และใช้ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบค่อนข้างมาก เพราะบรรจุภัณฑ์วัตถุดิบเกิดความเสียหายได้ง่าย ผู้วิจัยจึงทำการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพื่อให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดปริมาณวัตถุดิบเสียหายระหว่างผลิต
2. เพื่อลดระยะเวลาและลดขั้นตอนในกระบวนการเพาะเห็ด
3. เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเพาะเห็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถลดปริมาณวัตถุดิบเสียหายระหว่างผลิต
2. สามารถลดขั้นตอนและลดระยะเวลากระบวนการผลิต
3. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนกการเพาะเห็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาสภาพปัญหาเบื้องต้น

กรณีศึกษา บริษัทเอกชนแห่งนี้เป็นบริษัทที่ผลิตและจัดจำหน่ายเห็ดเมืองหนาวปลอดสารพิษที่มีคุณภาพเพื่อจัดจำหน่ายให้ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากกรณีศึกษาขั้นตอนการผลิตของบริษัทนี้ เป็นโรงงานผลิตเห็ดเมืองหนาวในระบบปิดที่มีเทคโนโลยีในการผลิตที่ล้ำสมัย โดยมีการผลิตเห็ดหลายชนิด อาทิ เห็ดเข็มทอง เห็ดออรินจิ เห็ดหิมะขาว เห็ดนางรม ซึ่งเห็ดเข็มทองจะมีการผลิตและส่งออกมากที่สุดของบริษัท และเป็นสินค้ากรณีศึกษาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาแก้ปัญหา

ตาราง 1 สภาพปัญหาเบื้องต้นของกระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทอง

ศึกษาปัญหา	ภาพปัญหา
ภาพ 1 การเคลื่อนขวดหัวเชื้อสำหรับเพาะเห็ดเข็มทอง จากการสำรวจ และบันทึกข้อมูลในขั้นตอนการเพาะเห็ดปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การเคลื่อนที่ส่งผลต่อสินค้าระหว่างทำอย่างมาก ผลมาจากการดำเนินงานโดยใช้บุคลากรเป็นการเคลื่อนย้ายโดยใช้แรงงานจากคน	
ภาพ 2 การเคลื่อนย้ายหัวเชื้อเห็ดเข็มทองเข้าห้องเพาะ เนื่องจากน้ำหนักของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้เคลื่อนย้ายหัวเชื้อมีน้ำหนัก 16 กิโลกรัมต่อครั้งที่ยก ปริมาณทั้งสิ้นที่จะต้องยกขวดหัวเชื้อเห็ดทั้งหมดคือ 21,120 ขวด บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่มีจำนวน 6 คน	
ภาพ 3 หัวเชื้อเห็ดเข็มทองที่เสียหาย เนื่องจากการเคลื่อนย้ายขวดหัวเชื้อใช้แรงคนยก จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือมีการทำตกหล่นอยู่บ่อยครั้งทำให้ตัวหัวเชื้อเกิดความเสียหายจนไม่สามารถใช้งานได้	

ตาราง 2 ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตก่อนปรับปรุง

เดือน	ปริมาณหัวเชื้อที่เพาะเห็ด (ขวด)	ปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย (ขวด)	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
มกราคม 2567	3,801,600	9,122	0.24%
กุมภาพันธ์ 2567	3,801,600	7,201	0.19%
มีนาคม 2567	3,801,600	7,002	0.18%
เมษายน 2567	3,801,600	6,780	0.18%
พฤษภาคม 2567	3,801,600	5,684	0.15%
มิถุนายน 2567	3,801,600	5,207	0.14%
รวม	22,809,600	40,996	0.18%

จากตาราง 2 ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตก่อนปรับปรุงในช่วงครึ่งปีแรก ปริมาณหัวเชื้อที่เพาะเห็ด ทั้งหมด 22,809,600 ขวด มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย 40,996 ขวด คิดเป็น 0.18%

จากปัญหาวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาด้วยหลัก 5W1H ดังนี้

ตาราง 3 การวิเคราะห์ปัญหาวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตด้วยหลัก 5W1H

5W1H	การวิเคราะห์
Who - ใคร	พนักงานฝ่ายผลิตแผนกห้องเพาะ ซึ่งมีพนักงานในการยกจำนวน 6 คน
What - ทำอะไร	พนักงานที่มีหน้าเคลื่อนย้ายหัวเชื้อ เกิดความเหนื่อยล้าจึงส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายหัวเชื้อปริมาณ 126,720 ขวดต่อวัน ทำให้หัวเชื้อเกิดความเสียหาย
Where - ที่ไหน	แผนกเพาะเห็ด/ห้องบ่มหัวเชื้อ/ห้องเพาะเห็ด
When - เมื่อไหร่	เมื่อเคลื่อนย้ายหัวเชื้อจะเกิดอุบัติเหตุหรือเกิดการตกหล่นจนเสียหาย
Why - ทำไม	น้ำหนักในการยกต่อ 1 ครั้งมีน้ำหนัก 16 กิโลกรัมต่อ 1 ตะกร้า จึงเป็นสาเหตุของความเหนื่อยล้าในการปฏิบัติงานอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือมีการทำวัตถุดิบตกหล่นจนเสียหาย
How - อย่างไร	ในการดำเนินงานโดยใช้แรงงานจากคนยกตะกร้าเพาะเห็ดที่มีน้ำหนัก 16 กิโลกรัมต่อ 1 ตะกร้า จำนวนครั้งในการยกทั้งสิ้น 1320 ตะกร้า เฉลี่ยแล้วยกคนละ 220 ตะกร้าทำให้พนักงานเกิดความอ่อนล้าอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือมีการทำวัตถุดิบตกหล่นจนเสียหาย

ผู้วิจัยได้นำหลักวงจรเดมมิ่ง (PDCA) มาวิเคราะห์ขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทองเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้หลักการ ECRS มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาในเพาะเห็ดแล้วเกิดการเสียหายจากการเคลื่อนย้ายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ตาราง 4 วงจรบริหารงานคุณภาพ (PDCA)

(PDCA)	หลักในการปฏิบัติงาน
การวางแผน (Plan)	ปรับเปลี่ยนแผนรูปแบบการปฏิบัติงานในการเคลื่อนย้ายหัวเชื้อเพาะเห็ดเข็มทองที่ทำให้เกิดการเสียหาย โดยการใช้เครื่องอัตโนมัติแทนแรงงานคนเพื่อลดการเสียหายของหัวเชื้อและลดการเกิดอุบัติเหตุระหว่างปฏิบัติงานและการปรับปรุงด้วย ECRS
การลงมือทำ (Do)	ปรับปรุงรูปแบบการเคลื่อนย้ายโดยใช้สายพานลำเลียงแบบอัตโนมัติและปรับปรุงรูปแบบการยกโดยใช้ Robot ในการยกเข้าห้องเพาะ
การตรวจสอบ (Check)	จัดทำเอกสารเป็นใบงาน (check sheet)ปะหน้าชุดเอกสารสำหรับงานเพาะเชื้อเพื่อทำการตรวจสอบจำนวนของเสียที่เกิดขึ้นแบบวันต่อวัน
การปฏิบัติเชิงนโยบาย (Act)	การวางแผน การปฏิบัติงาน และการตรวจสอบ ส่งผลให้จำนวนของเสียลดลง ซึ่งสามารถต่อยอดให้เป็นมาตรฐานในการผลิตได้ในทุกแผนก

ตาราง 5 กระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนการปรับปรุง

ขั้นตอน	กระบวนการ	ปฏิบัติการ ●	การขนส่ง ➡	ตรวจสอบ ■	การล่าช้า D	การเก็บ ▼	ระยะเวลา (นาที)
1	ยกตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข็มทองขึ้นรถด้วยแรงคน	●					6
2	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความร้อน		➡				2
3	รออุณหภูมิความร้อนลดลง				D		10
4	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความเย็น		➡				2
5	ลำเลียงตะกร้าใส่พาเลท	●					10
6	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1		➡				3
7	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง			■			30
8	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2		➡				5
9	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง			■			30
10	ลำเลียงตะกร้าขึ้นสายพาน	●					10
11	ยกตะกร้าเข้าห้องเพาะ	●					10
รวม	11 กระบวนการ	4	4	2	1	0	118

ตาราง 6 ระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนการปรับปรุง

ขั้นตอน	ปฏิบัติการ (นาที)	การขนส่ง (นาที)	ตรวจสอบ (นาที)	การล่าช้า (นาที)	การเก็บ (นาที)	รวมระยะเวลา (นาที)
11	36	12	60	10	0	118

จากตาราง 6 กระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนการปรับปรุง กระบวนการทั้งหมด 11 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ปฏิบัติการ 36 นาที การขนส่ง 12 นาที ตรวจสอบ 60 นาที การล่าช้า 10 นาที รวมระยะเวลาทั้งหมด 118 นาที

ตาราง 7 การปรับปรุงกระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองด้วยหลัก ECRS

หลัก ECRS	ขั้นตอนที่นำมาปรับปรุง	หมายเหตุ
Eliminate (การกำจัด)	(ขั้นตอน1) ยกตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข็มทองขึ้นรถด้วยแรงคน 	เพื่อลดการเสียหายของหัวเชื้อเห็ดเข็มทองโดยใช้เป็นสายพานอัตโนมัติ
Combine (การรวมกัน)	(ขั้นตอน7) ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง (ขั้นตอน9) ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง	เพราะ ลดขั้นตอนการตรวจเช็คการเจริญเติบโตของหัวเชื้อเพาะเห็ดเหลือเพียง 1 ครั้ง ซึ่งจะเช็คหลังออกจากห้องบ่มที่ 2 ได้
Rearrange (การจัดใหม่)	(ขั้นตอน6) เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1 (ขั้นตอน7) ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง (ขั้นตอน8) เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2 (ขั้นตอน9) ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง	เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินงานและลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนในการดำเนินงานลำดับขั้นตอนใหม่ดังนี้ - ใช้ Robot ลำเลียงตะกร้าใส่พาเลท - เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1 - เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2 - ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง
Simplify (การทำให้ง่ายขึ้น)	(ขั้นตอน9) ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง (ขั้นตอน10) ยกตะกร้าเข้าห้องเพาะ	ลำเลียงตะกร้าขึ้นสายพานF โดยใช้ Robot ในการยกตะกร้าเพาะเห็ดเข็มทองเข้าห้องเพาะแทนแรงงานคน เพื่อลดการเสียหายของหัวเชื้อและลดการเกิดอุบัติเหตุระหว่างปฏิบัติงาน

การปรับปรุงโดยใช้หลักการ ECRS นั้น สามารถลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และลดปัญหาการเคลื่อนที่ไม่จำเป็น สรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 8 กระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองหลังการปรับปรุง

ขั้นตอน	กระบวนการ	ปฏิบัติการ ●	การขนส่ง ➡	ตรวจสอบ ■	การล่าช้า ▶	การเก็บ ▼	ระยะเวลา (นาที)
1	ยกตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข็มทองขึ้นสายพานอัตโนมัติ	●					6
2	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความร้อน		➡				0.5
3	รออุณหภูมิความร้อนลดลง				▶		5
4	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความเย็น		➡				1
5	ใช้ Robot ลำเลียงตะกร้าใส่พาเลท	●					4
6	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1		➡				1.5
7	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2		➡				2
8	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง			■			30
9	ใช้ Robot ลำเลียงตะกร้าขึ้นสายพาน	●					4
10	ใช้ Robot ยกตะกร้าเข้าห้องเพาะ	●					5
รวม	10 กระบวนการ	4	4	1	1	0	59

ตาราง 9 ระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองหลังการปรับปรุง

ขั้นตอน	ปฏิบัติการ (นาที)	การขนส่ง (นาที)	ตรวจสอบ (นาที)	การล่าช้า (นาที)	การเก็บ (นาที)	รวมระยะเวลา (นาที)
10	19	5	30	5	0	59

จากตาราง 9 กระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองหลังการปรับปรุง กระบวนการทั้งหมด 10 ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ปฏิบัติการ 19 นาที การขนส่ง 5 นาที ตรวจสอบ 30 นาที การล่าช้า 5 นาที รวมระยะเวลาทั้งหมด 59 นาที

ตาราง 10 เปรียบเทียบกระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุง

ขั้นตอน	กระบวนการก่อนปรับปรุง	ขั้นตอน	กระบวนการหลังปรับปรุง
1	ยกตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข็มทองขึ้นรถด้วยแรงคน	1	ยกตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข็มทองขึ้นสายพานอัตโนมัติ
2	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความร้อน	2	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความร้อน
3	รออุณหภูมิความร้อนลดลง	3	รออุณหภูมิความร้อนลดลง
4	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความเย็น	4	เคลื่อนย้ายตะกร้าหัวเชื้อเห็ดเข้าห้องอบความเย็น
5	ลำเลียงตะกร้าใส่พาเลท	5	ใช้ Robot ลำเลียงตะกร้าใส่พาเลท
6	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1	6	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 1
7	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง	7	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2
8	เคลื่อนย้ายเข้าห้องบ่ม 2	8	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง
9	ตรวจเช็คการเจริญเติบโตของเห็ดเข็มทอง	9	ใช้ Robot ลำเลียงตะกร้าขึ้นสายพาน
10	ลำเลียงตะกร้าขึ้นสายพาน	10	ใช้ Robot ยกตะกร้าเข้าห้องเพาะ
11	ยกตะกร้าเข้าห้องเพาะ		

ตาราง 11 ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตหลังปรับปรุง

เดือน	ปริมาณหัวเชื้อที่เพาะเห็ด (ขวด)	ปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย (ขวด)	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
กรกฎาคม 2567	3,801,600	22	0.0005%
สิงหาคม 2567	3,801,600	18	0.0004%
กันยายน 2567	3,801,600	14	0.0003%
ตุลาคม 2567	3,801,600	9	0.0002%
พฤศจิกายน 2567	3,801,600	-	-
ธันวาคม 2567	3,801,600	-	-
รวม	22,809,600	63	0.0002%

จากตาราง 11 ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตหลังปรับปรุงในช่วงครึ่งปีหลังที่มีการนำ ROTBOT มาใช้ปรับปรุงกระบวนการ ปริมาณหัวเชื้อที่เพาะเห็ด 22,809,600 ขวด มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหายเพียงแค่ 63 ขวด คิดเป็น 0.0002% ซึ่งเป็นปริมาณความเสียหายที่ลดลงอย่างมาก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำหลักวงจรเดมมิ่ง (PDCA) มาวิเคราะห์ขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทองเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้หลักการ ECRS มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาในเพาะเห็ดแล้วเกิดการเสียหายจากการเคลื่อนย้ายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และลดปริมาณวัตถุดิบเสียหาย สรุปได้ดังนี้

ตาราง 12 เปรียบเทียบระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนและหลังปรับปรุง

เปรียบเทียบ	ขั้นตอน	ปฏิบัติการ (นาที)	การขนส่ง (นาที)	ตรวจสอบ (นาที)	การล่าช้า (นาที)	การเก็บ (นาที)	รวมระยะเวลา (นาที)
ก่อนปรับปรุง	11	36	12	60	10	0	118
หลังปรับปรุง	10	19	5	30	5	0	59
ผลต่าง		17	7	30	5	0	59
คิดเป็นเปอร์เซ็นต์		47.22%	58.33%	50.00%	50.00%	0	50.00%

จากตาราง 12 เปรียบเทียบระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนและหลังปรับปรุงจะเห็นได้ว่า กระบวนการลดลง 1 ขั้นตอน แต่ใช้ระยะเวลาลดลงได้ดังนี้ ปฏิบัติการใช้เวลา 36 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 19 ลดลง 47.22% การขนส่ง 12 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 5 นาที ลดลง 58.33% ตรวจสอบ 60 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 30 นาที ลดลง 50.00% การล่าช้า 10 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 5 นาที ลดลง 50.00% รวมระยะเวลาทั้งหมดก่อนปับปรุง 118 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 59 นาที คิดเป็น 50.00%

ตาราง 13 เปรียบเทียบปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตก่อนและหลังปรับปรุง

เปรียบเทียบ	ปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย (ขวด)	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
ก่อนปรับปรุง	40,996	0.18%
หลังปรับปรุง	63	0.0002%
ผลต่าง	40,933	99.84%

จากตาราง 13 ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตก่อนปรับปรุง มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย 40,996 ขวด คิดเป็น 0.18% หลังปรับปรุงมีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหายเพียงแค่ 63 ขวด คิดเป็น 0.0002% ปริมาณความเสียหายลดลง 40,933 เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์พบว่าความเสียหายลดลงถึง 99.84%

สรุปผลการวิจัย

จากกรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยได้พบปัญหาในขั้นตอนในการผลิตมีการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบตั้งแต่ผสมหัวเชื้อจนถึงเพาะเชื้อ โดยการใช้แรงงานคนในการยกงาน ซึ่งทำให้ตัววัตถุดิบเกิดการเสียหายและอาจเกิด อุบัติเหตุระหว่างการทำงานได้ อีกทั้งยังเกิดความล่าช้าระหว่างกระบวนการการนำหัวเชื้อเข้าห้องเพาะจึงทำให้หัวเชื้อบางขวดเกิดความเสียหายจนไม่สามารถนำไปใช้ผลิตได้

ผู้วิจัยได้นำหลักวงจรเดมมิ่ง(PDCA)มาวิเคราะห์ขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทองเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้หลักการ ECRS มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาในเพาะเห็ดแล้วเกิดการเสียหายจากการเคลื่อนย้ายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และลดปริมาณวัตถุดิบเสียหาย สรุปได้ดังนี้

ระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนและหลังปรับปรุงจะเห็นได้ว่า กระบวนการลดลง 1 ขั้นตอน แต่ใช้ระยะเวลาลดลงได้ดังนี้ ปฏิบัติการใช้เวลา 36 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 19 ลดลง 47.22% การขนส่ง 12 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 5 นาที ลดลง 58.33% ตรวจสอบ 60 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 30 นาที ลดลง 50.00% การล่าช้า 10 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 5 นาที ลดลง 50.00% รวมระยะเวลาทั้งหมดก่อนปับปรุง 118 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 59 นาที คิดเป็น 50.00%

ปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิตก่อนปรับปรุง มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย 40,996 ขวด คิดเป็น 0.18% หลังปรับปรุงมีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหายเพียงแค่ 63 ขวด คิดเป็น 0.0002% ปริมาณความเสียหายลดลง 40,933 เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์พบว่าความเสียหายลดลงถึง 99.84%

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์(1)เพื่อลดปริมาณวัตถุดิบเสียหายระหว่างผลิต(2)เพื่อลดระยะเวลาและลดขั้นตอนในกระบวนการผลิต(3)เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเพาะเห็ด ผู้วิจัยได้นำหลักวงจรเดมมิ่ง(PDCA)มาวิเคราะห์ขั้นตอนการเพาะเห็ดเข็มทองเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และใช้หลักการ ECRS มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อลดปัญหาในเพาะเห็ดแล้วเกิดการเสียหายจากการเคลื่อนย้ายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และลดปริมาณวัตถุดิบเสียหาย

ผลจากการวิจัย พบว่าระยะเวลากระบวนการเพาะหัวเชื้อเห็ดเข็มทองก่อนและหลังปรับปรุงจะเห็นได้ว่า กระบวนการลดลง 1 ขั้นตอน แต่ใช้ระยะเวลาลดลงได้ดังนี้ ปฏิบัติการใช้เวลา ลดลง 47.22% การขนส่ง ลดลง 58.33% ตรวจสอบ ลดลง 50.00% การล่าช้า ลดลง 50.00% ระยะเวลาทั้งหมดก่อนปรับปรุง 118 นาที หลังปรับปรุงเหลือ 59 นาที คิดเป็น 50.00% ในส่วนของปริมาณวัตถุดิบที่เสียหายระหว่างผลิต พบว่าก่อนปรับปรุง มีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหาย 40,996 ขวด คิดเป็น 0.18% หลังปรับปรุงมีปริมาณหัวเชื้อเพาะเห็ดที่เสียหายเพียงแค่ 63 ขวด คิดเป็น 0.0002% ปริมาณความเสียหายลดลง 40,933 เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์พบว่าความเสียหายลดลงถึง 99.84%

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภลักษณ์ สุวรรณ และ ดาริกา เรือนคำ (2567)การลดความเสียหายของกำไลในกระบวนการผลิตด้วยหลักการ ECRS งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ลดความเสียหายของกำไลที่เกิดจากขั้นตอนของกระบวนการเป่าแห้งในการผลิตหลังจากการชุบกันหมองของกำไล โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์และแก้ปัญหาตามหลักการ ECRS ผลการศึกษาพบว่า ก่อนปรับปรุงเกิดของเสียประเภทรอยกระทบ (Dent) ร้อยละ 6.67 ใช้เวลาผลิต 5.45 ชั่วโมง การซ่อมงาน (Rework) อยู่ที่ 1.76 ชั่วโมง รวม 7.21 ชั่วโมง ต่อรุ่นการผลิต ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางแก้ปัญหา 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 กำหนดทิศทางลมขึ้น-ลงของการเป่าแห้ง หลังการทดลองพบของเสียประเภทรอยกระทบร้อยละ 1.83 ลดลงร้อยละ 4.84 ใช้เวลาผลิต 6.35 ชั่วโมง การซ่อมงาน 0.77 ชั่วโมง รวม 7.12 ชั่วโมง ลดลง 0.09 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 1.25 วิธีที่ 2 กำหนดการเป่าแห้งกำไลทีละชิ้น หลังการทดลองไม่พบของเสียในกระบวนการผลิต ลดลงร้อยละ 6.67 ใช้เวลาผลิต 6.70 ชั่วโมง ลดลง 0.51 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 7.07

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงในส่วนของกระบวนการเพาะหัวเชื้อ ผู้วิจัยคิดว่าในงานวิจัยครั้งถัดไป ควรใช้ทฤษฎี 8 WASTE เพื่อลดการสูญเสียของการผลิตในส่วนอื่น ๆ
2. แผนกเพาะหัวเชื้อควรจัดทำเอกสารเป็นใบงาน (check sheet)ปะหน้าชุดเอกสารสำหรับงานเพาะเชื้อเพื่อทำการตรวจสอบจำนวนของเสียที่เกิดขึ้นแบบวันต่อวันอย่างต่อเนื่องตามหลัก (PDCA)
3. เนื่องจากบริษัทมีการผลิตเห็ดหลายชนิด อาทิ เห็ดเข็มทอง เห็ดออรินจิ เห็ดหิมะขาว เห็ดนางรม จึงควรมีการปรับปรุงกระบวนการสำหรับการผลิตสำหรับเห็ดชนิดอื่นๆด้วย
4. ควรมีการอบรมพนักงาน เกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และควรจัดตารางเวลาปฏิบัติงานให้เหมาะสมจำนวนพนักงานและกำลังการผลิต

เอกสารอ้างอิง

ปฐมพงษ์ หอมครี, และจักรพรรณ คงธนะ. (2556). การลดของเสียในกระบวนการผลิตชิ้นส่วนฉีดพลาสติกสำหรับชิ้นส่วนยานยนต์โดยใช้หลักการออกแบบการทดลอง. วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต, 3(2), 73-95.

มงคล กิตติญาณขจร, นภัสสร โพธิสิงห์, และธนวัตร พัดเพ็ง. (2562). การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางวิศวกรรมอุตสาหการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิต: กรณีศึกษากระบวนการผลิตก้อนเชื้อเห็ด. วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต, 9(2), 71-89.

ศุภลักษณ์ สุวรรณ, และดาริกา เรือนคำ (2567). การลดความเสียหายของกำไลในกระบวนการผลิตด้วยหลักการ ECRS. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 2567(2), 12–21. *วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต*, 9(2), 71-89.

การเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วยวิธี ABC ANALYSIS และ FIFO SYSTEM กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง

Increasing Warehouse Efficiency Using ABC Analysis and FIFO System a Case Study of a Private Company in Rayong Province

วชิรศักดิ์ วงคมะณี[1],เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ[2],นาตาลี บัวพร[3],ณัฐมน ทาปั๋น[4]

[1]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, wachirasak2530@gmail.com

[2]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, janebear28@gmail.com

[3]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, leeminkiki@gmail.com

[4]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ,Nattamontapan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบ ลดการเสื่อมสภาพของวัตถุดิบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บในคลังสินค้า เพื่อลดโอกาสที่จะหยิบสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกันผิดพลาด โดยได้รวบรวมข้อมูลและการนำข้อมูลวัตถุดิบมาทำการจำแนกประเภทวัตถุดิบ เพื่อที่สามารถจัดการสินค้าคงคลังให้เกิดประโยชน์ที่สุด และมีการแยกประเภทของสินค้าเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจนับสินค้าได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น การปรับปรุงและแก้ไขให้ได้มาตรฐานและสินค้าที่มีอยู่จริงกับในระบบตรงกัน

เพราะได้นำหลักการ ABC analysis และ FIFO system เข้ามาใช้ในการจัดแบ่งพื้นที่วางสินค้าให้อยู่ในรูปแบบของ ABC โดยได้ทำการติดป้ายในจุดชั้นวางเพื่อแสดงชื่อสินค้า รหัสสินค้าและบาร์โค้ดไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้มองเห็นสินค้าได้ชัดเจน และได้ทำการแจ้งพนักงานคลังสินค้าเพื่อไม่ให้มีสินค้าวางอยู่บนพื้นขวางช่องทางเดินสินค้า ทำให้สะดวกต่อการหยิบและนำสินค้าออก ซึ่งทำให้ในด้านของการหยิบวัตถุดิบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำหลัก: คลังสินค้า การจัดเก็บสินค้า ชิ้นส่วน การหยิบ

Abstract

This research aims to reduce the time to search for raw materials, reduce the deterioration of raw materials, improve the efficiency of storage in the warehouse, and reduce the chance of picking similar products incorrectly. The data was collected and the raw material data was used to classify the raw materials in order to manage the inventory to the greatest benefit and to separate the types of products to make it easier to count the products correctly

and accurately. The improvement and correction to meet the standards and the actual products in the system are the same.

Because the ABC analysis and FIFO system principles were used to divide the product placement area into the ABC format by placing labels on the shelves to clearly show the product name, product code, and barcode to make the products clearly visible. The warehouse staff were also informed not to place products on the floor to block the product aisle, making it convenient to pick and take out products, which made picking raw materials more efficient.

Keywords: warehouse, product storage, parts, picking

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คลังสินค้ากรณีศึกษาเป็นคลังสินค้าของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ผลิตชิ้นส่วนโลหะขึ้นรูปและชิ้นส่วนคอมโพสิทสำหรับอากาศยานโดยมีผลิตภัณฑ์ติดตั้งอยู่บนเครื่องบินพาณิชย์ การบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่เป็นระบบและยังประสบกับปัญหาการตรวจนับสินค้าคงคลังในแต่ละเดือนที่เบิก-จ่าย การควบคุมสินค้าคงคลังทำได้ไม่ดี มีการจัดวางวัตถุดิบที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการจัดกลุ่มหรือจำแนกประเภทของวัตถุดิบที่จะทำการจัดเก็บ ทำให้ใช้ระยะเวลามากในการจัดหรือหยิบวัตถุดิบ ความเสียหายจากการเสื่อมสภาพของชิ้นงานที่เกิดจากการเก็บไว้ในอุณหภูมิที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากชิ้นงานบางชนิดต้องเก็บไว้ในอุณหภูมิที่จำกัด รวมทั้งไม่สามารถใช้พื้นที่ที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นเพื่อให้สามารถจัดการสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับรูปแบบการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และสามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการจัดการคลังสินค้าได้

ทางผู้จัดทำโครงงานวิจัยจึงนำเอาเทคนิคการจัดการคลังสินค้าแบบ ABC Analysis และ FIFO System มาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการคลังสินค้ามีประสิทธิภาพสูงสุด

วรรณวิภา ชื่นเพ็ชร (2560) ทำการศึกษาการวางผังคลังสินค้าสำเร็จรูปบริษัทกรณีศึกษา AAA วัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้คือการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าของบริษัท โดยการประยุกต์นำใช้เทคนิค ABC analysis มาใช้จัดเรียงและออกแบบวางผังคลังสินค้า เพื่อลดระยะเวลาในการหยิบสินค้า เนื่องจากพบปัญหาการใช้เวลาในการเดินทางหยิบสินค้ามากของพนักงาน ก่อนทำการปรับปรุง พนักงาน 5 คนใช้เวลาในการเดินทางหยิบสินค้าเฉลี่ย 9.45 นาที หลังดำเนินการปรับปรุงคลังสินค้าด้วยเทคนิค ABC พบว่าพนักงานใช้เวลาในการหยิบสินค้าน้อยลง โดยใช้ค่าเฉลี่ยของพนักงานชุดเดิมจำนวน 5คน ใช้เวลาในการเดินทางหยิบสินค้าเฉลี่ย 6.41 นาที หรือลดลง 3.04 นาที การปรับปรุงผังจัดเรียงคลังสินค้าแบบใหม่ จะมีการจัดเรียงจากสินค้าที่มียอดขายสูงสุด (หน่วย: ลัง) ไว้ใกล้ประตูทางออกและสินค้าที่มียอดขายปานกลางและยอดขายสินค้าต่ำจะถูกจัดเรียงตามลำดับ เพื่อเป็นการลดระยะเวลาและระยะทางในการเดินหยิบสินค้าของพนักงานได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดเวลาในการหยิบวัตถุดิบ
2. เพื่อลดปริมาณวัตถุดิบเสื่อมสภาพ
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถลดเวลาในการหยิบวัตถุดิบ
2. สามารถลดปริมาณวัตถุดิบเสื่อมสภาพ
3. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา

1.1 จากการเก็บข้อมูลย้อนหลัง พบว่า บริษัทกรณีศึกษามีปริมาณสินสินค้าคงคลังรวมอยู่ที่ประมาณ 1.6 เท่าของปริมาณการผลิต ซึ่งทางบริษัทยังมีวัตถุดิบคงคลังที่มีปริมาณมาก เนื่องจากมีการสั่งซื้อวัตถุดิบเป็นไปอย่างไม่มีแบบแผนที่แน่นอนและเป็นการสั่งซื้อของพนักงานผู้มีประสบการณ์เป็นหลัก จึงเป็นเหตุให้ในบางเดือนจะมีวัตถุดิบคงคลังสูงมากทำให้เกิดต้นทุนในการจัดเก็บที่มากเกินไป และนอกจากนี้การจัดเก็บวัตถุดิบในคลังสินค้ายังมีการจัดวางที่เป็นแบบสุ่มวางและไม่มีการแบ่งโซนในคลังสินค้าวัตถุดิบที่ชัดเจน ทำให้มีระยะทางของกิจกรรมในคลังวัตถุดิบที่มีคค่าสูง ความเสียหายจากการเสื่อมสภาพของชิ้นงานที่เกิดจากการเก็บไว้ในอุณหภูมิที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากชิ้นงานบางชนิดต้องเก็บไว้ในอุณหภูมิที่จำกัด รวมทั้งไม่สามารถใช้พื้นที่ที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจากเหตุผลเหล่านี้ก็จะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่เสียไปจากการจัดเก็บซึ่งจะต้องดำเนินการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปทั้งในด้านของการสั่งซื้อวัตถุดิบและการจัดการคลังสินค้าให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด

ในกระบวนการทำงานในบางขั้นตอนที่ส่งผลทำให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้การทำงานของพนักงานไม่มีประสิทธิภาพวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตยังเก็บไม่เป็นระเบียบ วัตถุดิบถูกวางบนพาเลทและเก็บรวมกันในหลายๆ ชิ้นงาน ทำให้ขั้นตอนในการเบิกจ่าย หรือการค้นหาเพื่อการหยิบจ่ายให้กับส่วนการผลิตทำได้ยาก เนื่องจากไม่มีการแยกวัตถุดิบเป็นหมวดหมู่ และเสียเวลาไปกับขั้นตอนยกออกและเก็บเข้า

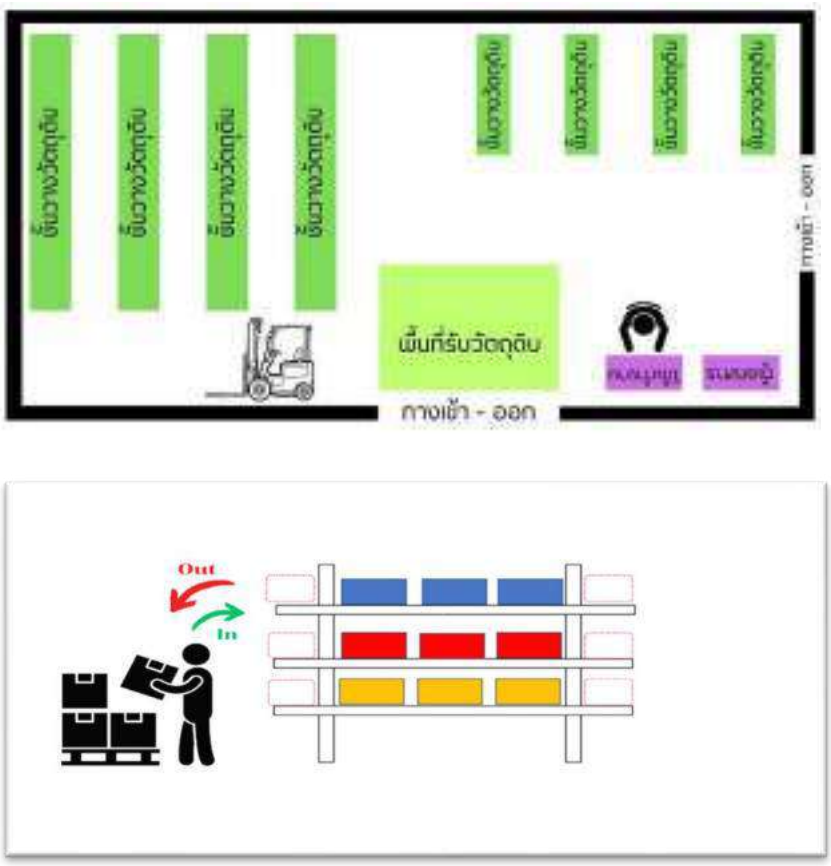

วิธีการทำงานก่อนการปรับปรุง

2. วิเคราะห์ปัญหาบริษัทกรณีศึกษาด้วยผังก้างปลา

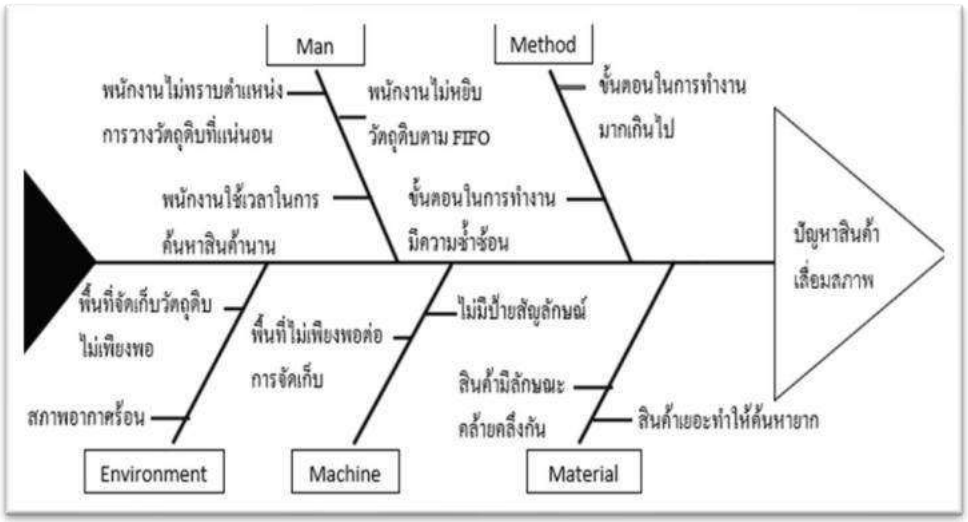

ปัญหาขั้นตอนการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ แบ่งสาเหตุออกเป็น 5 ส่วน โดยใช้ทฤษฎี Fishbone 4M 1E ประกอบด้วย

1. Man ผู้ปฏิบัติงาน
   - พนักงานไม่ทราบตำแหน่งการวางวัตถุดิบที่แน่นอน
   - พนักงานใช้เวลาในการค้นหาสินค้านาน
2. Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก
   - ไม่มีป้ายสัญลักษณ์
   - พื้นที่ไม่เพียงพอต่อการจัดเก็บ
3. Material วัตถุดิบ
   - สินค้ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันทำให้หยิบผิดได้
   - สินค้ามีจำนวนมากทำให้การค้นหาต้องใช้เวลานาน
4. Method การบวนการทำงาน
   - ขั้นตอนในการทำงานมีความซ้ำซ้อน
   - มีขั้นตอนในการทำงานมากเกินไป
5. Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน
   - สภาพอากาศที่ร้อน ทำให้วัตถุดิบเกิดการเสื่อมสภาพ
   - พื้นที่จัดเก็บวัตถุดิบไม่เพียงพอ ทำให้วางชิ้นงานรวมกัน

3. เก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาของบริษัทกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยใต้เก็บรวบรวมเป็นจักมูล โดยมีแหล่งข้อมูลของงานวิจัย 2 แหล่ง คือ

3.1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลบันทึกการทำงานและรวบรวมข้อมูลภายในบริษัทเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและการตั้งข้อสังเกต

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีผู้ค้นพบไว้แล้วหรือจากรายงานหรือเอกสารต่างๆ เว็บไซต์ งานวิจัย โดยทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อนำไปประกอบการทำวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ

ตาราง 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือนก่อนการปรับปรุง

เดือน	ระยะเวลาค้นหา (นาที)	จำนวนเสื่อมสภาพ (ชิ้น)
กรกฎาคม	2,520	100
สิงหาคม	2,400	150
กันยายน	1,860	90

4. ดำเนินการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้า ด้วยวิธี ABC Analysis และ FIFO System

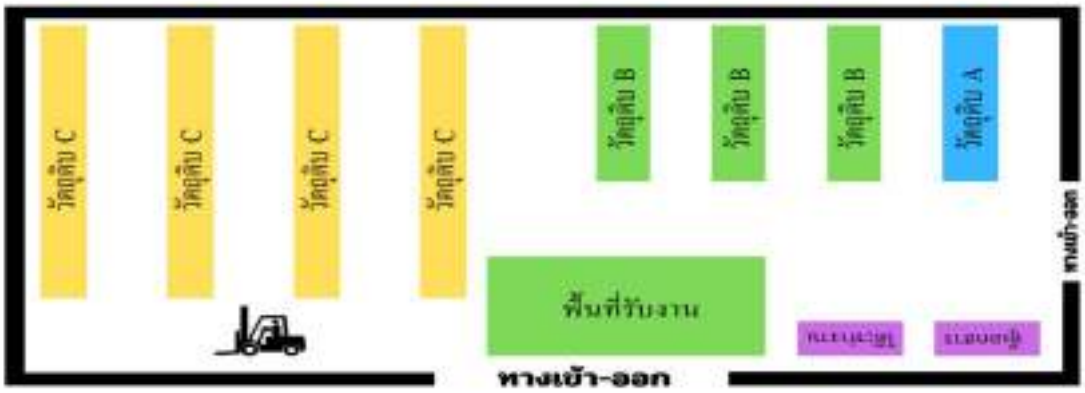

แสดงสินค้าคงคลัง กลุ่ม A แสดงสินค้าคงคลัง กลุ่ม B แสดงสินค้าคงคลัง กลุ่ม C

กลุ่ม	รายการ	รวม	มูลค่ารวม %
A	1,2,3,4,5,6,7,8,9	9	15%
B	10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23,24	15	25.00%
C	25,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44 45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58,59,60	36	60.00%

หลังจากนำการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วยวิธี ABC analysis และ FIFO system มาใช้จะเห็นได้ว่า จำนวนวัตถุดิบถูกจัดแบ่งประเภทดังนี้ วัตถุดิบกลุ่ม A มีจำนวนวัตถุดิบคงคลัง 9 รายการ คิดเป็น 15% ของมูลค่าวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด วัตถุดิบกลุ่ม B มีจำนวนวัตถุดิบคงคลัง 15 รายการ คิดเป็น 25% ของมูลค่าวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด วัตถุดิบกลุ่ม C มีจำนวนวัตถุดิบคงคลัง 36 รายการ คิดเป็น 60% ของมูลค่าวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบก่อนการปรับปรุง เดือน กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2567

เดือน	ระยะเวลาค้นหาวัตถุดิบ (นาที)
กรกฎาคม	2,520
สิงหาคม	2,400
กันยายน	1,860
เฉลี่ย 3 เดือน	2,260

ตาราง 3 แสดงระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบหลังการปรับปรุง เดือน ตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2567

เดือน	ระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบ (นาที)
ตุลาคม	120
พฤศจิกายน	100
ธันวาคม	60
เฉลี่ย 3 เดือน	93

ตาราง 4 เปรียบเทียบเวลาการค้นหาวัตถุดิบก่อน-หลังการปรับปรุง

เปรียบเทียบเวลา	ก่อนปรับปรุง (นาที)	หลังปรับปรุง(นาที)	ผลต่าง (นาที)	คิดเป็นร้อยละ
การค้นหาวัตถุดิบ	2,260	93	2,167	95.88

จากตาราง 4 เปรียบเทียบระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบ จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบก่อนที่จะนำวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วย ABC analysis และ FIFO system มาใช้จะมีระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบเฉลี่ย 3 เดือน อยู่ที่ 2,260 นาที หลังจากที่นำวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วย ABC analysis และ FIFO system มาใช้นั้นจะมีระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบเฉลี่ย 3 เดือน อยู่ที่ 93 นาที มีผลต่างที่ระยะเวลา 2,167 นาที หรือคิดเป็นร้อยละ 95.88 %

ตาราง 5 แสดงจำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพก่อนการปรับปรุง เดือน กรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2567

เดือน	จำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพ (ชิ้น)
กรกฎาคม	100
สิงหาคม	150
กันยายน	90
เฉลี่ย 3 เดือน	113

ตาราง 6 แสดงจำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพหลังการปรับปรุง เดือน ตุลาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2567

เดือน	จำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพ (ชิ้น)
ตุลาคม	2
พฤศจิกายน	2
ธันวาคม	1
เฉลี่ย 3 เดือน	2

ตาราง 7 เปรียบเทียบจำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพก่อน-หลังการปรับปรุง

เปรียบเทียบการเสื่อมสภาพ	ก่อนปรับปรุง (ชิ้น)	หลังปรับปรุง (ชิ้น)	ผลต่าง (ชิ้น)	คิดเป็นร้อยละ
วัตถุดิบเสื่อมสภาพ	113	2	111	98.23

จากตาราง 7 เปรียบเทียบจำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพ จะเห็นได้ว่า จำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพก่อนที่จะนำวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วย ABC analysis และ FIFO system มาใช้ จะมีจำนวนวัตถุดิบเสื่อมสภาพเฉลี่ย 3 เดือน อยู่ที่ 113 ชิ้น หลังจากที่นำวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วย ABC analysis และ FIFO system มาใช้พบว่าหลังการปรับปรุงจะมีจำนวนวัตถุดิบที่เสื่อมสภาพลดลงเฉลี่ย 3 เดือน อยู่ที่ 2 ชิ้น ที่มีการเสื่อมสภาพ มีผลต่างที่จำนวน 111 ชิ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 98.23 %

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าด้วย ABC analysis และ FIFO system ทำให้มีการหยิบจับสินค้าได้รวดเร็วและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น เพราะได้นำหลักการ FIFO system เข้ามาใช้ในการจัดแบ่งพื้นที่วางสินค้าให้อยู่ในรูปแบบของ ABC โดยได้ทำการติดป้ายในจุดชั้นวางเพื่อแสดงชื่อสินค้า รหัสสินค้าและบาร์โค้ดไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้มองเห็นสินค้าได้ชัดเจน และได้ทำแจ้งพนักงานคลังสินค้าเพื่อไม่ให้มีวัตถุดิบวางอยู่บนพื้นขวางช่องทางเดิน ทำให้สะดวกต่อการเข้าหยิบและนำสินค้าออก ซึ่งทำให้ในด้านของการหยิบวัตถุดิบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากผลการทดลองทางผู้จัดทำมีความเห็นว่าหลักการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดวางสินค้าคงคลังไม่ถูกตำแหน่งสามารถนำทฤษฎี ABC Analysis มาใช้ในการจัดหมวดหมู่และนำหลักการ FIFO system เข้ามาใช้ในการแสดงตำเหน่ง หรือพื้นที่ในการจัดวางที่ชัดเจนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพสำหรับคลังสินค้ากรณีศึกษาแห่งนี้

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าในด้านของปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้าในส่วนของการค้นหาวัตถุดิบก่อนการปรับปรุงในเดือน กรกฎาคม – กันยายน ใช้เวลา 6,780 นาที เฉลี่ย 3 เดือน 2,260 นาที หลังการปรับปรุงในเดือนตุลาคม - ธันวาคม ลดเวลาเหลือ 280 นาที เฉลี่ย 3 เดือน 93 นาที มีผลต่างก่อนการปรับปรุงและหลังปรับปรุง 2,167 นาที คิดเป็นร้อยละ 95.88% วัตถุดิบเสื่อมสภาพก่อนการปรับปรุงในเดือน กรกฎาคม - กันยายน มีวัตถุดิบเสื่อมสภาพ 340 ชิ้น เฉลี่ย 3 เดือน 113 ชิ้น หลังการปรับปรุงในเดือน ตุลาคม - ธันวาคม ลดลงเหลือ 5 ชิ้น เฉลี่ย 3 เดือน 2 ชิ้น มีผลต่างก่อนการปรับปรุงและหลังปรับปรุง 111 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 98.23% ซึ่งมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1)เพื่อลดระยะเวลาในการค้นหาวัตถุดิบ (2)ลดการเสื่อมสภาพของวัตถุดิบ (3)เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บในคลังสินค้า เพื่อลดโอกาสที่จะหยิบสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน

ผิดพลาด โดยได้รวบรวมข้อมูลและการนำข้อมูลวัตถุดิบมาทำการจำแนกประเภทวัตถุดิบ เพื่อที่สามารถจัดการสินค้าคงคลังให้เกิดประโยชน์ที่สุด และมีการแยกประเภทของสินค้าเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจนับสินค้าได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น การปรับปรุงและแก้ไขให้ได้มาตรฐานและสินค้าที่มีอยู่จริงกับในระบบตรงกัน จากผลที่ได้จากการนำทฤษฎี ABC มาจัดหมวดหมู่ จำนวนวัตถุดิบทั้งหมดจำนวน 60 รายการ สามารถจัดประเภทโดยแยกเป็นหมวด A มีจำนวน 9 รายการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15.00% ของวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด วัตถุดิบที่อยู่ในหมวดหมู่ B มีจำนวน 15 รายการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 25.00% ของวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด วัตถุดิบที่อยู่ในหมวดหมู่ C มีจำนวน 36 รายการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 60.00% ของวัตถุดิบคงคลังทั้งหมด จากการจัดลำดับ ABC ทำให้มีการหยิบจับสินค้าได้รวดเร็วและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น เพราะได้นำหลักการ FIFO system เข้ามาใช้ในการจัดแบ่งพื้นที่วางสินค้าให้อยู่ในรูปแบบของ ABC โดยได้ทำการติดป้ายในจุดชั้นวางเพื่อแสดงชื่อสินค้า รหัสสินค้าและบาร์โค้ดไว้ให้ชัดเจนเพื่อให้มองเห็นสินค้าได้ชัดเจน และได้ทำการแจ้งพนักงานคลังสินค้าเพื่อไม่ให้มีสินค้าวางอยู่บนพื้นขวางช่องทางเดินสินค้า ทำให้สะดวกต่อการหยิบและนำสินค้าออก ซึ่งทำให้ในด้านของการหยิบวัตถุดิบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดขั้นตอนการทำงาน และผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน จัดตั้งพนักงานให้ดูแลวัตถุดิบแต่ละประเภท และต้องมีใบขอเบิกวัตถุดิบก่อนการเบิกวัตถุดิบทุกครั้ง

2. บริษัทควรมีการหลีกเลี่ยงการวางวัตถุดิบทับซ้อนกัน เพราะอาจจะทำให้วัตถุดิบแตกหักหรือเกิดความเสียหายขึ้น ควรมีการขยายพื้นที่ จำกัดน้ำหนักหรือจำกัดการวางวัตถุดิบไม่ให้มากเกินไป เพื่อลดการเกิดความเสียหายของตัววัตถุดิบ

3. บริษัทควรนำระบบ Systems Applications and Products: SAP ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ นำมาใช้ร่วมกับระบบ Barcode ใช้ในกระบวนการทำงานภายในคลังสินค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ สามารถเรียกดูข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลของคลังสินค้าได้ ทำให้กระบวนการทำงานภายในคลังสินค้ามีความรวดเร็วและแม่นยำมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์อาจารย์เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ ให้กับนักศึกษาเพื่อนำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำโครงงานได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยห่วงใยและให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มศึกษาจนกระทั่งทำ

โครงงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณเพื่อนนักศึกษาในสาขาการจัดการโลจิสติกส์ทุกท่านที่ให้ความเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ให้การช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำโครงงานนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ ที่เป็นสถานศึกษาที่ให้ความรู้ ความสามารถทักษะในด้านวิชาการต่างๆ รวมไปทั้งการดำรงชีวิตซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้การศึกษาของนักศึกษาสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์วรา ไชยเสน, และณัฐภัทร ทองอินทร์. (2561).) *การศึกษาการจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบ FIFO กรณีศึกษาบริษัท เบทาโกร จำกัด* [โครงงานวิจัย, วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พณิชยการ]. https://www.atc.ac.th/FileATC/pdf.

ชยุตม์ บันเทิงจิตร. (2561). *ศึกษาระบบคลังสินค้าของโรงงานผลิตบล็อกแก้ว* [วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ].

ณัฐนนท์ รุ่งเจริญ. (2561). การออกแบบผังการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์สิ้นเปลืองด้วยเทคนิค ABC. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม,* 8(21), 352-363.

ทรงศักดิ์ อยู่นาน. (2561). การวางแผนคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วย ABC analysis กรณีศึกษาโรงงานผลิตผนัง. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม,* 8(21), 340-351.

ปฐมพงษ์ หอมศรี, และจักรพันธ์ คงธนะ, (2557). การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลังกรณีศึกษาบริษัทติดตั้งบำรุงรักษาเครื่องจักรของโรงงาน SME. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 7(2), 42-56.

ปรัชภรณ์ เศรษฐเสถียร, และกฤติยา เกิดผล. (2562). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี,* 13(2), 65-72.

วรรณวิภา ชื่นเพ็ชร (2560) ทำการศึกษาการวางผังคลังสินค้าสำเร็จรูปบริษัทกรณีศึกษา AAA. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม*, 8(21), 291-305.

อภิญญา เพชรประเสริฐผล *(2557). การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการคลังสินค้าสำหรับธุรกิจร้านค้าแห่งหนึ่ง* [วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/25964.pdf

อรณิชา บุตรพรหม, มาริสา ป้อมบุบผา. (2561). FIFO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง. *วารสารการบริหารและจัดการ, 8(1),* 137-156.

Ajay, S. Y. (2020). FIFO in green supply chain inventory model of electrical components industry With distribution centers using particle swarm optimization. *Advances in Mathematics: Scientific Journal*, 9(7), 5115–5120.

การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังกรณีศึกษาคลังสินค้าบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

Enhancing Inventory Storage Efficiency: A Case Study of a Private Company's Warehouse

พันธิภา ฉันทะ[1], เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ[2] ฉวีวรรณ โสทัดธง[3], มัทวี เพรชภู่[4]

[1]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Faifaijub@gmail.com

[2]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Janebear28@gmail.com

[3]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, chaweewansot@gmail.com

[4]คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, matmatthawi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการลดปริมาณสินค้าที่เสื่อมสภาพภายในคลัง ลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้า และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเบิกจ่ายสินค้า ทั้งนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลประเภทของสินค้าภายในคลังเพื่อนำมาจำแนกตามหมวดหมู่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำหลักการ FIFO: First in First out มาใช้เพื่อลดปัญหาสินค้าเสื่อมสภาพ และประยุกต์ใช้แนวคิด Visual Control เพื่อเพิ่มความสะดวกในการค้นหาสินค้า ซึ่งช่วยลดระยะเวลาที่ใช้ในการค้นหาและเบิกจ่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่ายสินค้าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ โดยปริมาณสินค้าที่เสื่อมสภาพจากเดิม 534 เส้น ลดลง 369 เส้น เหลือ 165 เส้น คิดเป็น 69.10% ขณะที่ระยะเวลาในการค้นหาสินค้าจากเดิม 2,580 นาที ลดลง 980 นาที เหลือ 1,600 นาที คิดเป็น 37.98% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการปรับปรุงดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่ายสินค้ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำหลัก: สินค้าเสื่อมสภาพ คลังสินค้า

Abstract

This research aims to provide guidelines for improving warehouse management efficiency, with a focus on reducing the volume of deteriorated inventory, minimizing the time spent searching for products, and enhancing the efficiency of the product retrieval process. The study involved collecting data on various product types within the warehouse and categorizing them

systematically for optimized storage. Additionally, the FIFO (First In, First Out) principle was implemented to mitigate inventory deterioration, while the Visual Control concept was applied to facilitate product identification. These approaches contributed to a significant reduction in search time and improved the overall efficiency of the product retrieval process.

The findings revealed that improvements in storage and inventory issuing processes substantially enhanced warehouse management efficiency. The quantity of deteriorated products was reduced from 534 units to 165 units—a 69.10% reduction. Additionally, the time spent searching for products decreased from 2,580 minutes to 1,600 minutes, representing a 37.98% reduction. These results indicate that the implemented improvement measures have significantly optimized the overall efficiency of inventory storage and distribution processes.

Keywords: Product Deterioration, Warehouse

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คลังสินค้า ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ และการจำหน่ายสินค้า เพราะมีการนำสินค้าเข้าจัดเก็บรักษาไว้ในคลังสินค้า เพื่อรอการจำหน่าย ดังนั้นการจัดการคลังสินค้า จึงเป็นอีกกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญ ที่ทำให้การจำหน่ายสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการบริหารจัดการพื้นที่คลังสินค้าให้เหมาะสม จะช่วยให้สามารถประหยัดค่าใช้จ่าย และลดระยะเวลาในการดำเนินงาน ช่วยลดความเสี่ยงในการจัดเก็บสินค้านานเกินความจำเป็น เช่น การกำหนดพื้นที่จัดเก็บสินค้าให้เป็นระเบียบตามแต่จะจุดที่มีการจัดเตรียมไว้ และดูแลรักษาคุณภาพสินค้าให้พร้อมจำหน่ายอยู่เสมอ ก็จะช่วยให้การขนส่งสินค้า ไปถึงลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของลูกค้า และทันระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในปัจจุบันทางบริษัทกรณีศึกษา มียอดการจำหน่ายต่อปีที่สูง และมีสินค้าที่จัดเก็บในคลังสินค้าที่ค่อนข้างมาก และหลากหลายในแต่ละผลิตภัณฑ์ อีกทั้งสินค้าบางผลิตภัณฑ์ยังมีความคล้ายคลึงกัน ยังมีการจัดวางปะปนกัน ทำให้เกิดการหยิบสินค้าผิดพลาด และทำให้สินค้าที่ผลิตเข้ามาก่อน ไม่ถูกหยิบขายออกจึงทำให้เกิดการสะสมสินค้าเก่าเสื่อมสภาพหรือคุณภาพลดน้องลง สาเหตุจากการจัดวางสินค้าที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งหากมีการบริหารปรับปรุงให้ดีขึ้น ก็จะช่วยให้สามารถเพิ่มพื้นที่ใช้สอย ช่วยลดระยะเวลาในการหยิบสินค้า ช่วยระบายสินค้าเก่า และช่วยบริหารคลังสินค้าได้ดีขึ้น โดยคลังสินค้าที่ใช้ในการศึกษาเป็น Private Warehouse มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 3,894 ตารางเมตร มีหน้าที่จัดเก็บสินค้าที่ส่งตรงมาจากฝ่ายผลิต และทำหน้าที่ขึ้นสินค้าส่งมอบให้กับลูกค้าโดยตรง ภายในคลังสินค้ามีการใช้อุปกรณ์ในการเคลื่อนย้ายสินค้า ได้แก่ รางคอนเวเยอร์ และ เครนขนาด 20 ตัน ใช้สำหรับการเคลื่อนย้ายสินค้าที่มีน้ำหนักมาก

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงทำการศึกษา และมุ่งเน้นในการช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ภายในคลังสินค้า และการ FIFO: First in First out ของบริษัทกรณีศึกษา พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า
2. เพื่อลดปริมาณสินค้าสินค้าจากการเสื่อมสภาพภายในคลังสินค้า
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการในการเบิกจ่ายสินค้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารคลังสินค้าได้
2. สามารถลดปริมาณสินค้าสินค้าจากการเสื่อมสภาพภายในคลังสินค้าได้
3. สามารถเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการในการเบิกจ่ายสินค้าได้

กรอบแนวคิด

- ทฤษฎีการจัดการคลังสินค้า (Warehouse Management)
- แนวคิดกลยุทธ์การจัดเก็บสินค้า (Storage Strategy)
- แนวคิดแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram)
- แนวคิดหลักการ เข้าก่อน - ออกก่อน (FIFO: First in First out)
- ทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาปัญหาภายในคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา เริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมภายในคลังสินค้า รวมถึงขั้นตอนการทำงานต่างๆ ตั้งแต่เดือน มิถุนายน ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2567 พบว่า บริษัทกรณีศึกษา มียอดการจำหน่ายต่อปีที่สูง และมีสินค้าที่จัดเก็บในคลังสินค้าที่ค่อนข้างมาก และหลากหลายในแต่ละผลิตภัณฑ์ อีกทั้งสินค้าบางผลิตภัณฑ์ยังมีความคล้ายคลึงกัน ยังมีการจัดวางปะปนกัน ทำให้เกิดการหยิบสินค้าผิดพลาด และทำให้สินค้าที่ผลิตเข้ามาก่อน ไม่ถูกหยิบขายออกจึงทำให้เกิดการสะสมสินค้าเก่าเสื่อมสภาพหรือคุณภาพลดน้อยลง สาเหตุจากการจัดวางสินค้าที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากการสังเกตการณ์ และการบันทึกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บสินค้า เพื่อหาสาเหตุของปัญหา เพื่อหาแนวทางการแก้ไข โดยมีข้อมูลและรูปภาพประกอบที่แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า

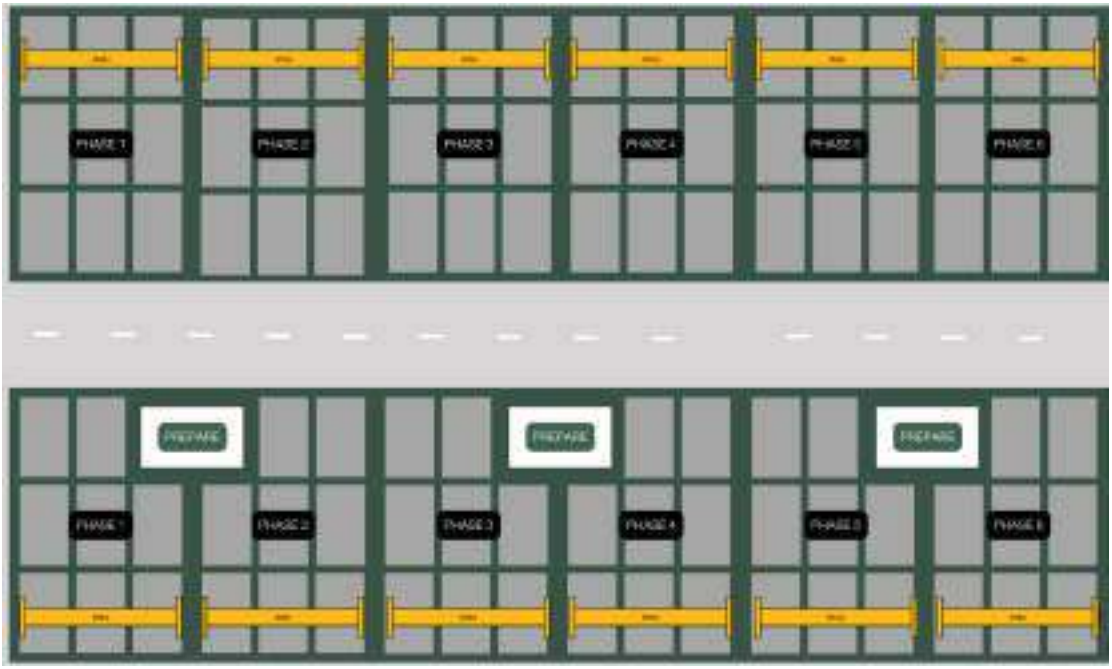

ภาพ 1 แผนผังคลังสินค้าก่อนปรับปรุง

แผนผังการจัดวางสินค้าก่อนปรับปรุง จะใช้วิธีการวางสินค้าแบบไม่กำหนดจุดวางตายตัว ไม่มีการแยกสินค้าชนิดเดียวกันแต่ผลิตคนละ Lot. แบบชัดเจน และไม่มีป้ายบ่งชี้สินค้า ทำให้พบว่ามีการวางงานปะปนกัน และมีความเสี่ยงสูงที่อาจทำให้หยิบสินค้าเพื่อจัดเตรียมให้กับลูกค้าผิดพลาดได้

2. วิเคราะห์ปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram)

จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการจัดการคลังสินค้า โดยใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) สามารถสรุปปัจจัยปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

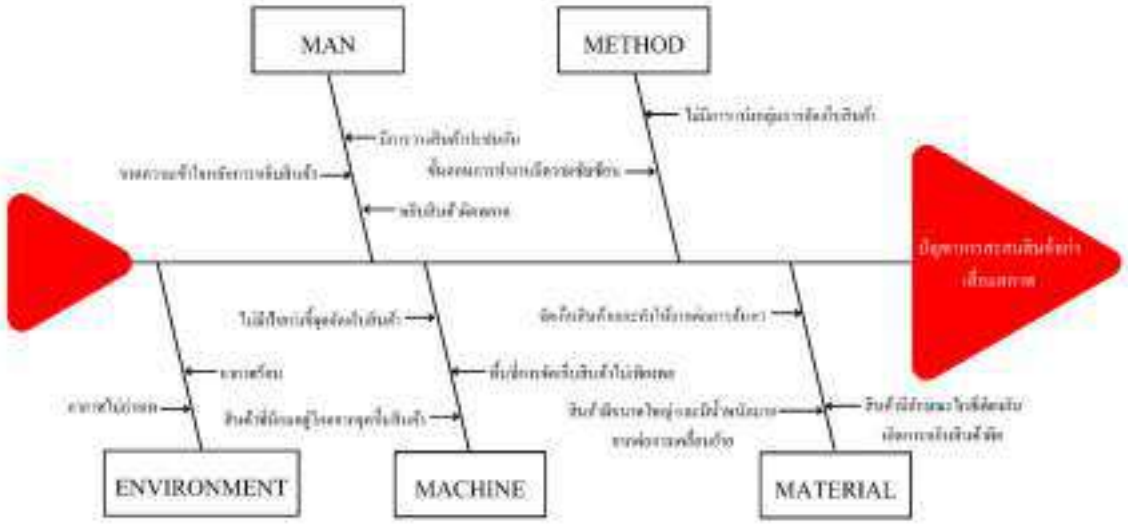

(1) คน (Man)

- พนักงานมีการจัดวางสินค้าปะปนกัน เนื่องจากขาดความใส่ใจในการตรวจสอบ Size ของสินค้าก่อนการจัดเก็บเข้าจุดวางสินค้า
- พนักงานขาดความเข้าใจในการหยิบสินค้าตามหลัก FIFO : First in First out โดยเลือกหยิบสินค้าตามความสะดวก จึงทำให้เกิดการสะสมของสินค้าเก่าเสื่อมสภาพ
- พนักงานหยิบสินค้าไปจัดเตรียมตามใบสั่งซื้อของลูกค้าผิดรายการเนื่องจากพนักงานขาดความรอบคอบในการทำงาน

(2) เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ (Machine)

- ไม่มีป้ายบ่งชี้จุดจัดเก็บสินค้า
- พื้นที่การจัดเก็บสินค้าไม่เพียงพอ
- สินค้าที่นิยมอยู่ไกลจากจุดขึ้นสินค้า

(3) วัตถุดิบหรืออะไหล่อุปกรณ์ (Material)

- จัดเก็บสินค้าเยอะทำให้ยากต่อการค้นหา
- สินค้ามีขนาดใหญ่ และมีน้ำหนักมากยากต่อการเคลื่อนย้าย
- สินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกันเกิดการหยิบสินค้าผิด

(4) กระบวนการทำงาน (Method)

- ไม่มีการแบ่งกลุ่มการจัดเก็บสินค้า
- ขั้นตอนการทำงานมีความซับซ้อน

3. ข้อมูลการจัดเก็บและเบิกจ่ายก่อนปรับปรุง

ข้อมูลการดำเนินงานของบริษัทกรณีศึกษา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานที่จริง พบว่า มีกิจกรรมงานคลังสินค้าประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับสินค้า
2. การจัดเก็บ
3. การจัดเตรียมสินค้า
4. การตรวจนับสินค้า
5. การขึ้นสินค้า

การจัดการการบริหารสินค้าคงคลัง เริ่มจากการรับสินค้าจากฝ่ายผลิต ตรวจสอบความถูกต้องของสินค้า รับสินค้าเข้าในระบบ SAP จากนั้นจัดเก็บสินค้าเข้ากอง หลังจากนั้น เมื่อมีคำสั่งซื้อของลูกค้า จะทำการปริ้นบันเดิ้ลที่แสดงรายการสินค้าที่ลูกค้าสั่งซื้อ พนักงานจัดเตรียมสินค้า เมื่อรถมาขึ้นสินค้า ทำการตรวจสอบสินค้าที่จัดเตรียมว่าถูกต้องหรือไม่ และขึ้นสินค้าตามแผนการจัดวางที่วางไว้

3.1 กระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่าย (ก่อนปรับปรุง)

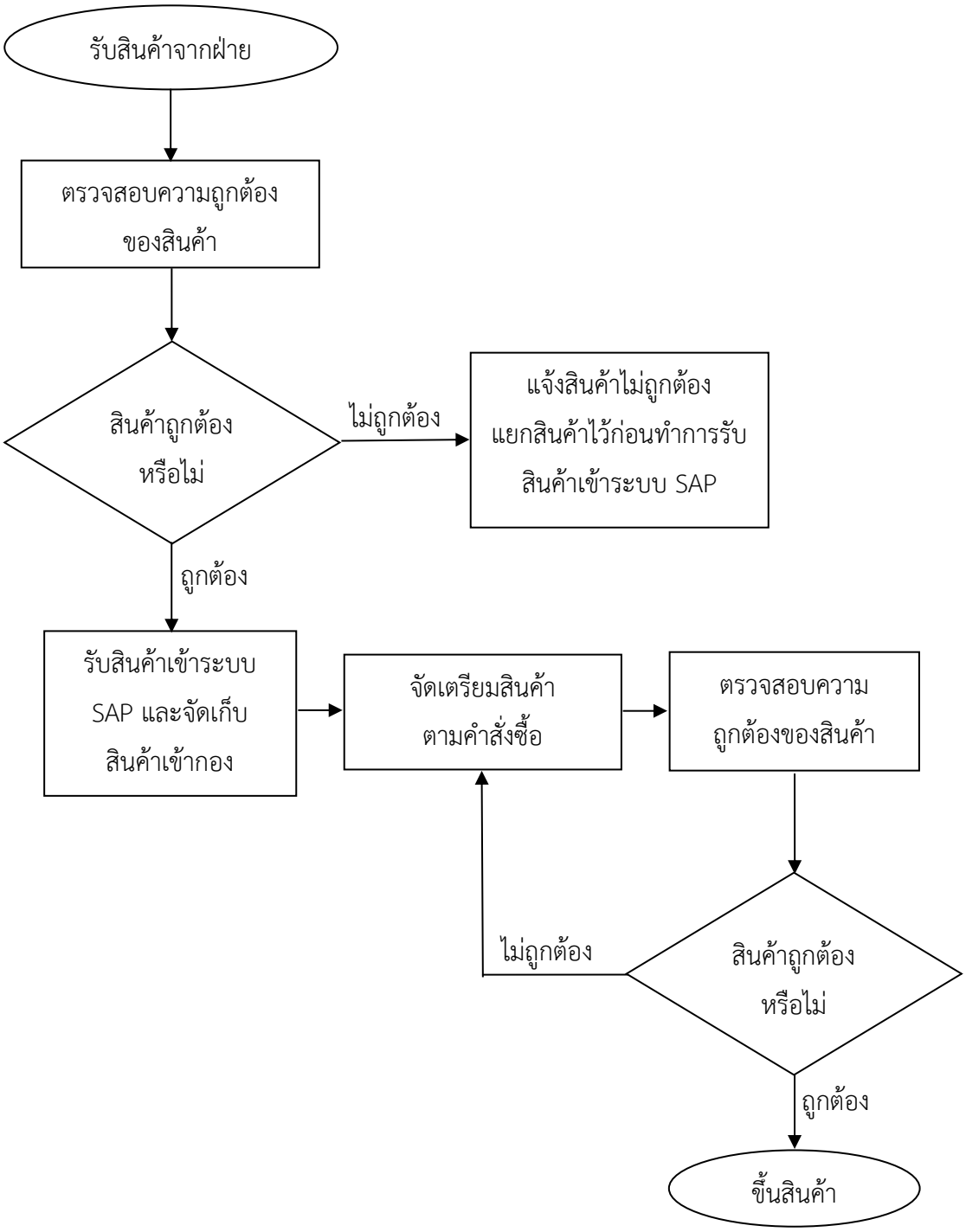

ภาพ 2 แผนภูมิการปฏิบัติงาน Flow Chart (ก่อนปรับปรุง)

ตาราง 1 ตารางแสดงระยะเวลาในการค้นหาสินค้าและจำนวนชิ้นงานที่มีการเสื่อมสภาพในช่วงเวลาย้อนหลัง 3 เดือน

เดือน	จำนวนสินค้าเสื่อมสภาพ (เส้น)	ระยะเวลาค้นหา (นาที)
ก.ย.	550	2,700 (45 ชม.)
ต.ค.	600	2,640 (44 ชม.)
พ.ย.	450	2,400 (40 ชม.)

4. ข้อมูลการจัดเก็บสินค้าคงคลังด้วย FIFO: First in First out

การหยิบสินค้าที่จัดเก็บเข้าคลังก่อนออกไปก่อน โดยยึดจาก Prod. Date หรือ วันที่ผลิตสินค้า และถูกเคลื่อนย้ายเข้าจัดเก็บในคลังสินค้า จะเริ่มเรียงจากวันที่ผลิตสินค้ามาใหม่ที่สุด วางล่างสุด และเรียงเป็นแถวตั้งขึ้นด้านบน ตามลำดับวันที่ผลิตก่อนเป็นชั้นๆ ซึ่งระบบนี้เป็นประโยชน์ของการหยิบสินค้าแบบ FIFO. คือ ช่วยลดความเสื่อมสภาพ และ ช่วยไม่ให้เกิดสินค้าเก่าค้างสต๊อก ตามวิธีการจัดเก็บและการหยิบสินค้าดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าที่มาจากฝ่ายผลิต

2. รับสินค้าเข้าระบบ SAP

3. ตรวจสอบวันที่ผลิตของสินค้าในกองก่อนจัดเก็บ หากในกองมีสินค้าที่จัดเก็บคนละ Lot. การผลิตทำการแยกกองจัดเก็บเพื่อไม่ให้สินค้าปนกัน หรือหาก Lot ผลิตเดียวกัน แต่ผลิตคนละวัน ให้สลับการวางสินค้าโดยเอาสินค้าที่เข้ามาใหม่วางที่ชั้นล่างก่อน และไล่ขึ้นตามลำดับ
หยิบชิ้นงานออกจากโลเคชั่นเพื่อนำจ่ายเข้าไลน์ผลิต

4. หยิบสินค้าเพื่อจัดเตรียมให้กับลูกค้า โดยหยิบจาก Lot. ที่ผลิตเข้ามาก่อน หรือจากวันที่เข้ามาจัดเก็บในคลังสินค้าก่อน

5. การปรับปรุงการจัดเก็บและเบิกจ่ายด้วย Visual control

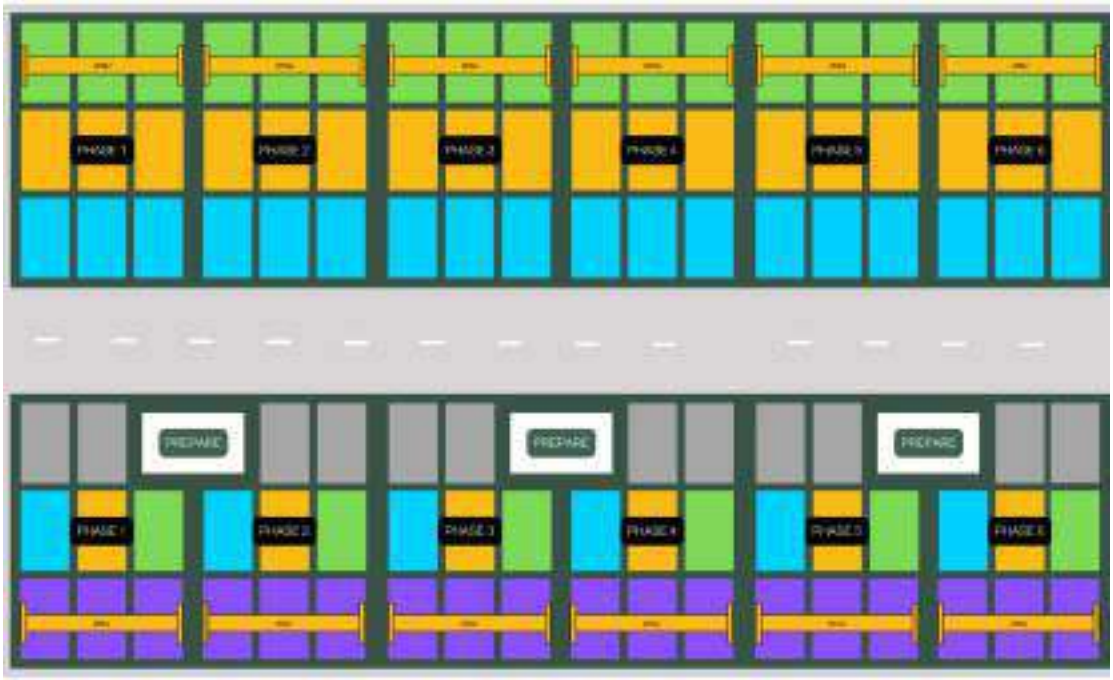

ภาพ 3 แผนผังคลังสินค้าหลังปรับปรุง

จากภาพ 3 สีมีความหมายดังนี้

- สีฟ้า = ท่อเหลี่ยม
- สีส้ม = ท่อดำ
- สีเขียว = ท่อแป๊บแบน
- สีม่วง = ท่อประปา
- สีเทา = งานจัดเตรียม

แผนผังการจัดวางสินค้าหลังปรับปรุง จะปรับเปลี่ยนการจัดเก็บสินค้าตามประเภทของสินค้า (Commodity System) โดยแยกจุดวางสินค้าประเภทท่อเหลี่ยม ประเภทท่อดำ ประเภทท่อแป๊บแบน และประเภทท่อประปา ตามลำดับ เพื่อให้การจัดวางสินค้าของท่อแต่ละประเภทมีความชัดเจน และเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บสินค้า ไม่วางสินค้าปะปนกัน และกำหนดให้ติดป้ายบ่งชี้สินค้าที่รับเข้ามาจากฝ่ายผลิต แยกตาม Lot. ที่ผลิตสินค้า และวันที่ผลิตสินค้า

ตาราง 3 การกำหนดสีป้ายแยกตาม Lot. ที่ผลิตสินค้า และวันที่ผลิตสินค้า

สีที่ใช้กำหนดป้ายบ่งชี้สินค้า	กลุ่มสินค้า
สีแดง	สินค้าที่เข้ามาลำดับที่ 1
สีฟ้า	สินค้าที่เข้ามาลำดับที่ 2
สีเขียว	สินค้าที่เข้ามาลำดับที่ 3

5.1 กระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่าย (หลังปรับปรุง)

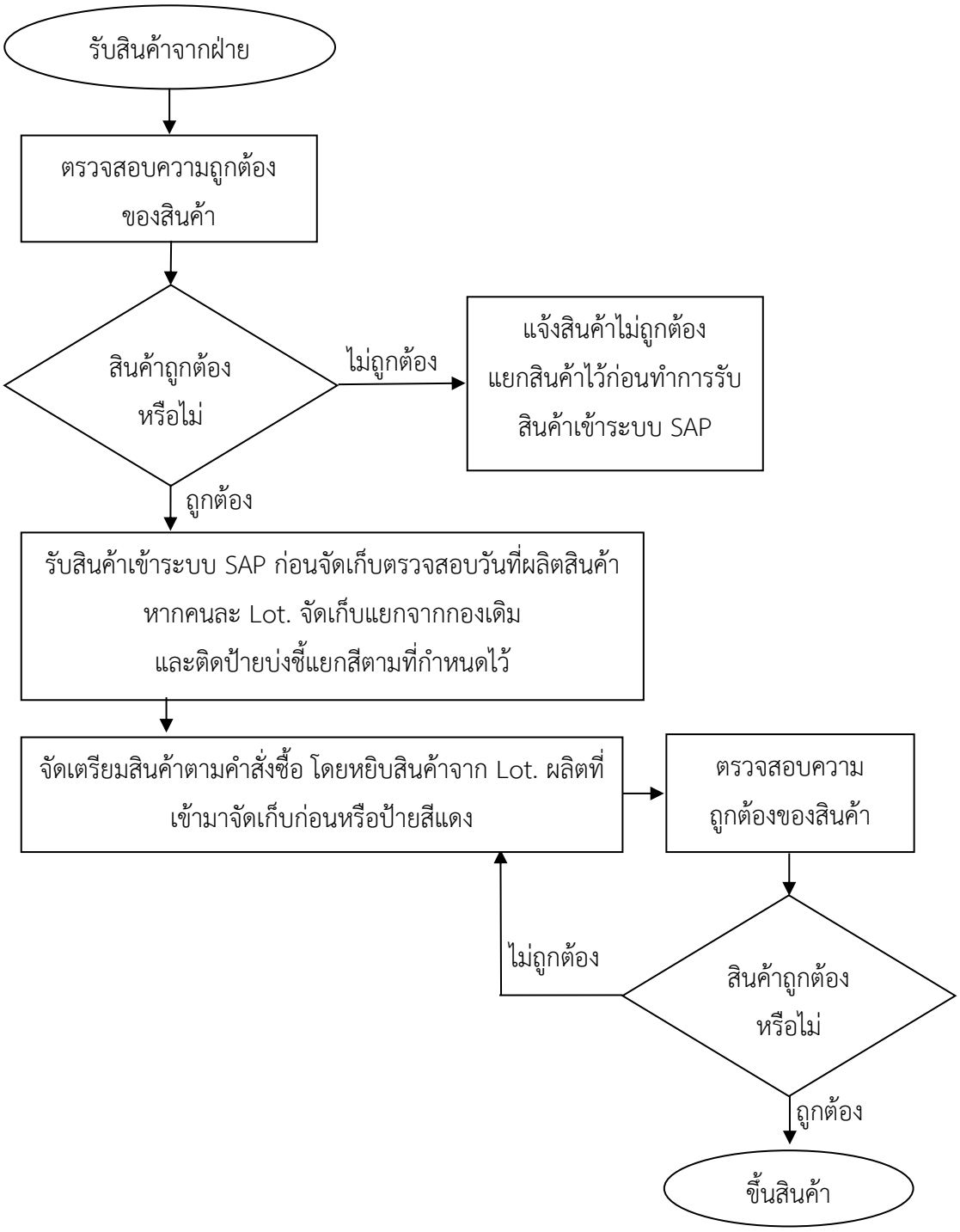

ภาพ 4 แผนภูมิการปฏิบัติงาน Flow Chart (หลังปรับปรุง)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่กระบวนการรับเข้าสินค้า การจัดเก็บ การตรวจนับ การจัดเตรียมสินค้า จนถึงกระบวนการขึ้นสินค้า จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของคลังสินค้า ได้แก่ การจัดวางสินค้าภายในคลังสินค้าที่ไม่มีการกำหนดกลุ่มสินค้าอย่างชัดเจน การจัดวางสินค้าปะปนกัน ซึ่งเกิดจากสินค้าบางผลิตภัณฑ์มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ไม่มีป้ายบ่งชี้ที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการค้นหาสินค้า อีกทั้งยังพบปัญหาการสะสมของสินค้าคงคลังที่เก่า เนื่องจากไม่มีการหยิบสินค้าตามหลัก FIFO: First in First out ที่ถูกต้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แนวทางการปรับปรุงการจัดเก็บและการเบิกจ่ายสินค้าโดยใช้ Visual Control และ FIFO: First in First out เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังสินค้า

(1) ผลการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลังด้วย FIFO: First in First out

ตาราง 4 จำนวนชิ้นงานที่มีการเสื่อมสภาพก่อนปรับปรุง เดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2567

เดือน	จำนวนสินค้าเสื่อมสภาพ (เส้น)
กันยายน	550
ตุลาคม	600
พฤศจิกายน	450

จากตาราง 4 สรุปจำนวนชิ้นงานที่มีการเสื่อมสภาพก่อนปรับปรุง ระยะเวลา 3 เดือน ทั้งหมดเฉลี่ยจำนวน 534 เส้น

ตาราง 5 จำนวนชิ้นงานที่มีการเสื่อมสภาพหลังปรับปรุง เดือนธันวาคม 2567 – กุมภาพันธ์ 2568

เดือน	จำนวนสินค้าเสื่อมสภาพ (เส้น)
ธันวาคม	255
มกราคม	175
กุมภาพันธ์	65

จากตาราง 5 สรุปจำนวนชิ้นงานที่มีการเสื่อมสภาพหลังปรับปรุง ระยะเวลา 3 เดือน ทั้งหมดเฉลี่ยจำนวน 165 เส้น

(2) ผลจากการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและการเบิกจ่ายสินค้าโดยใช้ Visual Control

ตาราง 6 ระยะเวลาในการค้นหาสินค้าก่อนการปรับปรุง เดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2567

เดือน	ระยะเวลาค้นหา (นาที)
กันยายน	2,700 (45 ชม.)
ตุลาคม	2,640 (44 ชม.)
พฤศจิกายน	2,400 (40 ชม.)

จากตาราง 6 สรุประยะเวลาในการค้นหาสินค้าก่อนการปรับปรุง ระยะเวลา 3 เดือน ทั้งหมดเฉลี่ยอยู่ที่ 2,580 นาที หรือ 43 ชั่วโมง

ตาราง 7 ระยะเวลาในการค้นหาสินค้าหลังการปรับปรุง เดือนธันวาคม 2567 – กุมภาพันธ์ 2568

เดือน	ระยะเวลาค้นหา (นาที)
ธันวาคม	1950 (32.50 ชม.)
มกราคม	1530 (25.50 ชม.)
กุมภาพันธ์	1320 (22 ชม.)

จากตาราง 7 สรุประยะเวลาในการค้นหาสินค้าหลังการปรับปรุง ระยะเวลา 3 เดือน ทั้งหมดเฉลี่ยอยู่ที่ 1,600 นาที หรือ 26 ชั่วโมง 40 นาที

(3) การเปรียบเทียบผลลัพธ์ก่อนและหลังการปรับปรุง

ตาราง 8 ผลการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลังด้วย FIFO: First in First out

ผลการเปรียบเทียบ สินค้าเสื่อมสภาพ	ก่อนปรับปรุง (เส้น)	หลังปรับปรุง (เส้น)	ผลต่าง (เส้น)	คิดเป็นร้อยละ (%)
จำนวนสินค้าเสื่อมสภาพ	534	165	369	69.10

จากตาราง 8 แสดงผลการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลังโดยใช้หลักการ FIFO: First in First out พบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุง มีสินค้าที่เสื่อมสภาพจำนวน 534 เส้น แต่หลังจากดำเนินการปรับปรุงแล้ว จำนวนสินค้าที่เสื่อมสภาพลดลงเหลือ 165 เส้น ส่งผลให้จำนวนสินค้าที่เสื่อมสภาพลดลงไป 369 เส้น คิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 69.10 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำหลักการ FIFO มาใช้ในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

ตาราง 9 ผลการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและการเบิกจ่ายสินค้าโดยใช้ Visual Control

ผลการเปรียบเทียบ ระยะเวลาค้นหาสินค้า	ก่อนปรับปรุง (นาที)	หลังปรับปรุง (นาที)	ผลต่าง (นาที)	คิดเป็นร้อยละ (%)
ระยะเวลาในการค้นหาสินค้า	2,580	1,600	980	37.98

จากตาราง 9 แสดงผลการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและการเบิกจ่ายสินค้าโดยใช้หลักการ Visual Control พบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุง ระยะเวลาในการค้นหาสินค้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2,580 นาที แต่หลังจากดำเนินการปรับปรุงแล้ว ระยะเวลาลดลงเหลือ 1,600 นาที ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้าลงได้ 980 นาที คิดเป็นอัตราการลดลง ร้อยละ 37.98 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำหลักการ Visual Control มาใช้ในการจัดการสินค้าคงคลังให้มีความเป็นระเบียบและเพิ่มความรวดเร็วในการค้นหาสินค้า

สรุปผลการวิจัย

ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาการวิจัยครั้งนี้พบว่าในด้านของปัญหาที่เกิดขึ้นในคลังสินค้าในส่วนของการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลังโดยใช้หลักการ FIFO: First in First out พบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุงในเดือน กันยายน - เดือนตุลาคม 2567 เฉลี่ย 3 เดือน มีสินค้าที่เสื่อมสภาพจำนวน 534 เส้น แต่หลังจากดำเนินการปรับปรุงแล้วในเดือนธันวาคม 2567 – เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เฉลี่ย 3 เดือน จำนวนสินค้าที่เสื่อมสภาพลดลงเหลือ 165 เส้น ส่งผลให้จำนวนสินค้าที่เสื่อมสภาพลดลงไป 369 เส้น คิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 69.10 และในด้านของการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและการเบิกจ่ายสินค้าโดยใช้หลักการ Visual Control พบว่า ก่อนดำเนินการปรับปรุงในเดือน กันยายน - เดือนตุลาคม 2567 เฉลี่ย 3 เดือน ระยะเวลาในการค้นหาสินค้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2,580 นาที แต่หลังจากดำเนินการปรับปรุงแล้ว ในเดือนธันวาคม 2567 – เดือนกุมภาพันธ์ 2568 เฉลี่ย 3 เดือน ระยะเวลาลดลงเหลือ 1,600 นาที ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้าลงได้ 980 นาที คิดเป็นอัตราการลดลง ร้อยละ 37.98 ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการนำหลักการ FIFO: First in First out และ Visual Control มาใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง โดยช่วยให้การจัดเก็บมีความเป็นระเบียบมากขึ้น ลดความสูญเสียจากสินค้าที่เสื่อมสภาพ และเพิ่มความรวดเร็วในการค้นหาและเบิกจ่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารคลังสินค้า (2) เพื่อลดปริมาณการเสื่อมสภาพของสินค้าภายในคลังสินค้า (3) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการในการเบิกจ่ายสินค้า ทั้งนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลประเภทของสินค้าภายในคลังเพื่อนำมาจำแนกตามหมวดหมู่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำหลักการ FIFO: First in First out มาใช้เพื่อลดปัญหาสินค้าเสื่อมสภาพ และประยุกต์ใช้แนวคิด Visual Control เพื่อเพิ่มความสะดวกในการค้นหาสินค้า ซึ่งช่วยลดระยะเวลาที่ใช้ในการค้นหาและเบิกจ่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่ายสินค้าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ โดยปริมาณสินค้าที่เสื่อมสภาพลดลง 369 เส้น คิด

เป็น 69.10% ขณะที่ระยะเวลาในการค้นหาสินค้าลดลง 980 นาที คิดเป็น 37.98% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการปรับปรุงดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการจัดเก็บและเบิกจ่ายสินค้ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรน่า กาญจนกัญญา (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพยากรณ์ยอดขายและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดวางวัตถุดิบ กรณีศึกษา บริษัท ไทพลาส รีไซเคิล จำกัด จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าบริษัทไม่สามารถระบุพื้นที่และตำแหน่งของวัตถุดิบได้ ทำให้วัตถุดิบเสื่อมสภาพจากสภาพอากาศ จึงส่งผลให้มีวัตถุดิบที่เสียหายจำนวน 64,389 กิโลกรัม หลังจากผู้วิจัยได้นำผลการพยากรณ์โดยใช้วิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่มาใช้จัดผังพื้นที่การจัดเก็บวัตถุดิบร่วมกับการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual control) และทฤษฎีการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) และปรับปรุงขั้นตอนการทำงานในกระบวนการจัดเก็บโดยใช้ Simplify จากแนวคิด ECRS ทำให้ไม่มีจำนวนวัตถุดิบที่เสียหาย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังของบริษัทกรณีศึกษา ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการคลังสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรกำชับให้พนักงานติดป้ายบ่งชี้สินค้าทุกครั้งก่อนนำเข้าจัดเก็บในพื้นที่คลังสินค้า พร้อมทั้งวางสินค้าให้ตรงตามตำแหน่งที่กำหนด เนื่องจากสินค้าประเภทหลักของบริษัทมีขนาดใหญ่และน้ำหนักมาก การจัดวางสินค้าในตำแหน่งที่ถูกต้องจะช่วยลดความยุ่งยากในการเคลื่อนย้าย และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารพื้นที่คลังสินค้า
2. ควรส่งเสริมให้พนักงานตระหนักถึงความสำคัญของการหยิบสินค้าโดยใช้หลักการ FIFO: First in First out เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาสินค้าเสื่อมสภาพ และลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ลดภาระในการแก้ไขข้อผิดพลาด
3. ควรดำเนินการจัดกิจกรรม 5ส อย่างต่อเนื่องทุกวัน ควบคู่ไปกับการบริหารพื้นที่คลังสินค้า เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและเอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการแบ่งโซนพื้นที่จัดเก็บสินค้าอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมอบหมายผู้รับผิดชอบแต่ละโซน เนื่องจากคลังสินค้ามีขนาดใหญ่ การแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนจะช่วยให้สามารถดูแลและบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง
4. ควรดำเนินการตรวจนับสินค้าคงคลังเป็นประจำทุกวัน เพื่อให้สามารถทราบปริมาณสินค้าคงเหลือแบบเรียลไทม์ อีกทั้งยังช่วยให้สามารถระบุจุดวางสินค้าภายในคลังได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาสินค้า ลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการค้นหาสินค้า และเพิ่มความแม่นยำในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

กัญญ์วรา ไชยเสน, และณัฐภัทร ทองอินทร์. (2561).) *การศึกษาการจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบ FIFO กรณีศึกษาบริษัท เบทาโกร จำกัด* [โครงงานวิจัย, วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พณิชยการ].

ฐปนนท์ อ่อนหวันวรกิจ, และศิโรรัตน์ พัฒนไพโรจน์. (2562). การเพิ่มกำลังการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์โดยการเพิ่มความเร็วรอบในการผลิตของเครื่องจักร. *วารสารวิศวกรรมสารฉบับวิจัยและพัฒนา*, 30(2), 131-141.

ธัญกมล ทองก้อน, และลภนภัทร ตุลยลักษณ์. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา: โรงงานผลิตและจัดจำหน่ายแท็งก์น้ำ* [ปริญญานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ].

ธณิดา โขนงนุช, และอลงกรณ์ เมืองไหว. (2564). การพัฒนาระบบในการจัดการสินค้าคงคลังในร้านอาหารด้วยเทคนิคการบริหารคุณภาพ. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*และวิศวกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 3(1), 12-19.

นุชสรา เกรียงกรกฎ. (2565). การปรับปรุงการผลิตในขั้นตอนผลิตลวดตะแกรงวายเมท. *วารสารข่ายงานวิศวกรรมอุตสาหการไทย*, 8(2), 67-76.

เรน่า กาญจนกัญญา. (2567). การพยากรณ์ยอดขายและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดวางวัตถุดิบ กรณีศึกษา บริษัท ไทพลาส รีไซเคิล จำกัด. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 18(1), 25-38.

วัชรุตม์ ชีววิริยะนนท์. (2557). *การลดเวลาการผลิตกระบวนการเชื่อมชิ้นส่วนยานยนต์ด้วยเทคนิค ECRS* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

วรรณรดา แซ่เล้า, นาณา ราวี, และศศิกานต์ ดีสุข. (2566). การลดความสูญเปล่าขั้นตอนการขนถ่ายสินค้าออกจากคลังสินค้าด้วยหลักการ ECRS กรณีศึกษา: แผนกตัวแทนดูแลพิธีการศุลกากรขาเข้า บริษัท เอบีซี จำกัด. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 8(1), 161-170.

อภิญญา ไกรสำโรง. (2555). *การปรับปรุงระบบการจัดการคลังสินค้าโรงงานผลิตสี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].

อรณิชา บุตรพรหม, และมาริสา ป้อมบุบผา. (2561). FIFO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่ง. *วารสารการบริหารและจัดการ,* 8(1), 137-156.

อริษา แซ่โค้ว. (2562). การปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการคลังสินค้าอาหารสัตว์สำเร็จรูป กรณีศึกษา: โรงงานผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปแห่งหนึ่ง. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(2), 71-76.

Proceedings

VOLUME I : International Paper

The 15th Benjamit Vichakarn National and International Conference on "AI : A Driving Force for Sustainable Development Goals"

CONTENT

Title	Author	Page
The Teaching and Learning Competency of Educators in Thailand's Higher Education During the Era of Artificial Intelligence	Nuttavud Koomtong Sukanlaya Tantiwisawaruji Krittika Tanprasert Kachanon Nirunpong	1-8
Animal Diary: The Design and Development of a Game Application to Enhance Early Primary School Children's Attention	Suratanakorm Permsawadchai Kanokon Songwichai Lumpapun Punchoojit	9-15
The Needs Assessment for Developing Teachers to Enhance Competency-based Learning Management of Teachers under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 2	Kanokkarnchana Tawirot Somkiart Intasingh Sunee Nguenyuang Pimpathu Sutanan	16-23
Learning Management Innovation Based on Phenomenon - Based Learning and Play-Based Learning to Enhance Creative Thinking Skills and Science Process Skills of Elementary School Students	Prapatchit Techa Sakda Swathanan Wichaya Pewkam Natad Assapaporn	24-32
Structural Equation Analysis Using Amos Program for Basic Human and Social Science Research	Mesawadi Sukkri Prasong Uthai Wattana Eakpamitsi Sittisak Thongsuk Nattaphakan Salabsang	33-37
Enhancing Students' Meeting Management Competencies through Simulation Activities in MICE Management Subject	Noochanat Chiangchai	38-45
Comparison of Time Series Models for Forecasting Sales in Multi Level Marketing (MLM) Business	Sasima Jedsupacharoen Pongkorn Chantaraj Supattanawaree Thipcharoen	46-53
Development of Grade 8 Human Nutrition Learning Outcomes through The 5 E's of Inquiry-based Learning Combined with Board Games	Jirapat Larpmahaprasert Kanjana Tantakanon Nopphalak Thitajaroenwat Hatthaya Yamchuti Yae-Yu Tang	54-62
Impact of Student Support Services on Student Learning Satisfaction at Qingdao Preschool Education College	Cai Le, Pattaroj Kamonrojsiri	63-71
Logistics Data Analytics and Delay Prediction	Chotmanee Boonma	72-78
The Paradox of Stability: Bayesian Network Analytics on IoT-Driven Supply Chain Risk Asymmetry in Startup Unmanned Retail	"Yu Zhong Sombat Teekasap"	79-89
AI-Driven Ingredient Association Analysis and Recommendation System for Skincare E-Commerce Platforms	Pitiphat Joembunthanaphong Benyapa Zimzee Gatesuda Nakkaew	90-100
The Use of Role-Play Activities to Enhance English speaking Skills of Students Majoring in Aviation Business and Tourism Management, North-Chiang Mai University	Noochanat Chiangchai	101-110

Logistics Data Analytics and Delay Prediction

Chotmanee Boonma

Logistics Management Program, Faculty of Science and Technology, Bangkok Suvarnabhumi University, Thailand
boonmachotmanee@gmail.com

Abstract

With transportation delays, the logistics sector has many challenges in ensuring the timely delivery of goods. In order to predict transportation delays, this study investigates the use of predictive modelling and logistics analytics. A dataset consisting of 10,000 randomly selected records from a larger Kaggle dataset which use for study intends to create efficient models for forecasting delays based on previous logistical data by applying machine learning methods such as Naïve Bayes, Decision Trees, and Logistic Regression. The CRISP-DM framework is used in the study to prepare and analyze data in a methodical manner, create prediction models, and assess how well they operate. The Decision Tree model achieved the highest accuracy (74.75%) otherwise Logistic Regression had the highest recall (83.31%) which making it the best at detecting delays. The Naïve Bayes classifier achieved 71.58% accuracy, 38.89% precision, 13.39% recall, and an F1-score of 0.63. The Decision Tree model had 74.75% accuracy, 40.00% precision, 0.33% recall, and an F1-score of 0.68, whereas Logistic Regression had 54.37% accuracy, 33.64% precision, 83.31% recall, and an F1-score of 0.68. The findings suggest that Logistic Regression is the best at identifying delays with a higher recall, even though the Decision Tree model has the maximum accuracy. By implementing predictive models and advanced analytics, logistics providers can reduce delays, optimize resources, and improve customer satisfaction. In order to increase operational effectiveness and proactively control delays, this paper offers suggestions for combining real-time tracking systems with predictive analytics.

***Keywords**:* Logistics data analytics, Data Mining, Machine Learning, CRISP-DM

Background and Statement of the problem

In today's highly competitive logistics and shipping world on-time delivery of goods is critical to customer satisfaction and business success. However, shipping delays continue to be a major problem affecting both service providers and recipients. There are so many factors such as Traffic conditions, weather, vehicle error, human error and other unknown factors all affect the efficiency and timeliness of freight transportation. Therefore, it is essential to develop a system that can analyze and predict transportation delays so addressing this issue is crucial as proactive risk management can significantly enhance operational efficiency and mitigate potential disruptions. (Rezki & Mansouri, 2024). According to World Bank data (2023), Southeast Asian countries continue to experience transit delays as a result of traffic congestion, severe weather changes, and inadequate infrastructure. This causes an average delivery delay of 4.8-6.1 days per shipment in some countries. (Arvis et al., 2023).

Bhattacharjee et al., (2024) discovered that inefficient logistics operations, particularly in the mid to late stages of the supply chain, can account for 13-19% of overall logistics expenditures, resulting in a global revenue loss of up to 95 billion USD each year. To understand how important it is to address this issue as researchers have launched the Prediction Logistics Analytics and Delay project which aims to apply current data analytics technologies and develop models to predict distribution delays. The problem of transportation delays is the result of several interrelated factors, both external and internal, including rising customer expectations, all of which play an important role in the overall logistics process. In terms of external factors, traffic congestion, especially in major cities, inevitably leads to transportation delays, particularly during rush hours or festivals.

Al-Selwi et al., (2022) studied Unpredictable weather conditions such as storms, flooding and smog are also significant obstacles that disrupt transportation plans. Construction or repair work on infrastructure such as roads and bridges can lead to partial road closures and therefore unexpected route changes. In addition,

changes in legal regulations, such as anti-pollution measures or weight restrictions, require operators to constantly adapt. (Chawla et al., 2022). Finally, the lack of a system for systematically storing data and analyzing the causes of delays leads to recurring problems because we do not learn from past experience. In addition, customers have higher expectations of delivery, particularly due to the increase in e-commerce business, which demands a faster service. There is also a need for transparency in tracking products through real-time notification systems. If logistics providers are unable to meet these expectations, it will inevitably impact on customer satisfaction and repeat purchase rates. Moreover, given the complexity of these factors may help reducing transportation delays require advanced data analysis and the development of predictive models that can fully account for all factors. This will help to make more accurate estimates of delivery times, reduce errors and truly improve the efficiency of the logistics system.

Objective

1. To analyze the factors affecting transportation delays using order data, transportation methods, and geographical information.
2. To develop and compare models for predicting transportation delays using data analysis and machine learning techniques.
3. To propose solutions for reducing transportation delays and improving the efficiency of the logistics system.

Expected benefits

1. Reduce transportation delays by improving planning and decision-making processes so the company can choose the right routes and avoid potential risks.
2. Reduce the costs caused by delays and increase the efficiency of resource deployment, e.g. of vehicles and personnel, to maximize resource utilization.
3. Increase transparency in tracking product status by using a real-time notification system so that stakeholders can receive accurate and timely information.

Conceptual Framework

In this study was applied CRISP-DM (Cross Industry Standard Process for Data Mining) it is a standard framework for managing structured data to develop models. Forecasting consists of six main steps: business understanding, data understanding, data preparation, modeling, evaluation and deployment. This framework helps to systematically manage the data pipeline to ensure accurate and practical predictions. (Narendra, 2025).

To apply the research systematically and efficiently which CRISP-DM framework is used as a guide for data analysis as follows:

1. Business Understanding: the first step is to clearly define the business problem and the objectives of the research. This includes creating objectives to improve actual delays and analyzing the value, issues, and impact of deliveries.
2. Understanding the data: In this step, all available data is analyzed by starting with a descriptive statistical analysis to understand the basic characteristics of the different variables then explore the dataset on Kaggle check descriptive statistics and perform preliminary data analysis.
3. Data preparation: The data obtained often needs to be improved and prepared before it can be used to create models. This includes dealing with selecting the important attributes, filling in the missing information and converting the numerical values into labels that serve as the step names.
4. Modeling: In this phase, the performance of different model types is compared to finding the most suitable model for predicting delays. These can create a prediction model using Naïve Bayes, Decision Tree, and Logistic Regression.
5. Evaluation: Once the model has been created, we will evaluate the model by using the confusion matrix and the scoring matrix. In addition, a feature importance analysis is performed to determine which variables have the greatest influence on the delays.
6. Deployment: The final step is to implement the model evaluated for effectiveness and evaluate the model using the confusion matrix and the scoring matrix. Then, creating dashboards to track and analyze the prediction results and setting up processes to continuously improve the model to maintain effectiveness over time.

Predictive analytics & forecasting models are a group of techniques used to analyze trends and behaviors of past data to predict future delays including Decision Tree, Naïve Bayes and Logistic Regression which help companies analyze and improve transportation routes to become more efficient. (Can et al., 2023)

In this article, the concept of Machine Learning has been applied to create a model that can analyze and predict problems from existing datasets. Machine Learning is a process that enables computers to learn from data and develop models to predict outcomes or classify data without the need to write specific programs for every situation. (Aljohani, 2023) In this operation, there are three types of machine learning models that were chosen:

- Naïve Bayes is a technique that relies on the principles of probability according to Bayes' Theorem, assuming that the various features of the data are independent of each other. This allows for the efficient calculation of the probability of each class. Even though it is a simple method Naïve Bayes often yields accurate results in many contexts, especially with data that is not very complex. (Azeraf et al., 2020)
- Decision Tree is a model that uses tree structure for decision-making. The data is split based on features that most influence the outcome at each level, making it easy to understand and track the forecasting process. It is also suitable for diverse data. (Priyanka & Kumar, 2020)
- Logistic Regression is a statistical method used for classification, especially in cases where the outcome is a binary value, such as yes/no or delay/not delay. It uses the logistic function to transform the predicted values into a range between 0 and 1 reflecting the probability of each target group. (Abramovich et al., 2020)

Evaluation Methods

Agrawal (2021) studied that the performance of the classifier can be calculated from the confusion matrix. After being compared to the actual result the classifier results can generate four values:

- True Positive (TP): the predicted value is positive; the actual value is positive.
- True Negative (TN): the predicted value is negative; the actual value is negative.
- False Positive (FP): the predicted value is positive; the actual value is negative.
- False Negative (FN): the predicted value is negative; the actual value is positive.
- Four measures were used to measure the performance of selected algorithms: accuracy, precision, recall, and F1 score. These measures are all positively related to the quality of algorithms. Consequently, the higher values of these measures are, the better their performances are. The value of the four measures can be obtained by calculations using these parameters

Table 1. Measures of Evaluation

Metric	Formula and Description
Accuracy	$Accuracy$ = (TP + TN)/ (TP + FP + TN + FN)
Precision	$Precision$ =TP/ (TP + FP)
Recall	$Recall$ =TP/(TP+FN)
F1 Score	$F1$ = (2 x Precision x Recall)/ (Precision + Recall)

Research Methodology

This study examines and develops predictive models for transport delays using quantitative analysis techniques and machine learning. The study follows the framework of data science and statistical validation techniques. (Garg et al., 2025). This essay was written with a focus on data mining, specifically the prediction problem of accurately categorizing and identifying transactions that may be delayed in distribution. In general, predictive procedures employ various supervised learning methods to examine historical data in order to construct predictive models, which are then applied to new data to forecast the chance of a logistics delay. The paper focusses on the prediction problem for identifying logistical delays, where the goal variable is defined as a binomial, with 1 indicating delays and 0 indicating non-delays. Given the binary nature of our target variable, this problem becomes a classification problem, with the purpose of estimating the probability connected to each class or category of the target variable.

Data Collection

This study utilizes a publicly available logistics dataset from Kaggle called “Logistics Data Analysis and Delay Prediction” from https://www.kaggle.com/code/devraai/logistics-data-analysis-and-

delay-prediction/input. The dataset includes a variety of information related to logistics, such as customer state, market, number of items ordered, sales, order region, order status, processing time, shipping method, and more. The prediction of delivery delays was carried out using binary classification, focusing on the variable "IS_DELAY." A detailed description of the dataset's features is shown in Table 1.

Due to the limitations of the RapidMiner software used for analysis, this study extracted a subset of 10,000 rows from the entire data set. The dataset is secondary data contributed by Kaggle contributors and is freely available for educational and research purposes. As a result, the researchers did not collect the data directly but rather received it from the Kaggle website.

Table 2. Attribute Description For Data Set

Attribute Name	Type	Description
Label	Binominal	Is_delay/Not_delay
Profit per order	Real	Earnings per order placed
Category name	Text	Description of the product category
Customer country	Categorical	Country where the customer made the purchase
Customer segment	Categorical	Types of Customers Consumer, Corporate, Home Office
Customer state	Categorical	State to which the store where the purchase is registered
Market	Categorical	Market to where the order is delivered
Order item quantity	Numerical	Number of products per order
Sales	Numerical	Value in sales
Order region	Categorical	Region of the world where the order is delivered
Order status	Categorical	Complete, pending, closed, pending_payment, canceled, processing, on_hold, payment_review
Order date	Datetime	Date on which the order is made
Shipping date	Datetime	Exact date and time of shipment
Shipping mode	Binomial	Standard Class, First Class, Second Class, Same Day

Data Processing

The data processing pipeline was implemented using RapidMiner incorporating essential preprocessing steps to prepare the dataset for machine learning algorithms. The dataset was retrieved from the local repository and the Multiply operator was applied to allow parallel preprocessing without altering the original dataset. Two instances of the Select Attributes operator were used to refine the dataset. The first selection included attributes relevant to prediction tasks such as *label, customer_state, customer_segment, customer_country, profit_per_order, sales, order_status, order_item_quantity, order_processing_time, shipping_mode, order_region, and category_name.* The second selection further refined the dataset based on relevance to customer order patterns and delivery delays, keeping attributes like *label, market, order_item_quantity, order_region, order_status, sales, shipping_mode, and customer_segment.* Missing values were handled using the Replace Missing Values operator by applying average values for numerical attributes and most frequent value replacement for categorical attributes. Data transformation steps included converting nominal variables to numerical format through integer encoding, ensuring that each unique category was mapped to a distinct integer value for algorithm compatibility. Finally, the Set Role operator was used to designate the label attribute as the target variable, likely to represent whether a delivery delay occurred or not. As a result, the dataset was cleaned, transformed, and streamlined, retaining only meaningful features, and is now structured for supervised machine learning, ensuring reliable model training and evaluation.

Data Splitting Process

The effective machine learning model training and evaluation which the dataset was divided into two parts using a 70:30 split ratio 70% of the data was allocated for training while 30% was reserved for testing.

- Training Data (70%): Used to teach model patterns, relationships, and decision-making strategies.
- Testing Data (30%): Kept separate to evaluate how well the model generalizes to unseen data, preventing overfitting.

Moreover, the three Split Data modules were applied individually across different model lines. Each module ensures that data is divided in a consistent manner, maintaining the integrity of the training/testing process for distinct machine learning models. By structuring the data split this way the models can learn effectively while also being tested on scenarios leading to better accuracy and reliability.

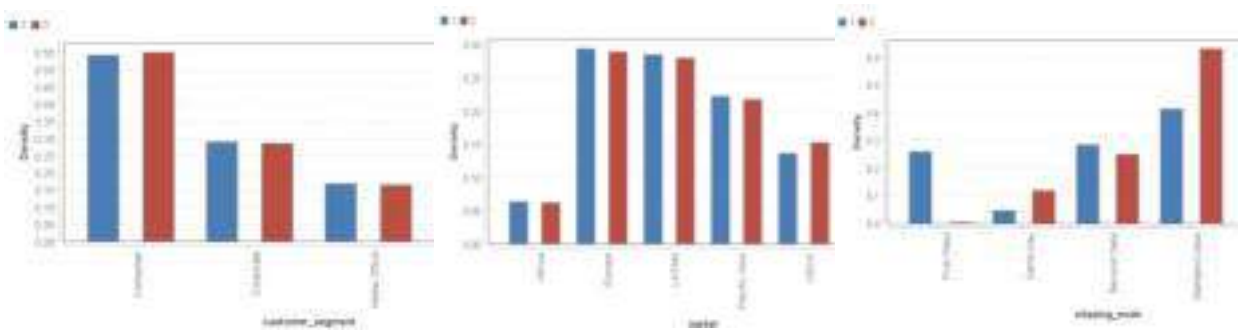

Figure 1. *Data Visualization*

Models Comparison

Table 3 shows the evaluation metrics for each algorithm used in the study. The table highlights the highest value for each metric in bold font, while the lowest value for each metric is denoted by an underscore. The bold values represent the best performance for each evaluation metric across the three models, signifying which algorithm excels in that particular aspect. Also, the underscore values represent the worst performance for each evaluation metric, indicating which algorithm struggled most in that specific aspect. For instance, Logistic Regression achieved the highest recall (83.31%), meaning it was particularly effective at detecting actual delays. In contrast, Decision Tree performed best in accuracy (74.75%) and precision (40.00%), demonstrating its overall ability to classify instances correctly, though with a slightly less effective recall.

Table 3. Evaluation Metrics for Each Algorithm

Algorithm	Evaluation			
	Accuracy	Precision	Recall	F1-Score
1. Naïve Bayes	71.58	38.89	*13.39*	*0.63*
2. Decision Tree	**74.75**	**40.00**	*0.33*	**0.68**
3. Logistic Regression	54.37	33.64	**83.31**	**0.68**

Research Results

The study applied various machine learning models and data visualization techniques to analyze transportation delays using order data, shipping methods, and geographical information. The key findings showed that First Class and Second-Class shipping modes were the most reliable, while Same Day and Standard Class shipping were more prone to delays. The analysis of order processing time revealed that although the distributions for successful and failed deliveries overlapped significantly, there were notable differences in their density patterns which suggest that delays often occur within certain time windows.

From a modeling perspective, three models were tested: Decision Tree, Naïve Bayes, and Logistic Regression. The Decision Tree achieved the highest accuracy (74.75%) but had very low recall for detecting delays. Naïve Bayes balanced better between accuracy and recall, while Logistic Regression had a low overall accuracy but was excellent at detecting potential delays (recall of 83.31%). These results highlight the trade-offs between precision, recall, and accuracy in different modeling approaches.

Summary of the Study

Transportation delays are influenced by multiple factors, including shipping methods, order processing time, and geographical attributes. The analysis indicates that First Class shipping is the most reliable, while Same Day and Standard Class shipments face higher risks of delay. Additionally, orders processed quickly with low sales values are more prone to failures, demonstrating the complex interaction between logistics, sales, and regional handling efficiency. To predict delays, three machine learning models Decision Tree, Naïve Bayes, and Logistic Regression were compared. The Decision Tree model achieved the highest accuracy (74.75%) but struggled to detect actual delays. Naïve Bayes had lower accuracy (71.58%) but performed better in identifying delays, while Logistic Regression demonstrated the highest recall (83.31%) yet suffered from lower overall accuracy. The choice of model depends on application

needs: Decision Trees offer better general classification, while Logistic Regression is more effective at minimizing undetected delays. Based on these insights, several solutions are proposed to improve logistics efficiency. Promoting reliable shipping methods, setting minimum order thresholds, and carefully managing Same Day deliveries can significantly reduce delays. Predictive modeling can flag high-risk orders, allowing proactive intervention, while tailoring logistics strategies based on region and customer segments increase efficiency. These data-driven strategies offer a comprehensive approach to optimizing transportation reliability and ensuring smooth operations.

The models' sensitivity to data imbalance and how they handle missing data are two of their main drawbacks. When there is an imbalance in the data, such as when there are significantly more late submissions than successful submissions, models like Decision Trees and Logistic Regression may tend to skew the predictions in favor of the larger group. Additionally, each model has a different capacity to deal with missing data. In contrast to Naïve Bayes, which requires complete data or employs a method to fill in missing values, Decision Trees are able to handle missing values effectively through surrogate splits. Logistic regression necessitates a great deal of data preparation prior to use and is more impacted by incomplete data. Consequently, it is crucial to take these factors into account when choosing a model in order to get the most accurate results given the data context.

Recommendations

Integrating Logistic Regression into the system to indicate high-risk shipments provides a data-driven strategy to proactively identify and manage delays. This enables the logistics team to intervene before problems get out of hand, improving overall efficiency and customer happiness. Predictive analytics also aids decision-making by ensuring that resources are deployed efficiently, and high-priority shipments are handled with greater attention. Moreover, implement real-time tracking and monitoring systems using IoT and AI. It can identify future delays and send alerts to logistics management as it provides them to respond quickly before the problem goes up. This may assist with route optimized performance, adaptive rescheduling, and altering delivery expectations based on current conditions. This technology-driven strategy improves decision-making with real-time data, reducing delays and increasing overall logistics efficiency. Furthermore, this system might be linked to consumer-facing applications, allowing end users to receive precise shipment updates, increasing customer satisfaction and decreasing uncertainty.

Reference

Abramovich, F., Grinshtein, V., & Levy, T. (2020). *Multiclass classification by sparse multinomial logistic regression*. ArXiv.org. https://arxiv.org/abs/2003.01951

Agrawal, S. K. (2021, July 20). *Evaluation Metrics for Classification Model| Classification Model Metrics*. Analytics Vidhya. https://www.analyticsvidhya.com/blog/2021/07/metrics-to-evaluate-your-classification-model-to-take-the-right-decisions/

Aljohani, A. (2023). Predictive Analytics and Machine Learning for Real-Time Supply Chain Risk Mitigation and Agility. *Sustainability*, *15*(20), 15088. mdpi.

Arvis, J.-F., Ojala, L., Shepherd, B., Ulybina, D., & Wiederer, C. (2023). Connecting to Compete 2023 Trade Logistics in the Global Economy The Logistics Performance Index and Its Indicators. https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report.pdf

Azeraf, E., Monfrini, E., & Pieczynski, W. (2020). *Using the Naive Bayes as a discriminative classifier*. ArXiv.org. https://arxiv.org/abs/2012.13572

Bhattacharjee, D., Kamil, A., Lukasiewicz, M., & Melnikov, L. (2024, January 5). Digitizing mid- and last-mile logistics handovers to reduce waste. McKinsey & Company. https://www.mckinsey.com/industries/logistics/our-insights/digitizing-mid-and-last-mile-logistics-handovers-to-reduce-waste

Can, C. M., Ravi, S. K., & Saleh, S. (2023). *Enhancing Supply Chain Resilience: A Machine Learning Approach for Predicting Product Availability Dates Under Disruption*. ArXiv.org. https://arxiv.org/abs/2304.14902?utm_source=chatgpt.com

Chawla, P., Hasurkar, R., Bogadi, C. R., Korlapati, N. S., Rajendran, R., Ravichandran, S., Tolem, S. C., & Gao, J. Z. (2022). Real-time traffic congestion prediction using big data and machine learning techniques. *World Journal of Engineering*. https://doi.org/10.1108/WJE-07-2021-0428

Garg, A., Mohmmad Ayaan, Parekh, S., & Vikranth Udandarao. (2025, March 19). *Food Delivery Time Prediction in Indian Cities Using Machine Learning Models*. Https://www.researchgate.net/. https://doi.org/10.48550/arXiv.2503.15177

Narendra, M. F. (2025). Forecasting Manpower Planning Using the CRISP-DM Method and Machine Learning Algorithm: A Case Study of Tiki Jalur Nugraha Ekakurir (JNE) Company. *Journal of Information Systems Engineering and Management*, *10*(19s), 371–378. https://doi.org/10.52783/jisem.v10i19s.3040

Priyanka, N. A., & Kumar, D. (2020). Decision tree classifier: a detailed survey. *International Journal of Information and Decision Sciences*, *12*(3), 246. https://doi.org/10.1504/ijids.2020.108141

Rezki, N., & Mansouri, M. (2024). Machine Learning for Proactive Supply Chain Risk Management: Predicting Delays and Enhancing Operational Efficiency. *Management Systems in Production Engineering*, *32*(3), 345–356. https://doi.org/10.2478/mspe-2024-0033

Proceedings

VOLUME I : International Paper

The 15th Benjamit Vichakarn National and International Conference on "AI : A Driving Force for Sustainable Development Goals"

Title	Author	Page
The Satisfaction of Users of Public Motorcycle Taxi Services in Lat Krabang District, Bangkok	Panida Phokasem Atsavin Saneechai Waridda Sungwarakittiwut, Chutima Ketsa Phatteera Jiraudomsarod Chanita Aemsaad	252-257
The Determinants of Women Entrepreneurship in Developing Economies: Evidence from the Literature	Ratna Sari Supriyanti Chalita Chayutrakorn	258-266
The Relationship between Personal Factors, ERG Theory Motivation Factors, and Employee Job Satisfaction of Xuzhou Zhongjin Shanty Town Reconstruction and Construction Co., Ltd.	Sun Puli, Pattaroj Kamonrojsiri	267-274

The Satisfaction of Users of Public Motorcycle Taxi Services in Lat Krabang District, Bangkok

Panida Phokasem[1] Atsavin Saneechai[2] Waridda Sungwarakittiwut[3] Chutima Ketsa[4]
Phatteera Jiraudomsarod[5] Chanita Aemsaad[6]

[1,2,4]Faculty of Science and Technology, Bangkok Suvarnabhumi University
[3,5,6] Faculty of Business Administration, Bangkok Suvarnabhumi University
[1]Panida2537.pp@gmail.com

Abstract

The purpose of this study is to look into how satisfied motorcycle taxi users are in Bangkok's Lat Krabang District. It will do its job by analyzing the factors that influence satisfaction in a number of areas, such as price, safety, and service quality. To meet user needs, we will use the information we have collected to improve and develop service quality in the future. The study's sample group comprises 402 motorcycle taxi users, 60% of whom are female and 40% of whom are male. The majority of them are 13–18-year-old students. This time, a survey method was employed to collect data using questionnaires. These included questions about personal information like gender, age, and occupation, as well as questions about satisfaction with a range of factors, like price, safety, overall satisfaction, and service quality.

The data collected from the questionnaire was analyzed using statistical techniques like mean and standard deviation to compare satisfaction levels in each factor and determine the average scores. Users are most satisfied with the quality of service (average score 3.52), followed by safety (average score 3.45) and price (average score 3.16), according to the study's findings, which indicate that overall satisfaction is at a moderate level (average score 3.38). According to the analysis, consumers want to see price increases for services in order to increase overall satisfaction and primarily value service quality.

***Keywords**:* Satisfaction, Public motorcycle taxi service, Lat Krabang District, Service quality

Background and Statement of the problem

Bangkok is a city with a high population density and rapid urban expansion. Traffic congestion has therefore become one of the main issues that the government and various agencies must prioritize, as the development of road systems and other infrastructure cannot fully accommodate the city's growth (Suwannapong, 2020). Some streets in Bangkok are narrow alleys that cannot efficiently accommodate public transportation systems like buses or subways. Traveling through these narrow alleys often requires the use of private cars or motorcycle taxis to make it easier to exit the alleys, especially in areas where the main transportation system cannot reach

According to statistics, 58 percent of motorcycles worldwide are in the 'Asia-Pacific' region. Other countries with high motorcycle ownership rates after Thailand include 1) Thailand 87% 2) Vietnam (86%). 3) Indonesia (85%) 4) Malaysia (83%). 5) China (60%) 6) India (47%) 7) Pakistan (43%) 8) Nigeria (35%) 9) Philippines (32%) 10) Brazil 29% (Bangkokbiznews, 2025).

A report from the Transport Statistics Group, Planning Division, Department of Land Transport, dated December 31, 2019, revealed that Bangkok has 93,077 public motorcycles, or motorcycle taxis, with a total of 5,575 motorcycle taxi stands. There are 84,547 drivers, averaging 15 drivers per stand. The three districts in Bangkok with the most motorcycle taxi stands are Chatuchak with 220 stands, Ratchathewi with 217 stands, and Bang Rak with 197 stands (Transport Statistics Group, Planning Division,2019).

Especially in the Lat Krabang district, where there are as many as 100,000 motorcycle taxis providing around 20-30 rides per day (Suwannapong, 2020). Motorcycle taxi drivers include those who do it as their main profession and those who do it as a side job. The motorcycle taxi service in Bangkok is considered a supplementary service to the main transportation systems, whether they be buses, the skytrain, or boats, by bringing passengers into these main transportation systems (Ryosuke OSHIMA .et al., 2007).

Additionally, motorcycle taxi services also help those without private vehicles to travel more conveniently and quickly, which addresses transportation issues in some areas where the main transportation systems have not yet been able to reach comprehensively. However, motorcycle taxi services in Bangkok continue to face issues regarding the regulation of motorcycle taxis, which negatively impacts both riders and passengers The lack of regulations in this service creates risks of unsafe riding accidents, making users feel insecure about their own safety.

After the COVID-19 outbreak, public transportation systems had to adapt to prevent the spread of the disease, while motorcycle taxi drivers had to adjust to government measures to provide safe and efficient services. (Suwannapong, 2020). The study of user satisfaction with motorcycle taxi services in the Lat Krabang area of Bangkok is therefore important for improving services that can respond to government measures regarding safety and hygiene. The study of user satisfaction with public motorcycle taxi services in the Lat Krabang area of Bangkok is therefore important for improving services that can meet government measures in terms of safety and hygiene.

By studying the expectations and satisfaction of motorcycle taxi users, they can improve their services and meet the diverse needs of customers (Kiatkairat, 2019). This research aims to improve the service quality of motorcycle taxis in terms of safety and user satisfaction. Such improvements will instill confidence in users and encourage them to use the service in the long term, creating a lasting impression on users (Suwannapong, 2020).

Objective

1. To study the satisfaction of users of public motorcycle taxi services in the Lat Krabang area, Bangkok.
2. To study the personal factors of users of public motorcycle taxi services in Lat Krabang District, Bangkok
3. To compare the satisfaction of users of public motorcycle taxi services in the Lat Krabang district, Bangkok

Expected benefits

1. Can serve as basic information to improve the quality of motorcycle taxi services
2. Plan and develop transportation services to improve their quality.

Conceptual Framework

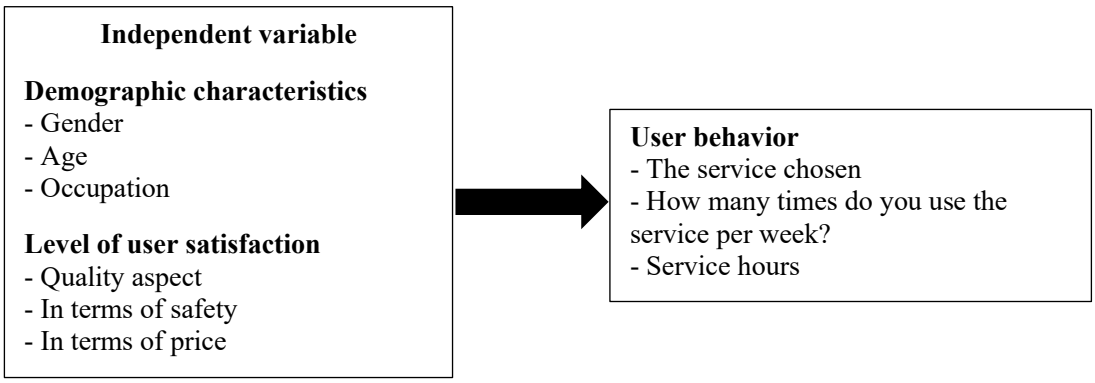

Research Methodology

Determining the research design

The research is a type of survey research on the satisfaction of users of public motorcycle taxi services in the Lat Krabang area of Bangkok.

1. The researcher personally conducted data collection using questionnaires with a sample group of service users. The data was collected between June and October 2024.
2. Collect the questionnaires and check the completeness of the responses in the questionnaires.
3. Categorize the data in the questionnaire for analysis using a software program according to the established hypothesis.

Sample population

The population studied is the population of Bang Kapi District, Bangkok. The researcher used Cochran's formula as the sampling method for the population. Cochran's formula (COCHRAN 1997, cited in Theerawut

Ekkakul 2000) is used in cases where the exact size of the population is unknown but is known to be large, and the proportion of the population needs to be estimated. There are two cases:

In the case of knowing the population proportion, use the formula $n = \frac{p(1-p)z^2}{e^2}$

And in the case where the population proportion is unknown, p = 0.5, use the formula $n = \frac{z^2}{4e^2}$

n = the desired sample size
p = the proportion of the characteristic of interest in the population
e = the allowable margin of error in sampling
z = z-value at the confidence level or significance level

1. If the confidence level is 95% or the significance level is 0.05, the z-value is 1.96.
2. If the confidence level is 99% or the significance level is 0.01, the z-value is 2.58.

Calculating with a confidence level of 95%, a permissible margin of error of 5%, and a proportion of the characteristic of interest in the population equal to 0.5, the required sample size $n = \frac{z^2}{4e^2}$

$$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$$

This formula is used in cases where the exact population size is unknown and the average of the population needs to be estimated as follows.

$$n = \frac{\sigma^2 z^2}{e^2}$$

n = the desired sample size
σ = Sample standard deviation
e = the margin of error of the sample that can occur (in case the value is unknown, e can be set as a percentage of, for example, 8% of (e = 0.08) or 10% of (e = 0.10))
Z = Z value at the confidence level or significance level

1. If the confidence level is 95% or the significance level is 0.5, Z=1.96.
2. If the confidence level is 99% or the significance level is 0.01%, Z=2.58.

Research Results

This research aims to study the quality of service and suggestions for improving the operations of public motorcycle taxis in Lat Krabang District, Bangkok. The sample group consisted of 402 individuals who used the motorcycle taxi service in the area. The researcher collected data from 402 questionnaires distributed to the entire population, and received a complete 100% response rate from the distributed questionnaires.

Table 1 Summary of General Information of Respondents Using Public Motorcycle Taxi Services in Lat Krabang District, Bangkok

Variable		Count	Percentage
Gender	Male	161	40.0%
	Female	241	60.0%
Total		402	100%
Age	Under 13 years	6	1.5%
	13-18 years	129	32.1%
	19-22 years	92	22.9%
	23-29 years	99	24.6%
	Over 36 years	76	18.9%
Total		402	100%
Occupation	Student	207	51.5%
	Company employee	128	31.8%
	Government officer/state enterprise employee	59	14.7%
	Other	8	2.0%
Total		402	100%

Variable		Count	Percentage
Service usage per week	5-6 days per week	147	36.6%
	3-4 days per week	134	33.3%
	1-2 days per week	63	15.7%
	Less than once per week	58	14.4%
Total		402	100%
Service usage time	Morning (05:00-10:00)	207	51.5%
	Midday (11:00-14:00)	84	20.9%
	Evening (15:00-18:00)	60	14.9%
	Night (18:00-21:00)	51	12.7%
Total		402	100%

From Table 1, the results are summarized as follows: The majority of respondents were female (60%), while males accounted for 40%. In terms of age, the most frequent users were in the 13-18 age group (32.1%), followed by the 23-29 age group (24.6%) and the 19-22 age group (22.9%). The most common occupation among users was students, making up 51.5%, followed by company employees (31.8%). Regarding the use of motorcycle taxi services per week, most respondents used the service 5-6 days a week (36.6%), followed by 3-4 days a week (33.3%). In terms of the time of day when the service was used, most users chose to use it in the morning (51.5%), followed by the afternoon (20.9%) and the evening (14.9%).

Table 2 Summary of Satisfaction in Using Public Motorcycle Taxi Services in Lat Krabang, Bangkok

Ranking	Service Satisfaction	$\bar{x}$	S.D.	Satisfaction Level
1	Service Quality	3.52	0.88	High Satisfaction
2	Safety	3.45	0.91	Moderate Satisfaction
3	Service Pricing	3.16	0.99	Moderate Satisfaction
Total		3.38	0.93	Moderate Satisfaction

Overall, users reported **moderate satisfaction** (average score of **3.38**). The **service quality** received the highest satisfaction (**3.52**), while **safety** and **pricing** had **moderate satisfaction** (**3.45** and **3.16**, respectively).

Table 3 Summary of Mean and Standard Deviation for Public Motorcycle Taxi Service Quality Lat Krabang, Bangkok

Service Quality

Ranking	Service Aspect	$\bar{x}$	S.D.	Satisfaction Level
1	Ability to reach destinations	3.67	0.95	High Satisfaction
2	Appropriate attire	3.48	0.82	Moderate Satisfaction
3	Attentiveness	3.47	0.89	Moderate Satisfaction
4	Expertise in service area	3.51	0.87	High Satisfaction
5	Honesty in work performance	3.54	0.91	High Satisfaction
6	Polite demeanor	3.45	0.88	Moderate Satisfaction
Total	Overall quality	3.52	0.88	High Satisfaction

Safety

Ranking	Safety Aspect	$\bar{x}$	S.D.	Satisfaction Level
1	Condition of motorcycle used	3.54	0.91	High Satisfaction
2	Compliance with traffic rules	3.42	0.88	Moderate Satisfaction
3	Motorcycle speed	3.40	0.94	Moderate Satisfaction
4	Driver information visibility	3.44	0.92	Moderate Satisfaction
Total	Overall safety	3.45	0.91	Moderate Satisfaction

Service Pricing

Ranking	Pricing Aspect	$\bar{x}$	S.D.	Satisfaction Level
1	Accuracy of fare with distance	3.40	0.96	Moderate Satisfaction
2	Variety of payment methods	3.01	1.05	Moderate Satisfaction
3	Price compared to Grab Bike	3.08	0.98	Moderate Satisfaction
Total	Overall service pricing	3.16	0.99	Moderate Satisfaction

The results of table 3 show that:
Service Quality received an overall high satisfaction rating (3.52), with the highest rated aspects being destination accuracy (3.67) and honesty in work (3.54).
Safety received an overall moderate satisfaction rating (3.45), with motorcycle condition scoring the highest (3.54).
Service pricing had moderate satisfaction (3.16), with payment method variety and comparison to Grab Bike receiving the lowest scores (<3.5).

Let me know if you need any modifications or formatting changes!

Summary of the Study

The results of the study on the satisfaction of users of public motorcycle taxi services in the Lat Krabang area of Bangkok are summarized as follows.

1. Information about the general data of the 402 survey respondents, mostly female, 241 people, accounting for 60%. The age range is 13-18 years, with 129 people, accounting for 32.1%. The occupation is students, 207 people, accounting for 51.5%.

2. The level of quality expectations for public motorcycle taxi services in Lat Krabang District, Bangkok. The quality expectations for the service consist of four aspects: quality, safety, service price. Most respondents have moderate satisfaction expectations for the public motorcycle taxi services in Lat Krabang District, Bangkok, with an overall average of 3.27. When considering each aspect, respondents have high satisfaction expectations for the quality of motorcycle taxi services in Bang Kapi District, with an average of 3.52. The safety aspect has an average of 3.45, indicating moderate satisfaction, while the service price aspect has an average of 3.16, also indicating moderate satisfaction, in that order.

Discussions

The research focused on assessing the quality of service satisfaction among users of public motorcycle taxi services in the Lat Krabang area of Bangkok. The evaluation covered several factors, including quality, safety, and service pricing.

Service Quality Expectations and User Satisfaction The study revealed that users expressed high satisfaction with the ability of the motorcycle taxis to reach their destinations in a timely manner, as this aspect received the highest satisfaction rating. Furthermore, respondents were highly satisfied with the appropriateness of the riders' attire, their attention and enthusiasm, and their expertise in the area. Users also showed a high level of satisfaction regarding the honesty and integrity demonstrated by the drivers during their work. However, satisfaction with the drivers' polite demeanor was moderate. Comparing these findings with the study conducted by Vongsiripaisal (2019) on the quality of motorcycle taxi services in Thailand, the results are consistent. Vongsiripaisal found that user satisfaction in Thailand is primarily influenced by factors such as honesty, attentiveness, politeness, and the ability to reach the destination quickly.

Safety Expectations and User Satisfaction Regarding safety, the study found that the condition of the motorcycles used for service was a major factor in user satisfaction, receiving a high rating. However, user satisfaction with safety during the ride was rated as moderate. Specifically, the satisfaction with the compliance of motorcycle taxi drivers with traffic regulations, their driving speed, and the display of driver information, such as the number on the back of their vests, all received moderate satisfaction scores. Overall, the satisfaction level regarding safety was moderate, aligning with the findings of Sutanto and Nugroho (2021), who emphasized the importance of vehicle condition and driver information display in improving user satisfaction regarding safety. However, the study also noted that high-speed driving and non-compliance with traffic regulations could result in lower satisfaction levels, which was consistent with the moderate satisfaction scores in this study.

Service Fees and User Satisfaction Concerning service fees, the research found that the accuracy of the fares in relation to the distance traveled was rated as moderately satisfactory. Similarly, the variety of payment

methods offered by the service providers was also rated moderately. When compared to other services, such as GrabBike, the fare structure was considered reasonable, though the satisfaction level was again moderate. These findings were consistent with Nguyen and Tran (2020), who conducted a similar study in Vietnam on GrabBike users. Their study revealed that users were moderately satisfied with the service prices, particularly when comparing the prices to those of competing services like GrabBike and the variety of payment methods available, such as payment through the app.In conclusion, the study indicates that while users of public motorcycle taxi services in Lat Krabang District, Bangkok, express moderate satisfaction with various aspects of the service, such as safety and service fees, they are generally more satisfied with factors such as the timeliness, attire, and professionalism of the drivers. The findings align with similar studies in the region, suggesting a need for continued improvements in safety practices, service fees, and overall customer experience to increase user satisfaction.

Reference

Ekkakul, T. (2000). *Title of the work*. Publisher.

Nguyen, H. T., & Tran, T. T. (2020). Factors affecting customer satisfaction in motorcycle taxi services: A study in Vietnam. *Journal of Transportation Economics, 21*(4), 143-158. https://doi.org/10.xxxx/jte.2020.04.143

Oshima, R., Fukuda, A., Fukuda, T., & Satiennam, T. (2007). Study on regulation of motorcycle taxi service in Bangkok. *Journal of the Eastern Asia Society for Transportation Studies, 7*, 1633-1645. https://doi.org/10.11175/easts.7.1633

Purnama, S., & Nugroho, Y. (2020). Evaluation of public transportation services in Indonesia: A SERVQUAL approach. *Journal of Transportation and Public Services, 12*(2), 45-58. https://doi.org/10.xxxx/jtps.2020.02.45

Rattanawaraha, A., & Team. (2020). "Motorcycles": The 5th factor for urban dwellers. *Bangkok Biz News*. https://www.bangkokbiznews.com/business/853336#google_vignette

Sutanto, J., & Nugroho, H. (2021). Improving motorcycle taxi services in Thailand: Safety and customer satisfaction. *Thai Journal of Transportation Research, 24*(4), 210-223. https://doi.org/10.xxxx/tjtr.2021.04.210

Suwannapong, A. (2020). Traffic congestion in Bangkok: Causes and solutions. *Urban Planning Journal, 45*(3), 12-24.

Transport Statistics Group, Planning Division. (2019). *Statistics of motorcycle taxi stations and riders in Bangkok*. https://data.go.th/dataset/4215368e-93b7-4310-b116-551df342c547/resource/efe94829-9ffd-42f6-a6eb-165fe8637001/download/-2562.pdf

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567
Volume 18 No.3 September – December 2024

สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
Humanities & Social Sciences
https://www.thaijo/index.php/reru

ISSN 2985-2110 (Print)
ISSN 2985-2129 (Online)

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567

Volume 18 No.3 September – December 2024

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหาในสาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ที่ปรึกษา
ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชิต กำมันตะคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

บรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมฟ้า จันทร์เจริญ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารี เคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพฤกษ์ ขามะรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธิวรากร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา
Professor Dr.William R. Barratt	Indiana State University
Professor Dr.Leslie B. Barratt	Indiana State University

สถานที่จัดพิมพ์ โรงพิมพ์ศักสิลาการพิมพ์ โทรศัพท์ 088 560 8139

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี	ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวชิดา ชาปัญญา	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงค์คำจันทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มงคล เอกพันธ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรณัตร วริวรรณ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตตา พลพุทธา	กรรมการ
อาจารย์ ดร.สุจิตตา ฤทธิ์นนตรี	กรรมการ
อาจารย์ ดร.อุไรวรรณ สิงห์ทอง	กรรมการและเลขานุการ

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.กชัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อทันตรี ทุลพุทธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ผาระนัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชินี อัศถากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา สุขเพิ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
รองศาสตราจารย์ ดร.บุหอรี ยีหมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จงรักษ์ เลี้ยงพานิชย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร วีระนาสินทร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชิดา โง่นคำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สินจินดาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขยากานต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนุชา ทุงศิษฐาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ อานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรุวรรณ ถวิลการ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ไจมโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีญา สุราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล แสงพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริรัตน์ นาศิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร ยาสมร	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศันธทรัพย์ ชมพูพาทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรณัตร วริวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภาวีร์ มากดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาวีวัตน์ ปานศุภวัชร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.แคทลียา ชาปะวัง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.วณิชา สาคร	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.มาริยา เตาอินปาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
อาจารย์ ดร.เยาวพา กองเกตุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรฉัตร วริวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ภัทริยา พรหมราษฎร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ภัญญาวดี แสงงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.มนชิดา ภูมิพยัคฆ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.ชิดาวัตน์ สาระพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คณะกรรมการตรวจรูปแบบบทคัดย่อภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ ดร.สิริภัญญา วรพิน พิสิษฐ์ไพบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์ยุทธจักร สำจวนจิตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
อาจารย์อัจจนา น้อยบุดดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

หมายเหตุ บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

หน่วยงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (ชั้น 7)
https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru
Email: reru.journal.[illegible]@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน – ธันวาคม 2567 จัดทำขึ้นโดย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง ๆ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยและงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

บทความ หน้า

บทความวิจัย 1

From Thai Words to English Verses: An Analysis of Translation Strategies and Rhymes in Three Man Down's Songs
Teekawin Disa 3

การพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
วงศ์พิทร์ ชูรา, ภควัฒน์ วงศ์วรรณวัฒนา และ ปริญา ปริพุฒ 17

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี
ราตรี พิมพ์ศักดิ์, พระเทพ เสถียรนพเก้า และ ทรัพย์ทิรัญ จันทรักษ์ 28

การวิเคราะห์องค์ประกอบงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย
ณพงษ์ ร่มแก้ว, คันธทรัพย์ ขมพูพาทย์ และ เทิดศักดิ์ สุพันดี 39

หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
นันทิดา ขมภูประเภท, ธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร, นิธิภัทร กมลสุข และ มนัสศิริ นุตยกุล 55

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
เพียงฟ้า สายทอง, ทีปพิพัฒน์ สันคะวัน และ ศุภชัย ทวี 68

หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์ บริษัท XYZ
วรุณรัตน์ เลียบศิริ, ชุติเนตร บัวเผื่อน, นิธิภัทร กมลสุข และ มนัสศิริ นุตยกุล 81

ปัจจัยในการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ
ภนิดา โพธิ์เกษม, อารกมล ฐานะรารา, อัศวิน เสนีจัย, ชุติมา เกตุษา และ พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์ 98

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
พิมพิกา ศรีเกื้อกลิ่น และ วิชิต กำบันดะคุณ 107

ผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน
นภาลัย ศรีวิจัย, ณฤดียา เพ็งศรี และ บุพวาศิน อินทสุก 125

สารบัญ (ต่อ)

บทความ **หน้า**

บทความวิจัย

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
จิระภิญญา ประจุดทะเบย์ และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร 138

ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว
ปัณณธร แสงอรุณ, ประหยัด สุทะกำ, วาหินี ควงอ่อนนา และ กล้า ภูมิพยัคฆ์ 154

รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย
ทนาโจ หลิ่นไธสง และ ธิดารัตน์ สาระพล 166

การดำเนินการโครงการสถานศึกษาเสี่ยงปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
พัชราภร กรอบทอง, สรรชัย ชูชีพ และ ภัสยกร เลาสวัสดิกุล 182

บทความวิชาการ 198

การสิ้นสุดสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กรณีการลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476
สุทธิพันธ์ มะลิทอง และ วัลลภ พิริยวรรธนะ 200

ทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนไทย
ไพสุรางค์ ทังทอง, สุดารัตน์ ขุนโต, จตุรภัทร พานิช, นภธีร อุดมพงศ์, จิรภัทร จุมปาแฝด และธนัสถา โรจนตระกูล 214

ภาคผนวก 226

หลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 227

บทความวิจัย

From Thai Words to English Verses: An Analysis of Translation Strategies and Rhymes in Three Man Down's Songs

Received: 25 ก.ย. 2567
Revised: 12 ธ.ค. 2567
Accepted: 19 ธ.ค. 2567

Teekawin Disa*

Abstract

As music is part of our lives and spreads its reach around the world, the translation of song lyrics plays a significant role in transferring key messages of artists to audiences speaking different languages. Simultaneously, translators are able to include linguistic features in translated lyrics for enhancement purposes. This research thus analyzed strategies applied to the Thai-English translation and rhymes used in the English translations of Thai songs of "Three Man Down" — a Thai musical band whose songs are well-known in several countries for their heart-breaking songs. According to the theory of Vinay and Darbelnet (2000), translation strategies found in the selected songs were mostly oblique ones (modulation, transposition, adaptation, and equivalence). The analysis of position-based rhymes using Pinsky's (1998) theory, on the other hand, suggested the significantly frequent use of end rhymes in the songs. The scrutiny further revealed that adherence to the structure of the source language (herein Thai) was not necessary in translation of Three Man Down's songs, as evidenced by multiple adjustments to the lyrics and occurrences of rhymes more frequently found in obliquely-translated lyrics than literally-translated ones.

Keywords: Translation strategies, Rhymes, Three Man Down

Introduction

Today's world is entwined with music. It is a common scene where people take advantage of music for multiple purposes, which may include but are not limited to entertainment, education, and therapy. Nonetheless, it is noteworthy that only music alone is not as impactful as being integrated with lyrics and becoming a song. With such a blend, songs parlay values of music into delivering meaningful messages via their well-composed lyrics (González, 2021). This goes as McCrary et al. (2022) mentioned that rhythms and tones of songs are versatile, allowing human beings a more colorful life. Vigl et al. (2023) added that implementation of

*English Department, Faculty of Global Communication, Thai-Nichi Institute of Technology

songs in a pedagogical context could be deemed effective in enhancing student's learning motivation. This is in line with DeAngelis (2020), who opined that songs have conspicuous impacts on the human brain, especially for mental functions. In addition, songs have played a pivotal role in language learning. According to Anglia (2020), language educators have employed songs as their instructional tools to evoke learner's interest. The inclusion of songs in language learning has become ubiquitous, and one among the engaged fields is translation studies, which leads to not merely application of songs to translation teaching but delving into translation strategies outside the classroom.

Numerous research studies on translation strategies have been publicized with different language pairs to investigate how source texts are rendered across languages notwithstanding their morphological and/or syntactical differences, mostly employing ground-gaining materials (e.g., film subtitles, books, and songs) for the analysis. For example, Abdelaal (2019) studied Arabic-English translation strategies of culture-bound terms in an American film. Employing Pedersen's (2011) theory, this study revealed various strategies being used. Halimah and Nuryanti (2023) explored strategies employed to translate Indonesian songs being covered in English. Based on the taxonomy of translation strategies by Newmark (1988), the study revealed the significance in usage frequency of the "free translation", followed by literal translation, idiomatic translation, and communicative translation. In the Thai setting, likewise, Jiemsak and Jiemsak (2022) investigated Thai-English translation strategies using Thai folk songs as the materials, seeking to uncover how the songs could be rendered interlingually. The analysis, having employed Newmark's (2018) taxonomy as the framework, disclosed that the most frequent strategy employed to deliver the Thai folk songs to English was "translation by a more general word".

In the community of translation research, scholars are persistent in exploring the use of strategies as exemplified above, due partly to the proven indispensability of translation tackling barriers of interlingual communication (Wilawan, 2020). Nevertheless, the amount of research on Thai-English translation is perplexingly scarce, regardless of this language pair demonstrating a number of distinctions. Even now that songs are knowingly major players and are often translated from one language to another, there exist only a few studies.

Translation strategies aside, scholars have conducted an analysis on songs in differing aspects. Lying under lyrics, such linguistic features as rhymes, poetic devices, conjunctions, and lexical choices are considered as researchable components for song analysis. Research on linguistic features in songs is relatively great in number. For example, Trichomwaree's (2015) *A Stylistic Analysis in Selected Popular Song Lyrics of Oasis during*

1994-1997 reported the frequent use of "metaphor" as one of the stylistic strategies in songwriting. Nasir et al. (2022) conducted a study titled *An Analysis of Referential Cohesive Devices Used in Songs Written by "Maher Zain"* to examine the use of cohesive devices in songs, revealing various devices being applied to the songwriting process. Having integrated linguistic features with translation, Fitri et al. (2022) analyzed and assessed the quality of rhymes and rhythms in translation of song lyrics. This study presented a significantly higher value of rhymes and rhythms of translated songs than those of the source language, further suggesting that the difference in translation strategies had potential impacts on the selection of rhyming and rhythmic patterns. These studies proved it true that song lyrics are rich in worth-analysis components, fostering the essence of linguistic bridges from academia to entertainment. Furthermore, when linguistic features and translation are interrelated, it amplifies a bond between linguistic features and translation regarding the quality of what is rendered in the target language.

To contribute to the community of research on linguistic features and translation, the present study sought to explore strategies applied to the Thai-English translation and to examine the rhymes used in the English translations of Thai songs of "Three Man Down" — a Thai musical band songs of which are renowned in many countries for gilt-edged love songs mostly packed with senses of hurtfulness, ruefulness, and reminiscence. This band has its songs released on the global platform YouTube in the form of music videos with English-translated captions (hereafter subtitles) for non-Thai listeners' comprehension. Delving into translation strategies and the use of English rhymes in the songs of such a world-famous band is believed to provide an insightful, two-folded reflection on the cross-language traversal of Thai song lyrics. In addition, educators may find it beneficial to apply popular songs and their translated versions to the creation of learning activities, which would more potentially capture the students' attention than adhere only to the traditional materials.

Research Objectives

The objectives of this study are twofold:

1. To analyze the strategies applied to the Thai-English translation of Three Man Down's songs;
2. To identify the types of rhymes present in the English translations of Three Man Down's songs.

Research Questions

This study sought to satisfy the following research questions:

1. What are the strategies applied to the Thai-English translation of Three Man Down's songs?
2. What types of rhymes are present in the English translations of Three Man Down's songs?

Literature Review

1. Translation Strategies

To demystify strategies that translators apply to their translation products, scholars have suggested different taxonomies of such strategies, for example, Gottlieb's (1992) strategies for translation of subtitles and Pedersen's (2011) for extralinguistic cultural references. In the present study, Vinay and Darbelnet (2000) strategies were used for analysis because they are applicable to translation of elements both at a word and sentential level, which is feasible for translation of song lyrics. The following are the seven translation strategies of Vinay and Darbelnet, whose taxonomy divides the strategies into two chief types: direct translation and oblique translation.

Under *direct translation* are three strategies, as follows:

1.1 Borrowing is the delivery of words from a source language (SL) to a target language (TL) without translation. It usually applies when translators wish to transfer cultural or sensual originality of texts, or in cases where there are no equivalents of such texts in the TL. Products of borrowing are often words that are commonly accepted and recognized in the TL. Examples of products of English-Thai borrowing are ฟุตบอล (football), พลาสติก (plastic), and แอลกอฮอล์ (alcohol). This strategy works effectively especially on texts to which the original intention of the ST author need be preserved. To illustrate, a subtitle can produce a Thai subtitle of the name "Iron Man" by employing the mentioned strategy and then has "ไอรอนแมน" delivered on screen accordingly.

1.2 Calque is the transfer of phrases from a SL to a TL by translating each SL element into a TL. While borrowing involves taking words directly from the SL and using them in the TL without significant change, often keeping the original form, calque involves translating not just the form of the phrase but also its meaning, often adapting it to fit the linguistic and cultural context of the TL. An example of calque is the English phrase "crime of passion", which is directly translated from the French "crime passional", maintaining both the structure and the meaning of the original expression in the new language. Calques often occur when a phrase or concept

from one language is introduced into another, keeping its original meaning while adjusting the expression to the target language's structure.

1.3 Literal translation is a strategy that involves converting each element of a sentence from the SL to the TL as directly and literally as possible, while striving to preserve the original syntactic structure. In other words, the translator focuses on a word-for-word translation and aims to keep the sentence's grammatical structure intact, replicating the order of words, phrases, and clauses in the target language. This strategy is often used when accuracy and clarity are paramount, such as in technical, legal, or scientific translations, where precise terminology is essential. For example, the English utterance "He died in the accident" can be translated into Thai as "เขาตายในอุบัติเหตุ".

For *oblique translation*, another four strategies are presented below.

1.4 Transposition enables a shift of grammatical function to which a text belongs. It is most helpful especially when translators are confronted with translation of a language pair whose grammatical and syntactic structures are different, and they may have to make changes to the structures across languages to optimize the translation outcome. To exemplify, the English "electrical engineering" is translated into Thai as "วิศวกรรมไฟฟ้า". While the syntactic structure of the English phrase is "adjective + head noun", that of Thai is "head noun + adjective". This is attributed to the fact that English usually places the head of each phrase in the rightmost position; whereas Thai usually the leftmost. Transposing the English (SL) is therefore necessary.

1.5 Modulation is a shift of perspective, not grammatical function. Due to differences in norms across languages, it might be essential to render utterances in a SL by making slight adjustments to wording while retaining the meaning or intention of the ST. To illustrate, the English "Your offer does not sound bad" can be translated into Thai as "ข้อเสนอของคุณฟังดูดีทีเดียว", which, if literally translated backward, is your offer sounds good. The shift applied in translation of the given example paraphrases the English "not sound(s) bad" with the Thai equivalent to "sound(s) good" which both deliver the same intended message.

1.6 Equivalence refers to the practice of finding a TL expression that conveys the same meaning as the SL counterpart, even if it requires adjusting the structure, wording, or form. This strategy allows the translator to interpret and transfer not just the literal meaning of the source text (ST), but also its hidden, contextual, or culturally specific meaning, ensuring that the translation is comprehensible to the target audience. This strategy is especially important when translating elements that are deeply rooted in culture, such as idioms, proverbs, and other extralinguistic references that may not have direct equivalents in the target

language. To instantiate, the English "Strike the iron while it is hot" can be translated by using its Thai equivalent "น้ำขึ้นให้รีบตัก".

1.7 Adaptation is a strategy by which the translator substitutes a ST with a starkly different phrase or expression in the TL to better suit the cultural context or audience expectations of the TL. This strategy is often employed when the aforementioned direct translation strategies may not convey the intended message. One of the most common contexts where adaptation is used is in translating titles of films, songs, books, or other creative works. Given that most of these titles are linked to cultural references, wordplay, or marketing strategies, the translator adapts the title to ensure it is meaningful to the target audience, regardless of the original wording, for example, Inside Out (translated into Thai as "มหัศจรรย์อารมณ์อลเวง"), แค้น (in English "Nobody's Happy If I'm Not"), and ถ้าเราเจอกันอีก (titled in English "Until Then").

2. Rhymes

Rhymes are linguistic features employed to represent the aesthetic resemblance of phonological patterns within pieces of textual forms. They are regarded as one of the most influential propellants in poetry and literary works in the way that individuals rely on them in creating a variety of artworks (e.g. product slogans, advertisements, and songs) (McLaughlin, 1990). Poetic scholars have categorized rhymes into several types according to such criteria as phonological variables, syllabic patterns of corresponding words, and positions in which they occur (Hollander, 2014). In this study, however, only the position-based types of rhymes proposed by Pinsky (1998) were employed as the framework for analysis. The selection was justified over the structural differences between Thai and English, potentially resulting in a significant difference in wordplay in the original and English-translated song lyrics. Below are descriptions and examples of Pinsky's (1998) types of rhymes.

2.1 End rhyme is a type of rhyme in which the final words of each verse share similarities in sound with its corresponding verse. Examples of end rhymes include:

2.1.1 I never knew I loved *you*. All my life now turns *blue*.

2.1.2 The world is *mine*. Here you never see me *cry*.

2.2 Internal rhyme is a type of rhyme in which words within a lyric line share similarities in sound with one another. Examples of internal rhymes include:

2.2.1 We *throw* a *rope*, so we *hope* you get saved.

2.2.2 The *rain* made me *insane*, bringing me great *pain*.

2.3 Beginning rhyme is a type of rhyme that shares similarities in sound with one another, both of which necessarily occur at the beginning of lyric lines. Examples of beginning rhymes include:

2.3.1 *Bees* are inside. *Keys* are left there also.

2.3.2 *Cats* are here; *rats* thus are there.

Methodology

1. Samples

To reveal Thai-English translation strategies and rhymes, lyrics of 23 songs of Three Man Down were selected for analysis because the success of the band is obvious and can be witnessed over its frequent mentions on social media platforms and over streaming counts, as evident on YouTube, Joox, Spotify, etc. Three Man Down has boasted a global base of listeners from many countries, resulting in the necessity of English-translated lyrics. The selected songs were published on the YouTube channel of GeneLab, which is the affiliation of the band.

The data for this study was manually gathered by selecting songs from the band Three Man Down, with specific criteria to ensure consistency and relevance. First, only songs with original content were considered, excluding covers, remixes, or remastered versions, given that these songs do not reflect the band's authentic musical expression. Additionally, the presence of a music video was a key criterion for selection. This was because songs without accompanying music videos typically lack English subtitles, which are crucial for ensuring accurate analysis of the lyrics in their written form.

To maintain focus on the primary lyrics, only the first occurrence of each lyric in the music video was analyzed, thereby avoiding repeated lines or variations that might appear later in the song. This method helped guarantee that the data reflected the initial presentation of each lyric, providing a consistent base for analysis across all selected songs.

2. Data Analysis

Thai lyrics of the 23 selected songs of Three Man Down as well as their English translations were retrieved from the GeneLab YouTube channel and transcribed manually by the researcher. The total number of transcribed lyrics was 604 lines. The transcriptions of both languages, as guided by the strategies of Vinay and Darbelnet (2000) (as in the previous section), were scrutinized to demystify what strategies were applied to the translations. As for their English rhymes, the types of rhymes by Pinsky (1998) were used to guide the

analysis. In response to Research Question 1, the obtained data were delineated in the form of descriptive statistics (percentage) in order of usage frequency. As for Research Question 2, the researcher qualitatively analyzed and explicated the rhymes used in the English-translated lyrics to identify the types based on their positions.

3. Verification of Data Analysis

To gain trustworthiness of the data analysis, the researcher had a panel of four inter-raters reanalyze the data using the frameworks employed in this study. The experts were assigned to complete the task according to their expertise. The first two translation-experienced inter-raters reanalyzed the translation strategies, whereas the others specializing in English linguistics were responsible for the analysis of rhymes. Based on the credibility criteria of Miles and Huberman (1994), the verification results revealed that the analysis results of this study were of inter-rater reliability at the agreement rate of 85.13% and 94.44% for translation strategies and rhyme analysis respectively.

Results

Research Question 1: What are the strategies applied to the Thai-English translation of Three Man Down's songs?

In response to Research Question 1, the strategies applied to the Thai-English translation of Three Man Down's songs include modulation (40.40%), literal translation, (36.09%) transposition (13.24%), adaptation (10.10%), and equivalence (0.17%), whereas borrowing and calque were not found in use (see Table 1).

Table 1 Strategies applied to the Thai-English translation of Three Man Down's songs

Strategies	Lyric Counts	Percentage	Examples
Modulation	244	40.40%	**ST:** บอกฉันหน่อยได้ไหมว่ารักเรายังมีความหมาย **TT:** Can you please tell me that our love can go further? (Three Man Down, 2024)
Literal Translation	218	36.09%	**ST:** ฉันน่าจะรู้ นี่ไม่ใช่รัก **TT:** I should've known, this isn't love. (Three Man Down, 2023)
Transposition	80	13.24%	**ST:** ใครบางคนกอดฉันแล้วก็ทิ้งไป **TT:** I've been loved and left. (Three Man Down, 2023)
Adaptation	61	10.10%	**ST:** ไม่เคยคิด ไม่เคยเห็น เวลาที่มองตากัน **TT:** Not even a friend zone for I felt nothing. (Three Man Down, 2022)
Equivalence	1	0.17%	**ST:** ตัดพี่ตัดน้องเลย **TT:** Let's cut ties. (Three Man Down, 2022)
Borrowing	0	0.00%	-
Calque	0	0.00%	-
Total	604	100.00%	

Note: ST refers to source text (Thai), and TT refers to target text (English).

According to Table 1, usage frequency indicates that in delivery of Three Man Down's songs from Thai to English, the application of oblique translation strategies (modulation, transposition, adaptation, and

equivalence) significantly outweighs that of direct (literal) translation at the ratio of 63.91 to 36.09. Several Thai lyrics were modified and rendered differently in English instead of being translated or transliterated word for word. This is plausibly because the source language (Thai) and the target language (English) are dominantly different in structure, whether morphologically or syntactically (Timyam, 2010), which implies that rendition of some lyrics might have sounded unnatural had they not been modified across languages.

Research Question 2: What types of rhymes are present in the English translations of Three Man Down's songs?

In response to Research Question 2, based on the English-translated lyrics, of all 604 lyric lines, 416 lyric lines (68.87%) of Three Man Down's songs display rhymes. The types of rhymes used include end rhymes (73.08%) and internal rhymes (26.92%), while no beginning rhymes were found (see Table 2).

Table 2 Rhymes present in Three Man Down's songs

Rhyme Types	Times of Occurrence	Percentage	Examples
End rhyme	152	73.08%	(1) You already knew I was too young. (2) The song of my life had never been sung.
Internal rhyme	56	26.92%	If it was easy, it wouldn't be as bad.
Beginning rhyme	0	0.00	-
Total	208	100.00%	

According to the revelation of rhyme types, most of the rhymes present in Three Man Down's English-translated songs occurred sentence-finally and sentence-internally, both at the word level, and some words rhyming at a certain position (e.g. sentence-internal and sentence-final) can also rhyme with those at another position. For example, the pair of words *killer* and *filler* in "I'm just a time killer, a time filler" rhyme internally

with each other, and these words extensively rhyme with the word *thriller* in the subsequent line "When that one's out, I'm in for a thriller" (Three Man Down, 2023) to form an end rhyme.

Discussion and Conclusion

1. Analysis of Thai-English Translation Strategies

The two-folded analysis of this research uncovered the distinctive usage of oblique translation strategies in Thai-English translation of Three Man Down's songs. That is to say, as Thai and English share differences in not merely structure but cultural aspects (Timyam, 2015), the dominance of such strategies in translating Three Man Down's songs is logical, according to the characteristic that oblique translation makes it possible for translators to freely create translation products either with a few or a lot of adjustments to the texts. The results of this study resemble that of Nuryanti (2023), revealing the significantly frequent use of "free translation" (Newmark, 1988) in translation of Indian songs into English. Conceptually, free translation and oblique translation are interchangeable terms sharing common characteristics (Vinay & Darbelnet, 2000).

Additionally, instead of adhering strictly to some constraints of the language pair, translators selecting oblique (free) strategies can make a shift in perspective of texts to render them across languages with a different point of view while maintaining as much originality of structure as they need (Newmark 1988 & Wilawan, 2020). This could also be feasible for translation of songs in other language pairs that belong to unrelated families.

2. Analysis of English Rhymes

As for the analysis of rhymes, the study presented the greatest usage frequency of end rhymes, occurring and encouraging resemblance of sounds at the end of each lyrical line. Furthermore, it was unveiled that most of the rhymes applied are more similar in vowel sounds than in consonants. For instance, the sound of mid back rounded tense vowel [o] in "Don't rush into love, you told me *so*" rhymes with the one in "It's a big deal, a long way to *go*" (Three Man Down, 2023). This is most likely because vowels are regarded as the fundamental sounds of syllables, carrying the main pitch and intensity. When rhyming, the similarity of vowel sounds creates a strong auditory link between words, making the rhyme more noticeable and satisfying. Consonants, on the other hand, are less prominent and can vary more widely without affecting the overall rhyme scheme. This allows for more flexibility in rhyming, as long as the vowel sounds remain consistent (Robinson, 2018).

Scrutinizing the translation strategies and the rhymes, the researcher discovered that rhymes were hardly applied to literally-translated song lyrics (over the strategy of literal translation) and that most of the rhyming English-translated lyrics (82.69%) deviated from their source language structure using such oblique translation as modulation, transposition, adaptation, and equivalence.

The results revealed through this study could benefit those who seek to explore the linguistic bridge across languages. As previous research did not place an emphasis on the interplay between the interlingual shift (translation) and phonological pattern (rhyming), the present study dealt with it and was expected to yield some new insight. By learning how songs of a renowned band Three Man Down were transferred from the Thai language to the English one, new-face subtitlers and translators can predict possible guidance on translation and creation of rhyming patterns when encountering words to which they are accustomed, especially ones related to senses of hurtfulness, ruefulness, and reminiscence, which are considered highlights of the band's songs.

Recommendations for Further Studies

This research investigated translation strategies applied to Three Man Down's songs and analyzed rhymes present in their English-translated lyrics. The results indicated that the oblique translation strategies held the highest usage frequency and that end rhymes were most frequently applied. Nonetheless, further studies may explore Thai-English translation strategies of Thai songs of other artists and/or draw a comparison with another for delving deeper into potential differences that may arise. Besides, with regard to rhymes, researchers who seek to analyze translation of songs are recommended to study other linguistic features than rhymes, which may include but should not be limited to meaning-focused figurative language and cohesive devices.

Acknowledgements

This research article would not have been successfully conducted without the astonishing musical pieces of the band Three Man Down as well as the lyricists and translators. All the notes and lyrics they created were the researcher's key motivation and hereby deserve appreciation. In addition, I would also like to express my thanks to the four inter-raters from King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang and Kasetsart University for thoroughly verifying the research data analysis.

References

Abdelaal, N. M. (2019). Subtitling of culture-bound terms: Strategies and quality assessment. *Heliyon, 5*(4), 1-27.

Anglia, N. (2020). *The importance of music in education*. Retrieved September 24, 2024, from https://www.nordangliaeducation.com/news/2020/07/06/the-importance-of-music-in-education

DeAngelis, T. (2020). Music's power over our brains. *APA Monitor on Psychology, 51*(8). Retrieved September 24, 2024, from https://www.apa.org/monitor/2020/11/news-music-power

Fitri, A., Dewi, H. and Hidayat, R. S. (2022). The quality of rhyme and rhythm in song lyrics translation. *Paradigm of the Journal of Cultural Studies*, 21(2), 213-227.

González, M. G. S. (2021). The importance of song lyrics in perceptions and the sense of identity of young people. *RES Journal of Social Education, 32*, 413-423.

Gottlieb, H. (1992). Subtitles - a new university discipline. In C. Dollerup & A. Loddegaard (Eds.), *Teaching translation and interpreting: training, talent, and experience* (161-170). Amsterdam: John Benjamins.

Halimah, H. and Nuryanti, A. (2023). Translation method and category shift in Indonesian song lyrics covered to English. *JOEL: Journal of Educational and Language Research, 2*(12), 1343-1362.

Hollander, J. (2014). *Rhyme's reason: A guide to English verse* (4th ed.). London: Yale University Press.

Jiemsak, R. and Jiemsak, N. (2022). *The analysis of translation strategies on Thai country songs with critical thinking in the 21st century*. 2022 7th International STEM Education Conference (ISTEM-Ed), Sukhothai, Thailand.

McCrary, J. M., Altenmüller, E., Kretschmer, C. and Scholz, D. S. (2022). Association of music interventions with health-related quality of life: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Netw Open, 5*(3), 1-15.

McLaughlin, T. (1990). Figurative language. In F. Lentricchia and T. Mclaughlin (Eds.), *Critical terms for literary study*. (pp. 80-90). Illinois: The University of Chicago.

Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). California: Sage Publication.

Nasir, K., Nadia, S. and Nindia, A. (2022). An analysis of referential cohesive devices used in songs written by "Maher Zain". *International Journal of Linguistics and Literature*, 2(2), 167-176.

Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. New Jersey: Prentice Hall.

Pedersen, J. (2011). *Subtitling norms for television: An exploration focusing on extralinguistic cultural references*. Amsterdam: John Benjamins.

Pinsky, R. (1998). *The sounds of poetry: A brief guide*. New York: Straus and Giroux.

Robinson, P. (2018). *The sound and sense of poetry*. New York: Cambridge University Press.

Three Man Down. (2022). น้อย [Song]. On *28*. GeneLab.

Three Man Down. (2023). เปิดตัวเขา [Song]. On *28*. GeneLab.

Three Man Down. (2023). ไหนบอกเลิกแล้ว [Song]. GeneLab.

Three Man Down. (2024). ไม่ให้ไป [Song]. GeneLab.

Timyam, N. (2015). *A comparative study of English and Thai: An introduction*. Bangkok: Kasetsart University.

Timyam, N. (2010). *An introduction to English linguistics*. Bangkok: Thailand Research Fund.

Trichomwaree, P. (2015). *A stylistic analysis in selected popular song lyrics of OASIS during 1994-1997*. Retrieved September 24, 2024, from https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5621030625_4804_2948.pdf

Vigl, J., Ojell-Järventausta, M., Sipola, H. and Saarikallio, S. (2023). Melody for the mind: Enhancing mood, motivation, concentration and learning through music listening in the classroom. *Music & Science*, Volume 6, 1-13.

Vinay, J. P. and Darbelnet, J. (2000). *Comparative stylistics of French and English: A methodology for translation*. John Benjamins.

Wilawan, S. (2020). *The basic essentials of translation*. Department of Foreign Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University.

การพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of Scientific Experimentation Skills through Community-Based Science Learning Activities for Grade 10 Students.

Received: 19 เม.ย. 2567
Revised: 13 ส.ค. 2567
Accepted: 16 ส.ค. 2567

วงศ์พัชร์ ชูรา[1], ภควัฒน์ วงศ์วรรณวัฒนา[2] และ ปริญา ปริพุฒ[3]
Wongphat Chura[1], Pakawat Wongwanwattana[2] and Pariya Pariput[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ 2) ศึกษาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเกษมสีมาวิทยาคาร จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ 12 แผนกิจกรรมโดยการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน E1/E2 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน-หลังเรียน 3) แบบประเมินทักษะการทดลอง 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.4/79.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 2) นักเรียนมีทักษะการทดลองเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 69.36 และมีคะแนนสูงขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน, ทักษะการทดลอง, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: wongphat.cg63@ubru.ac.th
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: Pakawat.w@ubru.ac.th
[3] อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาราชภัฏอุบลราชธานี อีเมล: Pariya.p@ubru.ac.th
[1] Master Student Master of Education Program in Curriculum and Instructional Development, Rajabhat UbonRatchathani, Email: wongphat.cg63@ubru.ac.th
[2] Assistant Professor, Ed.D., Faculty of Science, Rajabhat UbonRatchathani, Email: Pakawat.w@ubru.ac.th
[3] Lecturer, Ed.D., Faculty of Education, Rajabhat UbonRatchathani, Email: Pariya.p@ubru.ac.th

Abstract

This research aims to: 1) develop science learning activities using a community-based approach to enhance scientific experimentation skills; 2) examine the scientific experimentation skills of students who participate in community-based science learning activities; 3) compare the academic achievement of students participating in community-based science learning activities before and after the program; and 4) assess the satisfaction of students engaged in community-based science learning activities. The sample group consisted of 30 Grade 10 students from Ban Kasemseemawitthayakarn School, selected through cluster sampling. The research instruments included: 1) 12 community-based science learning plans designed to enhance scientific experimentation skills, evaluated for efficiency based on the E1/E2 standard; 2) pre- and post-learning achievement tests; 3) an experimental skills assessment form; and 4) a satisfaction survey.

The research findings revealed that: 1) the community-based science learning activities developed to enhance scientific experimentation skills had an efficiency of 76.4/79.15, meeting the specified criteria of 75/75; 2) students' average experimentation skills reached 69.36%, showing continuous improvement; 3) post-learning academic achievement was significantly higher than pre-learning at the 0.05 level; and 4) students' satisfaction with the researcher-developed community-based science learning activities was generally at a high level.

Keywords: Community-based Learning, Experiment Skills, Academic achievement

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Based Society) ดังนั้นทุกคนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 92) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ที่กล่าวถึงการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทยว่า มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเร่งพัฒนาเยาวชนให้ทันต่อโลกที่กำลังเผชิญกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน ซึ่งนอกจากจะกระทบกับระบบเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการบริหารและการจัดการ การทำงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเยาวชนรุ่นใหม่ควรเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง สังคมและประเทศต่อไปและสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2567: 2) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ความสำคัญอย่างมากกับ "ทักษะ" (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากยิ่งกว่าเนื้อหา ตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่าผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐาน คือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็นทักษะเพื่อการทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ

ปัญหาการแสดงความสามารถของนักเรียนในการใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก เนื่องจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ ยังคงต้องอาศัยการศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานพลังงาน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2554) การเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานของนักเรียนในสภาพแวดล้อมจริงที่ไม่ใช่โรงเรียนซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติจริง และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียนกับชุมชนในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่องงานพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ นำไปสู่การสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ สร้างคำอธิบายปรากฏการณ์และแปลความหมายของข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ ประยุกต์ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน มีการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิทยาศาสตร์เรื่องงานพลังงานสูงขึ้น เกิดการค้นคว้าและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แล้วนำไปสู่การตกผลึกทางความรู้ที่ยั่งยืน เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี ของ วราภรณ์ ศรีวิโรจน์ (2561: 2-3) และแนวคิดของ สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2543: 166-170) มาประยุกต์ใช้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2 ด้าน ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) ด้านทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์และตัวแปรตาม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะการทดลอง 2) ด้านความรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ด้านเจตคติ ความพึงพอใจของผู้เรียน โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ

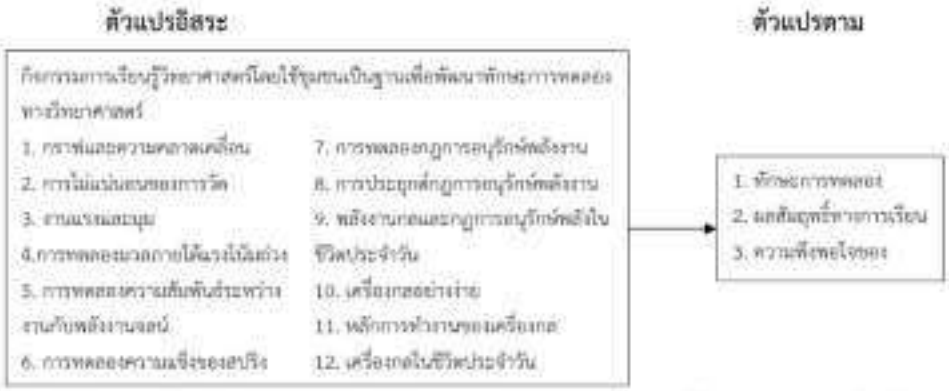

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาคาร อำเภอตระการพืชผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวน 2 ห้อง นักเรียนจำนวน 54 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเกษมสีมาวิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster or Area Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทำการทดลอง 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 12 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง รวมใช้เวลาจำนวน 24 ชั่วโมง

2.2 แบบประเมินทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการประเมินรายบุคคลใช้วัดและประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใช้ทดสอบนักเรียนก่อนและหลังเรียน

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ และแบ่งข้อคำถามเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.4.1 ด้านเนื้อหา

2.4.2 ด้านกิจกรรม

2.4.3 ด้านสื่อการสอน

2.4.4 ด้านประโยชน์และการนำไปใช้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นทั้งครูผู้สอนและผู้ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง งานพลังงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รายวิชาฟิสิกส์เพิ่มเติม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ใช้เวลาทดลอง 24 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนหลังเรียนและ การประเมินความพึงใจ โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และนำหนังสือแนะนำตัวไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมสีมาวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย และดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ให้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.3 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ จำนวน 40 ข้อ เพื่อทดสอบความรู้เดิมของนักเรียน นำคะแนนที่ได้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

3.4 ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานพลังงาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 12 กิจกรรม รวมใช้เวลาในการทดลองจำนวน 24 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนหลังเรียน และการประเมินความพึงพอใจทำการทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยเก็บคะแนนระหว่างเรียนทุกครั้งเพื่อประเมินทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์

3.5 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 40 ข้อ

3.6 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน

3.7 นำคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบย่อยของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 12 กิจกรรมการเรียนรู้ คะแนนประเมินพฤติกรรมการเรียน และคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่องงานพลังงาน ของนักเรียนทุกคนมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

3.8 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานพลังงาน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.9 นำผลการประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจรายกิจกรรม และหาค่าเฉลี่ยรวม 12 กิจกรรมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ การหาประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 75/75 โดยหาคะแนนระหว่างเรียนของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ และคะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบปรนัย ข้อสอบแบบเลือกตอบ โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าประสิทธิภาพเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตามวิธีที่เสนอแนะ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานพลังงาน ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 วัดได้จากแบบประเมินทักษะการทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทำการวัดและประเมินผลนักเรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ตามเกณฑ์การประเมินในแบบประเมินทักษะการทดลอง ดังนี้

ร้อยละ 80-100	ดีมาก
ร้อยละ 60-79	ดี
ร้อยละ 50-59	พอใช้
ร้อยละ 40-49	ปรับปรุง
น้อยกว่า ร้อยละ 40	ไม่ผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง งานพลังงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่องงานพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ตามเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	พึงพอใจมาก
ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	พึงพอใจปานกลาง
ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	พึงพอใจน้อย
ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	พึงพอใจน้อยที่สุด

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.40 /79.15 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 75/75 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตารางแสดงประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

รายการ	คะแนน	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
1. คะแนนเฉลี่ยการทดสอบย่อย ระหว่างเรียน (4 ชุด)	20	15.28	.65	76.40
2. การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (40 ข้อ)	40	31.66	1.29	79.15

2. ผลการพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการทดลองคิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 69.36 และมีคะแนนสูงขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่อง ดังตาราง 2

ตาราง 2 ตารางแสดงผลการประเมินทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์

คะแนน	ผลการประเมินทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์/กิจกรรม												เฉลี่ย
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
เฉลี่ย	35.83	36.80	37.83	39.10	40.10	40.96	41.63	42.60	44.23	45.46	46.76	48.20	41.62
ร้อยละ	59.72	61.33	63.05	65.16	66.83	68.26	69.33	71.00	73.76	75.76	77.93	80.33	69.36
S.D.	1.70	1.21	1.26	1.15	1.09	.88	.49	.49	.67	.68	.97	.84	3.95

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	30	16.33	2.77	29.03**	29	.000
หลังเรียน	30	31.66	1.29			

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมระดับมาก ดังตาราง 4

ตาราง 4 ตารางแสดงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้

รายการ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็นในเนื้อหาวิทยาศาสตร์	30	3.9	.69	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนในเนื้อหาเรื่องงานพลังงานได้	30	3.9	.88	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีทักษะการทดลองได้	30	3.9	.80	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถออกแบบการทดลองได้	30	4.0	.87	มาก
5. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติการทดลองได้	30	3.9	.63	มาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถบันทึกผลการทดลองได้	30	3.8	.87	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการ	N	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
7. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล	30	3.9	.69	มาก
8. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกับอภิปราย	30	3.7	.86	มาก
9. กิจกรรมการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ	30	3.8	.80	มาก
10. กิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสตั้งคำถามที่ตนสนใจอยากเรียนรู้ได้	30	4.0	.58	มาก
11. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถเสนอวิธีการสำรวจตรวจสอบปัญหาได้	30	4.1	.68	มาก
12. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถบันทึกข้อมูลเพื่อยืนยันถึงความน่าเชื่อถือได้	30	4.0	.83	มาก
13. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆได้	30	4.0	.75	มาก
14. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถรวบรวมความคิดและข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติได้	30	3.9	.80	มาก
15. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า	30	3.9	.85	มาก
16. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	30	3.9	.61	มาก
17. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	30	3.9	.76	มาก
18. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้	30	3.9	.86	มาก
19. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในการศึกษาในระดับสูงขึ้นได้	30	3.9	.86	มาก
20. กิจกรรมการเรียนรู้มีสื่อและอุปกรณ์หลากหลายทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น	30	3.7	.58	มาก
ค่าเฉลี่ย		**3.95**	**.16**	**มาก**

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 ซึ่งมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.4 /79.15 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนเริ่มจากศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา โดยการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์จัดเป็นหน่วยการสอน กำหนดสาระการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกและผลิตสื่อการสอน กำหนดแบบประเมินผล สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน และหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ดังเช่นแนวคิดของ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2545: 92) ที่กล่าวว่า การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้นั้นควรมีการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียนซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้นำไปทดลองปรับปรุงจนกิจกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพเชื่อถือได้แล้วจึงนำมาใช้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ ประอินมะ (2566: 72) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปริมาณทางไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัยพบว่า การหาประสิทธิภาพของการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามเกณฑ์ 75/75 พบว่า มีประสิทธิภาพ 76.44/75.57 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดใกล้เคียงกับงานวิจัย จากงานวิจัยพบว่ากิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการทดลองและการอุปกรณ์ในการทดลองและกิจกรรมต่าง ๆ ยังมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการทดลองคิดเป็นร้อยละ 69.36 ($\bar{X}$ = 41.62 , S.D. = 3.959) และมีคะแนนสูงขึ้นตามลำดับอย่างต่อเนื่องจากการประเมินและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีข้อค้นพบสำคัญที่นักเรียนแสดงพฤติกรรม มากที่สุด คือ การออกแบบการทดลอง การปฏิบัติการทดลอง การใช้อุปกรณ์การทดลอง และเครื่องมือการบันทึกผลการทดลอง การจัดกระทำข้อมูลและการนำเสนอ การสรุปผลการทดลอง การดูแลและการเก็บอุปกรณ์และหรือเครื่องมือ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ สามารถพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบนี้เป็นการเชื่อมโยงสถานการณ์ต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นของนักเรียนเข้ากับความรู้ ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560: 13) กล่าวว่า ผู้ที่มีสมรรถนะการรู้วิทยาศาสตร์ จะมีสมรรถนะสำคัญ 3 ประการคือ 1) ความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ 3) การแปลความหมายข้อมูลและใช้ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ดวงจันทร์ แก้วกงพานและคณะ (2565: 1-18) ได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้บริบทชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การนำภูมิปัญญาหอผ้าชนเผ่าที่มีความโดดเด่นของชุมชนมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้บริบทชุมชนเป็นฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการ ภาพรวมมีค่าเท่ากับ (μ = 2.35, σ = 0.39) อยู่ในระดับดี และความพึงพอใจภาพรวมมีค่าเท่ากับ (μ = 4.52, σ 99= 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด จากงานวิจัย พบว่านักเรียนมีทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนและแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมมีประสิทธิภาพ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำไปใช้กับผู้เรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมนี้ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการทดลองจากแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองออกแบบการทดลองเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติการทดลองสอดคล้องกับแนวคิดของทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ และคณะ (2561: 18-29) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้นวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลสาวชะโงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะด้านทักษะปฏิบัติกับการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกลณี ภัทรกังวาน (2561: 100) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียน ($\bar{X}$ = 16.43, S.D. = 2.06) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =8.17, S.D. = 1.89) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = .397) แสดงให้เห็นได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้แบบนี้นั้นมีความเหมาะสมกับเนื้อหา การเรียนตามรูปแบบนี้สนุกสนาน สื่อที่ใช้ประกอบการสอนสามารถช่วยให้เข้าใจเนื้อหาการเรียนการสอนได้มาก และการเรียนการสอนแบบนี้มีประโยชน์ช่วยให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจกับการสอนแบบนี้มาก นักเรียนอีกบางส่วนเห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ท้าทายความสามารถของนักเรียน ส่วนข้อเสียของการเรียนการสอนแบบนี้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจตรงกันคือ เพื่อนบางคนไม่ช่วยทำงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องทฤษฎีการจูงใจ Scott (1970: 124) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติ มีลักษณะ 1) งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ 2) งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ 3) เพื่อให้ได้ผลในการจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ที่จะนำกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปใช้ควรศึกษาเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้เข้าใจชัดเจนเสียก่อน

1.2 ควรให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการออกแบบการทดลอง การทดลอง การใช้เครื่องมือในการทดลอง และยกตัวอย่างในการทำการทดลอง เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียเวลาในการจัดการเรียนรู้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ควรมีเวลาให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนอย่างเพียงพอทุกขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทดลองอย่างเต็มที่ อาจจะให้นักเรียนทำการทดลองในชั่วโมงเรียนแล้วไปทำรายงานผลการทดลองเป็นการบ้านแล้วนำมานำเสนอในวันต่อไปได้

1.4 ครูควรเตรียมอุปกรณ์ในการทดลองไว้ให้พร้อมเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทดลอง

1.5 การประเมินทักษะการทดลองควรเน้นการประเมินผลงานที่มีส่วนร่วมในการประเมิน เช่น ครู นักเรียน และเพื่อนร่วมประเมิน แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ย จึงสรุปเป็นผลการประเมิน เพราะเป็นวิธีการพัฒนาผลงานนักเรียนได้ดีมาก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการทดลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 4 ไปใช้กับเนื้อหาสาระอื่น ๆ และในระดับชั้นอื่นหรือนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม

2.2 ควรนำการวิจัยเชิงทดลองไปใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ ที่พบปัญหาในการเรียนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนให้ดีขึ้นโดยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการทั้งการสอนของครู การเรียนของนักเรียน สื่อ อุปกรณ์ ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมและรายละเอียดในกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้วยรูปแบบอื่นที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ที่ทันสมัยเน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานแต่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่คงทนนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้จริง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กฤษณะ ประณีณะ. (2566). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปริมาณทางไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จงกลณี ภัทรกังวาน. (2561). *การศึกษาพฤติกรรมการวางแผน เรื่อง การจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดวงจันทร์ แก้วกงพาน, จิตลดา สมบูรณ์มากทรัพย์, สาธิดา สิริโรจนงาม, ชิลาพัชร์ ชูทอง, วีรนุช คฤหานนท์, สมศักดิ์ ก่าทอง, และ ศรีไพร กุฌา. (2565). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้บริบทชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิทยาการเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 12(2), 1-18.

ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ, พรทิพย์ อันเกษม, สุพัฒน์ เศรษฐสมกุล, ประภาพร ชนะจีนะศักดิ์, และ ธิดารัตน์ อธิปัญจพงษ์. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนรู้นวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลสาวะโยก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและประสบการณ์อภิปัญญาบูรณาการ กับการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวหิน*, 18(2), 18-29.

บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2545). *นวัตกรรมการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรากรณ์ ศรีวิโรจน์. (2561). *เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2567, จาก http://edu.pbru.ac.th/e-media/08.pdf

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. (2567). *คู่มือแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อน "อาชีวนวัตวิถีสู่การเรียนรู้".* จังหวัดขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). *นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555–2559).* สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566, จาก http://www1.nrct.go.th/index.php?mod=contents&req=view&id=1402

สิริวรรณ สุวรรณอาภา. (2543). *เอกสารการสอนชุดวิชาระบบการเรียนการสอน Learningteaching system* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Scott, P. (1970). *The Process of Conceptual Change in Science.* New York: Cornell University.

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

The Study of Components of Strategic Leadership of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Udonthani

รัตรี พิมพ์ศักดิ์[1], พรเทพ เสถียรนพเก้า[2] และ ศุภัยย์หิรัญ จันทรักษ์[3]
Ratree Pimsak[1], Pornthep Steannoppakao[2] and Suphirun Jantarak[3]

Received: 29 มิ.ย. 2566
Revised: 3 ต.ค. 2567
Accepted: 15 ต.ค. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางองค์กร 2) การคิดเชิงกลยุทธ์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา, การกำหนดทิศทางองค์กร

Abstract

This research aimed to study and evaluate the appropriateness of the components of the strategic leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Udonthani by using documentary research. The study was divided into two steps, the first step was the synthesis of components of strategic leadership of school administrators from 10 sources. The second step was the appropriateness evaluation of the components of strategic leadership of school administrators by five experts. The research instrument used to collect the data was an evaluation form for the appropriateness of the components

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: ratreepimsak@gmail.com
[2] ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: Pornthep@snru.ac.th
[3] ดร., อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: nonsamran2011@gmail.com
[1] Student, Master of Education Degree in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakohn Rajabhat University, Email: ratreepimsak@gmail.com
[2] Ed.D., Lecturer in Faculty of Education, Sakon Nakohn Rajabhat University, Email: Pornthep@snru.ac.th
[3] Ed.D., Lecturer in Faculty of Education, Sakon Nakohn Rajabhat University, Email: nonsamran2011@gmail.com

with a 5-level rating scale. The statistics used in the research included mean and standard deviation. The finding of the research revealed that the strategic leadership of school administrators consisted of 5 components: 1) establish organization direction, 2) strategic thinking, 3) strategy formulation, 4) strategic implementation and 5) strategic evaluation and control. All components were at the most appropriate levels.

Keywords: Strategic leadership, School administrators, Establish organization direction

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ก) การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาของประเทศ รวมทั้งยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 1) การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ถูกกำหนดให้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 6)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญของบริหารจัดการของสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศึกษา มีความสามารถในการจัดการความรู้และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารงานต่าง ๆ เช่น ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไป (กิ่งกาญจน์ แสนสุข, 2560: 3) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะกระบวนการในการบริหารงานที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันที่ส่งผลต่ออนาคต มุ่งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำที่มีความโดดเด่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะหลักหรือทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (บุญช่วย สายราม, 2561: 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องหาโอกาสใช้ภาวะผู้นำเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาได้เข้าใจปรัชญา เป้าหมายและความสนใจของผู้บริหารในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560: 24)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำที่จะสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจ และสร้างมนุษย์สัมพันธ์เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถรวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมวางแผนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ (วรรณฤดี มณฑลจรัส, 2562: 245) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์มาสู่สถานศึกษาเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมีโอกาสฝึกฝนและใช้ความเป็นผู้นำหรือศักยภาพในการเป็นผู้นำของตน จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลิกภาพ จิตใจ อารมณ์ สังคม ลดปัญญา ความสามารถ ทักษะในการทำงาน และทักษะความเป็นผู้นำ (Dubrin, 2004: 335 อ้างอิงใน ฏิมากร บุ้นกี้, 2563:

2-3) การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาบริหารให้ได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องมีการเสริมพลังให้ผู้บริหารได้มีโอกาสฝึกฝนและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพ ต้องมีการอบรมและพัฒนาอย่างเข้มข้นเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้เป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ ซึ่งผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ วิธีการในการพัฒนาบุคคลระดับนักบริหารสามารถทำได้หลายวิธีโดยการประชุม สัมมนา และการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสามารถทำได้หลายด้านทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพ จิตใจ อารมณ์ สังคม การพัฒนาด้านความรู้ความสามารถ ทักษะในการทำงานให้มีความเชี่ยวชาญ และการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีอยู่ให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (นวลจันทร์ จุนทนพ, 2559: 3) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทางวิธีการคิด และการบริหารแบบใหม่ที่สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานและใช้ทรัพยากรในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์จะมีการศึกษา วิเคราะห์ ทำให้การดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ (กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชฎ์, 2557: 37)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา สามารถนำแนวคิดขององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์และช่วยพัฒนาให้ไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา และให้ทันกับการแข่งขันที่สูงขึ้นของสถานศึกษาในยุคใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

กรอบแนวคิด

การวิจัยองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากแนวคิดของ กมล โสวาปี (2556), คชาภรณ์ เสริมศรี (2557), พิชิต ไกผล (2559), ภควรรณ ชันคำ (2560), คธาวุฒิ ผดุงชาติ (2563), ธนกร สร้อยยอวรรค์ (2565), สายธาร อินทร์ตา (2565), Dubrin (2004), Ireland & Hitt (2007) และ Martha Golensky and Mark A. Hager (2020) โดยผลการสังเคราะห์พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 1) การกำหนดทิศทางองค์กร 2) การคิดเชิงกลยุทธ์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ดังภาพประกอบ 1

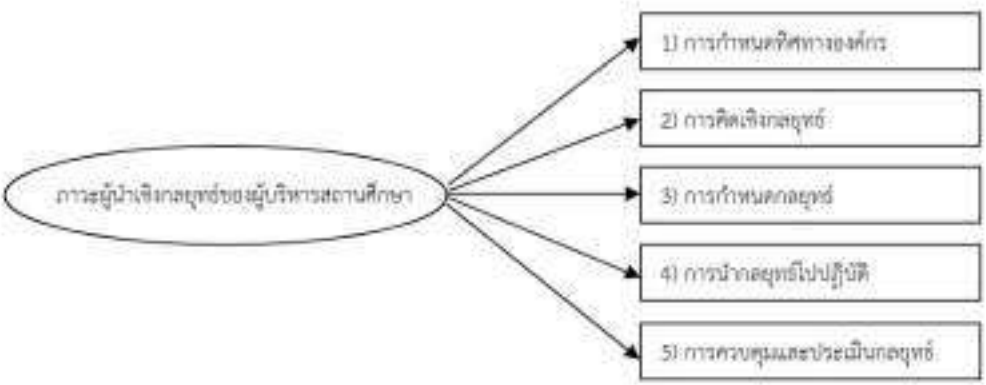

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาได้ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ กมล โสวาปี (2556), คชาภรณ์ เสริมศรี (2557), พิชิต โกพล (2559), ภควรรณ ชินคำ (2560), ศราวุฒิ ผดุงชาติ (2563), ธนกร สร้อยสวรรค์ (2565), สายธาร อินทร์ตา (2565), Dubrin (2004), Ireland & Hitt (2007) และ Martha Golensky and Mark A. Hager (2020)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาคือแบบสังเคราะห์เอกสาร

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยการศึกษาเอกสาร (Document Study) เพื่อทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการ ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ โดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์เอกสารและคัดสรรองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 หรือ ร้อยละ 50 ขึ้นไป

1.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2. ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

2.1.1 อาจารย์ผู้สอนทางการบริหารการศึกษา มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีประสบการณ์การสอนทางการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

2.1.2 ผู้บริหารการศึกษา มีวุฒิการศึกษาด้านบริหารการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ มีวุฒิการศึกษาด้านบริหารการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale และแบบปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวคิดเพิ่มเติม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

2.3.2 ส่งแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้กับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

2.3.3 เก็บข้อมูลได้ครบ และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากการตอบแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 70-71) มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	แปลความว่า	องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	แปลความว่า	องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	แปลความว่า	องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	แปลความว่า	องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	แปลความว่า	องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม น้อยที่สุด

โดยเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการประเมินผลการตรวจสอบความเหมาะสม คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

การวิจัยองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

นักการศึกษาคนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
แหล่งข้อมูล / ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	กมล โสรภี (2556)	พรกมล เสริมศรี (2557)	ชิติต ไกยล (2559)	ภควรรณ จันต๋า (2560)	ศยามิพี พลูกลาง (2563)	ธนกร สร้อยสวรรค์ (2565)	ทายยา จันบรัตน (2568)	Dubrin (2004)	Ireland & Hitt (2007)	Marks Gravely and Mark A. Hart (2009)	ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่คัดสรร
1. การกำหนดทิศทางองค์กร											9	90	✓
1.1 การกำหนดทิศทางขององค์กร	✓	✓	✓		✓			✓		✓			
1.2 การกำหนดทิศทางกลยุทธ์				✓		✓			✓				
2. การคิดเชิงกลยุทธ์											5	50	✓
2.1 กระบวนการคิดในระดับสูง			✓										
2.2 ความคิดความเข้าใจระดับสูง				✓				✓					
2.3 การคิดเชิงกลยุทธ์						✓				✓			
3. การกำหนดกลยุทธ์											7	70	✓
3.1 การกำหนดกลยุทธ์			✓	✓	✓	✓				✓			
3.2 การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ร่วม							✓	✓					
4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	8	80	✓
5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์											7	70	✓
5.1 การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓							
5.2 การจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล									✓				
6. การสร้างวัฒนธรรมองค์การ											3	30	
6.1 การสร้างวัฒนธรรมองค์การ		✓											
6.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ							✓		✓				
7. การกำหนดวิสัยทัศน์								✓		✓	2	20	
8. การบริหารจัดการทรัพยากร		✓					✓		✓		3	30	
9. ประสิทธิผลโรงเรียน			✓								1	10	
10.การส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม							✓				1	10	
11. การพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัย							✓				1	10	
12. วิธีการคิดเชิงปฏิบัติ								✓			1	10	
13. การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ										✓	1	10	
รวม	3	5	6	5	4	5	5	5	5	6			

จากตาราง 1 ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ ผู้วิจัยได้รวมองค์ประกอบที่มีลักษณะสอดคล้องกันเข้าเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้จำนวน 13 องค์ประกอบและคัดสรรองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 5 หรือ ร้อยละ 50 ขึ้นไป พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางองค์กร 2) การคิดเชิงกลยุทธ์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ผลการประเมินแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดทิศทางองค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การคิดเชิงกลยุทธ์	4.80	0.45	มากที่สุด
3. การกำหนดกลยุทธ์	4.60	0.55	มากที่สุด
4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.60	0.55	มากที่สุด
5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	**4.76**	**0.44**	**มากที่สุด**

จากตาราง 2 พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทางองค์กร ($\bar{X}$ = 5.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($\bar{X}$ = 4.80) และน้อยที่สุด คือ ด้านการกำหนดกลยุทธ์และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.60) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยของนักวิชาการ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเคราะห์องค์ประกอบและการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางองค์กร 2) การคิดเชิงกลยุทธ์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้นำแต่ละองค์ประกอบมาอภิปรายผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดทิศทางองค์กร เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงออกถึงความสามารถในการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาชาติสู่ระบบการบริหารสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลจากสารสนเทศถึงความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน ในสถานการณ์ต่าง ๆ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่จำเป็น ทั้งภายในและภายนอกเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทหรือทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับพิชิต โกผล (2559: 11) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การกำหนดตำแหน่งในอนาคตขององค์กรว่าจะมุ่งไปในทิศทางใด ประกอบไปด้วยกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายองค์กร พันธกิจที่เหมาะสมขององค์กรและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร และเมธี ศรีโยธา (2565: 144) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดทิศทางขององค์กร สามารถสร้าง

ความมั่นใจ ความมั่นคงให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและเกิดการยอมรับในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

2. การคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงถึงความสามารถที่จะขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากคิดเดิมมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรอบรู้ในสถานการณ์ มีทักษะและไหวพริบในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และกำหนดทิศทางของหน่วยงานได้ สามารถวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการที่ดีที่สุดไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ Baloch (2010: 3-4) ที่ให้ข้อสรุปว่า การคิดเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการคิดและการฝึก เป็นกระบวนการวางแผนเพื่อสร้างกลยุทธ์การสังเคราะห์คุณภาพของความคิดเห็นและการรับรู้ในการพัฒนากลยุทธ์ที่มีโอกาสสำหรับความสำเร็จมากขึ้น และสอดคล้องกับ ธนกร สร้อยสวรรค์ (2565: 64) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกระบวนการคิดที่เป็นขั้นเป็นตอน เป็นกระบวนการวางแผนเพื่อสร้างกลยุทธ์ มีการวิเคราะห์และผสมผสานความคิดได้ มีความยืดหยุ่น เปลี่ยนแปลงและพลิกแพลงได้ตามสถานการณ์

3. การกำหนดกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงถึงความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลเป็นองค์ความรู้เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมตรวจสอบความเหมาะสมของวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นจุดเด่นและเอกลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกว่ากลยุทธ์ใดมีความเหมาะสมกับสถานศึกษามากที่สุด สอดคล้องกับ เพ็ญนภา พนมแก (2557: 90) ได้ศึกษา การวางแผนกลยุทธ์กับการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า ภารกำหนดทางเลือกในการดำเนินงาน เพื่อให้ตอบสนองวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของหน่วยงาน โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคการวางแผนกลยุทธ์ เพื่อเข้าใจถึงสภาพที่แท้จริงในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ทำให้กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับภารกิจขององค์กรได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับ ภควรรณ ชันคำ (2560: 8) ได้ศึกษา โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำข้อมูลสารสนเทศ จากสถานการณ์ต่างๆ มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อจัดทำกลยุทธ์ขององค์การมุ่งให้ผลผลิตต่างๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือกว่า กลยุทธ์ใดมีความเหมาะสมกับองค์การมากที่สุด

4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงถึงความสามารถในการจัดโครงสร้างการบริหารงานเป็นระบบชัดเจน สอดคล้องวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา มีการกระตุ้นให้บุคลากรนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และสามารถแนะนำ ให้คำปรึกษา เมื่อบุคลากรนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ เมธี ศรีโยธา (2565: 145) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางขององค์การ และสามารถนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ จึงสามารถสร้างความ มั่นใจ ความมั่นคงให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและเกิดการยอมรับในการทำงาน และสอดคล้องกับ ธนกร สร้อยสวรรค์ (2565: 64) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่นำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านการตัดสินใจและลงมือดำเนินการปฏิบัติโดยมีการวางแผน มีระเบียบแบบแผนอย่างเป็นเหตุเป็นผลสามารถใช้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นขับเคลื่อน องค์กรไปสู่ความเป็นรูปธรรมได้ มีความมุ่งมั่นและมีพันธะผูกพัน รวมทั้งมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มีการกำหนดวิธีการควบคุมกลยุทธ์เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กรเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงออกถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ กลไกในการดูแล กำกับ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติตามกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพในการติดตามตรวจสอบกลยุทธ์ มีการสะท้อนผลการประเมินกลับสู่บุคลากรและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างเป็นระบบ มีการรายงานผลในรูปสถิติเป็นลายลักษณ์อักษร และนำผลการประเมินเป็นข้อมูลไปวางแผนพัฒนาการปฏิบัติตามกลยุทธ์ต่อไป สอดคล้องกับ Wheelen & Hunger (2006: 9) ได้อธิบายว่า การควบคุมและประเมินกลยุทธ์เป็นวิธีการในการตรวจสอบกิจกรรมและผลการปฏิบัติงานทั้งองค์กร เพื่อเปรียบเทียบดูผลการปฏิบัติงานจริงกับการดำเนินงานที่ตั้งไว้ว่าบรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้นำจะนำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินขั้นนี้เพื่อนำไปแก้ไขและหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป และสอดคล้องกับ Thompson & Strickland (2007: 3-4) ให้ข้อสรุปว่า การควบคุมและประเมินกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้มาตรการในการตรวจสอบกำกับและติดตามการดำเนินงานให้แผนและการดำเนินงานสอดคล้องตรงกัน โดยต้องมีการวัด วิเคราะห์และประเมินผลกับมาตรวัด และเพื่อทำการป้องกันและแก้ไขไม่ให้ผลงานคลาดเคลื่อนไปจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นกระบวนการดำเนินงานและการปรับปรุง แก้ไขเพื่อเริ่มต้นใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาตนเอง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพต่อไป

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกองค์ประกอบเป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาต่อไป

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2.3 ควรวิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นสารสนเทศในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมล โสวาปี. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ. (2557). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำกลยุทธ์สำหรับพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดกรุงเทพมหานคร.* ดุษฎีนิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กิ่งกาญจน์ แสนสุข. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์การแห่งการเรียนรู้สถานศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.* วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

คชาภรณ์ เสริมศรี. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คธาวุฒิ ผดุงชาติ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี.* การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฐิมากร บุ่นกี้. (2563). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ธนกร สร้อยสวรรค์. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

นวลจันทร์ จุนทนพ. (2559). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญช่วย สายราม. (2561). *ทักษะภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.* สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2566, จาก http://wetoknows.blogspot.com/2018/04/21-21st-century leadership-skill-for.html

พิชิต โกผล. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.* ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เพ็ญนภา พนมแก. (2557). *การวางแผนกลยุทธ์กับการปฏิบัติงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เมธี ศรีโยธา. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ภควรรณ ขันคำ. (2560). *โมเดลสมการโครงสร้างพหุระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วรรณฤดี มณฑลจรัส. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง. วารสารสถาบันวิจัย ญาณสังวร,* 10(2), 244-247.

สายธาร อินทร์ดา. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 กับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อำเภอเชียงของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 4.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2565-2569).* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา : หลักการและทฤษฎี* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

Baloch, Q. B. (2010). *Strategic Thinking: Catalyst to Competitive Advantage.* Peshawar: University of Peshawar.

Dubrin, A. J. (2004). *Leadership:* Research findings, practice, and skills. Boston: Houghton Mifflin Company.

Ireland, R. D. and Hitt, M. A. (2007). *Strategic Management: Competitiveness and Globalization.* Ohio: Thomson/South Western.

Martha, G. and Mark, A.H. (2020). *Strategic leadership and management in nonprofit organizations.* Oxford: Oxford University Press.

Thompson, A.A., Strickland, A. J. and Gamble, J. E. (2007). *Crafting and Executing Strategy: The Quest for Competitive Advantage: Concepts and Cases.* 15th (ed.). New York: McGraw-Hill Irwin Publisher.

Wheelen, T. L and Hunger, J. D. (2006). *Strategic Management and Business Policy* (10th ed.). New Jersey: Pearson.

การวิเคราะห์อภิมานงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

A Meta Analysis of Research on Factors Affecting the Effect size of Muay Thai Training Programs

นพดล ร่มแก้ว[1], คันธพจน์ ชมภูพาทย์[2] และ เฉิดศักดิ์ สุพันดี[3]

Napong Romkaew[1], Conthasop Chompoopat [2] and Therdsak Suphandee[3]

Received: 27 พ.ค. 2567
Revised: 3 ก.ค. 2567
Accepted: 16 ส.ค. 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย 2) ศึกษาขนาดอิทธิพลของงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย แหล่งข้อมูลในการวิจัย คือ งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกมวยไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2553–2566 จำนวน 21 เรื่อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) โดยการประเมินคุณภาพงานวิจัยกึ่งทดลอง ตามแนวทางของสถาบันโจแอนนาบริกส์ (The Joanna Briggs Institute) และแบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการ Content validity index (CVI) มีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับอยู่ที่ 4.52 ซึ่งอยู่ในระดับดี ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหาและคำนวณขนาดอิทธิพลของงานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์อภิมานด้วยวิธีของ Hedges (1981: 107-128) ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทยเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มากที่สุดที่ร้อยละ 66 รองลงมา คือ ดุษฎีนิพนธ์ระดับปริญญาเอกร้อยละ 44 ส่วนของสาขาที่ผลิตงานวิจัยพบว่าสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬามีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 57 รองลงมาคือสาขาพลศึกษาที่ร้อยละ 24 และสาขาอื่น ๆ ร้อยละ 14 ผลของการเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพล ทั้งหมด 6 ตัวแปรที่ส่งผลกับตัวแปรตามขนาดอิทธิพลงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกมวยไทย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่ามี 4 ตัวแปร พบว่ามี 4 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม ตัวแปรระยะเวลาในการพัก และตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก ขนาดอิทธิพลจากตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ทำให้เกิดความรู้และข้อมูลที่สามารถประยุกต์และบูรณาการกับหลักการฝึกกีฬาเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกมวยไทยต่อไป

คำสำคัญ: การวิเคราะห์อภิมาน, ปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย, การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: Napong.rk@gmail.com

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: triluk3@hotmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อีเมล: terdsakspd@hotmail.com.

1 Ph.D. Student Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Email: Napong.rk@gmail.com

2 Assistant Professor, Ph.D. Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Email: triluk3@hotmail.com

3 Assistant Professor, Ph.D. Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University, Email: terdsakspd@hotmail.com.

Abstract

This research aims to: 1) study the characteristics of research related to factors affecting the effect size of Muay Thai training programs, 2) investigate the effect size of research concerning factors influencing Muay Thai training programs, and 3) compare the characteristics of research related to factors affecting the effect size of Muay Thai training programs. The data sources for this research are 21 studies on Muay Thai training programs conducted between 2010 and 2023. Data were collected using a systematic review, with quality assessment of quasi-experimental research following the guidelines of the Joanna Briggs Institute. Additionally, The research characteristics were evaluated by a panel of five experts using the Content Validity Index (CVI), resulting in an overall score of 4.52, reflecting a satisfactory level. Descriptive statistical methods and content analysis were employed to evaluate the research features. The effect sizes of the research were calculated through meta-analysis using the Hedges' method (1981: 107-128). The findings reveal that most research on factors affecting Muay Thai training programs were master's theses (66%), followed by doctoral dissertations (44%). In terms of academic fields, sports science accounted for the highest percentage (57%), followed by physical education (24%) and other fields (14%).

A comparison of effect size values for six variables influencing the dependent variable of the research on factors affecting Muay Thai training, using One-way ANOVA, showed that four variables had statistically significant differences at the .05 level. These variables are the type of training activity, the number of rounds per training session, rest duration, and the sample size. The effect sizes from these analyzed variables provide knowledge and information that can be applied and integrated with sports training principles to advance the development of Muay Thai training programs.

Keywords: Meta-analysis, Factors affecting the effect size Muay Thai training program, Systematic Review

บทนำ

มนุษย์ได้พยายามคิดค้นการต่อสู้มือเปล่าเพื่อให้ตนเองปลอดภัยจากสิ่งรอบข้างโดยใช้อวัยวะของร่างกายเป็นอาวุธเข้าต่อสู้ เช่น มือและเท้า แล้วกำหนดระเบียบแบบแผนและหลักเกณฑ์ในการต่อสู้สิ่งต่าง ๆ รวมกันเรียกว่า “มวย” บรรพบุรุษของคนไทยมีความเฉลียวฉลาดในการคิดค้น ดัดแปลงและพลิกแพลงในการใช้อวัยวะทุกส่วนของร่างกาย เช่น มือ เท้า เข่า ศอก และศีรษะเข้าต่อสู้ป้องกัน ปิดป้องส่วนที่อ่อนแอของร่างกายได้เป็นอย่างดี วิธีการต่อสู้ป้องกันตนเองของไทย ซึ่งจะหาการต่อสู้ของชาติอื่นมาเปรียบเทียบไม่ได้ การต่อสู้มือเปล่าของไทยเป็นศิลปะแห่งการต่อสู้ประจำชาติ เรียกว่า “มวยไทย” ศิลปะมวยไทยให้คุณค่าและประโยชน์ต่อร่างกายผู้เล่นหลายด้าน ดังที่ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2559: 199) ได้ระบุคุณค่าและประโยชน์ของมวยไทยไว้คือ ด้านร่างกาย ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว ความอดทนของระบบ ไหลเวียนโลหิตและการหายใจ ส่งผลให้มีองค์ประกอบของร่างกายที่เหมาะสม ทำให้ร่างกายสามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพหลายด้าน เช่น ความกล้าหาญ ความอดทนอดกลั้น ความรู้สึกสนุกสนาน มีสมาธิ มีการตัดสินใจที่ดี มีการควบคุมอารมณ์ได้ สร้างเสริมความรู้สึกภาคภูมิใจในศิลปะประจำชาติทั้งในแง่ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยทั่วไป และขนบธรรมเนียมประเพณีในการเล่นกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับ กิจจา ถนอมสิงห์ และจินตนา สรายุทธพิทักษ์ (2560: 1-17) ที่ได้ทำการศึกษาการออกกำลังกายโดยใช้ศิลปะมวยไทย พบว่า สามารถส่งเสริม

คุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมปลาย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น

การที่นักมวยไทยอาชีพที่จะก้าวไปสู่ตำแหน่งแชมป์หรือมีชื่อเสียงระดับต้น ๆ นั้น จะต้องมีองค์ประกอบที่จะส่งผลให้นักกีฬาสู่ความเป็นเลิศ ดังที่ ราชัน เฉลียวศิลป์ (2558: 86) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับนักกีฬามี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านทักษะ องค์ประกอบด้านสมรรถภาพทางกาย และองค์ประกอบสมรรถภาพทางจิตใจทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นส่วนสำคัญ ในการที่จะทำให้นักกีฬาสู่ความเป็นเลิศได้ ซึ่งปัจจุบันมวยไทยเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายกันมากทั้งในประเทศและต่างประเทศจะเห็นได้จากสื่อและผู้ชมทั่วไปที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมวยไทยเป็นกีฬาที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ และเป็นกีฬาที่มีการแข่งขันที่เป็นอาชีพที่มีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งเป็นกีฬาที่ต่อสู้กันหนึ่งต่อหนึ่งและยังทำให้รู้จักการมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย พร้อมทั้งสร้างชื่อเสียงให้ตัวเองและประเทศชาติ รวมทั้งพัฒนาไปสู่การมีรายได้เป็นอาชีพ ดังที่ รังสฤษฎ์ บุญชลอ (2560: 30) กล่าวว่า การที่นักมวยไทยอาชีพที่จะก้าวไปสู่ตำแหน่งแชมป์หรือมีชื่อเสียงระดับต้น ๆ นั้น จะต้องมีองค์ประกอบที่จะส่งผลให้นักกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

มวยไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีโปรแกรมการฝึกที่มีคุณภาพ โดยหลักการสร้างโปรแกรมการฝึกที่มีความถูกต้อง เหมาะสม (Bompa.1993, อ้างถึงใน ไอยย์ครัช พีรภาพรกุล, 2555) ได้ให้หลักการฝึกไว้ว่า หลักความหลากหลายในการฝึก (Principle of Variety) ความหลากหลายในการฝึกนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการฝึก และหลักของความแตกต่างระหว่างบุคคล (Principle of Individualization) ความแตกต่างของบุคคลในการฝึกที่จะต้องคำนึงถึงระดับความสามารถของแต่ละบุคคล และพื้นฐานของการฝึกในแต่ละบุคคล รวมถึงหลักของความเฉพาะเจาะจง (Principle of Specificity) การฝึกควรต้อง มีความเฉพาะเจาะจงที่จะพัฒนาความแข็งแรงในชนิดกีฬานั้น ๆ ดังนั้นจึงต้องเลือกโปรแกรมการฝึกความแข็งแรงให้เหมาะสมต่อกิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือทักษะกีฬาชนิดนั้น ๆ และอีกหลักการ คือ หลักของการเพิ่มความหนักแบบก้าวหน้าในการฝึก (Principle of Progressive Increase of Load Training)

โปรแกรมการฝึกมวยไทยในปัจจุบันมีความหลากหลายซึ่งมีความแตกต่างกัน การกำหนดองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างโปรแกรมการฝึกประกอบด้วย รูปแบบหรือประเภทของการฝึก (Type of Exercise) ระยะเวลาและปริมาณการฝึก อ้าจะให้ร่างกายมีพัฒนาการถึงขีดสูงสุด จะต้องคำนึงถึงความหนักของงาน (Intensity) ระยะเวลาในการฝึก (Duration) ความถี่ในการฝึก (Frequency) และเวลาในการพักฟื้นร่างกาย (Rest) (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557: 28-29) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวางแผนหรือออกแบบการฝึกให้สัมพันธ์กัน และระยะเวลาในการฝึกจะต้องทำให้เหมาะสมกับผู้ฝึก เพราะถ้าฝึกมากหรือนานเกินไปจะทำให้ร่างกายทรุดโทรมบาดเจ็บ และเกิดการเบื่อหน่ายได้ซึ่งสอดคล้องกับอนันต์ อัดชู (2538: 24-25) ที่ได้กล่าวว่า การฝึกซ้อมที่มีความเหมาะสมกับผู้ฝึกก็จะสามารถพัฒนาทักษะนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น แต่ถ้ากิจกรรมน้อยเกินไปก็จะไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของร่างกาย ดังนั้นโปรแกรมการฝึกมวยไทยจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักมวยไทยมาก ผู้ที่จะฝึกมวยไทย มีความจำเป็นต้องมีหลักการฝึกมีวิธีการฝึกที่ถูกต้อง เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

จากการศึกษางานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2553–2566 ประเภทงานวิจัยการสร้างโปรแกรมการฝึกซ้อมมวยไทย โดยการสืบค้นได้จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม Thai Digital Collection: TDC และ Google Scholar และเมื่อดำเนินการศึกษาในรูปแบบของการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ตามแนวทางของสถาบันโจแอนนา บริกส์ (The Joanna Briggs Institute) ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวมผลงานวิจัยที่ทันสมัยและได้มาตรฐาน (อัจฉรา คำมะทิตย์ และมัลลิกา มากรัตน์, 2559: 246-248) โดยผ่านกระบวนการประเมินคำคุณภาพงานวิจัย และคัดเลือกผลงานวิจัยที่ได้มาตรฐาน นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือโดยไม่มีอคติ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจจากงานวิจัยที่ผ่านมา

ดังนั้นเมื่อได้ทำการศึกษางานวิจัย และการทบทวนเอกสาร เชิงทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ยังไม่พบว่ามีการสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัย ซึ่งเป็นวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณที่ได้รับการพัฒนาสูงสุดในปัจจุบัน ทำให้วิธีการวิเคราะห์อภิมานเป็นวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่มีระบบเป็นปรนัย มีความทันสมัย และมีความถูกต้องสูง เมื่อเปรียบเทียบกับการสังเคราะห์งานวิจัยแบบอื่น ๆ (ประยูรศรี บุตรแสนคม, 2558: 115-116) เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการออกแบบโปรแกรมการฝึกมวยไทย ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะทำการสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการฝึกมวยไทย การเรียนการสอนมวยไทยและสามารถเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพผู้ฝึกหรือผู้เรียนให้ได้รับสัมฤทธิ์ผลในการฝึกมวยไทยดีมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลโปรแกรมการฝึกมวยไทย
2. เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

กรอบแนวคิด

การพัฒนาโปรแกรมการฝึกมวยไทยของผู้ฝึกเป็นสำคัญที่ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถพัฒนาสมรรถนะมวยไทยที่มีคุณภาพนั้น ข้อมูลสารสนเทศจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสรุปองค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัย จะนำมาซึ่งการออกแบบโปรแกรมการฝึกมวยไทยนั้น ยังไม่พบว่าได้มีการศึกษาหรือวิจัยมาก่อน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกมวยไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการสำรวจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เกี่ยวข้องกับมวยไทย ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structure Interview Guideline) เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความต้องการแนวคิดและปัจจัยหรือองค์ประกอบการฝึกมวยไทย ว่ามีหลักการฝึกมวยไทย มีกระบวนการฝึก และมีแผนแบบการฝึกอย่างไร รวมถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึก คือ รูปแบบกิจกรรมการฝึก (Type of Exercise) ความถี่หรือความบ่อย (Frequency) ความหนักหรือความเข้มข้นในการฝึก (Intensity) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมแต่ละครั้ง (Time หรือ Duration) และเวลาในการพักฟื้นร่างกาย (Rest)

ในส่วนการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลโปรแกรมการฝึกมวยไทย วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลโปรแกรมการฝึกมวยไทย 2) เพื่อศึกษาขนาดอิทธิพลของงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย แหล่งข้อมูลในการวิจัย คือ งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกมวยไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2553–2566 โดยการสืบค้นได้จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม Thai Digital Collection: TDC และ Google Scholar จำนวน 21 เรื่อง และจำนวน 89 กลุ่มตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) โดยการประเมินคุณภาพงานวิจัยกึ่งทดลอง ตามแนวทางของสถาบัน The Joanna Briggs Institute วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา และคำนวณขนาดอิทธิพลของงานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์อภิมานด้วยวิธีของ Hedges (1961)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดโดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ

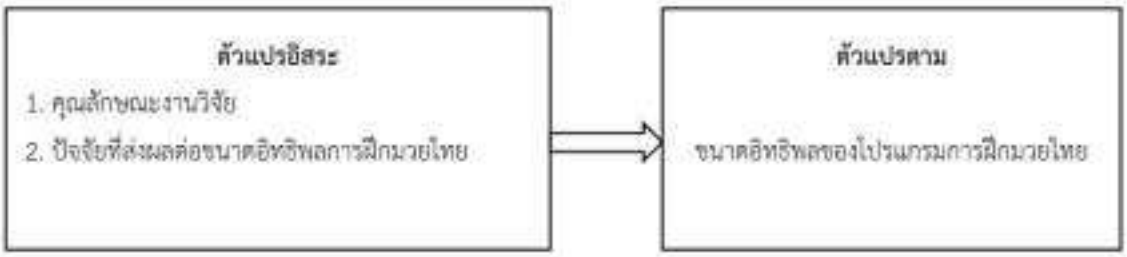

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นการวิเคราะห์อภิมานงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

1. แหล่งข้อมูลในการวิจัย

1.1 แหล่งข้อมูลในการวิจัย

งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ คือ ดุษฎีนิพนธ์ระดับปริญญาเอก วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และการศึกษาอิสระเกี่ยวกับการฝึกมวยไทยที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2566 โดยการสืบค้นได้จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม Thai Digital Collection: TDC และ Google Scholar โดยใช้ คำค้นว่า "โปรแกรมการฝึกมวยไทย" จำนวน 674 เรื่อง เมื่อนำงานวิจัยมาสังเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย ด้วยการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) โดยการประเมินคุณภาพงานวิจัย The Joanna Briggs Institute (2011) และแบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการ Content validity index (CVI) การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะงานวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า งานวิจัยเป็นไปตามข้อตกลงมีจำนวน 21 เรื่อง และจำนวน 89 กลุ่มตัวอย่าง (แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 21 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 68 กลุ่ม)

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

คุณลักษณะงานวิจัย ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ตัวแปรจัดประเภทด้านการพิมพ์/ผู้วิจัย และตัวแปรจัดประเภทด้านเนื้อหาและวิธีวิทยาการวิจัย รวมทั้งหมด 8 ตัวแปร สามารถแบ่งได้ ดังนี้

1.2.1 ตัวแปรจัดประเภทด้านการพิมพ์/ผู้วิจัย ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรสาขาที่ผลิตงานวิจัย ตัวแปรประเภทงานวิจัย (ระดับการศึกษา)

1.2.2 ตัวแปรจัดประเภทด้านเนื้อหาและวิธีวิทยาการวิจัยประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม ตัวแปรระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมแต่ละยก ความถี่ในการฝึกซ้อม ตัวแปรระยะเวลาในการพัก และตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แบบบันทึกคุณภาพงานวิจัย เป็นแบบบันทึกที่มีรหัสสำหรับบันทึกรายละเอียดของคุณลักษณะงานวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ Systematic Review (SR) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยตามแนวทางของ The Joanna Briggs Institute (2011) เป็นการประเมินคุณภาพงานวิจัยกึ่งทดลอง และวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป โดยลดอคติหรือความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นเป็นแบบมาตร

ประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 9 ข้อ เพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

2.2 แบบประเมินคุณลักษณะงานวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านผู้วิจัยและการตีพิมพ์ ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านเนื้อหาสาระและระเบียบวิธีวิจัย และส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านค่าสถิติที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัย เป็นมาตรประมาณค่า (Scoring Rubric) 5 ระดับ ซึ่งในแต่ละส่วนมีรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยแบบบันทึกได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ด้วยวิธีการ Content validity index (CVI) ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับอยู่ที่ 4.52 อยู่ในระดับดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูลด้วยวิธีการการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ Systematic Review (SR) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 กำหนดขอบเขตในการเลือกงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์

3.2 ดำเนินการสืบค้นงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามขอบเขตที่กำหนดไว้ จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฐานข้อมูลเอกสารฉบับเต็ม Thai Digital Collection: TDC และ Google Scholar และฐานข้อมูลดุษฎีนิพนธ์ระดับปริญญาเอก วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท และการศึกษาอิสระเกี่ยวกับการฝึกมวยไทยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ในช่วง ปี พ.ศ. 2553–2566

3.3 การประเมินคุณภาพงานวิจัย เพื่อประเมินคุณภาพงานวิจัยแล้วสรุปลงในแบบฟอร์มการประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยได้ใช้แนวทางแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัยของการประเมินคุณภาพงานวิจัย ที่งทดลองของ The Joanna Briggs Institute (2011) เป็นแบบประเมินแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 9 ข้อ โดยผลงานวิจัยที่ถูกคัดเลือกให้เป็นผลงานที่มีคุณภาพต้องผ่านเกณฑ์การพิจารณาอย่างน้อย 60% ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ The Joanna Briggs Institute (2011) ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จึงได้งานวิจัยที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวน 21 เล่ม และจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของงานวิจัย จำนวน 89 กลุ่มตัวอย่าง

3.4 คัดเลือกงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์มาในการสังเคราะห์ ซึ่งปัจจัยที่ต้องการศึกษาครั้งนี้ คือ โปรแกรมการฝึกมวยไทย มีองค์ประกอบ จำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้ รูปแบบกิจกรรมการฝึก (Type of Exercise) จำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม (Intensity) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมแต่ละยก (Time หรือ Duration) ความถี่ในการฝึกซ้อม (Frequency) ระยะเวลาในการพัก (Rest) และขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก (Sample size)

3.5 บันทึกข้อมูลลงในแบบสรุปงานวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลงรหัสและเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Jamovi ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์การแจกแจงข้อมูลพื้นฐานของคุณลักษณะงานวิจัย คือ ร้อยละ ความถี่ การแจกแจง และการกระจายของข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิเคราะห์อภิมานตามวิธีของ Hedges (1981)

4.2.1 ค่าขนาดอิทธิพล g วิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของงานวิจัย ที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรม

การฝึกมวยไทย โดยใช้สูตรของ Hedges (1981) ซึ่งเหมาะสำหรับขนาดแหล่งข้อมูลมากกว่า 20 งานขึ้นไป โดยแหล่งข้อมูลครั้งนี้ จำนวน 21 งาน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

4.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบขนาดอิทธิพลจำแนกตามตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความเป็นเอกพันธ์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นโดยใช้สถิติ Levene's Test และทดสอบภายหลัง (Post Hoc) โดยใช้สถิติ Tukey HSD และสถิติ non-parametric เช่น และ Games-Howell ในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Jamovi

สรุปผล

งานวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย

ลักษณะงานวิจัยระดับเล่มวิทยานิพนธ์ที่นำมาวิเคราะห์แจกแจงความถี่และนำเสนอ ได้แก่ ลักษณะงานวิจัยด้านลักษณะการพิมพ์และผู้วิจัย จำนวน 2 ตัวแปร และลักษณะงานวิจัยด้านเนื้อหาสาระและวิธีวิทยาการวิจัย จำนวน 6 ตัวแปร ตรวจสอบดังนี้

1.1 ลักษณะงานวิจัยด้านลักษณะการพิมพ์และผู้วิจัยระดับเล่ม จำนวน 2 ตัวแปร พบว่า ตัวแปรประเภทของงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทยเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมากที่สุด ที่ร้อยละ 66 รองลงมา คือ ดุษฎีนิพนธ์ระดับปริญญาเอกร้อยละ 44 ในส่วนของตัวแปรสาขาที่ผลิตงานวิจัยพบว่า สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬามีจำนวนมากที่สุดร้อยละ 57 รองลงมา คือ สาขาวิชาพลศึกษาที่ร้อยละ 29 และสาขาวิชาอื่น ๆ ร้อยละ 14

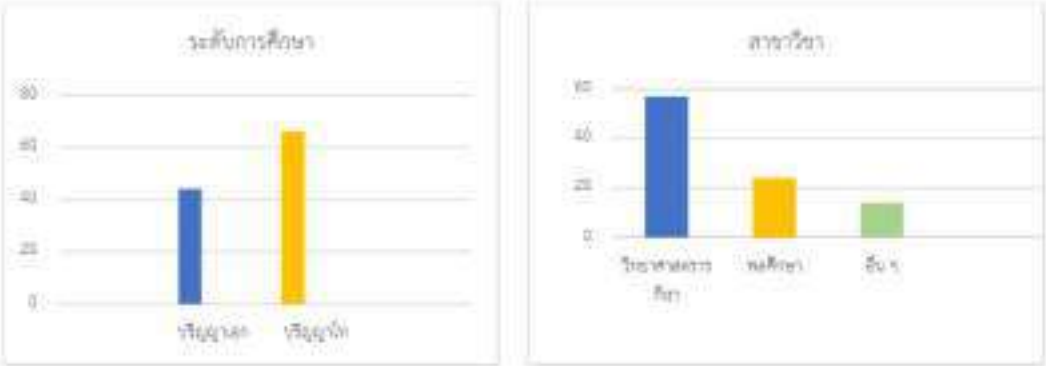

ภาพประกอบ 2 ลักษณะงานวิจัย

1.2 ลักษณะงานวิจัยด้านเนื้อหาสาระและวิธีวิทยาการวิจัยที่แสดงความถี่ ร้อยละของตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปร พบว่า 1) ตัวแปรรูปแบบการฝึกแบบกระทำซ้ำมีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 67.45 2) ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ฝึกซ้อม พบว่า ฝึกซ้อมจำนวน 4 ยก มีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 37.17 3) ตัวแปรระยะเวลาในการพัก 2 นาที มีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 51.73 4) ตัวแปรความถี่ในการฝึก พบว่า การฝึก 6-8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 50 5) ตัวแปรเวลาในการฝึกแต่ละยก พบว่า การฝึก 3 นาที มีค่าร้อยละมากที่สุด คือ ร้อยละ 61 และ 6) ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 11-21 มีค่าร้อยละสูงสุด คือ ร้อยละ 60.7

2. ผลการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย

จากการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพลโดยใช้สูตรของ Hedges (1981) ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของการฝึกมวยไทย 21 งาน มีค่าขนาดอิทธิพล (d) จำนวน 89 กลุ่มตัวอย่าง (N) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทย

N = 89	Mean	S.D.	Variance	Range	Min	Max	Ske	Kur
ค่าขนาดอิทธิพล (d)	1.36	2.04	4.17	12.13	-1.71	10.43	1.89	4.66

จากตาราง 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลที่ (Mean) คือ 1.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คือ 2.04 ความแปรปรวน (Variance) คือ 4.17 พิสัย (Range) คือ 12.13 ค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลของโปรแกรมการฝึกมวยไทยน้อยที่สุด (Min) -1.71 มากที่สุดที่ (Max) คือ 10.43 ความเบ้ (Ske) คือ 1.89 และความโด่ง (Kur) คือ 4.66

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลระหว่างตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย

ผลของการเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย จำแนกตามคุณลักษณะงานวิจัย จากตัวแปรที่ทำการวิเคราะห์ One-way ANOVA ทั้งหมด 6 ตัวแปรที่ส่งผลกับตัวแปรตามค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยทักษะการฟังภาษาอังกฤษ พบว่ามี 4 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ข้อม ตัวแปรระยะเวลาในการพัก และตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก

ตาราง 2 ตารางผลการวิเคราะห์ One-way ANOVA การเปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลจำแนกตามคุณลักษณะงานวิจัย

ตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย	Test of Homogeneity of Variances		ANOVA	
	F	p-value	F	p-value
ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก	8.20	<.001	6.40**	.003
ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ข้อม	1.32	.27	3.77*	.029
ตัวแปรระยะเวลาในการพัก	5.85	.01	11.13**	.001
ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก	4.63	.01	3.33*	.047
ตัวแปรเวลาที่ใช้ในการฝึกข้อมแต่ละยก	1.42	.26	.89	.410
ตัวแปรความถี่ในการฝึกข้อม	.48	.70	1.16	.333

ระดับนัยสำคัญ * .05, ** .01

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึกมีค่า f ที่ 6.40 และ p-value ที่ .003 ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ข้อม F ที่ 3.77 และ p-value ที่ .029 ตัวแปรระยะเวลาในการพัก F ที่ 11.13 และ p-value ที่ .001 ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก F ที่ 3.33 และ p-value ที่ .047 ซึ่งมีตัวแปรที่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ตัวแปรเวลาที่ใช้ในการฝึกข้อมแต่ละยก F ที่ .89 และ p-value ที่ .41 และตัวแปรความถี่ในการฝึกข้อม

F ที่ 1.16 และ p-value .33 ซึ่งตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปรที่ไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นความเป็นเอกพันธ์จากการวิเคราะห์ Lavene's test of homogeneity ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์ Post Hoc ด้วยสถิติ Non-parametric ได้แก่ Games-Howell ส่วนตัวแปรที่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นคือ ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อมจะนำไปวิเคราะห์ภายหลัง ด้วยสถิติ Tukey HSD โดยผลของการทดสอบภายหลัง (Post Hoc)

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรรูปแบบการฝึกแบบกระทำซ้ำ แบบหนักสลับเบา และแบบวงจร

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
รูปแบบกิจกรรมการฝึก (ระหว่างกลุ่ม)	47.61	2	23.80	6.04	.003
ความคลาดเคลื่อน (ภายในกลุ่ม)	319.78	86	3.71		

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรรูปแบบการฝึก แบบกระทำซ้ำ แบบหนักสลับเบา และแบบวงจร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ต่อไป

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบรายคู่รูปแบบการฝึก แบบกระทำซ้ำ แบบหนักสลับเบา และแบบวงจร

รูปแบบกิจกรรมการฝึก	กลุ่มตัวอย่าง (N)	แบบกระทำซ้ำ	หนักสลับเบา	แบบวงจร
แบบกระทำซ้ำ	60	-	-2.57*	-1.29*
แบบหนักสลับเบา	4	-	-	1.28
แบบวงจร	25	-	-	-

ระดับนัยสำคัญ * .05, ** .01

จากตาราง 4 ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก การทดสอบภายหลัง (Post Hoc) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยวิธีการของ Games-Howell พบว่า รูปแบบการฝึกหนักสลับเบามีขนาดอิทธิพลสูงกว่ารูปแบบการฝึกตัวแปรรูปแบบการฝึกแบบกระทำซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การฝึกแบบวงจรมีขนาดอิทธิพลสูงกว่ารูปแบบการฝึกตัวแปรรูปแบบการฝึกแบบกระทำซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการฝึกหนักสลับเบาไม่แตกต่างรายคู่กับการฝึกแบบวงจรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม (ระหว่างกลุ่ม)	52.43	2	26.18	3.77	.029
ความคลาดเคลื่อน (ภายในกลุ่ม)	315.10	86	3.96		

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ต่อไป

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม

รูปแบบกิจกรรมการฝึก	กลุ่มตัวอย่าง (N)	จำนวน 3 ยก	จำนวน 4 ยก	จำนวน 5 ยก
จำนวน 3 ยก	17	-	3.78*	2.60*
จำนวน 4 ยก	42	-	-	-1.25
จำนวน 5 ยก	30	-	-	-

ระดับนัยสำคัญ * .05, ** .01

จากตาราง 6 ตัวแปรจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม การทดสอบภายหลัง (Post Hoc) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยวิธีการของ Tukey HSD พบว่า จำนวนยกในการฝึกซ้อมต่อครั้งจำนวน 5 ยก มีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการฝึกซ้อมจำนวน 3 ยกต่อครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวนยก ในการฝึกซ้อมต่อครั้งจำนวน 4 ยก มีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการฝึกซ้อมจำนวน 3 ยกต่อครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำนวนยกในการฝึกซ้อมต่อครั้งจำนวน 4 ยก ไม่แตกต่างรายคู่กับการฝึกซ้อมจำนวน 5 ยกต่อครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรระยะเวลาในการพัก

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ตัวแปรระยะเวลาในการพัก (ระหว่างกลุ่ม)	40.52	1	40.54	11.13	.001
ความคลาดเคลื่อน (ภายในกลุ่ม)	326.91	87	3.76		

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรระยะเวลาในการพัก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ต่อไป

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ตัวแปรความหนักหรือความเข้มข้นในการฝึก

ระยะเวลาในการพัก	กลุ่มตัวอย่าง (N)	จำนวน 2 นาที	จำนวน 3 นาที
จำนวน 2 นาที	46	-	1.35**
จำนวน 3 นาที	43	-	-

ระดับนัยสำคัญ * .05, ** .01

จากตาราง 8 ตัวแปรระยะเวลาในการพัก การทดสอบภายหลัง (Post Hoc) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยวิธีการของ Games-Howell พบว่า การพักฟื้นระยะเวลา 2 นาที มีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการพักฟื้นระยะเวลา 3 นาที อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก (ระหว่างกลุ่ม)	44.13	2	22.03	3.33	.047
ความคลาดเคลื่อน (ภายในกลุ่ม)	323.30	86	3.76		

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ต่อไป

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก

ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก	กลุ่มตัวอย่าง (N)	กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 10 คน	กลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน	กลุ่มตัวอย่าง 21-30 คน
กลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 10 คน	50	-	-.37*	-1.75*
กลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน	19	-	-	-1.38
กลุ่มตัวอย่าง 21-30 คน	20	-	-	-

ระดับนัยสำคัญ * .05, ** .01

จากตาราง 10 ตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก การทดสอบภายหลัง (Post Hoc) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยวิธีการของ Games-Howell พบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 21-30 คน มีขนาดอิทธิพลสูงกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 21-30 คน มีขนาดอิทธิพลสูงกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10-20 คน ไม่แตกต่างรายคู่กับขนาดกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่า 10 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

งานวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคุณลักษณะงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทยมีประเด็น คือ ตัวแปรสาขาที่ผลิตงานวิจัย พบว่า ร้อยละ 57 เป็นงานวิจัยของสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา ซึ่งสามารถบ่งบอกได้ว่างานวิจัยในด้านโปรแกรมการฝึกมวยไทยนั้นสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาได้เล็งเห็นความสำคัญในการวิจัยในเชิงทดลอง เพื่อดูประสิทธิภาพของทรีทเมนท์ที่มีต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นหลักในการทำวิจัย

เกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกกีฬา โดยการนำเอาหลักการฝึกซ้อมกีฬามาใช้เป็นแนวทางการวางแผนและกำหนดโปรแกรมการฝึกซ้อมทั้งในด้านปริมาณ (Volume) ความหนักเบา (Intensity) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อม (Time / Duration) เวลาพัก (Rest / Recovery) ขั้นตอนการจัดลำดับรูปแบบกิจกรรม วิธีการฝึกซ้อมในแต่ละช่วงเวลา (Phase) เพื่อพัฒนาทักษะสมรรถภาพ และความสามารถอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และถูกต้อง เหมาะสมกับนักกีฬาแต่ละบุคคล (National Association for Sport and Physical Education, 2011: 239) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา สร้างเสริม ปรับปรุง แก้ไขทักษะ เทคนิคกีฬา และสมรรถภาพทางกาย รวมทั้งความสามารถของนักกีฬา (Performance) ให้มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ภายใต้เงื่อนไขของความหนักเบา รูปแบบวิธีการ และกิจกรรมการฝึกซ้อมที่ได้กำหนดไว้เป็นโปรแกรมการฝึกซ้อมในแต่ละช่วงเวลา (Periodization) อย่างถูกต้อง เหมาะสมและต่อเนื่องสม่ำเสมอทั้งระยะสั้นและระยะยาว (เจริญ กระบวนรัตน์, 2557: 29) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและทักษะของนักกีฬา ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Smith and Jones (2015: 156-162) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนโปรแกรมการฝึกซ้อมมวยไทย และพบว่าการเพิ่มความหนักในการฝึกสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายของนักกีฬามวยไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ

การที่วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 66 ของงานวิจัยทั้งหมดในด้านโปรแกรมการฝึกมวยไทยสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาในระดับปริญญาโทมีบทบาทสำคัญในการผลิตผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพของนักกีฬาในประเทศไทย การศึกษาในระดับนี้มักจะเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถภาพของนักกีฬาผ่านการฝึกซ้อมอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Wong (2017: 102-110) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการฝึกซ้อมเชิงเร่งรัดเพื่อเพิ่มความทนทานและความเร็วของนักกีฬามวยไทย พบว่าการฝึกซ้อมแบบเร่งรัดสามารถเพิ่มสมรรถภาพทางกายได้ดีกว่าการฝึกซ้อมแบบดั้งเดิม ในการใช้ แผนแบบการวิจัยเชิงทดลอง One Group Pretest – Posttest Design ในการวิจัยโปรแกรมการฝึกมวยไทยเป็นที่นิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นวิธีการที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถของนักกีฬาหลังจากได้รับทรีทเมนท์ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ อริย์ธัช หนูแก้ว (2561: 87-98) เรื่องผลของโปรแกรมการฝึกมวยไทยแบบวงจรที่มีต่อความสามารถทางอากาศนิยมของนักมวยไทยอาชีพ พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีสมรรถภาพการใช้ออกซิเจนสูงสุดดีขึ้นและการฟื้นฟูอัตราการเต้นหัวใจขณะพักในช่วงพักยกเร็วขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โปรแกรมการฝึกมวยไทยแบบวงจรเป็นโปรแกรมการฝึกที่มีศักยภาพและเหมาะสม สามารถพัฒนาความสามารถด้านความอดทนของนักกีฬามวยไทยได้

2. ผลการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพลโปรแกรมการฝึกมวยไทย จากค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลที่ 1.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 2.04 สะท้อนให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกมวยไทยมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการพัฒนาทักษะและสมรรถภาพที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย ขนาดอิทธิพลที่ค่อนข้างสูงนี้บ่งบอกว่าการฝึกมวยไทยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของนักกีฬาอย่างมีประสิทธิผล ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Wong (2017: 104) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการฝึกซ้อมแบบเร่งรัด (Accelerated Training Techniques) พบว่า การฝึกแบบนี้ช่วยเพิ่มความอดทนและความเร็วของนักกีฬามวยไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการที่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.04 แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างของผลลัพธ์ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่มากนัก แสดงให้เห็นถึงความสม่ำเสมอในผลการศึกษาของโปรแกรมการฝึกมวยไทย ซึ่งทำให้เชื่อได้ว่าโปรแกรมเหล่านี้สามารถนำไปปรับใช้ได้ในบริบทต่าง ๆ โดยยังคงมีผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ วันใหม่ ประพันธ์บัณฑิต (2562: 55-87) ผลของโปรแกรมการฝึกกล้ามเนื้อเฉพาะเจาะจงที่มีต่อความสามารถในการเตะตัดของมวยไทย การวิเคราะห์ทางสรีรวิทยาและชีวกลศาสตร์ พบว่า ความแรงเตะตัดกลาง ความเร็วเตะตัดกลาง เวลาปฏิกิริยา สมรรถภาพกล้ามเนื้อด้านความแข็งแรง และพลัง เมื่อทำการทดสอบภายในกลุ่มทดลองก่อนฝึกและหลังฝึก ทุกตัวแปร พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าขนาดอิทธิพลระหว่างตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย จากตัวแปรที่ทำการวิเคราะห์ One-way ANOVA ทั้งหมด 6 ตัวแปรที่ส่งผลกับตัวแปรตามค่าขนาดอิทธิพลงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย

พบว่า 4 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการฝึก ตัวแปร จำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อม ตัวแปรระยะเวลาในการพัก และตัวแปรขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก โดยสามารถอธิบายแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

3.1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การฝึกหนักสลับเบามีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการฝึกแบบกระทำซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการฝึกซ้อมที่กล่าวว่าการฝึกแบบหนักสลับเบานั้นสามารถปรับปรุงสมรรถภาพร่างกายของนักกีฬาได้ดีกว่า เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์การแข่งขันจริง (Turner, 2009: 78-92) การฝึกแบบหนักสลับเบามีประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการฟื้นตัวและการรักษาความเข้มข้นของการฝึกในช่วงเวลาที่สำคัญในการแข่งขันจริง ยกตัวอย่างจากงานวิจัยของ Smith and Jones (2017: 115-130) ที่ศึกษาผลของการฝึกหนักสลับเบาต่อนักมวย พบว่าการฝึกในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือด รวมถึงความสามารถในการใช้พลังงานในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Johnson (2015: 45-60) ที่ศึกษาผลของการฝึกแบบวงจรในนักมวย พบว่าการฝึกแบบวงจรช่วยเพิ่มความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อและความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อในช่วงเวลาที่มีการใช้พลังงานสูง ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยที่พบว่าการฝึกแบบวงจรมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการฝึกแบบกระทำซ้ำ

ในอีกด้านหนึ่ง การที่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการฝึกหนักสลับเบาและการฝึกแบบวงจร อาจเนื่องมาจากทั้งสองรูปแบบนี้ต่างก็มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถทางร่างกายที่จำเป็นต่อการแข่งขันมวยไทย แต่ละรูปแบบการฝึกมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันและสามารถเสริมกันได้ จากผลการวิจัยนี้ แนะนำให้นักมวยไทยรวมการฝึกหนักสลับเบาและการฝึกแบบวงจรเข้าไปในโปรแกรมการฝึกซ้อม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพที่จำเป็นในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การวางแผนและการจัดการการฝึกซ้อมยังคงต้องพิจารณาในเรื่องของความเหมาะสมกับประสบการณ์และความพร้อมทางด้านร่างกายของนักกีฬา เพื่อให้การฝึกมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.2 งานวิจัยความหนักหรือความเข้มข้นในการฝึกจำนวนยกต่อจำนวนครั้งที่ซ้อมนี้ สามารถพิจารณาได้ว่าการฝึกซ้อมที่มีจำนวน 5 ยกต่อครั้งมีขนาดอิทธิพลที่สูงสุดในการพัฒนาทักษะหรือสมรรถภาพที่กำลังศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนยกในการฝึกมีความสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพการฝึกที่ดีกว่า หากนำไปใช้ในโปรแกรมการฝึกซ้อมมวยไทย นักกีฬาที่ฝึกซ้อมด้วยจำนวน 5 ยกต่อครั้งอาจมีความพร้อมที่สูงกว่าในการแข่งขัน เนื่องจากได้รับการฝึกที่มีความเข้มข้น และจำนวนยกที่มากกว่า ซึ่งส่งผลให้มีการปรับตัวทางกายภาพที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่ฝึกซ้อมเพียง 3 ยกต่อครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith and Jones (2010: 715-722) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของจำนวนเซ็ตและจำนวนครั้งในการฝึกซ้อมต่อความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในนักกีฬายกน้ำหนัก พบว่า การฝึกซ้อมที่มีจำนวนเซ็ตมากกว่า (เช่น 5 เซ็ตต่อครั้ง) ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของมวลกล้ามเนื้อและความแข็งแรงมากกว่าการฝึกซ้อมที่มีจำนวนเซ็ตน้อยกว่า (เช่น 3 เซ็ตต่อครั้ง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าการฝึกซ้อมที่มีจำนวนยกมากกว่า 5 ยกต่อครั้งมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าในการพัฒนาทักษะในกีฬามวยไทย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goto, Ishii and Takamatsu (2004: 237-232) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของจำนวนยกและความเข้มข้นในการฝึกเวทเทรนนิง พบว่า การฝึกที่มีจำนวนยกสูงกว่าด้วยความเข้มข้นที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความอดทนของกล้ามเนื้อและการเติบโตของกล้ามเนื้อในนักกีฬาฟิตเนสมากกว่าการฝึกที่มีจำนวนยกน้อยกว่า งานวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าไม่เพียงแต่จำนวนยกที่สำคัญ แต่ความหนักของงานก็มีผลต่อการปรับตัวทางกายภาพของร่างกาย

3.3 การวิจัยพบว่าระยะเวลาในการพักฟื้นระหว่างการฝึกมวยไทยมีผลต่อประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึก พบว่า การพักฟื้นระยะเวลา 2 นาทีมีขนาดอิทธิพลสูงกว่าการพักฟื้นระยะเวลา 3 นาทีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับระยะเวลาในการพักให้เหมาะสมกับลักษณะของการฝึกมวยไทย ซึ่งมีลักษณะของการออกแรงในช่วงสั้นๆ และหนัก การพักที่นานเกินไปอาจทำให้ประสิทธิภาพในการฝึกซ้อมลดลงเนื่องจากสูญเสีย

ความเข้มข้นของการฝึกไป การพักฟื้นระยะสั้น 2 นาทีจึงมีความเหมาะสมสำหรับการฝึกมวยไทย เนื่องจากสามารถรักษาความเข้มข้นและการฟื้นตัวที่เพียงพอ ทำให้ร่างกายยังคงรักษาระดับพลังงานและความพร้อมในการฝึกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการฝึกที่มีความหนักในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ต้องใช้ความเร็วและความแข็งแกร่งในระยะเวลาสั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith et al. (2005: 45) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพักฟื้นในนักกีฬามวยไทย พบว่าการพักฟื้นระยะเวลา 2 นาที ช่วยให้การฟื้นตัวทางกายภาพของนักกีฬามีประสิทธิภาพดีกว่าการพักฟื้นที่นานกว่า โดยนักกีฬาสามารถรักษาระดับของพลังงานและความสามารถในการฝึกซ้อมได้สูงขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Jones, Brown and Davis. (2010: 112) ยังแสดงให้เห็นว่า การพักฟื้นที่นานเกินไปอาจทำให้ระดับของกรดแลคติกในกล้ามเนื้อลดลงช้าเกินไป ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเมื่อล้าและลดประสิทธิภาพในการฝึกซ้อมการพักฟื้นที่เหมาะสม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาในการออกแบบโปรแกรมการฝึกมวยไทยเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ควรปรับระยะเวลาในการพักให้สอดคล้องกับความหนักและลักษณะเฉพาะของการฝึกแต่ละประเภท

3.4 งานวิจัยขนาดกลุ่มตัวอย่างในการฝึก พบว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างมีผลต่อขนาดอิทธิพลของการฝึกมวยไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างมี 21-30 คน การที่ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่กว่ามีขนาดอิทธิพลสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เล็กกว่า อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่กว่าสามารถแสดงผลของการฝึกได้ชัดเจนกว่าเนื่องจากการกระจายตัวของข้อมูลที่ลดลง ซึ่งทำให้การประเมินผลที่ได้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น คนซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2546) การวิจัยเชิงทดลองขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยกลุ่มละ 20 คน และสอดคล้องกับ Hair et al. (2006: 402) ในงานวิจัยแบบทดลอง ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มต้องมีจำนวนมากกว่าจำนวนของตัวแปรตามแต่ในทางปฏิบัติขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มควรมีอย่างน้อย 20 คน และยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนข้อสรุปนี้ เช่น งานวิจัยของ Smith and Jones (2010: 156) ที่ทำการทดลองเกี่ยวกับการฝึกทางกายภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่กว่า (30 คน) ให้ผลลัพธ์ที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการฝึกได้ชัดเจนกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีขนาดเล็กกว่า (15 คน) งานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสามารถลดความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์ได้นอกจากนี้ Miller, Stewart and Greene. (2008: 218) ยังได้ระบุว่า ในการวิจัยเชิงทดลองทางด้านจิตวิทยา ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นสามารถเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการสรุปผลของการทดลองได้ ซึ่งสนับสนุนการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 20 คนในแต่ละกลุ่มเช่นเดียวกัน ซึ่งงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ของการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือและมีความหมายในบริบทของการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการฝึกมวยไทย

อย่างไรก็ตามการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมมวยไทยจำเป็นต้องอาศัยหลักการพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ หลักการใช้ความหนักในการฝึกมากกว่าปกติ (Principle of Overload) ซึ่งประกอบด้วยการเพิ่มความเข้มข้น ความสม่ำเสมอ หรือความถี่ในการฝึก ระยะเวลาในการฝึก และรูปแบบหรือประเภทของการออกกำลังกาย เพื่อกระตุ้นให้ร่างกายพัฒนาความแข็งแรงและความทนทาน ประการที่สอง คือ หลักการย้อนกลับ (Principle of Reversibility) ที่ระบุว่าหากหยุดฝึกความฟิตหรือสมรรถภาพร่างกายจะลดลง ดังนั้นจึงต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอเพื่อรักษาระดับความฟิต และสุดท้าย คือ หลักการฝึกเฉพาะเจาะจง (Principle of Specificity) ซึ่งเน้นการฝึกที่เจาะจงต่อทักษะหรือความสามารถที่ต้องการพัฒนา เช่น ความเร็ว ความคล่องตัว หรือเทคนิคการต่อสู้ เพื่อให้ผู้ฝึกสามารถพัฒนาสมรรถภาพและทักษะในมวยไทยได้อย่างมีคุณภาพและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการสังเคราะห์งานวิจัยโปรแกรมการฝึกมวยไทย พบว่า การฝึกอบรมผู้สอนและโค้ชมวยไทยมีประสิทธิภาพและปลอดภัย การออกแบบโปรแกรมควรเป็นไปตามลำดับจากง่ายไปยาก จากเบาไปหนัก รวมถึงการใช้รูปแบบการฝึกที่หลากหลาย เช่น การฝึกแบบวงจร การฝึกหนักสลับเบา และต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญอย่างความถี่ ความเข้มข้น ระยะเวลาของการฝึกแต่ละครั้ง และเวลาที่ใช้ในการพักฟื้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ฝึกพัฒนาทางร่างกายและจิตใจ และนำไปสู่ความสำเร็จในการฝึกมวยไทยในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทยในด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยด้านแรงจูงใจ หรือด้านความพร้อมในเรื่องการให้บริการที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโปรแกรมการฝึกมวยไทย หลากหลายระดับ เช่น ระดับอายุ ระดับสมัครเล่น หรือระดับอาชีพ เป็นต้น

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความต้องการผลลัพธ์จากผู้ใช้โปรแกรมการฝึกมวยไทย

เอกสารอ้างอิง

กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *ประวัติศาสตร์มวยไทย*. กรุงเทพฯ: บีทีเอสเพรส.

กิจจา ถนอมสิงห และจินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้ศิลปะมวยไทยเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมปลาย. *วารสารครุศาสตร์*, 45(1), 1-17.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2557). *การวางแผนโปรแกรมการฝึกด้วยใจกีฬา*. กรุงเทพฯ: การกีฬาแห่งประเทศไทย.

ประยูรศรี บุตรแสนคม. (2558). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียน: การประยุกต์ใช้ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างอภิมาน*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รังสฤษฎ์ บุญชลอ. (2560). *มวยไทย รวมกฎ กติกา และพื้นฐานการเล่น*. ปทุมธานี: สกายบุ๊ค.

ราชัน เฉลียวศิลป์. (2558). *มวยไทย*. สุพรรณบุรี: สถาบันพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี.

วันใหม่ ประพันธ์บัณฑิต. (2562). *ผลของโปรแกรมการฝึกกล้ามเนื้อเฉพาะเจาะจงที่มีต่อความสามารถในการเตะตัดของมวยไทย การวิเคราะห์ทางสรีรวิทยาและชีวกลศาสตร์* ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวิมล ว่องวาณิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2546). *แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ อัตชู. (2538). *หลักการกีฬา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อัจฉรา คำมะทิตย์ และมัลลิกา มากรัตน์. (2559). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ: วิธีการปฏิบัติทีละขั้นตอน. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 3(3), 246-248.

อริย์ชัช หนูแก้ว. (2561). *ผลของโปรแกรมการฝึกมวยไทยแบบวงจรที่มีต่อความสามารถทางอากาศนิยมของนักมวยไทยอาชีพ* วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไอยย์ครัย พีรภาพรกุล. (2555). *ผลของการเรียนการสอนฟุตบอลโดยใช้โปรแกรมการฝึกแรงต้านที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขา ของนักกีฬาฟุตบอลระดับอุดมศึกษา* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Becker, A. L. (2000). *Effect Size*. Retrieved, from https://web.uccs.edu/lbecker/Psy590/es.htm

Goto, K. Ishii, N. and Takamatsu, K. (2004). Growth hormone response to training regimens with combined high and low-intensity resistance exercises. *European Journal of Applied Physiology*, 92(2) 231-242.

Hair, J. F. Black, W. C. Babin, B. J. Anderson, R. E. and Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.). Pearson Prentice Hall.

Hedges, L. V. (1981). Distribution theory for Glass's estimator of effect size and related estimators, *Journal of educational statistics*, 6(2), 107-128.

Jones, M. J. Brown, A. and Davis, R. (2010). Lactic Acid Clearance during Different Recovery Durations in Combat Sports. *International Journal of Physiology*, 15(2), 112-118.

Johnson, R. (2015). The Impact of Circuit Training on Muscular Strength in Combat Sports. *Sports Medicine Journal*, 20(3), 45-60.

Miller, R. Stewart, D. and Greene, T. (2008). *Experimental Psychology: Methods and Applications*. New York: McGraw-Hill.

National Association for Sport and Physical Education. (2011). *Physical Education for Lifelong Fitness: The Physical Best Guide* (3rd ed.). Illinois: Human Kinetics.

Smith, J. and Jones, A. (2015). Effect of High-Intensity Training on Muay Thai Athlete's Performance. *Journal of Sports Science*, 23(2), 156-162.

Smith, A. Johnson, M. and Kauffman, D. (2010). The effect of set and repetition variations on muscle strength and hypertrophy in resistance training. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 24(3), *715-722.*

Smith, A. and Jones, B. (2010). *Physical Training in the Elderly: Effects and Benefits*. New York City: Springer.

Smith, A. and Jones, B. (2017). The effects of alternating heavy and light training on boxers. *Journal of Sports Science and Conditioning*. 12(3), 45-59.

Smith, J., Johnson, P., Lee, K. and Davis, M. (2005). Recovery Duration and its Effect on Muay Thai Performance. *Journal of Sports Science*, 23(3), 45-50.

The Joanna Briggs Institute. (2011). *Joanna Briggs Institute reviewers' manual: 2011 edition*. Retrieved July 6, 2022, from http://www.Joanna Briggs.edu.au/Documents/sumari/ Reviewers%20Manual-2011.pdf

Turner, A. N. (2009). Strength and conditioning for Muay Thai athletes. *Strength and Conditioning Journal*, 31(6), 78-92.

Wong, P. (2017). Accelerated Training Techniques in Enhancing Endurance and Speed of Muay Thai Athletes. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(3), 102-110.

หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

Training Course for Service Staff Personality of ABC Convenience Stores in Bangkok and Vicinity Areas

Received: 6 ก.ค. 2567
Revised: 17 พ.ย. 2567
Accepted: 23 พ.ย. 2567

นันทิดา ชมภูประเภท[1], ธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร[2], นิธิภัทร กมลสุข[3] และ มนัสศิริ บุตยกุล[4]
Nanthida Champhupraphet[1], Thanasit Poempian[2], Nitipat Kamonsuk[3] and Manassiri Nuttayakul[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน ใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 3 ปี จำนวน 12 คน และผู้ที่เข้ารับบริการร้านสะดวกซื้อเฉลี่ย 5 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 10 คน วิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้ ADDIE Model ซึ่งได้นำกระบวนการพัฒนามาประกอบการสร้างหลักสูตร 2 กระบวนการ คือ การวิเคราะห์และการออกแบบ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร และการพัฒนาบุคลิกภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การประเมินหลักสูตรใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับองค์ประกอบของหลักสูตร และมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 คน

ผลวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยหลักสูตรที่สร้างขึ้น มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ 1) การเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ 2) ทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี 3) เทคนิคการแต่งหน้า และการแต่งกาย 4) เทคนิคการฟัง การพูด เพื่อโน้มน้าวใจและปิดการขาย 7 ชั่วโมง วิธีการฝึกอบรมการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ การปฏิบัติตามตัวอย่างกรณีศึกษา การวัดผลการฝึกอบรมจากแบบทดสอบก่อน-หลัง ฝึกอบรม และแบบประเมินพฤติกรรมการเรียนหลังฝึกอบรม หลังจากผ่านการฝึกอบรม 1 เดือน

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, บุคลิกภาพ, พนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ

Abstract

This research is a qualitative research. The objective is to create a personality training course for ABC convenience store service staff in Bangkok and its vicinity. There were 22 key informants who were specifically selected from 12 people with 3 years or more working experience and 10 people who visited convenience stores on average 5 days a week. The research method used the ADDIE Model, which incorporated two development

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: nanthida0503199@gmail.com
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Thanasitpoe@pim.ac.th
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Nitipatkom@pim.ac.th
[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: manassirinut@pim.ac.th
[1] Student of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: nanthida0503199@gmail.com
[2] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Thanasitpoe@pim.ac.th
[3] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Nitipatkom@pim.ac.th
[4] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: manassirinut@pim.ac.th

processes into the curriculum development process: analysis and design. The study of concepts and theories related to curriculum development and personality development was conducted. In-depth interviews were conducted using a structured interview form. The curriculum evaluation was conducted by checking the consistency between the objectives and components of the curriculum and using three experts to check the instruments.

The research results found that the personality training course for ABC convenience store service staff in Bangkok and its vicinity, the course content is divided into 4 topics: 1) Building personality for success in service work 2) Good attitudes of service staff to enhance good personality 3) Makeup and dressing techniques 4) Listening and speaking techniques to persuade and close sales 7 hours Training method Lectures from experts Practice by example Case study Evaluation of training results from pre- and post-training tests and post-training learning behavior assessments After 1 month of training.

Keyword: Training course, Personality, Convenience store service staff

บทนำ

ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่ในปี 2567-2569 มีแนวโน้มเติบโตในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.0-5.5 ต่อปี จากปัจจัยหนุน ได้แก่ กำลังซื้อของคนในประเทศมีแนวโน้มฟื้นตัว อย่างค่อยเป็นค่อยไปตามทิศทางการเติบโตของเศรษฐกิจไทย การกลับมาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว ความคืบหน้าของโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ และ (ร่าง) ผังเมืองรวมในกรุงเทพฯ ฉบับใหม่จะช่วยหนุนให้ร้านค้าปลีกเร่งขยายสาขาเพื่อรองรับการเติบโตของชุมชนเมือง การเติบโตของธุรกิจการค้าออนไลน์ช่วยกระตุ้นยอดขาย การเติบโตของธุรกิจเพื่อนบ้านเพิ่มโอกาสทางธุรกิจแก่ผู้ประกอบการในจังหวัดชายแดน และจังหวัดหลักในภูมิภาค ซึ่งความท้าทายของธุรกิจในระยะถัดไป คือ การแข่งขันมีแนวโน้มสูงขึ้นจากผู้ประกอบการเดิม และรายใหม่ รวมถึงคู่แข่งจากออนไลน์ทั้งใน และต่างประเทศ ส่งผลให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจะต้องเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพื่อก้าวสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน (นวินทร์ ตันไพบูลย์, 2567: ออนไลน์) โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้า นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยการบริการจากพนักงาน ถือเป็นการส่งเสริมการขาย และการสร้างความประทับใจให้กับผู้ที่เข้ามารับบริการ

การบริการนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถสร้างผลกำไร และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า โดยคุณภาพการบริการนั้นมีบทบาท และความสำคัญเป็นอย่างมาก ในยุคปัจจุบันพบว่าอุตสาหกรรมการบริการมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุที่สำคัญมาจากความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยประชาชนที่ได้รับการศึกษา และมีรายได้สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดความต้องการการบริการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ ดังนั้นคุณภาพบริการ จึงจำเป็นจะต้องมีความหลากหลาย และมีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้การบริการนั้นมีบทบาทที่สำคัญต่อการดำรงชีพของผู้บริโภคในฐานะของผู้รับบริการ และก่อให้เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจ และสังคมต่อระบบการประกอบธุรกิจ (ภาวิณี ทองแย้ม, 2560: 221) ซึ่งการบริการที่เป็นส่วนหน้า คือ พนักงานบริการที่คอยทำหน้าที่ดูแล และให้ความสะดวกแก่ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งส่วนที่ผู้เข้ามาใช้บริการจะเห็นเป็นสิ่งแรก คือ บุคลิกภาพของพนักงาน โดยเฉพาะใบหน้า และการแสดงออกผ่านสีหน้า และแววตา

บุคลิกภาพของพนักงานถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อความเจริญ และก้าวหน้าของธุรกิจ หากพนักงานที่ไม่มีบุคลิกภาพที่ดีย่อมเป็นผู้ที่ทำลายภาพพจน์ของธุรกิจ และสร้างอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การซึ่งจะส่งผลให้ขาดความเชื่อถือไว้วางใจจากลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับบริการ และลดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจกับบริษัทอื่น ๆ ได้ ดังนั้นผู้มีบุคลิกภาพไม่ดีนั้นจึงไม่เป็นที่ปรารถนาของหน่วยงานต่าง ๆ และมักจะเกิดเป็นอุปสรรคในการทำงาน โดยการที่คนเราจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีเปรียบเสมือนเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตนเอง และส่งผลต่อธุรกิจ ซึ่งบุคคลทุกคนนั้นปรารถนาก่อให้เกิดประโยชน์

และความสำเร็จในการประกอบอาชีพของตนทั้งในด้านการเงิน ตำแหน่ง และสังคม ด้วยเหตุผลนี้การศึกษาเรื่องบุคลิกภาพจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษา เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อตนเองและธุรกิจ (เสาวพา เวคกาวี, 2562: 3) โดยร้านสะดวกซื้อ ABC นั้นอาศัยการบริการของพนักงานเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า โดยถือเป็นด่านแรกที่ลูกค้าสามารถมองเห็นและเกิดความประทับใจโดยการบริการที่เกิดจากพนักงานนั้นยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจสำหรับลูกค้าบางส่วน เนื่องจากพนักงานแต่ละบุคคลได้รับการเรียนรู้จากหัวหน้างานหลายส่วน ทำให้การบริการลูกค้า และการแสดงออกทางบุคลิกภาพยังไม่มีความเป็นมาตรฐาน การศึกษาผ่านการฝึกอบรมช่วยให้การปฏิบัติงานของพนักงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลดปัญหาในการปฏิบัติงาน ลดเวลาในการเรียนรู้งานให้น้อยลง เป็นการนำไปใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สร้างการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน (เขฐิดา กุศลาไสยานนท์ ปราโมช ธรรมภรณ์ และแพรพมพู ทับทิมทอง, 2565: 54)

จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ADDIE Model เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบของการสอนที่นิยมใช้กันซึ่ง ADDIE Model มีลำดับการพัฒนาซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (analyze) 2) การออกแบบ (design) 3) การพัฒนา (develop) 4) การนำไปใช้ (implement) 5) การประเมินผล (evaluate) ซึ่งแต่ละขั้นตอนถือเป็นแนวทางที่มีลักษณะที่ยืดหยุ่นและสามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิษัชนันท์ นวลคำ และทัศนันท์ ชูโตศรี, 2562: 1782-1795) ผู้วิจัยจึงได้นำ ADDIE Model มาเป็นหลักในการสร้างโครงร่างหลักสูตรในครั้งนี้

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล นั้นมีความสำคัญที่จะสามารถทำลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับบริการเกิดความประทับใจ และเข้ามาใช้บริการที่ร้านสาขาเนื่องจากร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลต้องอาศัยการบริการลูกค้าเป็นหลักในการขายสินค้า และบริการเพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับบริการ ผู้วิจัยจึงศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพ โดยข้อค้นพบที่ได้จะนำไปสู่การสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีบุคลิกภาพที่ดี และมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล โดยนำแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นสร้างการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการปฏิบัติ ตามแนวคิดของการสร้างหลักสูตร ADDIE Model ซึ่งมีลำดับการพัฒนาซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (analyze) 2) การออกแบบ (design) 3) การพัฒนา (develop) 4) การนำไปใช้ (implement) 5) การประเมินผล (evaluate) และงานวิจัยของ Fiano (2021: 30), Alsaleh (2020: 751-763) และ Almethi (2021: 35-54) พบว่ามีองค์ประกอบและขั้นตอนวิธีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมทั้งหมด ๕ ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล โดยผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดการสร้างหลักสูตรจาก ADDIE Model เนื่องจาก ADDIE Model เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยม และมีความเหมาะสมในการสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในองค์กร จึงใช้เพียง 2 กระบวนการเนื่องจากงานวิจัยสิ้นสุดที่ได้โครงร่างหลักสูตร ได้แก่ การวิเคราะห์ และการออกแบบการพัฒนามาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC มีการกำหนดกรอบงานวิจัยไว้ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน ใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 3 ปี จำนวน 12 คน โดยแบ่งออกเป็นตำแหน่งตามตาราง 1 ประกอบด้วยผู้บริหารในสายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.1 ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

1.2 ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

1.3 ผู้จัดการร้านจำนวน 3 คน มีผลงานยอดขายเทียบปีสูงขึ้นมากกว่า ร้อยละ 20

1.4 ผู้จัดการร้านจำนวน 3 คน มีผลงานยอดขายเทียบปีลดลงน้อยกว่า ร้อยละ 5

1.5 ผู้ที่เข้ารับบริการร้านสะดวกซื้อเฉลี่ย 5 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อหาความต้องการ และความจำเป็นในการจัดฝึกอบรม (Training needs) โดยมีแนวทางในการสร้างคำถามจากการทบทวนวรรณกรรม และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) จากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยข้อคำถาม ที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีคำถามทั้งหมด 8 ข้อ ประกอบด้วย

2.1 ท่านคิดว่าการบริการมีความสำคัญต่อธุรกิจร้านสะดวกซื้อ อย่างไรบ้าง

2.2 ท่านคิดว่าปัญหาด้านบุคลิกภาพของพนักงานบริการ มีอะไรบ้าง

2.3 ท่านคิดว่าองค์ประกอบของบุคลิกภาพของพนักงานบริการที่ดีต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง

2.4 ท่านคิดว่าพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อต้อง/ควรมีบุคลิกภาพอย่างไรเพื่อให้ลูกค้า/ผู้ใช้บริการพึงพอใจ

2.5 ท่านคิดว่าถ้าจะพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อ ควรพัฒนาบุคลิกภาพด้านไหนบ้าง และพัฒนาอย่างไร

2.6 ท่านคิดว่าถ้ามีการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของ พนักงานร้านสะดวกซื้อโดยการฝึกอบรมนี้ต้องประกอบด้วยหัวข้อ และกิจกรรมอะไรบ้าง

2.7 ท่านคิดว่าควรจะวัดผลการฝึกอบรมของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อรูปแบบใด

2.8 ท่านคิดว่าพนักงานบริการร้านละดวกซื้อจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมบุคลิกภาพเมื่อใด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ระยะ ตามแนวคิด ADDIE Model 2 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ (Analyze) 2) การออกแบบ (Design) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ระยะที่ 1 การรวบรวมข้อมูลความต้องการในการฝึกอบรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของพนักงานพนักงานร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

3.1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับพนักงานบริการละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อหาความต้องการ และความจำเป็นในการจัดฝึกอบรม (Training needs) การเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วง 15 กุมภาพันธ์ – 27 พฤษภาคม 2567 ผู้วิจัยนำรายละเอียดการตอบคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละบุคคล ระยะการเก็บข้อมูลจำนวน 22 รอบ จากการบันทึกข้อมูล และการบันทึกเสียง นำมาวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ โดยการถอดประเด็นหลักจากความคิดเห็น ข้อมูลสำคัญที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมาจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างโครงร่างหลักสูตร

3.1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารในสายงานที่เกี่ยวข้อง ประสบการณ์ทำงาน 3 ปีขึ้นไป 12 คน ประกอบด้วย

ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

ผู้จัดการร้าน จำนวน 3 คน มีผลงานยอดขายสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 20

ผู้จัดการร้าน จำนวน 3 คน มีผลงานยอดขายลดลงน้อยกว่าร้อยละ 5

ลูกค้า 10 คน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เข้ารับบริการร้านละดวกซื้อเฉลี่ย 5 วันต่อสัปดาห์ขึ้นไป

3.2 ระยะที่ 2 การจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของพนักงานพนักงานร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ร่างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จากข้อมูลพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

3.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ มาสร้างหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียน หัวข้อการเรียนรู้ ระยะเวลาการเรียนรู้ วิธีการสอน ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.2.3 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาประกอบในโครงร่างหลักสูตร

3.3 ระยะที่ 3 การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

การประเมินร่างหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านละดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ผู้วิจัยได้จัดทำให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

ประกอบด้วยนักวิชาการ 1 คนและผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ 2 คน เพื่อประเมินองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม กับวัตถุประสงค์ในการออกแบบ และสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใดแล้วดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา และวิจัย เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีผลการวิจัยแสดงตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการในการฝึกอบรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อหาความต้องการ และความจำเป็นในการจัดฝึกอบรม (Training needs) โดยมีวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน

4.2 ระยะที่ 2 ผลการจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน พบว่าเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และกระบวนการในการพัฒนาโดยใช้วิธีการฝึกอบรม โดยการฝึกอบรม จึงได้จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ดังนี้

4.2.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันธุรกิจร้านสะดวกซื้อมีรูปแบบการบริการที่ต้องอาศัยพนักงานเป็นหลักในการจำหน่ายสินค้า และบริการสำหรับลูกค้า โดยบุคลิกภาพของพนักงานบริการถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้พนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีความสำคัญที่จะสามารถทำลูกค้าหรือผู้ที่ได้รับบริการเกิดความประทับใจ และเข้ามาใช้บริการที่ร้านสาขา เพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากลูกค้า หรือผู้ที่ได้รับบริการจากบุคลากร ผู้วิจัยจึงศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพ โดยข้อค้นพบที่ได้จะนำไปสู่การสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีบุคลิกภาพที่ดี และมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

4.2.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ การแต่งหน้าและการแต่งกายให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเอง ถูกต้องตามกฎระเบียบของบริษัท การฟัง การพูด เพื่อโน้มน้าวใจ และปิดการขาย และทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี

2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านบุคลิกภาพ การพูด การฟัง การแต่งกายตามกฎระเบียบ เพื่อโน้มน้าวใจ การปิดการขาย และการสร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ

4. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี มีความตระหนัก จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

4.2.3 กลุ่มผู้เรียน พนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

4.3 ระยะที่ 3 การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

การประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ประเมินความเหมาะสม และสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรทั่วไป จำนวน 3 คน

การประเมินความเหมาะสม และสอดคล้องของส่วนประกอบต่าง ๆ ในหลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

สรุปผล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยจำนวน 22 คน ที่ใช้เกณฑ์คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 3 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน และผู้ที่เข้ารับบริการร้านสะดวกซื้อเฉลี่ย 5 วันต่อสัปดาห์ขึ้นไป จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และมีการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วยนักวิชาการ 1 คน และผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ 2 คน ภายในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงร่างหลักสูตร

1. ผลการสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ใช้ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 7 ชั่วโมง มีหัวข้อการเรียนรู้ 4 ข้อ ดังตาราง 1

ตาราง 1 หัวข้อการเรียนรู้

หัวข้อที่เรียน 1 การเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ เวลาในการอบรม 2 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1. การเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ 2. การแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การเดิน นั่ง ยืน ยิ้ม และมารยาท ฯลฯ 3. การแสดงออกโดยการให้เกียรติและการปฏิบัติกับผู้รับบริการอย่างเท่าเทียม 4. การแสดงออกทางพฤติกรรมผ่านทัศนคติต่อบุคคล เช่น การเห็นอกเห็นใจพร้อมยื่นมือช่วยเหลือ ตัวอย่าง ลูกค้าถือของหลายชิ้น พนักงานรีบนำตะกร้าไปให้ลูกค้าเพื่ออำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้า	<u>วิธีสอน</u> 1. บรรยาย ความรู้เรื่องการเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ 2. การปฏิบัติโดยการจำลองสถานการณ์แสดงออกทางพฤติกรรม	1. การสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 3. การสอบหลังเรียน (Post-test) 4. การประเมินพฤติกรรมโดยหัวหน้าหลังฝึกอบรม ระยะเวลาหลังจากฝึกอบรม 1 เดือน **รวม 25 คะแนน**

ตาราง 1 (ต่อ)

หัวข้อที่เรียน 2 ทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี เวลาในการอบรม 1 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1. การเสริมสร้างวิธีการสร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี 2. สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในการสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อเสริมบุคลิกภาพ 3. การแสดงออกผ่านทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการ 4. การแสดงออกทางพฤติกรรมผ่านทัศนคติต่อบุคคล	วิธีสอน - บรรยายความรู้เรื่องทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี - การปฏิบัติโดยการทำแบบทดสอบจิตวิทยาเพื่อประเมินทัศนคติของแต่ละบุคคลว่ามีแนวโน้ม ในการมองผู้อื่นหรือมองโลกอย่างไร มีทัศนคติแบบไหน	1.1 การสอบก่อนเรียน (Pre-test) 1.2 ถาม-ตอบความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 1.3 การสอบหลังเรียน (Post-test) 1.4 การประเมินพฤติกรรมโดยหัวหน้าหลังฝึกอบรมระยะเวลาหลังจากฝึกอบรม 1 เดือน **รวม 25 คะแนน**
หัวข้อที่เรียน 3 เทคนิคการแต่งหน้าและการแต่งกาย เวลาในการอบรม 2 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1. การเสริมสร้างวิธีการการแต่งหน้า และการแต่งกาย 2. สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในการแต่งหน้าและการแต่งกาย 3. การแสดงออกผ่านการแต่งหน้าและการแต่งกายที่เหมาะกับสถานที่ปฏิบัติงาน 4. การแสดงออกทางพฤติกรรมผ่านทัศนคติต่อบุคคลในการแต่งหน้าและการแต่งกายถูกตามกฎระเบียบของบริษัท	วิธีสอน 1. บรรยาย ความรู้เรื่องเทคนิคการแต่งหน้าและการแต่งกาย 2. การปฏิบัติโดยการฝึกแต่งหน้า จัดแต่งทรงผมและแต่งกายให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของบริษัท	1. การสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 3. การสอบหลังเรียน (Post-test) 4. การประเมินพฤติกรรมโดยหัวหน้าหลังฝึกอบรมระยะเวลาหลังจากฝึกอบรม 1 เดือน **รวม 25 คะแนน**

ตาราง 1 (ต่อ)

หัวข้อที่เรียน 4 เทคนิคการฟัง การพูด เพื่อโน้มน้าวใจ และปิดการขาย เวลาในการอบรม 2 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรม และจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะ เฉพาะบุคคล	1. การเสริมสร้างความรู้ เรื่องเทคนิคการฟัง การพูด เพื่อโน้มน้าวใจ และปิดการขาย 2. การแสดงออกผ่านการสื่อสาร ที่ถูกกาละเทศะ 3. การแสดงออก โดยการให้เกียรติ และการ ปฏิบัติกับผู้รับบริการอย่าง เท่าเทียม 4. การแสดงออกทางพฤติกรรม ผ่านทัศนคติต่อบุคคลโดย การใช้คำพูด การแสดงสีหน้า ที่เหมาะสม	วิธีสอน 1. บรรยายความรู้ เรื่องเทคนิคการฟัง การพูด เพื่อโน้มน้าวใจ และปิดการขาย 2. การปฏิบัติโดย การจำลองสถานการณ์ และให้พนักงานได้ ทดลองใช้ความรู้จาก การฟังบรรยายเพื่อ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยการใช้เทคนิคต่าง ๆ จากสถานการณ์จำลอง	1. การสอบก่อนเรียน (Pre-test) 2. ถาม-ตอบความรู้ที่เรียน ระหว่างเรียน 3. การสอบหลังเรียน (Post-test) 4. การประเมินพฤติกรรม โดยหัวหน้าหลังฝึกอบรม ระยะเวลาหลังจากฝึกอบรม 1 เดือน **รวม 25 คะแนน**

จากตาราง 1 หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้กับพนักงาน เพื่อส่งมอบการบริการที่ดี มีความรู้เรื่อง การเสริมสร้างบุคลิกภาพสู่ความสำเร็จสำหรับงานบริการ ทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการในการเสริมบุคลิกภาพที่ดี เทคนิคการแต่งหน้า และการแต่งกาย และเทคนิคการฟัง การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ และปิดการขาย โดยมีการกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ ระยะเวลา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา เครื่องมือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ไว้อย่างชัดเจน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อให้พนักงานมีความรู้และทักษะในการพัฒนาตนเองเพิ่มมากยิ่งขึ้น และสามารถส่งมอบการบริการที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า และผู้ที่เข้ารับบริการ

2. ผลการสัมภาษณ์ความต้องการ และความจำเป็นในการจัดฝึกอบรม ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการสัมภาษณ์

คำถาม	**เห็นเหมือน**	**เห็นต่าง**
1. ท่านคิดว่าการบริการ มีความสำคัญต่อธุรกิจ ร้านสะดวกซื้อ อย่างไรบ้าง	การบริการมีความสำคัญมากต่อธุรกิจ ร้านสะดวกซื้อเพราะการบริการถือเป็น หัวใจสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าประทับใจ และ อยากจะเข้ามาใช้บริการในครั้งถัดไป (22 คน)	
2. ท่านคิดว่าปัญหาด้านบุคลิกภาพ ของพนักงานบริการมี อะไรบ้าง	บุคลิกภาพภายนอก ในการแต่งกาย แต่งหน้า การจัดการเรื่องความสะอาดภายนอกร่างกาย การสื่อสารของพนักงานที่พูดเร็ว จนไม่สามารถ จับใจความได้ บุคลิกภาพภายใน การแสดงออก	การพูดคุยสื่อสารกันเองภายในร้าน (3 คน)

ตาราง 2 (ต่อ)

คำถาม	เห็นเหมือน	เห็นต่าง
	ผ่านกริยา สีหน้าแววตาที่สื่อสารออกไปให้ลูกค้ารับรู้ (19 คน)	
3. ท่านคิดว่าองค์ประกอบของบุคลิกภาพของพนักงานบริการที่ดีต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง	การแต่งกาย การแต่งหน้า การดูแลบุคลิกภาพ การแสดงออกผ่านการสื่อสารด้วยน้ำเสียง สีหน้าแววตา ที่แสดงออกถึงความจริงใจ และเป็นมิตร (17 คน)	เทคนิคการบริการที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้ความเคารพลูกค้า ช่างสังเกตุ และพร้อมช่วยเหลือลูกค้าทันที (5 คน)
4. ท่านคิดว่าพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อต้อง/ควรมีบุคลิกภาพอย่างไรเพื่อให้ลูกค้า/ผู้ใช้บริการพึงพอใจ	บุคลิกภาพภายนอกการแต่งกาย การแต่งหน้า การดูแลความสะอาด บุคลิกภาพภายใน เรื่องการแสดงออกทางสีหน้าแววตา การใช้คำพูด และการใส่ใจในการบริการให้กับลูกค้า (20 คน)	มีความรู้ในการแนะนำสินค้าให้กับลูกค้า แนะนำสิทธิประโยชน์ให้กับลูกค้านึกถึงผลประโยชน์ของลูกค้าเป็นสำคัญ (2 คน)
5. ท่านคิดว่าถ้าจะพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อควรพัฒนาบุคลิกภาพด้านไหนบ้างและพัฒนาอย่างไร	พัฒนาบุคลิกภาพด้าน 1. การแต่งกาย แต่งหน้า ทำผม 2. การพูดการสื่อสาร 3. บุคลิกภาพที่ดีในงานบริการ 4. การปรับทัศนคติให้เหมาะสมกับการบริการ พัฒนาโดยการอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ และการปฏิบัติ (19 คน)	พัฒนาบุคลิกภาพด้าน 1. การพูดจาที่ถูกต้องไม่ดูหมิ่นลูกค้า 2. จิตวิทยาการโน้มน้าวใจลูกค้า 3. หัวใจในการบริการ 4. ทักษะการขาย (3 คน)
6. ท่านคิดว่าถ้ามีการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อโดยการฝึกอบรมนี้ต้องประกอบด้วยหัวข้อ และกิจกรรมอะไรบ้าง	การฝึกอบรมนี้ต้องประกอบด้วยหัวข้อ 1. บุคลิกภาพที่ดีสำหรับงานบริการ 2. เทคนิคการแต่งกายและการแต่งหน้า 3. การพูดการสื่อสารกับลูกค้า 4. การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการ โดยกิจกรรมแบ่งเป็น ทฤษฎี ร้อยละ 30 ปฏิบัติ ร้อยละ 70 (17 คน)	หัวข้อ 1. การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 2. พัฒนาการบริการ 3. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 4. โดยกิจกรรมแบ่งเป็น ทฤษฎี ร้อยละ 20 ปฏิบัติ ร้อยละ 80 (5 คน)
7. ท่านคิดว่าควรจะวัดผลการฝึกอบรมของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อรูปแบบใด	การวัดผลการฝึกอบรมของพนักงานควรมีการวัดผล 2 แบบ คือ 1. แบบทดสอบ ก่อน - หลังการอบรม 2. แบบประเมินพฤติกรรมพนักงานหลังฝึกอบรม (19 คน)	การวัดผลการฝึกอบรมของพนักงานควรมีการวัดผล 2 แบบ คือ 1. คนสอนประเมิน 2. ทำแบบประเมินให้ลูกค้า (3 คน)
8. ท่านคิดว่าพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมบุคลิกภาพเมื่อใด	พนักงานใหม่ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงาน (16 คน)	พนักงานทุกระดับ จะได้ทบทวนและเรียนรู้เพิ่มเติม (6 คน)

จากตาราง 2 ตามประเด็นคำถามผู้วิจัยได้ทำการสรุปดังนี้ การบริการมีความสำคัญต่อธุรกิจร้านสะดวกซื้อเป็นอย่างมาก เพราะการบริการถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าอยากจะเข้ามาใช้บริการในครั้งถัดไป ซึ่งปัญหาด้านบุคลิกภาพของพนักงานบริการนั้นมีเรื่องการแต่งกายที่ดูไม่สุภาพ โดยแบ่งเป็น บุคลิกภาพภายนอก ในการแต่งกาย แต่งหน้า การจัดการเรื่องความสะอาดภายนอกร่างกาย บุคลิกภาพภายใน โดยการแสดงออกผ่านกิริยา ท่าทาง สีหน้าแววตาที่สื่อสารออกไปให้ลูกค้ารับรู้ ซึ่ง องค์ประกอบของบุคลิกภาพของพนักงานบริการที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วยการแต่งกาย การแต่งหน้า การดูแลบุคลิกภาพที่ดี การแสดงออกผ่านการสื่อสารด้วยน้ำเสียง สีหน้า แววตา ที่แสดงออกถึงความจริงใจ และเป็นมิตร

ถ้าจะพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานร้านสะดวกซื้อ ควรพัฒนาบุคลิกภาพด้าน 1) การแต่งกาย แต่งหน้า ทำผม 2) การพูดการสื่อสาร 3) บุคลิกภาพที่ดีในงานบริการ 4) การปรับทัศนคติให้เหมาะสมกับการบริการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการปฏิบัติตามตัวอย่าง ในการจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของ พนักงานร้านสะดวกซื้อโดยการฝึกอบรมนี้จะต้องประกอบด้วยหัวข้อ 1) บุคลิกภาพที่ดีสำหรับงานบริการ 2) เทคนิคการแต่งกายและการแต่งหน้า 3) การพูดการสื่อสารกับลูกค้า และ 4) การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของพนักงานบริการโดยกิจกรรมแบ่งเป็น ทฤษฎีร้อยละ 30 ปฏิบัติร้อยละ 70 ในการวัดผลการฝึกอบรมของพนักงานควรมีการวัดผล 2 แบบ คือ 1) แบบทดสอบหลังการอบรม 2) แบบประเมินพฤติกรรมพนักงานหลังฝึกอบรม และพนักงานที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมบุคลิกภาพ คือ พนักงานใหม่ก่อนเริ่มปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติงานจริง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 คน โดยใช้ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 8 คำถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ และจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ทำให้ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบดังนี้คือ หัวข้อการเรียนรู้ ระยะเวลา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา เครื่องมือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้หลักสูตรฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ให้มีศักยภาพด้านบุคลิกภาพที่จำเป็นต่อการบริการ และมีคุณภาพตามทิศทางของกลยุทธ์องค์กร ประกอบด้วย 4 หัวข้อการเรียนรู้ ซึ่งการฝึกอบรมของหัวข้อการเรียนรู้แต่ละหัวข้อ ประกอบด้วย 1) หัวข้อการเรียนรู้ 2) ระยะเวลา 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา 5) เครื่องมือ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้ 7) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกวลิน สามเจริญ (2565: 103) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพนักงานขายใหม่ ของธุรกิจฟิล์ม และกระจกกันรอยแห่งหนึ่ง พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน กับผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กำหนดไว้เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายหรือเป็นเกณฑ์ในแต่ละเรื่อง ของการฝึกอบรม ซึ่งเมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้บรรลุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในทุกเรื่องแล้วย่อมส่งผลให้การฝึกอบรมบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้กำหนดไว้ 2) หน่วยการเรียนเป็นการกำหนดขอบเขต และวิธีการฝึกอบรม โดยยึดวัตถุประสงค์ของหน่วยการฝึกอบรมในแต่ละเรื่อง 3) เนื้อหาวิชากำหนดไว้โดยยึดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในแต่ละเรื่องเป็นขอบเขต และดำเนินการจัดอันดับความสำคัญของเนื้อหาวิชา โดยพิจารณาตามลำดับธรรมชาติของเนื้อหาวิชาความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) กิจกรรม และวิธีการฝึกอบรม กำหนดให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรม วิธีการฝึกอบรมพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรม กำหนดให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการฝึกอบรม 6) วิธีการวัด และประเมินผล กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ขอบเขต เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอน

2. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะของพนักงานในด้านการสื่อสาร เพราะในการบริการของพนักงานประกอบไปด้วยขั้นตอนที่หลากหลายส่งผลให้พนักงานเกิดความเร่งรีบในการบริการ และการพูดการสื่อสารอาจเร็วเกินไป ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดไม่พอใจหรือไม่สามารถจับใจความได้ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ บุคคล และองค์กร พนักงานจึงควรมีความรู้ และทักษะในการการพูด การฟัง การสื่อสาร เพื่อสามารถทำให้ผู้รับบริการพึงพอใจ และสามารถปิดการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Peltier and Deeter-Schmelz (2020: 195-197) ที่ได้สร้างหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการขาย 2.0 ได้เสนอแนวคิดว่า การเปิด และปิดการขาย การวิเคราะห์การขาย การจัดการการขาย การมีส่วนร่วมอย่างมากในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาด้านการขาย และการเจรจา มีผลต่อการปิดการขายสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าในการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีนั้นส่งผลให้พนักงานเกิดความมั่นใจ และสามารถทำให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาทิตย์ อินตีะแก้ว (2562: 64) ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติงานการบริการผู้โดยสารภาคพื้นสายการบิน ได้เสนอแนวคิดว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการปฏิบัติงานประกอบด้วย บุคลิกภาพ ทักษะการบริการ และที่สำคัญคือทัศนคติที่ดี เพราะการบริการที่ดีจะต้องถูกสร้างขึ้นมาจากความคิดทัศนคติของบุคคลที่จะต้องถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการให้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาพิษณุ สญญเมโธ, วีรกาญจน์ กนกกมเลศ และไว ชีรัมย์ (2564: 265-702) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการสื่อสารเพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพในองค์กร ได้เสนอแนวคิดว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จผู้นั้นต้องพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีด้วยโดยการปฏิบัติตามการพัฒนาบุคลิกภาพ 4 ขั้น คือ วิเคราะห์ตนเอง การปรับปรุงแก้ไข การแสดงออก และการประเมินผล บุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ที่ควรพัฒนาในการพูด ได้แก่ รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย การปรากฏกาย การใช้สายตา การใช้เสียง และการใช้กิริยาท่าทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานบริการร้านสะดวกซื้อจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องบุคลิกภาพเพื่อให้พนักงานมีความรู้ และทักษะในการดูแลบุคลิกภาพของตนเองเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความประทับใจ และพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้รับบริการโดยแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจร้านสะดวกซื้อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร จัดแผนกลยุทธ์ในการเลือกพนักงานเพื่อเข้ารับการฝึกอบรม

1.2 ผู้จัดการร้าน ใช้หลักสูตรดังกล่าวในการสอนงานเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนความรู้ให้กับผู้อบรม

1.3 พนักงาน นำไปปฏิบัติเพิ่มทักษะให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพสำหรับพนักงานในร้านสะดวกซื้อ แต่ความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับพนักงานตำแหน่งดังกล่าวมีมากกว่านี้ ดังนั้นควรมีการนำร่างหลักสูตรหลักฝึกอบรมบุคลิกภาพของพนักงานบริการร้านสะดวกซื้อ ABC ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลนี้นำไปจัดฝึกอบรม และติดตามผล และเพิ่มการสัมภาษณ์กับพนักงาน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการในการฝึกอบรม

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร, อาจารย์ ดร. ชุติเนตร บัวเผื่อน และอาจารย์ ดร. นิธิภัทร กมลสุข ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่กรุณาให้เกียรติเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาครั้งนี้ พร้อมทั้งช่วยเหลือ ชี้แนะ และให้ข้อแนะนำต่าง ๆ ในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัย ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต อาจารย์ประจำวิชา อาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดการศึกษานี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา เพื่อนสนิท และครอบครัว ที่คอยอบรมเลี้ยงดู ช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ ด้วยกำลังใจ ความรัก ความอบอุ่น และคำแนะนำที่ดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

เกวลิน สามเจริญ. (2565). *หลักสูตรฝึกอบรมพนักงานขายใหม่ของธุรกิจฟิล์มและกระจกกันรอยแห่งหนึ่ง*. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารคนและกลยุทธ์องค์การ. นนทบุรี: สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.

เขฐชิดา ภุศลาไสยานนท์, ปราโมช ธรรมกรณ์ และแพรชมพู ทับทิมทอง. (2565). การศึกษาความต้องการการฝึกอบรมและการพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้สืบทอดตำแหน่ง กรณีศึกษา: บริษัท อมรินทร์ บุ๊ค เซนเตอร์ จำกัด. *วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม*, 2(3), 46-56.

นรินทร์ สันไพบูลย์. (2567). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2567-2569: ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2567, จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/modern-trade-2024-2026

พระมหาพิษณุ สญญเมโธ, วีรกาญจน์ กนกกมลศ และไว ชีวิมย์. (2564). การพัฒนาการสื่อสารเพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพในองค์กร. *วารสาร มรจ อุบลปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 685-702.

ภาวินี ทองแย้ม. (2560). ความสำคัญของคุณภาพการบริการต่อความสำเร็จของธุรกิจ. *วารสารกษมปัณฑิต*, 18(1), 221-232.

วินัชนันท์ นวลคำ และทัศนันท์ ชูโตศรี. (2562). การพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตในนักเรียนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 1782-1795.

เสาวพา เวศกาวี. (2562). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมอาชีวะ.

อาทิตย์ อินต๊ะแก้ว. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ต่อ การปฏิบัติงานการบริการผู้โดยสารภาคพื้นสายการบิน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยว*, 14(2), 64-76.

Almelhi, A. M. (2021). Effectiveness of the ADDIE Model within an E-Learning Environment in Developing Creative Writing in EFL Students. *English Language Teaching*, 14(2), 35-54.

Alsaleh, N. (2020). The effectiveness of an instructional design training program to enhance teachers' perceived skills in solving educational problems. *Educational Research and Reviews*, 15(12), 751-763.

Fiano, A. B. (2021). *Improving the Sales Training Program in the Mexican Notebook North Carolina*: Duke University.

Peltier, J and Deeter-Schmelz, D. (2020). Sales Education and Training 2.0. *Journal of Marketing Education*, 42(3), 195-197.

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

The Relationship between Teamwork and Academic Administration of School Administrators under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area office 1

เพียงฟ้า สายทอง[1], ทีปกิพัฒน์ สันตะวัน[2] และ ศุภชัย พวี[3]
Paingfa Saithong[1], Teeppipat Suntawan [2] and Supachai Tawee[3]

Received: 10 พ.ค. 2567
Revised: 24 พ.ย. 2567
Accepied: 26 พ.ย. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 297 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมมีค่าความเชื่อมั่น 0.96 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.405$ $p < .01$)

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อีเมล: Kikpaingfa4444@gmail.com
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อีเมล: edu_graduate@nsru.ac.th
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อีเมล: edu_graduate@nsru.ac.th
[1] Master of Education Degree in Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat,
Email: Kikpaingfa4444@gmail.com
[2] Assistant Professor Dr., Master of Education Degree in Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat,
Email: edu_graduate@nsru.ac.th
[3] Assistant Professor Dr., Master of Education Degree in Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat,
Email: edu_graduate@nsru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of teamwork of school administrators, 2) to study the level of academic administration of school administrators and 3) to study of the relationship between teamwork and academic administration of school administrators under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area office 1. The sample consisted of 297 school administrators and teachers that obtained by determining the sample size according to the Crejcie and Morgan table by stratified sampling. The tools used for collecting data were a questionnaire about teamwork with the reliability of 0.96 and the questionnaire about academic administration with the reliability of 0.94. The statistics used for data analysis were means, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The research findings were as follows: 1) the level of teamwork in overall and each aspect of teamwork were at a high level. 2) The level of academic administration in overall and each aspect were also at a high level. 3) There was a positive relationship at moderate level between teamwork and academic administration at the .01 statistically significance (r=.405 p < .01)

Keywords: Teamwork, Academic Administration, Administrators

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารองค์กรทุกองค์กรมุ่งพัฒนาคุณภาพการทำงานให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดองค์กรต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของการทำงานเป็นทีม เพราะการที่องค์กรจะทำงานจนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสำเร็จไปด้วยดีต้องอาศัยการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งนี้เพราะองค์กร คือ กลุ่มคนที่รวมตัวกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการรวมตัวจะต้องมีการจัดระเบียบการติดต่อ การแบ่งงานกันทำ เนื่องจากการทำงานโดยลำพังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรให้งานสำเร็จได้ เพราะขาดกำลังความสามารถ สติปัญญาเวลาและศักยภาพที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป ดังนั้นบุคคลจึงมุ่งแสวงหาความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบผลสำเร็จปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องแข่งขัน แต่ละองค์กรต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพเพื่อให้องค์กรของตนเองดำรงอยู่ได้และพัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวความคิดใหม่ทางการบริหารจัดการในเรื่องขององค์การแห่งการเรียนรู้ ได้เน้นรูปแบบของการบริหารงานที่เน้นการพัฒนาสภาวะผู้นำในองค์กร ควบคู่กับการเรียนรู้ร่วมกันอันก่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (นนทวัตร ทาหอม, 2565: 1)

การทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ และผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นของสมาชิกทุกคนที่ทำงานไม่ใช่ผลสำเร็จของผู้ใดผู้หนึ่ง (Robbins, 2007: 258) ซึ่งการทำงานเป็นทีมเป็นการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพของทีมในการทำงานและปรับปรุงความสามารถของทีมงานในการแก้ปัญหาอันเกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคีของสมาชิกในการทำงานได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสมาชิกในทีมงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561: 7) นอกจากนั้น การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมเกิดจากทีมที่มีประสิทธิภาพทีมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถอย่างสูง และสามารถบริหารจัดการองค์ความรู้ของบุคคลที่อยู่ในทีมประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กร (สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม, 2563: 21) ดังนั้น ความสำเร็จของการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

ขององค์กรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของสังคมหนึ่งในหลายวิธีที่นำมาสู่ความสำเร็จ

จากการศึกษาสถิติผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยร้อยละของผลการสอบระดับชาติ O-NET นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา2565 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้ง 4 วิชา คือ ภาษาไทย 52.65 ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 1.24 คะแนน ภาษาอังกฤษ 34.84 ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 2.78 คะแนน คณิตศาสตร์ 27.45 ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 0.16 คะแนน และวิทยาศาสตร์ 37.75 ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 1.59 คะแนน และรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีผลการประเมิน ในระดับยอดเยี่ยม 13.46 มากกว่าปีการศึกษา 2563 ซึ่งมีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม 9.88 และน้อยกว่าปีการศึกษา 2564 มีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม 15.38 และมีผลการประเมินในปีการศึกษา 2565 ในระดับดีเลิศ 69.87 มากกว่าปีการศึกษา 2564 มีผลการประเมินในระดับดีเลิศ 62.68 และปีการศึกษา2563 ในระดับดีเลิศ 61.72 และปีการศึกษา 2565 ผลการประเมินในระดับดี 15.38 น้อยกว่าปีการศึกษา 2564 มีผลการประเมินในระดับดี 21.79 และปีการศึกษา 2563 มีผลการประเมินในระดับดี 28.40 และรายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในปีการศึกษา2565 มีผลการประเมิน 55.01 มากกว่าปีการศึกษา 2563 ที่ระดับ 45.03 และน้อยกว่า ปีการศึกษา 2564 ที่ระดับ 56.33 ผลดังกล่าวเชื่อมโยงสู่การบริหารงานวิชาการและพัฒนาทีมเพื่อให้ผลการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพการทำงานเป็นทีมจึงเป็นกระบวนการทำงานที่ช่วยให้สถานศึกษามีคุณภาพมากขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1, 2565: 12)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการเป็นกรอบแนวคิดของการทำงานเป็นทีม จากการสังเคราะห์ตัวแปรการทำงานเป็นทีมจากนักวิชาการ และนักวิจัย เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2556), อนนท์ ตุลารักษ์ (2556), สมคิด บางโม (2558), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560), ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์ (2565), จารุวรรณ สะอาดละออ (2556), พรเพชร คำสวัสดิ์ (2558), กมลนิตย์ วิลัยแลง (2559), นิภาพร ทองดำ (2559), ลำเทียน เผ้าอาจ (2559), สิริชัย นนทะศรี (2559), นัฐชิดา วงษ์รอด (2560), อริศษรา อุ่มสิน (2560), กมลชนก ศรีวรรณา (2561), ชลิตา แก่นจันทร์ (2563), นพพร คงพลั้ว (2563), วิทยาธร พันธ์สะอาด (2563), สิทธิศักดิ์ เพียรยิ่ม (2563), Woodclock (1989), Dyer (1995), Robbins, & coulter (2007), Romig (1996), McCloskey, & Maas (1998), Biech (2008), Wheelen (2012) โดยการสังเคราะห์ พบว่า การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 4) ด้านการมีส่วนร่วม และ 5) ด้านการยอมรับนับถือ ผู้วิจัยได้ศึกษา บริหารงานวิชาการ จากการสังเคราะห์ตัวแปรการทำงานเป็นทีมจากนักวิชาการ และนักวิจัย ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2556), จรุณี เก้าเอี้ยน (2557), จิตินา วรรณศรี (2557), รุ่งชัยดาพร

เวหะชาติ (2557), กิติมา ปรีดีดิลก (2559), สัมมา รธนิธย์ (2560), กระทรวงศึกษาธิการ (2560), ณพรรษกรณ์ ชัยพรม (2565), ราตรี สอนดี (2559), สุภารัตน์ สมศักดิ์ (2559), ปาริฉัตร ไชยชินธ์ (2560), พรรษมน พินทุสมิต (2560), ยุทธนา เกื้อกูล (2560), วิภาภรณ์ สร้อยคำ (2560), สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561), เกตถนก สวยค้าข้าว (2561), เกสร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้ (2561), เกสรา ตุ่มคำ (2562), ดวงนภา เสปา (2562), อัสวรินทร์ แก่นจันทร์ (2562), ยุพาภัค อินนุ่น (2564), กรรณิกา อรรถชัยยะ (2565), ธนัฏฐา คุณสุข (2565), Miller (1965), Faber, & Shearon (1970), Kimbrough, & Nunnery (1998), Sergiovanni , & etal (2008) โดยการสังเคราะห์ พบว่า บริหารงานวิชาการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การนิเทศการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 7) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

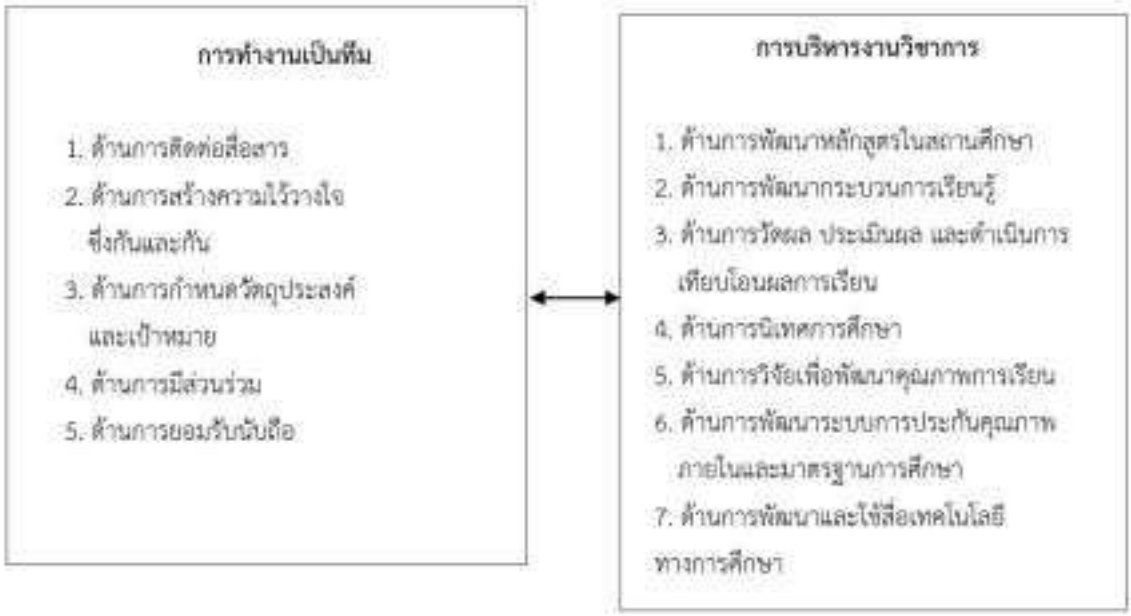

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 121 คน ครูในสังกัดสำนักงานเขต รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,117 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,238 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1, 2566: 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ปีการศึกษา 2566 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie Morgan, 1970: 607 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 38 คน และครู 259 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 จำนวน 1ฉบับ ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์น (Likert's five rating scales)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's five rating scales)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะศึกษาเพื่อนิยามและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิดภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาภาษาสาระสำคัญให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และนิยามศัพท์

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity)

3.5 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้อ ซึ่งกำหนดความคิดเห็นไว้ตามเกณฑ์การพิจารณาของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาของ (สายทิตย์ ยะฟู, 2560: 147) ดังนี้

ให้คะแนน +1 แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์
ให้คะแนน -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

3.6 ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ข้อคำถามของแบบสอบถามการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และข้อคำถามของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3.7 นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอรับความเห็นชอบ

3.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านเนินพยอมโรงเรียนวัดหนองโกและโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นตาม Cronbach ของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (สายทิตย์ ยะฟู,

2560: 126) ได้ค่าความเชื่อมั่นตาม Cronbach แบบสอบถามตอนที่ 2 การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาเท่ากับ 0.96 และตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ค่าความเชื่อมั่นตาม Cronbach เท่ากับ 0.94

3.9 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale) (สายทิตย์ ยะฟู, 2560: 126-129) มีรายละเอียดดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale) (สายทิตย์ ยะฟู, 2560: 126-129) มีรายละเอียดดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ (สายทิตย์ ยะฟู, 2560: 241-242) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์สูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 – 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผล

1. การทำงานเป็นทีมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมาก และด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการยอมรับนับถืออยู่ในระดับมาก ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวม

การทำงานเป็นทีม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.11	0.71	มาก	3
2. ด้านการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.12	0.63	มาก	2
3. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	4.15	0.64	มาก	1
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.08	0.63	มาก	4
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.05	0.58	มาก	5
รวมเฉลี่ย	**4.10**	**0.41**	**มาก**	

2. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวม

การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.01	0.67	มาก	7
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.19	0.62	มาก	4
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.23	0.70	มาก	3
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.17	0.68	มาก	6

ตาราง 2 (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.17	0.67	มาก	5
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.23	0.54	มาก	2
7. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.26	0.54	มาก	1
รวมเฉลี่ย	**4.18**	**0.34**	**มาก**	

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (r=.405) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์

	x1	x2	x3	x4	x5	y1	y2	y3	y4	y5	y6	y7	x--all	y-all
x1	1.00													
x2	.681**	1.00												
x3	.722**	.429**	1.00											
x4	.635**	.564**	.450**	1.00										
x5	.549**	.559**	.419**	.508**	1.00									
y1	.658**	.469**	.749**	.644**	.442**	1.00								
y2	.588**	.469**	.640**	.629**	.518**	.423**	1.00							
y3	.458**	.669**	.536**	.465**	.468**	.360**	.569**	1.00						
y4	.447**	.458**	.573**	.428**	.453**	.458**	.558**	.488**	1.00					
y5	.530**	.552**	.732**	.524**	.526**	.623**	.729**	.723**	.606**	1.00				
y6	.630**	.725**	.638**	.532**	.532**	.562**	.425**	.653**	.562**	.462**	1.00			
y7	.650**	.542**	.652**	.653**	.653**	.562**	.635**	.483**	.636**	.631**	.486**	1.00		
x-all	.805**	.681**	.722**	.635**	.722**	.668**	.488**	.559**	.568**	.722**	.552**	.452**	1.00	
y-all	.505**	.546**	.564**	.659**	.522**	.480**	.622**	.640**	.686**	.522**	.440**	.457**	.405**	1.00

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีมนั้นมีการสร้างจุดหมายและร่วมกันเป็นเจ้าของงานและ มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นระยะทั้งการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้เพราะให้ทีมงานปฏิบัติงานได้ก้าวหน้าและนอกจากนี้ทีมงานจะมีข้อตกลงร่วมกันอย่างยุติธรรมให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติมีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ให้คนได้ร่วมมือไกล้ชิดและช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริศษรา อุ่มเสิน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 โดยภาพอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของนนทวัตร ทาหอม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นหัวใจหลักสำคัญของสถานศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการเรียนการสอนการวัดผลประเมินผลการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การนิเทศการศึกษาการแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ๆ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 พบว่า การบริหารวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ เทียนส่งรัศมี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่าในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญเรื่องการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการ โดยครูมีความร่วมมือกันมีปฏิสัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสาร ไว้วางใจซึ่งกันและกันมีการประสานงานกันอย่างดี มีเป้าหมายร่วมกันและนำความขัดแย้งข้อแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อทำให้ภารกิจหรืองานประสบความสำเร็จตรงตามที่ต้องการโดยสมาชิกภายในทีมต้องมีความเข้าใจบทบาทของแต่ละบุคคลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการในสถานศึกษาชี้แจงข้อมูลให้ครูที่เกี่ยวข้องทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการดำเนินงาน โดยมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาทางด้านการพัฒนาทางด้านวิชาการ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานให้บรรลุเป้าหมายให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนัฐชิดา วงษ์รอด (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 5 พบว่า องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาทุกองค์ประกอบมีความสำคัญทางบวกกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของนนทวัตร ทาหอม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาด้านการยอมรับนับถือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด-ดังนั้นผู้บริหารควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูยอมรับในความรู้ความสามารถของกันและกัน สร้างความตระหนักว่าทุกคนมีความสำคัญในการทำงานตารพบทบาทหน้าที่ของกันและกัน ยอมรับเหตุผลให้เกียรติซึ่งกันและกัน สร้างความเชื่อมั่นว่าทุกคนสามารถทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายได้ และ การยอมรับฟังข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมงาน เพื่อพัฒนาด้านการยอมรับนับถือให้มากยิ่งขึ้น

1.2 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนั้นผู้บริหารควรอบรมเพิ่มทักษะและความรู้ความเข้าใจแก่ครูในการนำหลักสูตรที่พัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ควรมีการวางแผนจัดทำหลักสูตร และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและสาระต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และบริบทของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูนำหลักสูตรที่พัฒนาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และควรกำหนดสัดส่วนการเรียน วิธีการเรียนเวลาเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมด้านการยอมรับนับถือของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

2.2 ดังนั้นผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ ครู บุคลากร เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการกำกับ ติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ร่วมกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

กมลชนก ศรีวรรณา. (2561). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

กมลนิตย์ วิลัยแลง. (2559). *ประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง.* การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรรณิกา อรรถชัยยะ. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต.* สารนิพนธ์ศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560).* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิติมา ปรีดีดิลก.(2559). *หลุมผู้บริหารองค์กร.* กรุงเทพฯ: ธนะการพิมพ์.

เกตกนก สวยค้าข้าว. (2561). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวาจินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9.* การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกศรา ตุ่มคำ. (2562). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ยะปู่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA.* การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

เกสร ศรีพิทักษ์เที่ยงแท้. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดชัยนาท สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

จารุณี เก้าเอี้ยน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

จารุวรรณ สะอาดละออ. (2556). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสถานศึกษาอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2.* การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

จารุวรรณ เทียนส่งรัศมี. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

จิตินา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

ชลิตา แก่นจันทร์. (2563). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียน อำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2.* การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ณพรรษกรณ์ ชัยพรม. (2565). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเขาบ่อทมบพิตร.* การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดวงนภา เตปา. (2562). *ศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านห้วยบุญเรืองอำเภอฮางดง จังหวัดเชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ธนัญฐา คุณสุข. (2565). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นนทวัตร หาหอม. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรอุตสาหกรรม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

นพพร คงพลิ้ว. (2563). *การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นัฐธิดา วงษ์รอด. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นิภาพร ทองดำ. (2559). *การบริหารคุณภาพกับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์. (2560). *แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.* นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).

ปาริฉัตร โชติชันธ์. (2560). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรเพชร คำสวัสดิ์. (2558). *การทำงานเป็นทีมและจิตบริการที่พยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารไทย.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พรรษมน พินทุสมิต. (2560). *การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชัน.

ยุทธนา เกื้อกูล. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อุพาภัค อินนุ่น. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พัทลุง เขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ราตรี สอนดี. (2559). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ลำเทียน เผ้าอาจ. (2559). *การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.* การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิทยาธร พันธ์ละอาด. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการมหาสารคาม.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วิภาภรณ์ สร้อยคำ. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สมศิด บางโม. (2558). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สัมมา รธนิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *คู่มือสมรรถนะราชการพลเรือนไทย.* กรุงเทพฯ: พี.เอ.อีฟวิ่ง.

สายทิตย์ ยะฟู. (2560). *การวิจัยทางการศึกษา.* นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะเวลา 4 ปี พ.ศ.2565 - 2568 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1.* นครสวรรค์: ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สิทธิศักดิ์ เพียรยิ่ม. (2563). *การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สิริชัย นนทะศรี. (2559). *การศึกษาความความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุการัตน์ สมศักดิ์. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

อนนท์ ตุลารักษ์. (2556). *การติดต่อสื่อสารเพื่อการประสานงาน.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรบุคคล.

อริศษรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อัศวรินทร์ แก่นจันทร์. (2562). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Biech, E. (2008). *A Model for Building Teamwork, In Blaine, ed. The Pfeiffer Book of Successful Tools, Best of the Annuals.* California: John Wiley & Sons.

Dyer, W. G. (1995). *Team Building Current Issues and New Alternatives.* 3rd Edition, Addison-Wesley, Reading.

Faber, C. F. & G. F. (1970). *Elementary School Administration: Theory and Practice.* New York: Holt, Rinehart and Winston.

Kimbrough, R. B., and Nunnery, M.Y. (1998). *Education Admisistration. An Introduction.* London: Pearson.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement.

McCloskey, J. C.,and Maas, M. (1998). *Interdisciplinary team: The nursing perspective is essential.* Nursing Outlook, 46(4), 157-163.

Miller. (1965). *The Public Administration of American School System.* New York: Macmillan.

Robbins, S. P. and Coulter, M. K. (2007). *Management.* New Jersey: Pearson.

Romig, D. A. (1996). *Breakthrough Teamwork : Out Standing Result Using Structured Teamwork.* Chicago: Irwin.

Sergiovanni, T. et al. (2008). *Educational governance and administration* (6th ed.). New York: Pearson.

Wheelen T L, and Hunger J D. (2012). *Strategic management and business policy: toward global sustainability* (13th ed). New York: Pearson.

Woodcock, M. (1989). *Team Development Manual* (2nd ed). London: Routledge.

หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์ บริษัท XYZ

Service Skills Development Course for Fresh Coffee Shop and Bakery House Employees, XYZ Company

วรุณวัตน์ เลียบศิริ[1], ชุติเนตร บัวเผื่อน[2], นิธิภัทร กมลสุข[3] และ มนัสศิริ นุตยกุล[4]
Varunvat Liebsiri [1], Chutinate Buaphuan [2], Nitipat Kamonsuk[3] and Manassiri Nuttayakul[4]

Received: 27 ก.ค. 2567
Revised: 26 พ.ย. 2567
Accepted: 27 พ.ย. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ โดยเก็บข้อมูลจาก นโยบายองค์กร ข้อร้องเรียนเรื่องบริการและการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหารสายปฏิบัติการระดับบังคับบัญชา จำนวน 15 คน แยกตามอายุการทำงาน ผลงานอยู่ในเกณฑ์ดีและผลคะแนนตรวจร้านในส่วนหัวข้อบริการอยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 90

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมในการบริการ 2) การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ 3) ความรู้เรื่องสินค้าการเสนอขายสินค้าและมาตรฐานการส่งมอบสินค้า 4) ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และ 5) การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียนมีรูปแบบการอบรมแบบห้องเรียน จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ 7 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติด้วยกรณีศึกษาและบทบาทสมมติ โดยจะมีการประเมินผลจากการฝึกอบรม ดังนี้ 1) ประเมินความรู้ของผู้เข้าอบรมจากแบบทดสอบก่อนและหลังฝึกอบรม 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม และ 3) ประเมินพฤติกรรมจากหัวหน้างาน หลังจากผ่านการฝึกอบรม 1 เดือน

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, ทักษะการบริการ, พนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์

Abstract

This research is a qualitative study designed to create a service skill training program for the staff of the Fresh Coffee and Bakery House at XYZ Company. The data was obtained via company policies, customer service complaints, and focused-group discussions. The principal informants comprised 15 operational-level executives, classified by years of service, with performance assessed as "good" and service ratings from store inspections averaging 90%. The research findings indicate that the service skill development program for employees of XYZ Company's Fresh Coffee and Bakery House has five essential components: 1) The significance of service and preparation for service delivery; 2) Augmenting personal attributes for service personnel; 3) Proficiency in products, sales methodologies, and product delivery standards; 4) Comprehension of customer

[1] นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Varunratlie@cpall.co.th
[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Chutinatebua@pim.ac.th
[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Nitipatkam@pim.ac.th.
[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ อีเมล: Manassinut@pim.ac.th
[1] Student of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Varunratlie@cpall.co.th
[2] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Chutinatebua@pim.ac.th
[3] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Nitipatkam@pim.ac.th.
[4] Lecturer of MBA Program, Faculty of Management Science, Panyapiwat Institute of Management, Email: Manassinut@pim.ac.th

requirements and fostering customer satisfaction; and 5) Resolution of specific issues and strategies for tackling challenges. Training complaints were resolved by using a classroom-style training program, comprising 7 hours of instruction separated into theoretical and practical components, including case studies and role-playing exercises. The training will be assessed using three methods: 1) Evaluating participants' knowledge by pre- and post-training assessments, 2) Measuring participant satisfaction, and 3) Analyzing behavioral changes through supervisor input one month post-training.

Keywords: Training courses, Service skills, Coffee shop and bakery house staff

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่13 (พ.ศ. 2566–2570) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและการบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและมุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรมและคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเชื่อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิตและการบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพและผลิตภาพสูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวในอนาคต การพัฒนาบุคลากรในการประกอบอาชีพด้านการบริการ เป็นส่วนหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนธุรกิจให้ก้าวไปไกลได้ อาชีพทางด้านการให้บริการจึงมีความสำคัญต้องใช้ความรู้และทักษะเฉพาะทาง ผู้ให้บริการจึงจำเป็นที่ต้องผ่านการฝึกอบรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจ เพราะการฝึกอบรมจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ทั้งพนักงานและองค์กรและสร้างความพึงพอใจให้ผู้ที่เข้ามารับการบริการ การสร้างความแตกต่างและความสามารถในการแข่งขันเป็นการสร้างคุณภาพการบริการที่ต้องเข้าใจจุดเริ่มต้นของคุณภาพการบริการและพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันทางด้านการบริการ ซึ่งคุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับธุรกิจและองค์กร (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13, 2566–2570: 7)

คุณภาพของการบริการ (Service Quality) หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของธุรกิจการให้บริการเรื่องคุณภาพของการบริการสำคัญที่สุด เพราะจะสร้างความแตกต่างของธุรกิจให้เหนือกว่าคู่แข่งได้เป็นการสร้างความประทับใจภาพรวมของผู้รับบริการ ดังนั้นจึงเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่ในปัจจุบันองค์กรและธุรกิจต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้ามีผลทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ ผู้นำและบุคลากรทุกคนในองค์กรเป็นส่วนสำคัญต้องให้ความใส่ใจต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างการบริการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมีการพัฒนาคุณภาพการบริการให้มีความเป็นเลิศ เพราะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรทำให้องค์กรมีความแตกต่างและมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันทางธุรกิจและถือเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและประทับใจในการใช้สินค้าและบริการ แต่ถ้าหากผู้รับบริการได้รับสินค้าหรือการบริการที่ต่ำกว่าความคาดหวังจะเกิดความไม่พึงพอใจและปฏิเสธที่จะใช้สินค้าและบริการนั้น ดังนั้นการปรับกลยุทธ์ขององค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการมีโอกาสทำให้ธุรกิจเกิดความยั่งยืน ถึงแม้การบริการจะเป็นนามธรรมไม่สามารถจับต้องได้แต่การบริการสามารถวัดได้ว่าเป็นการบริการที่มีคุณภาพดีอย่างไร โดยใช้ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อสินค้าและบริการเปรียบเทียบกับความรู้สึกหลังจากที่ได้สัมผัสสินค้าและบริการจริง (รุ่งทิพย์ นิลพัท, 2561: 21-26)

จากความสำคัญดังกล่าวบริษัท XYZ ทำธุรกิจร้านเบเกอรี่เฮ้าส์ที่จำหน่ายสินค้ากาแฟสด เบเกอรีอบสดและอาหารปรุงสด มีสาขาการให้บริการทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย รวมถึงยังมีแผนขยายธุรกิจไปยังประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาจากข้อร้องเรียนจากลูกค้า (Call Complaint) เรื่องการบริการของพนักงานร้านสาขา โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ขาดการใส่ใจในการบริการและการให้ความช่วยเหลือคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดความรู้เรื่องสินค้าและการแนะนำสินค้าคิดเป็นร้อยละ 25 ปัญหาเรื่องบุคลิกภาพของพนักงาน การแต่งกาย คำพูด การแสดงกิริยาท่าทางคิดเป็นร้อยละ 15 รวมถึงบรรยากาศการบริการบางสาขายังไม่สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าได้ เพราะพนักงานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบริการ ทักษะการสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับลูกค้า

รวมถึงเพื่อให้เป็นตามนโยบายของผู้บริหารระดับสูงที่ต้องการให้ปรับปรุงพัฒนาและเพิ่มทักษะมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการบริการของพนักงานร้านให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (สิริมา อินทวงศ์, 2566) ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญจึงทำวิจัยเรื่องหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติงานและเพิ่มทักษะการบริการ ส่งมอบการบริการที่เป็นเลิศ สร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้แก่ลูกค้าส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายตามนโยบายและกลยุทธ์องค์กร

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดทำเนื้อหาให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการสร้างความรู้และทักษะมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการบริการของพนักงานร้านสาขาทั่วทุกภาคในประเทศไทย เพื่อสร้างความประทับใจในการบริการและมุ่งสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

แนวทางการสร้างหลักสูตรประยุกต์ใช้ รูปแบบ ADDIE Model สามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนได้หลายรูปแบบ ผู้คิดค้นเริ่มแรกคือ Branson สร้างแบบจำลองที่คิดขึ้นมา โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดาเมื่อปี 2518 เพื่อใช้ภายในกองทัพของสหรัฐอเมริกา การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนที่ได้รับความนิยมเนื่องจากมีรูปแบบที่ง่าย และมีขั้นตอนออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีจุดประสงค์เพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) (Branson, R.K., 1975: 486-490) ในประเทศไทยได้มีนักวิชาการนำมาใช้เป็นแนวทางโดย สุดารัตน์ จงบูรณสิทธิ์ ได้นำเสนอแนวคิด ด้านรูปแบบการสอน ADDIE Model ว่าเป็นรูปแบบเพื่อใช้ในสร้างหลักสูตรและการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analyze) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Develop) 4) การนำไปใช้ (Implement) และ 5) การประเมินผล (Evaluate) มีลักษณะที่เป็น กระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา (Analyze) การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา (Design) การเตรียมการแก้ปัญหา (Develop) การทดลอง การแก้ปัญหา (Implement) และ ประเมินแนวทางการแก้ปัญหาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (Evaluate) จึงเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในเรื่องต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะมีผู้นิยมนำไปใช้ในการออกแบบ ชุดการเรียนการสอน การออกแบบบทเรียน การออกแบบโปรแกรมเป็นต้น ตลอดจนนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ (สุดารัตน์ จงบูรณสิทธิ์, 2562: 670-671)

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอน การวิเคราะห์ (Analyze) และการออกแบบ (Design) เนื่องจากต้องการได้โครงร่างหลักสูตร เพื่อนำมาเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาให้การขยายผลในการสร้างหลักสูตรอบรมต่อไป โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ (Analyze) ศึกษาข้อมูลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากข้อร้องเรียนของลูกค้า (Call Complaint) และปัญหาที่เกิดจากการขาดทักษะด้านบริการของพนักงาน ข้อมูลความต้องการในการสร้างหลักสูตร (Training Need) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้บริหารระดับบังคับบัญชาขึ้นไป และนโยบายความต้องการของผู้บริหารในเรื่องการพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพด้านการบริการ

ระยะที่ 2 การออกแบบ (Design) โดยการจัดทำโครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ ที่นำผลข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ออกแบบหลักสูตรรวมถึงวิธีการอบรมรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม จากนั้นพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับองค์ประกอบของหลักสูตร โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริการการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมและพัฒนา พิจารณาแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและนำไปขยายผลต่อ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เลือกแบบเจาะจง คัดเลือกผู้บริหารระดับปฏิบัติการขึ้นไป จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ประกอบด้วย

1. ผู้จัดการทั่วไปด้านปฏิบัติการ 2 คน
2. ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ 6 คน
3. ผู้จัดการเขตฝ่ายปฏิบัติการ 5 คน
4. ผู้ช่วยผู้จัดการเขตฝ่ายปฏิบัติการ 2 คน

เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการในการสร้างหลักสูตรรวมถึงเนื้อหาและรูปแบบการฝึกอบรม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากประเด็นคำถามจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

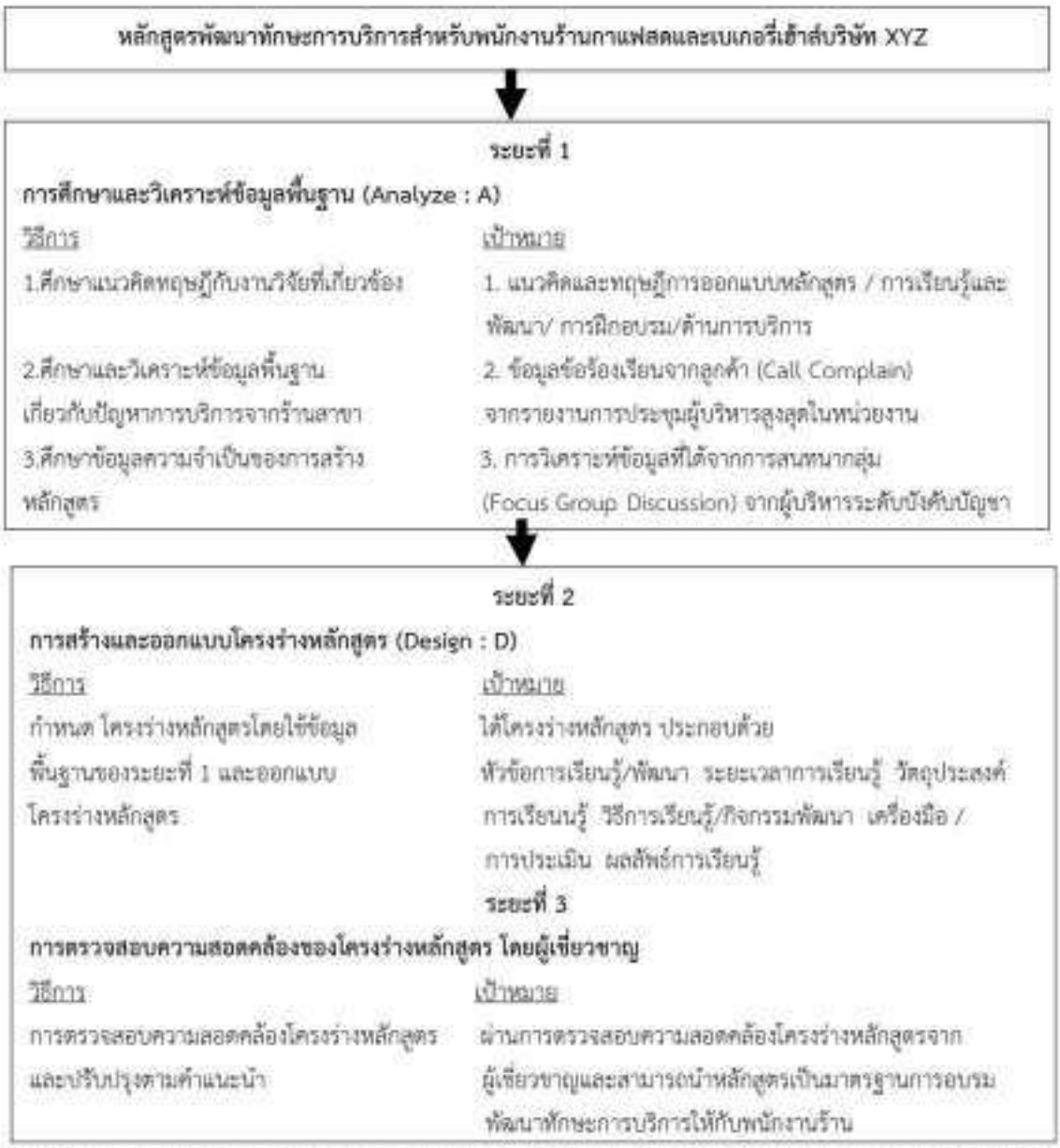

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายจากนโยบายของผู้บริหารของหน่วยงานเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้บริหารระดับปักลับปัญชาขึ้นไป จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกคุณสมบัติดังนี้

1. ผู้จัดการทั่วไปด้านปฏิบัติการ	2 คน	ประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปี
2. ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ	6 คน	ประสบการณ์ในการทำงาน 4 ปี
3. ผู้จัดการเขตฝ่ายปฏิบัติการ	5 คน	ประสบการณ์ในการทำงาน 3 ปี
4. ผู้ช่วยจัดการเขตฝ่ายปฏิบัติการ	2 คน	ประสบการณ์ในการทำงาน 2 ปี

มีผลการปฏิบัติงานที่อยู่ในเกณฑ์ดี และผลคะแนนตรวจร้านในส่วนหัวข้อการบริการอยู่ในเกณฑ์ ร้อยละ 90

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อสร้างโครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและ เบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ ผู้วิจัยได้สร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประเด็นและแนวทาง การแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลข้อร้องเรียน จากลูกค้า (Call Complaint) ที่เกิดขึ้นที่ร้านสาขา รวมถึงแนวทางการพัฒนาทักษะด้านการบริการให้พนักงานร้านตอบถามข้อมูลเพื่อหาความต้องการจำเป็นในการจัดฝึกอบรม (Training Needs) มาประมวลผลเพื่อออกแบบประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม มีทั้งหมด 9 ประเด็นคำถามเป็นคำถามปลายเปิด มีรายละเอียดดังนี้

1) ประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบริการ ข้อคำถามการบริการของพนักงานร้านมีความสำคัญต่อธุรกิจและส่งผลทำให้เกิดประโยชน์ให้แก่บริษัท

2) ประเด็นเกี่ยวกับการบริการของพนักงาน ข้อคำถาม พนักงานบริการที่ดีต้องมีคุณลักษณะอย่างไร

3) ประเด็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของพนักงานบริการ ข้อคำถาม พนักงานบริการที่ดี ควรมีความรู้และทักษะในเรื่องใดบ้าง

4) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ข้อคำถาม การจัดทำหลักสูตรอบรมเรื่องการพัฒนาทักษะการบริการมีความสำคัญและมีผลต่อการพัฒนาทักษะการบริการของพนักงานร้านอย่างไร

5) ประเด็นเกี่ยวกับการทำหลักสูตร ข้อคำถาม หัวข้อการเรียนรู้ หลักสูตรอบรมการพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้าน ควรมีหัวข้ออะไรบ้าง

6) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำการอบรม ข้อคำถาม การจัดทำหลักสูตรอบรมเรื่องการพัฒนาทักษะการบริการควรจัดให้มีการอบรมพนักงานแต่ละระดับอย่างไร

7) ประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและข้อร้องเรียน ข้อคำถาม ร้านที่ท่านดูแลมีปัญหาข้อร้องเรียนในเรื่องอะไรบ้าง ถ้าจะให้ปัญหาข้อร้องเรียนลดลงควรจะเสริมความรู้และทักษะให้กับพนักงานเรื่องใดบ้าง

8) ประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมและการเรียนรู้ ข้อคำถาม ในยุคปัจจุบันที่มีรูปแบบการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้จากการฟังการบรรยายและการทำ บทบาทสมมุติ (Role Play) การกรณีศึกษา ในห้องเรียน การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น และออนไลน์ เป็นต้น ในมุมมองของท่านคิดว่าวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบใดที่จะช่วยให้พนักงานสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ระบุเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้แต่ละรูปแบบ และวิธีการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ

9) ประเด็นเกี่ยวกับความคาดหวังและผลลัพธ์ของหลักสูตร ข้อคำถาม ผลลัพธ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการที่พนักงานได้รับจากการอบรมหลักสูตรพัฒนาทักษะทางด้านการบริการ มีอะไรบ้างพร้อมให้เหตุผลอธิบาย

โดยประเด็นข้อคำถามได้มีการส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาทางด้านการวิจัย 2 คนช่วยตรวจสอบในรายละเอียดประเด็นคำถามเพื่อได้ข้อเสนอแนะและนำมาใช้การทำการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการจัดทำสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามที่สร้างไว้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 7 คน รูปแบบการสนทนาในห้องประชุมจัดทำวันที่ 2 พฤษภาคม 2567 กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน รูปแบบการสนทนาในแบบออนไลน์ MS Team เนื่องจากผู้บริหารส่วนหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด จัดทำวันที่ 9 พฤษภาคม 2567 โดยทั้ง 2 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีตำแหน่งครบตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ และเป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีรูปแบบการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงจากการสนทนาขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม โดยต้องขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 3 ระยะ โดยมีกรอบกระบวนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analyze : A)

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบและการจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เข้าส่บริษัท XYZ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างหลักสูตรใหม่ โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังนี้

แนวทางการสร้างหลักสูตรประยุกต์ใช้ รูปแบบ ADDIE Model สามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนได้หลายรูปแบบ ผู้คิดค้นเริ่มแรกคือ Branson สร้างแบบจำลองที่คิดขึ้นมา โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยแห่งรัฐฟลอริดาเมื่อปี 2518 เพื่อใช้ภายในกองทัพของสหรัฐอเมริกา การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมสื่อการสอนที่ได้รับความนิยม เนื่องจากมีรูปแบบที่ง่าย และมีขั้นตอนออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีจุดประสงค์เพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) (Branson, R.K., 1975: 486-490) ในประเทศไทยได้มีนักวิชาการนำมาใช้เป็นแนวทางโดย สุดารัตน์ จงบูรณสิทธิ์ ได้นำเสนอแนวคิด ด้านรูปแบบการสอน ADDIE Model ว่าเป็นรูปแบบเพื่อใช้ในสร้างหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบ ADDIE model ประกอบด้วยกิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analyze) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Develop) 4) การนำไปใช้(Implement) และ 5) การประเมินผล (Evaluate) มีลักษณะที่เป็นกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา (Analyze) การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา (Design) การเตรียมการแก้ปัญหา (Develop) การทดลองการแก้ปัญหา (Implement) และประเมินแนวทางการแก้ปัญหาว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (Evaluate) จึงเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะมีผู้นิยมนำไปใช้ในการออกแบบ ชุดการเรียนการสอน การออกแบบบทเรียน การออกแบบโปรแกรมเป็นต้น ตลอดจนนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ (สุดารัตน์ จงบูรณสิทธิ์, 2562: 670-671)

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรของ ADDIE Model โดยเลือกใช้หลักการออกแบบหลักสูตรประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analyze : A) และการออกแบบ (Design : D) เพื่อนำมาใช้ในการสร้างขอบเขตเนื้อหาหลักสูตร เนื่องจากต้องการได้โครงร่างหลักสูตร เพื่อนำมาเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาให้การขยายผลในการสร้างหลักสูตรอบรมต่อไป โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ (Analyze) ศึกษาข้อมูลทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากข้อร้องเรียนของลูกค้า (Call Complaint) และปัญหาที่เกิดจากการขาดทักษะด้านบริการของพนักงาน ข้อมูลความต้องการในการสร้างหลักสูตร (Training Need) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้บริหารระดับปฏิบัติการขึ้นไป และนโยบายความต้องการของผู้บริหารในเรื่องการพัฒนาทักษะและเพิ่มศักยภาพด้านการบริการ

ระยะที่ 2 การออกแบบ (Design) โดยการจัดทำโครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เข้าส่บริษัท XYZ ที่นำผลข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ออกแบบหลักสูตรรวมถึงวิธีการอบรมรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม จากนั้นพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับองค์ประกอบของหลักสูตร โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริการ

การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนา พิจารณาแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขทำให้ทราบรูปแบบและแนวทางในการออกแบบและจัดทำหลักสูตร

แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้และพัฒนา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องมุ่งเน้นจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน ผู้สอนมีบทบาทในการจัดระบบการเรียนการสอน จัดโครงสร้างหรือกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำงานร่วมกันและแสดงความคิดเห็น กำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เป็นวิธีการเชิงรุกในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและปรับการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสนองตอบความแตกต่างของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาได้สูงสุดตามศักยภาพของผู้เรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ ความสนใจความพร้อมของผู้เรียน ความสอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหา และให้ความสำคัญต่อจุดประสงค์ ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (วลิดา อุ่นเรือน, 2564: 124-136)

แนวคิดและทฤษฎีด้านการบริการได้นำเสนอแนวคิด การสร้างจิตบริการ (Service Mindset) ของพนักงานบริษัทมีการสำรวจความพร้อมของพนักงานโดยการให้ประเมินตนเองในสภาพปัจจุบันและความคาดหวังที่ควรจะเป็นของการมีจิตบริการในการปฏิบัติงานบริการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ยิ้มแย้มแจ่มใส สื่อสาร พูดจาแบบเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 2) ดูแลลูกค้าดุจญาติมิตร 3) มุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ และ 4) พร้อมให้บริการแบบคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเพื่อเตรียมความพร้อมในงานบริการ (อามิร่า อารยสมัย, เมธินวงศ์ วานิชรัมภกาภรณ์ และพนิต เจิมทอง, 2563: 222-232)

2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการเก็บข้อมูลจากข้อร้องเรียนของลูกค้า (Call Complaint) และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริการจากร้านสาขา เรื่องการบริการของพนักงานร้านสาขา โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ขาดการใส่ใจในการบริการและการให้ความช่วยเหลือคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดความรู้เรื่องสินค้าและการแนะนำสินค้าคิดเป็นร้อยละ 25 ปัญหาด้านบุคลิกภาพของพนักงาน การแต่งกาย คำพูด การแสดงกิริยาท่าทางคิดเป็นร้อยละ 15 รวมถึงบรรยากาศการบริการบางสาขายังไม่สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าได้ เพราะพนักงานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบริการ ทักษะการสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับลูกค้า (สิริมา อินทวงศ์, 2566)

3. ศึกษาข้อมูลความจำเป็นของการสร้างหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีการจัดทำสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำประเด็นคำถามที่สร้างไว้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 7 คน รูปแบบการสนทนาในห้องประชุม กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน รูปแบบการสนทนาแบบออนไลน์ MS Team เนื่องจากผู้บริหารส่วนหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด โดยทั้ง 2 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีตำแหน่งครบตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ และเป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ข้อมูลจากผลสำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรมใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตร

ระยะที่ 2 การจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม (Design : D)

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาประกอบการพิจารณา กำหนดโครงร่างหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานและออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาทักษะการบริการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหลักสูตร พัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ ประกอบด้วย

1. หลักการและเหตุผล โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับการออกแบบหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการ โดยโครงร่างและเนื้อหาหลักสูตรมีเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการสร้างความรู้และทักษะมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการบริการจริยธรรมและคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ของพนักงานร้านสาขาทั่วทุกภาคในประเทศไทย เพื่อสร้างความประทับใจในการบริการ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

2. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 เพื่อมากำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้คือการพัฒนาทักษะการบริการและคุณลักษณะที่องค์การคาดหวังให้พนักงานได้มีความรู้และมีทักษะด้านการบริการ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติงานได้ตรงตามมาตรฐานและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

3. กลุ่มผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย กำหนดกลุ่มผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นหรือเหมาะสม เพื่อนำมาเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านการบริการ

4. หัวข้อการเรียนรู้/พัฒนา การกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ในเนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องด้านการพัฒนาทักษะการบริการ ผู้วิจัยพิจารณาเนื้อหาสาระให้สอดคล้องและคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นหลัก

5. วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมพัฒนา ผู้วิจัยกำหนดกิจกรรมลักษณะการถ่ายทอดการสอน กำหนดขั้นตอนและรูปแบบการฝึกอบรมโดยกำหนดวิธีการเรียนรู้ดังนี้ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมสมอง การแสดงบทบาทสมมุติและกรณีศึกษา รวมถึงกำหนดระยะเวลาการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรและผู้เรียน

6. ทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ ผู้วิจัยกำหนด ให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้และผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

7. วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยกำหนด การวัดและประเมินผลก่อนและหลังฝึกอบรมให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้แก่ การวัดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาการอบรม การประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม ซึ่งเป็นการวัดผลจากการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ การวัดผลจากการถามคำถาม การตอบคำถามการแสดงความคิดเห็น

8. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ ผู้วิจัยกำหนดจากวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หัวข้อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลาการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 การประเมินความสอดคล้องโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม (Evaluation of Course Outline)

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับองค์ประกอบของหลักสูตร และข้อเสนอแนะก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยได้เลือกผู้เชี่ยวชาญสำหรับการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 3 คน ได้แก่

1. รองผู้จัดการทั่วไปด้านมาตรฐานสินค้าและบริการ (ฝ่ายฝึกอบรม)
2. ผู้จัดการทั่วไปด้านปฏิบัติการ
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร

ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริการ การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หัวข้อการเรียนรู้/พัฒนา ระยะเวลา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา การประเมินผล ผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อประเมินว่าในแต่ละองค์ประกอบของ โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์ในการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มีความสอดคล้องกันเพียงใด เพื่อความเหมาะสม ตรงตามมาตรฐานและได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างหัวข้อการเรียนรู้/พัฒนา กับระยะเวลา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา การประเมินผล ผลลัพธ์การเรียนรู้

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล**

ผู้วิจัยนำรายละเอียดการตอบคำถามในการสนทนากลุ่มจากการบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียง นำมาวิเคราะห์สรุปประเด็นสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการถอดประเด็นหลัก ความคิดเห็น ข้อมูลสำคัญที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาจัดไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างโครงร่างหลักสูตร

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analyze : A)

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จากข้อมูลข้อร้องเรียนจากลูกค้า (Call Complaint) โดยมีประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ขาดการใส่ใจในการบริการและการให้ความช่วยเหลือคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าคิดเป็นร้อยละ 30 ขาดความรู้เรื่องสินค้าและการแนะนำสินค้าคิดเป็นร้อยละ 25 ปัญหาด้านบุคลิกภาพของพนักงาน การแต่งกาย คำพูด การแสดงกิริยาท่าทางคิดเป็นร้อยละ 15 รวมถึงบรรยากาศการบริการบางสาขายังไม่สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้าได้ เพราะพนักงาน

บางส่วน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบริการ ทักษะการสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้กับลูกค้าสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงร่างและจัดทำหลักสูตร พัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ โดย การสำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรม ปี 2567 และจัดการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารระดับบังคับบัญชา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงร่างและจัดทำหลักสูตร โดยเป็นประเด็นคำถามปลายเปิด กับผู้บริหารทั้งหมด 15 คน แยกเป็นชาย 5 คนคิดเป็นร้อยละ 30 หญิง 10 คนคิดเป็นร้อยละ 70 อายุงาน 2 ปีขึ้นไป 2 คน อายุงาน 3 ปีขึ้นไป 5 คน อายุงาน 4 ปีขึ้นไป 6 คน อายุงาน 5 ปีขึ้นไป 2 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 จำนวน 7 คน ดำเนินการ วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 รูปแบบการสนทนาในห้องประชุม กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน ดำเนินการ วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 รูปแบบการสนทนาแบบออนไลน์ผ่าน MS Team เนื่องจากผู้บริหารส่วนหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด โดยทั้ง 2 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีตำแหน่งครบตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้และเป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีรูปแบบการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงจากการสนทนาขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม โดยต้องขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการดำเนินการสนทนากลุ่ม

สรุปภาพรวม จากข้อมูลการทำสนทนากลุ่ม จากผู้บริหาร ทั้งหมด 15 คนมีความคิดเห็นสนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาทักษะการบริการให้กับพนักงาน เพราะเห็นความสำคัญของการบริการจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติงานและเพิ่มทักษะการบริการ เพื่อส่งมอบการบริการที่เป็นเลิศสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้แก่ลูกค้าสามารถสร้างฐานลูกค้าได้มากขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายและกำไรที่มากขึ้นตามนโยบายและกลยุทธ์องค์กร

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มสำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงร่างหลักสูตร และมีการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ภายในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ซึ่งผลประเมิน IOC การสร้างโครงร่างหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญมีค่าความสอดคล้องเฉลี่ยอยู่ที่ 1.00 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของค่า IOC จึงถือว่าค่าความสอดคล้อง IOC ที่เหมาะสม แสดงว่าโครงร่างหลักสูตรที่จัดทำสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมที่ใช้ได้จริง โดยหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ ใช้ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 7 ชั่วโมง มีหัวข้อการเรียนรู้ 5 ข้อ ดังนี้

1. ความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมเรื่องการบริการ
2. การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ
3. ความรู้เรื่องสินค้า การเสนอขายสินค้า (Plus Sale) และมาตรฐานการส่งมอบสินค้า
4. ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า
5. การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียน (Call Complaint)

ระยะที่ 2 ผลการจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม (Design : D)

นำข้อมูลมาประกอบการพิจารณา มีการจัดทำโครงร่างหลักสูตร พัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์ บริษัท XYZ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

หลักการและเหตุผล

บริษัท XYZ ทำธุรกิจร้านเบเกอรี่เฮ้าส์ที่จำหน่ายสินค้ากาแฟสดเบเกอรี่อบสดและอาหารปรุงสด มีสาขาให้บริการทั่วทุกภาคในประเทศไทยรวมถึงยังมีแผนขยายไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาคเอเชีย แต่ยังมีปัญหาด้านการบริการจากข้อมูลข้อร้องเรียนจากลูกค้า (Call Complaint) ปัญหาเรื่องการบริการของพนักงานร้านสาขา ทำให้ลูกค้าไม่พึงพอใจในการบริการเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทักทาย การเอาใจใส่ การให้ความช่วยเหลือ มาตรฐานการบริการการส่งมอบ การแนะนำสินค้า การแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน บรรยากาศการบริการที่ร้าน ยังไม่สร้างประสบการณ์ ที่ดีให้กับลูกค้าได้ เพราะพนักงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบริการและทักษะ เพื่อการสร้างความประทับใจความพึงพอใจให้กับลูกค้า รวมถึงเพื่อให้เป็นตามนโยบายของผู้บริหาร ที่ต้องการให้ปรับปรุงพัฒนาและเพิ่มทักษะมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านการบริการของพนักงานร้าน ให้สามารถสร้าง

ความพึงพอใจให้กับลูกค้า จากความสำคัญดังกล่าว จึงต้องมีการสร้างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ เพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการปฏิบัติงานและเพิ่มทักษะการบริการ เพื่อส่งมอบการบริการที่เป็นเลิศสร้างความพึงพอใจและความประทับใจให้แก่ลูกค้าส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายตามนโยบายและกลยุทธ์องค์กร

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสร้างการบริการที่ดี ความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมในการบริการ การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ สินค้าที่จำหน่ายในร้านสาขา การเสนอขายสินค้า (Plus Sale) มาตรฐานการส่งมอบสินค้า การหาความต้องการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า หลักการสร้างต้นแบบ (Role Model) และแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและการรับมือปัญหาข้อร้องเรียน

2. เพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้หลักการปฏิบัติงาน การสร้างการบริการที่ดี ความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมในการบริการ การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ สินค้าที่จำหน่ายในร้านสาขา การเสนอขายสินค้า (Plus Sale) มาตรฐานการส่งมอบสินค้า การหาความต้องการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า หลักการสร้างต้นแบบ (Role Model) และแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและการรับมือปัญหาข้อร้องเรียนได้

3. เพื่อให้ผู้เรียนมุ่งเน้นการมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การบริการลูกค้า โดยมีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพ

4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักในเรื่องการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการสถานการณ์เฉพาะหน้าและแก้ปัญหาได้ตามความเหมาะสม

กลุ่มผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมาย

พนักงานสายปฏิบัติการ ร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ จำนวน 20 คน/1 รุ่น

วิธีการเรียนรู้/กิจกรรมการพัฒนา

มีรูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียน (Classroom) ระยะเวลาการเรียนรู้ 7 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิทยากรนำเข้าสู่บทเรียนโดยการบรรยายอธิบายให้ความรู้เพื่อเพิ่มความเข้าใจก่อนเข้าสู่กิจกรรม
2. กิจกรรมการระดมสมอง (Brainstorming) จัดเป็นกลุ่มเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางและการแก้ไขปัญหา
3. การใช้กรณีศึกษา เชื่อมโยงความคิดของผู้เรียนตามบทบาทสมมุติ (Role play)

ทรัพยากรที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้

1. วิทยากรผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ในหัวข้อการฝึกอบรม
2. สถานที่สำหรับฝึกอบรม/คอมพิวเตอร์ /Power point /Pointer
3. เอกสารประกอบการอบรม/ สื่อ VDO/ เครื่องเสียง/ ไมโครโฟนเครื่องฉาย LCD พร้อมฉากรับภาพ
4. กระดานฟลิปชาร์ท กระดาษฟลิปชาร์ท/กระดาษ A4/ ดินสอหรือปากกา
5. รางวัลในการทำกิจกรรม

เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. แบบประเมินผลการเรียนรู้ ก่อน - หลังอบรม ข้อสอบอัตนัย 5 ข้อ เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80
2. แบบประเมินความพึงพอใจหลักสูตรจากผู้เข้าอบรม เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80
3. แบบประเมินพฤติกรรมหลังการฝึกอบรม 1 เดือน โดยหัวหน้างาน เกณฑ์ผ่านร้อยละ 80 ขึ้นไป

ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ

พนักงานระดับปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการบริการ การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าและวิธีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับการบริการและสามารถจดจำและนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

ระยะที่ 3 ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

ในแต่ละองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์ บริษัท XYZ วัตถุประสงค์ในการออกแบบสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน จากนั้น ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาหลักสูตร วัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index IOC) จากนั้นนำมาหาค่าความสอดคล้องโดยใช้สูตร ดังต่อไปนี้

IOC = ∑R/N

IOC = ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

∑R = คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด โดยมีการกำหนดคะแนนผู้เชี่ยวชาญให้ดังนี้

ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร ดังนี้

+1 หมายถึง เนื้อหาหลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องตามที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่อาจตัดสินใจว่าเนื้อหาหลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องตามที่ต้องการวัดหรือไม่

-1 หมายถึง เนื้อหาหลักสูตรไม่สอดคล้องตามที่ต้องการวัด

โดยการประเมินความสอดคล้องโครงร่างหลักสูตร (IOC) มีเกณฑ์การยอมรับ 0.50 เป็นต้นไป

จากการประเมินผล IOC โครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรีเฮ้าส์บริษัท XYZจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริการ การพัฒนาหลักสูตร และการฝึกอบรมและพัฒนา พบว่ามีค่าความสอดคล้องเฉลี่ยทุกหัวข้ออยู่ที่ 1.00 ผ่านเกณฑ์การพิจารณาของค่า IOC (เกณฑ์การยอมรับ 0.50 เป็นต้นไป) จึงถือว่าเครื่องมือมีค่าความสอดคล้อง IOC ที่เหมาะสม แสดงว่าโครงร่างหลักสูตรที่จัดทำสามารถนำไปจัดหลักสูตรการอบรมใช้ได้จริง

สรุปผล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลจากการการทำสนทนากลุ่มจากผู้บริหาร ทั้งหมด 15 คน ที่ใช้เกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้บริหารระดับปั้งคับบัญชาทั้งหมด 15 คน แบ่งออกเป็นอายุงาน 2 ปีขึ้นไป 2 คน อายุงาน 3 ปีขึ้นไป 5 คน อายุงาน 4 ปีขึ้นไป 6 คน และอายุงาน 5 ปีขึ้นไป 2 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 จำนวน 7 คน ดำเนินการ วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 รูปแบบการสนทนาในห้องประชุม กลุ่มที่ 2 จำนวน 8 คน ดำเนินการ วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 รูปแบบการสนทนาแบบออนไลน์ผ่าน MS Team เนื่องจากผู้บริหารส่วนหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด โดยทั้ง 2 กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักจะมีตำแหน่งครบตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้และเป็นตัวแทนครบทุกภาคครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยใช้คำถามปลายเปิดสนทนากลุ่มในการแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงร่างหลักสูตรการพัฒนาทักษะการบริการให้กับพนักงาน ดังนี้

1. ผลการสร้างโครงร่างหลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรีเฮ้าส์ บริษัท XYZ ดังตาราง 1

ตาราง 1 หัวข้อการเรียนรู้ /ระยะเวลาในการเรียนรู้

หัวข้อเรียนที่ 1 ความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมในการบริการ เวลาในการอบรม 1 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1.ความหมายและความสำคัญของการบริการ 2.วิธีการสร้างการบริการที่ดี 3.วิธีการเตรียมความพร้อมในการบริการ	วิธีสอน 1. บรรยาย 2. เปิดวีดีโอยกตัวอย่างการบริการที่ดี 3. Workshop แบ่งกลุ่มระดมสมองพร้อม นำเสนอ	1. แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน (Pre-test) และ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์การประเมิน ผลสอบ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 10 คะแนน 3. คะแนนทำกิจกรรม Workshop 20 คะแนน **รวม 50 คะแนน**
หัวข้อเรียนที่ 2 การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ เวลาในการอบรม 1.5 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1.การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการเรื่องการแต่งหน้า การมอง การพูด การเดิน การเสิร์ฟอาหาร 2. มาตรฐานการแต่งกายที่ถูกต้องตามกฎระเบียบบริษัท	วิธีสอน 1. บรรยาย 2. เปิดวีดีโอการเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ 3. Workshop แบ่งกลุ่มการนำเสนอ และปฏิบัติรายบุคคล	1. แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน (Pre-test) และ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์การประเมิน ผลสอบ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 10 คะแนน 3. คะแนนทำกิจกรรม Workshop 20 คะแนน **รวม 50 คะแนน**
หัวข้อเรียนที่ 3 ความรู้เรื่องสินค้า การเสนอขายสินค้า (Plus sale) และมาตรฐานการส่งมอบสินค้า เวลาในการอบรม 1.5 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1.ความรู้เรื่องสินค้าจำหน่ายในร้านสาขา 2.การเสนอขายสินค้า (Plus sale) 3.มาตรฐานการส่งมอบสินค้า	วิธีสอน 1. บรรยาย 2. เปิดวีดีโอยกตัวอย่างการบริการที่ดี 3. Workshop อธิบายจุดเด่นของสินค้า รวมถึง การแสดงบทบาทสมมุติ(Role Play) การเสนอขายสินค้า (Plus sale) เครื่องดื่มและเบเกอรี่จากสินค้าที่กำหนดให้	1. แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน (Pre-test) และ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์การประเมิน ผลสอบ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 10 คะแนน 3. คะแนนทำกิจกรรม Workshop 20 คะแนน **รวม 50 คะแนน**

ตาราง 1 (ต่อ)

หัวข้อเรียนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า เวลาในการอบรม 1 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
1. ด้านความรู้ 2. ด้านทักษะ 3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1. ความรู้เกี่ยวกับความต้องการและการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า 2.หลักการสร้างต้นแบบ (Role Model) ในการส่งมอบการบริการที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า	วิธีสอน 1. บรรยาย 2. Workshop แบ่งกลุ่มการนำเสนอ และปฏิบัติรายบุคคล	1. แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน (Pre-test) และ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์การประเมิน ผลสอบ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 10 คะแนน 3. คะแนนทำกิจกรรม Workshop 20 คะแนน **รวม 50 คะแนน**
หัวข้อเรียนที่ 5 การแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียน (Call Complaint) เวลาในการอบรม 1 ชั่วโมง			
ผลลัพธ์การเรียนรู้	**สาระการเรียนรู้**	**กระบวนการเรียนรู้**	**การประเมินผล**
ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	1. ผลกระทบจากข้อร้องเรียนที่ส่งผลต่อธุรกิจ 2.แนวทางการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียน	วิธีสอน 1. บรรยาย 2. Workshop ให้ผู้เข้าอบรมทุกคนแสดงบทบาทสมมุติ (Role Play) - การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในแต่ละสถานการณ์ - การแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน โดยใช้กรณีศึกษา	1. แบบทดสอบความรู้ ก่อนเรียน(Pre-test) และ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์การประเมิน ผลสอบ หลังเรียน (Post-test) เกณฑ์ผ่าน ร้อยละ 80 จำนวน 5 ข้อ 20 คะแนน 2. ถาม-ตอบ ความรู้ที่เรียนระหว่างเรียน 10 คะแนน 3. คะแนนทำกิจกรรม Workshop 20 คะแนน **รวม 50 คะแนน**

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรี่เฮ้าส์บริษัท XYZ พบว่ามีเนื้อหาสำคัญที่มีความเหมาะสมเพื่อนำมาสร้างโครงสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. จากการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากข้อร้องเรียนของลูกค้า (Call Complaint) และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบริการจากร้านสาขารวมถึงการทำการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารสายปฏิบัติการระดับบังคับบัญชาจำนวน 15 คน โดยใช้ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มทั้งหมด 9 ประเด็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ประกอบการพิจารณาในการออกแบบโครงร่างหลักสูตรโดยมีหัวข้อ ดังนี้ 1) หัวข้อการเรียนรู้/พัฒนา 2) ระยะเวลาการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) วิธีการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนา 5) เครื่องมือ/การประเมิน และ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยเน้นการอบรมแบบห้องเรียนมีการเรียนรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เน้นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม การทำกิจกรรม การยกตัวอย่างกรณีศึกษา การกำหนด

บทบาทลดมุติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของสุชุมาลย์ หนกหลัง, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, และสุวิมล ว่องวาณิช (2564: 60-64) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์ความสอดคล้องและการพัฒนาหลักสูตร จะต้องมีการวางแผนการสร้างหลักสูตรโดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน จึงต้องมีการจัดการเรียนการสอนหรือมีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตรเพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพ สอดคล้องกับ วลิตา อุ่นเรือน (2564: 124-136) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้สอนต้องมุ่งเน้นจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน ผู้สอนมีบทบาทในการจัดระบบระเบียบการเรียนการสอนจัดโครงสร้างหรือกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานร่วมกัน กำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เป็นวิธีการเชิงรุกในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนา พิชิตปรีชา (2561: 46-49) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมคือการสร้างกระบวนการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนในการดำเนินการที่ชัดเจน หากการฝึกอบรมดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาบุคลากร และสอดคล้องกับแนวคิดของ Nayak (2018: 19-26) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของกลยุทธ์การเรียนรู้และการพัฒนาต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ กำลังเผชิญกับ การแข่งขันที่มีอัตราสูง ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรบุคคลต่อความสำเร็จและการเติบโตของธุรกิจ และดังนั้นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาขององค์กรอย่างมีกลยุทธ์มากขึ้น ตระหนักถึงความสำคัญของคนในองค์กร เพื่อความสำเร็จขององค์กรให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

2. เนื้อหาโครงร่างหลักสูตรให้ความสำคัญในเรื่องการบริการและการสร้างทักษะการบริการให้กับพนักงาน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องความสำคัญของการบริการและการเตรียมความพร้อมเรื่องการบริการ การเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับพนักงานบริการ ความรู้เรื่องสินค้า การเสนอขายสินค้า (Plus Sale) มาตรฐานการส่งมอบสินค้า และความรู้เกี่ยวกับความต้องการและการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า เนื่องจากนโยบายของผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริการว่า พนักงานเป็นส่วนสำคัญในการส่งมอบการบริการที่ดี สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร มีความรู้เกี่ยวกับสินค้าและบริการการเป็นอย่างดี สามารถสร้างฐานลูกค้าได้มากขึ้น ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายและกำไรที่มากขึ้นตามนโยบายและกลยุทธ์องค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของอามิร่า อารยสมัย, เมธินีวงศ์ วานิชรัมภากรณ์, และพนิต เข็มทอง (2563: 222-232) ได้กล่าวว่า การสร้าง Service Mindset คือ การสร้างจิตบริการของพนักงานที่ควรจะเป็นของการมีจิตบริการในการปฏิบัติงานบริการ 4 ด้านประกอบด้วย 1) ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาเป็นมิตร สื่อสารแบบกัลยาณมิตร 2) ดูแลลูกค้าดุจญาติมิตร 3) มุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ และ 4) พร้อมให้บริการแบบคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเพื่อเตรียมความพร้อมในงานบริการ ผู้วิจัยนำมากำหนดหัวข้อในการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการบริการของพนักงาน มุ่งเน้นการบริการที่สร้างความพึงพอใจและสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า และคุณภาพของการบริการ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์หลังจากที่ผู้ใช้บริการได้รับไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสะดวกสบาย การติดต่อสื่อสารมีความเข้าใจง่าย ขั้นตอนการบริการไม่ยุ่งยากซ้ำซ้อน พนักงานที่ให้บริการต้องมีความรู้และทักษะในงานมีความเป็นมืออาชีพ สุภาพมีมารยาท มีบุคลิกภาพที่ดี มีการตอบสนองต่อความคาดหวังต่อผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี

3. ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะของพนักงาน ด้านการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียน (Call Complaint) พนักงานจึงควรมีความรู้และทักษะในด้านการแก้ไขปัญหาสถานการณ์เฉพาะหน้าและแนวทางรับมือปัญหาข้อร้องเรียนเพราะพนักงานคือบุคคลที่ต้องให้บริการลูกค้าโดยตรง ต้องรู้วิธีการและแนวทางในการแก้ไขและหาแนวทางป้องกันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดติยาภรณ์ สอนธรรม (2565: 12-21) ได้กล่าวว่า ศักยภาพพนักงานจำเป็นต้องมีศักยภาพ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ สิ่งจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ไม่มีข้อผิดพลาดและมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงถ่ายทอดความรู้ลงสู่การกระทำหรือการปฏิบัติ และ 3) ทัศนคติ มุมมองที่มองเห็นต่อเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ได้ พนักงานที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และทัศนคติที่ดี สามารถรองรับความก้าวหน้าของธุรกิจได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินไปได้ตามเป้าหมายหรือกลยุทธ์ที่วางไว้ พนักงานที่ทำหน้าที่การบริการต้องปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ครบถ้วน เพียงพอ สม่ำเสมอ มีมาตรฐานในการให้บริการ

ดังนั้นพนักงานทุกระดับโดยเฉพาะพนักงานบริการจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะต้องสร้างความประทับใจให้กับผู้เข้ามาใช้บริการ การที่พนักงานขาดจิตสำนึกในการให้บริการ เช่น ไม่กล่าวคำทักทาย ไม่ให้การต้อนรับ ไม่ให้ความช่วยเหลือ ขาดความรู้เกี่ยวสินค้าและบริการ ลูกค้าก็จะเกิดความไม่พึงพอใจและอาจถึงขั้นร้องเรียนเข้ามาหรือนำไปโพสต์ลงสื่อสังคมออนไลน์อื่น ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อองค์กร การสร้างวัฒนธรรมการบริการให้กับพนักงานจึงมีความสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ให้แก่ลูกค้าเช่นกัน การสร้างการบริการที่เป็นมิตร (Hospitality Culture) การให้ความรัก (Compassion) การให้บริการประหนึ่งคนในครอบครัว การปรารถนาดีโดยการให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูล มุ่งที่จะให้บริการโดยไม่ต้องร้องขอจากการสังเกตและสนใจต่อคนรอบข้าง การเอาใจใส่หรือใส่ใจคือ การใส่ใจลูกค้า เพื่อนร่วมธุรกิจและคนในองค์กรมีจิตวิญญาณแห่งการต้อนรับ การส่งมอบความสุขทำให้เกิดการให้บริการด้วยใจเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุด และการทำให้ทุกสิ่งเกิดขึ้นได้สำหรับผู้รับ การพยายามให้บริการอย่างเป็นมาตรฐานและในขณะเดียวกันนั้นสามารถประนีประนอมหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง บริการด้วยความตั้งใจ มีความจริงใจต่อลูกค้าและการให้บริการอย่างทันท่วงที และให้บริการตอบรับกับความคาดหวังของลูกค้า โดยลูกค้าสร้างความคาดหวังจากประสบการณ์ซื้อที่ผ่านมาจากคำแนะนำของเพื่อน จากสื่อโฆษณาจากข่าวสารของคู่แข่ง และจากคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ ถ้านักการตลาดให้ความหวังแก่ลูกค้าไว้สูง ลูกค้าอาจผิดหวัง แต่ถ้ากำหนดเอาไว้ต่ำก็ทำให้ไม่เป็นที่ดึงดูดใจได้สอดคล้องกับ ภาวิณี ทองแย้ม (2560: 221-223) ได้เสนอแนวคิดการบริการ (Service) มีความหมายถึงเป็นการปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือ ส่งผลให้เกิดความสะดวกสบาย และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับประโยชน์หรือความสะดวกสบายนั้น ๆ การบริการคือกิจกรรมที่ไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้ ระบบการทำงานของการให้บริการก็คือการอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาให้ลูกค้า คืออะไรก็ตามที่เราได้ทำให้กับลูกค้าเพื่อให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดี ซึ่งลูกค้าแต่ละคนต่างมีความคาดหวังในการรับบริการจากผู้ให้บริการ ดังนั้นผู้ให้บริการต้องเข้าใจลูกค้าและให้บริการในสิ่งที่ลูกค้าต้องการให้ดีที่สุด สอดคล้องกับ Groonroos (1988: 10-12) ได้กล่าวว่า การให้ความสำคัญของการให้บริการที่ดีและประทับใจให้กับลูกค้า ซึ่งรวมถึงการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าอย่างมีคุณภาพ การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ การให้บริการด้วยความเร็วและความสะดวกสบาย และการแก้ไขปัญหาให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจ ความสำคัญของคุณภาพในการให้บริการ และสอดคล้องกับ Barbara and Vincent (2013: 11-17) ได้กล่าวว่าความพึงพอใจและความคาดหวังนั้นคือความน่าจะเป็นที่ผู้บริโภคกำหนดว่าเหตุการณ์เชิงบวกและเชิงลบจะเกิดขึ้นหากผู้บริโภคมี "พฤติกรรมบางอย่าง" ในทางตรงกันข้าม ความคาดหวังนั้นถูกมองว่าเป็นความปรารถนาหรือสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการ กล่าวคือ สิ่งที่ผู้บริโภครู้สึกว่าผู้ให้บริการควรเสนอมากกว่าที่จะเสนอให้ ความคาดหวังหรือสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการนั้นจะได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

หลักสูตรพัฒนาทักษะการบริการสำหรับพนักงานร้านกาแฟสดและเบเกอรีเฮ้าส์บริษัท XYZ นำไปใช้ได้ ดังนี้

1.1 จัดอบรมให้พนักงานสายปฏิบัติการทุกระดับ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะด้านการบริการสามารถนำประโยชน์จากการอบรมไปปฏิบัติในการส่งมอบการบริการที่ดีและเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกร้านสาขา ส่งมอบการบริการที่สร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ส่งผลให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการที่ร้าน

1.2 ผู้บริหารสามารถนำไปกำหนดนโยบาย โดยใช้การบริการในการขับเคลื่อนธุรกิจ ถ้าองค์กรมีพนักงานที่มีศักยภาพด้านการบริการที่ดี สร้างความประทับใจให้กับลูกค้าส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร มีผลต่อยอดขาย กำไร ได้ตามเป้าหมายและกลยุทธ์ขององค์กรและการเติบโตขององค์กรที่ยั่งยืน

1.3 การจัดหาวิทยากรต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริการ และต้องลงศึกษาในสถานที่จริงเพื่อจะได้มีความเข้าใจและสามารถสื่อสารกับผู้เข้าอบรมได้อย่างชัดเจน

1.4 การประเมินพฤติกรรมของผู้ได้รับการอบรมหลังจากการฝึกอบรม ต้องมีการประเมินจากหัวหน้างานเพื่อให้เห็นว่าการอบรมส่งผลให้ให้มีการปฏิบัติงานดีขึ้นเป็นตัวอย่างที่ดี มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดี ส่งผลต่อการบริการที่ร้านสาขาอย่างไร

1.5 งานวิจัยนี้สามารถนำไปให้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรอื่น ๆ ได้ ส่งผลให้มีการสร้างหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อหาความต้องการในการฝึกอบรม โดยเพิ่มกลุ่มเป้าหมายในการทำสนทนากลุ่มเป็นพนักงานระดับสายปฏิบัติการ เพื่อจะได้ข้อมูลสำหรับการจัดทำโครงร่างหลักสูตรจากผู้ปฏิบัติงานจริงและเพิ่มการสัมภาษณ์ลูกค้าเพื่อค้นหาการบริการที่ตรงต่อความต้องการของลูกค้า

2.2 การประเมินพฤติกรรมของผู้ได้รับการอบรมหลังจากการฝึกอบรม นอกจากจะมีการประเมินจากหัวหน้างาน ควรเพิ่มการประเมินจากเพื่อนร่วมงานและลูกค้าเพื่อให้เห็นว่าการอบรมส่งผลให้ให้มีการปฏิบัติงานดีขึ้น เป็นตัวอย่างที่ดี ส่งผลต่อการบริการที่ร้านสาขาอย่างไร เพื่อจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของธุรกิจ สามารถตอบโจทย์บริบทขององค์กร

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ จากที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร. ชุติเนตร ปัวเผือน อาจารย์ ดร. นิธิภัทร กมลสุข และ ผศ. ดร.ธนาสิทธิ์ เพิ่มเพียร ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่กรุณาให้เกียรติเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งอบรมสั่งสอน ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ และให้ข้อแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต อาจารย์ประจำวิชา อาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ตลอดการศึกษานี้

บริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ที่เปิดโอกาส ส่งเสริม ให้การสนับสนุน มอบทุนการศึกษาในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ครั้งนี้

ผู้บริหารในหน่วยงาน ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือในการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นที่มาของข้อมูลที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้

บิดา มารดา พี่สาว และครอบครัว ที่คอยอบรมเลี้ยงดู ช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษา ครั้งนี้ด้วยกำลังใจ ความรัก ความอบอุ่น และคำแนะนำที่ดีเสมอมา

เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมรุ่น POS 12 เพื่อนร่วมงานที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจความรัก ความอบอุ่น ความผูกพันและคำแนะนำที่ดีเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

ดติยาภรณ์ ลอนธรรม. (2565). *การศึกษาสมรรถนะการให้บริการด้วยจิตบริการแบบไทยในตนของพนักงานในโรงแรมในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและจิตบริการ. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ภาวินี ทองแย้ม. (2560). ความสำคัญของคุณภาพการบริการต่อความสำเร็จของธุรกิจ. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 18(1), 221-223

รัตนา พิชิตปรีชา. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี ปทุมวัน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ราชกิจจานุเบกษา. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf

รุ่งทิพย์ นิลพัท. (2561). *คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการโรงพยาบาล เปาไลวังสัต.* การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วลิดา อุ่นเรือน (2564). การเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล สำหรับผู้เรียน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 8(2), 124-136.

สิริมา อินทวงศ์. (2566). *สรุปผลการปฏิบัติงานประจำเดือน รายงานข้อร้องเรียน (Call Complaint) ของร้านสาขาครั้งที่ 3.* วันที่ 22 พฤศจิกายน 2566 ห้องประชุมอาคารเอนกประสงค์:บริษัท XYZ. 3-4.

สุชุมาลย์ หนกหลัง, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และสุวิมล ว่องวาณิช. (2564). การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรและวิทยานิพนธ์สาขาวิจัยการศึกษาของประเทศไทย. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*, 34(1), 60-64.

สุดารัตน์ จงบูรณสิทธิ์. (2562). การใช้รูปแบบการสอน ADDIE Model เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21. *รายงานฉบับสมบูรณ์สืบเนื่องจาก การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ 2.* วันที่ 5-6 ธันวาคม 2562 หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา: คณะมนุษยศาสตร์และสังสมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 670-671.

อามิร่า อารยสมัย, เมธินีวงศ์ วานิชรัมภกานรณ์ และพนิต เข็มทอง. (2563). การพัฒนาหลักสูตฝึกอบรมเรื่องการบริการด้วยใจเพื่อเสริมสร้างจิตบริการในการให้บริการของพนักงาน บริษัทอินโนเวชั่นเทคโนโลยีจำกัด. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 35(2), 222-232.

Barbara, R. L. and Vincent, W. M. (2013). Defining and Measuring the Quality of Customer Service. *Marketing Intelligence & Planning journal* MCB UP Ltd, 8(6), 11-17.

Branson, R. K. (1975). Interservice procedure for instruction systems development: Executive summary and model. Tallahassee, FL: Center for Education Technology, Florida State University.

Gronroos, C. (1988). Service quality: The six criteria of good service quality. Review of Business, 8(3), 10-12.

Nayak, S. (2018). Impact of Learning and Development Strategy on Organizational Performance. *International Journal of Business Management & Research (IJBMR)*, 8(1), 19-26.

ปัจจัยในการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

Factors Enhancing the Performance of Cosmetic Sales Staff in Bang Kapi District

Received: 10 มิ.ย. 2567
Revised: 25 พ.ย. 2567
Accepted: 27 พ.ย. 2567

ภณิดา โพธิ์เกษม[1], ธารกมล ฐานะชาลา[2], อัศวิน เสนีชัย[3], ชุติมา เกสุษา[4] และ พัทธีรา จิรอุดมสาโรจน์[5]
Panida Phokasem[1], Tankamon Tanachala[2], Atsavin Saneecha[3], chutima ketsa[4] and Phatteera Jiraudomsarod[5]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายและการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในเขตบางกะปิ โดยมีประชากรเป็นพนักงานฝ่ายขายของบริษัทเอกชนในเขตบางกะปิ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติ ไคสแควร์ χ^2 ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในบริษัทเอกชนในเขตบางกะปิเป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 25-30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 20,000-25,000 บาท มีสถานภาพโสด และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ในช่วง 2-4 ปี ในส่วนของสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในบริษัทเอกชนในเขตบางกะปิทั้งหมดอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านที่ตรวจสอบ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ, ด้านแรงจูงใจในการทำงาน/เจตคติ ด้านความรู้, ด้านทักษะ, และด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ในส่วนของปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานพบว่ามีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์, ด้านความสุขในการทำงาน และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง พบว่าพนักงานที่มีปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นพนักงานที่มีปัจจัยด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานจะมี

[1] อาจารย์ประจำสาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล:Panida2537.pp@gmail.com
[2] อาจารย์ประจำสาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล: tankamon.tan@gmail.com
[3] อาจารย์ประจำสาขาการจัดการโลจิสติกส์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล: atsavin555@hotmail.com
[4] อาจารย์ประจำสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล:
[5] อาจารย์ประจำบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ อีเมล: Phatteera.n@gmail.com
[1] Instructor Majoring in Logistics Management, Faculty of Science and Technology, Bangkok Suvarnabhumi University, Email: Panida2537.pp@gmail.com
[2] Instructor Majoring in Logistics Management, Faculty of Science and Technology, Bangkok Suvarnabhumi University, Email: tankamon.tan@gmail.com
[3] Bangkok Suvarnabhumi University does not have a Faculty of Business Administration or a Master of Business Administration program in Logistics Management, Email: atsavin555@hotmail.com
[4] Bangkok Suvarnabhumi University does not have a Faculty of Science and Technology or a Department of Information Technology and Digital Innovation, Email: naruk_nj@hotmail.com
[5] Bangkok Suvarnabhumi University does not have a Faculty of Business Administration or a Master of Business Administration program in Accounting, Email: Phatteera.n@gmail.com

สัดส่วนของผู้ที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติต่ำมากกว่าด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในเขตบางกะปิ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, พนักงาน, เครื่องสำอาง

Abstract

This study aimed to examine the performance levels of cosmetic sales staff and investigate the factors associated with their job performance in the Bang Kapi district. The population consisted of 100 sales representatives from private companies in Bang Kapi. Data were collected by questionnaires and analyzed using the chi-square statistical method to test the research hypotheses.

The study found that the majority of cosmetic sales staff in private companies in Bang Kapi were female, aged between 25 and 30, held a bachelor's degree, earned a monthly income of 20,000 - 25,000 baht, was single, and had a work tenure of 2 to 4 years. Regarding job performance, the overall competency level of the sales staff was rated high. The assessed dimensions included personality, work motivation/ attitudes, knowledge, skills, and self-perception. The study identified three factors that contributed to enhancing job performance: creativity, job satisfaction, and work-life balance. However, the hypothesis testing revealed that these factors wee not significantly associated with job performance. Sales staff with varying performance-enhancing factors exhibited similar performance levels, except for those with work-life balance as a core factor, who showed a higher proportion of low performance compared to other groups. Nonetheless, it implies that performance-enhancing factors are not significantly related to the job performance of cosmetic sales staff in Bang Kapi.

Keywords: Performance, Staff, Cosmetic

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทและหน้าที่ของฝ่ายขายทุกตำแหน่งจะเจอกับความท้าทายและอุปสรรคในกระบวนการขาย จะมีทั้งปัญหาเล็ก ๆ ไปจนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำ ส่งผลกระทบต่อการทำงานและยอดขาย และผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการในทีมขายซึ่งก็คือผู้จัดการฝ่ายขายหรือองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องมองหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ การมีบุคลากร หรือ ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในงานนั้น ๆ พร้อมหมั่นพัฒนาทักษะความสามารถของทีมงาน สามารถรักษาทีมงานที่มีคุณภาพได้ จะเป็นการสร้างจุดแข็งให้กับธุรกิจ (รัตนชัย ม่วงงาม, 2560: 1) ในฐานะผู้จัดการฝ่ายขายหรือองค์กรย่อมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของพนักงานทั้งการสร้างเสริมทักษะ และการสร้างแรงจูงใจซึ่งการสร้างแรงจูงใจไม่เพียงแต่ปัจจัยภายนอก อย่างของรางวัลเพียงเท่านั้น แต่ยังต้องสร้างแรงบันดาลใจเพื่อขับเคลื่อนพนักงานอีกด้วย ผู้จัดการฝ่ายขายหรือองค์กรควรมีปฏิสัมพันธ์กับทีมขายอย่างสม่ำเสมอ เช่น สอบถามพนักงานฝ่ายขายว่าอยากให้องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และสร้างความไว้วางใจให้กับทีมให้รู้สึกพึ่งพาได้ สถานการณ์และปัญหาการทำงานต่าง ๆ ที่ไม่สามารถรับมือได้ และทำความเข้าใจว่าพนักงานทุกคนมีเป้าหมายชีวิต และอาชีพอย่างไรบ้าง การสร้างแรงจูงใจในการทำงานยุคปรกติใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจคือ การให้คุณค่า ความไว้วางใจ ความยุติธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาตนเอง ซึ่งองค์กรควรนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้พนักงานมีความพึงพอใจและมีประสิทธิภาพในการทำงาน (บุรินทรวรวิทย์, 2565: 3) พนักงานสามารถทำได้จริง และได้รับ

รางวัลที่เหมาะสมหากไปถึง ตัวชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของงาน และพนักงานมีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง สามารถหาทางออกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

นอกจากการแก้ไขปัญหาในกระบวนการทำงานของฝ่ายขายแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้จัดการฝ่ายขายหรือองค์กรควรให้ความสำคัญไม่แพ้กันคือการสร้างแรงจูงใจในการทำงานและดึงศักยภาพของพนักงานออกมาอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ เพราะในแต่ละวันพนักงานอาจพบกับสถานการณ์และปัญหาต่าง ๆ บางครั้งอาจทำให้พนักงานรู้สึกท้อใจหรือสูญเสียแรงจูงใจในการทำงาน จึงสำคัญที่ผู้จัดการจะสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนและท้าทายพนักงานให้พัฒนาตนเอง และให้การตอบรับที่ดีต่อความสำเร็จของพนักงาน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ระบบและโปรแกรมการตรวจสอบผลงาน เช่น การตั้งเป้าหมายและการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงานได้ การสร้างแรงจูงใจและมองเห็นความคาดหวังในการพัฒนาอาจช่วยให้พนักงานมีสมรรถนะที่ดีขึ้นและมีส่วนร่วมในการสร้างยอดขายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการฝ่ายขายของบริษัทเครื่องสำอางในเขตบางกะปิ ปัญหาที่พบคือพนักงานขายไม่เพียงพอต่อจุดขายทำให้ต้องทำงานเวลาเพิ่มขึ้น 1-3 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งส่งผลให้พนักงานไม่ได้พักผ่อนเพียงพอและสมรรถนะในการทำงานลดลง เพื่อแก้ไขปัญหานี้ บริษัทได้เปิดรับสมัครพนักงานขายเพิ่มเพื่อประจำที่จุดขายให้เพียงพอต่อลูกค้า และปรับวันหยุดประจำสัปดาห์ให้เพิ่มขึ้นจาก 1 วันเป็น 2 วันเพื่อให้พนักงานได้เวลาพักผ่อนเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมให้กับพนักงานฝ่ายขายใหม่เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการขายสินค้า และการวัดประสิทธิภาพของทักษะความรู้ และความสามารถในการขายสินค้าโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในเขตบางกะปิ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีสมรรถนะในการทำงาน และแนวคิดของวิทย์ เทียงบุรณธรรม (2541) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล 2) ด้านปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะ โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ จำนวน 100 คน ซึ่งการวิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ประกอบด้วยพนักงานในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ 1) Senior Area Manager 4 คน 2) Area Manager 13 คน 3) Local Area Manager 7 คน 4) Branch Manager 19 คน 5) Beauty Expert 57 คน รวม 100 คน จากบริษัทกลุ่มตัวอย่างสำนักงานใหญ่ โดยทำการแจกแบบสอบถามให้กับพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยหลังจากนั้นทำการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire)

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีจำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้และ ประสบการณ์ ลักษณะแบบการตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงาน จำนวนข้อคำถาม 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสุขในการทำงาน 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ และ3) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และ ด้านแรงใจและเจตคติ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิดที่ให้อิสระในการเสนอความคิดเห็น จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พบว่า แต่ละข้อคำถามได้ค่า IOC เกิน 0.5 และทำการแจกแบบสอบถามอีก 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งได้เท่ากับ .870 ซึ่งมากกว่า 0.7 ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานฝ่ายขาย

3.2 เตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนพนักงาน ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด คือ 100 คน แล้วรวบรวมให้ครบถ้วน

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม

3.4 คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอนุมาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่มาจากข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ใช้สถิติไคสแควร์ x^2 ในการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

เกณฑ์การแปรค่าเฉลี่ย ระดับของสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงาน

4.21 – 5.00 มีสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20 มีสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับมาก
2.61 – 3.40 มีสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60 มีสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80 มีสรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

1. การศึกษาระดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

พนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ มีปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานทั้งภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงอันดับปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.42) ด้านความสุขในการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.70) และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ($\bar{X}$ = 3.40)

2. การศึกษาปัจจัยที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงอันดับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล และด้านแรงจูงใจในการทำงาน/ เจตคติ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

สมรรถนะในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรู้ (Knowledge)	4.06	0.767	มาก
2. ด้านทักษะ (Skill)	3.70	0.867	มาก
3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self – image)	3.40	0.934	ปานกลาง
4. ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits)	4.68	0.398	มากที่สุด
5. ด้านแรงจูงใจ และ เจตคติ (Motives and Attitude)	4.63	0.583	มากที่สุด
รวม	4.27	0.397	มากที่สุด

จากตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวม พนักงานฝ่ายขายมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.397) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ 5 ด้านแรงจูงใจ และ เจตคติ ($\bar{X}$ = 4.63) ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล ($\bar{X}$ = 4.68) แสดงให้เห็นว่าพนักงานมี

แรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน รวมถึงมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงานขาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญและพัฒนาเพิ่มเติม คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ($\bar{X}$ = 3.40) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง อาจมีการอบรมหรือกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพนักงาน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิที่มีปัจจัยส่วนบุคคลในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ด้านสถานภาพ ด้านการศึกษาและด้านรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง และยังพบว่าพนักงานที่มีปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ยกเว้นพนักงานที่มีปัจจัยด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติต่ำ มากกว่าด้านอื่น ๆ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ ดังตาราง 2

ตาราง 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล / ปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะ	Chi-square	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
เพศ	0.206	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	0.077	ไม่มีความสัมพันธ์
สถานภาพ	0.025	มีความสัมพันธ์
การศึกษา	0.000	มีความสัมพันธ์
รายได้ต่อเดือน	0.000	มีความสัมพันธ์
ประสบการณ์	0.417	ไม่มีความสัมพันธ์
ด้านความสุขในการทำงาน	0.851	ไม่มีความสัมพันธ์
ด้านความคิดสร้างสรรค์	0.246	ไม่มีความสัมพันธ์
ด้านความสุขสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	0.943	ไม่มีความสัมพันธ์

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลบางอย่าง เช่น สถานภาพสมรส การศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ และปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะ ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับปัจจัยเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางดังตาราง 2 เขตบางกะปิ

1.1 ด้านความสุขในการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางในเขตบางกะปิ มีความสุขในการทำงาน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้างาน มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง ฯลฯ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Locke, 1969) ที่กล่าวว่า ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน และงานวิจัยของ Judge et al. (2001) ที่พบว่า ความสุขในการทำงานสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นในการทำงาน

1.2 ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยรองลงมา แสดงว่าพนักงานมีระดับความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานสูง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการได้รับการส่งเสริมให้คิดค้น มีอิสระในการทำงาน มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ฯลฯ ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับพนักงานขาย เพราะช่วยให้สามารถนำเสนอสินค้า แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amabile (1996) ที่ศึกษาเรื่อง "Creativity in Context" พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เกิดขึ้นจากพรสวรรค์เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากปัจจัยแวดล้อม และองค์ประกอบภายใน 3 ประการ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ (Expertise): ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในงานที่ทำ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking Skills): ความสามารถในการคิดนอกกรอบ มองหาแนวทางใหม่ๆ และแก้ปัญหาอย่างยืดหยุ่น แรงจูงใจ (Motivation): ความสนใจ ความกระตือรือร้น และความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยเฉพาะแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ที่เกิดจากความรัก ความชอบ และความท้าทายในงาน มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์มากกว่าแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เช่น เงิน รางวัล

1.3 ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะยังอยู่ในระดับมาก แต่แสดงให้เห็นว่าพนักงานอาจเผชิญกับความเครียดจากการทำงาน หรือมีเวลาส่วนตัวไม่เพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซู แคมป์เบลล์ คลาร์ก Clark (2000) ที่ศึกษาเรื่อง "Work/family border theory: a new theory of work/family balance" ได้นำเสนอทฤษฎีเส้นแบ่งระหว่างงานกับครอบครัว (Work/ family border theory) ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ และการแทรกแซงซึ่งกันและกันระหว่างบทบาทในชีวิตการทำงาน และบทบาทในครอบครัว โดย Clark เน้นย้ำถึงความสำคัญของการบริหารจัดการเส้นแบ่งระหว่างงานกับครอบครัว เพื่อสร้างสมดุล และป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเครียด ความขัดแย้งในบทบาท และปัญหาสุขภาพ

2. ปัจจัยที่เสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร เขตบางกะปิ

2.1 ด้านความรู้

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ ด้านความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือการใช้ความรู้รอบด้านที่มีอยู่จัดการกับปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของ แมคเคลีแลนด์ McClelland (1973, P: 2) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะที่ดีของบุคคล (excellent performer) ในองค์การกับระดับทักษะความรู้ ความสามารถ การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพ ยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ หรือสมรรถนะของ บุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมาได้

2.2 ด้านทักษะ

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางของเขตบางกะปิ ด้านทักษะภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือมีทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์การใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานการใช้ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าใช้ทักษะที่มีอยู่ในการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเทพ สุวรรณภูษาภรณ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องพนักงานขายที่มีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ สามารถให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ

2.3 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเองภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือทัศนคติต่องานที่ทำ ทัศนคติต่อผู้บังคับบัญชา และทัศนคติผู้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ

ผลงานวิจัยของ จิราพร ถนอมกิติ (2566) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยสมรรถนะของหัวหน้างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน(Work From Home)ของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครสมรรถนะในการสื่อสารของหัวหน้างานและสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้างาน หากหัวหน้างานมีสมรรถนะในการสื่อสารที่ชัดเจน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะสามารถเข้าใจในสิ่งที่หัวหน้าต้องการ เกิดความราบรื่นและสามารถทำงานได้อย่างประสิทธิภาพ ในด้านสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวแต่ละบุคคลเมื่อหัวหน้าที่มีไหวพริบดีสามารถวางกลยุทธ์ในการทำงานได้ทั้งระบบองค์กร ทีมงานและตนเอง ก็เป็นสิ่งที่ทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 ด้านบุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ ด้านบุคลิกประจำตัว ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด คือบุคลิกภาพของพนักงานการควบคุมอารมณ์และความกระตือรือร้นการทำงานมีใจบริการเต็มที่เมื่อลูกค้าพบปัญหาสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิราพร ถนอมกิติ (2566) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยสมรรถนะของหัวหน้างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน(Work From Home)ของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครโดยพบว่ามีจำนวน 2 ปัจจัยที่ส่งผลได้แก่สมรรถนะในการสื่อการของหัวหน้างานและสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ของหัวหน้างาน หากหัวหน้างานมีสมรรถนะในการสื่อสารที่ชัดเจน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะสามารถเข้าใจในสิ่งที่หัวหน้าต้องการ เกิดความราบรื่นและสามารถทำงานได้อย่างประสิทธิภาพ ในด้านสมรรถนะเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นคุณลักษณะประจำตัวแต่ละบุคคลเมื่อหัวหน้าที่มีไหวพริบดีสามารถวางกลยุทธ์ในการทำงานได้ทั้งระบบองค์กร ทีมงานและตนเอง ก็เป็นสิ่งที่ทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริการควรตระหนักถึงการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพหัวหน้างาน การพัฒนาทักษะ เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน

2.5 ด้านแรงจูงใจและเจตคติ

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ ด้านแรงจูงใจในการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด คือเงินเดือนและสวัสดิการที่ได้รับความก้าวหน้าในการทำงานและการได้รับความยกย่องชมเชย

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอางเขตบางกะปิ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดูบัวส์,รือธเวลล์ (Dubois, Rothwell, 2004) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรมีคุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะ นิสัยส่วนกระทำบุคคล ตลอดจนรูปแบบ ความคิดและวิธีการคิด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน โดยจะดูในด้านการสร้างสมดุลในชีวิตเพื่อเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานและเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานต่อไป

1.2 ควรส่งเสริมนโยบายด้านการสร้างแรงจูงใจในเรื่องของสวัสดิการ การให้รางวัลแก่พนักงานอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่และประชากรการวิจัย ดังนั้นเพื่อให้เกิดข้อแตกต่างควรทำการศึกษาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงาน ควรมีการศึกษาด้านสมรรถนะในหน่วยงานด้านอื่นขององค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน

การทำงานของพนักงานนอกจากนี้ควรศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานของฝ่ายอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำมาพัฒนาการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้ดียิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

จิราพร ฉนอมกิตติ. (2566). *ปัจจัยสมรรถนะของหัวหน้างานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในการทำงานที่บ้าน (Work From Home) ของพนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุรินทรวรวิทย์ พ่วนอุ่ย. (2565). แรงจูงใจในการทำงานในยุคปรกติใหม่. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 15(1), 1820-1832.

รัตนชัย ม่วงงาม. (2560). *10 วิธีทำธุรกิจรับเหมาก่อสร้างแบบมีกำไร.* สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก https://www.thaismescenter.com

วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. (2541). *การจัดการสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

วรเทพ สุวรรณภูษาภรณ. (2563). ความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางของลูกค้าในประเทศไทยผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารรัชต์ภาคย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร มหาวิทยาลัยรัชต์ภาคย์*, 18(57), 363-378.

Amabile, T. M. (1996). Creativity and innovation in organizations. *Harvard Business School Background Note*, 396(239), 1-17.

Clark, S. C. (2000). Work/family border theory: a new theory of work/family balance. *Human Relations*, 53(6), 747-770.

Judge, T. A., Thoresen, C. J., Bono, J. E and Patton, G. K. (2001). The job satisfaction–job performance relationship: A qualitative and quantitative review. *Psychological Bulletin*, 127(3), 376–407. https://doi.org/10.1037/0033-2909.127.3.376

McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.

Locke, E. A. (1969). What is job satisfaction?. Organizational *Behavior and Human Performance*, 4(4), 309-336.

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Development a Model to create Professional Learning Community of Thai Language Teachers to Improve Critical Reading Skills of Lower Secondary School Level in Schools Under Secondary Educational Service Area Office Roi Et

Received: 27 ก.ค. 2566
Revised: 2 ธ.ค. 2566
Accepted: 6 ธ.ค. 2566

พิมพิกา ศรีเกื้อกลิ่น[1] และ วิชิต คำมันตะคุณ[2]
Pimpika Srikuakkin[1] and Wichit Khummantakhun[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) สร้างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3)ศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้การวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 4 ระยะคือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครู จำนวน 12 คน และครูผู้สอนภาษาไทยซึ่งให้ข้อมูล สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 110 คน 2) สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน และ 4) ประเมินรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ และผลการประเมินรูปแบบโดยรวม มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการใช้รูปแบบ พบว่า คุณภาพของแผนการจัด การเรียนรู้ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยรวมมีผลการประเมินมากที่สุด ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบโดยรวมมากที่สุด ความพึงพอใจของนักเรียน

[1] *นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: pimpika450@gmail.com*

[2] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: wichit.rerut@gmail.com*

[1] *Doctor of Philosophy Program Student in Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: pimpika450@gmail.com*

[2] *Assistant Professor in Educational Administration, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University, Email: wichit.rerut@gmail.com*

ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมมากที่สุด และ 4) รูปแบบมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, ครูผู้สอนภาษาไทย, ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์

Abstract

This research aimed: 1) to investigate existing situations and desirable situations of learning management to develop critical reading skills of Thai language teachers at lower secondary school Level; 2) to develop a model of creating professional learning community of Thai language teachers to improve critical reading skills of lower secondary school level; 3) to explore the results of implementation of the model to create professional learning community of Thai language teachers to improve critical reading skills of lower secondary school level; and 4) to evaluate the model to create professional learning community of Thai language teachers to improve critical reading skills of lower secondary school level. The research and development were employed, which divided into four phases: 1) investigate existing situations and desirable situations of learning management to develop critical reading skills of Thai language teachers. The Informants consists of 10 school administrators and 12 teachers, and 110 Thai language teachers, who were respond to the existing and desirable situations; 2) develop a model of creating professional learning community of Thai language teachers. The informants were 20 experts. 3) explore the results of the model implementation. The informants were 12 target group of teachers; and 4) evaluate the model by 12 target group of teachers. The research instruments were interview form, questionnaire, and evaluation form. Statistics used were mean, and standard deviation. The research results were: 1) the existing situations of learning management to develop critical reading skills in overall was at a medium level, while desirable situations were at a high level; 2) a model of creating professional learning community consists of 6 elements as follows: rationale, objectives, process of professional learning community, process of learning, measurement and evaluation, and conditions of success. The model evaluation overall was at the highest level in aspect of propriety and feasibility; 3) The model implementation shown that the quality of learning management plan, and competency of learning management in overall was at the highest level. Teachers' satisfaction toward the model was at the highest level. Students' satisfaction toward learning management in overall was at the highest level; and 4) The model of professional learning community of Thai language teachers was at the highest level in the aspect of usefulness, feasibility, propriety, and accuracy.

Keywords: Professional learning community, Thai language teacher, Critical reading Skill

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงของความรู้ กระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีทำให้ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งความรู้ องค์การต่าง ๆ มีความต้องการแรงงานที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพ คือ ทักษะ ชีวิตและการทำงานทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สถานศึกษา จึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่พร้อมจะปรับเปลี่ยนความรู้และทักษะขององค์การให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ยึดติดกับความรู้และวิธีการแบบเดิม องค์การจึงต้องมีการเสาะแสวงหาความรู้ที่สำคัญสำหรับพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงาน และจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและการเรียนรู้ของบุคลากรโดยถือว่าการเรียนรู้ต้องเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงาน (เชิดทอง ศิริแสงเลิศ, 2561: 1-9) การเรียนรู้ขององค์การในศตวรรษที่ 21 ถือว่าทักษะในการเรียนรู้มีความสำคัญ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนทุกระดับชั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เพื่อให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ความรู้ในวิชาแกนที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน และภาษาที่สำคัญของโลก วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง ศิลปะ การมีจิตสำนึกที่ดีต่อโลกและสิ่งแวดล้อม และการดูแล สุขภาพควบคู่กันไป ทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ทักษะการคิดขั้นสูงและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ กันทำงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับคนต่างวัฒนธรรมและมีวิถีชีวิตที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี (เชิดทอง ศิริแสงเลิศ, 2561: 10; วัชรา เล่าเรียนดี ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์, 2560: 15-18)

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ 2 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะ 3Rs8Cs และเป้าหมายของการจัด การศึกษา (Aspirations) 5 ประการ ได้แก่ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียมกัน (Equity) 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีด ความสามารถตามศักยภาพ (Quality) 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษา ที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) และ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 15-16) สอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีกลยุทธ์การพัฒนา คือ 1) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนเป็นรายบุคคลมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ (Career Education) 2) พัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรัก ในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองของชาติ และพลเมืองโลกที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม 3) พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศด้านวิชาการ นำไปสู่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 4) พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตมีสุขภาวะที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 5) การจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง 6) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และ 7) ส่งเสริมสนับสนุน ให้สถานศึกษานำ Digital Technology มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสมรรถนะ ความต้องการ และความถนัด สร้างสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561:

6-18) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรและครูผู้สอนให้มีคุณลักษณะและมีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อพร้อมรับสถานการณ์ ที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพราะบุคลากรและครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียน และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ที่จะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สฤษดิ์ วิวาสุขุ, 2565: 36-54)

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ จนบุคคลเหล่านั้นสามารถที่จะใช้ความรู้ความสามารถ ของตนเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้นการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุดจึงต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การพัฒนาครูก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ คือ 1) การพัฒนาครู ช่วยพัฒนาคุณภาพและวิธีการทำงานของครูทำให้ครูมีสมรรถภาพในการสอนมีความรู้เพิ่มขึ้นเข้าใจบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น 2) การพัฒนาครูช่วยทำให้เกิดการประหยัดเวลาและลดความสูญเปล่าทางวิชาการเพราะครูที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นครูที่มีคุณภาพนั้นย่อมไม่ทำสิ่งใดผิดพลาดง่าย ๆ สามารถใช้สื่อการเรียนการสอน อย่างมี ประสิทธิภาพทำการสอนนักเรียน ได้ผลเต็มที่และตรงตามจุดประสงค์ส่วนนักเรียนก็มีความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) การพัฒนาครู ช่วยทำให้ครูได้เรียนรู้งานในหน้าที่ได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เพิ่งได้รับการบรรจุให้เข้าทำงานใหม่ ๆ และครูที่ย้ายไปทำการสอน ณ ที่ทำงานแห่งใหม่ 4) การพัฒนาครู ช่วยแบ่งเบาหรือลดภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานในสายงานต่าง ๆ เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีและอย่างต่อเนื่อง จะมีความเข้าใจงานการสอน และงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี 5) การพัฒนาครูช่วยกระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ การงานกล่าวคือ ทำให้ครูทุกคนมีโอกาสก้าวหน้าไปสู่ตำแหน่งทางการบริหารที่มีสถานภาพดีขึ้น 6) การพัฒนาครูช่วยทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน, 2551: 54-60)

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พื้นฐานมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมและถูกต้องในการพัฒนาวิชาชีพ เพราะความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิดและความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิกมีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วม มีการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดการร่วมสร้างบรรยากาศที่ทุกคนแสดงออกถึงความห่วงหาอาทรต่อกันและช่วยดูแลสวัสดิภาพร่วมกัน (Thompson, Gregg & Niska, 2004: 1-15) สอดคล้องกับผลการวิจัยโดยของ Hord (2008: 333-351) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพด้านวิชาชีพเพราะเป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักการศึกษาบนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกันและผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุน สู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ซึ่งมีพัฒนาการมาจากกลยุทธ์ระดับองค์กรที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มพัฒนาจากแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพที่มีหน้างานสำคัญคือ ความรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกันเป็นสำคัญจากการศึกษาหลายโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการในรูปแบบ PLC พบว่าเกิดผลดีทั้งวิชาชีพครูและผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การอ่านเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นว่ามีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไรอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล

เพื่อทำความเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ ลักษณะของการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์ความสำคัญการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์หลักการ (Bloom, 1961: 56) จากรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่พบว่าภาพรวมระดับประเทศมาตรฐานที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดหรือมาตรฐานที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 (ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์) กล่าวคือ ผลการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557: 24)

จากปัญหาในการพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ของเด็กไทย และปัญหาครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว การพัฒนาครูจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะเพิ่มพูนทักษะให้แก่ครูเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้วิจัยเป็นศึกษานิเทศก์ที่มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอน และพบว่าครูผู้สอนที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการทั้งด้านเนื้อหาและเทคนิคการสอน จึงต้องอาศัยการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบผลสำเร็จได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อการอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาครูสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งในการสร้างรูปแบบดังกล่าวเป็นความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ โดยมี 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) แนวคิด/หลักการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้มาจากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (DuFour & Eaker, 1998: 11; Wenger & Snyder, 2000: 139-145; Hord, 2004: 192; Waters & Cameron, 2005: 775-807; วิจารณ์ พานิช, 2554: 12-20) ซึ่งประกอบ ด้วย 8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ (Shared Values and Vision) 2) การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective Focus on Student Learning) 3) การร่วมมือรวมพลัง

(Collaboration) 4) การรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน (Expert Advice and Study Visit) 5) การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflective Dialogue) 6) การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย (Supportive Conditions) 7) การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน (Supportive and Shared Leadership) และ 8) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring Community) และ 2) กระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ระยะได้แก่ 1) ขั้นวิเคราะห์ (Analyze) 2) ขั้นวางแผน การจัดการเรียนรู้ (Plan) 3) ขั้นเปิดชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียน 4) (Teaching and Observation) และ 5) ขั้นสะท้อนคิด เพื่อการพัฒนา (Reflect) ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิผลใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถ ในการสอนภาษาไทยของครู 2) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการสอนภาษาไทยของครู จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน

10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 3 ปี และครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นครูวิทยฐานะ เชี่ยวชาญ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อสอบถามครูกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน ซึ่งเป็นครูผู้สอนภาษาไทยหรือมีประสบการณ์สอนภาษาไทยอย่างน้อย 3 ปี โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการพัฒนารูปแบบ แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ เพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 3 ปี หรือเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการวิจัยและพัฒนาด้านการบริหารการศึกษาอย่างน้อย 3 ปี หรือ มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างน้อย 3 ปี โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มายกร่างรูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบก่อนนำไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยนำรูปแบบไปใช้จริงในปีการศึกษา 2564 กับครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้การพัฒนาบทเรียนและการสังเกตชั้นเรียน (Teaching and Observation) ขั้นสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนา (Reflect) และขั้นสรุป แก้ไขปรับปรุง และพัฒนาต่อเนื่อง (Revise) ผลการใช้รูปแบบนำเสนอ ใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครู 2) ผลประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของครู 3) ความพึงพอใจของครูผู้สอนภาษาไทยที่มีต่อรูปแบบ และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ของครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน 4 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา การวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยแบบประเมิน 4 ฉบับ มีข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 ทุกฉบับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ใน 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และความถูกต้องครอบคลุม กลุ่มผู้ให้ ข้อมูล ได้แก่ ครูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นผู้นำรูปแบบไปปฏิบัติจริงในปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการคัดเลือก แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนาการวัดและประเมินผล และการบริหารการศึกษา โดยข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์เชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 1.0 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) สภาพปัญหาและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2) รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) ผลการใช้ รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย ในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ด้านการการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัจจุบัน และระดับสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน

ข้อที่	องค์ประกอบการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	ด้านการจัดการเรียนรู้	3.31	0.46	ปานกลาง	4.55	0.49	มากที่สุด
2	ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้	3.49	0.49	มาก	4.47	0.49	มาก
3	ด้านการจัดบรรยากาศและการบริหารชั้นเรียน	3.47	0.50	ปานกลาง	4.41	0.49	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	3.50	0.53	มาก	4.49	0.50	มาก
รวม		**3.44**	**0.49**	**ปานกลาง**	**4.48**	**0.49**	**มาก**

จากตาราง 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศและการบริหารชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศและการบริหารชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.1 ผลการศึกษารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จากแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ คือ การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ การสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้กระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังและการทำงานเป็นทีม 2) วัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อพัฒนาครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้การสร้างสรรค์ นวัตกรรมและการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ (2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ (1) การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ (Shared Values and Vision) (2) การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน (Collective focus on student learning) (3) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) (4) การรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน (Expert advice and study visit) (5) การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflective dialogue) (6) การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย (Supportive Conditions) (7) การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน (Supportive and Shared Leadership) และ (8) ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community) 4) กระบวนการเรียนรู้ คือ (1) ขั้นวิเคราะห์ (Analyze) (2) ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Plan) (3) ขั้นเปิดชั้นเรียนและการสังเกตชั้นเรียน (Acting and Observation) และ (4) ขั้นประชุมสะท้อนคิด (Reflection) 5) การวัดและประเมินผล คือ (1) การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครู และ (2) การประเมินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครู 6) เงื่อนไขความสำเร็จ คือ (1) การบริหารอย่างมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ รวมพลังอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (2) การสนับสนุนปัจจัย ที่ช่วยให้การบริหารจัดการชุมชน แห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ (3) การจัดพื้นที่และโอกาสการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ (4) การพัฒนาภาวะผู้นำร่วมกัน

2.2 รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ดังภาพ ประกอบ 2

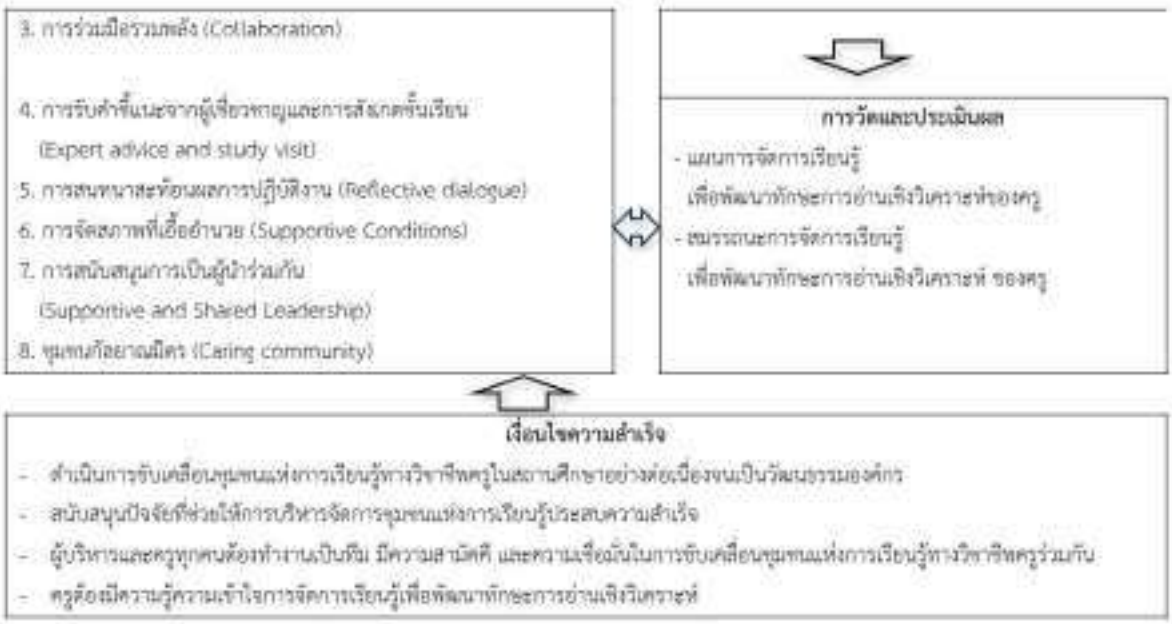

ภาพประกอบ 2 รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.3 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ปรากฏผล ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักการของรูปแบบ	4.81	0.40	มากที่สุด	4.96	0.19	มากที่สุด
2. ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.89	0.32	มากที่สุด	4.93	0.27	มากที่สุด
3. ด้านเนื้อหาของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านกระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	4.92	0.28	มากที่สุด	4.94	0.23	มากที่สุด
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.89	0.32	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	**4.90**	**0.30**	**มากที่สุด**	**4.96**	**0.19**	**มากที่สุด**

จากตาราง 2 พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนภาษาไทยในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.90, S.D.=0.30) และ ($\bar{X}$ = 4.96, S.D.=0.19) ตามลำดับ และผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, S.D.= 0.44)

3. ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จากการนำรูปแบบไปใช้จริงโดยครูพัฒนาบทเรียนร่วมกันและนำไปใช้จัดการเรียนรู้ในปีการศึกษา 2564 ผลการประเมินการใช้รูปแบบ พบว่า 1) คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครู มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนภาษาไทยของครูหลังจากใช้รูปแบบ โดยรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์	4.72	0.20	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์	4.62	0.22	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบ	4.78	0.42	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการสอนภาษาไทยของครูหลังจากใช้รูปแบบ	4.75	0.43	มากที่สุด

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาร้อยเอ็ด การประเมินรูปแบบด้านความถูกต้อง ครอบคลุม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.15) ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความเป็นประโยชน์	4.85	0.22	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	4.83	0.18	มากที่สุด
3. ด้านความเหมาะสม	4.73	0.19	มากที่สุด
4. ด้านความถูกต้องครอบคลุม	4.74	0.20	มากที่สุด
เฉลี่ย	**4.79**	**0.15**	**มากที่สุด**

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ ตลอดจนทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาไทยของนักเรียนในพื้นที่พบว่า มีทั้งปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะปัจจัยส่วนตัวมักเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทัศนคติต่อการเรียนภาษาไทย และนิสัยรักการอ่าน ซึ่งล้วนมีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านครูเป็นสำคัญ เนื่องจากครูเป็นผู้นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถประสบการณ์ และกลวิธีการสอนของครูแต่ละคน ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่าครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ย่อมสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและส่งเสริมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ (Barber, Chijioke & Mourshed, 2010: 469-472; วิจารณ์ พานิช, 2554: 12-20) นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหา ครูภาษาไทยทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ ในด้านปริมาณ จำนวนครูสอนภาษาไทยที่จบวิชาเอกภาษาไทย มีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ครูสอนภาษาไทยส่วนใหญ่สอนไม่ตรงวุฒิ ไม่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง ส่วนในเชิงคุณภาพมีครูบางส่วนย้ายเข้าออกพื้นที่ มีครูซึ่งไม่จบวิชาเอกภาษาไทยมาทำการสอน โรงเรียนจึงประสบปัญหาเพราะครูเหล่านั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกลวิธีการสอน ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียน อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่แนวทางส่วนใหญ่ที่ใช้ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคนิคการสอน ด้วยรูปแบบแบบดั้งเดิมที่เน้นเนื้อหามากกว่าการฝึกปฏิบัติ และเป็นการอบรมที่นำครูออกจากโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเหล่านี้ยังไม่สามารถช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้นการพัฒนาครูให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้น ควรให้ครูในโรงเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันด้วยประสบการณ์ตรงจากห้องเรียนโดยมีรูปแบบในการพัฒนาความสามารถในการสอนของครูที่มีความเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้พลังของครูในพื้นที่ร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า

ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีองค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมมือรวมพลังการรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน และชุมชนกัลยาณมิตร ซึ่งคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มความชำนาญและความเชี่ยวชาญให้กับวิชาชีพครูและผู้บริหาร โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

ของนักเรียนทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hargreaves (2003: 3) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพมีหลักการสำคัญ คือ การยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีจุดหมายมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาและติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน การสังเกตชั้นเรียน และให้ข้อมูลย้อนกลับและช่วยสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งครูและโรงเรียน โดยโรงเรียนมีหน้าที่จัดเตรียมสภาพ แวดล้อมทางกายภาพและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (Stoll et al., 2003: 221-258) องค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นต้นทุนสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะของครูที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในที่สุด (ชูชาติ พ่วงสมจิตร์, 2560: 34-41) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Saylor, Alexander and Lewis. (1981: 271); Arends (1997: 7); Joyce and Weil (2000: 13-14); บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559: 13-20) และ ทิศนา แขมมณี (2556: 330) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดประสงค์ของรูปแบบกระบวนการการวัดและประเมินผล เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ประภาภรณ์ คำโอภาส (2560: 152) ศึกษาพบว่ารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือตอนบนมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบและขั้นตอนการดำเนินงานตามองค์ประกอบการเรียนรู้สู่การปฏิบัติและกิจกรรม ผลลัพธ์ของรูปแบบ และเงื่อนไขของรูปแบบ และจากการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างและพัฒนารูปแบบ ได้ผ่านกระบวนการในหลายขั้นตอน โดยเฉพาะการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากหลายประเทศที่เป็นผู้นำในด้านการศึกษา มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ภายใต้ความเชื่อที่ว่า "พลังที่ยิ่งใหญ่ในการพัฒนาครู คือ พลังการเรียนรู้ร่วมกัน ของครู" ตามแนวคิดของชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ลดความโดดเดี่ยวในการทำงานของครู ให้ครูได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหา วิธีการปฏิบัติและแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันเสริมสร้างพลังซึ่งกันและกันในการพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ครูขาดการปฏิสัมพันธ์ช่วยเหลือกันทำให้รู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงาน และขาดแรงจูงใจ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสม ในการพัฒนาความสามารถ ในการสอนภาษาไทยของครูและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่มาใช้บูรณาการสร้าง เป็นรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงานและมีกระบวนการในการทดลองใช้ และพัฒนาอย่างเป็นระบบก่อนนำไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้พลังของครูในการเหนี่ยวนำซึ่งกันและกันให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความสามารถในการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ในการพัฒนารูปแบบดังกล่าวได้มีการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งได้นำไปทดลองใช้จริง ในโรงเรียน แล้วนำข้อเสนอแนะในทุกขั้นตอนไปปรับปรุง และพัฒนารูปแบบ ซึ่งมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ "กระบวนการ ทำซ้ำ" และนำผลมาใช้ในการพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถ ในการสอนภาษาไทยของครูได้อย่างแท้จริง จึงทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 3 ผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า

1. ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูได้ร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการเรียนรู้ ขั้นวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้

และตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ และนำไปออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ร่วมทั้งร่วมกันค้นหากิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบและเทคนิคการสอน ที่หลากหลายเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ และธรรมชาติผู้เรียนออกแบบและสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน และครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำ หรือเพื่อนครูร่วมชี้แนะ สะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ แผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นครูผู้สอนจึงได้แก้ไขปรับปรุงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน เชิงวิเคราะห์ ก่อนนำไปใช้จริง จึงทำให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความชัดเจน สามารถบรรลุผลตามตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ได้ และสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้สอนว่าต้องบรรลุผลการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของชุชาติ พ่วงสมจิตร์ (2560: 34-41); ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2561: 386-389) ที่ว่า การที่สมาชิกทุกคน ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย คือ การพัฒนาผู้เรียน และช่วยกันวางแผนงาน นำประสบการณ์ ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน และสามารถนำแนวปฏิบัติที่ดี ไปประยุกต์ใช้ในงานของตนเองได้ นอกจากนี้อาจเนื่องมาจาก การนำรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้ครู เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จซึ่งกันและกันกระบวนการการเปลี่ยนแปลง การทำงานร่วมกันของครูนำไปสู่ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทำให้ครูผู้สอนเปิดกว้างในการทำงานร่วมกัน (Strahan, 2002: 347–366) ช่วยเหลือกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตรแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการของครูเพราะการได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละครั้งจะมีการกำหนดเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนว่าต้องการแลกเปลี่ยนในประเด็นใดที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการเรียนการสอนทั้งปัญหา แนวทางการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวแล้วมาร่วมกันแสวงหา แนวทางในการแก้ปัญหาจากสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาการสอนภาษาไทยของครูหลังจากนำรูปแบบมาใช้ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่อิงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะหรือบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งเป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากผลลัพธ์ที่คาดหวัง หรือมาตรฐานการเรียนรู้ แล้วนำการวัดประเมินผลมาเป็นหลักในการออกแบบหลักสูตรหรือหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับนี้จะมีความเหมาะสมกับรูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนตามแนวคิดของ PLC เพราะมีประเด็นคำถาม 3 ขั้นตอนที่สำคัญที่ครูต้องร่วมกันอภิปรายเพื่อหาคำตอบ ได้แก่ 1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของนักเรียน 2) กำหนดหลักฐานร่องรอย เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีความรู้เข้าใจอย่างแท้จริงหรือไม่ และ 3) ออกแบบการเรียนรู้โดยครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยร่วมกันพิจารณาเนื้อหาสาระและวิธีสอนและลำดับกิจกรรมตามความเหมาะสม

2. ครูมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่นักเรียน ในเรื่องที่จะเรียนรู้ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เพิ่มทักษะการคิดระดับสูง กระตุ้นให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง สำรวจตรวจสอบเจตคติและคุณค่าที่เกิดขึ้นของตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนรับฟังและพิจารณาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และให้ข้อมูลป้อนกลับต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ชัดเจน นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาทั้งการคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง (Marlowe & Page, 2005: 15; พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, 2561: 56-61) การพัฒนาสมรรถนะครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนได้สร้างความตระหนักและความรับผิดชอบแก่ผู้บริหารและครูทุกคน รวมทั้งได้สร้างข้อตกลงและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกัน มีบรรยากาศและมีวัฒนธรรมการทำงาน

แบบมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับการชี้แนะจากครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำ และเพื่อนครูในการจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ และนำรูปแบบ เทคนิคการสอน และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน รวมทั้งการได้รับการนิเทศและสังเกตการสอนของเพื่อนครูในชั้นเรียน การร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ข้อมูลสะท้อน ผลการจัดการเรียนรู้แก่เพื่อนครูเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการปรับแก้แผนการจัดการเรียนรู้และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนี้ ทำให้ครูเกิดความชำนาญและมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

3. ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในการนำรูปแบบมาใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการนำรูปแบบไปใช้ นอกจากนี้ยังได้สร้างและพัฒนาคู่มือการใช้รูปแบบไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการนำรูปแบบไปใช้และสามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นว่าคู่มือที่สร้างขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับมาก ซึ่งจากผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ ด้านการบริหารจัดการยังพบว่าครูมีความพึงพอใจในประเด็น "โรงเรียนมีคู่มือในการนำรูปแบบไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้" อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีคู่มือเป็นกรอบในการทำงานและการนำรูปแบบไปใช้ในแต่ละขั้นตอนจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ การได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการแบ่งปันข้อมูล/ความรู้และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เข้มแข็ง โดยความไว้วางใจจะเกิดขึ้นใน 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานศึกษากับครู ครูกับครู และครูกับผู้ปกครองสอดคล้องผลการวิจัยของ Supovitz (2002: 1591-1626) ที่พบว่าความไว้วางใจระหว่างครูกับครู ส่งผลมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญ เพราะเมื่อครูมีความไว้วางใจกันย่อมจะช่วยเหลือและสนับสนุนกัน แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความไว้วางใจทั้งระหว่างครูกับครู และระหว่างผู้บริหารกับครูได้ และสอดคล้องงานวิจัยของ Strahan (2002: 347–366) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่ครูทุกคนมีความพยายามที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการอ่านโดยใช้กระบวนการการเปลี่ยนแปลงการทำงานร่วมกันของครูนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทำให้ครูผู้สอนเปิดกว้างในการทำงานร่วมกันโดยการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการอ่านและการเขียนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งความร่วมมือของครูที่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเวลาผ่านไปครูมีความพยายามร่วมกันที่จะขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการปลูกฝังความรู้สึกและการรับรู้ความสามารถของครู ที่ประสบความสำเร็จไปสู่ครูรุ่นใหม่ของโรงเรียนด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนภาษาไทยของครูหลังจากใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการนำรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้จะให้ความสำคัญกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (Dufour & Eaker, 1998: 11) ซึ่งครูจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยมีเป้าหมาย ร่วมกัน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะแตกต่างจากการสอนที่ผ่านมา ซึ่งพบว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่อุกทอดทิ้งกลายเป็น "เด็กหลังห้อง" ด้วยเหตุผลที่ว่าเรียนรู้ได้ช้ากว่าคนอื่นในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว ครูจึงต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่องรอยหลักฐานที่แสดงออกให้เห็นถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดประเมินผลที่ละห้อนให้เห็นว่านักเรียน แต่ละคนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายหรือไม่ รวมทั้งมีการร่วมกันแสวงหาแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนรู้ช้า และส่งเสริมนักเรียนที่เรียนรู้เร็วให้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละคน นักเรียนเกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าของตัวเอง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู มีความเป็นกัลยาณมิตรมากขึ้นเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเป็นพื้นฐานในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ (2553: 126-139) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการตระหนักรู้ด้านการเรียนและบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นกัลยาณมิตร ส่งผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวหลังจากใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูผู้สอนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ด้านความถูกต้อง ครอบคลุม ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ มีผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการพัฒนารูปแบบเกิดจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของผู้เรียนและครูและความต้องการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบ และพัฒนาบทเรียนร่วมกัน มีทักษะและประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และจากการบริหารจัดการด้วยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ การแบ่งปันคุณค่าและวิสัยทัศน์ การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมมือรวมพลัง การรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญและการสังเกตชั้นเรียน การสนทนาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน การจัดสภาพที่เอื้ออำนวย การสนับสนุนการเป็นผู้นำร่วมกัน และชุมชนกัลยาณมิตร ในการส่งเสริม และพัฒนาครูโดยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ทำให้ครูได้พัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพครูในด้านการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบเทคนิคการสอน วิธีการสอน และกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้รวมทั้งการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้เกิดในภายในสถานศึกษา โดยการทำงานแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมและการแบ่งปันแนวคิดและประสบการณ์ที่ดีของตนเองให้เพื่อนครูด้วยกัน พร้อมทั้งได้รับการชี้แนะ จากครูพี่เลี้ยง ครูแกนนำและเครือข่ายการศึกษา ทำให้ครูมีสมรรถนะและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับ ที่เชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hallam et al. (2015: 193-216) ที่ศึกษาพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการปรับปรุงการทำงานร่วมกันของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูผู้สอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด แนวทางการปฏิบัติให้เข้าใจก่อนที่จะนำไปใช้กับนักเรียนเนื่องจากมีขั้นตอนวิธีการที่หลากหลายในการปฏิบัติ

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ จะต้องทำตามขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง ดังนั้นหลังทำการสอนตามระยะเวลาในการวิจัยแล้ว จะต้องฝึกทักษะให้เกิดความต่อเนื่องต่อไปอย่างสม่ำเสมอด้วย

1.3 การเลือกเนื้อหามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ความเหมาะสม และความสนใจของนักเรียนได้ แต่จะต้องมีประเด็นน่าคิดในการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว ที่ตนเองได้เข้าไปร่วมคิดวิเคราะห์ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำรูปแบบไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำรูปแบบไปใช้

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลของรูปแบบในประเด็นอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เจิมทอง ศิริแสงเลิศ. (2561). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ประมวลสาระ ชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 1-7.* นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(1), 34-41.

ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และธีรศักดิ์ อุนอารมณ์เลิศ. (2553). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนที่ดีของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 1(2), 126-139.

ทิศนา แขมมณี. (2556). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2561). ยุทธวิธีการสอนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก: องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการสำหรับแผนการเรียนการสอน. *ศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, 8(2), 386-389.

ประภาภาณ์ คำโอกาส. (2560). *รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือตอนบน*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแนวรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). *สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21*. นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.

สฤษดิ์ วิวาลุขุ. (2565). รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(2), 36-54.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *การประเมินตนเองและจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan : ID PLAN)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายนอก. (2557). *สรุปผลการประเมินภายนอกรอบสาม เอกสารประกอบการประชุม วาระที่ 6.4.1.* กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายนอก.

Arends, R. I. (1997). *Classroom Instruction and Management.* New York: McGraw Hill.

Barber, M., Chijioke, C. and Mourshed, M. (2010). *How the world's most improved schoolsystems keep getting better.* Retrieved May 24, 2004, from http://www.pearson.com/michael-barber.

Bloom, M. A. (1961). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook: Cognitive Domain.* New York: David McKay.

DuFour, R. and Eaker, R. (1998). *Professional Learning Communities at Work: Best Practices for Enhancing Student Achievement.* Bloomington, IN: Berlin: Solution Tree Press.

Hallam, J., Berdeni. D., Grayson R Guest, E. J., Holden, J., Lappage, M. G., Miller, M. T., Robinson, D. A., Turner, A., Leake, J. R. and Hodson, M. E. (2015). Trust and Collaboration in PLC Teams: Teacher Relationships, Principal Support, and Collaborative Benefits. *NASSP Bulletin*, 99(3), 193-216.

Hargreaves, A. (2003). *Teaching In the Knowledge Society: Education in the Age of Insecurity.* New York: Teacher College Press.

Hord, S. M. (2004). *Learning Together, Leading Together: Changing Schools Through Professional Learning Communities.* New York: Teachers College Press.

Hord, S. M. (2008). *Leading Professional Learning Communities: Voices from Research and Practice.* Thousand Oaks, California: Corwin.

Joyce, B. and Weil, M. (2000). *Models of Teaching.* Massachusetts: Allyn and Bacon.

Marlowe, B. A. and Page, M. L. (2005). *Creating and Sustaining the Constructivist Classroom* (2nd ed.). California: Corwin Press.

Saylor, J. G., Alexander, W. M. and Lewis, A. J. (1981) *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart and Winston.

Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., Thomas, S., Hawkey, K. and Smith, M. (2003). *Professional Learning Community.* New York: Open University Press.

Strahan, E. (2002). *Moral, leadership: Getting to the Heart of School Improvement.* San Francisco: Jossey-Bass.

Supovitz, J. (2002). Developing Communities of Instructional Practice. *Teachers College Record,* 10(4), 1591-1626.

Thompson, S. C., Gregg, L. and Niska, J. M. (2004). Professional learning communities, leadership, and student learning. *RMLE Online,* 28(1), 1-15.

Waters, T. and Cameron, G. (2005). *The balanced leadership framework: Connecting vision with action.* Denver, Colorado: Mid-continent Research for Education and Learning.

Wenger, E. C. and Snyder, W. M. (2000). *Communities of Practice: The Organizational Factor.* Harvard Business Review, 73(7), 139-145.

ผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน

Undergraduates' English Using Community-based Learning to Promote Community Product Oral Presentation Abilities

Received: 1 พ.ค. 2567
Revised: 11 ร.ค. 2567
Accepted: 12 ธ.ค. 2567

นภาลัย ศรีวิชัย[1], ณฤดียา เพ็งศรี[2] และ บุษราคัม อินทสุก[3]
Napalai Srivichai[1], Naritiya Pengsri[2] and Budsarakham Inthasuk[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อความสามารถในการนำเสนอผลงานของนักศึกษา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ จำนวน 57 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง รูปแบบการวิจัย ใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวใช้การติดตามผลการสอนของตัวแปร (The Follow-Through Planned Variation Study) ตามแนวคิดของ Best and Kahn (2006: 184) ทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ผ่านเชิงปริมาณของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนร้อยละ 70 ร่วมกับเกณฑ์คุณภาพในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับดีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินความสามารถในการพูดนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอคลิปวีดีทัศน์เรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่ามะไฟ สถิติที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานช่วยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลวัฒนธรรมกับชุมชนในการนำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพการนำเสนอในระดับดีขึ้นไปโดยผลคะแนนการนำเสนอผลงานมีค่าเฉลี่ย 17.82 และผลประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอคลิปวีดีทัศน์ มีค่าเฉลี่ย 3.73 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, ผลิตภัณฑ์ชุมชน, การนำเสนอด้วยวาจา

Abstract

This research aims to 1) study the effect of English language learning among undergraduate students using community-based learning on students' presentation skills, and 2) investigate the opinions of community product entrepreneurs on the presentation of community products. The sample for this research consisted of 57 students majoring in English at the Faculty of Education, using a purposive

[1] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: n.kodthiya@sg.spru.ac.th
[2] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: naritiya@sg.spru.ac.th
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อีเมล: busoka.buss@gmail.com
[1] English lecturer of English Education Department Faculty of Education, Email: n.kodthiya@sg.spru.ac.th
[2] English lecturer of English Education Department Faculty of Education, Email: naritiya@sg.spru.ac.th
[3] Assistant Professor Ph.D. of English Education Department Faculty of Education, Email: busoka.buss@gmail.com

sampling method. The research design is an action research focusing on experiential learning in the form of community-based learning, employing a single-group design and conducting a follow-through planned variation study based on the concepts of Best & Kahn (2006: 184), testing post-instruction against a 70% quantitative passing criterion for the presentation of community products along with quality criteria for community product presentations being at a good level or higher. The research instruments consist of: 1) a lesson plan, 2) an evaluation form for the ability to present community products, and 3) a satisfaction assessment form for the presentation of a video clip about community products in Tha Ma-O. The data were analyzed using descriptive statistics to determine means and standard deviations.

The study found that community-based learning helps the sample students to connect cultural information to the community in their storytelling about community products, achieving a presentation quality at a good level or higher, with an average presentation score of 17.82. The satisfaction evaluation of the video presentation had an average score of 3.73, indicating a high level of satisfaction.

Keywords: Community-based learning, Community products, Oral presentation

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะที่หลากหลายโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีความสามารถ และมีทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการเรียนรู้และทักษะการสื่อสารซึ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและไตร่ตรอง (วิจารณ์ พานิช, 2556: 28) วัตถุประสงค์หลักของการเตรียมความพร้อมสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดภาวะผู้นำ เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมยังเป็นการถ่ายโอนความรู้ที่ได้รับในห้องเรียนมาสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชุมชนที่มีความหลากหลายผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ธุรกิจ ผู้ประกอบการ ตลอดจนถึงผู้เชี่ยวชาญและปราชญ์ในสาขาวิชาที่หลากหลาย (The Partnership for 21st Century Skills, 2010: 23)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) เป็นการพัฒนาผู้เรียนโดยเชื่อมโยงบริบทชุมชนกับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทความเป็นพลเมืองและแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนเองและชุมชนตามแนวคิดของการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังเน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับเนื้อหาวิชาและวัฒนธรรมชุมชน รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนำไปสู่ความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมชุมชนช่วยให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น และเข้าใจข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตที่แท้จริงก่อนปฏิบัติการสอน (Cooper, 2007: 245-255) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานด้วยการปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูยังเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีความรู้และเข้าใจบริบทของชุมชนได้กว้างขวางขึ้น รวมถึงก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว (Hamilton & Margot, 2019: 1-16)

ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปางเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่มีเอกลักษณ์และมีประวัติยาวนานและเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความผูกพันกับเศรษฐกิจ ศิลปะวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน นับตั้งแต่การเป็นชุมชนเศรษฐกิจในสมัยพม่าเข้ามาทำการค้าไม้สักกับชาวอังกฤษ มีวัดสำคัญในชุมชนที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ได้แก่ วัดท่ามะโอ วัดพระแก้วลุชาดา วัดประตูป่อง มีสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ของชุมชน ได้แก่ บ้านหลุยส์ บ้านเสานัก บ้านร้อยปี มีกิจกรรมทางศาสนาที่โดดเด่นและมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจสำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมโดยการจัดถนนสายวัฒนธรรม (กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, 2561: 131-148) รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ผงฮังเล ยาดม ผลิตภัณฑ์กันยุง และน้ำมันนวด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนเหล่านี้จะได้รับการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและมีเอกลักษณ์ แต่ยังขาดการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยใช้ภาษาอังกฤษและประกอบกับการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของนักศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ นักศึกษายังขาดความมั่นใจในการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวจะเป็นโอกาสในการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูภาษาอังกฤษในการใช้ความรู้ในภาษาอังกฤษเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงเล่าเรื่องกิจกรรมชุมชนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการสื่อสารทางภาษานอกจากนี้ ในระหว่างการปฏิบัติงานในชุมชนยังสามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทั้งสมาชิกชุมชนและนักศึกษาที่ลงปฏิบัติกิจกรรมโดยผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเกิดการเรียนรู้เชิงลึกระหว่างผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูกับสมาชิกในชุมชน

การวิจัยครั้งนี้มีความต้องการที่จะมุ่งพัฒนาความสามารถในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้เรื่องเล่าภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการวิจัยครั้งนี้นักศึกษาได้เรียนรู้แนวทางในการบูรณาการภาษาอังกฤษเพื่อนำเสนอผลิตชุมชน ได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ชุมชนยังมีความภูมิใจในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ข้อมูลจากชุมชน

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง "ผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน" กำหนดคำถามวิจัย 2 ประเด็นคือ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ช่วยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลวัฒนธรรมกับชุมชนในการนำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพการนำเสนอในระดับดีขึ้นไปหรือไม่ และ 2) ผลงานการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับใด

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นประสบการณ์ในรูปแบบของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานโดยใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวใช้การคิดตามผลการสอนของตัวแปร (The Follow-Through Planned Variation Study) ตามแนวคิดของ Best and Kahn (2006: 184) ทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ผ่านเชิงปริมาณของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนร้อยละ 70 ร่วมกับเกณฑ์คุณภาพในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับดีขึ้นไป

ในการดำเนินการวิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยพิจารณาตัวแปรต้นและตัวแปรตาม กำหนดให้ตัวแปรต้นเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในรายวิชาวัฒนธรรมโลก จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลวัฒนธรรมกับผลิตภัณฑ์ชุมชน และตัวแปรตามเป็นความสามารถในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ดังภาพประกอบ 1

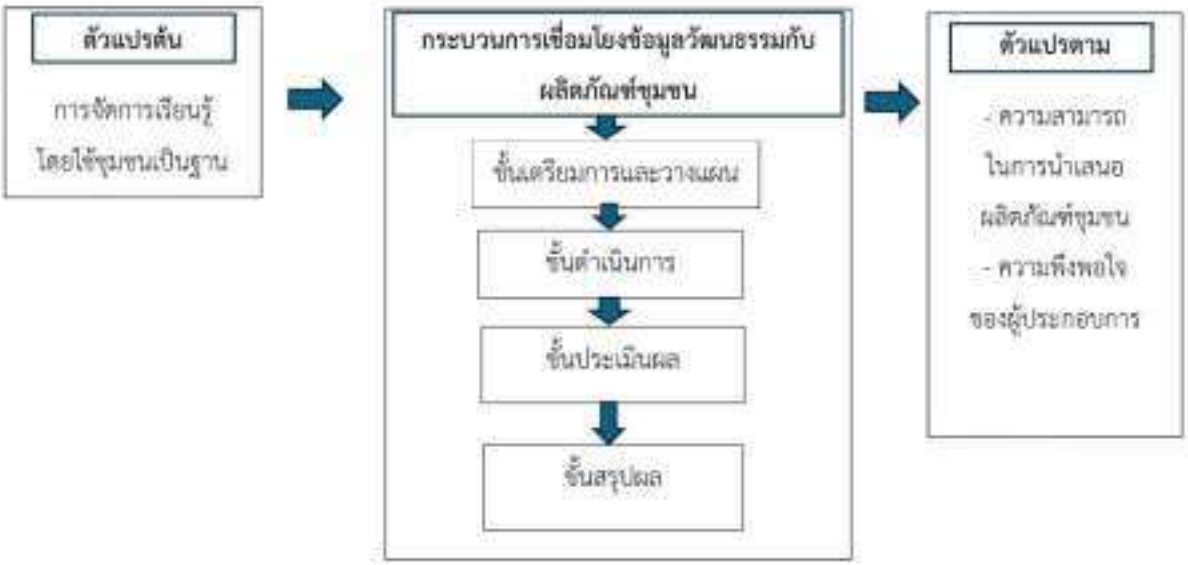

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้แบบมุ่งเน้นประสบการณ์ในรูปแบบของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แบบแผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียวใช้การติดตามผลการสอบของตัวแปร (The Follow-Through Planned Variation Study) ตามแนวคิดของ Best & Kahn (2006: 184) ทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ผ่านเชิงปริมาณของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนร้อยละ 70 ร่วมกับเกณฑ์คุณภาพในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับดีขึ้นไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ จำนวน 57 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ จำนวน 57 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง พิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวัฒนธรรมโลก ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 และตัวแทนผู้ประกอบการจากชุมชนท่ามะโอ จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้มีเนื้อหา 3 หัวข้อ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 10 สัปดาห์ รวม 30 ชั่วโมง โดยตรวจสอบความตรงของเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ และได้ผลประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาโดยการหาค่าความสอดคล้อง (+1, 0, -1) ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ก็ใช้การหา

ค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับแผนการจัดการเรียนรู้เหมือนกัน กำหนดค่าความสอดคล้องเป็น +1, 0, -1 หาค่าความสอดคล้องโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียน (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2.2 แบบประเมินความสามารถในการพูดนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน คณะผู้วิจัยออกแบบแบบประเมินความสามารถในการพูดนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดในประเด็นต่อไปนี้ 1) การออกเสียง 2) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) เนื้อหา และ 5) ความเป็นธรรมชาติ โดยให้คะแนนประเด็นละ 4 คะแนน รวม 20 คะแนน นำแบบประเมินความสามารถไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์การประเมินทักษะการพูด โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอคลิปวิดีทัศน์เรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่ามะโอ คณะผู้วิจัยออกแบบแบบประเมินความสามารถในการพูดนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดในประเด็นต่อไปนี้ 1) การนำเสนอเป็นระบบ เข้าใจง่าย 2) ความชัดเจนในการใช้ภาษา 3) ความเข้าใจต่อเรื่องที่นำเสนอ 4) ความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ และ 5) ภาพรวมของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน นำแบบประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจโดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1 และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ Bedri, de Frein, and Dowling (2017: 2-24) มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการและวางแผน ดำเนินการด้วยการศึกษาชุมชน วิเคราะห์เนื้อหารายวิชาวัฒนธรรมโลกในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 4 ปี) ทางผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีเนื้อหา 3 หัวข้อ และใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 10 สัปดาห์ รวม 30 ชั่วโมง โดยตรวจสอบความตรงของเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงประชุมชี้แจงผู้เรียน ระดมความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการลงพื้นที่ชุมชนท่ามะโอโดยการสำรวจความต้องการพื้นฐานของผู้ประกอบการโดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) และออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการเชื่อมโยงสาระเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนกับรูปแบบการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน แผนการจัดการเรียนรู้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ท่าน รวม 3 ท่าน คณะผู้วิจัยดำเนินการการอบรม โดยมีหัวข้อต่อไปนี้

3.1.1 การเลือกใช้สื่อในการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้เวลา 2 สัปดาห์

3.1.2 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้เวลา 2 สัปดาห์

3.1.3 การใช้ภาษาในการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ใช้เวลา 3 สัปดาห์

นอกจากนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ได้เพิ่มหัวข้อการปฏิบัติจริงในชุมชน ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ใช้เวลารวม 10 สัปดาห์ รวม 30 ชั่วโมง เริ่มดำเนินการในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยเน้นเรื่องเล่าภูมิหลังเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ความเป็นมาและแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ความเชื่อ วัตถุดิบ และสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ ร่วมกับการฝึกนำเสนอผลงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน และสะท้อนคิดระหว่างปฏิบัติการเรียนรู้ในชุมชน

3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผล ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงโดยเน้นกระบวนการเก็บข้อมูลและการสร้างผลงาน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดในประเด็นต่อไปนี้ 1) การออกเสียง 2) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) เนื้อหา และ 5) ความเป็นธรรมชาติ โดยให้คะแนนประเด็นละ 4 คะแนน รวม 20 คะแนน โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติร้อยละ โดยเทียบกับเกณฑ์ตัดสินคุณภาพ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์การให้คะแนน 5 ด้าน คือ 1) การออกเสียง 2) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) เนื้อหา และ 5) ความเป็นธรรมชาติ มีเกณฑ์ตัดสินคุณภาพการนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563: 129-130)

ช่วงคะแนน 18-20 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก
ช่วงคะแนน15-17 หมายถึง ระดับคุณภาพดี
ช่วงคะแนน 10-14 หมายถึง ระดับคุณภาพปานกลาง
ช่วงคะแนน 1-9 หมายถึง ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผล สะท้อนคิดต่อกิจกรรมที่ปฏิบัติโดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างและสะท้อนคิดต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยคณะผู้วิจัยในระหว่างการสร้างผลงาน และตัวแทนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลงานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนการนำเสนอในประเด็นต่อไปนี้ 1) การนำเสนอเป็นระบบ เข้าใจง่าย 2) ความชัดเจนในการใช้ภาษา 3) ความเข้าใจต่อเรื่องที่นำเสนอ 4) ความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ และ 5) ภาพรวมของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน มีรายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนนต่อระดับความเลอดคล้องของความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในการสร้างผลงานนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน แบ่งกลุ่มปฏิบัติงานสร้างวิดีทัศน์นำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 14 กลุ่ม นำเสนอ 14 ชิ้นงาน กล่าวคือ ยาดมสมุนไพรฟื้น (Herbs inhaler) จำนวน 2 กลุ่ม สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ (Justicia Gendarussa Herb Spray) จำนวน 2 กลุ่ม สเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง (Herbal Mosquito Spray) จำนวน 2 กลุ่ม น้ำมันเขียวย่านาง (Herbal Medicated Green Oil) จำนวน 2 กลุ่ม น้ำมันไพล (Plai & Termelic Oil) จำนวน 2 กลุ่ม ผงฮังเล (Hung Lay Powder) จำนวน 2 กลุ่ม ผงข้าวซอย (Khao Soi Seasoning Powder) จำนวน 2 กลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลงาน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง มีสูตรค่าเฉลี่ยความสอดคล้องของแบบประเมินใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยทำแบบสำรวจรายการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ กำหนดคะแนน ดังนี้ ให้ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน +1

เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด และคะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสามารถในการพูดเพื่อนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติร้อยละ โดยเทียบกับเกณฑ์ตัดสินคุณภาพ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์การให้คะแนน 5 ด้าน คือ 1) การออกเสียง 2) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) การใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) เนื้อหา และ 5) ความเป็นธรรมชาติ มีเกณฑ์ตัดสินคุณภาพการนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลคะแนนที่ได้ไปคำนวณโดยใช้สูตรและใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการพูดนำเสนอ ดังนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563: 129-130)

ช่วงคะแนน 18-20 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก
ช่วงคะแนน 15-17 หมายถึง ระดับคุณภาพดี
ช่วงคะแนน 10-14 หมายถึง ระดับคุณภาพปานกลาง
ช่วงคะแนน 1-9 หมายถึง ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

4.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับประกอบการพิจารณาเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถในการพูดในประเด็นต่อไปนี้ 1) การนำเสนอเป็นระบบ เข้าใจง่าย 2) ความชัดเจนในการใช้ภาษา 3) ความเข้าใจต่อเรื่องที่นำเสนอ 4) ความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ และ 5) ภาพรวมของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน มีรายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนนต่อระดับความสอดคล้องของความพึงพอใจของผู้ประกอบการ และนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรและใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แปลว่า พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถตอบคำถามวิจัย 2 ประเด็น คือ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานช่วยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างใช้กระบวนการเชื่อมโยงข้อมูลวัฒนธรรมกับชุมชนในการนำเสนอเรื่องเล่าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพการนำเสนอในระดับดีขึ้นไป และ 2) ผลงานการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับมากนำเสนอด้วยตาราง 1 และค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผ่านที่กำหนดไว้

ตาราง 1 ผลการประเมินการนำเสนอรายกลุ่มตามเกณฑ์คุณภาพและค่าร้อยละ

รายการ	คะแนน (20)	ลำดับ	คุณภาพ	ร้อยละ
ยาดมสมุนไพร ฟิ้น กลุ่มที่ 1	19.5	1	ดีมาก	97.5
ยาดมสมุนไพร ฟิ้น กลุ่มที่ 2	16.25	7	ดี	81.25
สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 1	18.5	3	ดีมาก	92.5
สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 2	17.5	6	ดีมาก	87.5
สเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 1	18	4	ดีมาก	90

ตาราง 1 (ต่อ)

รายการ	คะแนน (20)	ลำดับ	คุณภาพ	ร้อยละ
สเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 2	18	4	ดีมาก	90
น้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 1	16.25	7	ดี	81.25
น้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 2	17.75	5	ดี	88.75
น้ำมันไพล กลุ่มที่ 1	7.5	6	ดี	87.5
น้ำมันไพล กลุ่มที่ 2	19.5	1	ดีมาก	97.5
ผงฮังเล กลุ่มที่ 1	19.25	2	ดีมาก	96.25
ผงฮังเล กลุ่มที่ 2	15.5	8	ดี	77.5
ผงข้าวซอย กลุ่มที่ 1	17.5	6	ดี	87.5
ผงข้าวซอย กลุ่มที่ 2	18.5	3	ดีมาก	92.5
คะแนนเฉลี่ย	17.82		ดี	89.11

จากตาราง 1 ผลการนำเสนอผลงานประเมินโดยคณะผู้วิจัย พบว่าผลการทำเสนอรายกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ผ่าน โดยคะแนนเต็ม 20 คะแนน ผลงานของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 17.82 และมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี รายงานผลการนำเสนอตามลำดับของคะแนนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจำนวน 8 อันดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 ยาดมสมุนไพร ฟื้น กลุ่มที่ 1 และน้ำมันไพล กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 19.5 ลำดับที่ 2 ผงฮังเล กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 19.25 ลำดับที่ 3 สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 1 และผงข้าวซอย กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 18.5 ลำดับที่ 4 สเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 1 และสเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 18 ลำดับที่ 5 น้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 17.75 ลำดับที่ 6 สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 2 น้ำมันไพล กลุ่มที่ 1 และผงข้าวซอย กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 17.5 ลำดับที่ 7 ยาดมสมุนไพร ฟื้น กลุ่มที่ 2 และน้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 16.25 และ ลำดับที่ 8 ผงฮังเล กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 15.5 ตามลำดับ

เมื่อนำคะแนนของแต่ละกลุ่มไปคิดเป็นค่าร้อยละเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ผ่านที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 พบว่าผลการทำเสนอรายกลุ่มของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมคะแนนเต็ม 100 คะแนน ผลงานของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 17.82 คิดเป็นร้อยละ 89.11 และมีคะแนนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเกินร้อยละ 70 อยู่ในเกณฑ์ผ่าน รายงานผลการนำเสนอตามลำดับของคะแนนร้อยละเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 8 ลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 ยาดมสมุนไพร ฟื้น กลุ่มที่ 1 และน้ำมันไพล กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 19.5 คิดเป็นร้อยละ 97.5 ลำดับที่ 2 ผงฮังเล กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 19.25 คิดเป็นร้อยละ 96.25 ลำดับที่ 3 สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 1 และผงข้าวซอย กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 18.5 คิดเป็นร้อยละ 92.5 ลำดับที่ 4 สเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 1 และสเปรย์สมุนไพรกันยุง ยุง กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 18 คิดเป็นร้อยละ 90 ลำดับที่ 5 น้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 17.75 คิดเป็นร้อยละ 88.75 ลำดับที่ 6 สเปรย์แก้ปวดสมุนไพรไก่ดำ กลุ่มที่ 2 น้ำมันไพล กลุ่มที่ 1 และผงข้าวซอย กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 17.5 คิดเป็นร้อยละ 87.5 ลำดับที่ 7 ยาดมสมุนไพร ฟื้น กลุ่มที่ 2 และน้ำมันเขียวย่านาง กลุ่มที่ 1 ได้คะแนนประเมิน 16.25 คิดเป็นร้อยละ 81.25 และลำดับที่ 8 ผลฮังเล กลุ่มที่ 2 ได้คะแนนประเมิน 15.5 คิดเป็นร้อยละ 77.5 ตามลำดับ

ความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

คณะผู้วิจัยนำคลิปการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนไปให้ผู้ประกอบการคัดเลือกและประเมินความพึงพอใจ ผลการประเมินความพึงพอใจแสดงด้วยตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
การนำเสนอเป็นระบบ เข้าใจง่าย	4.00	0.00	มาก	1
ความชัดเจนในการใช้ภาษา	3.00	0.00	ปานกลาง	3
ความเข้าใจต่อเรื่องที่นำเสนอ	3.67	0.58	มาก	2
ความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์	4.00	0.00	มาก	1
ภาพรวมของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.00	0.00	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.73**	**0.43**	**มาก**	

จากตาราง 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่าผู้ประกอบการมีค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ระดับมาก ($\bar{X}$= 3.73, S.D. = 0.43) โดยมีระดับความพึงพอใจต่อการนำเสนอตามลำดับมากไปหาปานกลาง ดังนี้ ความพึงพอใจระดับมาก ได้แก่ การนำเสนอเป็นระบบ เข้าใจง่าย ($\bar{X}$= 4, S.D. = 0) ความเข้าใจต่อเรื่องที่นำเสนอ ($\bar{X}$= 3.67, S.D. = 0.58) ความชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$= 4, S.D. = 0) และภาพรวมของการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน ($\bar{X}$= 4, S.D. = 0) สำหรับความพึงพอใจระดับปานกลาง ได้แก่ ความชัดเจนในการใช้ภาษา ($\bar{X}$= 3, S.D. = 0) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. นักศึกษามีความตั้งใจในการทำงานดี เสนอเรื่องราวน่าติดตาม ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูโดดเด่น น่าใช้ มีประโยชน์

2. สื่อโฆษณาแสดงถึงข้อมูลผลิตภัณฑ์ชัดเจน ดี เป็นเรื่องราวน่าติดตาม นักศึกษามีความตั้งใจในการผลิตสื่อดี สื่อความหมายทำให้ผลิตภัณฑ์ดูโดดเด่น น่าใช้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยสามารถตอบคำถามวิจัย 2 ประเด็น คือ 1) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการขุดเพื่อนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 2) ความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ข้อมูลจากชุมชน มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปราย ดังนี้

1. ผลของการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อความสามารถในการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดีขึ้นไป ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 70 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีผลเชิงบวกต่อการพัฒนาความสามารถในการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน อาจเนื่องจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การร่วมมือของชุมชน ครู และผู้เรียน ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้มีรากฐานมาจากทฤษฎีสรรสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งเน้นการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นกระบวนการลงมือทำซึ่งเกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่าง ๆ

ของผู้เรียนถูกสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยใช้ข้อมูลใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่ และใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ทบทวนสะท้อนการเรียนรู้ สรุปองค์ความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ (วไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561: 179-191) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Garder ในส่วนของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิเคราะห์ (Villani & Atkins, 2000: 121-126) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมแบบฝังตัวโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกต การมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิด (Cooper, 2007: 245-255) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน (กัญญาณัฐ ลิมสวัสดิ์, 2565: 47-45) ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะทางภาษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ ตีกขาว ดนุลดา จามจุรี และศิริยุภา พูลสุวรรณ, 2564: 718-732; Melaville, Berg and Blank, 2006; Bedri, de Frein and Dowling, 2017: 2-24; Kijanat Tangjitnusorn and Pornpimol Sukavatee, 2016: 14-28) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้และสถานการณ์จริงจากการปฏิบัติจริง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เน้นให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ที่จำเป็นและโครงสร้างประโยคที่จำเป็นในการสื่อสารเฉพาะทาง รวมถึงได้เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนาภาษาในการสื่อสารอย่างเหมาะสม

1.2 การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนกับชุมชนโดยการกำกับและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และยกระดับความรู้ที่ได้ในขั้นสูงกว่าระดับความรู้ความจำความเข้าใจ และผู้เรียนพุ่งเหในการสร้างงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดโดยใช้คุณภาพการสร้างผลงานในระดับสูง ซึ่งประกอบด้วยการคิดวิเคราะห์ การวางแผนระยะยาว และการทำงานเป็นทีมที่สนับสนุนซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (Villani & Atkins, 2000: 121-126) สอดคล้องกับผลการเรียนรู้จากวงจรการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ 1) การสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้เรียนโดยใช้โครงงาน 2) การสะท้อนคิดร่วมกับการสังเกตโดยเน้นให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนโดยการเขียนหรือการสนทนา 3) มีภาพรวมของการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับกับการเรียนรู้อย่างชัดเจน และ 4) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงรุก (Bedri, de Frein, and Dowling, 2017: 2-26) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kijanat Tangjitnusorn and Pornpimol Sukavatee, (2016: 14-28) ที่พบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ทักษะการแก้ปัญหา มีความมั่นใจในการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น และได้เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนาภาษาในการสื่อสารอย่างเหมาะสม รวมถึงเรียนรู้ทักษะสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bolañoset et al. (2018: 274-289) ซึ่งพบว่าหลักสูตรที่รวมกับชุมชนเป็นเนื้อหาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ และสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสืบค้นเกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Pujiyatno and Rakhmawat (2016: 20-23) ที่พบว่า กระบวนการเรียนรู้ด้านการพูดโดยใช้ชุมชนเป็นฐานทำให้ผู้เรียนรู้สึกเหมือนอยู่ในสังคมที่เป็นจริงและรู้สึกสนุกสนานและสบายใจ เมื่อผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีจะส่งผลให้เรียนรู้ด้านการพูดอย่างกระตือรือร้น

2. ระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนต่อผลงานการนำเสนอมีคะแนนเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก จากผลการประเมินดังกล่าวผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างได้สร้างผลงานที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีในด้านการมีส่วนร่วมของผู้เรียนต่อการแสวงหาความต้องการในสิ่งที่ดีขึ้นของชุมชน Howard Gardner (1991, อ้างถึงใน Villani & Atkins, 2000: 121-126) ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นความต้องการของชุมชนและสมาชิกชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีสำหรับการเรียนรู้ (วไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561) ช่วยแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน (Melaville, Berg & Blank, 2006) และช่วยสร้างนวัตกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยมีพื้นฐานจากความรู้ในชุมชน วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของผู้เรียนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ (Lastra, Duran & Acosta, 2018: 209-229)

และการเรียนการสอนแบบ CBL เป็นช่องทางการศึกษาแบบเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ให้กับประชาชนในชุมชน ได้ต่อยอดความรู้เดิม ชุมชนและสถานศึกษาสามารถให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดเพื่อรองรับความหลากหลายของผู้เรียนในอนาคต (เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา และคศิธร คงอุดมทรัพย์, 2563: 37-49)

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีจุดเด่นในด้านการบูรณาการการนำเสนอผลงานในภาษาอังกฤษโดยใช้คลิปวิดีทัศน์ในการสร้างเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการที่กลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในชุมชนพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานควรคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนในการเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เช่น การจัดสรรเวลาในการพบปะให้ความรู้ การจัดสรรเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาผลงานในรูปแบบของข้อเสนอแนะ รวมถึงความพร้อมของผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมภาระงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งจำเป็นต้องมีการปฐมนิเทศชี้แจงวัตถุประสงค์และแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าผลของการัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อความสามารถในการนำเสนอเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชน อยู่ในระดับดีขึ้นไป ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานควรพิจารณาความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนร่วมกับการศึกษาวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้นั้นสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือไม่ และผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่

1.3 การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาช่วยให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจและช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างมั่นใจ ซึ่งดูได้จากผลระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ก่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการวิจัยนี้ เป็นผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างคลิปวิดีทัศน์เรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ในการวิจัยครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลการนำคลิปวิดีทัศน์เรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนในด้านเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ และการใช้ภาษาในการนำเสนอ

2.2 ควรทำวิจัยแบบผสมผสานเพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานต่อผู้เรียนและต่อชุมชน

2.3 ควรทำวิจัยศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นอื่น

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2561). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 6(1), 131-148.

กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์ (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด -19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.

เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา และคศิธร คงอุดมทรัพย์. (2563). การศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน: ชุมชนบางน้ำผึ้ง กรณีศึกษาของวิทยาลัยเซาท์อีสท์บางกอก. *Southeast Bangkok Journal*, 6(1), 37-49.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพ: สุวีริยาสาส์น.

ประสิทธิ์ ตีกขาว, สนุลดา จามจุรี และศิริยุภา พูลสุวรรณ. (2564). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารศิลปะการจัดการ*, 5(3), 718-732.

วไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 11(3), 179-191.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส. เจริญการพิมพ์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). คู่มือการใช้ชุดการจัดการเรียนรู้โครงการจัดทำสื่อ ๖๕ พรรษา เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ภาคเรียนที่ 2. *กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*.

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2544). *การทดสอบและการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

Bedri, Z., de Frien R. and Dowling, G. (2017). Community-Based Learning: A Primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), 2-26.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (2006). *Research in Education*. (10th Ed). Boston, MA: Pearson Education.

Bolaños, F., Florez, K., Gómez, T., Ramirez, M. and Tello, S. (2018). Implementing a community-based project in an EFL rural classroom. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 20(2), 274-289.

Cooper, J. (2007). *Strengthening the Case for Community-Based Learning in Teacher Education*. *Journal of Teacher Education*, 58(3), 245-255.

Hamilton, E. R. and Margot, K. C. (2019). Preservice Teachers' Community-Based Field Experiences. *Frontiers in Education*, 4(115), 1-16.

Lastra, S. Duran, N. and Acosta, D. (2018). Community Based Pedagogy As An Eye-opening for Pre-service Teachers' Initial Connections with the School Curriculum. *Colombia Applied Linguistic Journal*, 20(2), 209-229.

Melaville, A., Berg, A. C. and Blank, M. J. (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship*. The Barbara A. Holland Collection for Service Learning and Community Engagement (SLCE) at Digital Commons@UNO. Retrieved March 25, 2023, from https://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40

Pujiyatno, A. and Rakhmawati, F. (2016). Improving Speaking Ability Through Community-based Learning. *Leksika: Jurnal Bahasa, Sastra dan Pengajarannya*. 10(2), 20-23.

Tangjitnusorn, K. and Sukavatee, P. (2016). The Effects of Community-Based Instruction Using Hybrid Learning on English Oral Communication for Tourism Industry of Undergraduate Students. *Journal of Education Naraesuan University*, 18(4), 14-28.

The Partnership for 21st Century Skills. (2010). *21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation*. September 2010. Retrieved October 10, 2022, from eric.ed.gov/?id=ED519336

Valette, R. M. and Disick, R. S. (1972). *Modern language performance objectives and individualization: A handbook*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Villani, C. J. and Atkins, D. (2000). Community-Based Education. *School Community Journal*, 10(1), Spring/Summer, 121-126.

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

Quality of Life of the Elderly in Ban Sa Bua Community, Phek Yai Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province

จิระภัญญา ประจุดทะเนย์[1] และ รวเชนทร์ นพณัฐวงศกร[2]
Chiraphinya prachutthane [1] and Rachen Nopponatwongsakorn [2]

Received: 12 ก.พ. 2567
Revised: 16 ธ.ค. 2567
Accepted: 18 ธ.ค. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 118 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านจิตใจ และด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาและอุปสรรคผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว เกิดจากโรคเรื้อรังและข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว ทำให้การใช้ชีวิตประจำวันลำบาก และผู้สูงอายุมักรู้สึกโดดเดี่ยวเนื่องจากลูกหลานย้ายออกจากชุมชน ส่งผลต่อสุขภาพจิต รวมถึงบ้านเรือนที่ทรุดโทรมและการขาดทรัพยากรพื้นฐาน จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ลดลง

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ, ชุมชน

Abstract

This research aimed to 1) study the quality of life of the elderly in Ban Sa Bua community, Phaek Yai subdistrict, Phon district, Khon Kaen province, and 2) examine the problems and obstacles in improving the quality of life of the elderly in this community, Phaek Yai subdistrict, Phon district, Khon Kaen province. The study employed a mixed-methods approach, utilizing questionnaires and interviews as data collection tools. The sample consisted of 118 elderly individuals aged 60 and above, living in Ban Sa Bua community, Phaek Yai subdistrict, Phon district, Khon Kaen province. Data were analyzed using

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ อีเมล: Chiraphinyaprachutthane@gmail.com

[2] รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ อีเมล: info@seau.ac.th

[1] Student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Southeast Asia University, Email: Chiraphinyaprachutthane@gmail.com

[2] Associate Professor, Ph.D., Lecturer in Faculty of Liberal Arts and Science, Southeast Asia University, Email: info@seau.ac.th

descriptive statistics; including frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and analysis of interview data. The research findings indicated that: 1) the quality of life of the elderly in Ban Sa Bua community Phaek Yai subdistrict, Phon district, Khon Kaen province overall was a high level, covering four aspects: social, psychological, environmental, and resource factors. The exception of physical well-being, which was at a moderate level. Except for the physical aspect, it was at a moderate level. 2) Problems and obstacles faced by the elderly in Ban Sa Bua community were mainly due to chronic diseases and mobility limitations, which made daily activities difficult. The elderly also experienced loneliness due to family members moving out of the community, affecting their mental health. Additionally, deteriorating homes and the lack of basic resources increased safety risks and contributed to a decline in their quality of life.

Keywords: Quality of Life, Elderly, Community

บทนำ

คุณภาพชีวิตเป็นเป้าหมายหลักของสังคม คือ ประชาชนที่มีสุขภาพอนามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจทุก เพศทุกวัย ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งด้านปริมาณและสัดส่วนต่อประชากร (นวรัตน์ ปัญจธนทรัพย์, 2562) รวมถึงอัตราการเกิดของประชากรทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการที่ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายจิตใจสังคม และสิ่งแวดล้อม จะส่งผลกระทบถึงการ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดน้อยลง (ณัฏฐกันย์ อ่องเอื้อ, 2564) การจะดูแลผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนเพราะเป็นวัยที่ต้องการดูแลเอาใจใส่ในลักษณะที่แตกต่างจากประชากรวัยอื่นๆ ในอดีตบุตรหลานในสังคมจะเป็น ผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุพาไปตรวจสุขภาพจากภาวะเจ็บป่วยต่างๆเช่นเบาหวานความดันโลหิตสูงและอื่น ๆ (ทิปภา ชุติกาญจน์โกศล, 2561) ซึ่งแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ คือ การช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและพึงพอใจ ในตนเองสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตนเองได้ตามอัตภาพ ไม่เป็นภาระให้แก่ผู้อื่นและสามารถดำรงไว้ซึ่งการมีคุณค่าในตนเองซึ่งหมายถึง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (พระครูปลัดสิทธิชัย วิสุทโธ, สมาน งามสนิท และสุรพล สุยะพรหม, 2565)

สำหรับประชากรที่เกิดในยุค (Baby Boomers) ได้เข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้หลายประเทศในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคมที่สำคัญ คือ การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ ฝรั่งเศส สวีเดน ญี่ปุ่น และข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ในส่วนของทวีปเอเชียจะมีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในทวีปเอเชียจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลก และถือเป็นประเทศแรก ๆ ของโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Super-aged Society) (วัชรากรณ์ ชีวไคภิษฐ, 2562)

สำหรับประเทศไทยจำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่ามีอัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย รองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยได้เข้าใกล้สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ทั้งนี้สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กล่าวว่าในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 พ.ศ. 2566-2580 โดยแผนระยะที่ 3

มีวิสัยทัศน์ คือ "ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดี มีหลักประกันมั่นคง เป็นพลังพัฒนาสังคม" จากการระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 มีข้อกังวลว่าผู้สูงอายุจะได้รับผลกระทบมากและกระทบถึงอายุขัยประชากร (life expectancy) กับโครงสร้างประชากรโลก ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พบว่า คะแนนคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาคและช่วงเวลา ในภาพรวมพบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2564 มีคะแนนลดลงจากช่วงปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากมีการระบาดของโรคมากขึ้นและมีมาตรการที่รบกวนชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น โดยมีข้อสังเกตว่า ระดับคะแนนความพึงพอใจที่ให้แบบรวบยอด มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนคุณภาพชีวิตที่ได้จากค่าถาม 5 ด้าน ที่ประเมินเป็น 3 ระดับ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงมีส่วนสัมพันธ์กับข้อจำกัดของการเคลื่อนไหวและการดำรงชีวิต ความยินดีจ่ายสำหรับบริการการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสัมพันธ์กับจำนวนฟันที่เหลืออยู่ (ศุภลิทธิ์ พรรณารุโณทัย, 2565) ซึ่งประชากรไทยปี 2566 มากกว่าร้อยละ 50 ของประเทศ มีอายุตั้งแต่ 40 ปี 2 เดือน จัดเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีค่าอายุมัธยฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคนทั่วโลก ที่มีค่าอายุมัธยฐานเพียง 30 ปี 5 เดือน ประชากรไทยปี 2566 ครึ่งประเทศ อายุเกิน 40 ปี 2 เดือน ในยุคสังคมผู้สูงอายุ เลขอายุ 40 ปี 2 เดือนนี้ เป็นอายุมัธยฐาน หรือ (Median Age) ของประชากรไทยปี 2566 หรือ ปี 2023 ซึ่งตัวเลข 40 ปี 2 เดือน คืออายุตรงกลาง ระหว่างประชากรสองส่วนที่แบ่งออกเป็นจำนวนเท่าๆ กัน ส่วนหนึ่งมีอายุน้อยกว่า 40 ปี 2 เดือน และอีกส่วนหนึ่งมีอายุมากกว่า 40 ปี 2 เดือน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอ้างอิงข้อมูลจากองค์กร (Our World in Data) ที่ได้รวบรวมตัวเลขอายุของประชากรทั่วโลกไว้ โดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งพบว่า อายุมัธยฐานของทั่วโลกเฉลี่ยอยู่ที่ 30 ปี 5 เดือนเท่านั้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

ปัจจุบันผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่นมีจำนวน 118 คน ประสบปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ เนื่องจากการเสื่อมสภาพของร่างกายตามวัย รวมถึงโรคประจำตัวที่มักพบในผู้สูงอายุ เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคข้อเสื่อม ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความยากลำบากในการทำกิจกรรมประจำวันและมีความจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาด้านสุขภาพจิตก็เป็นสิ่งที่พบได้บ่อย โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่รู้สึกโดดเดี่ยว อันเนื่องมาจากสมาชิกในครอบครัวต้องออกไปทำงานหรือมีเวลาในการดูแลไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกขาดการเชื่อมโยงกับชุมชน นอกเหนือจากปัญหาสุขภาพแล้ว ปัญหาทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่มีรายได้ประจำหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินอย่างเพียงพอจากรัฐบาลหรือครอบครัว การขาดแคลนรายได้ทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนต้องเผชิญกับความยากลำบากในการจัดการค่าใช้จ่ายพื้นฐาน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหาร และค่าที่พักอาศัย ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ลดลง อีกหนึ่งปัญหาที่พบได้คือ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวหรือชุมชน เนื่องจากมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและค่านิยมระหว่างผู้สูงอายุกับคนรุ่นใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการไม่ลงรอยกัน ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่ได้รับความเข้าใจหรือการยอมรับจากคนในชุมชน (ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว, 2566: สัมภาษณ์) (นางลวน คำทุ่น, การสื่อสารส่วนบุคคล,19 กรกฎาคม 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เข้าใจถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่นต่อไปในอนาคต (นายชจิต ชัยศักรา, การสื่อสารส่วนบุคคล,19 กรกฎาคม 2566)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ของ WHOQOL Group (1996) มาประยุกต์ใช้เป็น คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพชีวิตทางด้านกายภาพ 2) คุณภาพชีวิตทางด้านสังคม 3) คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ และ 4) คุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร และตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 1

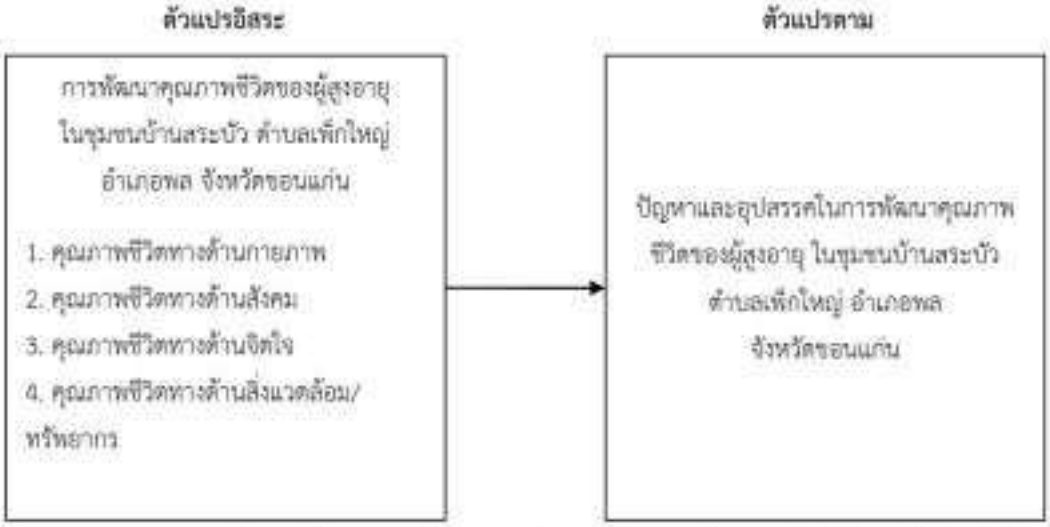

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐาน

1. ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัวเกิดจากการร่างกายที่ทรุดโทรมตามช่วงวัย และขาดการสนับสนุนการดูและเอาใจใส่จากครอบครัวหรือชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) และได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source)

การศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากร (Population)

การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 867 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 118 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามที่เตรียมไว้ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน ที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

2. ศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source)

การศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ การศึกษาจากสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ที่พบจากประสบการณ์โดยตรง

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพชีวิต ความต้องการ และปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน

2.2 เกณฑ์ในการคัดเลือก

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูลต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป

2.2.2 ผู้ให้ข้อมูลต้องอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อย่างน้อย 1 ปี

2.2.3 ผู้ให้ข้อมูลควรมีสภาพร่างกายและจิตใจที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน โดยอาจคัดเลือกผู้ที่สามารถสื่อสารได้ด้วยตัวเอง หรือมีการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับที่สามารถร่วมการสัมภาษณ์หรือสนทนาได้

2.2.4 ผู้ให้ข้อมูลต้องมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการให้ข้อมูลและยินยอมให้ใช้ข้อมูลเพื่อการศึกษา

2.3 เกณฑ์ในการคัดออก

2.3.1 ผู้ที่มีปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น การพูดหรือการฟัง ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนหรือไม่สามารถทำความเข้าใจคำถามได้

2.3.2 ผู้ที่มีสภาวะทางจิตเวชที่อาจส่งผลต่อการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง หรือผู้ที่มีความบกพร่องทางจิตใจซึ่งไม่สามารถให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

2.3.3 ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสระบัวน้อยกว่า 1 ปี หรือผู้ที่มีการย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้งจนไม่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนได้อย่างครบถ้วน

2.3.4 ผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการเข้าร่วมการให้ข้อมูล หรือแสดงความไม่ยินยอมให้ใช้ข้อมูลในงานวิจัย

2.3.5 ผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพที่อาจไม่สามารถร่วมการสัมภาษณ์หรือสนทนาได้ เช่น ผู้ที่นอนติดเตียง หรือมีอาการเจ็บป่วยหนักที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการเก็บข้อมูลได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 เครื่องมือ ได้แก่

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จำนวน 7 ข้อ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ประกอบด้วย คุณภาพชีวิตทางด้านกายภาพ คุณภาพชีวิต

ทางด้านสังคม คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ และคุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มีจำนวน 23 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการและทำการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเด็นคำถามที่ได้ ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่ได้พัฒนาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามกับความครอบคลุมของคำถามเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตัวแปรที่ต้องการวัด และความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำและจำนวนข้อคำถาม ความสอดคล้องของรูปแบบการถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ให้คะแนน ค่าความสอดคล้องอยู่ 0.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1997) หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับร่าง และได้นำแบบสอบถามฉบับร่างดังกล่าวไปทดสอบใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.937 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของสัมประสิทธิ์ครอนบาคจะต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.7

3.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ได้คำตอบที่ละเอียดในทุกมิติจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถามหรือแบบ สัมภาษณ์ และวิธีการสัมภาษณ์อย่างมีระบบ โดยชุดคำถามหรือแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการวิจัย ทางเอกสารจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาในงานวิจัย ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปใช้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ จากการสำรวจโดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ประสานขอความร่วมมือในการลงพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เสนอแก่ผู้ใหญ่บ้านบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

4.1.2 นัดหมายวันเวลา และสถานที่กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

4.1.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการศึกษาและติดตามรับข้อมูลคืนด้วยตนเอง

4.1.4 รวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

4.2.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ประสานขอความร่วมมือในการลงพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เสนอแก่ผู้ใหญ่บ้านบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

4.2.2 นัดหมายวันเวลา และสถานที่กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

4.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกเสียงโดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อน (Key Informants)

4.2.4 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์แยกแยะประเด็นสำคัญ เลือกใช้ข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทางเอกสารในขั้นตอนแรกอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับข้อมูลของงานวิจัยนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาหาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย พรรณนา (Descriptive Research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร และการภาคสนามแล้วผู้วิจัยจะดำเนินขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.2.1 ขั้นตอนการจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นระเบียบ ซึ่งถือเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นต้นสำหรับการวิเคราะห์ในขั้นถัดไป

5.2.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์เพื่อหาข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ทำ การจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้ว เมื่อเห็นถึงส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ซ้ำ ในบางประเด็นอีกครั้งหนึ่ง

5.2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ซ้ำ ขั้นตอนนี้จะกระทำต่อเมื่อมีการสัมภาษณ์ซ้ำในบางประเด็นเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของข้อมูลเท่านั้น โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาใหม่จากการสัมภาษณ์เข้ากับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่มีอยู่เพียงพอต่อการตอบคำถามงานวิจัย

5.2.4 ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการ ตรวจสอบสามเส้า ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และการตรวจสอบ สามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลรวมของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ด้านกายภาพ	3.08	0.58	ปานกลาง
2.	ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.73	0.46	มาก
3.	ด้านจิตใจ	4.23	0.57	มาก
4.	ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	3.53	0.46	มาก
	รวม	**3.64**	**0.52**	**มาก**

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.64, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ ($\bar{x}$ =4.23, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตทางด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\bar{x}$ =3.73, S.D. = 0.46) และคุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ($\bar{x}$ =3.53, S.D. = 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ คุณภาพชีวิตทางด้านกายภาพ ($\bar{x}$ =3.08, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านกายภาพ

ด้านกายภาพ		$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ท่านพอใจในสุขภาพของท่านตอนนี้เพียงใด	2.77	0.49	ปานกลาง
2.	ท่านคิดว่าท่านมีสุขภาพชีวิตความเป็นอยู่อยู่ในระดับใด	2.53	0.71	ปานกลาง
3.	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด	3.95	0.66	มาก
4.	การเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัวปวดท้องปวดตามตัว	3.53	0.53	มาก
5.	ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวันไหม (ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน)	2.92	0.40	ปานกลาง
6.	ท่านพอใจกับการนอนหลับพักผ่อนของท่านมากน้อยเพียงใด	2.30	0.83	น้อย
7.	ท่านรู้สึก พอใจมากน้อยแค่ไหนที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	2.72	0.49	ปานกลาง
8.	ท่านจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลมากน้อยเพียงใด	3.92	0.51	มาก
	รวม	**3.08**	**0.58**	**ปานกลาง**

จากตาราง 2 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.08, S.D. = 0.58) เมื่อ

พิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.66) รองลงมา คือ ท่านจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาล ($\bar{X}$ = 3.92, S.D. = 0.51) และท่านเจ็บปวดตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.53) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน ทั้งเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$ = 2.92, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ท่านพอใจในสุขภาพท่านตอนนี้ ($\bar{X}$ = 2.77, S.D. = 0.49) ท่านรู้สึกพอใจที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน ($\bar{X}$ = 2.72, S.D. = 0.49) และท่านคิดว่าท่านมีสุขภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{X}$ = 2.53, S.D. = 0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ท่านพอใจกับการนอนหลับพักผ่อนของท่าน ($\bar{X}$ = 2.30, S.D. = 0.83) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสัมพันธภาพทางสังคม

	ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมาแค่ไหน	3.71	0.49	มาก
2.	ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ แค่ไหน	3.75	0.43	มาก
	รวม	**3.73**	**0.46**	**มาก**

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.43) และรองลงมา คือ ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น อย่างที่ผ่านมา ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านจิตใจ

	ด้านจิตใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมายมากน้อยเพียงใด	4.74	0.54	มากที่สุด
2.	ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล บ่อยแค่ไหน	3.15	0.74	ปานกลาง
3.	ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง) มากน้อยเพียงใด	4.08	0.40	มาก
4.	ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเองได้ไหม	4.68	0.61	มากที่สุด
5.	ท่านรู้สึกพอใจในตัวเองมากน้อยแค่ไหน	4.51	0.56	มากที่สุด
	รวม	**4.23**	**0.57**	**มาก**

จากตาราง 4 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ท่านรู้สึกว่าชีวิตท่านมีความหมาย ($\bar{X}$ =

4.74, S.D. = 0.54) รองลงมา คือ ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเอง ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.61) และท่านรู้สึกพอใจในตัวเอง ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.56) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ท่านรู้สึกพอใจในชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.40) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ท่านมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล ($\bar{X}$ = 3.15, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

	ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.	ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีไหมในแต่ละวัน	3.46	0.50	ปานกลาง
2.	ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้มากน้อยเพียงใด	2.90	0.42	ปานกลาง
3.	ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็นมากน้อยเพียงใด	2.97	0.51	ปานกลาง
4.	ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียดมากน้อยเพียงใด	3.24	0.46	ปานกลาง
5.	สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพท่านมากเพียงใด	4.81	0.41	มากที่สุด
6.	ท่านได้รู้เรื่องข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวันมากน้อยเพียงใด	2.94	0.40	ปานกลาง
7.	ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึง การคมนาคม) มากน้อยเพียงใด	3.20	0.48	ปานกลาง
8.	ท่านพอใจที่สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็นเพียงใด	4.72	0.50	มากที่สุด
	รวม	**3.53**	**0.46**	**มาก**

จากตาราง 5 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพท่าน ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.41) และรองลงมา คือ ท่านพอใจที่สามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำ ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.50) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดี ($\bar{X}$ = 3.46, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ท่านมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียด ($\bar{X}$ = 3.24, S.D. = 0.46) ท่านพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหนของท่าน (หมายถึง การคมนาคม) ($\bar{X}$ = 3.20, S.D. = 0.48) ท่านมีเงินพอใช้ตามความจำเป็น ($\bar{X}$ = 2.97, S.D. = 0.51) ท่านได้รู้เรื่องข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน ($\bar{X}$ = 2.94, S.D. = 0.40) และท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้ ($\bar{X}$ = 2.90, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

2.1 ด้านกายภาพ

ปัญหาและอุปสรรคทางด้านกายภาพของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว เป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพเรื้อรังที่พบได้บ่อย เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวและการทำกิจวัตรประจำวัน การเดินเหินหรือทำงานง่าย ๆ ภายในบ้านกลายเป็นภาระที่หนักหน่วง ส่งผลให้ผู้สูงอายุหลายคนต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้นในการดูแลตนเอง ปัญหาสุขภาพเหล่านี้ยังทำให้ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการแทรกซ้อน

จากโรคเรื้อรัง การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่เหมาะสมก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทาย เนื่องจากสถานพยาบาลหลายแห่งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ทำให้การเดินทางไปพบแพทย์เป็นเรื่องยากลำบาก โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเดินทางเองได้

2.2 ด้านสังคม

ปัญหาและอุปสรรคด้านสังคมของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัวเกิดจากความรู้สึกโดดเดี่ยวและ การขาดการเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน เนื่องจากลูกหลานหรือสมาชิกในครอบครัวมักย้ายไปทำงานในเมืองใหญ่หรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพ ทำให้ผู้สูงอายุที่เหลืออยู่ต้องอยู่ตามลำพัง ขาดการสนับสนุนทางอารมณ์ที่สำคัญ นอกจากนี้ การแยกตัวจากกิจกรรมชุมชนก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เนื่องจากการที่ครอบครัวไม่อยู่ใกล้ชิดทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ความเหงาและความรู้สึกไร้ความหมายในชีวิตจึงเป็นเรื่องที่พบเจอบ่อย และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา

2.3 ด้านจิตใจ

ปัญหาและอุปสรรคด้านจิตใจของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัวเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ผู้สูงอายุมักประสบกับความรู้สึกซึมเศร้าและวิตกกังวล ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การเสื่อมถอยของสุขภาพ ความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนทางสังคมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ลูกหลานมักย้ายไปทำงานต่างถิ่น ส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนหรือการสนทนาทางอารมณ์กับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่มีคุณค่า ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชนจึงไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดทั้งการสนับสนุนจากคนรอบข้างและการบริการที่ตรงต่อความต้องการทางจิตใจ

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

ปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมาก ผู้สูงอายุหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านที่มีสภาพทรุดโทรม ไม่มีการปรับปรุงหรือซ่อมแซมมาหลายปี ทำให้เกิดอันตรายต่อการเคลื่อนไหวและการใช้ชีวิต เช่น พื้นบ้านที่ลื่นหรือมีรอยแตก บันไดที่ไม่มีราวจับหรือประตูหน้าต่างที่ชำรุด การขาดแคลนทรัพยากรพื้นฐาน เช่น น้ำสะอาด ไฟฟ้า และบริการสาธารณะก็เป็นปัญหาที่พบในบางพื้นที่ของชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในระยะยาว

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

1.1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีการสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ครอบครัวและเพื่อนบ้านช่วยเหลือกันในการดูแลผู้สูงอายุ ทำให้พวกเขาไม่รู้สึกโดดเดี่ยว นอกจากนี้ การเข้าถึงบริการทางการแพทย์และกิจกรรมชุมชนที่ส่งเสริมสุขภาพยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญรัช ลาริกัลยะ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้สูงอายุหลายคนประสบปัญหาสุขภาพเรื้อรัง เช่น เบาหวานและความดันโลหิตสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดูแลตนเอง แม้ว่าจะมีการเข้าถึงบริการสาธารณสุขบางส่วน แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการ

เดินทางไปพบแพทย์และรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การขาดการส่งเสริมกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวัยก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้สุขภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุยังไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาริสา ป้านภูมิ และคณะ (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านหูบโกบ ตำบลกกคู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบ้านหูบโกบ ตำบลกกคู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนบ้านและสมาชิกในครอบครัวที่ยังคงอาศัยอยู่ใกล้เคียง ซึ่งทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและการสื่อสารระหว่างวัย ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ ปัญจรนทรัพย์ (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาตนเอง ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาตนเองใน เขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก

1.4 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านจิตใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวที่ยังคงอาศัยอยู่ใกล้เคียงและเพื่อนบ้านในชุมชนซึ่งมีความผูกพันและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนช่วยเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับในสังคม นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังได้รับการดูแลจากลูกหลานและเครือข่ายครอบครัว ทำให้พวกเขารู้สึกไม่โดดเดี่ยวและมีความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ที่เนตรนภา กาบมณี, สิริลักษณ์ อุ่ยเจริญ และปานเพชร สกุลคู. (2564) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจของผู้สูงอายุตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.5 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีความร่วมมือกันในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การปรับปรุงบ้านเรือนให้ปลอดภัยและสะดวกต่อการใช้ชีวิต นอกจากนี้ยังมีการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานที่สำคัญ เช่น น้ำสะอาดและไฟฟ้าอย่างเพียงพอ อีกทั้งชุมชนยังมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสมล บุตรวิเศษ และ อุปริฏฐา อินทรสาด (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้สูงอายุมีคุณภาพด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเพ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

2.1 ด้านกายภาพ

ปัญหาและอุปสรรคทางด้านกายภาพของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว เป็นผลมาจากปัญหาสุขภาพเรื้อรังที่พบได้บ่อย เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวและการทำกิจวัตรประจำวัน การเดินเหินหรือทำงานง่าย ๆ ภายในบ้านกลายเป็นภาระที่หนักหน่วง ส่งผลให้ผู้สูงอายุหลายคนต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้นในการดูแลตนเอง ปัญหาสุขภาพเหล่านี้ยังทำให้ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาการแทรกซ้อนจากโรคเรื้อรัง การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่เหมาะสมก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทาย เนื่องจากสถานพยาบาลหลายแห่งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ทำให้การเดินทางไปพบแพทย์เป็นเรื่องยากลำบาก โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเดินทางเองได้ เนื่องจากการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่ไม่สะดวก สถานพยาบาลหลายแห่งตั้งอยู่ห่างไกล ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาผู้อื่นในการเดินทางไปพบแพทย์ ซึ่งยากลำบากสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ ระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่เพียงพอหรือไม่มีการบริการ

อย่างเหมาะสมในพื้นที่ยังเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคใหญ่ที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องและทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณธนา รัตนานุกูล (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาด้านบุคคลากรซึ่งเทศบาลตำบลบางพลีน้อยไม่มีบุคคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ 2) ไม่ได้มีการจัดทำแผนการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยไว้เป็นการเฉพาะเพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย 3) ไม่มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาด้านสุขภาพอย่างชัดเจน เนื่องจากการพัฒนาด้านสุขภาพ จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ หรือต่างพื้นที่เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและผู้สูงอายุได้รับประโยชน์มากที่สุด

2.2 ด้านสังคม

ปัญหาและอุปสรรคด้านสังคมของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านละระบัวเกิดจากความรู้สึกโดดเดี่ยวและการขาดการเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน เนื่องจากลูกหลานหรือสมาชิกในครอบครัวมักย้ายไปทำงานในเมืองใหญ่หรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อหาเลี้ยงชีพ ทำให้ผู้สูงอายุที่เหลืออยู่ต้องอยู่ตามลำพัง ขาดการสนับสนุนทางอารมณ์ที่สำคัญ นอกจากนี้ การแยกตัวจากกิจกรรมชุมชนก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง เนื่องจากการที่ครอบครัวไม่อยู่ใกล้ชิดทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ความเหงาและความรู้สึกไร้ความหมายในชีวิตจึงเป็นเรื่องที่พบเจอบ่อย และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา เนื่องจากการขาดการเชื่อมโยงกับครอบครัวและชุมชน เมื่อสมาชิกในครอบครัวย้ายไปทำงานในพื้นที่ห่างไกล ผู้สูงอายุที่เหลืออยู่มักรู้สึกโดดเดี่ยวและขาดการสนับสนุนทางอารมณ์ที่สำคัญ การไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอยิ่งทำให้พวกเขารู้สึกแยกตัวจากสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพร เนาว์สุวรรณ และมาริสา สุวรรณราช (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า มีผู้สูงอายุยากจนจำนวนมากที่เจ็บป่วยและถูกทอดทิ้ง ส่งผลต่อด้านจิตใจ คือ กังวลใจ ท้อแท้ เหนื่อยหน่าย ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าสาเหตุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งโครงสร้าง ค่านิยมและเศรษฐกิจโดยสังคมชนบทปัจจุบันกำลังกลายเป็นสังคมเมืองขนาดครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ค่านิยมของสังคมเปลี่ยนแปลงไปเด็กสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุลดลง มีความเอื้อเฟื้อ แสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุ รู้สึกถูกลดคุณค่าลงประกอบกับเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้น้อย

2.3 ด้านจิตใจ

ปัญหาและอุปสรรคด้านจิตใจของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านละระบัวเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ผู้สูงอายุมักประสบกับความรู้สึกซึมเศร้าและวิตกกังวล ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เช่น การเสื่อมถอยของสุขภาพ ความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนทางสังคมเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญ ลูกหลานมักย้ายไปทำงานต่างถิ่น ส่งผลให้ผู้สูงอายุขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนหรือการสนทนาทางอารมณ์กับบุคคลใกล้ชิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่มีคุณค่า ปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชุมชนจึงไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดทั้งการสนับสนุนจากคนรอบข้างและการบริการที่ตรงต่อความต้องการทางจิตใจ เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากคนรอบข้างและการบริการที่เหมาะสมกับ ความต้องการทางจิตใจ หลายครอบครัวต้องเผชิญกับภาระทางการเงินและเวลาจากการย้ายถิ่นเพื่อทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุถูกทิ้งให้อยู่ตามลำพังโดยไม่มีการสนทนาหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบริการด้านสุขภาพจิตยังขาดความครอบคลุมและการเข้าถึงในระดับชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลด้านจิตใจอย่างที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกชกร หัชกุลลดา (2562) ที่ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรณีศึกษา ผู้สูงอายุในชุมชน

แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักกังวลใจ มีอารมณ์กังวลง่าย และมีอาการหลงลืม รวมถึงกลัวถูกทอดทิ้งและกลัวความตาย บางคนก็มีอารมณ์เศร้า ต้องการตายเร็ว หรืออยากฆ่าตัวตาย เป็นต้น และยังสอดคล้องกับ พิปภา ชุศิกาญจน์โกศล (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง อาการซึมเศร้าในผู้สูงวัยอันตรายกว่าที่คิด ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการฆ่าตัวตายของผู้สูงวัยที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้ามีมากกว่าผู้ป่วยในวัยอื่น ๆ โดยภาวะซึมเศร้าในผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปพบได้มากถึงร้อยละ 10 – 20 พบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และยิ่งมีอายุมาก ความเสี่ยงยิ่งเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุเกิดจาก มีการอาการป่วยเรื้อรัง ไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิต มีปัญหาหนี้สินรายได้น้อยไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้ เป็นต้น

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

ปัญหาและอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมาก ผู้สูงอายุหลายคนอาศัยอยู่ในบ้านที่มีสภาพทรุดโทรม ไม่มีการปรับปรุงหรือซ่อมแซมมาหลายปี ทำให้เกิดอันตรายต่อการเคลื่อนไหวและการใช้ชีวิต เช่น พื้นบ้านที่ลื่นหรือมีรอยแตก บันไดที่ไม่มีราวจับ หรือประสบหน้าต่างที่ชำรุด การขาดแคลนทรัพยากรพื้นฐาน รวมถึงการขาดบริการสาธารณะก็เป็นปัญหาที่พบในบางพื้นที่ของชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยในระยะยาว เนื่องจากขาดงบประมาณในการซ่อมแซมบ้านเรือน หรืออาจการขาดแคลนแรงงานที่ช่วยปรับปรุงสภาพบ้านให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดหาทรัพยากรพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาด้านคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง อริสา อ่วมคง (2565) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในแขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนต้องการความช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย เช่น ราวจับ โถสุขภัณฑ์ ฝ้าเพดาน ห้องน้ำ และหลังคาบ้าน รวมถึงต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ และต้องการการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทำให้การปรับปรุงที่อยู่อาศัยประสบความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ คาดสนิท และคณะ (2566) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์ด้านสภาวะแวดล้อมที่อยู่อาศัยขาดความมั่นคงสภาพภายในบ้านไม่เหมาะกับการใช้ชีวิตประจำวันสำหรับช่วงวัยสูงอายุ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ อปท. เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความช่วยเหลือแต่ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถได้รับการตอบสนองตามความต้องการด้วยงบประมาณภาครัฐที่จำกัด ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านสระบัว ตำบลเฟ็กใหญ่ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 คุณภาพชีวิตทางด้านกายภาพ ควรส่งเสริมการออกกำลังกายเบา ๆ ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การเดิน หรือการทำโยคะ เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของร่างกายและพัฒนาสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อตรวจหาโรคที่อาจเกิดขึ้นในระยะเริ่มต้นและจัดการได้อย่างทันท่วงที และให้ความรู้และการสนับสนุนทางด้านการจัดการความเจ็บปวดและอาการป่วยเรื้อรัง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม

1.2 คุณภาพชีวิตทางด้านสังคม ควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การตั้งชมรมหรือกลุ่มสนทนา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่แข็งแกร่งและเพิ่มความพึงพอใจต่อการผูกมิตร และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน เช่น การทำงานอาสาสมัคร เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน

1.3 คุณภาพชีวิตทางด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นการพัฒนาทักษะทางจิตใจ เช่น การฝึกสมาธิ การฟังธรรมะ หรือกิจกรรมที่สร้างความหมายในชีวิต เพื่อช่วยเพิ่มความสุขและความสงบภายใน และควรสนับสนุนการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาสำหรับผู้สูงอายุที่รู้สึกเหงาหรือมีความเครียดทางอารมณ์ โดยอาจจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือที่ปรึกษาประจำในชุมชน

1.4 คุณภาพชีวิตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่มากขึ้น โดยจัดให้มีพื้นที่สีเขียว พื้นที่สำหรับพักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถใช้ได้อย่างสะดวกปลอดภัยรวมถึงพัฒนาการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่รวดเร็วและมีคุณภาพ โดยอาจมีบริการตรวจสุขภาพถึงบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดในการเดินทาง และควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลสำคัญในชีวิตประจำวัน รวมถึงการจัดกิจกรรมฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการได้รับการดูแลของผู้สูงอายุ หรือรูปแบบการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมการมีรายได้ และตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และนำไปวางแผนและสนับสนุนข้อมูลเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกกับบุคคลที่หลากหลาย เช่น ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *ก้าวอย่างของประเทศไทย สู่'สังคมผู้สูงอายุ'อย่างสมบูรณ์แบบ*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2567, จาก https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476

กิตติพร เนาว์สุวรรณ และมาริสา สุวรรณราช. (2562). สภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ตอนล่าง. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรธิดา*, 11(2), 118-132.

กัลยารัตน์ คาดสนิท, สายสุดา จันหัวนา, กัลยาณี สมท้าว, นพรพรรณ ช้อนาม, สายัณห์ งวงช้าง และกันนิษฐา มาเห็ม. (2566). สถานการณ์ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือในตำบลแวงใหญ่อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 15(2), 154-175.

ณัฏฐกันย์ อ่องเอื้อ. (2564). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารท้องถิ่น. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

หิปภา ชุติกาญจน์โกศล. (2563). *อาการซึมเศร้าในผู้สูงวัยอันตรายกว่าที่คิด*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567, จาก https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/ซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

หิปภา ชุติกาญจน์โกศล. (2561). *10 วิธีง่ายๆ ในการดูแลผู้สูงวัยในครอบครัว*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567, จาก https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/10วิธีการดูแลผู้สูงวัย

ไทยรัฐออนไลน์. (2566). *ประชากรไทยปี 2566 ครึ่งประเทศ อายุเกิน 40 ปี 2 เดือน ในยุคสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2567, จาก https://www.thairath.co.th/lifestyle/lifestyle45plus/2709300

นวรัตน์ ปัญจอนทรัพย์. (2562). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาตนเอง ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. การการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4, 26 เมษายน 2563. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 89-99.

นัสมล บุตรวิเศษ และอุปริฏฐา อินทรสาด. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

เบตรนภา กาบมณี, สิริลักษณ์ อุ่ยเจริญ และปานเพชร สกุลคู. (2564). การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตาบลหนองไผ่ อ.เมือง จ.อุดรธานี. *รายงานวิจัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์*, 11(1), 27-39.

บงกชกร ฟักกุลลดา. (2562). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุในชุมชนแขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำภาครัฐและภาคเอกชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระครูปลัดสิทธิชัย วิสุทโธ, สมาน งามสนิท และสุรพล สุยะพรหม. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 7(2), 194-208.

วรรณธนา รัตนานุกูล. (2563). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ*. การค้นคว้าอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วัชรากรณ์ ชีวโคภิษฐ. (2562). สังคมผู้สูงอายุ: ปัจจัยการตลาดที่เปลี่ยนไป. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ*, 6(1), 38-54.

อริสา อ่วมคง. (2565).*แนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุ ที่อาศัยอยู่ในแขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อาริสา ป้านภูมิ, ศรัญยา สุขนิรันดร, สาธิกา จันทะพินิจ, อินทุอร นิลบรรพต และกีรติ ภูมิผักแว่น. (2562). *คุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุบ้านหูบโกบ ตำบลกกดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย*. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ครั้งที่ 1. 20 เมษายน 2562. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 101-109.

อัญรัช สาริกัลยะ. (2564). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาษีเจริญกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 102-112.

Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Tijdschrift Voor Onderwijs Research*, 2, 49-60.

WHO Quality of Life Assessment Group. (1996). What quality of life?. *World Health Forum 1996*, 17(4), 354-356.

ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

Accident Notification and Motor Vehicle Record Verification System in Ko Kaeo Subdistrict

Received: 5 ก.ค. 2567
Revised: 21 ส.ค. 2567
Accepted: 23 ส.ค. 2567

ปัณณธร แสงอรุณ[1], ประหยัด สุพะกำ[2], วาทินี ดวงอ่อนนา[3] และ กล้า ภูมิพยัคฆ์[4]

Pannathorn Saengaroon[1], Prayut supokum[2], Wathinee Duang-onnam[3] and Kla phumpayak[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อการพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว กลุ่มตัวอย่าง 30 คนคือนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์จำนวน 20 คนและประชาชนในตำบลเกาะแก้วจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบคือ Bootstrap framework และ MySQL สำหรับจัดการฐานข้อมูล และแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ ผลการศึกษาพบว่าระบบสามารถจัดการข้อมูลค้นหาข้อมูลสถิติและการแจ้งเหตุอุบัติเหตุ ประวัติการขับขี่ยานพาหนะได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบอยู่ในระดับมากที่สุดคือมีคะแนนเฉลี่ย 4.85 จาก 5 คะแนน ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ระบบแจ้งเหตุ, ตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะ,ประวัติการขับขี่ยานพาหนะ

Abstract

[1] นักศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: 6342420100@reru.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: web101fiber@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: Wathinee.d@reru.ac.th

[4] อาจารย์ประจำ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: ict2099@reru.ac.th

[1] Bachelor of Science Program student, Computer Science Major, Faculty of Information Technology, Roi Et Rajabhat University, Email: 6342420100@reru.ac.th

[2] Full-time lecturer, Bachelor of Science Program, Computer Science Major, Faculty of Information Technology, Roi Et Rajabhat University, Email: web101fiber@gmail.com

[3] Full-time lecturer, Bachelor of Science Program, Computer Science Major, Faculty of Information Technology Roi Et Rajabhat University, Email: Wathinee.d@reru.ac.th

[4] Full-time lecturer, Bachelor of Science Program, Computer Science Major, Faculty of Information Technology Roi Et Rajabhat University, Email: ict2099@reru.ac.th

The objectives of this research were 1) to develop an accident notification and driver's motor vehicle record (MVR) verification system in Ko Kaeo Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province, and 2) to study the satisfaction of the users toward this developed system. The sample group included a total of 30 participants (20 Computer Science Major students and 10 locals living in Ko Kaeo Subdistrict). Bootstrap framework was used to develop the accident notification and driver's motor vehicle record (MVR) verification system and MySQL was employed for the database management. A questionnaire was constructed to investigate the users' satisfaction toward the developed system. The results of the study revealed that the developed system achieved correct and accurate data management, search for statistical records and accident notification, and motor vehicle records. The users' satisfaction of the developed system was rated at the highest level with an average score of 4.85 out of 5.00. This indicates that the system could operate efficiently.

Keywords: Accident Notification System, Verification, Motor Vehicle Record

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีการปรับปรุงเครื่องมือเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับงานสารสนเทศอยู่ตลอดเวลา ทำให้ทุกวงการวิชาชีพต้องหันมาปรับปรุงกลไกในวิชาชีพของตนให้ทันต่อสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็วแนวโน้มในอนาคตข้างหน้าผู้เชี่ยวชาญและนักคิดระดับโลกต่างลงความเห็นว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและในอีก 5-10 ปีข้างหน้าเทคโนโลยีสารสนเทศจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนวิถีชีวิตและวิธีการในการดำเนินการทางธุรกิจของสังคมโลก (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557: 13) ประกอบด้วย เทคโนโลยีพกพา (Mobile) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) การประมวลผลแบบก้อนเมฆ (Cloud Computing) และเทคโนโลยีจัดการข้อมูลจำนวนมหาศาล (Big Data) การหลอมรวมเทคโนโลยีทั้งสี่เรื่องดังกล่าวนี้เข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสมลงตัวจะก่อให้เกิดการยกระดับในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557: 11) และปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นพื้นฐานสู่การขับเคลื่อนด้านต่างๆ ของโลกทั้งในด้านสังคมอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ การศึกษาและวัฒนธรรม ทำให้มีการกำหนดร่วมกันว่า ยุคปัจจุบันคือยุคของสังคมสารสนเทศ ยุคของสังคมข้อมูลข่าวสาร หรือยุคของ "เศรษฐกิจแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้" (Pavlik J.V., 2015: 1) ส่งผลให้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก และได้ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา จึงทำให้ผู้คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อ ชีวิตประจำวัน และความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะเด็กซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตข้างหน้าก็ยังต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 25)

ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้พัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดและรวดเร็ว คำว่า Web หรือ Website คงเป็นคำที่ถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุใดก็ตาม โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ที่เติบโตมาพร้อมกับอินเทอร์เน็ต และมีอีกเทคโนโลยีเรียกว่า Web Application ซึ่งเป็นอีกเทคโนโลยีในการแสดงข้อมูลโดยสามารถแสดงผลผ่าน Browser หรือเว็บบราวเซอร์ได้โดยไม่ต้องติดตั้งแอปฯ นั่นหมายความว่าสามารถใช้งานจาก Browser ได้โดยตรง จึงทำให้ Web App นั้นใช้เพียง

แค่อุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและเปิด Browser ก็สามารถเริ่มใช้งานได้ทันทีไม่จำเป็นต้องลงโปรแกรมอะไรให้ยุ่งยากทำให้กินทรัพยากรเครื่องของเราค่อนข้างต่ำและสามารถเปิดใช้งานได้ไว โดยปัจจุบัน Web App นั้นก็ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเลยทีเดียว เพราะใช้งานง่าย ไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมให้วุ่นวายเหมือนโปรแกรมอื่น ๆ อีกทั้งยังถูกปรับปรุงให้ Web App มีการทำงานได้รวดเร็วกว่าการเปิด Application แบบปกติ ส่งผลให้หน้าตา UI เป็นมิตรและเข้าใจง่ายด้วยกระบวนการ UX Design โดยในปัจจุบันแล้วการเกิดขึ้นของ Web App มีค่อนข้างหลากหลายตั้งแต่การใช้งานที่ใหญ่ถึงระดับโลกจนถึงหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีเว็บแอปเป็นของตัวเองเช่นกัน

การพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว ในรูปแบบของ Web App ระบบจะสามารถเก็บข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุในเขตตำบลเกาะแก้ว และผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุผ่าน Web App ได้จากทุกที่ ทุกเวลา จึงระบบจะช่วยให้การสืบค้นข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ทำให้ผู้ใช้ทราบรายละเอียดการเกิดอุบัติเหตุได้อย่างรวดเร็วเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือต่อผู้ประสบอุบัติเหตุและแก้ปัญหาการจราจรต่อไปได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

กรอบแนวคิด

เนื่องวงศ์ ทวยเจริญ (2560) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อบันทึกเส้นทางการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพมหานครโดยใช้โทรศัพท์แอนดรอยด์สำรวจพิกัดป้ายและสร้างข้อมูลเส้นทางการเดินรถแต่ละสายผ่านป้ายอย่างอัตโนมัติด้วย Google Maps ระบบที่พัฒนาขึ้นยังไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง 100% ได้เนื่องจากไม่มีข้อมูลความสูงของถนนเช่นหากผู้ใช้สร้างเส้นทางของรถที่วิ่งบนทางด่วนโปรแกรมจะนำป้ายที่อยู่ใต้ทางด่วนมาอยู่บนเส้นทางด้วยถึงแม้ว่ารถไม่ได้จอดที่ป้ายดังกล่าวดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบที่ให้ผู้ดูแลระบบมาตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขข้อมูลเส้นทางและป้ายในเส้นทางการเดินรถได้ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบเว็บเพื่อรองรับการทำงานดังกล่าวรวมถึงสามารถเพิ่มการเดินทางด้วยการขนส่งสาธารณะชนิดอื่นลงในระบบได้อีกด้วย จากการทดสอบระบบพบว่าระบบแสดงผลเส้นทางการเดินรถสาย 84 ที่มีป้ายจำนวน 101 ป้าย ได้ใช้เวลาเฉลี่ย 1,236.08 มิลลิวินาทีและเมื่อผู้ใช้เพิ่มเส้นทางใหม่หรือแก้ไขข้อมูลเส้นทางระบบบันทึกเส้นทางใหม่ ได้ในเวลา 7.48 มิลลิวินาที

กิตติธัช ละครวงษ์, ธนพงศ์ ฤกษ์ปรีดาพงศ์และอดิศักดิ์ บวรธีระกิจชัย (2562) ภาควิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสยาม ภาคนิพนธ์นี้ออกแบบและพัฒนาระบบการแจ้งเตือนอุบัติเหตุทางถนนเพื่อแจ้งเตือนอุบัติเหตุและรายงานสถิติระบบได้รับการพัฒนาโดยใช้ Microsoft Visual Studio C# สำหรับการเขียนโปรแกรมและ Microsoft SQL Server 2008 R2 สำหรับการรวบรวมข้อมูลและการจัดการข้อมูลระบบสามารถจัดการข้อมูลค้นหา หน่วยงาน สถิติการรายงานและการแจ้งเตือนอุบัติเหตุผลของโครงการนี้คือ ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลอุบัติเหตุค้นหาข้อมูลและรายงานสถิติอุบัติเหตุ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ใช้งานระบบประเมินผลระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะ ตำบลเกาะแก้ว โดยสุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานระบบ 30 คนจาก 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นนักศึกษา จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นประชาชน ตำบลเกาะแก้ว จำนวน 10 ท่าน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 โปรแกรมการจัดการฐานข้อมูล MySQL และโปรแกรมภาษา Bootstrap framework

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

3. ขั้นตอนการวิจัย

โอภาส เอียมสิริวงศ์ (2558) ได้พัฒนาระบบโดยใช้วงจร SDLC หรือ Software Development Life Cycle ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การกำหนดปัญหา ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุทางด้านจราจร ศึกษาการสร้างระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วซึ่งต้องใช้ฐานข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลและระบบต้องมีแบบฟอร์มสำหรับการสืบค้นข้อมูลและกรอกข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ ยานพาหนะที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ

3.2 การวิเคราะห์ระบบ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของบุคคลซึ่งต้องมีข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุเพื่อออกแบบฐานข้อมูลสำหรับการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการในการแสดงผลข้อมูลอุบัติเหตุของระบบ โปรแกรมต้องสามารถบันทึกข้อมูลพื้นฐานข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถสืบค้นข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุทั้งหมดได้

การออกแบบระบบ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ระบบมาออกแบบระบบโดยใช้ได้หลักการของ DFD บอกทิศทางการไหลของข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และแสดงข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุในระบบ และออกแบบฐานข้อมูลโดยใช้หลักการ Relation Database สร้าง ER-Diagram ของฐานข้อมูล ออกแบบหน้าจอโปรแกรมสำหรับการบันทึกข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ สำหรับการสืบค้นข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ ออกแบบหน้าจอแสดงผลการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน

การพัฒนาระบบ ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบโดยนำรูปแบบการออกแบบระบบมาสร้างและพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว โดยใช้สถาปัตยกรรมเว็บตาตาเบส นำเสนอในรูปแบบของเว็บเพจ ซึ่งได้จัดเก็บข้อมูลในระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL ส่วนการพัฒนาระบบจะใช้ภาษา Bootstrap framework พร้อมทดสอบระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้

การทดสอบระบบ ผู้วิจัยได้ทดสอบโปรแกรมระบบให้สามารถทำงานได้ตามที่ต้องการคือสามารถเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้ ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถสืบค้นข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ ได้ตามทะเบียนระรายชื่อของบุคคลที่ต้องการทราบการเกิดอุบัติเหตุ หรือ สถานที่ที่ต้องการทราบการเกิดอุบัติเหตุ ได้

ประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบจากกลุ่มตัวอย่างนำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วให้ได้ตามที่ผู้ใช้ต้องการ

การนำระบบไปใช้ ทดสอบการใช้งานระบบกับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรและนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและสำรวจความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบถ้าผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากก็นำไปติดตั้งใช้งาน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ระบบ การทำงานของระบบมี 3 ฟังก์ชันคือ 1) ฟังก์ชันสำหรับการรับข้อมูลอุบัติเหตุ 2) ฟังก์ชันการเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลอุบติเหตุและ 3) ฟังก์ชันสำหรับการสืบค้นข้อมูลอุบติเหตุโดยจะแสดงรายละเอียดเป็นวันที่และช่วงเวลาต่างๆสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการเกิดอุบัติเหตุ ไหลข้อมูลดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 context diagram ระบบแจ้งเหตุตรวจสอบประวัติขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

ตารางเก็บข้อมูล

จากการวิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูลของระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว ได้ 7 ตารางได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ตารางเก็บข้อมูลระบบแจ้งเหตุตรวจสอบประวัติขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

ตาราง Admin สำหรับเก็บ user ของ admin เพื่อเข้าสู่ระบบ

ตาราง Person เพื่อเก็บรายละเอียดของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ

ตาราง Own_car เพื่อเก็บรายละเอียดเจ้าของรถที่เกิดอุบัติเหตุ

ตาราง Person_ac เพื่อเก็บรายละเอียดบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ

ตาราง Accident เพื่อเก็บรายละเอียดการเกิดอุบัติเหตุ

ตาราง Car เพื่อเก็บรายละเอียดของยานพาหนะ

ตาราง Car_ac เพื่อเก็บรายละเอียดรถที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุ

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

จากการวิเคราะห์และออกแบบระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วและได้มีการพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วซึ่งฐานข้อมูลมี 7 ตาราง และ ฟังก์ชันการทำงานของระบบมี 3 ฟังก์ชันคือ 1) ฟังก์ชันสำหรับการข้อมูลอุบัติเหตุ 2) ฟังก์ชันการเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลอุบติเหตุและ 3) ฟังก์ชันสำหรับการสืบค้นข้อมูลอุบติเหตุได้ผลลัพธ์ดังภาพประกอบ 3 ถึงภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 3 หน้าจอการแจ้งเหตุอุบัติเหตุ

ภาพประกอบ 4 หน้าจอประวัติอุบัติเหตุ

ภาพประกอบ 5 หน้าจอการ login สำหรับ admin

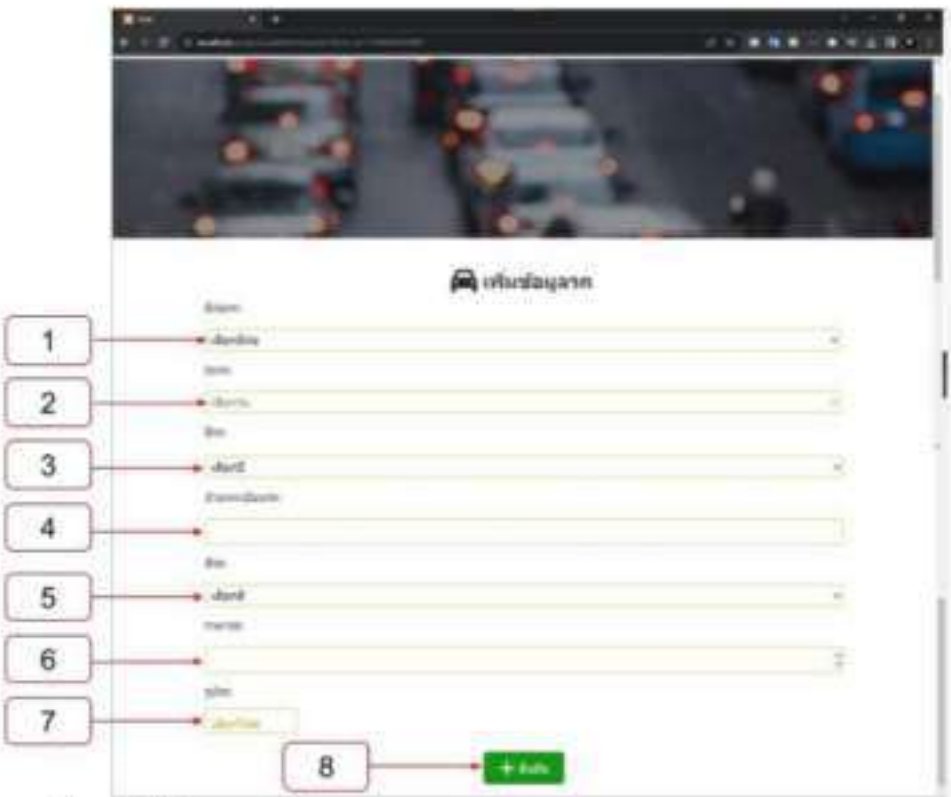

ภาพประกอบ 6 หน้าจอบันทึกข้อมูลรถยนต์

ภาพประกอบ 7 หน้าผู้ขับขี่รถยนต์

ภาพประกอบ 8 หน้าจอรายการผู้ขับขี่รถยนต์

ภาพประกอบ 9 หน้าจอการบันทึกข้อมูลรถยนต์

ภาพประกอบ 10 หน้าจอรายการรถยนต์

จากการทดสอบโปรแกรมสามารถเก็บข้อมูลประวัติการเกิดอุบัติเหตุสถานที่เกิดอุบัติเหตุ ประวัติผู้ขับขี่ ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ และสามารถสืบค้นข้อมูลได้ถูกต้องและแม่นยำ ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแสดงผลการจัดเก็บและการสืบค้นข้อมูล

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

จากการทดสอบการใช้ระบบโดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ และได้ประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ระบบต่อระบบผลเป็นดังนี้

ตาราง 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความสวยงามของระบบ	4.80	1.35	มากที่สุด
ความสะดวกในการเข้าใช้งานของระบบ	4.90	1.46	มากที่สุด
ความปลอดภัยของระบบ	4.70	1.90	มาก
ความถูกต้องแม่นยำ	5.00	1.97	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	**4.85**	**1.67**	**มากที่สุด**

ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ใช้งานระบบประเมินผลระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว โดยสุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานระบบ 30 คนจาก 2 กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นนักศึกษา จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ใช้งานที่เป็นประชาชนในตำบลเกาะแก้ว จำนวน 10 ท่าน ได้ผลการประเมินดังนี้

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วพบว่า ด้านความสวยงามของระบบได้ คะแนนเฉลี่ย 4.80 นั่นคือผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความสะดวกในการเข้าใช้งานระบบมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.90 นั่นคือผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านความปลอดภัยของระบบมีคะแนนเฉลี่ย 4.70 นั่นคือผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากและด้านความถูกต้องแม่นยำมีคะแนนเฉลี่ย 5.00 นั่นคือผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ดังนั้นภาพรวมของผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานโปรแกรมจึงอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.85 จาก 5 คะแนน

สรุปผล

การพัฒนาระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว ผู้จัดทำได้เก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ถึงความต้องการของระบบ โดยการค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบ เพื่อสร้างระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ โดยได้เลือกใช้เว็บไซต์ ในการจัดทำระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว จากการวิจัยได้ระบบระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วที่ทำงานได้ตามความต้องการและมีประสิทธิภาพน่าพอใจ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เรื่องระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้วสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ใช้ทั่วไป จากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว ความคิดเห็นความพึงพอใจเกี่ยวกับการใช้งานระบบแจ้งเหตุและตรวจสอบประวัติผู้ขับขี่ยานพาหนะตำบลเกาะแก้ว

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือมีคะแนนเฉลี่ย 4.85 จาก 5 คะแนนซึ่งเมื่อแยกเป็นรายด้านคือด้านความสวยงามของระบบอยู่ระดับมากที่สุดคือได้คะแนน 4.80 จาก 5 คะแนน ด้านความความสะดวกในการเข้าใช้งานของระบบอยู่ในระดับมากที่สุดคือมีคะแนน 4.90 จาก 5 คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับ (วิทูร, 2560) ความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน QR code ล็อกอิน มีระดับความสะดวกมากที่สุดด้านหนึ่งต่อการใช้งานระบบ ด้านความปลอดภัยของระบบได้คะแนน 4.70 จาก 5 คะแนนอยู่ในระดับมาก และด้านความถูกต้องแม่นยำอยู่ในระดับมากที่สุดคือ 5 ใน 5 คะแนน

2. จากผู้พัฒนาระบบ ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพคือเมื่อมีการแจ้งข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุเข้าสู่ระบบจะมีข้อความแจ้งไปยังผู้ดูแลระบบเพื่อยืนยันข้อมูลอุบัติเหตุ ผู้ดูแลระบบสามารถยืนยันและตรวจสอบข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุเบื้องต้นทั้งสถานที่ ชนิดรถ บุคคลและความรุนแรงของอุบัติเหตุได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สามารถเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุและช่วยเหลือผู้ประสบเหตุได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต้องเก็บให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนทุกด้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิเคราะห์และออกแบบระบบที่สมบูรณ์ที่สุด

1.2 ระบบจะต้องสามารถจัดเก็บข้อมูลได้ครบทุกข้อมูลเพื่อการสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจะเพิ่มฟังก์ชันการค้นหาสถานที่ด้วย Google map

2.2 ควรจะเพิ่มแอพพลิเคชั่นบนมือถือ เพื่อความสะดวกต่อการแจ้งเตือน

2.3 ควรจะเพิ่มประเภทของของการแจ้งเหตุและฐานข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลการแจ้งเหตุ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). *แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

กิตติชัย ละครวงษ์, ธนพงศ์ ฤกษ์ปรีดาพงศ์, อดิศักดิ์ บวรชีระกิจชัย (2562). เว็บไซต์แจ้งเตือนอุบัติเหตุบนท้องถนน. *ปริญญานิพนธ์. ภาควิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

เนื่องวงศ์ หวยเจริญ (2560). การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อบันทึกเส้นทางการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปัญญา จันทรสุขใจ. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดกฎจราจรของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์. *วารสารวิทยบริการ*, 24(1), 110-120.

วิทูร อุ่นแสน. (2563). การศึกษาความต้องการและประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อระบบบริหารจัดการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. *วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*, 7(2), 26-33.

ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ. (2560). *สถิติการเกิดอุบัติเหตุ*. เข้าถึงได้จาก http://www.thairsc.com/th-version/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.

ไอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2558). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Pavlik, J. V. (Ed.). (2015). *Digital technology and the future of broadcasting: global perspectives*. Routledg.

รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย

Employment Models for Elderly Workers in the Private Sector to Support Smart City Development in Roi Et Province, Thailand

Received: 16 ก.ย. 2567
Revised: 12 ธ.ค. 2567
Accepted: 12 ธ.ค. 2567

ชนาใจ หมื่นไธสง[1] และ ธิดารัตน์ สาระพล[2]
Chanajai Muenthaisong[1] and Thidarat Saraphon[2]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนในการทำงาน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในภาคเอกชน และศึกษารูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 43 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า 1) ความต้องการแรงงานผู้สูงวัยภาคเอกชนพิจารณาลักษณะงานและศักยภาพของแรงงาน 2) ปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงวัยภาคเอกชน พบว่า กฎหมายยังไม่ครอบคลุมแรงงานผู้สูงวัยในแง่ของการจัดสวัสดิการ และ 3) รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ มีประเด็นสำคัญ ดังนี้ 3.1) ควรมีนโยบาย แผนงาน ประกาศที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงวัย 3.2) ไม่ควรขยายอายุเกษียณ ให้พิจารณาจากลักษณะงานประกอบกับความพร้อมของผู้สูงวัยในด้านสภาพร่างกาย แต่หากคำนึงถึงในอนาคตที่แรงงานขาดแคลนไม่สามารถหาคนมาทำงานได้ การขยายต้องมีมาตรการที่ชัดเจน และควรขยาย ตั้งแต่ 65-70 ปี 3.3) ความรู้ความสามารถ ทักษะที่ผู้สูงวัยควรได้รับการพัฒนา คือ ทักษะดิจิทัล การใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ 3.4) ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในลักษณะของนโยบาย หรือผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อการจ้างแรงงานผู้สูงวัย

คำสำคัญ: ผู้สูงวัย, การจ้างแรงงานผู้สูงวัย, เมืองอัจฉริยะ

Abstract

The article presents a research project entitled "Employment Models for Elderly Workers in the Private Sector to Support Smart City Development in Roi Et Province, Thailand" which aimed to study the

[1] *รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: chanajaime@gmail.com*

[2] *อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารและการจัดการสารสนเทศ คณะศึกษาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: thidarat@reru.ac.th*

[1] *Associate Professor, Ph.D., Lecturer in Public Administration, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University, Email: chanajaime@gmail.com*

[2] *Lecturer, Ph.D., Lecturer in Innovative Communication and Information Management, Faculty of Liberal Art and Science, Roi Et Rajabhat University, Email: thidarat@reru.ac.th*

demand for elderly workers in the private sector, to examine the challenges and obstacles of hiring elderly workers, and to explore employment models for elderly workers to support the smart city development in Roi Et Province. This qualitative research obtained 43 key informants through purposive sampling. Data collection employed in-depth interviews and focus group discussions. The data was analyzed using content analysis and presented through descriptive analysis.

The research results revealed that: 1) The demand for elderly workers in the private sector mostly covered their experience, skills, knowledge, and a sense of attachment to their work, 2) Challenges in hiring elderly workers included a lack of comprehensive laws addressing their welfare, and 3) Proposed employment models for elderly workers to support the smart city development highlighted the following key points. 3.1) Clear policies and plans should be implemented to support the employment of elderly workers. 3.2) The retirement age should not be extended automatically, but it should be based on the nature of the job and the individual's physical and mental readiness. However, if future labor shortages arise, an extension of up to 65-70 years may be necessary with clear regulations. 3.3) Elderly workers should develop digital and technological skills. 3.4) Government agencies should support elderly employment through relevant policies or legislation.

Keywords: The elderly, Elderly employment, Smart city

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้ประมาณการว่า ภายในปี ค.ศ. 2050 จะมีจำนวนประชากรบนโลกเพิ่มขึ้นอีก 2 พันล้านคน ส่งผลให้เมืองขนาดใหญ่แบบมหานคร (Mega Urban City) มีจำนวนมากขึ้นในอีก 15 ปีข้างหน้า สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีอัตราการอยู่อาศัยในเมืองใหญ่อยู่ที่ประมาณ 50% (สุวรรณี สิงห์ฤเดช, 2563) นอกเหนือจากเมืองขนาดใหญ่แบบมหานคร (Mega Urban City) ที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น ด้วยสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) หรือ โรคระบาดร้ายแรงต่าง ๆ (Pandemic) ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้การพัฒนาเมืองใหญ่ และการเตรียมการในด้านต่าง ๆ เพื่อรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าว ดังนั้น "เมืองอัจฉริยะ" จึงเป็นหนึ่งในคำตอบที่จะเข้ามาช่วยบริหารเรื่องใหม่ ๆ เหล่านี้การเพิ่มขึ้นของมหานครดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งที่มาของการสร้างเมืองอัจฉริยะ (ITU, 2022) เมืองอัจฉริยะประกอบด้วย เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) ระบบขนส่งและการสื่อสารอัจฉริยะ (Smart Mobility) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) ระบบบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) (UN-Habitat, 2020; Yigitcanlar & Lee, 2014; Morozov & Bria, 2018; Camero & Albamart, 2019)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและจัดวางนโยบายเพื่อให้หลายจังหวัดได้เข้าสู่เมืองอัจฉริยะ (Smart City) เพื่อตอบสนองให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มเพื่อให้มีคุณภาพชีวิต การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจที่ดี โดยให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านการสื่อสาร การขนส่ง พลังงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้สอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการให้มีการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยได้การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนำร่อง 7 จังหวัด 10 พื้นที่ ในปี พ.ศ. 2561-2562 ได้แก่ ภูเก็ต เชียงใหม่ ขอนแก่น กรุงเทพฯ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา ซึ่งในปี 2566 ได้สรุปผลและระบุความสำเร็จของ 7 จังหวัด ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) โดยยะลาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดยะลา 2) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart

Economy) โดยยะลาเมืองอัจฉริยะ 3) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) โดยแม่เมาะเมืองน่าอยู่ จังหวัดลำปาง 4) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) โดยขอนแก่นเมืองอัจฉริยะ จังหวัดขอนแก่น 5) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) โดยคลองผดุงกรุงเกษม กรุงเทพมหานคร 6) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) โดยสามย่านสมาร์ทซิตี้ กรุงเทพมหานคร และ 7) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) โดยภูเก็ตเมืองอัจฉริยะ จังหวัดภูเก็ต (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2567)

จากการเข้าสู่ภาวะสูงวัยในสังคมโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยช่วงปี พ.ศ. 2558 และ ปี พ.ศ. 2573 กลุ่มจำนวนประชากรของโลกจะมีอายุมากกว่า 60 ปี จากจำนวน 901 ล้านคน เป็น 1.4 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2593 โดยมีประชากรสูงวัยประมาณร้อยละ 56 ประชากรในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสมาชิกในยุโรปเหนือ และประเทศญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (United Nations, 2015)

ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มสังคมสูงวัยของกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นอันดับสอง รองจากประเทศสิงคโปร์ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563; กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2558) สำหรับประชากรสูงวัยในไทย ได้มีการเพิ่มขึ้นที่รวดเร็ว จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีทั้งหมดในปี พ.ศ. 2537 มีผู้สูงวัย ร้อยละ 6.8 พ.ศ. 2545 และพ.ศ. 2550 มีผู้สูงวัยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4 พ.ศ. 2554 มีผู้สูงวัย ร้อยละ 12.2 และ พ.ศ.2563 มีผู้สูงวัย ร้อยละ 18.1 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) การเพิ่มขึ้นของผู้สูงวัยในประเทศไทยมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และการลดภาวะการตายที่ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น และเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุข และเทคโนโลยี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556) อีกทั้ง การที่ไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีโภชนาการ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557) สาเหตุเหล่านี้ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของไทยมีการเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดโครงสร้างประชากรสูงวัยหรือสังคมสูงวัย โดยจะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเพิ่มมากขึ้นกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในขณะที่วัยเด็กและแรงงานลดน้อยลงซึ่งอาจส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวม และกำลังกลายเป็น "สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์" (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563)

สำหรับจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการขับเคลื่อนเพื่อเข้าสู่เมืองอัจฉริยะ หรือ Smart 101 มุ่งเน้นนำเสนอเทคโนโลยี และนวัตกรรมพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืน ให้กับการพัฒนาจังหวัด ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อยู่ระหว่างการพัฒนา Smart City กระบวนการที่ผ่านมาเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567 คือการประชุมหารือแนวทางการจัดทำข้อเสนอและการพิจารณาข้อเสนอเมืองอัจฉริยะจังหวัดร้อยเอ็ด Smart City และพิจารณายกร่างคำสั่งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จากการที่ประชากรส่วนหนึ่งของจังหวัดร้อยเอ็ดได้เข้าสู่ภาวะสูงวัย และการเป็นผู้สูงวัยไม่ได้ส่งผลทำให้ผู้สูงวัยต้องกลายเป็นภาระพึ่งพิงผู้อื่น หากแต่ยังคงมีความรู้ความสามารถและทำประโยชน์ให้กับสังคมและเป็นวัยที่สามารถสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ อีกทั้ง จังหวัดร้อยเอ็ดได้ขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย ว่าเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนในการทำงาน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในภาคเอกชน
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย

กรอบแนวคิด

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดจังหวัดร้อยเอ็ดกับเมืองอัจฉริยะ

1.1 การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ดสู่ความเป็นเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ดเริ่มต้นสู่การพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างเป็นรูปธรรม โดยพิจารณาจากการออกคำสั่งจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ 1948/2561 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ Smart City "ร้อยเอ็ด 2020" ต่อมามีประกาศฉบับ 1/2562 เรื่อง หลักเกณฑ์การประเมินและคุณสมบัติ วิธีการ และกระบวนการในการพิจารณาการเป็นเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ดได้ปรับรูปกระบวนอีกครั้งโดยออกคำสั่งจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ 3588/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ Smart 101 Roi Et และบรรจุลงในแผนพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ.2566-2570 ตามเป้าหมายการพัฒนา "ร้อยเอ็ดเมืองเกษตรอัจฉริยะ ท่องเที่ยวสร้างสรรค์ วัฒนธรรมสร้างมูลค่า สังคมพัฒนาอย่างยั่งยืน" ในปีปัจจุบัน พ.ศ.2567 การขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมอบหมายให้สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อน "ร้อยเอ็ดเมืองอัจฉริยะ Roi Et Smart City" ผลจากการประชุม จังหวัดร้อยเอ็ดได้เสนอการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เรื่อง การจัดการขยะอัจฉริยะ และ 2) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) เรื่อง เมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะ พื้นที่นำร่อง ได้แก่ พื้นที่เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และจะขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดให้ครอบคลุมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะทั้ง 7 ด้าน (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด, 2567)

1.2 เมืองอัจฉริยะ Smart City มีสาระสำคัญ ดังนี้

1.2.1 ประเภทเมืองอัจฉริยะ มี 2 ประเภท คือ (1) เมืองเดิม หมายถึง เมืองเดิมที่ประชากรอยู่อาศัยที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ตามบริบทความต้องการของเมือง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย พื้นที่พักผ่อน แหล่งงาน พาณิชยกรรม รวมถึงการจัดพื้นที่ของเมืองอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ของเมือง (2) เมืองใหม่ หมายถึง เมืองที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ตามบริบทความต้องการของเมือง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมือง สาธารณูปโภค ที่อยู่อาศัย พื้นที่พักผ่อน แหล่งงาน พาณิชยกรรม รวมถึงการจัดพื้นที่ของเมืองอย่างเหมาะสม

1.2.2 ลักษณะของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ มี 7 ด้าน ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) ระบบขนส่งและการสื่อสารอัจฉริยะ (Smart Mobility) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ระบบบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance)

2. การจ้างแรงงานผู้สูงวัย ศูนย์ข้อมูลทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด (2567) รายการสถานการณ์ผู้สูงวัย ปี พ.ศ.2567 ว่ามีผู้สูงวัย 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 258,864 คน (ร้อยละ 20.04) โดยมีแรงงานผู้สูงวัย 123,962 คน เมื่อคิดจากประชากรทั้งหมดปัจจุบันผู้สูงวัยที่มีงานทำ/เป็นแรงงานผู้สูงวัย จังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 9.65 ของประชากรทั้งหมด

รูปแบบและคุณลักษณะการจ้างแรงงานผู้สูงวัย ประกอบด้วย 1) การขยายอายุเกษียณ เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงานซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ 2) การสนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงวัย เป็นนโยบายที่ช่วยสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้ ผู้สูงวัยได้ นอกจากนี้มีการให้เงินสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานให้เอื้อต่อผู้สูงวัยด้วย 3) การเพิ่มทักษะและจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน เป็นการช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้และยกระดับผลิตภาพของแรงงานในระยะยาว ทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน 4) การยกระดับคุณภาพชีวิตมี โดยภาครัฐมีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูง

วัย รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล 5) การมีส่วนร่วมและประสานงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน (กาญสิมา พงษ์นัยรัตน์, 2564) จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

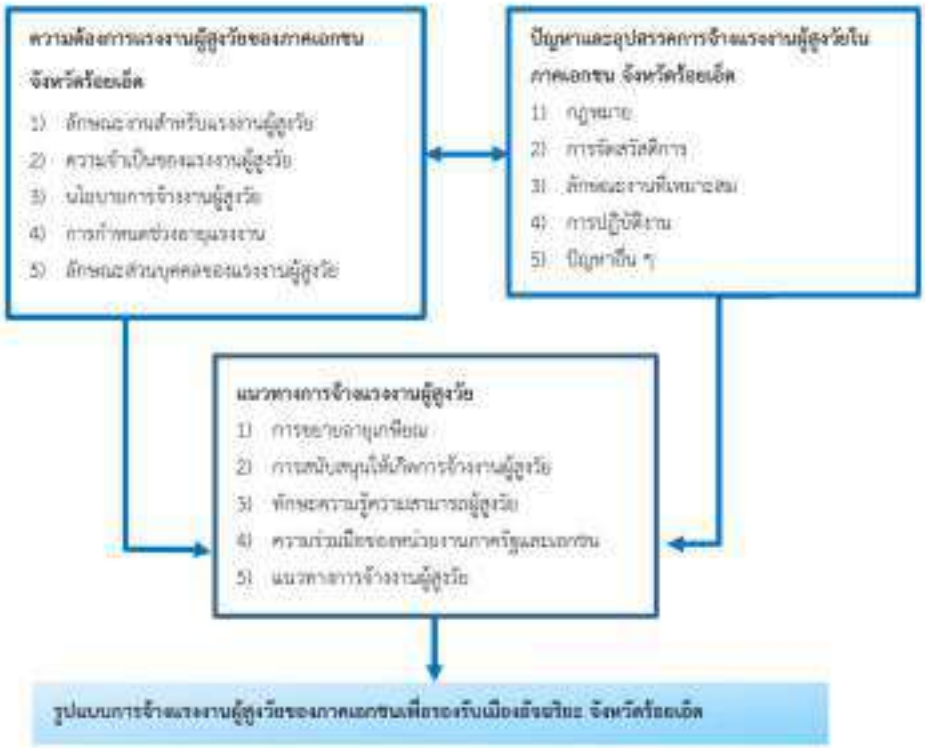

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยรูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ออกแบบการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย โดยมีพื้นที่วิจัย คือ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้เกณฑ์การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจง รายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 23 คน และสนทนากลุ่มย่อยอีก 20 คน รวมทั้งสิ้น 43 คน ดังนี้ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร หรือ ตัวแทน บริษัท/ภาคเอกชน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 7 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้ประกอบการเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ (บริษัทละ 1 คน) จำนวน 7 คน

1.2 ตัวแทนภาครัฐ ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 2 คน โดยเป็นตัวแทนภาครัฐที่เป็นผู้บริหารส่วนงานระดับจังหวัด 1 คน และตัวแทนภาครัฐระดับชุมชน/หมู่บ้าน จำนวน 1 คน

1.3 ผู้สูงวัย ที่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 12 คน มีเกณฑ์การพิจารณาจากผู้สูงวัยที่เคยทำงานในองค์กรต่าง ๆ กลุ่มผู้สูงวัยที่เคยทำงานในเมืองใหญ่ และกลุ่มเกษตรกรรมที่ยังคงทำนาแต่มีอาชีพเสริม กลุ่มผู้สูงวัยที่เข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.4 ผู้ให้ข้อมูล ที่เป็นนักวิชาการ ภาคเอกชน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 2 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย อาจารย์ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน และนักวิชาการ/นักยุทธศาสตร์เมือง จำนวน 1 คน

1.5 ผู้สูงวัยจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย และ 3) แบบสังเกตการณ์/แบบจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกต โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษา ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ต่าง ๆ เกี่ยวกับแรงงานผู้สูงวัย เมืองอัจฉริยะ เป็นต้น (2) กำหนดตัวแปร ความหมายตัวแปร ออกมาเป็นข้อคำถาม (3) ตรวจสอบความครบถ้วนของประเด็นคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดการวิจัย (4) นำแนวทาง การสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์ก่อนนำไปใช้งานจริง (5) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามแนวทางการสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นัดหมายกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นทางการและเดินทางไปเพื่อขอสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แนะนำตัว และแจ้งวัตถุประสงค์ของการมาสัมภาษณ์ครั้งนี้และขออนุญาตบันทึกเสียง ผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์ตามแนวทางการสัมภาษณ์ ตามประเด็นในแนวทางการสัมภาษณ์อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาที การสนทนากลุ่มย่อย ดำเนินการโดยนัดหมายกลุ่ม ผู้สูงวัยจากโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน จัดเตรียมพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก นำประเด็นการสนทนากลุ่มจากแนวทางการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับกลุ่มสนทนา ใช้ระยะเวลาการสนทนากลุ่มย่อย 1 ชั่วโมง 30 นาที

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยก่อนการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ถอดเทปเสียงเป็นตัวอักษรเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (Triangulation) ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และอ่านทวนเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์หลาย ๆ ครั้งเพื่อทำความเข้าใจ และจัดกลุ่มของข้อมูลตามแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ และลงข้อสรุปชั่วคราวตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analytic) ประกอบการยกตัวอย่างข้อความปรากฏการณ์ร่วมกับการอ้างอิงข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Credibility) เพื่อให้การสรุปและตีความมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

สรุปผล

1. ความต้องการแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 7 หน่วยงานภาคเอกชน เป็นประเภทธุรกิจการก่อสร้าง 3 แห่ง ธุรกิจอาหารและบริการที่พัก จำนวน 2 แห่ง ธุรกิจยานยนต์ จำนวน 1 แห่ง และธุรกิจการค้าขาย (ขายปลีก/ขายส่ง) จำนวน 1 แห่ง มีการจ้างแรงงานผู้สูงวัย จำนวน 5 แห่ง และไม่มีการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในปัจจุบัน แต่คาดว่าจะจ้างในอนาคตเนื่องจากมีนโยบายรองรับการจ้างงาน จำนวน 2 แห่ง รายละเอียดมีดังนี้

1.1 คุณลักษณะของผู้สูงวัยในหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเดิมที่เคยทำงานมาแล้ว มีประสบการณ์ และความผูกพัน รวมทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะในงานที่ทำ ทำให้ผู้ประกอบการยังคงจ้างต่อและมีการกำหนดนโยบายการจ้างงานเพื่อรองรับแรงงานสูงอายุแต่อาจต้องพิจารณาลักษณะงานให้สอดคล้องเหมาะสม ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"แรงงานสูงวัยที่จ้างอยู่ในปัจจุบันเป็นคนที่ทำงานกับเรามานานเกือบ 20 ปี มีความผูกพันและทำงานรู้ใจกัน อยากดูแลกันไปจนกว่าจะทำงานไม่ได้ แต่เราก็ต้องดูว่างานที่ทำปัจจุบันเหมาะหรือไม่ อาจต้องปรับลักษณะงานให้เข้ากับลักษณะบุคคลของเขาด้วย" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

1.2 ความจำเป็นของแรงงานผู้สูงวัยในหน่วยงานต่อเนื่อง จากประสบการณ์ในการทำงานที่ได้สั่งสมมาหลายปี โดยเฉพาะแรงงานที่เคยอยู่ด้วยกันมานาน ๆ รวมทั้งได้รับความเชื่อมั่นไว้วางใจมากกว่าที่จะไปจ้างแรงงานใหม่ ทดแทนแรงงานที่มีไม่เพียงพอ ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"ส่วนใหญ่เป็นคนงานเดิมที่อายุเพิ่มขึ้นแต่ยังสามารถทำงานได้"

(REK37, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 กุมภาพันธ์ 2567)

1.3 นโยบายการจ้างแรงงานผู้สูงวัย ปัจจุบัน หน่วยงาน 2 แห่ง ไม่มีแรงงานผู้สูงวัย แต่ผู้ประกอบการมีแนวนโยบายการจ้าง เนื่องจาก แรงงานปัจจุบันกำลังเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย และคาดว่าจะจ้างต่อ โดยมีแนวทางการจ้างแบบรายวันและการจ้างเหมา ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"มีนโยบายจะจ้าง รองรับแรงงานปัจจุบันที่เริ่มอายุเยอะ แต่อาจเป็นแบบการจ้างเหมา"

(REK35, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2567)

1.4 การกำหนดช่วงอายุแรงงาน ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดช่วงอายุแรงงานผู้สูงวัย โดยมีมุมมองว่า การจ้างแรงงานผู้สูงวัยนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะงานและศักยภาพของแรงงานเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมในการทำงานของผู้สูงวัยแต่ละคน โดยจะพิจารณาให้ทำงานในลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงวัย" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

1.5 คุณสมบัติแรงงานสูงอายุ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและการติดต่อสื่อสาร ดังนี้ด้านร่างกาย เป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรง เป็นผู้สูงวัยที่พอดีกำลังแรงกายทำงานตามลักษณะงานที่เหมาะสมได้ งานส่วนใหญ่ต้องอาศัยสายตาการเขียนอ่าน ดังนั้น แรงงานผู้สูงวัยจึงควรลักษณะการมองเห็นที่เหมาะสม มีทักษะทางภาษาทั้งในการอ่าน การเขียน การพูดจา ไม่มีโรคภัยร้ายแรงหรือรุนแรงที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ในบางงานที่มีลักษณะงานเกี่ยวกับการต้อนรับ ธุรกิจอาหารและการโรงแรม ต้องอาศัยบุคลิกภาพและความสะอาด ด้านจิตใจ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ตรงต่อเวลา จิตใจเข้มแข็ง มีความเป็นธรรม ยุติธรรม มีเหตุมีผล มีจิตบริการ อารมณ์ดี ไม่อุนเอียงง่าย สภาพจิตใจพร้อมในการทำงาน และด้านสังคมการติดต่อสื่อสาร แรงงานสูงวัยในหน่วยงานจำเป็นต้องทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี ทั้งเพื่อนร่วมงานหรือแม้แต่หัวหน้าที่อายุน้อยกว่า มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ผู้รับบริการ พูดจาสื่อสารอย่างเข้าใจทั้งหน้าร้าน ทางโทรศัพท์ ทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"มีร่างกายที่แข็งแรง ทำงานได้ตามที่เราต้องการ ไม่มีโรคภัยที่ร้ายแรง" (REK12, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2567)
"ว่าเริง พูดคุยไพเราะ มีความเป็นธรรม เข้มแข็งตัดสินใจยึดเหตุผล"

(REK11, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

"ด้านสังคมไม่มีอะไรน่าห่วง ด้วยประสบการณ์ในการทำงาน การอยู่ในองค์กร ผู้สูงวัยจะได้รับความเคารพจากเพื่อนร่วมงาน
"เป็นเสมือนที่ปรึกษาให้กับพนักงานรุ่นหลัง แต่ด้านการสื่อสารโดยเฉพาะทางดิจิทัลก็ยังมีปัญหาอยู่ รวมถึงการฟังทอนมีปัญหาไปตามอายุ" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

2. ปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงวัยภาคเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงวัยมีดังนี้

2.1 กฎหมายแรงงาน แรงงานผู้สูงวัยเกี่ยวข้องกับกฎหมายแรงงานและสวัสดิการแรงงาน ประกันสังคม ปัจจุบันมีระบบประกันสังคมที่แรงงานผู้สูงวัยจะได้รับการคุ้มครองแต่มีกระบวนการที่ต้องดำเนินการเพิ่มเติม และมีผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ทราบว่ามีกฎหมายใดบ้างที่สนับสนุนหรือเป็นปัญหาอุปสรรคต่อแรงงานผู้สูงวัย ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"โดยส่วนใหญ่ก็คงเป็นประเด็นปัญหาด้านสวัสดิการที่ไม่รองรับแรงงานสูงวัย"

(REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

2.2 การจัดสวัสดิการจำเป็นสำหรับผู้สูงวัย หน่วยงานจัดสวัสดิการด้วยตนเอง บางส่วนมีมุมมองว่าภาครัฐควรดำเนินการด้านสวัสดิการให้คุ้มครองแรงงานผู้สูงวัย และบางส่วนมองว่าหน่วยงานให้การดูแลเช่นเดียวกับพนักงานปกติทั่วไป โดยควรมีสวัสดิการเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงวัย เช่น สิทธิ์การหยุดงาน การลาป่วย ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล การดูแลผู้สูงวัยของหน่วยงานบางประเภท เป็นต้น ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"การดูแลด้านสวัสดิการไม่ครอบคลุมแรงงานผู้สูงวัย ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบเองในการดูแลแรงงานผู้สูงวัย" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

2.3 ลักษณะงานที่เหมาะสม ส่วนใหญ่พิจารณาจากประเภทธุรกิจ และควรเป็นงานที่ไม่ผาดโผน ความเสี่ยงสูง เป็นการที่ไม่จำเป็นต้องอยู่กลางแจ้ง โดยทั่วไปแล้วลักษณะงานที่เหมาะสมนั้นเป็นธุรกิจในชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน งานใช้ฝีมือประเภทเย็บ ปัก ถัก ร้อย แต่จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลระบุชัดเจนว่าลักษณะงานเป็นตำแหน่งและบทบาทหน้าที่เดิมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เพียงแต่ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานอาจลดลง ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"ควรจะเป็นการทำงานในร่ม งานไม่หนัก การประดิษฐ์ของใช้ การหอเสื่อกก บางกลุ่มถักพรมเช็ดเท้า ซึ่งอุปกรณ์การถักพรมเช็ดเท้าสั่งมาจากออนไลน์แล้วแบ่งกันทำ" (REK12, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2567)

2.4 การปฏิบัติงาน ของผู้สูงวัย จำเป็นต้องปรับภาระงานให้เหมาะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผู้จ้างงานพิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง แต่ยังคงค่าจ้างไว้เท่าเดิม และผู้สูงวัยส่วนใหญ่มีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความรอบคอบ ความละเอียด ความใส่ใจในงาน ความสม่ำเสมอ สิ่งที่ไม่เอื้ออำนวยคือสภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงเท่าเดิมและจิตใจอ่อนไหวง่าย ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"ปัจจุบันผู้สูงวัยที่เราจ้างเราให้ค่าจ้างเท่าเดิมแต่ปรับลักษณะงานให้เหมาะกับผู้สูงวัย ซึ่งแน่นอนคุณภาพงานกับค่าจ้างหากมองเชิงธุรกิจไม่คุ้มแน่นอน แต่ก็ต้องดูแลกันไป" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กุมภาพันธ์ 2567)

2.5 ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ บางครั้งอาจไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาหรืออุปสรรค หากมีการจ้างงานผู้สูงวัยไม่มากนัก รวมทั้งปัญหาเพื่อนร่วมงานที่อาจจะมีความเกรงใจ ไม่กล้ามอบหมายงาน ควรพิจารณาการสร้างแรงงานทดแทนมากกว่าการจ้างแรงงานผู้อายุในบางลักษณะงาน และปัญหาความปลอดภัยในงานที่มีความเสี่ยงสูง ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"การจ้างงานผู้สูงอายุต่อในงานเดิม ทำให้สร้างแรงงานทดแทนได้ยากหรือกระทันหัน โดยเฉพาะงานที่ต้องอาศัยความซื่อสัตย์และความไว้วางใจต่อกันสูง" (REK11, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 กุมภาพันธ์ 2567)

3. รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลไรประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 การขยายอายุเกษียณ ส่วนใหญ่เห็นว่า**ปัจจุบันไม่ควรขยายอายุเกษียณ** แรงงานผู้สูงวัยพิจารณาจากลักษณะงานประกอบกับความพร้อมของผู้สูงวัยในด้านสภาพร่างกาย สุขภาพและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากคำนึงถึงในอนาคตที่แรงงานขาดแคลนไม่สามารถหาคนมาทำงานได้ การขยายต้องมีมาตรการที่ชัดเจน แต่ในอนาคตหากจะขยายควรขยาย ตั้งแต่ 65-70 ปี ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"อาจจะจำเป็นในอนาคตซึ่งจะเจอปัญหาขาดแคลนแรงงานโดยเฉพาะสายการผลิต ส่วนจะขยายไปถึงเท่าไหร่นั้นผมมองว่าก็ความไม่เกิน 65 ปี" (REK34, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2567)

"สำหรับธุรกิจของผมไม่มีปัญหาในการจ้างแรงงานผู้สูงวัยผมเห็นด้วยแต่ก็คงจ้างอายุไม่เกิน 70 ปี"
(REK35, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2567)

3.2 นโยบายการจ้างแรงงานผู้สูงวัย ควรมีนโยบาย แผนงาน ประกาศที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงวัย กำหนดอัตราการจ้างงาน ภาษี การจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ลักษณะงานที่เหมาะสม โดยเฉพาะในชุมชนท้องถิ่น เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพที่สามารถทำงานในชุมชนได้ ผลของการสนับสนุนอาจส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงวัยในชุมชนและสังคมได้ เช่น ผู้สูงวัยมีรายได้ ไม่ต้องเดินทางไกล สุขภาพจิตแจ่มใส ลดการพึ่งพาบุตรหลาน มีส่วนร่วมกับชุมชน ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"เน้นให้เกิดการจ้างงานภายในชุมชน สร้างงานในชุมชนให้มากขึ้น"
(REK32, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2567)

"เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้สูงวัยที่มีศักยภาพในการทำงานเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัว ลดปัญหาซึมเศร้าของผู้สูงอายุ และให้ผู้สูงอายุอยู่กับสังคมมากขึ้น" (REK34, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2567)

3.3 ความรู้ความสามารถ ทักษะที่ผู้สูงวัยควรได้รับการพัฒนา คือ ทักษะดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เนื่องจากผู้สูงวัยที่ทำงานมายาวนานต่อเนื่องจะมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ จึงไม่จำเป็นต้องพัฒนางานเดิม เพียงแต่การเข้าสู่โลกดิจิทัล มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ แอปพลิเคชันที่แตกต่างและหลากหลายวัตถุประสงค์ ดังนั้น ควรพัฒนางานเดิมโดยเพิ่มเติมทักษะดิจิทัล ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"ปัญหาหลักๆ ของแรงงานสูงวัยอยู่ที่การเติมเต็มความรู้ใหม่โดยเฉพาะด้านทักษะดิจิทัลที่เป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานปัจจุบัน เพราะการทำงานทุกอย่างในปัจจุบันก็ต้องทำผ่านระบบสารสนเทศแม้แต่การลงชื่อเข้าและออกงานแต่วันก็ต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล" (REK31, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

"อาจจะเพิ่มเรื่องของเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันทุกธุรกิจมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย อย่างที่ร้านก็ขายผ่านระบบ barcode และคอมพิวเตอร์ซึ่งก็จำเป็นที่ผู้สูงอายุต้องเรียนรู้" (REK35, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มกราคม 2567)

3.4 ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในลักษณะของนโยบาย หรือผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อการจ้างแรงงานผู้สูงวัย มีนโยบายสวัสดิการและการประกันตนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของแรงงานผู้สูงวัย เพื่อให้ภาคเอกชนและแรงงานผู้สูงวัยมีความเชื่อมั่นในหลักการ วิธีการ การปฏิบัติงาน สามารถเผยแพร่นโยบายอย่างชัดเจน สร้างความรู้ความเข้าใจต่อภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"สร้างความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการในชุมชน โดยภาครัฐเข้าไปสนับสนุนและดูแลเรื่องของสวัสดิการและประโยชน์ที่ภาคเอกชนจะได้หากมีการจ้างแรงงานผู้สูงวัย" (REK32, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 กุมภาพันธ์ 2567)

"ออกเป็นนโยบายที่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงนโยบายที่กระตุ้นแรงจูงใจภาคเอกชนให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงวัยแล้วจะได้อะไร" (REK36, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 กุมภาพันธ์ 2567)

3.5 แนวทางการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชน เพื่อรองรับความเป็นเมืองอัจฉริยะ เมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญ พบว่า การใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ จำเป็นเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดต่อ สื่อสาร ทำงานร่วมกันได้ รวมทั้งทักษะแห่งอนาคตอื่น ๆ เพื่อให้ผู้สูงวัยปรับตัวให้ทันกับบริบททางสังคม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การพัฒนาให้ผู้สูงวัยมีความรู้ความเข้าใจทักษะดิจิทัล และความเป็นเมืองอัจฉริยะที่มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ควรนำหลักการ Inclusive city หรือ เมืองที่ไม่ทอดทิ้งใครมาประยุกต์ร่วมกับแนวคิดเมืองอัจฉริยะ ตลอดจนต้องนำแนวคิด Universal Design และ Active Aging มาออกแบบร่วมกัน ขณะที่นโยบายภาครัฐนั้นควรสร้างบทบาทให้กับแรงงานสูงอายุในการมีส่วนสำคัญต่อตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างผลการสัมภาษณ์

"อาจจะต้องดูเป็นรายประเด็นของเมืองอัจฉริยะว่าเกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง แต่ที่น่าจะต้องจ้างต่อก็จะต้องพัฒนาทักษะอนาคตและดิจิทัลสำหรับผู้สูงวัยด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมของผู้สูงวัยในการปรับตัวรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะก็สำคัญ" (REK33, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มกราคม 2567)

"พัฒนาพลเมืองอัจฉริยะ ยุคดิจิตอล เรื่องเงินตอนนี้คนส่วนมากไม่พกเงินสด ก็จะมีการโอนต่างๆเพราะสะดวก ผู้สูงอายุขอบหลงลืมกระเป๋าเงิน อยากให้เป็นเมืองอัจฉริยะหมดเลยอยากให้เสริมความรู้กับผู้สูงวัย อยากให้รู้จัก Facebook และ Line เพื่อเอาไว้ใช้ติดต่อกับลูกหลาน" (REK12, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มีนาคม 2567)

อภิปรายผล

1. ความต้องการแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

คุณลักษณะของผู้สูงวัยในหน่วยงาน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเดิมที่เคยทำงานมาแล้ว มีประสบการณ์ และความผูกพัน รวมทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะในงานที่ทำ ทำให้ผู้ประกอบการยังคงจ้างต่อและมีการกำหนดนโยบายการจ้างงานเพื่อรองรับแรงงานสูงอายุแต่อาจต้องพิจารณาลักษณะงานให้สอดคล้องเหมาะสม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ แก้วขวัญ

ตั้งศิพงศ์กุล (2562) ซึ่งได้ถอดบทเรียนสถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานสูงวัย พบว่า การจ้างงานแรงงานสูงอายุมีรูปแบบสำคัญ 2 รูปแบบคือ 1) การจ้างงานกลับมาใหม่ หรือการขยายอายุการเกษียณ และ 2) การจ้างแบบยืดหยุ่นมีความเป็นอิสระ ผลดังกล่าวยังสะท้อนเพิ่มเติมว่าแนวโน้มจำนวนแรงงานผู้สูงอายุอาจเพิ่มขึ้น ไม่ใช่เพียงภาคเอกชนที่ได้รับผลกระทบ ภาคสังคม ภาคประชาสังคมอาจมีบทบาทสำคัญในการดูแลช่วยเหลือแรงงานผู้สูงวัยทั้งในระบบและนอกระบบ

2. ปัญหาและอุปสรรคการจ้างแรงงานผู้สูงอายุภาคเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

ส่วนใหญ่ลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มักจะพิจารณาจากประเภทธุรกิจ และควรเป็นงานที่ไม่ผาดโผนความเสี่ยงสูง เป็นการที่ไม่จำเป็นต้องอยู่กลางแจ้ง โดยทั่วไปแล้วลักษณะงานที่เหมาะสมนั้นเป็นธุรกิจในชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน งานใช้ฝีมือประเภทเย็บ ปัก ถัก ร้อย แต่จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลระบุชัดเจนว่าลักษณะ งานเป็นตำแหน่งและบทบาทหน้าที่เดิมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ เพียงแต่ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของงานอาจลดลง สอดคล้องกับพัชรพงศ์ ชวนชม, ธีระวัฒน์ จันทึก และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561) ที่อธิบายการพิจารณาลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงสภาพร่างกายที่ของผู้สูงอายุเอง การทำงานของอวัยวะมีการเสื่อมเกิดขึ้น เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายมาก ทั้งความสามารถในการมองเห็นและการได้ยินที่ลดลง ดังนั้นการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในภาคเอกชนจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่นโยบายภาครัฐที่สนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือในประเภทธุรกิจและลักษณะงานที่เหมาะสมกับทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งภาคเอกชนในท้องถิ่น/ชุมชนที่สามารถรองรับแรงงานผู้สูงวัยได้

3. รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด

การขยายอายุเกษียณผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าปัจจุบันไม่ควรขยายอายุเกษียณ แรงงานผู้สูงวัยพิจารณาจากลักษณะงานประกอบกับความพร้อมของผู้สูงวัยในด้านสภาพร่างกาย สุขภาพและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากคำนึงถึงในอนาคตที่แรงงานขาดแคลนไม่สามารถหาคนมาทำงานได้ การขยายต้องมีมาตรการที่ชัดเจน และควรขยาย ตั้งแต่ 65-70 ปี ผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ กาญดิมา พงษ์นัยรัตน์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พบว่า ผู้สูงวัยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นกลไกอย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และพบว่าภาคเอกชนเป็นภาคส่วนที่สำคัญในการที่จ้างแรงงานสูงวัย และเสนอให้ภาครัฐปรับเปลี่ยน และขยายการจ้างงานหรือขยายช่วงเวลาเกษียณออกไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะ จังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อพิจารณาตามประเภทความเป็นเมืองอัจฉริยะ จะอยู่ในประเภทเมืองอัจฉริยะน่าอยู่ ที่มีสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างจากพื้นที่เป้าหมายที่เป็นเมืองเศรษฐกิจ และมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม

จากการสรุปผล อภิปรายผล ข้างต้น ผู้วิจัยได้วางกรอบผลการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

รูปแบบการจ้างงานของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. แรงงานผู้สูงวัย องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ความสำคัญและจำเป็นของแรงงานผู้สูงวัยโดยพิจารณาประสบการณ์ในการทำงานที่ได้สั่งสมมาหลายปี โดยเฉพาะแรงงานที่เคยอยู่ด้วยกันมานาน ๆ รวมทั้งได้รับความเชื่อมั่นไว้วางใจมากกว่าที่จะไปจ้างแรงงานใหม่ ทดแทนแรงงานที่มีไม่เพียงพอ ที่ต้องการแรงงานผู้สูงวัยในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

1.2 ลักษณะการจ้างงานผู้สูงวัย ประกอบด้วยการจ้างแรงงานเดิมหรือการจ้างต่อ และ การจ้างใหม่ เนื่องจากขาดแคลน/ทดแทนแรงงาน

1.3 ความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ ทักษะที่ผู้สูงวัยควรได้รับการพัฒนา คือ ทักษะดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เนื่องจากผู้สูงวัยที่ทำงานมายาวนานต่อเนื่องจะมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญในงานนั้น ๆ จึงไม่จำเป็นต้องพัฒนางานเดิม เพียงแต่การเข้าสู่โลกดิจิทัล มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ แอปพลิเคชันที่แตกต่างและหลากหลายวัตถุประสงค์ ดังนั้น ควรพัฒนางานเดิมโดยเพิ่มเติมทักษะดิจิทัล

1.4 คุณสมบัติของแรงงานสูงวัย

1.4.1 ด้านสภาพร่างกาย มีสุขภาพแข็งแรง ทำงานตามลักษณะงานที่เหมาะสมได้ สามารถใช้สายตา การอ่าน การดู การฟังได้ ไม่มีโรคภัยร้ายแรงที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน

1.4.2 ด้านสภาพจิตใจ มีความรับผิดชอบสูง ตรงต่อเวลา จิตใจเข้มแข็ง มีความเป็นธรรม ยุติธรรม มีเหตุมีผล มีจิตบริการ อารมณ์ดี ไม่อุนเฉียวง่าย สภาพจิตใจพร้อมในการทำงาน

1.4.3 ด้านสังคมและการติดต่อสื่อสาร ทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้เป็นอย่างดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า ผู้รับบริการ พูดจาสื่อสารอย่างเข้าใจทั้งส่วนตัว ทางโทรศัพท์ ทางสื่อสังคมออนไลน์

2. ภาคเอกชน องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 นโยบายการจ้างงาน หน่วยงานภาคเอกชนมีนโยบายการจ้างงาน ควรจัดทำเป็นนโยบายลายลักษณ์อักษร ที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจนให้กับแรงงานผู้สูงวัยโดยเฉพาะ และนโยบายการจ้างงานนั้นต้องสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ

2.2 ประเภทธุรกิจ/ลักษณะงาน พิจารณาจากประเภทธุรกิจเป็นสำคัญ เป็นงานที่ไม่มีความเสี่ยงหรือความเสี่ยงน้อย อาจเป็นธุรกิจในชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน การการปฏิบัติงานของผู้สูงวัย จำเป็นต้องปรับภาระงานให้เหมาะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไป พิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง

2.3 แนวทางการจ้างงานผู้สูงวัย เน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล (Digital literacy) การใช้เทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดต่อ สื่อสาร ทำงานร่วมกันได้ รวมทั้งทักษะแห่งอนาคตอื่น ๆ เพื่อให้ผู้สูงวัยปรับตัวในทันกับบริบทางสังคม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการจ้างแรงงานผู้สูงวัยในลักษณะของนโยบาย หรือผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อการจ้างแรงงานผู้สูงวัย มีนโยบายสวัสดิการและการประกันตนที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของแรงงานผู้สูงวัย เพื่อให้ภาคเอกชนและแรงงานผู้สูงวัยมีความเชื่อมั่นในหลักการ วิธีการ การปฏิบัติงาน สามารถเผยแพร่นโยบายอย่างชัดเจน สร้างความรู้ความเข้าใจต่อภาคเอกชน ผู้ประกอบการ

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยหลักแล้ว คือ กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานและสวัสดิการแรงงาน ประกันสังคม การคุ้มครองแรงงานผู้สูงวัย ความรู้ความเข้าใจของภาคเอกชน

3.3 สวัสดิการแรงงานผู้สูงวัย ภาครัฐและเอกชนควรจัดสัดส่วนการจัดสวัสดิการคุ้มครองแรงงานผู้สูงวัย ควรมีสวัสดิการเพิ่มเติมสำหรับผู้สูงวัย เช่น สิทธิ์การหยุดงาน การลาป่วย ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล การดูแลผู้สูงวัยของหน่วยงานบางประเภท เป็นต้น

4. เมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด องค์ประกอบ ดังนี้

4.1 สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) จังหวัดร้อยเอ็ดมุ่งเน้นความเป็นเมืองอัจฉริยะในประเด็นของการเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farmer) ร่วมกับการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสภาวะแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การพัฒนาพื้นที่ทางธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวร่วมกับการอนุรักษ์พลังงาน ตามเป้าหมายของแผนจังหวัดในการวางแผนพัฒนาพื้นที่สีเขียว ด้วยระบบพื้นที่สาธารณะสีเขียวเชตเมือง (Urban Park System) และเทคโนโลยีอาคารอนุรักษ์พลังงาน (Green Building) การวางจุดยุทธศาสตร์สีเขียวไว้ส่วนกลางซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะใจกลางจังหวัด มีหอโหวด (101 Tower) เป็นจุดศูนย์กลางสำคัญ โดยรอบเป็นปึงพลาญชัยได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สีเขียว และขยายสู่ศูนย์ราชการระดับจังหวัด จุดยุทธศาสตร์ระดับอำเภอ/ตำบล หรือชุมชน การสร้างเมืองคาร์บอนต่ำ

4.2 เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) จังหวัดร้อยเอ็ดยังเน้นการพัฒนาความเป็นเมืองอัจฉริยะด้วยการสร้างสรรค์เมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน เชื่อมโยงกับเกษตรอัจฉริยะด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

โดยการผลักดันจุดเด่นให้เป็นที่รู้จักในระดับชาติ นานาชาติ ด้วยการส่งเสริมการเกษตรอัจฉริยะสู่เศรษฐกิจอัจฉริยะหรือเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากอาชีพหลักของจังหวัดคือเกษตรกร พืชเศรษฐกิจสำคัญคือข้าวหอมมะลิ และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น พืชสมุนไพร ต่อยอดสู่เศรษฐกิจ SMEs และ StartUp และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่สำคัญ

4.3 ระบบขนส่งและการสื่อสารอัจฉริยะ (Smart Mobility) การพัฒนาระบบขนส่งที่สะดวก สบาย มีประสิทธิภาพ ด้วยการวิเคราะห์และพัฒนาระบบรถโดยสารขนส่งสาธารณะภายในตัวเมือง สู่แหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเศรษฐกิจสำคัญ และความปลอดภัยในการเดินทางและขนส่ง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ระบบการขนส่งในปัจจุบันยังเป็นปัญหาในด้านการขาดระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทั่วถึง โดยเฉพาะในจุดยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวที่สำคัญยังอาศัยระบบขนส่งส่วนบุคคล ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาระดับชาติที่เมืองรอง หรือเมืองขนบทยังคงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนที่ควรดำเนินการจึงเป็นการสร้างเส้นทางการคมนาคมขนส่งที่ปลอดภัยเป็นเบื้องต้น เช่น ถนนมีคุณภาพและเข้าถึงทุกชุมชนเศรษฐกิจ ระบบไฟฟ้าและกล้องวงจรปิดระหว่างเส้นทาง เป็นต้น

4.4 พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) การพัฒนาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานการนำพลังงานทางเลือก พลังงานสะอาด (Renewable Energy) มาใช้ เช่น เชื้อเพลิงชีวมวลไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน และไฟฟ้าจากพลังงานอื่น เช่น ชีวมวล แสงอาทิตย์ ลม และสร้างความคุ้มค่าในการใช้พลังงานพลัก พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดด้วยสภาพภูมิศาสตร์ภูมิอากาศ พลังงานทางเลือกส่วนใหญ่มักเป็นพลังงานชีวมวลจากวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร ชานอ้อยทรีย์ มูลปศุสัตว์ ภากวัสดุจากพืช รวมถึงพืชเชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมากที่ยังไม่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างพลังงานอัจฉริยะ ในส่วนนนี้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเพื่อผสานความร่วมมือทั้งเชิงนโยบาย เชิงวิชาการและการปฏิบัติงานในพื้นที่

4.5 พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) การพัฒนาพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizens) พัฒนาพลเมืองให้มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการดำรงชีวิต สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้นอกระบบรวมถึงการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความหลากหลายทางสังคม ในขณะที่ภูมิปัญญาดั้งเดิมยังถูกอนุรักษ์ ฟื้นฟู และต่อยอดสู่ความเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ พลเมืองจังหวัดร้อยเอ็ดมีความตื่นรู้ด้านดิจิทัลเป็นอย่างมาก ผู้สูงวัยในชุมชน/ท้องถิ่นมีการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลค่อนข้างสูง สามารถใช้งานอุปกรณ์ได้ แต่ยังคงขาดการต่อยอดไปสู่ความสามารถในการใช้งานเชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีระดับจังหวัด รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงวัยได้พัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เช่น การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สูงวัย (Elderly Creative Space) การดำเนินกิจกรรมพ่อใหญ่แม่ใหญ่ไม่รู้ สูงวัยดิจิทัล การใช้แอปพลิเคชันที่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงวัย เป็นต้น

4.6 การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) การเมืองที่ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต เช่น การบริการด้านสุขภาพให้ประชาชนมีสุขภาพและสุขภาวะที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุการเพิ่มความปลอดภัยของประชาชนด้วยการเฝ้าระวังภัยจากอาชญากรรม การส่งเสริมให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการดำรงชีวิตที่เหมาะสม โดยทั่วไปการดำเนินชีวิตมักประกอบด้วย สุขภาพ อาหาร การเดินทาง ความปลอดภัย ในระดับพื้นที่มีความพยายามสร้างแอปพลิเคชันเพื่อนำสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างในชีวิต เช่น เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดจัดทำแอพ Smart 101 เพื่อเป็นช่องทางอำนวยสะดวกให้กับคนในพื้นที่เทศบาล แม้จะยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่การสร้างจุดศูนย์รวมข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการดำรงชีวิตในจังหวัดเป็นสิ่งสำคัญ ในเบื้องต้นจังหวัดร้อยเอ็ดจำเป็นต้องสร้างศูนย์ข้อมูลร้อยเอ็ดที่รวบรวม จัดเก็บและเตรียมเผยแพร่ทั้งในส่วนพื้นที่ราชการ ณ ที่ตั้ง และออนไลน์ โดยประชาชนในพื้นที่เป้าหมายรับรู้และใช้งานได้

4.7 ระบบบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) การพัฒนาระบบบริการและธรรมาภิบาลภาครัฐให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐในรูปแบบเบ็ดเสร็จในทุกหน่วยงานบริการประชาชน เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลทำให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่เริ่มต้นจากระดับ

จังหวัดจำเป็นที่ต้องดำเนินการควบคู่กับระดับประเทศ แม้ว่าบางประเด็นยังมีข้อด้วบทกฎหมายที่จำกัดการทำงานของระบบ แต่การศึกษาแนวทางด้วยการลงทุนทางการวิเคราะห์และออกแบบระบบบริหารภาครัฐระดับจังหวัดยังคงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าหมาย การนำเอา IoT มาใช้งานควบคู่กับ Open Data ที่มีข้อจำกัดและอุปสรรคมากมาย โดยอาจสร้างเป็นชุดข้อมูลสำคัญ (Dataset) ของส่วนงานบริหารภาครัฐระดับจังหวัดก่อนพัฒนาทั้งระบบจังหวัด

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล สังเคราะห์ออกมาเป็น"รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย" ดังนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยเพื่อรองรับ Roi Et Smart City

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดทำนโยบายภาครัฐเพื่อสนับสนุนแรงงานผู้สูงวัยในจังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับจังหวัด และเชื่อมโยงสู่นโยบายการจ้างงานของภาคเอกชน ซึ่งผลการศึกษานี้ พบว่า การขับเคลื่อนการจ้างงานผู้สูงวัยส่วนใหญ่มาจากภาคเอกชนมากกว่าได้รับการสนับสนุนภาครัฐ ซึ่งควรจะวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับแรงงานผู้สูงวัยของภาครัฐในจังหวัด ตามลำดับที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์และสรุปหน่วยงานภารกิจหลัก และหน่วยงานภารกิจเสริม

1.2 ควรสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงวัย แรงงานผู้สูงวัย รองรับสังคมผู้สูงวัย เนื่องจากจังหวัดร้อยเอ็ดมีสัดส่วนแนวโน้มผู้สูงวัยและแรงงานผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น ประกอบกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 101 Smart City ที่กำลังขับเคลื่อนอย่างเข้มข้น

2. ข้อเสนอแนะในทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษารูปแบบและแนวทางการจ้างงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเสริมข้อมูลเชิงคุณภาพ พัฒนารูปแบบและแนวทางนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไปได้

2.2 ควรกำหนดประเภทธุรกิจและลักษณะงานของภาคเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคเอกชนดังที่กำหนดสู่การพัฒนาร้อยเอ็ดเมืองอัจฉริยะ

2.3 การต่อยอดงานวิจัย ควรกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ชัดเจนขึ้นโดยการสร้างตัวแปรต้นจากแนวคิดเมืองอัจฉริยะ ที่ระบุจังหวัดร้อยเอ็ดเป็นเมืองอัจฉริยะ และ แนวคิดผู้สูงอายุ ที่ระบุการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย รูปแบบการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับเมืองอัจฉริยะ จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย ได้รับงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ได้สนับสนุนงานทางวิชาการมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

กาณติมา พงษ์นัยรัตน์. (2564). *แนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงวัยของภาคเอกชนเพื่อรองรับโครงการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก*. ชลบุรี: คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

แก้วขวัญ ตั้งตีพงศ์กูล. (2562). *การขยายโอกาสการจ้างงานผู้สูงวัยภาคเอกชนในประเทศไทย*. เศรษฐสาร. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567, จาก https://setthasarn.econ.tu.ac.th/blog/detail/20

ทัชรพงศ์ ชวนชม, ธีระวัฒน์ จันทึก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). ลักษณะงานที่เหมาะสมกับแรงงานผู้สูงอายุ.*วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13*(1), 107-116.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2557). *นิยาม: สังคมผู้สูงวัย*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567, จาก http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-01.html

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.

ศูนย์ข้อมูลทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด. (2567). *สถานการณ์ทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด ประจำปี 2567 : สถานการณ์ผู้สูงวัย*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2558). *สถานการณ์ผู้สูงวัยไทย พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

สุวรรณี สิงห์ฤทธิ. (2563). *เมืองอัจฉริยะ (Smart City) ต้องมีเทคโนโลยีสำคัญอะไรบ้าง?*. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2567, จาก https://www.greennetworkthailand.com/เมืองอัจฉริยะ-smart-city

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2567). *ร้อยเอ็ดหารือการจัดทำข้อเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาการเป็นเมืองอัจฉริยะ "ร้อยเอ็ดเมืองอัจฉริยะ Smart City"*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2566, จาก https://roiet.prd.go.th/th/content/category/detail/id/877/iid/318177

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2567). *จังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกับ DEPA -ขับเคลื่อนโครงการเมืองอัจฉริยะร้อยเอ็ด ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาร้อยเอ็ดให้ก้าวทันเทคโนโลยี*. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2566, จาก https://roiet.prd.go.th/th/content/category/detail/id/877/iid/310063

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2567). *การส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan/existing-smart-city

Camero, S.A. and Albamart, E. (2019). *City and information technology. A review*. Retrieved Jan 25, 2024, From https://smartcitycluster.org/wp-content/uploads/2021/03/smart-city-and-it-review-2019.pdf

ITU. (2022). *The United for Smart Sustainable Cities*. Retrieved Jan 25, 2024, From https://u4ssc.itu.int/

Morozov, E. and Bria, F. (2018). *Rethinking the Smart City Democratizing Urban Technology*. Retrieved Jan 25, 2024, From ttps://onlineopen.org/media/article/583/open_essay_2018_morozov_rethinking.pdf

United Nations. (2015). *World population ageing 2015*. New York: United Nations.

UN-Habitat. (2020). *People-Centered Smart Cities*. Retrieved Jan 3, 2024, From https://unhabitat.org/programme/people-centered-smart-cities

Yiğitcanlar, T. and Lee, S. H. (2014). Korean ubiquitous-eco-city: A smart-sustainable urban form or a branding hoax?. *Technological Forecasting & Social Change, 89*, 100 –114.

การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

The Operation of White School Project for Free from Drugs and Vices in Schools Under Lopburi Primary Educational Service Area Office 1

Received: 9 ต.ค. 2567
Revised: 12 ธ.ค. 2567
Accepted: 12 ธ.ค. 2567

พัชราภร กรอบทอง[1], สรรชัย ชูชีพ[2] และ ภัสยกร เลาสวัสดิกุล[3]
Patcharakorn Krobthong [1], Sunchai Chucheep[2] and Phatsayakorn Laosawatdikul [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 306 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปมีการดำเนินโครงการสูงกว่าขนาดกลางและขนาดเล็ก และขนาดกลางมีการดำเนินโครงการสูงกว่าขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การดำเนินการโครงการ, สถานศึกษาสีขาว, ยาเสพติดและอบายมุข

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: patcharakorn8426@gmail.com
[2] อาจารย์ ดร.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: sunchai.c@lawasri.tru.ac.th
[3] อาจารย์ ดร.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: sayakorn@gmail.com
[1] Master of Education, Master of Education Program in Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University, Email: patcharakorn8426@gmail.com
[2] Lecturer, Ph.D., Master of Education Program in Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University, Email: sunchai.c@lawasri.tru.ac.th
[3] Lecturer, Ph.D., Master of Education Program in Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University, Email: sayakorn@gmail.com

Abstract

This research aims: 1) to study the operation of the "White School Project: Free from Drugs and Vice" under the Lopburi Primary Educational Service Area Offices 1, and 2) to compare the operation of the project based on gender, position, and school size. The sample group was 306 school administrators and teachers under the Lopburi Primary Educational Service Area Office 1, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. Data analysis employed percentage, mean, and standard deviation, while hypothesis testing used t-tests and F-tests. The research findings were: 1) The overall operation of the "White School Project: Free from Drugs and Vice" was at a high level, and 2) There was no significant difference in opinions on the project operation between male and female respondents. However, teachers demonstrated significantly higher opinions on project operation than school administrators at the .05 level. Large-sized schools exhibited significantly higher levels of project operation than medium- and small-sized schools. Medium-sized schools showed higher levels of operation than small-sized schools, with statistically significant differences at .05.

Keywords: Operation Project, White School Project, Drugs and Vices

บทนำ

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันปัญหายาเสพติดและ อบายมุขในกลุ่มวัยรุ่นมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นอกจากจะเป็นปัญหาในระดับครอบครัว ระดับสถานศึกษาแล้วยังเป็นปัญหาในระดับชาติด้วยและเป็นปัญหาที่สร้างความกังวลให้กับทุกคน เพราะไม่เพียงแต่ประเทศจะต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สุดของประเทศไปแล้ว ปัญหายาเสพติดและอบายมุขทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมากมาย ทั้งในแง่สังคมอย่างเช่นการก่ออาชญากรรม ปล้น ชิ้ เกิดปัญหาส่วนบุคคลในด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตเช่น ปัญหาทางจิต ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลเองต้องสูญเสียงบประมาณในการบำบัดอาการติดยาของผู้เสพติดและกำจัดปัญหาอบายมุขด้วย สถานการณ์การแพร่ระบาดยาเสพติดในประเทศไทย พบว่ากลุ่มผู้ค้าเพิ่มปริมาณยาเสพติดจำนวนมากเพื่อทุ่มตลาดกระตุ้นความต้องการของผู้เสพให้คงอยู่ ราคาที่ถูกลงเป็นปัจจัยเสริมให้กลุ่มผู้เสพเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย การแสวงผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในการค้ายาเสพติด การติดต่อสื่อสาร การเงิน การขนส่ง มีมากขึ้น ส่งผลให้ยาเสพติดกับ ผู้เสพใกล้กันมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารเป็นช่องทางติดต่อค้าขายยาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่นการใช้ Facebook, Line, Twitter โดยช่องทางที่พบมากที่สุด คือ Twitter รองลงมาคือ Facebook นอกจากการค้ายาเสพติดแบบทั่วไปแล้วยังพบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดใช้ช่องทางออนไลน์ควบคู่กับการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ในการกระจายยาเสพติดไปสู่กลุ่มผู้เสพมากขึ้นซึ่งกลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน พบว่ามีการซื้อขายยาเสพติดเกือบทุกชนิดอย่างแพร่หลายแจ้งราคาขายชัดเจนมีช่องทางการส่งให้เลือกหลากหลาย เช่น นัดรับ ส่งผ่านไปรษณีย์ทางภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันธุรกิจทางโลจิสติกส์ทั้งระบบในประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การค้ายาเสพติดขยายวงกว้าง ซึ่งจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม พบว่ากลุ่มผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุ 15 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 36 หรือมีสัดส่วนมากกว่า 1 ใน 3 ของผู้เสพทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้มีงานทำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานและรับจ้างมากที่สุด ยาเสพติดที่มีการใช้มากที่สุดคือยาบ้า ร้อยละ 79.2 รองลงมาคือ ไอซ์ ร้อยละ 8.3 กัญชา ร้อยละ 4.4 ยาเสพติดที่มีการต้อง

มีการเฝ้าระวัง คือ ไอซ์ ที่พบการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นนอกจากนี้ยังเริ่มพบการใช้ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทแบบผสมหลายชนิดในกลุ่มเด็กและเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, 2564: 18-19)

สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้เรียนให้มีความรู้ (Knowledge) คุณลักษณะ(Attribute)และการแสดงออก (Performance) รวมทั้งการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี มีวินัย มีทักษะความสามารถในศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ห่างไกลจากยาเสพติดสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขห่างไกลจากยาเสพติดการสูบบุหรี่/บุหรี่ไฟฟ้า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่สังคมไม่ยอมรับ ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการนำนโยบายโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 9)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่รับมอบนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 144 โรงเรียน ซึ่งนักเรียนในระดับประถมศึกษาและขั้นมัธยมศึกษา มีโอกาสจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดค่อนข้างสูงและเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งสามารถที่จะแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนด้วยกันได้ง่าย โดยผลกระทบของปัญหาการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนนำมาซึ่งความเสียหายและสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ สถานศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติ จึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในการเฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเข้มแข็งต่อเนื่องและจริงจังเพื่อลดและควบคุมไม่ให้นักเรียนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและสามารถดำรงชีวิตเป็นคนดีในสังคมต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1, 2566: 64)

จากแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ได้จัดทำโครงการที่ 5 ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา และให้นักเรียนมีความตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นรู้จักวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ มีทักษะในการดูแลช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข และเป็นข้อมูลให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดจากคู่มือดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของกระทรวงศึกษาธิการ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564: 16) ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ดังนี้

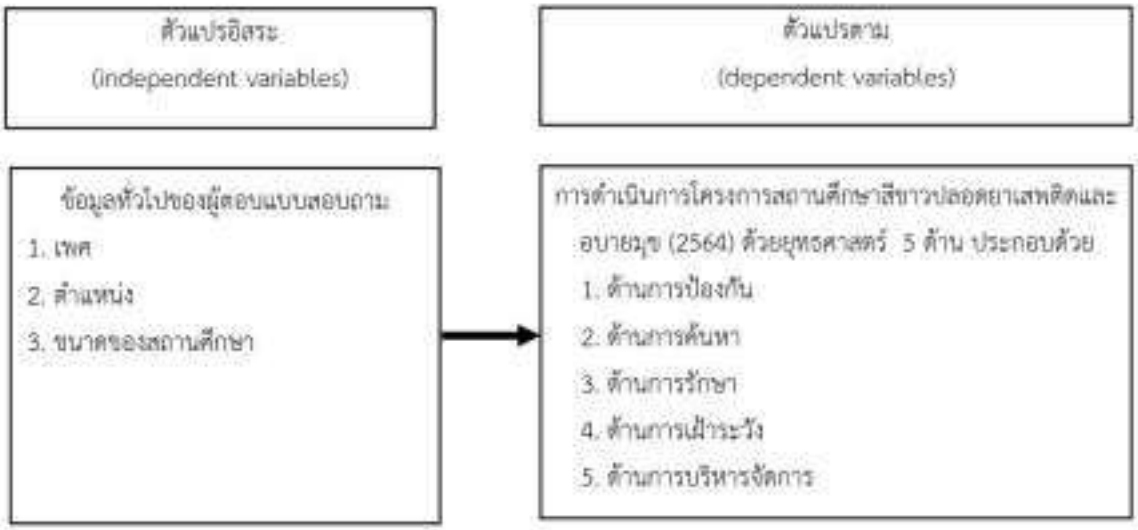

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

สมมติฐาน

การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 116 คน และ ครูจำนวน 1,172 คน รวมทั้งสิ้น 1,288 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 สามารถจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน ข้าราชการครู 214 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 306 คน แล้วจึงใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified

random sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษาแล้วทำการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการป้องกัน 2) ด้านการค้นหา 3) ด้านการรักษา 4) ด้านการเฝ้าระวัง และ 5) ด้านการบริหารจัดการ ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือการวัดของลิคเคิร์ท (Likert, 1967: 90 - 95)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

3.2 นำแบบการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ตรวจสอบคำถามและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยกำหนดให้เลือก 3 ช่อง คือ

1 หมายถึง พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง พิจารณาเห็นไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC (Index of Congruence) ซึ่งในแต่ละข้อคำถามต้องได้ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 จึงจะใช้ได้ (กัลยา วานิชบัญชา, 2557: 159) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้น ๆ ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้วัดได้จริง ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จึงจะใช้ได้

3.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2551: 248) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956

3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

4.2 นำหนังสือที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เห็นชอบและแนบหนังสือที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีขออนุญาตไปยังโรงเรียนโดยตรงส่งไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและประสานกับผู้อำนวยการโรงเรียนในการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (google form)

4.3 ได้รับข้อมูลกลับคืนจำนวน 306 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ แล้วจึงตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายการให้คะแนนจากค่าเฉลี่ย (mean) ของจอห์น (Best, 1981) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับ มาก
2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับ น้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติการ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง โดยใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-test) และขนาดของสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher, 1980)

สรุปผล

1. การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการป้องกัน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเฝ้าระวัง ด้านการรักษา และด้านการค้นหา ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้าน

การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข	ระดับการดำเนิน		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการป้องกัน	3.84	0.71	มาก
2. ด้านการค้นหา	3.67	0.67	มาก
3. ด้านการรักษา	3.71	0.67	มาก
4. ด้านการเฝ้าระวัง	3.76	0.66	มาก
5. ด้านการบริหารจัดการ	3.81	0.67	มาก
โดยรวม	3.76	0.62	มาก

2. การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการป้องกัน และด้านการค้นหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ

การดำเนินการโครงกาสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข	เพศ (จำนวน)				t	p
	ชาย (91 คน)		หญิง (215 คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการป้องกัน	3.96	0.68	3.79	0.71	1.991	.047*
2. ด้านการค้นหา	3.79	0.69	3.62	0.65	2.065	.040*
3. ด้านการรักษา	3.79	0.67	3.68	0.67	1.342	.181
4. ด้านการเฝ้าระวัง	3.84	0.63	3.73	0.67	1.297	.196
5. ด้านการบริหารจัดการ	3.90	0.65	3.78	0.68	1.464	.144
โดยรวม	3.86	0.62	3.72	0.62	1.770	.078

*p ≤ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า เมื่อพิจารณาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการป้องกัน และด้านการรักษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน

การดำเนินการโครงกาสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข	ตำแหน่งปัจจุบัน (จำนวน)				t	p
	ผู้บริหารสถานศึกษา (92 คน)		ข้าราชการครู (214 คน)			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการป้องกัน	3.68	0.61	3.91	0.74	2.849	.005*
2. ด้านการค้นหา	3.57	0.60	3.72	0.69	1.843	.066
3. ด้านการรักษา	3.58	0.60	3.77	0.69	2.264	.024*
4. ด้านการเฝ้าระวัง	3.67	0.64	3.81	0.66	1.639	.102
5. ด้านการบริหารจัดการ	3.75	0.69	3.84	0.66	1.084	.279
โดยรวม	3.65	0.56	3.81	0.64	2.060	.040*

*p ≤ .05

4. การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการป้องกัน	ระหว่างกลุ่ม	41.864	2	20.932	56.308	.000*
	ภายในกลุ่ม	112.638	303	0.372		
	รวม	154.502	305			
2. ด้านการค้นหา	ระหว่างกลุ่ม	30.423	2	15.212	43.254	.000*
	ภายในกลุ่ม	106.560	303	0.352		
	รวม	136.983	305			
3. ด้านการรักษา	ระหว่างกลุ่ม	33.735	2	16.868	48.704	.000*
	ภายในกลุ่ม	104.938	303	0.346		
	รวม	138.673	305			

ตาราง 4 (ต่อ)

การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
4. ด้านการเฝ้าระวัง	ระหว่างกลุ่ม	26.010	2	13.005	36.828	.000*
	ภายในกลุ่ม	106.997	303	0.353		
	รวม	133.007	305			
5. ด้านการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	24.857	2	12.429	33.210	.000*
	ภายในกลุ่ม	113.393	303	0.374		
	รวม	138.250	305			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	31.085	2	15.543	53.061	.000*
	ภายในกลุ่ม	88.755	303	0.293		
	รวม	119.841	305			

*p ≤ .05

เมื่อพบว่า การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher, 1980) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 รายด้านและภาพรวม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ด้าน	ขนาดของสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
ด้านการป้องกัน		$\bar{x}$	3.35	4.04	4.34
	ขนาดเล็ก	3.35	-	0.69*	0.99*
	ขนาดกลาง	4.04		-	0.30*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.34			-
ด้านการค้นหา		$\bar{x}$	3.26	3.84	4.12
	ขนาดเล็ก	3.26	-	0.58*	0.86*
	ขนาดกลาง	3.84		-	0.28*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.12			-

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้าน	ขนาดของสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่ขึ้นไป
ด้านการรักษา		$\bar{X}$	3.27	3.89	4.16
	ขนาดเล็ก	3.27	-	0.62*	0.89*
	ขนาดกลาง	3.89		-	0.27*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.16			-
ด้านการเฝ้าระวัง		$\bar{X}$	3.37	3.93	4.15
	ขนาดเล็ก	3.37	-	0.55*	0.77*
	ขนาดกลาง	3.93		-	0.22*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.15			-
ด้านการบริหารจัดการ		$\bar{X}$	3.43	3.96	4.21
	ขนาดเล็ก	3.43	-	0.53*	0.77*
	ขนาดกลาง	3.96		-	0.24*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.21			-
ภาพรวม		$\bar{X}$	3.34	3.93	4.20
	ขนาดเล็ก	3.34	-	0.59*	0.86*
	ขนาดกลาง	3.93		-	0.26*
	ขนาดใหญ่ขึ้นไป	4.20			-

*p ≤ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

1.1 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการนั้นให้ความตระหนักถึงปัญหาด้านยาเสพติดเป็นอย่างมากจึงทำให้เน้นการให้ความสำคัญกับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ถึงพิษภัย และโทษจากการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งได้ดำเนินการในหลาย ๆ โครงการ อาทิ โครงการหยุดนัมเบอร์วัน โครงการโรงเรียนสีขาว/ห้องเรียนสีขาวการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน เป็นต้น ซึ่งล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อมีเป้าหมายเพื่อให้ครูอาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียน นักศึกษาที่เป็นแกนนำผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจในการให้คำปรึกษา ตักเตือนเพื่อน กระตุ้นเพื่อนปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันควบคู่ด้วย คุณธรรม ไม่ฝักใฝ่ อบายมุข และสร้างปัญหาให้กับสังคมสามารถดำรงตนอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพพัฒนาประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร โชคชัยสัมพันธ์ (2560) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอด

ยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกษิติ เหลืองสกุลวงษ์ (2562) ศึกษาเรื่องการป้องกันตัวเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโชกม่วง ตำบลทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย พบว่า ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนโชกม่วงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา ธนาวรสกุล (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนชลราษฎร์อำรุง พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนชลราษฎร์อำรุงภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดพงษ์ งอกนาวัง (2564) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของโรซาติ (Rosati, 2019) ศึกษาเรื่อง การป้องกันยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในหมู่วัยรุ่นออสเตรเลียตอนเหนือที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม: การสอบสวนโครงการป้องกันยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในโรงเรียนสำหรับนักเรียนชั้นปีที่ 8 พบว่านโยบายของโรงเรียนโดยวิธีการป้องกันการติดยาและยาเสพติดโดยอาศัยโรงเรียนเป็นหลักเน้นที่ตัวบุคคล โดยใช้วิธีรู้ให้กลัวยาเสพติด การให้ความรู้โดยการให้ข้อมูล และการจัดบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่เคยติดยาเสพติดซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการป้องกัน ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีแนวทางการพัฒนาโดยมีการจัดประชุมชี้แจง มอบนโยบาย จัดทำแผน ปฏิบัติงาน แผนบริหารความเสี่ยง บันทึกความเข้าใจ (MOU) กับภาคีเครือข่ายและติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงาน ส่งเสริม สนับสนุนจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ และนำผลของการประเมินโครงการมาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดระบบการบริหาร การจัดการเรียน การสอน การประชุมชี้แจงเพื่อให้ความรู้ เสริมสร้างจิตสำนึกทักษะชีวิตต่อด้านยาเสพติด และอบายมุข ครูผู้สอนร่วมกันดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเสี่ยงและติดตามผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจัดระเบียบและปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้น่าอยู่น่าเรียนและลดพื้นที่เสี่ยงที่จะเป็นแหล่งมั่วสุม ส่งเสริมพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์ (2561) ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ด้านการป้องกัน ในภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา มังคะรัตน์ (2563) ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการป้องกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกาซิส (Gazis, 2020) ศึกษาเรื่องการป้องกันยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนชาวออสเตรเลียเหนือ ผลการวิจัยพบว่า แผนการป้องกันยาเสพติดและแอลกอฮอล์ในโรงเรียนมีผลต่อเยาวชนในโรงเรียนเพิ่มสูงขึ้น

1.3 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการค้นหา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีการชี้แจงทำความเข้าใจต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ก่อนดำเนินการค้นหา คัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียนและรายงานการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด ยาเสพติดให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบทุกภาคการศึกษาดำเนินการตามมาตรการค้นหาในการตรวจปัสสาวะผู้เรียนที่อาจเป็นกลุ่มเสี่ยง มีการจัดหาเครื่องมือสำหรับจัดเก็บข้อมูลตาม วัตถุประสงค์ในการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายและรายงานผลข้อมูลทุกปีการศึกษา

ดำเนินการจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล สุ่มตรวจปัสสาวะของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพ/กลุ่มติด และสำรวจค้นหาคัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสังเกต ซักถาม ฯลฯ และแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์ (2561) ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการค้นหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดา มังคะรัตน์ (2563) ศึกษาเรื่อง แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการค้นหา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอีแวนส์-วิปป์, ที, ลอยด์, ทูมบูรู และอาเธอร์ (Evans-Whipp, T., Lloyd, Toumbourou, & Arthur, 2022) ศึกษาเรื่องนโยบายด้านสารเสพติดของสถานศึกษาและผลกระทบการใช้สารเสพติดของเยาวชน พบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศทางตะวันออก สถานศึกษาให้ความสำคัญกับนโยบายด้านสารเสพติด นโยบายเป็นองค์ประกอบในการส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษาและพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่พัฒนาแล้วจะมีนโยบายด้านสารเสพติดในสถานศึกษามากขึ้น

1.4 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการรักษา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายช่วยเหลือนักเรียนโดยให้กำลังใจกับผู้ที่เคยใช้สารเสพติดโดยพูดคุยกันให้บ่อยขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกและรับฟังโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจให้ความเชื่อมั่นให้ความสำคัญให้มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ และทำให้รู้สึกว่าสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติ การให้กำลังใจจะต้องได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมจากฝ่ายบริหาร ครู บุคลากร นักเรียนและผู้ใกล้ชิดส่งเสริมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมและใช้กิจกรรม เพื่อช่วยให้ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก และทำความเข้าใจและแนะนำให้ได้รับการบำบัด รักษา ให้ความรู้กับคนในครอบครัวผู้ที่เคยใช้สารเสพติดสอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์ (2561) ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า จากการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม ด้านการรักษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการเฝ้าระวัง ในภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนในการดำเนินเฝ้าระวัง ติดตาม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับองค์กรนักเรียนภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีช่องทางสื่อสารเพื่อรับฟังปัญหาและความคิดเห็นที่หลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลาย อย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา ครูดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ที่หลากหลายกิจกรรม แนะแนวรวมทั้งชี้แจงเป้าหมายในการเรียนและการดำเนินชีวิต เพิ่มพื้นที่จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างหลากหลายและมีความเหมาะสม ประกาศหรือแจ้งเตือนสถานการณ์ปัญหายาเสพติดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ และติดตาม สังเกต เฝ้าดูเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงของปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีดา ศรีอวัช (2560) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 ด้านการเฝ้าระวังอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดพงษ์ งอกนาวัง (2564) ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งคร้อวิทยา อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการเฝ้าระวัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนได้ร่วมประชุมเพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขภายในสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการการสัมมนา และนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา จัดประชุม มอบหมายหน้าที่ให้ดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลนำผลที่ได้มาดำเนินการจัดทำ โครงการ/กิจกรรม เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรการดำเนินงานจากเครือข่ายเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา และจัดอบรมพัฒนาครูแก่นนำนักเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และอบายมุขในสถานศึกษา สอดคล้อง กับงานวิจัยของปรีดา ครีธวัช (2560) ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคมปีการศึกษา 2559 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ปีการศึกษา 2559 โดยภาพรวมด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของแก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์ (2561) ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงครามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ที่เป็นเพศชายและเพศหญิงดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียน รวมทั้งคุณครูประจำชั้นให้ความช่วยเหลือและรับฟังปัญหาของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนอื่นต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ พนัสนาชี (2560) ศึกษาเรื่อง รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนบ้านบึงลัด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาแยกเพศชายและเพศหญิง พบว่า นักเรียนเพศชายและเพศหญิง ไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแผนงานและโครงการ/กิจกรรมสถาน ศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนและมีการจัดตั้งครูเพื่อเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของคศิวรรณ เรืองอำพันธ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข ของนักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของนักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงมีความเท่าเทียมกันมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการตัดสินใจของตนเอง

2.2 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาโดยมอบนโยบายผ่านทางครูให้มีการเข้มงวด เฝ้าติดตาม และระวังปัญหาของยาเสพติดอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา ธนาวรสกุล (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนชลราษฎร์อำรุง ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2.3 การดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบว่า การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher, 1980) คือ การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 รายด้าย และภาพรวม พบว่า แตกต่างจำนวน 3 รายคู่ ได้แก่ 1) สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง 2) สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป และ 3) สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีขนาดต่างกันย่อมมีความพร้อมในด้านการดูแลนักเรียนต่างกัน ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันอาจมีนโยบาย สภาพแวดล้อม งบประมาณการสนับสนุน จำนวนนักเรียน จำนวนครู และบุคลากรทางการศึกษาต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา ธนาวรสกุล (2562) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนชลราษฎร์อำรุง ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้วิจัยนำผลการดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาเสนอแนะการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้สร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตตามวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการดำเนินงานโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดใน โรงเรียน ชุมชน และการให้ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติดผ่านทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เพจโรงเรียน เว็บโรงเรียน ไลน์ เป็นต้น กำหนดให้มีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดไว้ในการเรียนการสอนกำหนดกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดไว้ในแผนงานและเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนในด้านกีฬา ดนตรีศิลปะ อาชีพ คุณธรรม และการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้เป็นโรงเรียนปลอดยาเสพติด

1.2 สถานศึกษามีการดำเนินตรวจปัสสาวะผู้เรียนที่อาจเป็นกลุ่มเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการคัดกรองนักเรียนตามแบบประเมินต่าง ๆ คัดกรองตรวจหาสารเสพติดในร่างกายโดยการตรวจปัสสาวะและตรวจสุขภาพ คัดกรองข้อมูลจากครูที่ปรึกษาฝ่ายกิจการนักเรียน และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ จำแนกนักเรียนออกเป็นนักเรียนกลุ่มปลอดกลุ่มเสี่ยงกลุ่มเสพ และกลุ่มติดและการรายงานผลไปยังระบบดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.3 สถานศึกษามีการจัดตั้งคลินิกเสมารักษ์เพื่อให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเหมาะสม ดังนั้น นอกจากมีการจัดตั้งคลินิกเสมารักษ์เพื่อให้คำปรึกษาในการช่วยเหลือและติดตามแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในทุกด้าน เช่น การสูบบุหรี่แอลกอฮอล์ยาเสพติดการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ปัญหาส่วนตัวและ ครอบครัว โดยมีผู้รับผิดชอบเป็นครูอาจารย์ด้านแนะแนว จิตวิทยา กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลานามัยแล้วนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมด้านการดำเนินองค์ความรู้ด้านจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา ความรู้ความเข้าใจ สภาพปัญหาและการให้คำแนะนำช่วยเหลือในทางที่ถูกต้อง

1.4 สถานศึกษาดำเนินการจัดตั้งชมรมป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนให้ได้เข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุนโครงการป้องภัยยาเสพติด อาทิ โรงเรียนสีขาว ทูบีนัมเบอร์วัน ด้วยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเกิดการรับรู้สร้างกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เช่น กิจกรรมชุมนุม ดนตรี และกีฬาอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมและความสำเร็จของกิจกรรมให้มาก ยิ่งขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและ อบายมุข

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำมาตรการลงโทษและสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนตั้งแต่การตัดสินใจ อาทิ การมีคะแนนพิเศษสำหรับนักเรียนที่เข้ากิจกรรมมีทุนการศึกษามอบให้ มีการยกย่องเชิดชูผู้ที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ กับทางโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและขอความร่วมมือชุมชนในการดูแลช่วยเหลือ นักศึกษา จัดทำข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล คัดกรองและตรวจสุขภาพนักศึกษาทุกคนในทุกภาคเรียนและให้การช่วยเหลือเบื้องต้น ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาที่ไม่พึงประสงค์พร้อมกับแจ้งให้ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้องทราบและควรนิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กษิติ เหลืองสกุลวงษ์. (2562). *การป้องกันตัวเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโคกม่วง ตำบลหุ่งสเลี่ยม จังหวัดสุโขทัย*. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2566, จาก http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/734/

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แก่นตะวัน กาญจนนันทวงศ์. (2561). *รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. สมุทรสาคร: โรงเรียนอนุบาลสมุทรสาคร.

เชิดพงษ์ งอกนาวัง. (2564). ผลการดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียนแก้งครอวิทยา อำเภอแก้งครอ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 265-276.

ปรีดา ศรีรวัช. (2560). *การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ปีการศึกษา 2559*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2566, จาก http://kkv.ac.th/%E0%B9%

พิชิต ฤทธจรูญ. (2551). *หลักการวัดและการประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฮาส์ ออฟเคอร์มีสท์.

วรัญญา ธนาวรสกุล. (2562). *การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนพลราษฎรอำรุง*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

คศิวรรณ เรืองอำพันธ์. (2561). *ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของนักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ จังหวัดสมุทรสาคร.* วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.

ศักดา มังคะรัตน์. (2563). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). *คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีเขียวปลอดยาเสพติดและอบายมุข.* กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1.* ลพบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกระทรวงยุติธรรม. (2564). *รวมอนุสัญญา สหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.* กรุงเทพฯ: กองนิติการ.

อมรรัตน์ พนัสนาชี (2560) *รายงานการประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขโรงเรียน บ้านปึงสัด.* สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2566, จาก http://www.kroobannok.com

Best, J. W. (1981). *Research in Education* (4th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Evans-Whipp, T., Beyers, J.M., , Lloyd, S., Lafazia, A.N., , Toumbourou, J. W. and Arthur, M. W. C. R. (2022). A Review of School Drug Policies and their Impact on Youth Substance Use. *Health Promotion International*, 19(2), 227-234.

Fisher, R. A. (1980). *Statistical Methods and Statistical Inference.* New York: Hafner Press.

Gazis, N. (2020). *Drug and Alcohol Prevention among Culturally Diverse Northern Australian Adolescents: An Investigation of a School Drug and Alcohol Prevention Program for Year 8 Students.* Ph.D. Thesis in School of Medicine, The University of Queensland.

Likert, S. (1967). *New Pattern of Management.* New York: McGraw-Hill Book.

Rosati, J. A. (2019). The Power of Human Cognition in the Study of World Politics. *International Studies Review*, 2(3), 45-75.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an Introductory Analysis.* New York: Harper and Row.

บทความวิชาการ

การลิดรอนสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กรณีการลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

Deprivation of Human Rights according to the Constitutional Provisions through Punishment Prescribed in the Military Discipline Act, B.E. 2476

สุทธิพันธ์ มะลิทอง[1] และ วัลลภ พิริยวรรธนะ[2]
Suttipun Malitong[1] and Wanlop Piriyawattana[2]

Received: 5 ก.ค. 2567
Revised: 8 ส.ค. 2567
Accepted: 10 ส.ค. 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวินัยทหาร การปกครองตามแบบธรรมเนียมทหาร การกระทำความผิดวินัยทหาร และกระบวนการลงโทษทางด้านวินัยทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 อีกทั้งบทลงโทษจากการกระทำความผิดทางวินัย กัก ขัง หรือจำขัง มีการลิดรอนสิทธิมนุษยชนของทหารในด้านชีวิตและร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และยังพบว่าในบทบัญญัตินี้ยังมิได้มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาการลงโทษต่อการกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน เมื่อมีการกระทำความผิดวินัยเกิดขึ้น จะใช้วิธีการเทียบเคียงการกระทำความผิดจากคำสั่งหรือแบบธรรมเนียมทหารอื่น ๆ ในการพิจารณา จากการศึกษาพบว่าการที่ผู้บังคับบัญชาออกคำสั่งและดำเนินการลงโทษทหารผู้ได้บังคับบัญชานั้นอาจพบปัญหาที่มีความไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดทางวินัยทหาร นอกจากมีการลงทัณฑ์ทางวินัยแล้ว ทหารก็ยังมีบทลงโทษจากการดำเนินการปกครองอย่างอื่นร่วมด้วย อันมีลักษณะเป็นการลงโทษที่มีความซ้ำซ้อนสำหรับการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวอีกทั้งคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารทุกคำสั่งไม่ว่าจะเป็นการกัก ขัง หรือ จำขัง ล้วนแต่เป็นการดำเนินการทางวินัยทหารที่ไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีความเหมาะสม สอดคล้อง กับยุคสมัยปัจจุบันที่มีความซับซ้อนกว่าในอดีต

คำสำคัญ: วินัยทหาร, การลงโทษ, สิทธิมนุษยชน

Abstract

This academic article discusses military disciplines, government according to military traditions, violation of military disciplines, and the process of military disciplinary punishment based on the Military Discipline Act, B.E. 2476 (1933). It also examines the sentence for committing disciplinary offenses such as detention, confinement, or imprisonment which deprive soldiers' human rights in terms of the life and the body protected by the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017. This article reveals that criteria for considering punishment of offenses have not clearly been specified in the act. When a disciplinary offense occurs, a method of comparing crimes committed by commands or other military customs is considered.

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล:S64563825022@ssru.ac.th

[1] *Student, Master of Political Science Program, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University Corresponding Author, Email: S64563825022@ssru.ac.th*

This article also illustrates that when commanders issue orders and punish soldiers under their commands, the punishment is not consistent with military disciplinary offenses. In addition to the disciplinary punishment, the military imposes penalties for other administrative actions, leading to overlapping punishment for a single offense. Furthermore, every military disciplinary punishment order, whether it involves detention, confinement, or imprisonment, is a military disciplinary action that cannot be challenged in an administrative court. Therefore, it is seen that the act should be amended to be appropriate and consistent with present situations which are more complicated than in the past.

Keywords: Military disciplinary, Punishment, Human rights

บทนำ

สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิดหรือที่เรียกว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ การมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มีความเป็นสากล ไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ จักต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน การไม่เลือกปฏิบัติ โดยส่วนมากรัฐเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ มักให้ความสำคัญและบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อคุ้มครองประชาชนไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐ คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งสร้างความสงบและสันติสุขให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมของมนุษย์ตลอดไป

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ทหารหรือกองทัพมีความสำคัญต่อการพิทักษ์รักษาเอกราชและผลประโยชน์ของชาติ คานหรือดุลอำนาจ เป็นองค์การที่มีความสำคัญในด้านการต่อรองผลประโยชน์ของชาติกับต่างประเทศ ทหารจึงต้องยึดถือประพฤติและปฏิบัติตาม กฎหมาย ระเบียบ แบบธรรมเนียม ข้อบังคับ ตลอดถึงคำสั่งการบังคับบัญชา เพื่อความมีระเบียบวินัย เด็ดขาด รวดเร็ว สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ หากทหารผู้ใดฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิดต่อวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้วางระเบียบกฎเกณฑ์ ในการใช้อำนาจลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหาร ที่จะสั่งการโดยใช้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดถึงบุคคลอื่นที่จะอยู่ในอำนาจการลงทัณฑ์ตามกฎหมายวินัยทหาร ซึ่งกระทำผิดวินัยให้ไปในทิศทางเดียวกัน และให้มีความสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวของทหารไว้ ทั้งโดยชัดแจ้งหรือโดยเป็นการทั่วไป พร้อมกับแทรกบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของทหารไว้บางประการโดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่อาจจะมีผลกระทบต่อวินัย และสมรรถภาพของทหาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการมีสิทธิและเสรีภาพของทหารกับความต้องการดำรงสมรรถภาพในการป้องกันประเทศของกองทัพไว้

สิทธิมนุษยชน

"สิทธิมนุษยชน" (Human Rights) เป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชน สิทธิมนุษยชนแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ 1) สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด หรือที่เรียกว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่ไม่มีใครมอบให้เป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้กำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคน มีความเป็นสากล ไม่สามารถถ่ายโอนกันได้และไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นของคนทุกคน ไม่มีพรมแดน เป็นสิทธิที่อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ 2) สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปแบบของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล หรือที่เรียกว่า"สิทธิตามรัฐธรรมนูญ" หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดให้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน และบางกรณีก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้รัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง (ปณต อติศักดิ์พานิชกิจ, 2564: 114)

สิทธิมนุษยชนมีหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ ความเสมอภาคและการห้ามเลือกปฏิบัติ ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน เมื่อรัฐให้สิทธิหรือประโยชน์แก่บุคคลใดแล้ว จักต้องให้โดยอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกันโดยไม่มีการปฏิบัติหรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลใดหรือจักทำให้บุคคลใดต้องเสียสิทธิมากกว่าบุคคลอื่น โดยส่วนมากรัฐเสรีประชาธิปไตยต่าง ๆ มักให้ความสำคัญและบัญญัติรับรองเสรีภาพหรือ "สิทธิในเสรีภาพ"เพื่อคุ้มครองประชาชนไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐ คือ รัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองการปกครองรูปแบบนี้

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนบนโลกนี้ โดยผลของสงครามโลกครั้งที่สองได้นำความหายนะมาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งได้ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซีเยอรมันที่ได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคน และกระทำการย่ำยีประชาชนทุกประเทศที่เยอรมันเข้ายึดครองดังนั้น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์การย่ำยีสิทธิสตรีเด็ก ถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดแจ้ง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงเมื่อปี พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) หัวหน้ารัฐบาลประเทศสัมพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก จึงเกิดการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2488 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันสงครามและความขัดแย้งในอนาคต รวมทั้งได้มีการรับรองกฎบัตรสหประชาชาติ โดยกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกระทั่งเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ สมัยที่ 3 ได้มีข้อมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลกและเป็นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับที่มีอยู่ในปัจจุบัน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทั่วโลก (Human Rights Careers, 2022: 3) ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสี่สิบแปดประเทศแรกที่ลงคะแนนเสียงร่วมรับรองปฏิญญาฉบับนี้ในการประชุมดังกล่าวคำปรารภของปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นแบบแผนหนึ่งของหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่เป็นรูปธรรม ซึ่งมีพื้นฐานแนวความคิดสำคัญในเรื่องการคุ้มครอง "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" อันเป็นคุณค่าทั่วไปที่มีความเป็นสากลและอยู่เหนือความเป็นส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นการเฉพาะดังคำที่ว่า "โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชน เป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพโลก" เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มุ่งที่จะสร้างความสงบและสันติสุขให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมของมนุษย์ตลอดไป (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2562: 8)

นับแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรและฉบับชั่วคราวมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ซึ่งฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กล่าวคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมาเป็นที่ทราบกันดีว่า รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ สิ่งหนึ่งที่แสดงความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญคือ กฎหมายใด ๆ ที่ใช้บังคับหรือจะใช้บังคับนั้น จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทนั้นมิได้ เรียกว่า หลักความชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งหลักการนี้ได้รับรองไว้ตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ว่า "รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมายกฎหรือข้อบังคับหรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้" (พิศุทธ์ แสงจันทร์ม่อง, 2564: 11)

นับแต่นั้นเป็นต้นมา ในการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ก็ได้มีการนำเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาบัญญัติไว้ในหมวด 3

มาตรา 25 – 49 ซึ่งถือว่าสิทธิและเสรีภาพที่ได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองแก่ราษฎรเป็นคุณค่าสูงสุดซึ่งองค์กรต่าง ๆ ของรัฐทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหาร หรือองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการก็ตาม จะต้องเคารพ และให้ความคุ้มครอง ดังจะเห็นได้จากความในมาตรา 4 ที่ว่าการรับรองคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลไว้

มาตรา 26 บัญญัติว่า "การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย"

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ความดังกล่าวถือเป็น การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้

และมาตรา 27 บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม (ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2567: 11)

ความดังกล่าวถือเป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพัน รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง" ด้วยเหตุนี้บรรดาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิและเสรีภาพจึงมิได้มีฐานะเป็นเพียง "คำประกาศอุดมการณ์" ของรัฐเท่านั้น หากแต่มีฐานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลบังคับโดยตรงแก่องค์กรของรัฐเหล่านั้นเลยทีเดียว (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2543: 27)

วินัยทหาร การกระทำผิดวินัยทหาร และกระบวนการลงโทษ

ทหารคือประชาชนกลุ่มหนึ่งของสังคม ที่ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกับบุคคลอื่นในสังคมด้วย โดยเฉพาะเรื่องสิทธิและเสรีภาพในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่มีผู้ใดจะก้าวล่วงได้ จึงไม่ควรอ้างกฎหมายใดมาลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นทหารให้ลดน้อยลงจากบุคคลโดยทั่วไปตามแนวคิดสิทธิและเสรีภาพของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้นได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของทหาร และข้าราชการรวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของรัฐไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรค 5 ความว่า "บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม" (นันทพล กาญจนวัฒน์, 2559: 3) อันถือได้ว่าเป็นจารีตประเพณีในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทหารในประเทศไทย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนั้นเป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อประกันสิทธิเสรีภาพให้แก่ทหารที่จะสามารถมีสิทธิและเสรีภาพได้ในระดับหนึ่งที่ใกล้เคียงกับประชาชนโดยทั่วไป โดยจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ก็เฉพาะตามเงื่อนไขของกฎหมายที่ได้บัญญัติ รวมทั้งการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจะทำได้ก็เฉพาะเท่าที่จำเป็นและได้สัดส่วนเท่านั้นและจะไปกระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่ได้

สำหรับทหารนั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลผู้ถืออาวุธ จึงจำเป็นต้องควบคุมทางวินัยอย่างเข้มงวด และต้องการการสั่งการที่มีความเด็ดขาดโดยต้องยึดถืออยู่เสมอว่า ทหารต้องอยู่ในวินัยที่ดี เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยคำสั่งของผู้บังคับบัญชามีค่ายิ่งกว่าตัวทหารหรือหลัก "เอกภาพของการบังคับบัญชา" (สมเจตน์ คงรอด, 2550: 1) ในการปฏิบัติการรบหรือยุทธวิธี อย่างไรก็ตาม ในการบริหารราชการทหารนั้น ยังมีความล่อแหลมในเรื่องความสัมพันธ์ในการทำงานกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล เนื่องจากสภาพที่แท้จริงก่อนเข้ารับราชการไม่ว่าจะเป็นถูกเกณฑ์หรือสมัครใจเข้ารับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารจะมีสภาพเป็นพลเรือน และเมื่อเข้ารับราชการทหาร ก็จะมี 2 ฐานะ คือ พลเรือนในฐานะปัจเจกชน และในฐานะที่เป็นทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารอีกฐานะหนึ่ง จึงรัฐควรสนับสนุนส่งเสริมให้ทหารได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานสามารถเข้าถึงและใช้สิทธินั้นอย่างเต็มที่แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันความไม่สงบเรียบร้อย และให้เกิดสมรรถภาพในการป้องกันประเทศ รัฐธรรมนูญในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลาย จึงได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวของทหารไว้ (สมเจตน์ คงรอด, 2550: 19-20) ทั้งโดยชัดแจ้งหรือโดยเป็นการทั่วไป พร้อมกับแทรกบทบัญญัติในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของทหารไว้บางประการ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่อาจจะมีผลกระทบต่อวินัย และสมรรถภาพของทหาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการมีสิทธิและเสรีภาพของทหารกับความต้องการดำรงสมรรถภาพในการป้องกันประเทศของกองทัพไว้

กฎหมายวินัยทหารสังคมทหารได้กำเนิดมาเป็นเวลาช้านานแล้ว จนอาจถือได้ว่าควบคู่กับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ดังจะเห็นได้ว่ามีการต่อสู้แย่งชิง แก่งแย่ง แข่งขัน การรุนราน ตั้งแต่ระดับกลุ่มย่อย จนไปถึงระดับการทำสงครามระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนานมาก ในเรื่องกิจการทหารของไทยสมัยโบราณว่า "ชนชาวไทยได้ยึดถือระบบการป้องกันราชอาณาจักร โดยใช้กำลังทางบกและทางเรือเป็นหลักในการต่อสู้กับอริราชศัตรู เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของราชอาณาจักรไทยตลอดมา" ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า กำลังทหารถือได้ว่ามีความสำคัญ ซึ่งบรรดาประเทศที่เป็นเอกราชทั้งหลายจักต้องมีไว้ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชและผลประโยชน์ของชาติ คานหรือดุลอำนาจ เป็นองค์การที่มีความสำคัญในด้านการต่อรองผลประโยชน์ของชาติกับต่างประเทศ ทหารจึงมีระบบการบังคับบัญชา เพื่อใช้อำนาจปกครองกำลังพลของกองทัพเป็นลำดับขั้นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีรูปแบบใกล้เคียงกันทุกรัฐคล้ายพีระมิด ซึ่งเครื่องมือสำคัญยิ่งที่กำหนดกรอบในการปกครองบังคับบัญชาทหาร เพื่อมิให้กระทำความผิด ทั้งความผิดอาญาและทางวินัย คือ กฎหมาย (ธวัชชัย ทับทิมสงวน, 2554: 18)

ตั้งแต่มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารฉบับแรกคือกฎว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารบก ลงวันที่ 14 รัตนโกสินทรศก 130 ได้กำหนดอาญาที่จะลงแก่ทหารไว้ 7 สถาน คือ โบย จำขัง กักขัง ขังมืด ภัคยาม ทัณฑกรรม และภาคทัณฑ์ ส่วนในฉบับที่ 2 เรียกว่า กฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2458 ต่อมาได้ออกฉบับที่ 3 เรียกว่ากฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 ฉบับปัจจุบันเรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งตราขึ้นตามคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2476 โดยกฎหมายทุกฉบับมีเนื้อความในเรื่องการดำเนินการพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหารเช่นเดิมทุกประการ เว้นเพียงเรื่องการโบย (นิติน ออรุ่งโรจน์, 2540: 90-98) เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศให้ยกเลิกอาญาโบยแก่ทหาร

วินัยเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มบุคคลเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ ต้องปฏิบัติตนไปในแนวทางหรือแบบแผนอย่างเดียวกัน เช่นเดียวกับทหารผู้อยู่ในกองทัพซึ่งเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่ปกป้องรักษาประเทศชาติ หากทหารไร้ซึ่งความมีระเบียบวินัยย่อมอาจส่งผลเสียต่อประเทศชาติได้ เพราะวินัยทหารเปรียบเสมือนกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กองทัพอย่างหนึ่ง วินัยทหารถือเป็นมาตรการภายในของฝ่ายทหารที่บรรดาทหารทุกนายจะต้องยึดถือประพฤติและปฏิบัติตาม ทั้งเป็นมาตรการทางปกครองด้วย ซึ่งผูกพันหรือมีผลเนื่องจากกฎหมาย ระเบียบแบบธรรมเนียม ข้อบังคับ ตลอดถึงคำสั่งการบังคับบัญชาฝ่ายทหารนั้น หากทหารผู้ใดฝ่าฝืนย่อมเป็นความผิดต่อวินัยทหาร โดยเฉพาะการกระทำผิดกฎหมายในบางเรื่องอาจจะเป็นทั้งความผิดทางอาญาและทางวินัยในเวลาเดียวกัน พระราชบัญญัติว่า

ด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้วางระเบียบกฎเกณฑ์ ในการใช้อำนาจลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหาร ที่จะสั่งการโดยใช้อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดถึงบุคคลอื่นที่จะอยู่ในอำนาจการลงทัณฑ์ตามกฎหมายวินัยทหาร ซึ่งกระทำผิดวินัยให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์หรือใช้อำนาจโดยอำเภอใจ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เป็นทหาร

การดำเนินการหรือการสั่งการของผู้บังคับบัญชาทหาร รวมถึงการใช้อำนาจลงทัณฑ์ทางวินัย ตามที่กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารให้อำนาจไว้ จึงเป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจทางปกครองต่อทหาร ซึ่งเป็นบุคลากรของฝ่ายปกครองย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐ หมายถึง รัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย ยึดหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายในการดำเนินการทางปกครอง โดยเฉพาะการใช้อำนาจของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทบกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกปกครอง จะต้องไม่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะต้องเป็นไปในแนวทางและหลักการเดียวกัน ตามหลักการของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ยึดหลักรัฐธรรมนูญนิยม ตามหลักนิติรัฐ โดยหลักนิติรัฐนี้ท่านศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้สรุปว่ามีหลักสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1) กฎหมาย เป็นสิ่งที่อยู่เหนือสิ่งอื่นใดในการปกครอง 2) ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐมีจำกัดไว้แน่นอน 3) ศาลมีอิสระในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายปกครอง (ธวัชชัย ทับทิมสงวน, 2554: 22)

ฝ่ายปกครองจะใช้อำนาจแทรกแซงเสรีภาพของเอกชนโดยไม่มีฐานอำนาจทางกฎหมายรองรับไม่ได้ สิ่งที่สำคัญ คือ การใช้อำนาจจะต้องมีความแน่นอนสมเหตุสมผล แต่การลงทัณฑ์ทางวินัยต่อทหารที่กระทำความผิด จะอยู่ที่การใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาที่สั่งลงทัณฑ์ โดยผู้บังคับบัญชาแต่ละท่านย่อมมีความคิดความเห็นแตกต่างกันได้ การกำหนดความหนักเบาของทัณฑ์ที่สั่งลงแก่ทหารผู้กระทำผิดวินัยอาจแตกต่างกันไป แม้จะกระทำผิดในลักษณะเดียวกัน หากเปรียบเทียบการลงทัณฑ์ทางวินัยของทหารกับทฤษฎีการลงโทษทางอาญา ก็น่าจะมีความมุ่งหมายและมีความใกล้เคียงกับทฤษฎีการลงโทษ "เพื่อป้องกัน" (ณัฐฐ์วัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554: 16) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าการกระทำผิดที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่สามารถย้อนเวลากลับไปแก้ไขได้ จึงควรหาทางป้องกันมิให้มีการกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นอีก ด้วยการใช้วิธีลงโทษเพื่อข่มขู่ให้บุคคลอื่นเกรงกลัวจะได้ไม่กล้ากระทำผิด เพราะผู้บังคับบัญชาของทหารย่อมมีความประสงค์ที่จะป้องกันมิให้ทหารผู้กระทำผิดแล้วกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก โดยมุ่งหมายให้เกิดความเกรงกลัว หลาบจำต่อโทษที่ได้รับ อีกประการคือ เพื่อยับยั้งทหารรายอื่น ๆ มิให้กระทำผิด โดยต้องการให้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดว่าเมื่อกระทำผิดแล้ว จะได้รับโทษอย่างไร เป็นการให้ข้อคิดหรือเตือนสติทหารรายอื่นที่อาจจะกระทำผิดให้เห็นตัวอย่างการลงโทษต่อผู้กระทำผิด โดยมุ่งผลในการยับยั้งป้องปราม (ธวัชชัย ทับทิมสงวน, 2554: 23)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 5 บัญญัติว่า วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนวินัยให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด (กรมกำลังพลทหารเรือ, 2546: 2)

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารมีดังต่อไปนี้ (วัชรพงษ์ ไพธิ์ช่วย, 2559: 35)

1. ดื้อ ขัดขืน หลีกเลี่ยง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

2. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อยคือ กำลังพลที่มีอาวุโสน้อยจะต้องทำความเคารพกำลังพลที่มีอาวุโสสูงกว่า ซึ่งทางทหารนั้น อาวุโสคือ ยศทหาร

3. ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหารพจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า มารยาท ไว้ว่า กิริยาวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ กระทรวงกลาโหมและหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหมได้มีกำหนด มารยาทของทหารเพื่อให้สมศักดิ์ศรีของความเป็นทหารไว้หลายประการ

4. ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหารอาชีพทหาร มีหน้าที่หลักในการป้องกันการรุกรานจากต่างประเทศ และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ความสามัคคีในหมู่ทหารย่อมเป็นเรื่องสำคัญ หากทหารขาดความสามัคคีย่อมนำมาซึ่งความไม่สงบสุขภายในประเทศ เมื่อประเทศชาติไม่สงบสุขต่างชาติย่อมเข้ามารุกรานได้โดยง่าย จึงมีข้อกำหนดห้ามกำลังพลในหมู่ทหารแตกความสามัคคี หากมีการกระทำดังกล่าวย่อมมีความผิดทางวินัย

5. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ ความผิดนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็นความผิดลักษณะต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) การเกียจคร้านต่อหน้าที่ หมายความว่า ไม่เอาใจใส่ในงานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ 2) การละทิ้งหน้าที่ หมายความว่า การที่มาปฏิบัติราชการแล้ว แต่ได้เบียดบังเวลาเวลางานไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายกระทำไม่สำเร็จตามเวลา 3) การเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ การที่ทำงานไม่ระมัดระวัง หรือขาดความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ยกตัวอย่างการกระทำความผิด เช่น ละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่อารักษาการณ์ ละทิ้งหน้าที่หรือไปเสียจากหน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายให้กระทำ

6. กล่าวคำเท็จด้วยความที่ทหารเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีการกล่าวคำเท็จเป็นเรื่องที่ไม่สมควรกระทำอย่างยิ่งหากมีการกระทำย่อมนำมาสู่การถูกติฉินนินทาอันเป็นการเสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรี แต่การกล่าวคำเท็จที่จะเป็นความผิดทางวินัยได้นั้น มิใช่การกล่าวคำเท็จแก่บุคคลทั่วไป แต่ต้องเป็นการกล่าวคำเท็จแก่ผู้บังคับบัญชา

7. ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร 1) การใช้กิริยาวาจาไม่สมควรหรือไม่ถูกกาลเทศะ อันจะทำให้เสื่อมเสียเกียรติและศักดิ์ศรีของทหาร โดยกระทรวงกลาโหมได้ข้อสั่งการ ให้กำลังพลปฏิบัติตนถูกกาลเทศะให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 2) การประพฤติตนไม่สมควร คือการกระทำที่ไม่เหมาะสมทำให้เสื่อมเสียเกียรติของความเป็นทหาร ซึ่งการกระทำเช่นใดจะเป็นการประพฤติไม่สมควรนั้น คงต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไปไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บังคับบัญชา

8. ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษกองทัพบกได้ออกคำชี้แจงกองทัพบก เรื่องความรับผิดชอบผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งกระทำความผิด เพื่อพิจารณาลงทัณฑ์หรือพิจารณาชอบว่าเหนือความชอบแก่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น โดยกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนดังนี้ 1) เมื่อทหารไปกระทำความผิดภายนอกหน่วยทหาร ผู้บังคับบัญชาต้องรายงานตามระดับชั้นถึง ผู้บัญชาการทหารบก 2) ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องกวดขันวินัยของกำลังพลให้ได้ผลเต็มที่ถ้าปรากฏเหตุการณ์ทหารไปกระทำความผิดภายนอกหน่วยทหารหรือภายในหน่วยทหาร ให้ถือว่า ผู้บังคับบัญชาไม่กวดขันวินัยของกำลังพล ต้องร่วมรับผิดกับกำลังพลผู้นั้น เว้นแต่มีการกวดขันทางวินัยอย่างเต็มที่ 3) ถ้าผู้ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยหรือกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาที่ปกปิดหรืออำพรางความผิด หรือไม่ได้จัดการสอบสวน หรือไม่จัดการลงทัณฑ์เพราะมีอคติเข้าครอบงำ จักต้องมีส่วนร่วมรับผิดร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ 4) แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาคนใดทราบความผิดแล้วเอาใจใส่พยายามสืบหาตัวผู้กระทำความผิด จนได้ตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ถือว่าทำความดีความชอบลบล้างความผิดได้

9. เสพเครื่องดองของเมาจนเสียกิริยา ห้ามข้าราชการทหารและลูกจ้างทุกระดับชั้นเสพสุราเมรัยจนเสียกริยา การที่ทหารประพฤติผิดทางวินัยผู้บังคับบัญชาทหาร มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยทหารได้ทันที พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 8 ได้บัญญัติทัณฑ์ ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ด้วยกัน 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง และจำขัง เป็นการเรียงลำดับจากทัณฑ์ที่เบาที่สุดได้แก่ ภาคทัณฑ์ ไปหาทัณฑ์ที่หนักที่สุด ได้แก่ จำขัง การที่จะลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดได้นั้นต้องมีคำสั่งลงทัณฑ์เสียก่อน เพราะฉะนั้นการที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ต้องรับทัณฑ์จะได้อนุมัติให้ลงทัณฑ์สถานใดสถานหนึ่งดังกล่าวข้างต้น ตามที่คณะกรรมการสอบสวนเสนอแล้วก็ตาม ผู้บังคับบัญชาที่เป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ทัณฑ์ทั้ง 5 สถาน ได้ถูกนิยามไว้ใน มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ดังนี้

9.1 ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง หรือจำขัง แล้วแต่เหตุอันควรปราณีจึงเพียงแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

9.2 ทัณฑกรรม คือ การให้กระทำสุขา โยธา เพิ่มจากหน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยามนอกจากหน้าที่ประจำ

9.3 กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนด แต่ก็สามารถผ่อนปรนหรืออนุโลมให้ออกมาจากบริเวณกักได้เป็นครั้งคราว ขึ้นอยู่กับดุลพินิจผู้บังคับบัญชา

9.4 ขัง คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะมีคำสั่ง ซึ่งการลงทัณฑ์ขังนั้นโดยปกติหน่วยทหารจะให้นำตัวไปขัง ณ กองรักษาการณ์ ให้เป็นหน้าที่ของผู้ที่อยู่เวร ผู้บังคับกองรักษาการณ์กำกับดูแล

9.5 จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหารผู้ต้องขังจะถูกขังเดี่ยวไม่ปะปนกับคนต้องขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาของศาล เครื่องพันธนาการที่จะพึงใช้กับผู้รับทัณฑ์จำขัง ได้แก่ กุญแจมือ ตรวจ หรือใส่ล่าม การลงทัณฑ์ทางวินัยทหารสามารถลงโทษด้วย 5 วิธีนี้เท่านั้น ผู้บังคับบัญชาทหารจะดัดแปลงการลงทัณฑ์ให้แปลกไปจากนี้ไม่ได้ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ยังไม่ได้กำหนดอำนาจการลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาแต่ละลำดับขั้นไว้โดยชัดเจน จะลงทัณฑ์เกินไปกว่าอำนาจการลงทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายไม่ได้ (วัชรพงษ์ ไพธิ์ช่วย, 2559: 41)

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 10 บัญญัติว่า ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ผู้ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของทหารทั้งรับผิดชอบในความประพฤติ การฝึกสอน อบรม การลงทัณฑ์ ตลอดจนสั่งการแก่ผู้ได้บังคับบัญชา และให้ความดีความชอบแก่ทหารได้ ผู้บังคับบัญชาแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง และ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้น (สริตา จินดาอินทร์, 2565: 42) ส่วนผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นไปตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กำหนดสำคัญ คือ ผู้ที่มีอำนาจลงทัณฑ์ได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเสียก่อนเป็นอย่างแรก ในกรณีที่ผู้ลงทัณฑ์ คือ ผู้บังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง หรือผู้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นมักไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะเป็นการสั่งโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการบังคับบัญชา ส่วนผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจบังคับบัญชา และมีอำนาจลงทัณฑ์ได้นั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น เพราะหากการมอบอำนาจไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายเสียแล้ว การสั่งการย่อมปราศจากอำนาจและไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย ถือเป็นการลงทัณฑ์ที่ไม่ถูกต้อง โดยการมอบอำนาจบังคับบัญชานั้น กระทำได้ 3 วิธี คือ การกระทำด้วยหนังสือ กระทำด้วยวาจา และกระทำด้วยเครื่องมือสื่อสาร (สริตา จินดาอินทร์, 2565: 43)

การลงทัณฑ์ทางวินัยมี 2 วิธี วัชรพงษ์ ไพธิ์ช่วย, (2559: 44) ประกอบด้วย 1) การสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยโดยไม่แต่งตั้งคณะกรรมการ วิธีนี้เป็นการสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยเฉพาะในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพบเจอการกระทำความผิดนั้นเอง หรือ ความผิดนั้นชัดเจนว่ากำลังพลผู้นั้นกระทำผิดวินัยทหารจริง ผู้บังคับบัญชาทหารสามารถสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยแก่กำลังพลผู้นั้นได้ทันที โดยมิต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงความผิดขึ้นก่อน 2) การลงทัณฑ์ทางวินัยโดยแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นก่อน เป็นกรณีที่ความผิดที่เกิดขึ้นยังไม่ชัดเจนในรายละเอียดของการกระทำความผิด ผู้บังคับบัญชาทหารจึงต้องมีการสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงขึ้นมาก่อนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงถึงรายละเอียดของความผิดนั้น ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงมักแต่งตั้งจากนายทหารพระธรรมนูญร่วมกับนายทหารสัญญาบัตรรวมกันจำนวน 3 นาย เป็นคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อคณะกรรมการได้สอบสวนจนได้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติแล้ว โดยแบ่งประเภทความผิดออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) ความผิดวินัยทางปกครอง ที่ทหารไม่ประพฤติปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหาร คณะกรรมการฯ จะรายงานข้อเท็จจริงทั้งหมดให้ผู้บังคับบัญชาทราบพร้อมทั้งเสนอความเห็นที่ จะให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกหนึ่งชุดเพื่อดำเนินการสอบสวนทางวินัย และเสนอความเห็นในการลงทัณฑ์ทางวินัย 2) ความผิดทางอาญาที่สามารถพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัยได้ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงได้สอบสวนข้อเท็จจริงและเห็นว่าเข้าลักษณะเป็นความผิดอาญาจริง คณะกรรมการฯ จะเสนอความเห็นให้ผู้บังคับบัญชาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนคดีอาญา คณะกรรมการสอบสวนคดีอาญามีอำนาจดังเช่น เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อเจ้าพนักงานสอบสวนเสร็จสิ้น หากคณะกรรมการเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อยไม่สำคัญจะเสนอความเห็นให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา หากผู้บังคับบัญชาเห็นด้วยจะเสนอความเห็นดังกล่าวต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการทหาร หากผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการทหารพิจารณาแล้วเห็นชอบว่าเป็นความผิดเล็กน้อยไม่สำคัญตามที่ผู้บังคับบัญชาเสนอมา ผู้บังคับบัญชาจึงสามารถพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้ได้บังคับบัญชาของตนได้ แต่ถ้าหากผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการทหารไม่เห็นด้วย จะต้องดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร ผู้บังคับบัญชาทหารไม่มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัย

กระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารเป็นกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการก่อนที่จะมีการออกคำสั่งลงทัณฑ์ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีลำดับก่อนหลังต่อเนื่องกัน ได้แก่ การตั้งเรื่องกล่าวหาการสืบสวน สอบสวน การพิจารณาความผิด กำหนดโทษ และการสั่งลงโทษ รวมทั้งการดำเนินการต่าง ๆ ในระหว่างการสอบสวนพิจารณา ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลยพินิจสั่งลงทัณฑ์ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

การดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการกระทำความผิดวินัยทหาร มูลเหตุอาจมาจากมีการกล่าวหา หรือสงสัยว่ากำลังพลกระทำผิด มีผู้ร้องเรียน ผู้บังคับบัญชารู้เห็นหรือมีข้อสงสัย ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นแจ้งมาหรือพบการกระทำความผิดเผยแพร่บนสื่อสาธารณะ ซึ่งมีได้ทั้งการกล่าวหาที่เป็นหนังสือและกล่าวหาด้วยวาจา กรณีการร้องเรียนเป็นหนังสือ คือ ผู้บังคับบัญชาต้องสืบสวนในเบื้องต้นก่อน หากเห็นว่าไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง ถ้ามีมูลให้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต่อไป ในกรณีที่หนังสือร้องเรียนไม่ลงลายมือชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียนหรือเป็นการร้องเรียนที่ไม่ปรากฏตัวตนของผู้ร้องเรียนหากมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่ผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจ พิจารณาดำเนินการต่อไป กรณีกล่าวหาด้วยวาจาให้ผู้บังคับบัญชาบันทึกปากคำและให้ผู้ร้องเรียนลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี เพื่อให้ปรากฏหลักฐานการกล่าวหาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาแล้วดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงต่อไป หากเห็นว่าไม่มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง ทั้งนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพบว่าผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำความผิดวินัยทหารโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ผู้บังคับบัญชาก็สามารถดำเนินการทางวินัยทหารได้ทันที โดยสามารถสั่งให้ชี้แจงหรือรายงานข้อเท็จจริงและอาจสืบสวนพยานรู้เห็นประกอบการพิจารณาด้วย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามีมูลกรณีเกิดขึ้นจริง เชื่อว่าทหารผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ให้ถ้อยคำรับสารภาพกระทำผิดจริงโดยชัดเจน หรือจะสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบการใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาก่อนที่จะมีคำสั่งลงทัณฑ์ก็ได้

บทสรุป

เมื่อการปฏิบัติงานของทหารในกองทัพต้องสั่งการเป็นระบบสายการบังคับบัญชา โดยบุคคลผู้อยู่ลำดับสูงสุดของสายบังคับบัญชานั้นสั่งการลงมาตามลำดับสายงานของตน ประกอบกับระเบียบวินัยที่ถูกกำหนดไว้อย่างเคร่งครัดตามแบบธรรมเนียมทหาร ย่อมทำให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจควบคุมการกระทำต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ให้คุณและโทษด้วยการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาเองได้ในบางกรณี จึงอาจพบปัญหาจากการบังคับใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 เมื่อพิจารณาตัวอย่างการกระทำความผิดทางวินัยทั้ง 9 ข้อ จะเห็นได้ว่าเป็นเพียงความหมายอย่างกว้างเท่านั้น และไม่อาจทราบได้เลยว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นความผิดวินัยร้ายแรง หรือไม่ร้ายแรง หากแต่ในการนำมาปรับใช้ในกรณีที่มีการกระทำความผิดวินัยทหารเกิดขึ้น จะใช้วิธีการเทียบเคียงตัวอย่างการกระทำความผิดวินัยทหารจากบทบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น โดยปรับข้อเท็จจริงของการกระทำความผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่ได้กำหนดแน่ชัดว่าการกระทำใดถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของทหาร ก้าวล่วงต่อสิทธิในชีวิตและร่างกายจึงมักเกิดขึ้น จากการใช้ความรุนแรงของผู้บังคับบัญชาหรือทหารผู้มีอำนาจเหนือกว่าบุคคลผู้ถูกกระทำ หรือกรณีการเลือกปฏิบัติต่อทหารผู้มีลำดับชั้นยศไม่เท่ากันให้แตกต่างกันได้ โดยส่วนมากมักจะเป็นทหารชั้นผู้น้อยที่ได้รับการปฏิบัติอันไม่เหมาะสมจากผู้บังคับบัญชา หรือบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมดูแล

ยกตัวอย่าง ปัญหาความไม่ชัดเจนของหลักเกณฑ์การกำหนดทัณฑ์ ทางวินัยทหารและมาตรการทางปกครองต่อกรณี เป็นชู้ มีชู้ และชู้สาว ที่เป็นความผิดต่อวินัยทหารในแต่ละฐานความผิด การพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย กรณี เป็นชู้ มีชู้ และ ชู้สาว ของกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น มุ่งเน้นที่ผลของการกระทำของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ หากผลของการกระทำส่งผลให้หน่วยงานเกิดความเสื่อมเสียจากน้อยไปหามาก ก็จะมีการลงโทษตั้งแต่มาตรการบังคับทางวินัยในกรณีประพฤติตนไม่เหมาะสมในทางชู้สาว ไม่ถึงขนาดเป็นชู้ หรือมีชู้ (ภาคทัณฑ์ กัก ไม่เกิน 7 วัน และ ขัง ไม่เกิน 7 วัน) แต่จะดำเนินการทางปกครองทันทีหากเกิดพฤติการณ์เป็นชู้ หรือมีชู้กับกำลังพลหรือภริยาของกำลังพล (ถูกปลดจากประจำการ

โดยมีหรือไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ) นอกจากนี้ หากเกิดพฤติการณ์เป็นจู้หรือมีจู้กับบุคคลภายนอก ก็จะให้พิจารณาว่ามีการฟ้องร้องต่อศาล และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นจู้หรือมีจู้หรือไม่ ถ้าไม่มีการฟ้องร้องต่อศาลก็จะใช้มาตรการบังคับทางวินัย (ซึ่ง ไม่เกิน 30 วัน) แต่ถ้าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นจู้หรือมีจู้ ก็ต้องดำเนินการทางปกครอง (ถูกปลดจากประจำการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ)

เมื่อพิจารณาทัณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 ได้บัญญัติทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กัก ขัง และจำขัง และในส่วนมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติเดียวกัน ได้บัญญัติว่า เมื่อผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารแล้ว ต้องรับทัณฑ์ 5 สถาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 และอาจจะต้องถูกปลดประจำการ หรือ ถอดยศทหาร รวมถึงมีมาตรการอื่น ๆ ร่วมด้วย อันเป็นการลงโทษทางวินัยที่มีโทษอย่างฮือแอบแฝงคือเมื่อข้าราชการทหารถูกลงทัณฑ์แล้วนั้น ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือที่เรียกว่า งดบำเหน็จประจำปีด้วย เสมือนเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง ในบางกรณีอาจถูกผู้บังคับบัญชาสั่งพักราชการ ซึ่งมีผลกระทบต่อตนเองเมื่อพบว่ามีการกระทำผิดจริง อาจถูกพิจารณาให้ออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ ซึ่งหากพิจารณาจากความในมาตรา 7 นั้น จะเห็นได้ว่าได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ใช้อำนาจทางปกครองที่แยกจากมาตรา 8 ซึ่งเป็นการบังคับทางวินัยทหารที่มุ่งเน้นการควบคุมทหารให้อยู่ในระเบียบแบบแผนแบบธรรมเนียมทหาร โดยให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ได้อย่างเบ็ดเสร็จซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการลงโทษบุคคลมากกว่าหนึ่งครั้งสำหรับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำเพียงครั้งเดียวเป็นการลงโทษซ้ำซ้อน จึงเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ดังนั้น จึงควรมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน หลากหลาย สอดคล้องและได้สัดส่วนกับโทษทางวินัยด้วยมิเช่นนั้นจะเป็นการก้าวล่วงต่อสิทธิในความเสมอภาคที่เป็นสาระสำคัญแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทัณฑ์ กัก ขัง หรือจำขัง ทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน และเกินกว่ากรณีของความจำเป็นในการรักษาวินัยทหาร เพราะโดยปกติเมื่อทหารกระทำผิดก็จะต้องได้รับโทษหรือทัณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งตามสภาพความร้ายแรง หากเป็นเรื่องที่มีความร้ายแรง โดยปกติก็จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว โดยมีศาลเป็นองค์กรพิจารณาพิพากษา และหากเป็นกรณีเล็กน้อย จะเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหารในการลงทัณฑ์ แต่ทัณฑ์ที่จะลงนั้น ไม่สมควรจะถึงขั้นละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานดังกล่าว เนื่องจากกระบวนการการลงทัณฑ์ไม่ได้ผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลซึ่งในความเป็นจริงหากทหารผู้นั้นเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจทางปกครองที่รุนแรงเกินไป ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยนี้จะอุทธรณ์ต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ก็ไม่สามารถกระทำได้ เพราะเป็นข้อกำหนดยกเว้นในเรื่องวินัยทหาร

การลงโทษทางวินัยทหารสมควรอย่างยิ่งที่จะให้เป็นอำนาจของตุลาการที่เข้ามาดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะว่าตุลาการเป็นบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมที่สุด ไม่มีการแทรกแซงโดยฝ่ายต่าง ๆ นี่คือหลักการของตุลาการ เพราะฉะนั้นความไว้วางใจที่จะมาตัดสิน เพื่อที่จะลงโทษกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพจึงเป็นที่ยอมรับ ในขณะที่ฝ่ายบริหารยังมีภาวการณ์แทรกแซงได้ ดังนั้นจึงไม่สมควรที่จะเอาคน ๆ เดียวกันมาทำสองหน้าที่โดยเฉพาะหน้าที่ฝ่ายตุลาการดังนั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงการใช้อำนาจตุลาการโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดหลักรัฐธรรมนูญในเรื่องของการแบ่งแยกอำนาจที่จะให้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ มีความเป็นอิสระต่อกัน แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้นำอำนาจนิติบัญญัติ บริหารนั้นมาอยู่ในอำนาจเดียวกัน ซึ่งเป็นปัญหาในหลักความชอบของรัฐธรรมนูญ ก็คือ หลักของรัฐธรรมนูญนั้นต้องมีการแบ่งแยกเป็นสามอำนาจโดยเด็ดขาดออกจากกัน

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ผู้เขียนเห็นควรมีการแก้ไขปรับปรุงในส่วนของทัณฑ์ และพฤติการณ์ความผิดทางวินัย เพื่อให้สอดคล้องกับการลงทัณฑ์ ลดความซับซ้อนในการใช้กฎหมาย อันเป็นการพัฒนากฎหมายให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหากระบวนการลงทัณฑ์ที่มีความซ้ำซ้อนของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยในมาตรา 7 เป็นเรื่องของการดำเนินการทางปกครองอย่างอื่น ที่นอกเหนือจากจะต้องรับทัณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 ผู้เขียนขอเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงมาตรา 7 จาก "ทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏใน หมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากการประจำการ หรือถูกถอดยศจากทหาร" โดยบัญญัติให้เป็น มาตรา 7 "ทหารผู้ใดกระทำความผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏใน หมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้" เพื่อแก้ไขปัญหาการลงทัณฑ์ที่ซ้ำซ้อนจึงควรตัดในส่วน อาจต้องถูกปลดประจำการ หรือถูกถอดยศจากทหาร และนำไปเพิ่มเติมในส่วนของมาตรา 8 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาต่อไป

2. ปัญหาการกำหนดโทษในการลงทัณฑ์ทางวินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยในมาตรา 8 ได้บัญญัติในเรื่องของทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งนอกจากทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 จะเห็นได้ว่ามีการดำเนินการทางปกครองอย่างอื่น คือ การปลดออกจากราชการ หรือถูกถอดยศจากทหาร รวมถึงมาตรการอื่น คือ การพิจารณางดบำเหน็จประจำปีอันเป็นโทษลักษณะหนึ่ง รวมถึงความไม่จำเป็นของโทษจำขังที่เป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกลงทัณฑ์ อีกทั้งเกินสัดส่วนของโทษที่ควรจะได้รับ ผู้เขียนขอเสนอว่ามาตรา 8 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม จากที่บัญญัติว่า มาตรา 8 "ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหาร ดังกล่าวไว้ในหมวด 2 นั้น ให้กำหนดเป็น 5 สถาน คือ 1) ภาคทัณฑ์ 2) ทัณฑกรรม 3) กัก 4) ขัง 5) จำขัง" โดยบัญญัติให้เป็น มาตรา 8 "ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามมาตรา 5/1 และมาตรา 5/2 นั้น ให้กำหนดเป็น 6 สถาน" คือ 1) ภาคทัณฑ์ 2) ทัณฑกรรม 3) กัก 4) งดบำเหน็จ 5) ขัง 6) ปลดออกจากราชการและหรือถอดยศจากทหาร การงดบำเหน็จประจำปี ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการพิจารณาบำเหน็จประจำปีของข้าราชการ พุทธศักราช 2544 การลงทัณฑ์ปลดออกจากราชการ และถอดยศจากทหาร ถ้าถูกสั่งลงทัณฑ์ในคราวเดียวผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญ ในกรณีถูกสั่งให้พักราชการ หลักเกณฑ์การปลดออกจากราชการให้เป็นไปตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ พุทธศักราช 2528

นอกจากนี้ในมาตรา 9 ได้บัญญัติถึงคำนิยามของทัณฑ์ทางวินัยตามมาตรา 8 ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องต่อทัณฑ์ที่ได้บัญญัติใหม่ในมาตรา 8 ผู้เขียนขอเสนอแก้ไขมาตรา 9 จากที่ บัญญัติว่า มาตรา 9 "ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใด ดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ หรือให้ทำทัณฑ์บนไว้ทัณฑกรรม นั้น ให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ"

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

ขัง คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด" โดยบัญญัติให้เป็น

มาตรา 9 "ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใด ดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏ หรือให้ทำทัณฑ์บนไว้ทัณฑกรรมนั้น ให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

งดบำเหน็จประจำปี คือ การไม่พิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการทหารประจำการ ในปีงบประมาณที่ได้กระทำความผิดวินัย

ขัง คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

ปลดออกจากราชการ คือ การให้ข้าราชการทหารประจำการพ้นจากราชการ

ถอดยศจากทหาร คือ การให้ข้าราชการทหารประจำการปลดจากยศที่ครองอยู่"

3. ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าการกระทำความผิดใดเป็นความผิดร้ายแรงหรือความผิดไม่ร้ายแรง ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดวินัยร้ายแรงหรือความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ทำให้เกิดปัญหาในการตีความของการกระทำความผิดวินัยทหารที่อาศัยบทบัญญัติ มาตรา 5 ที่กำหนดเพียงตัวอย่างของความผิดวินัยทหารซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่ไม่ร้ายแรง ดังนั้น ผู้เขียนจึงเสนอว่า มาตรา 5 ควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม จากเดิมตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยบัญญัติให้เป็น มาตรา 5 "วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจะต้องรักษาโดยเคร่งครัด ผู้ใดฝ่าฝืนให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยทหาร"

3.1 ซึ่งมาตรา 5 ที่ผู้เขียนเสนอแนะจะเป็นการกล่าวถึงหลักสำคัญของวินัยเท่านั้น และตัดส่วนตัวอย่างการกระทำความผิดวินัย โดยจะบัญญัติเพิ่มเติมในพฤติการณ์กระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง และความผิดวินัยร้ายแรง เป็นมาตรา 5/1 และ มาตรา 5/2 ไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ดังต่อไปนี้

มาตรา 5/1 "กรณีกระทำความผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

3.1.1 ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการ อันเป็นคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ

3.1.2 ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ ผู้น้อย

3.1.3 ไม่รักษามารยาทตามแบบธรรมเนียมของทหาร

3.1.4 ยุยง ส่งเสริม หรือก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะทหาร

3.1.5 ละทิ้งหรือเสิกเล่อต่อหน้าที่ราชการ

3.1.6 รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา หรือปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

3.1.7 ใช้กิริยาวาจา หรือประพฤติตนในลักษณะไม่สมควร

3.1.8 เปิดเผยความลับของราชการ

3.1.9 กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการ

3.1.10 ไม่ตักเตือน สั่งสอน อบรม หรือไม่ลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิด"

3.2 มาตรา 5/2 "กรณีกระทำความผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยร้ายแรง

3.2.1 ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ หรือกระทำการโดยทุจริตต่อหน้าที่ เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มิควรได้

3.2.2 กระทำความผิดอาญาในฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่ หรือต้องรับโทษจำคุก หรือโทษจำคุกที่หนักกว่าจำคุก โดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3.2.3 ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นคนล้มละลายเพราะทำหนี้สินชั้น หรือทำหนี้สินขึ้นด้วยความทุจริต หรือต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีแพ่ง ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่เป็นอันมาก

3.2.4 ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการเป็นอันมาก

3.2.5 เปิดเผยความลับของราชการ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการเป็นอันมาก

3.2.6 ประมาทเสิกเล่อในหน้าที่ราชการ เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการเป็นอันมาก

3.2.7 ต้องหาคดีอาญาแล้วหลบหนี

3.2.8 หนีราชการทหารในเวลาประจำการ

3.2.9 ขาดราชการหรือละทิ้งหน้าที่อันล่อไปในทางหลีกเลี่ยงการงานเพื่อประโยชน์ส่วนตนยิ่งกว่าราชการมากกว่า 1 ครั้ง

3.2.10 กระทำการใดอันเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

3.2.11 ลาป่วยเกินกำหนดตามข้อบังคับ กห. ว่าด้วยการลา

3.2.12 กระทำความผิดวินัยอื่น ๆ ตามระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือเวียน ที่หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดกระทรวงกลาโหม กำหนดให้เป็นความผิดวินัยร้ายแรง"

ในการบัญญัติพฤติการณ์ความผิดวินัยไม่ร้ายแรงและวินัยร้ายแรงไว้ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จะส่งผลให้การใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ไม่ต้องตี หรือเทียบเคียงความตามหนังสือ หรือคำสั่งอื่น ๆ จึงเป็นการสะดวกต่อการใช้กฎหมายและเกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกลงทัณฑ์

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลายาวนานถึง 91 ปี มีช่องโหว่ในการบังคับใช้ ทำให้เกิดการละเมิดและกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ได้บังคับบัญชา หลักเกณฑ์การกำหนดลักษณะการกระทำผิด และบทลงโทษไม่มีความชัดเจน อีกทั้งกฎหมายนั้นยังมีวิวัฒนาการสืบต่อกันมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กฎหมายมิใช่สิ่งที่กำหนดไว้ตายตัวที่ไม่อาจจะแก้ไขได้ จึงควรมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขให้เป็นไปตามยุคสมัย เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองในยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนกว่าในอดีตที่ผ่านมา การบัญญัติไว้อย่างชัดเจนจะเป็นมาตรการสำคัญที่ทำให้การปกป้องคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของทหารจากความรุนแรงสัมฤทธิ์ผล เนื่องจากเป็นมาตรการที่ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลผู้มีอำนาจกำหนดทัณฑ์แก่ทหารที่กระทำผิดนั้น ต้องใช้ความระมัดระวังมิให้การใช้อำนาจลงทัณฑ์แตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยบทกำหนดโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้นี้จะไม่ปรากฏถึงการลงโทษลักษณะที่ใช้ความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจทหารเกินสมควร การพัฒนากฎหมายดังกล่าวนี้จะส่งผลให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการควบคุมบังคับบัญชาทหารให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2562). *ความรู้พื้นฐานเรื่องสิทธิมนุษยชน*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2567, จาก https://dlrac.dmr.go.th/wp-content/uploads/2019/12/dm-2019-12-25_02-50-04_686788.pdf

กรมกำลังพลทหารเรือ. (2546). *พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2567, จาก https://www.person.navy.mi.th/datacenter/document/discipline_2476.pdf

ณัฐฐ์วัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). *หลักการลงโทษ*. ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายอาญาและพยาน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธวัชชัย ทับทิมสงวน. (2554). *ความสอดคล้องของการลงทัณฑ์จำกัดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. การค้นคว้าอิสระ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิติน ออรุ่งโรจน์. (2540). *ปัญหาการดำเนินการเพื่อพิจารณาทัณฑ์ทางวินัยทหาร*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นันทพล กาญจนรัตน์. (2559). *ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการลงโทษทางวินัยทหารที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ปณต อดิศักดิ์พานิชกิจ. (2564). *แนวทางกำหนดหลักเกณฑ์การวินิจฉัยความผิดวินัยทหาร*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์วิญญูชน. (2567). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พิศุทธ์ แสงจันทร์ม่อง. (2564). *มาตรการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารในกองทัพไทย*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรพงษ์ ไพธิ์ช่วย. (2559). *ข้อจำกัดสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองของคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร*. การค้นคว้าอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2543). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สมเจตน์ คงรอด. (2550). *สิทธิและเสรีภาพของทหาร*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สริดา จินดาอินทร์. (2565). *ปัญหาการลงทัณฑ์ให้สอดคล้องกับความผิดทางวินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Human Rights Careers. (2022). *What Is Human Dignity*. Retrieved September 13, 2024, From https://www.humanrightscareers.com/issues/definitions-what-ishuman-dignity

ทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนไทย

Social Capital as a Driving Process for Thai Community Enterprises

Received: 21 ส.ค. 2567
Revised: 24 พ.ย. 2567
Accepted: 26 พ.ย. 2567

ไพสุรางค์ พึ่งทอง[1], สุดารัตน์ ขุนโค[2], จตุรภัทร พานิช[3], นภธีอร อุดมพงศ์[4], จิรภัทร จุมปาแฝด[5] และธนัสถา โรจนตระกูล[6]
Paisurang Thangthong[1], Sudarad Khunto[2], Joturaphat Panich[3], Napthion Udompong[4], Jiraphat Joompafad[5] and Tanastha Rojanatrakul[6]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของทุนทางสังคมที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นไปที่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และศึกษากระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เอกสารที่รวบรวมงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม โดยเฉพาะแนวคิดจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างเครือข่ายทางสังคมและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมมีบทบาทต่อวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างมาก โดยทุนทางสังคมที่พบมีหลายด้าน ได้แก่ ทุนทางกายภาพ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนความสัมพันธ์และทุนเครือข่าย ซึ่งทุนทางสังคมแต่ละด้านมีบทบาทต่อการประกอบ สร้างพัฒนาและต่อยอดวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จและสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: ttownnthangthong@gmail.com
[2] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: looksun_pl@hotmail.com
[3] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: zeeoohdgg@gmail.com
[4] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: napthion.u@psru.ac.th
[5] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: 123mos.j@gmail.com
[6] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อีเมล: tanastha.r@psru.ac.th

[1] student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: ttownnthangthong@gmail.com
[2] student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: looksun_pl@hotmail.com
[3] student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: zeeoohdgg@gmail.com
[4] student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: napthion.u@psru.ac.th
[5] student, Master of Public Administration Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: 123mos.j@gmail.com
[6] Assistant Professor Doctor, A teacher at Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University Email: tanastha.r@psru.ac.th

จากการศึกษากระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของท้องถิ่น เป็นรากเหง้าของชุมชน โดยการใช้ทุนทางสังคมเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และ 3) การนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ แต่อย่างไรก็ตาม การนำทุนทางสังคมไปใช้อาจเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การใช้ทุนทางสังคมในการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างอิทธิพลของกลุ่มคนที่มีทุนทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น

คำสำคัญ: ทุนทางสังคม, กระบวนการขับเคลื่อน, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This article aims to presents a study of the role of social capital toward community enterprises, focusing on strengthening and developing these enterprises. This paper also examines the process of utilizing social capital in the management of community enterprises. The study employed document analysis by reviewing research and theories related to social capital, particularly concepts from scholars concerning social network building and community enterprise development.

The study revealed that social capital played a significant role in community enterprises. Various types of social capital were identified, including physical capital, cultural capital, human capital, relational capital, and network capital. Each form of social capital contributes to the establishment, development, and sustainable growth of community enterprises, leading to their success. Furthermore, the study found that the key factor in the process of utilizing social capital in the management of community enterprises was local knowledge and wisdom, which is a form of social capital in the community. The use of social capital can create a competitive advantage for community enterprises in three main aspects: 1) community participation, 2) forming enterprise community, and 3) applying local knowledge and wisdom. However, the use of social capital may also serve the interests of specific groups such as using social capital to gain support in local elections, which could lead to the influence of groups with more social capital than others.

Keywords: Social capital, Driving process, Community enterprise

บทนำ

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) มีจุดกำเนิดและความสำคัญจากแนวคิดการสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองในชุมชน โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นฐานแนวคิด เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น โดยชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนโดยภาครัฐ มีจุดมุ่งหมายในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับชาวบ้านทั่วประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยที่มีจำนวนกว่า 80,000 ราย การรวมตัวกันนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งช่วยกระจายรายได้ในท้องถิ่นและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2566: ออนไลน์)

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มธุรกิจหรือกิจการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของชุมชน โดยมีการดำเนินงานด้านการผลิต การบริการ หรือการประกอบกิจการอื่น ๆ ภายใต้การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกัน

ในชุมชน ทั้งนี้ อาจมีการจดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ จุดมุ่งหมายหลักของวิสาหกิจชุมชน คือ การสร้างรายได้และเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ คือ การนำทรัพยากรที่ เรียกว่า "ทุนของชุมชน" มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ โดย "ทุนของชุมชน" ในที่นี้ครอบคลุม ทั้งเงินทุน ทรัพยากรธรรมชาติ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในชุมชนการบริหารจัดการทุนเหล่านี้ อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2566: ออนไลน์)

จากรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) ปี 2567 นั้นเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปี 2566 แสดงถึงการชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอยู่ที่ 17,921,213 ล้านบาท ขยายตัวเพียง 1.9% เทียบกับ 2.5% ในปี 2565 ขณะที่ GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 35.1% ในปี 2565 เป็น 35.2% ในปี 2566 แต่การขยายตัวของ MSME เริ่มชะลอตัวลงเช่นกัน โดยในปี 2566 มีการขยายตัว 3.6% เมื่อเทียบกับ 4.4% ในปี 2565 แม้ว่าจะยังมีการเติบโต แต่ก็มีการชะลอตัวลงบ้าง ปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบสำคัญต่อวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม MSME และได้รับผลกระทบโดยตรงจากภาวะเศรษฐกิจที่ไม่เติบโตตามที่คาดการณ์ไว้ หรือมีแนวโน้มชะลอตัว เช่น การที่ GDP ของ MSME เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยในปี 2566 ทำให้วิสาหกิจชุมชน ต้องเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินธุรกิจและการขยายตัวในตลาด อาจทำให้แหล่งเงินทุนมีข้อจำกัดและการเข้าถึงสินเชื่อยากขึ้นสำหรับวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในภาวะที่ดอกเบี้ยเงินกู้ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้วิสาหกิจชุมชนต้องพึ่งพาแหล่งทุนทางสังคมที่เข้มแข็งมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2567: ออนไลน์)

กระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน หรือการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมธุรกิจของชุมชนให้เจริญเติบโตนั้น โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้และสร้างความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนในชุมชน โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นรากฐาน เช่น การส่งเสริมการผลิตสินค้าหรือบริการของชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่น หรือการพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อสร้างโอกาส ในการทำงาน และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนมีประโยชน์ในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืน และเสริมสร้างสังคมท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ด้วยการสร้างสมดุลในเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว การก่อเกิดทุนทางสังคมมีผลกระทบอย่างมากต่อการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนในหลายด้าน ทั้งการสร้างความเชื่อมโยง ในชุมชน ทุนทางสังคมช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร ซึ่งนำไปสู่การทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชน (Putnam, 2000) อีกทั้งยังส่งผลต่อการมีกลุ่มสนับสนุน และการมีส่วนร่วมจากชุมชนช่วยให้เกิดโครงการใหม่ ๆ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิตสินค้าท้องถิ่น หรือการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ความเข้าใจและการสนับสนุนทุนทางสังคมเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย เพราะการขาดแคลนทุนทางสังคมส่งผลให้ศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การสร้างชุมชนที่อุดมไปด้วยทุนทางสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทุนทางสังคมสามารถช่วยขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้ประกอบการชุมชนเกิดความมั่นใจในการพัฒนาธุรกิจระยะยาว การสร้างทุนทางสังคมไม่ใช่เพียงการจัดหาทุนด้านการเงินเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน นอกจากนี้ ทุนทางสังคมบางอย่างที่เป็นทุนดั้งเดิม อาทิ ด้านภูมิศาสตร์และแหล่งทรัพยากร ด้านความรู้และภูมิปัญญาบางอย่างเป็นของใหม่ อาทิ ความรู้สมัยใหม่ และนวัตกรรมใหม่จากภายนอก แต่กลุ่มก็ได้นำมาผสมผสานจนเกิดการลงตัว เพื่อให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นกลไกไปสู่เป้าหมายที่มุ่งหวังว่า วิสาหกิจชุมชนจะเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ในการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชน จากที่กล่าวมาสะท้อนให้เห็นว่าทุนทางสังคม เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ

ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (สุนิตย์ เหมนิล, 2564: 137) บทความนี้จึงมุ่งเน้นให้เห็นถึงบทบาทของทุนทางสังคม และกระบวนการนำทุนทางสังคม มาบริหารจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงและความสำเร็จให้แก่วิสาหกิจชุมชนของไทยในระยะยาว

ขอบข่ายการนำเสนอประกอบด้วยแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับทุนทางสังคมและวิสาหกิจชุมชน เริ่มต้นด้วยการอธิบายความหมายและความสำคัญของทุนทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจ การเชื่อมโยงเครือข่าย และการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกในสังคม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม จากนั้นได้กล่าวถึงแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและการพึ่งพาตนเองเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมเชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ต่อมาเป็นการวิเคราะห์บทบาทของทุนทางสังคมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความไว้วางใจภายในกลุ่ม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการเชื่อมโยง กับหน่วยงานภายนอก ส่วนสำคัญอีกประการคือกระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ การพัฒนาทักษะ และการจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน สุดท้ายได้สรุปความสำคัญของทุนทางสังคมในการสร้างความยั่งยืนและความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนไทย พร้อมเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมเป็นแนวคิดที่ได้รับการศึกษามากในด้านสังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ และศาสตร์ทางสังคมอื่น ๆ แนวคิดนี้ มีรากฐานมาจากการที่มนุษย์มีการเชื่อมโยงกันผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่ม หรือชุมชน ทั้งนี้ มีนักวิชาการ นักทฤษฎีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของคำว่า "ทุนทางสังคม" ไว้อย่างหลากหลาย เช่น

"ทุนทางสังคม" ว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญขององค์กรทางสังคมที่ประกอบด้วย ความไว้วางใจ (Trust) บรรทัดฐาน (Norms) และเครือข่าย (Networks) ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของสังคมได้ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างกัน นอกจากนี้ ยังอธิบายถึงกระบวนการเกิดทุนทางสังคมที่เริ่มจากการที่ประชาชนมีระบบคิดและค่านิยมที่ดีร่วมกัน โดยทุนทางสังคมในรูปของเครือข่ายส่งผลต่อการทำงานและการทำงานร่วมกันในหลายด้าน ดังนี้ 1) เพิ่มศักยภาพและลดต้นทุน ทุนทางสังคมช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานและลดต้นทุน เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานแบบปัจเจกชน 2) สร้างจารีตประเพณีการพึ่งพาอาศัยกันและการตอบแทนกันทำให้เกิดจารีตประเพณีที่ทำให้องค์กรชุมชนมีความแข็งแกร่งและมีพลังมากขึ้น 3) เสริมสร้างความไว้วางใจ ความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในเครือข่ายช่วยให้การติดต่อและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว 4) ใช้ประโยชน์จากความสำเร็จในอดีต การนำความสำเร็จที่เกิดขึ้นในอดีตมาสร้าง ความร่วมมือในอนาคต (Putnam, 1993: 3-16)

Pierre-Richard and Hinh (2013: 2) ได้แบ่งการศึกษาเกี่ยวกับทุนทางสังคมออกเป็นสองแนวทางหลัก ได้แก่ 1) การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาทุนทางสังคม โดยเน้นที่เครือข่ายหรือกิจกรรมร่วมเป็นตัวชี้วัดหลักของทุนทางสังคม และ 2) การสำรวจความเชื่อมโยงระหว่างทุนทางสังคมกับด้านเศรษฐกิจ การเงิน และความหลากหลายของสถาบัน

Coleman (1988: 98) ได้อธิบายถึง ทุนทางสังคมโดยมุ่งเน้นที่หน้าที่ของทุนทางสังคม โดยสรุปว่า ทุนทางสังคมเป็นความหลากหลายของหน่วยทางสังคมที่มีองค์ประกอบหลักสองประการ คือ มิติด้านโครงสร้างสังคม และมิติด้านการกระตุ้นให้เกิดการกระทำจากทั้งบุคคลและองค์กร นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นว่าทุนทางสังคมสามารถสร้างผลผลิต และยังเปิดโอกาสในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้เหมือนกับทุนในรูปแบบอื่น ๆ แม้ว่าทุนทางสังคมจะมีความคล้ายคลึงกับทุนกายภาพและทุนมนุษย์ แต่ไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ และมักใช้ได้เฉพาะกับบางประเภทของงาน ทุนทางสังคมแตกต่างจากทุน

กายภาพและทุนมนุษย์ ตรงที่ไม่ได้เป็นคุณลมบัติส่วนบุคคล เช่น การศึกษาหรือทักษะ แต่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จับต้องไม่ได้

จากความหมายของทุนทางสังคมที่ให้โดยนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ในภาพรวมพบว่า ทุนทางสังคมถูกนิยามว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเสริมสร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกันในสังคม โดยมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุน ซึ่งทั้งหมดนี้เชื่อมโยงกับแนวคิดของการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีความสามารถในการดำเนินการร่วมกัน จุดร่วมของการนิยามทุนทางสังคมของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น 1) เน้นเรื่องความสัมพันธ์ ทั้ง Putnam และ Coleman เน้นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายในทุนทางสังคม 2) การส่งเสริมความร่วมมือ และความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นส่วนสำคัญของทุนทางสังคม 3) การเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ทุนทางสังคม ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและลดต้นทุนก็เป็นแนวคิดที่ Putnam และ Coleman มีความสอดคล้องกัน 4) Pierre-Richard & Hinh แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและการสำรวจความเชื่อมโยงระหว่างทุนทางสังคม กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสถาบันซึ่งเป็นการเสริมสร้างมุมมองที่ Putnam และ Coleman ได้อธิบายไว้

พัชราภรณ์ ตาละลักษมณ์, อรนัดดา ชิณศรี และธีราพร ทองปัญญา (2562: 31– 32) ได้สังเคราะห์แนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทุนทางสังคม สามารถแบ่งองค์ประกอบออกเป็น 3 มิติหลัก ดังนี้

1. มิติด้านความรู้ ทุนทางสังคมในด้านนี้เป็นพื้นฐานของการสร้างและรักษาองค์ความรู้ รวมถึงภูมิปัญญาที่มีคุณค่าต่อชุมชน ความรู้เชิงลึกและการพัฒนาแนวคิดช่วยให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่และเติบโตได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นทั้งการสืบทอดและการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เข้ากับยุคสมัย ทำให้เกิดผลผลิตและนวัตกรรมที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. มิติด้านความสัมพันธ์ระหว่างคน ทุนทางสังคมในมิตินี้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างบุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างกลุ่มที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น และมีพันธะต่อกัน จะทำให้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจและคาดหวังซึ่งกันและกัน ความร่วมมือดังกล่าวมักนำไปสู่การจัดตั้งสมาคมอาสาสมัครและเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มั่นคงเป็นการสร้าง ความเข้มแข็งในชุมชนทั้งในระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3. มิติด้านความรักและการช่วยเหลือเกื้อกูล มิติสุดท้ายของทุนทางสังคมคือความไว้วางใจที่สมาชิกในชุมชนมีต่อกัน เกิดความรู้สึกเอื้ออาทรและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีบรรทัดฐานความไว้วางใจช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในชุมชน โดยการสร้างกลุ่มเพื่อนบ้านและการรวมตัวกันในองค์กรอาสาสมัคร ซึ่งทุนทางสังคมนี้ เพิ่มโอกาสในการบรรลุเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน และสะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งและความร่วมมือระหว่างสมาชิก

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (อ้างถึงใน ธัญญรัตน์ หิวถนอม, 2561: 9-11) ได้สรุปความหมายและองค์ประกอบของทุนทางสังคมในบริบทของสังคมไทย โดยระบุว่าองค์ประกอบหลัก 4 ประการดังต่อไปนี้ มีบทบาทและลักษณะการเชื่อมโยงที่สำคัญในการสร้างทุนทางสังคม ดังนี้

1. คน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยต้องได้รับการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพเพื่อให้ร่างกายแข็งแรงและสามารถดูแลตนเองได้ ด้านจิตใจเพื่อให้มีคุณธรรม เช่น ความเอื้ออาทร ความเคารพกฎเกณฑ์ ความซื่อสัตย์ การมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านสติปัญญาเพื่อให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สนับสนุนการแข่งขันของประเทศ การรวมตัวกันและการแลกเปลี่ยนความรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างประโยชน์ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2. สถาบัน มีบทบาทในการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดพลังร่วมของคนในชุมชนและสังคม เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สถาบันหลัก เช่น สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นฐานการสร้างคุณธรรมและค่านิยมตั้งแต่แรกเกิด สถาบันศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างศรัทธาและความสงบสุขในสังคม และสถาบันการศึกษาที่มุ่งสร้างความรู้และคุณธรรมให้แก่เด็ก และเยาวชน

3. วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและได้รับการยอมรับในสังคม มีความหลากหลายตามพื้นที่ รวมถึงความเชื่อ จารีตประเพณี ค่านิยม และมรดกทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน วัฒนธรรมช่วยเชื่อมโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง และมีความภาคภูมิใจในการรักษาและพัฒนาต่อยอดเพื่อประโยชน์ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศ

4. องค์ความรู้ ประกอบด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้เกิดสมดุลในการอยู่ร่วมกันของคนและธรรมชาติ ขณะที่ความรู้ใหม่ช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชน สามารถนำมาใช้ในทางปฏิบัติได้ โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเพื่อตอบสนองเป้าหมายหรือความต้องการของชุมชนได้ เช่น ความต้องการของตลาดและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้อย่างเหมาะสม เป็นต้น

แนวคิดทุนทางสังคมจึงถือเป็นหนึ่งในแนวคิดที่ยังคงอิทธิพลและส่งผลต่อการจัดสวัสดิการชุมชนในหลายมิติ เนื่องด้วยทุนทางสังคมเป็นแนวคิดที่มีความเกี่ยวข้องกับการยกระดับและการกำหนดสร้างความหลากหลายให้กับการจัดสวัสดิการชุมชนที่ต้องการตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการที่หลากหลายในแต่ละบริบทพื้นที่ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งการจัดสวัสดิการชุมชนที่สามารถเป็นกลไกสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนได้จริงนั้น จะต้องดำเนินการผ่านทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง (กฤษฎา ศุภกิจไพศาล, 2566:7)

แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน ถือว่าเป็นแนวคิดที่มิใช่แนวคิดใหม่ในโลกหรือในประเทศไทยแต่เป็นการเปลี่ยนกรอบแนวคิดจากเดิมนำมาประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทสังคม โดยหัวใจหลักของวิสาหกิจชุมชน คือ เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลักจากฐานครอบครัว รวมกลุ่มกันเป็นชุมชน สู่การสร้างเครือข่ายจากการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาที่มีอยู่ มาก่อตัวให้เกิดเป็นสินค้าและบริการ สำหรับประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 เป็นกฎหมายเฉพาะลำดับสูงสุดในการกำกับดูแลวิสาหกิจชุมชน และในมาตรา 3 ได้บัญญัติไว้ว่า "วิสาหกิจชุมชน" หมายความว่า "กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน..." จากความหมายข้างต้น ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2562 แต่ความหมายของวิสาหกิจชุมชนยังคงเหมือนเดิม ด้านกรมส่งเสริมการเกษตร (Department of Agricultural Extension) ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนกล่าวไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการที่เกิดจากการรวมตัวกันดำเนินการของคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากร แรงงาน ภูมิปัญญาและทุนในท้องถิ่น มาผลิตเป็นสินค้าหรือบริการ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกที่ร่วมกันประกอบกิจการ ส่วนการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน มีสาระสำคัญโดยสรุป คือ ต้องมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 7 คน (ไม่เป็นครอบครัวเดียวกัน ไม่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน) ประกอบกิจการผลิตสินค้า เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ส่วนการจดทะเบียนต้องยื่นจดทะเบียนที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่ (สุนิตย์ เทพนิล, 2564: 122-123)

พระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้ให้ความหมายของ วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2558: ออนไลน์)

ทักษญา ลง่าไยชิน (2563: 10) ได้ให้ความหมาย วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การผลิตสินค้า การให้บริการ หรือกิจการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยผ่านคณะบุคคล กลุ่มคนที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันขึ้น เพื่อประกอบกิจการทั้งที่เป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างกำไรในรูปแบบทางการเงินและกำไรทางด้านสังคม โดยมีการจัดการทุนของชุมชน คือ ทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและสังคมภายในชุมชน เพื่อการพึ่งตนเอง

อิชาภรณ์ กำนันตน, มาริษา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ (2563: 159-172) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมกลุ่มการประกอบการของชุมชนในกระบวนการทางความคิด การจัดการผลผลิตระหว่างชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งนี้ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนที่ครอบคลุมการจัดการทุกด้านให้มีระบบการจัดการ การผลิต การแปรรูป การตลาด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชนซึ่งดำเนินการโดยองค์กรชุมชน ในการวางแผนดำเนินการและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน ยังประโยชน์ให้ชุมชนผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจนั้น

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548, 2548) กล่าวโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง โดยทุนของชุมชน หมายถึง เงินทุน รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสังคม

ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะที่สำคัญอยู่ 7 อย่างด้วยกัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน คือ

1) ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงานในชุมชนเป็นหลัก
3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
7) มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย (สำนักงานนโยบายและกลยุทธ์การค้า, 2566: ออนไลน์)

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ในการแบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชน สามารถจำแนกได้ 2 มุมมองใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการดำเนินงาน มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1 วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชนเป็นหลัก มี 5 อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้และปุ๋ย ซึ่งการผลิตจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของคนในชุมชนทั่วไปจะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวันเป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.2 วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำสินค้าไปจำหน่ายในตลาดใหญ่ได้ เพราะสินค้า มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นบางอย่างที่เป็นจุดเด่นหรือสินค้ามีคุณภาพดีอยู่ในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับสินค้าอื่น ๆ ได้

2. แบ่งตามการจัดระดับ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจการของคนในครอบครัว ซึ่งผลิตเพื่อยังชีพ คือ เพื่อกิน เพื่อใช้ภายในครอบครัว และสามารถลดการซื้อจากภายนอก

2.2 ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่ม เพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้

2.3 ระดับธุรกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เป็นการประกอบการที่เริ่มจากหน่วยครัวเรือนพัฒนามาเป็นหน่วยธุรกิจ มีสินค้าที่สามารถส่งเข้าตลาดใหญ่ได้ โดยสินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นมี ความสามารถแข่งขัน กับสินค้าทั่วไปได้ (ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และสัญญา เคณาภูมิ, 2565: 3-4)

แนวคิดวิสาหกิจชุมชนจึงถือเป็นแนวคิดฐานรากสู่ฐานบน ที่เน้นการพึ่งพาตนเองจากครอบครัวสู่ชุมชนแล้วสร้างเป็นเครือข่าย โดยหลักสำคัญคือการนำความสัมพันธ์ดั้งเดิมที่พึ่งพากันและกันภายในชุมชนท้องถิ่น มาเป็นภูมิคุ้มกัน ในการสร้างสรรค์พลังที่เป็นประโยชน์มากกว่ามุ่งหวังเพียงกำไรอย่างเดียวและมีการสร้างเศรษฐกิจบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การใช้ทุนวัฒนธรรมแห่งภูมิปัญญาที่เกิดการหล่อหลอมมาสร้างเป็นเรื่องราวในการผลิตสินค้าและบริการ ด้วยการใช้แนวคิดสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมที่สามารถบ่งบอกอัตลักษณ์ให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่ชัดเจนขึ้น ผ่านความสัมพันธ์ของชุมชน เป็นการขับเคลื่อนจากปัจจัยภายในท้องถิ่นที่มีเป็นเครือข่ายสู่ระดับธุรกิจที่มีความซับซ้อนขึ้น

บทบาทของทุนทางสังคมที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน

ทุนทางสังคมถือเป็นตัวแปรสำคัญในการประกอบสร้าง พัฒนา ต่อยอดและทำให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิตย์ เหมนิล (2564: 118) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการประกอบสร้างวิสาหกิจชุมชน กรณี กลุ่มประมงดอนแก้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางสังคมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่ทำให้กลุ่มประมงดอนแก้วก่อเกิดและสามารถดำรงอยู่ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร เพ็งจันทร์ และ ปทิตา โมราศิลป์ (2563: 138) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการจัดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และธรรมชาติ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ทุนทางสังคม สามารถเป็นกลไก ในการขับเคลื่อนชุมชน เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและธรรมชาติ ของอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการค้นหาศักยภาพและความสามารถของพื้นที่ ในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยการนำทุนทางสังคมเป็นองค์ความรู้หรือต้นทุนเพื่อเพิ่มศักยภาพ พัฒนาและต่อยอดจากทุน ทางสังคมเดิมที่มีอยู่

โดยทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากทุนทางสังคมนั้น มีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยทุนทางสังคมมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมให้ดีขึ้น งานวิจัยในต่างประเทศหลายงานได้แสดงให้เห็นว่าทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นอธิบายบทบาทของทุนทางสังคมในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มและองค์กร ว่าพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมของทุนทางสังคมสูง ย่อมเปิดโอกาสให้คนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการพบปะภายในกลุ่ม การแบ่งปัน ความไว้วางใจ และการต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน อีกทั้ง ทุนทางสังคมยังเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของคนในครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรภายใต้ความไว้วางใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีค่านิยมร่วมกันในสังคม จะนำไปสู่การก่อจิตสำนึกร่วมกัน

ในการสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดี เกิดเป็นพลังร่วมในการจัดการกับปัญหา ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกเนิดา พวงผกา และอิษกร ธิติลักษณ์ (2566: 357-358) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติการของทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยได้ศึกษาวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว 3 แห่ง ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนโฮมสเตย์เชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมบ้านเชียง 2) วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านนาตุ้งจั่น 3) วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยววิถีชุมชนตำบลบ้านแหลม พบว่า ทุนทางสังคม มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นต้นทุนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว โดยเฉพาะทุนทางกายภาพและทุนทางวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้รูปแบบของธุรกิจท่องเที่ยวมีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากนั้น ทุนทางสังคมยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย เพื่อการเติบโตของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว โดยการผลักดันความคิดไปสู่การปฏิบัติ และค่อย ๆ เติบโตไปสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว ผ่านทุนมนุษย์ ทุนความสัมพันธ์ และทุนเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดประพจน์ สุปภาโต, พระมหาประกาศิต สิริเมโธ และหินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง (2563: 838-839) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชนที่มีเครือข่ายเข้มแข็ง เกิดจากการประสานของหลายภาคส่วนที่มุ่งช่วยเหลือกันและกันแบบไว้ใจกัน มีการจัดตั้งกิจกรรม การติดต่อสื่อสาร และการคมนาคม ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช ศรีสุข (2563: 96) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านจิก อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษา พบว่า ทุนทางสังคม ด้านความไว้เนื้อเชื่อใจ ด้านเครือข่าย และด้านบรรทัดฐานทางสังคมส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการวางแผนปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน มีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และมีการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนให้สมาชิกมีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ทุนทางสังคมที่พบมีหลายด้าน และแต่ละด้านมีบทบาท ความสัมพันธ์ที่ช่วยส่งเสริมให้การก่อเกิดและดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนิตย์ เหมนิล, 2564: 137) ได้ศึกษาเรื่อง ทุนทางสังคมกับการประกอบสร้างวิสาหกิจชุมชน กรณี กลุ่มประมงดอนแก้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ทุนทางสังคมมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภูมิศาสตร์และแหล่งทรัพยากร 2) ด้านความสัมพันธ์ภายใน 3) ด้านความรู้และภูมิปัญญา และ 4) ด้านความสัมพันธ์กับเครือข่ายภายนอก โดยสรุปประเด็นเกี่ยวกับทุนทางสังคมแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านภูมิศาสตร์และแหล่งทรัพยากร ชุมชนบ้านดอนแก้ว มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่ดอน เสมือนกับเกาะลอยอยู่กลางน้ำ มีพระมหาธาตุเจดีย์ดอนแก้ว ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองของชาวกุมภวาปี อีกทั้งยังติดกับพื้นที่ชุ่มน้ำหนองหาน-กุมภวาปี และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอย่าง ทะเลบัวแดงอีกด้วย ด้านความสัมพันธ์ภายใน สมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ด้านความรู้และภูมิปัญญา สมาชิกในกลุ่มได้นำความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมจากรุ่นสู่รุ่น มาผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับใช้ในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ กับเครือข่ายภายนอกกลุ่ม มีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกและได้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มประมงดอนแก้ว ได้นำทุนทางสังคมเดิมที่มีอยู่ในชุมชนมาผสมผสานกับสิ่งใหม่ ต่อยอดเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

กระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการใช้ทุนทางสังคมในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนและการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคมและธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือ (Traditional Knowledge) หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ

ความสามารถ ความฉลาดเจนของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานหรือในช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถ่ายทอดสืบต่อกันมา สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาปรับตัวและดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ให้เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ของพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564: 1-2) โดยภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น ปรัชญาในการดำเนินชีวิต คุณค่า และความหมายของสิ่งต่าง ๆ และ 2) ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น การทำมาหากิน ความรู้ในการผลิตการเกษตรและหัตถกรรม ในการนี้ ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นทุนทางสังคมที่สามารถเปลี่ยนเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้ โดยการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงการแข่งกัน (Putnam, 2000: 65-78) ทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และ 3) การนำความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ ซึ่งชุมชนสามารถนำทุนทางสังคมเหล่านี้มาสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ได้แก่ 1) การนำการรวมตัวเป็นเครือข่ายมาสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันด้านการบริหาร 2) การนำการมีส่วนร่วมและการรวมตัวเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมาสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันด้านการตลาด 3) การนำการมีส่วนร่วมมาสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันด้านบุคลากร และ 4) การนำความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันด้านการผลิต ซึ่งทั้งหมดนี้ จะทำให้ลดต้นทุนต่อหน่วยการผลิต ความสามารถในการผลิตเพิ่มขึ้น เกิดการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ส.ศิริชัย นาคอุดม, ธนกฤต ยอดอุดม และเพียงพิศ ศรีประเสริฐ, 2563)

ทั้งนี้ การนำทุนทางสังคมไปใช้อาจเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น การใช้ทุนทางสังคมในการหาเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างอิทธิพลของกลุ่มคนที่มีทุนทางสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุทธิชัย รักจันทร์, 2566: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวในจังหวัดพัทลุง พบว่า นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพัทลุงเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวด้วยเหตุผลหลัก คือ ต้องการสร้างอุปถัมภ์ระหว่างเครือข่ายสังคมที่เป็นพื้นที่สังคมการเมือง โดยใช้ภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ ความมีชื่อเสียงในวงการชนวัวไปสร้างความสัมพันธ์กับทุนวัฒนธรรมที่เป็นระบบอุปถัมภ์ ทุนทางสังคมและนำไปสู่การสร้างทุนทางการเมืองในท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดผู้นำบารมีท้องถิ่น อีกทั้งยังใช้ทุนการเมืองผสานระหว่างทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรักษาฐานเสียงโดยอ้อมกับประชาชนจำนวนมากที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

สรุปผล

ทุนทางสังคมมีบทบาทต่อวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างมาก โดยทุนทางสังคมที่พบมีหลายด้าน ได้แก่ ทุนทางกายภาพ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนความสัมพันธ์และทุนเครือข่าย ซึ่งทุนทางสังคมแต่ละด้านมีบทบาทต่อการประกอบสร้างพัฒนาและต่อยอดวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จและสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน สามารถวางแผนการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสมาชิกและกิจกรรมในกระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน เช่น การพัฒนาทักษะและเรียนรู้เทคนิคใหม่ ๆ การสร้างสรรค์เศรษฐกิจในชุมชน การส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้านและสร้างเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดสรรการบริหาร การใช้ทรัพยากรภายในชุมชนที่มีอยู่ในการสร้างอาชีพ และสร้างวิสาหกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย

ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยภายนอกองค์กรที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่เกิดจากความเชื่อ หมายถึง สิ่งที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองจากความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา โดยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มีความหลากหลายและคงอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น (ประภัสรา

ปราชญา และพีระพงศ์ ภักศีรี, 2564: 14-15) 2) การพัฒนาเครือข่ายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ของเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับสถาบันศึกษา วิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เอกชนและภาครัฐ เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพ รวมทั้งควรมีการสร้างเครือข่ายการตลาด เพื่อขยายช่องทางการตลาดทั้งในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด ระดับภูมิภาค ประเทศ (นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนมัตรชัย, 2561: 101) และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยคนในชุมชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมหาสาเหตุปัญหา ร่วมระดมทุน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งการที่สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จะทำให้สมาชิกยินดี ให้ความร่วมมือในเรื่องนั้น ๆ ด้วยความสมัครใจ และจะทำให้กิจกรรมนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในที่สุด (ดวงพร เลิศสำหวาน, 2566: 42)

การเสริมสร้างทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เพิ่มมูลค่าของธุรกิจ และสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจของชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทุนทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนไทย พบว่าทุนทางสังคมไม่เพียงเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชน แต่ยังเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทั้งในระดับสังคมและเศรษฐกิจ การสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชนสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรต่าง ๆ รวมถึงการขับเคลื่อนการทำงานของวิสาหกิจชุมชน การเชื่อมโยงและความไว้วางใจในกลุ่มสมาชิกเป็นรากฐานที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางกายภาพ หรือทุนทางสังคมที่จับต้องได้ การเข้าใจมิติและบทบาทที่แตกต่างกันของทุนเหล่านี้ ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามบริบทที่เหมาะสม ทุนทางสังคมยังช่วยเสริมสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระดับตลาด โดยการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสใหม่ ๆ ในการขยายธุรกิจ นวัตกรรม และความช่วยเหลือทางการเงิน

ดังนั้น การทำความเข้าใจบทบาทของทุนทางสังคมในมิติต่าง ๆ การจัดการอย่างเป็นระบบ และการบริหารจัดการทุนทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม และการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและบริหารจัดการทรัพยากรในวิสาหกิจชุมชนจะช่วยสร้างความเข้มแข็งในองค์กร รวมถึงสร้างความมั่นคงในระยะยาวให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานส่งเสริมการเกษตร*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2558). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2567, จาก https://www.moac.go.th/law_agri-preview-391991791824

กฤษฎา ศุภกิจไพศาล. (2566). กระบวนทัศน์การจัดสวัสดิการชุมชนภายใต้แนวคิดทุนทางสังคมในเชิงอุดมคติ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 31(1), 1-46.

ดวงพร เลิศลำหวาน. (2566). *ทุนทางสังคมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรสตรี จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการจัดการปกครอง. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทักษณา ลง่าโยชิน. (2563). *การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน*. โครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย และนวัตกรรม งบประมาณเงินอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้ วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธัญญรัตน์ ทิวถนอม. (2561). *ทุนทางสังคมของคณาจารย์โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

ธิชาภรณ์ กำนันตน, มาริษา อนันทราวัน และโชติ บดีรัฐ. (2563). PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development*, 5(4), 159-172.

ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และสัญญา เคณาภูมิ. (2565). การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน. *วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 12(2), 1-16.

นงนุช ศรีสุข. (2563). ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านจิก อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. *วารสารสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ*, 17(2), 78-100.

นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย. (2561). การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านโจรก. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 13(46), 101-111.

ประภัสรา ปราชญา และพีระพงศ์ ภักดีรี. (2564). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านคลองลำโรง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*. การศึกษาอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พัชราภรณ์ ตาละลักษมณ์, อรนัดดา ชิณศรี และธีราพร ทองปัญญา. (2562) ทุนทางสังคมกับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสกุลช่างเมืองเพชรของเยาวชนกลุ่มลุกหว้าจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพัฒนาสังคม*, 21(2), 28-44.

พระปลัดประพจน์ สุปภาโต, พระมหาประกาศิต สิริเมโธ และทินกฤตพัชร์ รุ่งเมือง. (2563). ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนวัดลำโรง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 828-840.

ศิริพร เพ็งจันทร์และปทิตา ไมราศิลป์. (2563). *ทุนทางสังคมกับการจัดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและธรรมชาติ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. การวิจัยจากกองทุนวิจัยวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานนโยบายและกลยุทธ์การค้า. (2566).*การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก*. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2567, จาก https://tpso.go.th/document/2404-0000000003

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2567). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประจำปี 2567*. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2567, จาก https://shorturl.asia/jleXL

สุทธิชัย รักจันทร์. (2566). เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่เอื้อให้นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในกีฬาชนวัวในจังหวัดพัทลุง. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 2566, 153-154.

สุนิตย์ เหมะนิล. (2564). ทุนทางสังคมกับการประกอบสร้างวิสาหกิจชุมชน กรณี กลุ่มประมงดอนแก้ว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. *วารสารพัฒนาสังคม*, *23*(1), 118-142.

สุภณิดา พวงมกา และชัชกร ชิดิสักษณ์. (2566). การปฏิบัติการของทุนทางสังคมในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 6(2), 345-365.

ล.ศิริชัย นาคอุดม, ธนกฤต ยอดอุดม และเพียงพิศ ศรีประเสริฐ. (2563). ทุนทางสังคม: ความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย*, 40(1), 115-124.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94 (Supplement), 95-120.

Pierre-Richard, A. and Hinh, T. D. (2013) Social Capital, Product Imitation and Growth with Learning Externalities. Policy Research Working Paper 6607.

Putnam, R. D. (1993). Making Democracy Work: Civic Tradition in Modern Italy. New Jersey: Princeton University Press.

Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65-78.

ภาคผนวก

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ
เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบ และแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 ชื่อวารสาร : วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

1.2 เลขมาตรฐานสากลประจำวารสาร (International Standard Serial Number-ISSN)

ISSN 2985-2110 (Print)

ISSN 2985-2129 (Online)

1.3 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการ บทความทั่วไป บทวิจารณ์หนังสือ ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคม เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.4 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ บทความวิจัย

1.5 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย สาขาภาษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ การจัดการทั่วไป การตลาด นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ส่งเสริมการเกษตร สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.6 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณากลั่นกรองบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎี หรือเชิงปฏิบัติ สาระบทความและแนวการเขียนต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่านต่อบทความ และเป็นผู้มีผลงานทางวิชัยอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินแบบไม่เห็นกันทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้นิพนธ์และผู้ประเมิน (Double-Blinded)

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิ์ของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสั้นขนาด A4 (8¼ × 11¾ นิ้ว = 21 ×29.7 ซม.) เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.18 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

3.1.2 เค้าโครงหน้ากระดาษ ระยะขอบบน ขนาด 3.18 ซม. ระยะขอบซ้าย ขวา ล่าง ขนาด 2.5 ซม.

3.1.3 ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.5 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นจุดละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

3.2.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.2.3 ชื่อผู้เขียน (ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรหนา แบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้ายใต้ชื่อเรื่อง เว้น 1 บรรทัด

3.2.4 หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

3.2.5 หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 Point ชนิดตัวอักษรตัวปกติ

3.2.6 การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

1) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

1.1) ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ.: หน้า)

1.2) ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. (ค.ศ.: หน้า)

2) การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

2.1) ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, พ.ศ. : หน้า)

2.2) ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง, ค.ศ.: หน้า)

3.2.7 ท้ายกระดาษ แทรกอ้างอิงท้ายเรื่อง ประกอบด้วย

ข้อมูล สังกัดผู้นิพนธ์ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ครบถ้วนทุกคน

1) นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา อีเมล ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (กรณีเป็นนิสิต หรือนักศึกษา)

2) ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา สถาบันการศึกษา ขนาด 12 Point ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย (ข้อมูลที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยจัดเป็นเอกสารทางวิชาการประเภทเดียวกับรายงานการวิจัย (Research report) มีสาระและรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยบทความวิจัยเป็นเอกสารทางวิชาการที่นักวิจัยเขียนขึ้นในรูปบทความวิชาการ เพื่อนำเสนอข้อค้นพบ เชิงประจักษ์และหรือนวัตกรรมที่เป็นผลงาน บทความวิจัยมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.1.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.1.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา

4.1.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.1.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคราว ๆ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.1.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.1.7 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ระบุ กรอบแนวคิดของงานวิจัย พร้อมทั้งทฤษฎี แนวคิดที่นำมาสร้างกรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี)

4.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.9 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตาราง แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสีและขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดียว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.1.10 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.1.11 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

4.1.12 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1.13 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (**American Psychological Association**) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others (เอกสารอ้างอิงภาษาไทยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษ ควบคู่กัน)

4.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการเป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่เชื่อถือได้ในเรื่องนั้น ๆ โดยมีหลักฐานทางวิชาการอ้างอิง มีการวิเคราะห์ วิจารณ์ ให้ผู้อ่านเห็นประเด็นสำคัญอันเป็นสาระประโยชน์ที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์ส่วนตัว หรือประสบการณ์และผลงานของผู้อื่นมาใช้ มีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเกิดความกระจ่างในความรู้ความคิดที่นำเสนอ อ้างอิงทางวิชาการและใช้แหล่งอ้างอิงทางวิชาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ และจรรยาบรรณของนักวิชาการ มีการอภิปรายให้แนวคิด แนวทางในการนำความรู้ความคิดที่นำเสนอไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือมีประเด็นใหม่ ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความต้องการสืบเสาะหาความรู้หรือพัฒนาความคิดในประเด็นนั้น ๆ ต่อไป บทวิชาการมีการเรียงลำดับเนื้อหาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสถาบัน ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.2.3 บทคัดย่อ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและสมมติฐาน(ถ้ามี) กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา

4.2.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (Comma)

4.2.5 บทนำ เขียนจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถใช้วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ตามแต่ผู้เขียนจะเห็นสมควร เช่น อาจใช้ภาษาที่กระตุ้น จูงใจผู้อ่านหรือยกปัญหาที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้นขึ้นมาอภิปราย หรือตั้งประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทายความคิดของผู้อ่านหรืออาจจะกล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่าน เป็นต้น

4.2.6 เนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาสาระ ผู้เขียนควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอและจัดลำดับเนื้อหาสาระให้เหมาะสมตามธรรมชาติของเนื้อหาสาระนั้น การนำเสนอเนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

4.2.7 สรุปผล ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ ซึ่งอาจทำในลักษณะที่เป็นการย่อ คือ การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้น ๆ มาเรียบรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท

4.2.8 เอกสารอ้างอิง บทความทางวิชาการ เป็นงานที่เขียนขึ้นบนพื้นฐานของวิชาการที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยกันมาแล้ว และการวิเคราะห์ วิจารณ์อาจมีการเชื่อมโยงกับผลงานของผู้อื่นจึงจำเป็นต้องมีการอ้างอิงเมื่อนำข้อความหรือผลงานของผู้อื่นมาใช้ โดยการระบุให้ชัดเจนว่าเป็นงานของใคร ทำเมื่อไร และนำมาจากไหน เป็นการให้เกียรติเจ้าของงาน การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (**American Psychological Association**) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิง

ภาษาไทยก่อน แล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย และคณะ หรือ and others

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ เป็นการพิจารณาหนังสือเรื่องนั้น ๆ โดยละเอียดเพื่อประเมินคุณค่า ออกมาเป็นข้อเขียนเป็นบทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่าและคุณูปการของหนังสือ บทความ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องบอกรายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้าและเลข ISBN ให้ชัดเจน โดยใช้หลักวิชาการและดุลพินิจอันเหมาะสม บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

4.3.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อ ด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย

4.3.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.3.2 บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดีต้อง บอก ชื่อวรรณคดี ผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจูงใจที่ทำให้ผู้วิจารณ์ สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

4.3.3 เนื้อเรื่อง เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดี หรือ วรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ควรเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไร มายังผู้อ่านหนังสือและสื่อให้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็น ควรนำเสนอ ตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่วรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นมีจุดเด่น และจุดด้อย ควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อย เพื่อให้เกียรติผู้เขียน และแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์คือ การสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

4.3.4 บทสรุป เป็นย่อหน้าสุดท้ายของบทวิจารณ์ เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์ และให้แง่คิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้บทสรุปยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็น สำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์ แม้ว่าผู้อ่านอาจจะไม่ได้อ่านบทวิจารณ์ทั้งบท แต่ได้อ่าน บทสรุปก็สามารถทราบเรื่องของวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่นำมาวิจารณ์ รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นได้

4.4 บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อมูลวิพากษ์ที่ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมของเรื่องที่น่าสนใจโดยในหน้าแรกของบทความปริทัศน์จะประกอบด้วย

4.4.1 ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน และสื่อ ความหมายได้ชัดเจน

4.4.2 ชื่อผู้เขียนและที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน (ภาควิชา คณะ มหาวิทยาลัย) ที่อยู่ หรือ Email ของผู้เขียน เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

4.4.2 คำสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่อง (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

4.4.3 ส่วนของเนื้อหาของบทความ ต้องมีบทนำ (Introduction) เพื่อกล่าวถึงความน่าสนใจ ของเรื่องที่นำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อหาในแต่ละประเด็น

4.4.4 บทสรุป (Conclusion) เพื่อเป็นการสรุปเรื่องโดยย่อให้เข้าใจว่า เรื่องที่ได้นำเสนอมีความน่าสนใจและความเป็นมาอย่างไร พร้อมขมวดปมเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะจากผู้นิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว สำหรับให้ผู้อ่านได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจต่อไป ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่น่าสนใจ ข้อมูลที่นำเสนอ จะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ซึ่งผู้อ่าน ในสาขาอื่น หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้

5. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 7
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009
เว็บไซต์ https://www.tci-thaijo.org/index.php/reru Email : reru.journal101@gmail.com

/แบบฟอร์มการเขียนบทความ...

ชื่อเรื่องภาษาไทย

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

ชื่อ สกุลผู้เขียน (ภาษาไทย)[1], ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย[2] และ ชื่อ สกุลที่ปรึกษา/ผู้ร่วมวิจัย[3]

ชื่อ สกุล ผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ)[1], ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 1 [2] และ ชื่อ สกุล ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วมคนที่ 2 [3]

บทคัดย่อ

ใส่เนื้อหา.....กำหนดให้จำนวนคำ ไม่เกิน 250 คำ.....

คำสำคัญ: คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

Abstract

ใส่เนื้อหา.....

Keywords: คำที่1, คำที่ 2, คำที่ 3

บทนำ

ใส่เนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. ใส่เนื้อหา.....
2. ใส่เนื้อหา.....

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ใส่เนื้อหา.....

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี.... ของ ..... (ปี: เลขหน้า) และแนวคิดของ ... (ปี: เลขหน้า) มาประยุกต์ใช้เป็น ชื่อตัวแปรต้น..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... และชื่อตัวแปรตัน..... ที่ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน..... 2) ด้าน..... โดยแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ดังภาพประกอบ ...

วิธีดำเนินการวิจัย

---

[1] *ข้อมูลหลังโค้ด ผู้นิพนธ์ (หากเป็นนักศึกษา ข้อมูลประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตร สาขาวิชา สถาบัน และ อีเมล (ข้อมูลภาษาไทย)*

[2] *ข้อมูลหลังโค้ด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และหลังโค้ด) (ข้อมูลภาษาไทย)*

[3] *ข้อมูลหลังโค้ด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลประกอบด้วย ตำแหน่งทางวิชาการ และหลังโค้ด) (ข้อมูลภาษาไทย)*

[1] *ข้อมูลหลังโค้ด ผู้นิพนธ์ (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)*

[2] *ข้อมูลหลังโค้ด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 1 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)*

[3] *ข้อมูลหลังโค้ด ที่ปรึกษา หรือ ผู้ร่วมวิจัย คนที่ 2 (ข้อมูลภาษาอังกฤษ)*

ใส่เนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ใส่เนื้อหา.....

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใส่เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

2.3 ใส่เนื้อหา.....

2.4 ใส่เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

3.1 ใส่เนื้อหา.....

3.2 ใส่เนื้อหา.....

3.3 ใส่เนื้อหา.....

3.4 ใส่เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เริ่มเนื้อหา.....

4.1 ใส่เนื้อหา.....

4.2 ใส่เนื้อหา.....

4.3 ใส่เนื้อหา.....

4.4 ใส่เนื้อหา.....

สรุปผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....

1.1 ใส่เนื้อหา.....

1.2 ใส่เนื้อหา.....

2. ใส่เนื้อหา.....

2.1 ใส่เนื้อหา.....

2.2 ใส่เนื้อหา.....

อภิปรายผล

ใส่เนื้อหา.....

1. ใส่เนื้อหา.....
   1.1 ใส่เนื้อหา.....
   1.2 ใส่เนื้อหา.....
2. ใส่เนื้อหา.....
   2.1 ใส่เนื้อหา.....
   2.2 ใส่เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ใส่เนื้อหา.....
1.2 ใส่เนื้อหา.....
1.3 ใส่เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ใส่เนื้อหา.....
2.2 ใส่เนื้อหา.....
2.3 ใส่เนื้อหา.....

เอกสารอ้างอิง (ไม่ต้องระบุประเภท ให้เรียงลำดับตามพยัญชนะ)

หนังสือ

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหนังสือ* (พิมพ์ครั้งที่ ครั้งที่พิมพ์ ให้ระบุ กรณีพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). จังหวัด: สำนักพิมพ์.

วารสาร

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่), ช่วงของเลขหน้าของบทความ.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. ดุษฎีนิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อเต็ม สาขาวิชา. จังหวัดที่ตั้งสถาบัน: ชื่อสถาบันการศึกษา.

สื่อออนไลน์

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อเรื่อง*. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL ที่ใช้สืบค้น

รายงานการประชุม

ชื่อ สกุล. (พ.ศ.). *ชื่อหัวข้อ หรือเรื่องการประชุม*. ชื่อการประชุม สมัย ครั้งที่ ครั้งที่. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด: สำนักพิมพ์. เลขหน้า.

สัมภาษณ์

ชื่อ สกุล. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง.

ตัวอย่างตาราง

ตาราง ลำดับของตาราง ชื่อตาราง หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อตารางตรงกับบรรทัดแรก

ระบบ	ชื่อ สกุล	ระดับความคิดเห็น	หมายเหตุ
1. การบริหารงาน	สิงหา อยู่สุข	มากที่สุด	
2. การรับรู้	มินา สุขเจริญ	น้อยที่สุด	

ตัวอย่างภาพประกอบ

ภาพประกอบ ลำดับของภาพประกอบ ชื่อภาพประกอบ หากมากกว่า 1 บรรทัด ให้ชื่อภาพประกอบตรงกับบรรทัดแรก

เลขที่ 010/2567 (3)

หนังสือตอบรับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ได้รับบทความ

ของ ภนิดา ไพธิ์เกษม, ธารกมล ฐานะชาลา, อัศวิน เสนีชัย, ชุติมา เกตุษา และ พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์

บทความเรื่อง ปัจจัยในการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายขายเครื่องสำอาง เขตบางกะปิ

ตีพิมพ์ใน วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2567
ซึ่งวารสารได้ถูกจัดกลุ่มคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่ม 2 จนถึง 31 ธันวาคม 2567 และอยู่ในฐานข้อมูล TCI

โดยได้ผ่านการพิจารณาดังนี้

☑ ผ่านคณะกรรมการกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ และให้ความเห็นชอบรับบทความของท่านตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

☐ ไม่ผ่านพิจารณาตรวจสอบคณะกรรมการกลั่นกรอง (Peer Review)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขอบฟ้า จันทร์เจริญ)
บรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
27 พฤศจิกายน 2567

กองบรรณาธิการ วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 113 ม.12 พ.เกษแก้ว อ.เมยดี จ.ร้อยเอ็ด 45120
โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231, 0 4355 6009

สแกนด้วย CamScanner

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยนครินทร์

วารสาร อินทนิล บริหารศาสตร์

Inthanin Administration Journal (IAJ)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2568)

Vol.2 No.1 (January - June 2025)

ISSN: 3057-0476 (Online)

สารบัญ

วารสารอินทนิลบริหารศาสตร์

Inthanin Administration: IAJ

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568

บทความวิจัย	หน้า Page	Research Article
การใช้ระบบ TMS และระบบ MILK RUN เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง: กรณีศึกษา บริษัทผู้ให้บริการขนส่งในสนามบินสุวรรณภูมิแห่งหนึ่ง • ภนิดา โพธิเกษม • อนันตพล ชื่นชม • พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์ • รัตนพงษ์ มหาสุด • กัญญาวี วงศ์เสือ	66-91	The Use of TMS and MILK RUN Systems to Enhance Transportation Efficiency: A Case Study of a Transportation Service Provider at Suvarnabhumi Airport • Panida Phokasem • Ananpon Chuenchom • Phatteera Jiraudomsarod • Rattanapong Mahasud • Kanyawee Wongsue
การเรียนรู้ภาษามลายู: โลกยุคดิจิทัลโอกาสและการปรับตัว • ซาฮีฎีน นิติภาค	92-107	Digital Learning of Malay: Opportunities and Adaptability in the Digital Age • Sahidin Nitiphak
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคเจเนอเรชั่นซี ในจังหวัดนราธิวาส • มธุรส ทองอินทราช • นันทิกานต์ ประสพสุข • พัชนี ตูเล๊ะ	108-131	Factors Influencing the Decision to Purchase Products on Social Media Platforms among Generation Z Consumers in Narathiwat Province • Mathurose Tongintharach • Nantikarn Prasoopsuk • Patchanee Tuleh

วารสารอินทนิลบริหารศาสตร์

การใช้ระบบ TMS และระบบ MILK RUN เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง: กรณีศึกษา บริษัทผู้ให้บริการขนส่งในสนามบินสุวรรณภูมิแห่งหนึ่ง

The Use of TMS and MILK RUN Systems to Enhance Transportation Efficiency: A Case Study of a Transportation Service Provider at Suvarnabhumi Airport

ภนิดา โพธิ์เกษม[1*] อนันตพล ชื่นชม[2] พัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์[3] รัตนพงษ์ มหาสุด[4] กัญญาวี วงศ์เสือ[5]

Panida Phokasem[1*] Ananpon Chuenchom[2] Phatteera Jiraudomsarod[3] Rattanapong Mahasud[4] Kanyawee Wongsue[5]

วันที่รับบทความ : 20 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 14 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 21 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุนการขนส่งโดยการปรับปรุงระบบการจัดส่งสินค้าในบริษัทขนส่งเอกชนที่ตั้งอยู่ในสนามบินสุวรรณภูมิ โดยมีเป้าหมายในการลดต้นทุนรวมในการขนส่งให้ต่ำที่สุด การศึกษาแบ่งออกเป็นขั้นตอนหลัก ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานประกอบการ การวิเคราะห์ปัญหาด้วยเครื่องมือแผนผังก้างปลา และใช้ข้อมูลจากเอกสารใบบันทึกควบคุมการขนส่งมาช่วยในการในการวิเคราะห์ปัญหา และการนำเสนอระบบ Transport Management Solution (TMS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเส้นทางและการขนส่งสินค้า การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้รถ และการบริหารต้นทุนผ่านระบบ Transport Management Solution ซึ่งช่วยในการวางแผนเส้นทางที่เหมาะสม ลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทาง โดยการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบ GPS และระบบการจัดการขนส่งอัตโนมัติ

ผลการศึกษาพบว่า การนำระบบ Transport Management Solution และระบบมิลค์รันมาใช้ในการบริหารจัดการเส้นทางการขนส่งช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนหน้านี้ค่าใช้จ่ายอยู่ที่ 51,200 บาทต่อเดือน แต่เมื่อใช้ระบบมิลค์รัน ค่าใช้จ่ายลดลงเหลือ 47,020 บาทต่อเดือน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายลดลงถึง 4,180 บาท หรือคิดเป็นการลดลงร้อย 8.16 การใช้ระบบมิลค์รันยังช่วยปรับปรุงการส่งสินค้าตรงเวลาและลดปัญหาการส่งมอบสินค้าล่าช้าได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ : การขนส่งสินค้า ระบบการจัดการขนส่ง TMS ระบบมิลค์รัน

[1-5] มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ

[1-5] Bangkok Suvarnabhumi University

*Corresponding author. E-mail: ponmasepiphaya@gmail.com

Abstract

This research focuses on reducing transportation costs by improving the delivery system of a private logistics company located at Suvarnabhumi Airport, with the goal of minimizing overall transportation costs. The study is divided into main steps, including the examination of the company's basic information, problem analysis using the Fish Bone Diagram, and utilizing data from the Transport Control Record (TCR) documents to aid in problem analysis. Additionally, the presentation of the Transport Management Solution (TMS) system aims to enhance route and transportation management efficiency, improve vehicle utilization, and manage costs through the TMS system. This helps in planning optimal routes, reducing travel expenses and time by using technologies such as GPS systems and automated transport management systems.

The study found that the implementation of the Transport Management Solution (TMS) and the Milk Run system in route management significantly reduced transportation costs. Previously, the costs were 51,200 baht per month, but with the Milk Run system, the costs decreased to 47,020 baht per month. This indicates a reduction of 4,180 baht, or an 8.16% decrease. The use of the Milk Run system also significantly improves on-time delivery and reduces the problem of delayed shipments.

Keywords: Freight Transportation, Transport Management Solution (TMS), Milk Run Theory

บทนำ

ในปัจจุบันการจัดการโลจิสติกส์และการขนส่งสินค้าได้รับความสำคัญมากขึ้นในภาคธุรกิจทั่วโลก การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการขนส่งและการลดต้นทุนในการดำเนินงานโลจิสติกส์กลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลก ปี 2567-2569 ธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนนมีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ย 2.0-3.0% ต่อปี โดยมีปัจจัยหนุนจากการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่องของกิจกรรมในภาคการผลิต การค้า และการลงทุน รวมถึงภาคท่องเที่ยวที่เติบโตต่อเนื่อง นอกจากนี้ ธุรกิจยังได้อานิสงส์จากการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน รวมถึงธุรกรรมการค้าออนไลน์ ซึ่งหนุนความต้องการขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าอุตสาหกรรม วัสดุก่อสร้างและเครื่องจักรกลต่าง ๆ (Sathapongpakdee, 2024) บริการรถขนส่งสินค้าบรรจุตู้คอนเทนเนอร์มีรายได้ที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจากการฟื้นตัวของภาคการค้าและภาคการผลิตการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน รวมถึงการเติบโตของธุรกิจ e-Commerce ขณะเดียวกันนโยบายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐ เช่น การพัฒนาท่าเรือ (แหลมฉบังและมาบตาพุด) การสร้างรถไฟความเร็วสูงและการเปิดศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าในพื้นที่ต่าง ๆ จะช่วยหนุนธุรกิจให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

ความสำคัญของการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนในยุคปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า ต้นทุนการขนส่งมักจะมีสัดส่วนสูงสุดในต้นทุนรวมของโลจิสติกส์ และมีการศึกษาที่ระบุว่า ประมาณ 50-60% ของต้นทุนด้านโลจิสติกส์ทั้งหมดจะถูกใช้ไปกับการขนส่งสินค้า การลดต้นทุนการขนส่งจึงเป็นหนึ่งในวิธีที่ดีที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการโลจิสติกส์ จุฑามาศ ทองทวี (2564) ได้ศึกษาการวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่ง โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงประสิทธิภาพการขนส่งในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการลดค่าใช้จ่ายในระบบโลจิสติกส์และการขนส่งสินค้า การใช้ระบบการจัดการขนส่ง (TMS) ได้รับความนิยมในการลดต้นทุนการขนส่งในกระบวนการซัพพลายเชน โดยเฉพาะในธุรกิจอีคอมเมิร์ซ ซึ่งการใช้ TMS ช่วยในการเลือกเส้นทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ Köse and Demir (2022) กล่าวถึงการใช้ Milk Run ในการลดต้นทุนการขนส่ง โดยการเชื่อมโยงหลายจุดปลายทางในเส้นทางเดียวสามารถควบคุมการจัดส่งสินค้าผ่านเส้นทางที่เหมาะสมเพื่อลดปัญหาการสูญเสียต้นทุนจากการขนส่งที่ไม่เต็มพื้นที่หรือการส่งมอบสินค้าล่าช้า ใช้ควบคู่กับระบบติดตามผ่าน GPS (GPS Tracking) เป็นระบบที่ช่วยในการระบุตำแหน่งที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องจนสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฝนทิพย์ สายเทพ และคณะ, 2567)

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทขนส่งเอกชนที่ดำเนินการในสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งรับส่งสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และสินค้าเบ็ดเตล็ดทั่วไปให้กับศูนย์กระจายสินค้าในเครือ โดยบริษัทมีการดำเนินงานมานาน 4 ปี และมีรถบรรทุกทั้ง 4 ล้อและ 6 ล้อ แต่พบว่ามีปัญหาหลักในการกระจายสินค้าไปยังรถบรรทุกได้ไม่เต็มพื้นที่ เนื่องจากการจัดเรียงสินค้าที่ไม่เหมาะสมตามขนาดและประเภท ซึ่งส่งผลให้เกิดต้นทุนการสูญเสียค่าขนส่งสินค้า นอกจากนี้ยังมีปัญหาการส่งมอบสินค้าล่าช้า เนื่องจากพนักงานขับรถขนส่งสินค้าไม่ชำนาญเส้นทางในบางพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของบริษัท เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์สาเหตุและนำเสนอแนวทางในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้า โดยใช้ระบบ TMS และระบบมิลค์รัน เพื่อปรับปรุงการจัดการระบบงานควบคุมรถและพนักงาน พร้อมทั้งรายงานตำแหน่งของรถขนส่งและลดต้นทุนการขนส่งสินค้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมการขนส่งและระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่งสินค้าเพื่อหาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่ง

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการทำงานโดยการนำระบบ TMS (Transport Management Solution) และระบบมิลค์รัน (Milk Run) มาใช้จัดการระบบงานควบคุมรถและพนักงาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้า

แนวคิดการจัดการโลจิสติกส์

ความหมายของโลจิสติกส์โดยภาพรวมคือการบริหารกระบวนการไหล (Flow) ของสินค้าหรือวัตถุดิบจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดที่มีการใช้สินค้าหรือวัตถุดิบนั้น และในบางกรณีก็อาจจะไปยังจุดที่ทำลายสินค้านั้น กระบวนการโลจิสติกส์ครอบคลุมตั้งแต่การขนส่ง การเก็บรักษา ไปจนถึงการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขนส่ง The Council of Logistics Management (CLM) ซึ่งเป็นองค์กรทางวิชาชีพทางด้านโลจิสติกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของการจัดการโลจิสติกส์ไว้ว่า "กระบวนการในการวางแผน ดำเนินการ และควบคุมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บสินค้า บริการ และสารสนเทศจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดที่มีการใช้งาน โดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค" (แลมเบอร์ต และคณะ, 2547)

ทฤษฎีเกี่ยวกับต้นทุนการขนส่งและการลดต้นทุนการขนส่ง

ต้นทุนการขนส่ง ประกอบไปด้วย 1) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามการดำเนินงาน ไม่ว่าจะมีการดำเนินงานมากหรือน้อย ต้นทุนนี้จะเกิดขึ้นในอัตราคงที่ตลอดเวลา เช่น ค่าบำรุงรักษาที่ดิน อาคาร ค่าประกันภัย ค่าทะเบียนยานพาหนะ ค่าเสื่อมราคา และเงินเดือนประจำ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ค่าเช่า ค่าประกันภัย ค่าจดทะเบียนยานพาหนะ ค่าเสื่อมราคา เงินเดือนประจำ (รัชดัน และคณะ, 2551; คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560) 2) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการดำเนินงานหรือปริมาณการขนส่ง ถ้าบริการขนส่งมาก ต้นทุนนี้จะสูง ถ้าบริการขนส่งน้อย ต้นทุนนี้จะต่ำ และถ้าไม่มีการขนส่งเลยจะไม่มีต้นทุนผันแปร ตัวอย่าง ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซม ค่าน้ำมันหล่อลื่น ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (รัชดัน และคณะ, ; คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560)

กลยุทธ์ในการลดต้นทุนการขนส่งโดยการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2559) กล่าวว่า การใช้ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือในการลดต้นทุนโลจิสติกส์และเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่ง โดยเฉพาะการใช้ ระบบการบริหารจัดการการขนส่งสินค้า (Transportation Management System: TMS) ซึ่งช่วยในการวางแผนการขนส่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของธุรกิจการขนส่ง คือ ความรวดเร็วและต้นทุนที่ประหยัดที่สุด

องค์ประกอบของระบบ TMS ประกอบไปด้วย 1) การบริหารการจัดการด้านขนส่ง (Transportation Manager) มีหน้าที่ในการวางแผนการดำเนินงานขนส่ง และ 2) การเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่ง (Transportation Optimizer) ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบรรทุกสินค้าและการจัดวางเส้นทางให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น ระยะทาง เวลา และต้นทุน เพื่อวิเคราะห์เส้นทางการเดินรถที่ประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุด และได้นำข้อมูลเส้นทางการเดินรถหลังจากการวิเคราะห์มาจัดทำเป็นฐานข้อมูล

สำหรับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขนส่งภายในบริษัท(Transportation Management System: TMS) (ธรินี มณีศรี และคณะ, 2561)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลการดำเนินการขนส่งประสิทธิภาพของการปฏิบัติการขนส่ง

คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2556) กล่าวว่า การประเมินความสามารถด้านโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการหรือการวัดผลการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ประกอบด้วยดัชนีชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ดัชนีชี้วัดด้านต้นทุน (Cost Management Index) ดัชนีนี้แสดงถึงอัตราส่วนต้นทุนของกิจกรรมโลจิสติกส์ทั้งหมด เปรียบเทียบกับยอดขายรวมประจำปีของกิจการ โดยดัชนีนี้มีความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิต เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ถึงต้นทุนต่าง ๆ ของกิจการที่ต้องบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ 2) ดัชนีชี้วัดด้านเวลานำ (Lead Time Index) ดัชนีนี้ใช้ข้อมูลระยะเวลาของการเคลื่อนย้ายสินค้าและข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรมโลจิสติกส์ ซึ่งการวัดระยะเวลาการเคลื่อนย้ายสินค้าจะไม่รวมระยะเวลาที่สินค้าอยู่ในช่วงของการผลิต ทำให้สามารถประเมินประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังจุดที่ต้องการได้ 3) ดัชนีชี้วัดด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability Index) ดัชนีนี้ใช้วัดความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการมอบสินค้าและข้อมูล โดยสามารถแบ่งดัชนีกลุ่มนี้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 3.1) ดัชนีด้านการส่งมอบตรงเวลา (On-time Delivery Index) วัดความสามารถในการส่งมอบสินค้าตามเวลาที่กำหนด 3.2) ดัชนีด้านการส่งมอบครบจำนวน (In-full Delivery Index) วัดความสามารถในการส่งมอบสินค้าตามจำนวนที่ต้องการ และ 4) ดัชนีชี้วัดด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management Index) ดัชนีนี้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรภายในองค์กร โครงสร้างภายในองค์กร และโครงสร้างซัพพลายเชน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในกระบวนการโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำให้การดำเนินงานโลจิสติกส์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดได้

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ระบบ Transport Management Solution (TMS)

การใช้ระบบ TMS ในการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้า มีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีหลายประการ ได้แก่ 1) ทฤษฎีการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management Theory) ระบบ TMS เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการโลจิสติกส์ ซึ่งครอบคลุมถึงการวางแผน การดำเนินการ และการควบคุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้า เพื่อให้การขนส่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น (Simchi-Levi et al., 2008) 2) ทฤษฎีห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Theory) ระบบ TMS ช่วยในการเชื่อมโยงและประสานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน เช่น ผู้ผลิต ผู้ขนส่ง และลูกค้า เพื่อให้การไหลของสินค้าและข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Mentzer et al., 2001) และ 3) ทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency Theory) ระบบ TMS ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งโดยการลดต้นทุน ลดเวลา และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า (Chase et al., 2010)

แนวคิดเกี่ยวกับระบบมิลค์รัน

แนวคิดระบบมิลค์รัน เป็นระบบที่ใช้ในการขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตชิ้นส่วนหลายรายไปยังโรงงานประกอบในลักษณะวงจร หรือ Cyclic Rotation โดยจะมีการรับส่งสินค้าหรือชิ้นส่วนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งต่าง

จากการขนส่งแบบเดิมที่ผู้ผลิตชิ้นส่วนแต่ละรายต้องส่งสินค้าทีละรอบไปยังโรงงานประกอบ จึงทำให้การจราจรภายในโรงงานติดขัดและไม่สะดวก แนวคิดของมิลค์รันถูกนำมาใช้จากระบบส่งนมในสหรัฐอเมริกาที่จะมีการสับเปลี่ยนขวดนมเปล่ากับนมใหม่ให้แก่แต่ละบ้านทุกวัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการส่งชิ้นส่วนหรือวัสดุไปยังโรงงานในรูปแบบของวงรอบ โดยหลักการของระบบมิลค์รัน ได้แก่ 1) Cyclic rotation การส่งสินค้าจะต้องเป็นลักษณะวงรอบ สามารถหมุนเวียนได้ 2) Short lead time การส่งชิ้นส่วนจะต้องเสร็จสิ้นในระยะเวลาอันสั้น 3) High loading efficiency รถบรรทุกมีความสามารถในการบรรทุกสูง และ 4) Flexible to change: ระบบต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยน

กระบวนการดำเนินงานของระบบมิลค์รันประกอบด้วย 1) การสำรวจข้อมูล การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากผู้ผลิตชิ้นส่วน รวมถึงข้อมูลการผลิตและเส้นทางการขนส่ง และ 2) การกำหนดตารางเดินรถ การวางแผนและจัดสรรเวลาในการเดินรถเพื่อนำชิ้นส่วนไปยังโรงงานประกอบ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับระบบ E-Kanban เพื่อให้สามารถจัดการตารางเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการขนส่งสินค้า (Logistics) การให้บริการนำสินค้า ข้อมูล หรือทรัพยากร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เช่น ส่งจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ ส่งจากผู้ผลิตไปยังผู้ขาย ส่งจากผู้จัดหาวัตถุดิบไปยังผู้ผลิต เป็นต้น การขนส่งสินค้า แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 1.1) Direct Shipment เป็นการส่งจากต้นทางไปยังปลายทางโดยตรง โดยจะไม่แวะเพิ่มหรือลดสินค้าระหว่างทาง เช่น ส่งจากผู้ขาย ไปยังลูกค้าโดยตรง วิธีการแบบนี้จะรวดเร็ว แต่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากกว่า ต้องเตรียมพนักงานขนส่งไว้มาก และระยะทางขนส่งจะต้องไม่ไกลมากเกินไป 1.2) Milk Runs เป็นการส่งจากต้นทางโดยรวมสินค้าจากผู้ให้บริการหลายราย ไปส่งไปยังผู้รับบริการปลายทางหลายราย โดยที่ปลายทางจะอาจจะเตรียมบรรจุภัณฑ์ไว้สำหรับสินค้า ที่ผู้ส่งจะนำกลับไปใช้ใหม่ ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถสลับสินค้ากันได้เลย เช่น การส่งนม การส่งน้ำ ฯลฯ ที่จำเป็นต้องใช้ผลิตภัณฑ์บรรจุ และ 1.3) Transportation with Cross Docking. เป็นการส่งจากต้นทางไปยังจุดกระจายสินค้าหรือคลังสินค้า จากนั้นก็กระจายจากคลังสินค้าไปยัง ผู้รับสินค้าที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทำให้สามารถส่งสินค้าไปยังบริเวณใกล้เคียงถึงลูกค้าได้เร็วขึ้น แต่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคลังสินค้าอยู่เสมอ (สุรพงศ์ อินทรภักดิ์ และคณะ, 2567)

นอกจากนี้ยังงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แคทลียา พลอยพลาย (2566) ศึกษาการปรับปรุงและใช้ TMS พบว่า ประสิทธิภาพในการส่งมอบสินค้าเพิ่มขึ้น หลังการปรับปรุง นอกจากนี้ยังได้ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ เช่น 5W1H และแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการขนส่งและปรับปรุงกระบวนการ โดยพิจารณา 3M (คน เครื่องจักร วัตถุดิบ) เพื่อขจัดส่วนที่ไม่จำเป็นและเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่ง อาภัสรา ไชยคาม และคณะ (2566) การศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีระบบบริหารจัดการขนส่งของบริษัท ABC จำกัด พบว่าในภาพรวมผู้ให้บริการเทคโนโลยี TMS มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของบริษัทในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.92) โดยในแต่ละข้อ ความสำคัญที่พบสูงสุด ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.09) ตามมาด้วยการมีหน่วยงานให้คำปรึกษาและระบบการสำรองข้อมูลในกรณี

อุกเฉิน ($\bar{X}$ = 3.97) และการสามารถแก้ไขปัญหาของผู้ใช้ระบบได้ดี ($\bar{X}$ = 3.96) ส่วนการตอบสนองความต้องการในการใช้งานของหน่วยงานต่าง ๆ และการคิดค่าบริการอย่างเหมาะสมมีค่าคะแนนรองลงมาที่ $\bar{X}$ = 3.93 และ $\bar{X}$ = 3.67 ตามลำดับ จุฑามาศ ทองทวี (2564) เสนอแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่งของบริษัท กรณีศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เส้นทางการขนส่งแบบมิลค์รันและเปรียบเทียบผลการศึกษา พบว่าการลงทุนซื้อรถใหม่ควบคู่กับการจ้างขนส่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 19.06 เปรียบเทียบความคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อดำเนินงานด้านการขนส่งด้วยตนเองหรือจัดจ้าง โดยใช้กรณีศึกษาของโรงงานผลิตน้ำดื่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่าการจัดซื้อรถเพื่อดำเนินการขนส่งด้วยตนเองใช้ต้นทุนน้อยกว่าการจัดจ้างบริษัทภายนอกถึง 2.35 แสนบาทต่อปี และ Mohd Wazir (2024) ศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ระบบการจัดการขนส่ง (TMS) ในการติดตามพฤติกรรมการขับขี่ของคนขับในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม โดยมีการเสนอกรอบการวัดประสิทธิภาพของระบบติดตามพฤติกรรมการขับขี่ในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและแนะนำวิธีการปรับปรุงฟีเจอร์ของ TMS เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามพฤติกรรมคนขับใน FGV Transport ในกรอบการศึกษานี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์การหาผลตอบแทน (DEA) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบ โดยการเก็บข้อมูลจากบริษัทขนส่งที่ใช้ระบบ TMS มาตั้งแต่ปี 2010 ซึ่งบางระบบสามารถติดตามพฤติกรรมการขับขี่ของคนขับเพื่อประเมินความมีประสิทธิภาพของเส้นทางที่คนขับเลือกและช่วยปรับปรุงตารางการขนส่งให้ดีขึ้น ข้อมูลที่เก็บได้ยังช่วยในการติดตามความปลอดภัย โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ ผลการวิจัยพบว่า มีบางปีและบางศูนย์การขนส่งที่มีประสิทธิภาพดีและบางแห่งยังไม่สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง การใช้ TMS ยังช่วยให้ผู้จัดการสามารถติดตามและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงได้ทันที

กรอบแนวคิดวิจัย

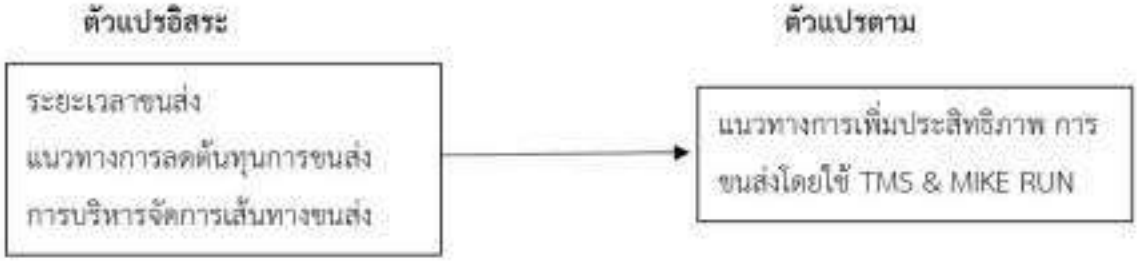

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย จะดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตารางการส่งสินค้าในแต่ละวันของบริษัท A B C D และ E ซึ่งจะนำข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเดินรถในแต่ละเที่ยวที่ได้นั้นมาทำการคำนวณและ

วิเคราะห์ผลที่ได้จากการใช้ระบบมิลค์รันในการลดต้นทุนของค่าขนส่งสินค้า ซึ่งจะแบ่งวิธีการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลและคำนวณต้นทุน

ผลการวิจัย

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ภาพรวมทั่วไปของบริษัทกรณีศึกษา

1.1 ศูนย์บริการ FedEx แทนด้วย A

1.2 ADEN Warehouse WH9 แทนด้วย B

1.3 TRUE Network แทนด้วย C

1.4 คลังสินค้า/ศูนย์บริการ SiS แทนด้วย D

1.5 TNT Express แทนด้วย E

ภาพรวมทั่วไปของบริษัทกรณีศึกษาที่ได้ทำการศึกษาแล้วนั้นมีการเดินรถตามรูปแบบของมิลค์รัน ซึ่งจำลองได้หลายรูปแบบตัวอย่าง เช่น จาก ศูนย์บริการ FedEx (A) ไป ADEN Warehouse WH9 (B) จาก ศูนย์บริการ FedEx (A) ไป TRUE Network (C) จาก ADEN Warehouse WH9 (B) ไป TRUE Network (C) จาก TRUE Network (C) ไป TNT Express (E) จาก คลังสินค้า/ศูนย์บริการ SiS (D) ไป TNT Express (E) เก็บข้อมูลโดยเอกสารใบบันทึกควบคุมรถส่งสินค้า (TCR) ในการบันทึกข้อมูลในการรับสินค้าจากผู้ว่าจ้างของพนักงานส่งสินค้า

รายละเอียดใบจดเที่ยว

รายละเอียดโนใบจดเที่ยว ประกอบด้วย ลำดับที่ วันที่ ชื่อลูกค้า สถานที่รับสินค้า สถานที่ส่งสินค้า ค่าน้ำมัน ค่าทางด่วน ค่าจอด ค่าเข้าคลัง ค่ายกสินค้า และค่าพันฟิล์ม ซึ่งในแต่ละงานที่รับส่งสินค้าอาจมีครบทุกช่องหรือมีไม่ครบทุกช่องก็ได้ขึ้นอยู่กับหน้างานที่แตกต่างกันไปหลายรูปแบบ และยังขึ้นอยู่กับจุดหมายปลายทางที่ไกล้ไกลไม่เหมือนกันจึงทำให้ใบจดเที่ยวของแต่ละคนแต่ละคันไม่เหมือนกันดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ใบจดเที่ยวรถ

รายละเอียดใบปฏิบัติงาน/ใบขนส่งสินค้า

รายละเอียดในใบปฏิบัติงาน/ใบขนส่งสินค้า ประกอบด้วย เล่มที่ เลขที่ ผู้ว่าจ้าง วันที่ ทะเบียนรถ ไมล์เริ่ม ไมล์สิ้นสุด รายการปฏิบัติงาน สถานที่รับสินค้า สถานที่ส่งสินค้า ชนิดสินค้า จำนวน วันที่/เวลารับสินค้า (ตามสั่ง) วันที่/เวลาส่งสินค้า (ตามสั่ง) วันที่/เวลารับสินค้า (เวลารับจริง) วันที่/เวลาส่งสินค้า (เวลาส่งจริง) ผู้ส่งสินค้า(ลงชื่อ) พนักงานขับรถ/ผู้จัดส่ง (ลงชื่อ) ผู้รับสินค้า (ลงชื่อ) รับสินค้ากลับ รับพาเรทกลับ อื่น ๆ และหมายเหตุ ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ใบปฏิบัติงาน/ใบขนส่งสินค้า

2. ข้อมูลการส่งสินค้าและระยะทางไปกลับ

การเก็บข้อมูลเพื่อทำการศึกษาสภาพและยอดการจัดส่งสินค้าย้อนหลังนั้นจะเก็บข้อมูลของทั้ง 5 บริษัทย้อนหลังไป 2 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2567 ซึ่งในแต่ละบริษัทจะมีการจัดส่งสินค้าที่แตกต่างกันรวมทั้งรอบการจัดส่งสินค้า

3. ประเภทและความจุของรถบรรทุกที่ใช้ขนส่ง

บริษัทกรณีศึกษาเลือกใช้รถขนส่งรถกระบะต่อตู้ 4 ล้อ น้ำหนักรถโดยประมาณ 1,900 กิโลกรัม น้ำหนักบรรทุกได้ 1,000 กิโลกรัม จำนวน 18 คัน และรถบรรทุก 6 ล้อ น้ำหนักรถโดยประมาณ 5,290 กิโลกรัม น้ำหนักบรรทุกได้ 30,000 กิโลกรัม จำนวน 8 คัน

ภาพที่ 4 รถกระบะต่อตู้ที่ใช้ในการขนส่ง และรถบรรทุก 6 ล้อ ที่ใช้ในการขนส่ง

4. วิเคราะห์ปัญหา: วิเคราะห์ผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์สภาพปัญหา

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาตามหลักการ 4M 1E กับแผนผังก้างปลา

ลำดับ	สาเหตุ	ปัญหาที่พบ	4M1Eกับแผนผังก้างปลา
1	เส้นทางการจัดส่งสินค้า	- ถนนไม่ดี - เส้นทางการเดินรถอ้อมรถติด	Environment หาเส้นทางการขนส่งใหม่ที่ดีกว่า Man ศึกษาเส้นทางก่อนการขนส่ง Machine ติดตั้งระบบนำทางภายในรถขนส่งเพื่อช่วยในการเลือกเส้นทางที่ดีที่สุด

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาตามหลักการ 4M 1E กับแผนผังก้างปลา (ต่อ)

ลำดับ	สาเหตุ	ปัญหาที่พบ	4M1Eกับแผนผังก้างปลา
2	ความผิดพลาดของการขนส่ง	- ของชำรุดระหว่างการขนส่ง - ส่งของไม่ทันเวลา	Man ขับรถด้วยความระมัดระวัง, ศึกษาข้อมูลเวลาที่ต้องส่งของถึงลูกค้า Material จัดเรียงของให้เป็นระเบียบมีเชือกผูกกันของหล่นระว่างการขนส่ง, มีอุปกรณ์กันกระแทก Method เลือกเส้นทางการขนส่งที่รวดเร็วที่สุด
3	พนักงานขับรถ	- จอดรถไม่ดับเครื่อง - ขับรถเร็ว แข่งกันเร่ง - จัดเรียงสินค้าไม่ได้ตามน้ำหนัก	Man อบรมให้ความรู้แก่พนักงาน

5. วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย จะดำเนินการโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลตารางการส่งสินค้าในแต่ละวันของบริษัท A B C D และ E ซึ่งจะนำข้อมูลค่าใช้จ่ายในการเดินรถในแต่ละเที่ยวที่ได้นั้นมาทำการคำนวณและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการใช้เทคนิคมิลค์รันในการลดต้นทุนของค่าขนส่งสินค้า ซึ่งจะแบ่งวิธีการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูลและคำนวณต้นทุน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการส่งสินค้าและระยะทางไป - กลับเดือนตุลาคม

รายละเอียด		จำนวนเที่ยว (เดือน)	ระยะทาง/กิโลเมตร (1วัน)	เวลาในการเดินทาง (1วัน)
บริษัท A →	บริษัท B	1	64	1 ชั่วโมง 26 นาที
บริษัท A →	บริษัท C	15	66	1 ชั่วโมง 30 นาที
บริษัท B →	บริษัท C	1	2	4 นาที
บริษัท C →	บริษัท E	1	140	2 ชั่วโมง 20 นาที
บริษัท D →	บริษัท E	84	108	2 ชั่วโมง 10 นาที
รวมทั้งสิ้น		**102**	**380**	**7 ชั่วโมง 30 นาที**

จากตารางที่ 2 สรุปโดยรวม บริษัท A, B, C, D, และ E มีกิจกรรมการขนส่งรวมทั้งหมด 102 เที่ยว ระยะทางรวม 380 กิโลเมตร และใช้เวลาทั้งหมด 7 ชั่วโมง 30 นาที

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการส่งสินค้าและระยะทางไป – กลับเดือนพฤศจิกายน

รายละเอียด	จำนวนเที่ยว (เดือน)	ระยะทาง/กิโลเมตร (1วัน)	เวลาในการเดินทาง (1วัน)
บริษัท A → บริษัท C	29	66	1 ชั่วโมง 30 นาที
บริษัท C → บริษัท E	1	140	2 ชั่วโมง 20 นาที
บริษัท D → บริษัท E	91	108	2 ชั่วโมง 10 นาที
รวมทั้งสิ้น	**121**	**314**	**6 ชั่วโมง**

จากตารางที่ 3 บริษัท A, C, D, และ E มีกิจกรรมการขนส่งรวมทั้งหมด 121 เที่ยว ระยะทางรวม 314 กิโลเมตร และใช้เวลาทั้งหมด 6 ชั่วโมง

1) บริษัทของ A B C D และ E นั้นอยู่ใกล้เคียงกัน โดยพิจารณาระยะทางและเวลาที่ใช้ การเดินทางจนครบ 1 รอบ ได้ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 4 ระยะทางและเวลาที่ใช้ระหว่างบริษัทเดือนตุลาคม

รายละเอียด	ระยะทาง (กิโลเมตร)	เวลา (นาที)
บริษัท A → บริษัท B	32	43 นาที
บริษัท A → บริษัท C	33	45 นาที
บริษัท B → บริษัท C	1	2 นาที
บริษัท C → บริษัท E	70	1 ชั่วโมง 10 นาที
บริษัท D → บริษัท E	54	1 ชั่วโมง 5 นาที
รวมทั้งสิ้น	**190**	**3 ชั่วโมง 57 นาที**

จากตารางที่ 4 การเดินทางระหว่างบริษัท A, B, C, D, และ E มีกิจกรรมการขนส่งรวมระยะทาง 190 กิโลเมตร และใช้เวลาทั้งหมด 3 ชั่วโมง 57 นาที

ตารางที่ 5 ระยะทางและเวลาที่ใช้ระหว่างบริษัทเดือนพฤศจิกายน

รายละเอียด	ระยะทาง (กิโลเมตร)	เวลา (นาที)
บริษัท A → บริษัท C	33	45 นาที
บริษัท C → บริษัท E	70	1 ชั่วโมง 10 นาที
บริษัท D → บริษัท E	54	1 ชั่วโมง 5 นาที
รวมทั้งสิ้น	**157**	**3 ชั่วโมง**

จากตาราง 5 การเดินทางระหว่างบริษัท A, C, D, และ E มีกิจกรรมการขนส่งรวมระยะทาง 157 กิโลเมตร และใช้เวลาทั้งหมด 3 ชั่วโมง

ภาพที่ 6 จากศูนย์บริการ FedEx (A) ไป ADEN Warehouse WH9 (B)

ภาพที่ 6 แสดงเส้นทางการเดินทางจาก "ศูนย์บริการ FedEx" ไปยัง "ADEN Warehouse WH9" โดยมีระยะทางประมาณ 32 กิโลเมตรและเวลาเดินทางประมาณ 43 นาที มีเส้นทางที่แนะนำในรูปแบบที่ใช้เวลาน้อยที่สุดในสภาพการจราจรปัจจุบัน โดยเส้นทางที่ใช้เวลา 43 นาทีเป็นเส้นทางหลัก และเส้นทางอื่นที่ใช้เวลานานกว่า (48 นาที)

ภาพที่ 7 จากศูนย์บริการ FedEx (A) ไป TRUE Network (C)

ภาพที่ 7 แสดงเส้นทางการเดินทางจาก "ศูนย์บริการ FedEx" ไปยัง "TRUE Network" โดยมีระยะทางประมาณ 33 กิโลเมตรและเวลาเดินทางประมาณ 45 นาที มีเส้นทางที่แนะนำเป็นเส้นทางหลักที่ใช้เวลา 45 นาที ในขณะที่เส้นทางอื่นที่ใช้เวลานานกว่า (47 นาที)

ภาพที่ 8 จาก TRUE Network (C) ไป TNT Express (E)

ภาพที่ 8 แสดงเส้นทางการเดินทางจาก TRUE Network ไปยัง TNT Express โดยมีระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตรและใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 8 นาที เส้นทางที่แนะนำให้ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 8 นาที พร้อมกับแสดงเส้นทางทางเลือกที่ใช้เวลามากกว่า (1 ชั่วโมง 41 นาที)

ภาพที่ 9 จากคลังสินค้า/ศูนย์บริการ SiS (D)ไป TNT Express (E)

ภาพที่ 9 แสดงเส้นทางการเดินทางจาก คลังสินค้า/ศูนย์บริการ SiS ไปยัง TNT Express โดยมีระยะทางประมาณ 54 กิโลเมตรและใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 3 นาที

แผนภาพแสดงการวิ่ง

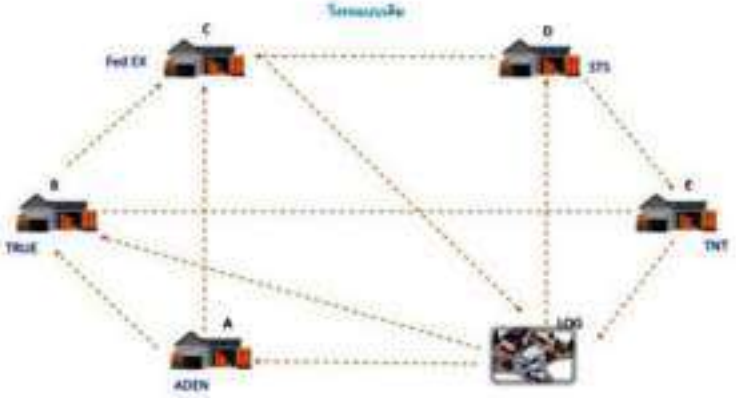

ภาพที่ 10 แผนภาพการวิ่งแบบเดิม

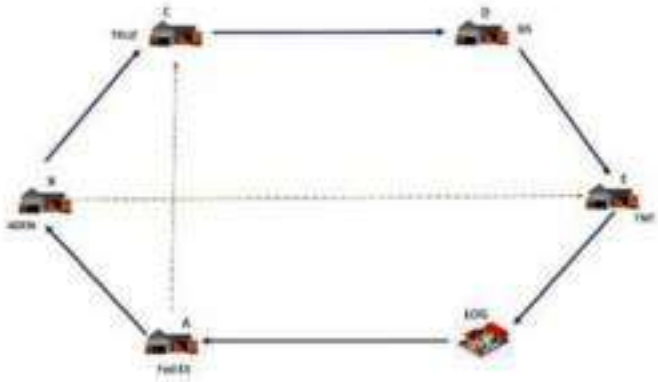

ภาพที่ 11 แผนภาพการวิ่งแบบใหม่

2) วันและเวลาของบริษัทกรณีศึกษาที่จะขนส่งสินค้าไปยังบริษัท A B C D และ E นั้นจะแสดงวันและเวลาในการขนส่งสินค้าของบริษัท ณ ปัจจุบันซึ่งจะแสดงเพียงบริษัท A B C D และ E ที่ได้นำมาศึกษา จะเห็นว่าแต่ละบริษัทมีรอบการขนส่งสินค้าที่แตกต่างกันใน 1 สัปดาห์

ตารางที่ 6 วันและเวลาในการจัดส่งสินค้าของบริษัท A B C D และ E ณ ปัจจุบัน ที่นำมาศึกษา

เวลา	วันจันทร์	วันอังคาร	วันพุธ	วันพฤหัสบดี	วันศุกร์
08.00 – 09.00	A → B				
10.00 – 11.00	B → C				
11.00 – 12.00	A → C		C → E		C → E
พัก					
13.00 – 14.00			C → D		
14.00 – 16.00	C → E				
15.30 – 23.00	D → E	D → E	D → E	D → E	D → E

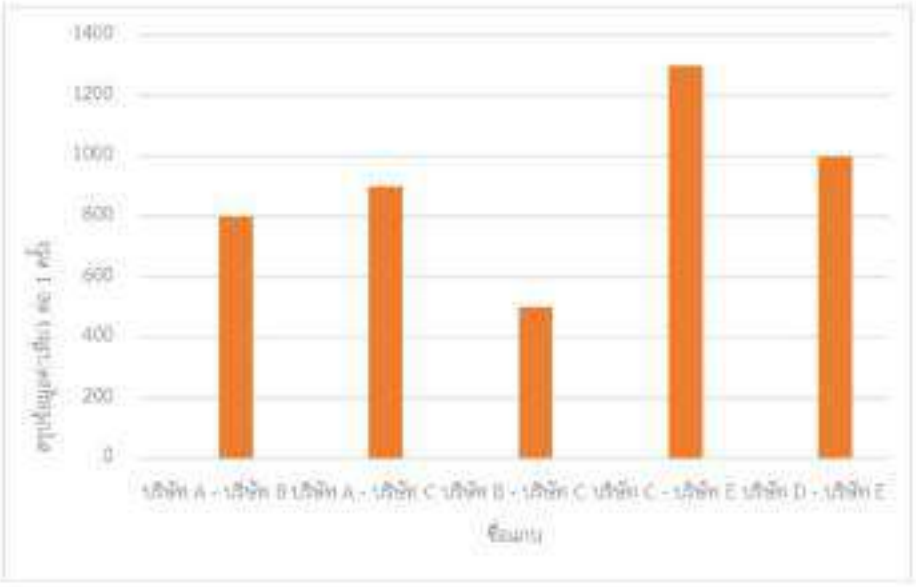

ภาพที่ 12 สรุปข้อมูลค่าเที่ยว

สรุปค่าเที่ยวจาก ศูนย์บริการ FedEx (A) ไป ADEN Warehouse WH9 (B) เป็นเงิน 800 บาท/1 เที่ยว, จาก ศูนย์บริการ FedEx (A) ไป TRUE Network (C) เป็นเงิน 900 บาท/1 เที่ยว, จาก ADEN Warehouse WH9 (B) ไป TRUE Network (C) เป็นเงิน 500 บาท/1 เที่ยว, จาก TRUE Network (C) ไป TNT Express (E) เป็นเงิน 1,300 บาท/1 เที่ยว, จาก คลังสินค้า/ศูนย์บริการ SiS (D) ไป TNT Express (E) เป็นเงิน 1,000 บาท/1 เที่ยว

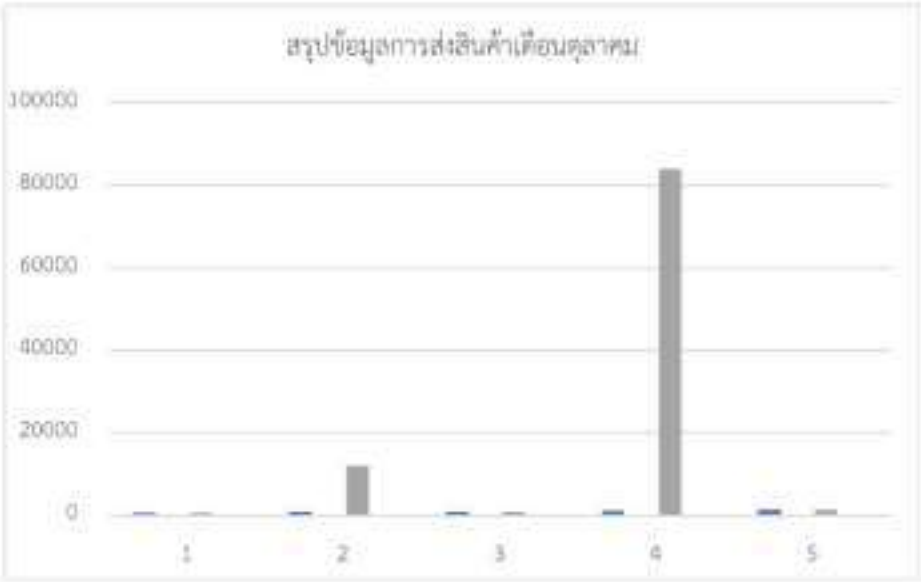

ภาพที่ 13 สรุปข้อมูลการส่งสินค้าเดือนตุลาคม

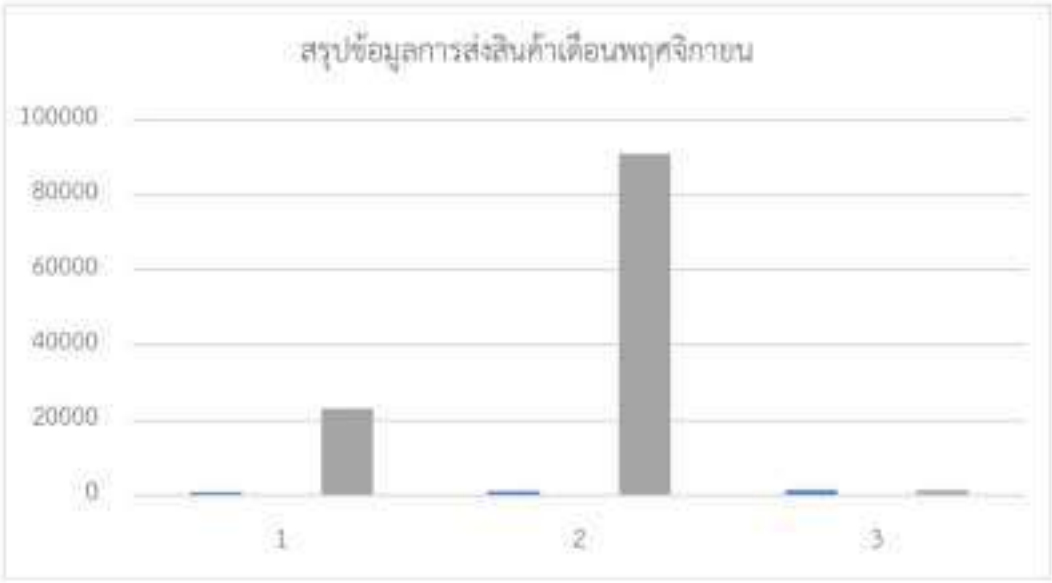

ภาพที่ 14 สรุปข้อมูลการส่งสินค้าเดือนพฤศจิกายน

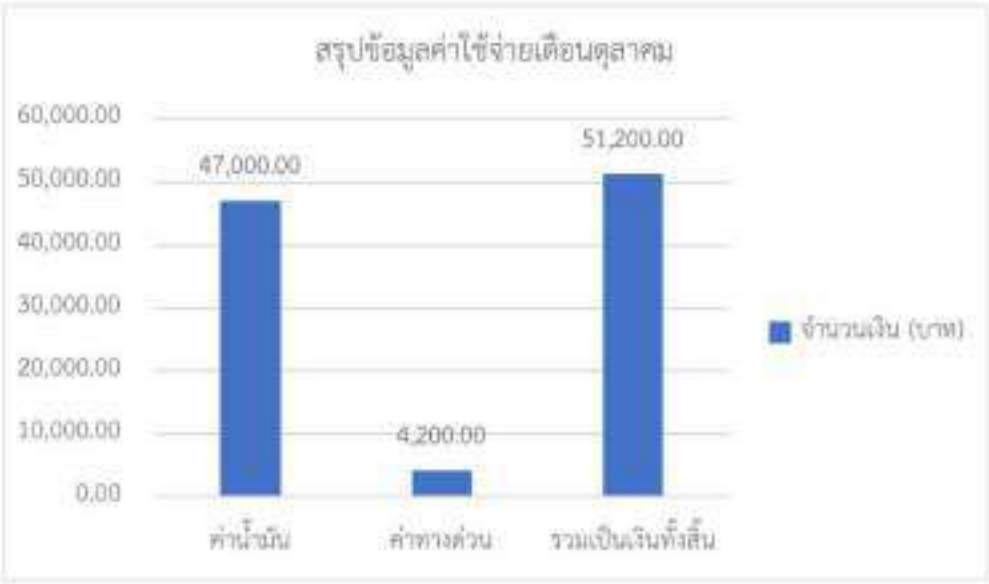

ภาพที่ 15 สรุปข้อมูลค่าใช้จ่ายเดือนตุลาคม

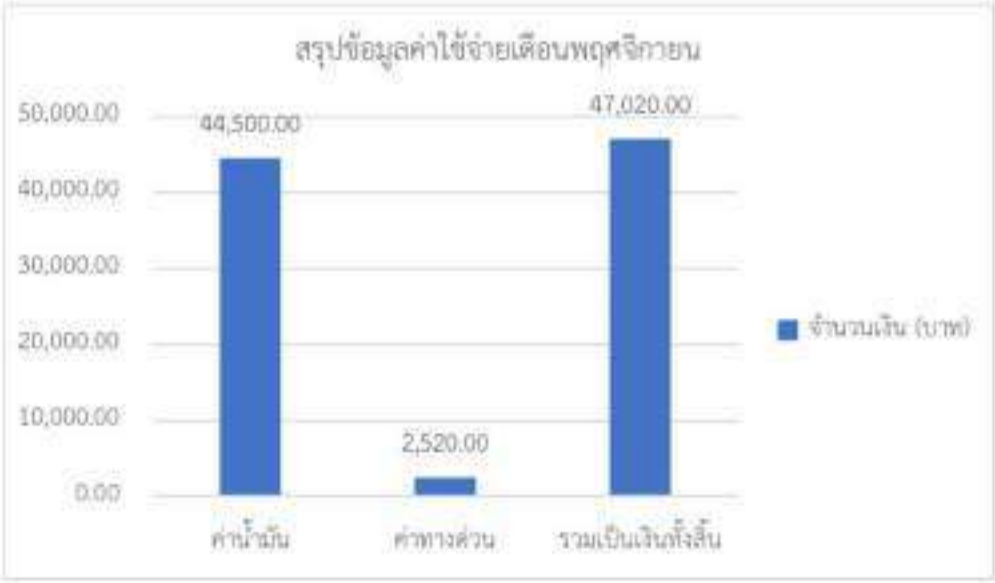

ภาพที่ 16 สรุปข้อมูลค่าใช้จ่ายเดือนพฤศจิกายน

ค่าใช้จ่ายจากการขนส่งสินค้าและตีรถเที่ยวเปล่ากลับมายังบริษัทกรณีศึกษาโดยเป็นการขนส่งแบบปกติ มีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 51,200.00 บาทต่อเดือน และเมื่อมีการนำทฤษฎีมิลค์รัน (Milk Run) เข้ามาช่วย มีค่าใช้จ่ายจากการขนส่งเท่ากับ 47,020.00 บาทต่อเดือน ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายจากการขนส่งลดลงเท่ากับ 4,180.00 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.16

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าในบริษัทขนส่งเอกชน โดยใช้ระบบ TMS และระบบมิลค์รัน เพื่อจัดเส้นทางการขนส่งและลดต้นทุนขนส่งสินค้าล่าช้า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bowersox et al. (2013) ซึ่งได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าโดยการนำเทคโนโลยีและการวางแผนเส้นทางการขนส่งที่มีประสิทธิภาพมาใช้ ในงานวิจัยของพวกเขา การใช้ระบบ TMS และทฤษฎีมิลค์รันได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในการลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการจัดการขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพสูงสุด งานวิจัยของ Chopra and Meindl (2016) ก็ได้กล่าวถึงการใช้แนวคิดมิลค์รันในการลดต้นทุนการขนส่งและเพิ่มความสามารถในการขนส่งโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและวางแผนการขนส่งสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ตรงกับการปรับปรุงการทำงานในบริษัทขนส่งกรณีศึกษา

ค่าใช้จ่ายจากการขนส่งสินค้าและตีรถเที่ยวเปล่ากลับมายังบริษัทกรณีศึกษาโดยเป็นการขนส่งแบบปกติ มีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 51,200.00 บาทต่อเดือน และเมื่อมีการนำทฤษฎีมิลค์รันเข้ามาช่วย จะมีค่าใช้จ่ายจากการขนส่งเท่ากับ 47,020.00 บาทต่อเดือน ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายจากการขนส่งลดลงเท่ากับ 4,180.00 บาทต่อเดือน การจัดเส้นทางขนส่งแบบระบบมิลค์รัน สามารถลดระยะทางรวมในการขนส่งสินค้าได้ ซึ่งทำให้สินค้าถึงมือลูกค้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และยังช่วยลดต้นทุนค่าเชื้อเพลิงได้อีกด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Caratanasov (2024) ต้นทุนโลจิสติกส์สามารถลดลงได้เมื่อการดำเนินงานถูกศึกษาด้วยมุมมองที่รอบคอบและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายทั่วไปของบทความนี้คือการศึกษาการนำเสนอการใช้ระบบมิลค์รันเพื่อช่วยลดต้นทุนโลจิสติกส์และปรับปรุงระดับการบริการในระบบขนส่ง

จากการที่มีการกำหนดรอบการรับส่งอย่างชัดเจนวางแผนการจัดส่ง จึงส่งผลให้การส่งตรงตามเวลาที่กำหนดมากขึ้นและบรรทุกน้ำหนักได้ตามที่ต้องขนส่ง และยังสามารถลดปัญหาการส่งของที่ล่าช้าหรือไม่ตรงเวลาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar and Anoop (2025) แนวคิดของการรวมการขนส่งและโลจิสติกส์ระบบ Milk Run นั้นเกี่ยวข้องกับระบบและโหมดการขนส่งหลายประเภท โดยกรอบการจำลองที่นำเสนอได้รับการพัฒนาสำหรับระบบขนส่งสินค้าทางรถไฟที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าหนัก อย่างไรก็ตาม แนวคิดพื้นฐานและกรอบการทำงานนี้สามารถขยายไปใช้กับโหมดการขนส่งและสถานการณ์อื่น ๆ เช่น การวางแผนการจัดส่งโดยใช้รถบรรทุกในอีคอมเมิร์ซ โดยทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม กรอบการจำลองที่นำเสนอไม่ได้นำพิจารณาการผสมผสานของโหมดการขนส่งหลายประเภท เช่น รถไฟและรถบรรทุก ซึ่งใช้ในการขนส่งสินค้าระยะไกล นอกจากนี้ โมเดลยังพิจารณาเพียงแค่สถานการณ์การจัดสรรในระยะเดียว เท่านั้น การวิจัยในอนาคตสามารถพิจารณารวมโหมดการขนส่งหลายประเภทและขยายปัญหาไปสู่สถานการณ์ที่มีหลายช่วงเวลาได้

การนำระบบ TMS มาประยุกต์ใช้ในบริษัทกรณีศึกษา มีผลลัพธ์สำคัญดังนี้คือ บริษัทสามารถจัดเส้นทางการวิ่งของรถได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยใช้ GPS ติดตามตำแหน่งพนักงานขับรถ ช่วยให้คาดการณ์เวลาการถึงจุดต่าง ๆ ได้แม่นยำยิ่งขึ้น พนักงานขับรถสามารถบริหารเวลาในการขับขี่ได้ดีขึ้นด้วยการใช้ GPS ในการนำทางและหลีกเลี่ยงค่าผ่านทาง ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละเที่ยวได้ บริษัทระบุจุดหลักและสถานที่รับ-ส่งสินค้า เช่น โรงงานลูกค้า, ศูนย์กระจายสินค้า, ท่าเรือ, ท่าอากาศยาน, และด่านศุลกากรตามชายแดน ได้อย่างชัดเจน ระบบ TMS ทำให้การรับคำสั่งจากลูกค้าเกี่ยวกับประเภทสินค้า จำนวนสินค้า ต้นทาง-ปลายทาง และเวลานัดหมาย ส่งไปยังพนักงานขับรถได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของกวินเวทย์ พิพิธนาธันยธร และคณะ (2567) ใช้ระบบบริหารจัดการการขนส่ง (TMS) ช่วยในการวางแผนการขนส่งเลือกเครือข่ายที่เหมาะสมสามารถช่วยลดต้นทุนโลจิสติกส์ การเลือกใช้ระบบ TMS ดังกล่าวช่วยลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทาง รวมถึงเพิ่มความปลอดภัย และเชื่อมโยงข้อมูลไปยังระบบงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการขนส่งอย่างต่อเนื่อง และสามารถบริหารจัดการการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของแคทลียา พลอยพลาย (2566) ผลของการปรับปรุงในการขนส่งสินค้าช่วยให้การปฏิบัติงานได้ สะดวก ลดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพในการ ทำงานได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohd Wazir (2024) งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ระบบการจัดการขนส่งในการติดตามพฤติกรรมการขับขี่ของคนขับในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม โดยมีการเสนอกรอบการวัดประสิทธิภาพของระบบติดตามพฤติกรรมการขับขี่ในอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้ระบบ TMS และระบบ MILK RUN เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง: กรณีศึกษาบริษัทผู้ให้บริการขนส่งในสนามบินสุวรรณภูมิแห่งหนึ่ง พบว่า

สาเหตุ เส้นทางการจัดส่งสินค้า ปัญหาที่พบ ถนนไม่ดี เส้นทางการเดินรถอ้อม และรถติด

สาเหตุ ความผิดพลาดของการขนส่ง ปัญหาที่พบ ของชำรุดระหว่างการขนส่ง และส่งของไม่ทันเวลา

สาเหตุ พนักงานขับรถ ปัญหาที่พบ จอดรถไม่ดับเครื่อง ขับรถเร็ว แซ่คันเร่ง และจัดเรียงสินค้าไม่ได้ตามน้ำหนัก

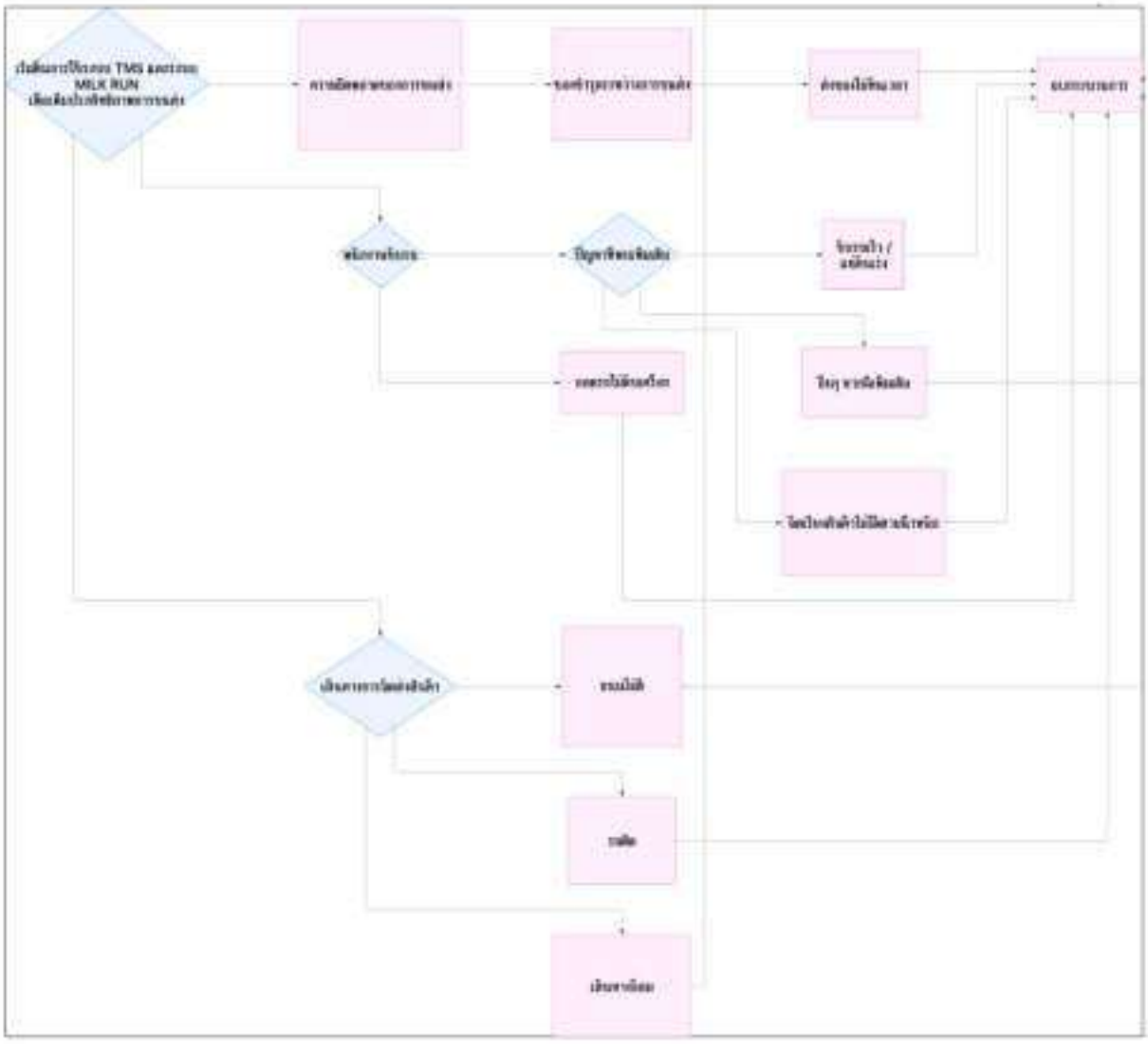

ภาพที่ 17 แผนภาพกระบวนการทำงาน

แนวทางการแก้ไข

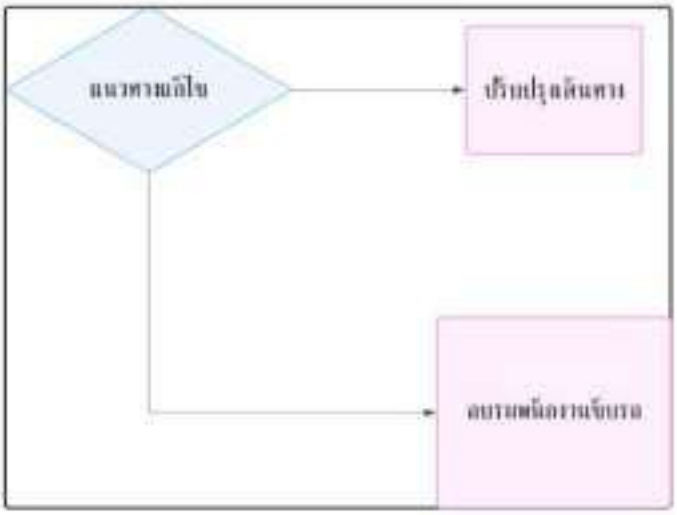

ภาพที่ 18 แนวทางแก้ไข

1. การนำทฤษฎี Milk Run เข้ามาช่วยลดค่าใช้จ่าย

จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการขนส่งระหว่างการดำเนินการแบบปกติและการใช้ Milk Run พบว่า ค่าใช้จ่ายของการขนส่งแบบปกติ (รวมค่าเสียเวลาและดีรถเที่ยวเปล่า) อยู่ที่ 51,200 บาทต่อเดือน เมื่อใช้ระบบ Milk Run ค่าใช้จ่ายลดลงเหลือ 47,020 บาทต่อเดือน ลดลงได้ 4,180 บาทต่อเดือน

ด้านการตรงต่อเวลา การกำหนดรอบการรับส่งสินค้าที่ชัดเจนช่วยเพิ่มความตรงต่อเวลาการส่งสินค้า ทำให้ลดปัญหาสินค้าส่งช้าหรือไม่ตรงเวลาลง

2. การนำระบบ TMS มาประยุกต์ใช้การติดตามตำแหน่งและการวางแผนเส้นทาง

พนักงานขับรถสามารถระบุตำแหน่งของรถผ่านระบบ GPRS พร้อมทั้งใช้การนำทางด้วย GPS ในการคาดการณ์เวลามาถึงแต่ละจุดและเลือกเส้นทางที่หลีกเลี่ยงค่าผ่านทาง ซึ่งส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายในแต่ละเที่ยวการบริหารจัดการจุดรับส่งสินค้า บริษัทสามารถระบุและบริหารจัดการจุดหลักสำหรับการรับและส่งสินค้าได้อย่างชัดเจน ทั้งในโรงงานลูกค้า ศูนย์กระจายสินค้า ท่าเรือ ท่าอากาศยาน และด่านศุลกากรตามชายแดน การรับคำสั่งจากลูกค้า ระบบ TMS ช่วยให้กระบวนการรับข้อมูลคำสั่งซื้อ (เช่น ประเภทสินค้าจำนวน ต้นทาง-ปลายทาง และเวลานัดหมาย) มีความสะดวกและรวดเร็ว ทำให้ข้อมูลที่ส่งต่อไปยังพนักงานขับรถมีความถูกต้องและทันท่วงที

การประยุกต์ใช้ระบบ Milk Run ควบคู่กับระบบ TMS นั้น ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง และปรับปรุงความแม่นยำในการส่งสินค้าตามเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นยังส่งเสริมความปลอดภัยและความเป็นระบบในการจัดการขนส่ง เพื่อให้บริษัทมีประสิทธิภาพและการดำเนินงานที่ยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

บริษัทต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมก่อนนำระบบการขนส่งแบบมิลค์รัน (Milk Run) มาประยุกต์ใช้ เพราะการศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่ต้นทุนค่าขนส่งที่ลดลงได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่ครอบคลุมขนาดความจุบรรทุกของรถขนส่ง และความผันผวนของความต้องการทางด้านการผลิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นเพียงการคำนวณและวางแผนจากการทดลองสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเมื่อเริ่มปฏิบัติงานจริงอาจจะต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น การให้ความร่วมมือจากพนักงาน การทำข้อตกลงกันระหว่างบริษัทกรณีศึกษาและซัพพลายเออร์ เป็นต้น

2. พัฒนาการจัดเส้นทางการเดินรถที่หลากหลาย เพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการกระจายสินค้าในอนาคต

รายการอ้างอิง

กวินเวทย์ พิพิธนาธันยธร, รวมพล จันทศาสตร์, ลดาวรรณ สว่างอารมณ์, ณรงค์ฤทธิ์ ยิ้มเจริญพรสกุล และประสิทธิ์ ประจิตร. (2567). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์เพื่อการแข่งขัน บริษัท เอ็ม.ดับบลิว.เอ เวลดิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสารวิชาการ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, 11*(1). https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JEET/article/view/256491

แดทลียา พลอยพลาย. (2566). *การใช้ระบบ TMS ในการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. https://anyflip.com/qrtgo/tvny/basic.

ค้านาย อภิปรัชญาสกุล. (2556). *การจัดการคลังสินค้าและการกระจายสินค้า*. โฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ค้านาย อภิปรัชญาสกุล. (2559). *การจัดการขนส่งและการกระจายสินค้าเชิงกลยุทธ์*. โฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิ่ง.

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). *โครงการศึกษาต้นทุนการขนส่งและการ กระจายสินค้า เพื่อรองรับการพัฒนาสถานีขนส่งสินค้าทั่วประเทศ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑามาศ ทองทวี. (2564). *การวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่ง: กรณีศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต], มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธรินี มณีศรี, วันวิสา ด่วนตระกูลศิลป์ และวัชรพล สิงหะเนติ. (2561). การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการขนส่งสินค้า. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 13* (หน้า 867-875). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ฝนทิพย์ สายเทพ, สิทธา เดชปรีชาพล, สุภัสสร ภู่ศรี และกิตติชัย อธิกุลรัตน์. (2567). การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและรายงานผลการขนส่งออนไลน์ กรณีศึกษา แผนกขนส่งสินค้าบริษัท ธาราทองเมททอล จำกัด. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 19*(2), 82–96. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/sej/article/view/253340

รัชดัน, อลัน., ปีเตอร์, เบเคอร์., และเคราชเชอร์, ฟิล. (2551). *The Handbook of Logistics and Distribution Management คู่มือการจัดการลอจิสติกส์และการกระจายสินค้า*. อี.ไอ.สแควร์.

แลมเบอร์ต, ดักลาส. เอ็ม., สต็อก, เจมส์. อาร์. และเอลแรม, ลิซ่า. เอ็ม. (2547). *การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ Supply chain and logistics management* (กมลชนก สุทธิวาทนฤพุฒิ, ศลิษา ภมรสถิตย์ และจักรกฤษณ์ ดวงพัสตรา, ผู้แปล). ท้อป.

สุรพงศ์ อินทรภักดิ์ ,กิตติภัทธ์ พลทัศน์โยธิน และพรชัย แย้มบาน. (2567). การเปรียบเทียบรูปแบบการขนส่งสินค้าการเกษตร: กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดอุดรธานี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 7*(1), 183–194. https://so04.tcithaijo.org/index.php/polssru/article/view/265225

อาภัสรา ไชยคาม. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีระบบบริหารจัดการขนส่งของบริษัท ABC จำกัด. *วารสารวิชาการ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, 10*(1), 16–30. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JEET/article/view/249941

Bowersox, D. J., Closs, D. J., & Cooper, M. B. (2013). *Supply chain logistics management* (2nd ed.). McGraw-Hill Education.

Chopra, S., & Meindl, P. (2016). *Supply chain management: Strategy, planning, and operation* (6th ed.). Pearson Education.

Chase, R. B., Jacobs, F. R., & Aquilano, N. J. (2010). *Operations management for competitive advantage* (12th ed.). McGraw-Hill Irwin.

Caratanasov, E. G. da R., Nascimento, J. A. do, Pitomba, R. V., & Lélis, E. C. (2024). Milk run no transporte de amortecedores remanufaturados: Um estudo em uma empresa de São Paulo. *Revista Foco*, 17(1), e4278. https://doi.org/10.54751/revistafoco.v17n1-167

Köse, H., & Demir, E. (2022). A Transportation Management System approach for reducing supply chain costs in e-commerce. *Journal of Retailing and Consumer Services, 64*, 102772. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102772

Kumar, M., Anoop, K. P. (2025). An innovative modelling framework for freight consolidation in transportation planning. *IIMB Management Review, 100*(550). https://doi.org/10.1016/j.iimb.2025.100550

Mentzer, J. T., DeWitt, W., & Keebler, J. S. (2001). Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*, *22*(2), 1-25.

Mohd Wazir, H. (2024). *Measuring the effectiveness of transport management system (TMS) in monitoring driver behaviour: A case study* (Master's thesis). Universiti Teknologi MARA (UiTM).

Sathapongpakdee, P. (2024, 24 มิถุนายน). *Road freight transportation outlook 2024-2026: แนวโน้มการเติบโตของธุรกิจบริการขนส่งสินค้าทางถนน*. Krungsri. https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/logistics/road-freight-transportation/io/roadfreight-transporta tion-2024-2026

Simchi-Levi, D., Simchi-Levi, S., & Ravi, S. (2008). The design of robust cross-docking systems: A case study. *Transportation Science*, *42*(3), 329-340.

ที่ อว ๐๖๐๘.๐๔.๔/๑๕

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส ๙๖๐๐๐

๒๑ มีนาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ผลการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่

เรียน คุณภนิดา โพธิ์เกษม, คุณอนันตพล ชื่นชม, คุณพัทธ์ธีรา จิรอุดมสาโรจน์, คุณรัตนพงษ์ มหาสุด และคุณกัญญาวี วงศ์เสือ

ตามที่ ท่านได้ส่งบทความ เรื่อง **"การใช้ระบบ TMS และระบบ MILK RUN เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง: กรณีศึกษา บริษัทผู้ให้บริการขนส่งในสนามบินสุวรรณภูมิแห่งหนึ่ง"** มาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอินทนิลบริหารศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ นั้น

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสารอินทนิลบริหารศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ **ขอตอบรับบทความเรื่องดังกล่าว** ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาคุณภาพบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒ ท่าน จากหลากหลายสถาบัน และไม่ได้สังกัดเดียวกันกับผู้เขียน **ลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอินทนิลบริหารศาสตร์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ (เดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๘)**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

Proceedings

VOLUME II : Science and Technology

The 15th Benjamit Vichakarn National and International Conference on "AI : A Driving Force for Sustainable Development Goals"

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	หน้า
การปรับปรุงสมรรถนะเครื่องปรับอากาศแบบน้ำยาแปรผันที่ใช้อากาศระบายความร้อน	กฤติเดช ดวงใจบุญ	237-246
การศึกษาเชิงทดลองเพื่อหาสมรรถนะและกำลังสูงสุดของเครื่องยนต์ฟลูอิไดน์	สิขิต เหมยบัว บัญชา ค้งตระกูล ณภาคม ศรีคช	247-256
การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเครื่องเป่าขวดพลาสติกของกระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์น้ำปลา: กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์	ธนากร พรสุทวรภัทร ณัฐพล เกิดไทย สุทธิรักษ์ นาคปาน ธีระพงษ์ ทับพร เอกพล ทับพร พิชชานันท์ วงศ์ศิริธร	257-269
การประเมินผลกระทบจากการรั่วไหลของน้ำมันดีเซลด้วยโปรแกรม ALOHA ในช่วงฤดูร้อน กรณีศึกษาโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีในนิคมอุตสาหกรรม	กาญจนา หลงโซ๊ะ ปิยะรัตน์ ปรีย์มาโนช เสรีย์ ตู้ประกาย วัฒนา จันทะโคตร	270-280
การจัดการโลจิสติกส์ของท่าเรือที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาท่าเทียบเรือ บริษัท เจซี มารีน พอร์ต จำกัด	กมล เจียมทอง	281-293
การศึกษาผลกระทบของแรงลมต่ออาคารเตี้ยกับสัดส่วนหน้าต่างต่อผนังที่แตกต่างกัน โดยวิธีพลศาสตร์ของไหลเชิงคำนวณ: กรณีศึกษาอาคารคลังสินค้า	ณราพัช ภาวรัศมี์ ภัทรนันท์ ทักขนนท์ ศิรเดช สุริต	294-303
การประเมินความเสี่ยงในการยกท่อเหล็กด้วยปั้นจั่นเหนือศีรษะโดยการวิเคราะห์ความผิดพลาดแบบแผนภูมิต้นไม้ร่วมกับการวิเคราะห์ลักษณะข้อบกพร่องและผลกระทบ: กรณีศึกษาโรงงานผลิตท่อเหล็กเหนียว	มุขดาภา ภู่งาม พิพัฒน์ สอนวงษ์	304-329
การประเมินความเสี่ยงของการติดตั้งนั่งร้านแบบเหล็ก ประเภทเคลื่อนที่และไม่เคลื่อนที่ : กรณีศึกษา โครงการก่อสร้างอาคารโกดังสินค้า	ภิมพ์ปวีณ์ เกตุทิพย์ พิพัฒน์ สอนวงษ์	330-346
การจัดเส้นทางเดินรถด้วยวิธีฮิวริสติก กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง	ปณิดา โสหา กรีณา ปานสกุล ธรรมรัตน์ เพชงานถ้วน ภนิดา โพธิ์เกษม	347-361

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	หน้า
ระบบตรวจสอบและวิเคราะห์อุณหภูมิเครื่องทำความเย็นแบบเรียลไทม์ด้วย IoT เพื่อการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน	ชัยณรงค์ จันทร์คูม ศุภลักษณ์ บาตรโพธิ์ เมธากร ทองขาวบัว อัรฮาวี เจ๊ะสะแม	362-373
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา คลังชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ	วนัสนันท์ ขันธุ์วงค์ อภิญญา เจริญศิริ ภนิดา โพธิ์เกษม พิศุทธิ์ ตั้งเต่นชัย	374-392
การชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยงในงานยกเคลื่อนย้ายเครื่องจักรด้วยรถปั้นจั่นชนิดล้อยาง	ฉัตรฐรัต มนูญพร ปิยรัตน์ ปรีมาโนช เสรีย์ ตู้ประกาย วัฒนา จันทะโคตร	393-401
การศึกษาระบบระบายอากาศเพื่อควบคุมความชื้นในห้องคลังอาวุธ	นฤเบศร์ หนูไสเพ็ชร สิบเอกวุฒิชัย พ่อแจ้	402-408
การพัฒนาเครื่องบีบอัดขยะขวดน้ำและกระป๋องอัจฉริยะ	ชุติมา เกตุษา ติฐศิญะภัทร ฤกษ์ดี ชูเกียรติ์ อัคเนวุธ	409-422
ระบบแจ้งเตือนการเข้าออกห้องอุปกรณ์เครือข่ายเน็ตเวิร์คด้วยเทคโนโลยีการสแกนใบหน้า	ณัฐพล หล่อนิล เอกสิทธิ์ ไยโพธิ์ทอง วุฒิชัย งามดี	423-433
การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลการสั่งซื้อรถโฟร์คลิฟท์ของบริษัท สยาม อินดัสเทรียล คอร์ปอเรชั่น จำกัด	สันติ เติมผล กชพร อ่อนศรี พิพัฒพงศ์ ทานา สิทธิพร ธรรมธร	434-446
การสร้างเครื่องทดสอบสมรรถนะหัวฉีดเชื้อเพลิงเครื่องยนต์ดีเซลในระดับห้องปฏิบัติการ	กรยุทธ ตะพาบน้ำ สายชล สิทธิพงศ์	447-460
การลดของเสียกระดาษลูกฟูกก่อนกระบวนการพิมพ์ กรณีศึกษาบริษัทตัวอย่าง	วรเทพ ตรีวิจิตร เถลิง พลเจริญ บรรเทิง ศรีอาจ ศุภัค วิศาลเวชกิจ สมจัย นามวงษา	461-471

ชื่อเรื่อง	ผู้เขียน	หน้า
การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้าคงคลังกรณีศึกษาคลังสินค้าบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง	พันธิภา ฉันทะ เจนจิรา พิศุทธิ์เกียรติ ฉวีวรรณ โสทัตธง มัทวี เพรชภู่	573-587
การพัฒนาอุปกรณ์เปิด–ปิดระบบสูบน้ำอัตโนมัติสำหรับสวนทุเรียนกรณีศึกษาศูนย์อนุรักษ์ทุเรียนนนท์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์	ณัฐชนก โพธิ์แจ้ง อิทธิพล ยิ่งยง ชัยวัฒน์ สิริไพบูลย์กาญจน์ พฤกษ์ภูมิ ธีรานุตร รสสุคนธ์ ทับพร	588-598
การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนติดตั้งระบบไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาของสถานีบริการน้ำมัน	ทยากร หงษ์ทรัพย์ภิญโญ วีระเกษตร สวนผกา คมสันต์ หงษ์สมบัติ	599-608
การพัฒนากล่องยาพร้อมระบบแจ้งเตือนโดยใช้เทคโนโลยีการพิมพ์สามมิติ	เจษฎา ไอยราพัฒนา เขมณัฏฐ์ พิมพ์ศรี ชนะ ครุฑกล่อม พุทธินันท์ นาคสุข	609-618
การพัฒนาระบบแจ้งซ่อมคอมพิวเตอร์ของบริษัท ชัยวัฒนา แทนเนอรี่ กรุ๊ป จำกัด	สันติ เติมผล นพดล สามล ประไพศรี ฤทธิ์ไธสง พิพัฒพงศ์ ทานา	619-630
การปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการติดตั้งแผ่น PRECAST	เดโชชัย สาพิมพ์ ณัฐชฎา พิมภาภรณ์ ปิยะนาถ ชีชนะ อานนท์ โข่จา	631-641
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานกรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต	มัลลิกา จันทร์ไทย ฐิตาภา เบ้าทอง พรสวรรค์ จารคุณ ภนิดา โพธิ์เกษม	642-653
การศึกษาคุณภาพของชิฟฟ่อนเค้กที่ใช้น้ำตาลหญ้าหวานแทนน้ำตาลทราย	พรฤทัย ครุยทอง	654-662

การจัดเส้นทางเดินรถด้วยวิธีฮิวริสติก กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

Vehicle Routing by Heuristic Method : A Case Study of Private Company

ปณิตา โสหา[1], กรีณา ปานสกุล[2], ธรรมรัตน์ เทษงานถ้วน[3], ภนิดา โพธิ์เกษม[4]

[1]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Panitamook2002@gmail.co

[2]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, maypansakul@gmail.com

[3]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Thammarat8311@gmail.com

[4]สาขาการจัดการโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Panida2537.pp@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหาวิธีการจัดเส้นทางเดินรถที่ดีที่สุด 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดเส้นทางเดินรถแบบฮิวริสติก (Heuristic method) และ Saving algorithm และ 3) เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น โดยการเปรียบเทียบระยะทางการเดินรถจากการใช้วิธีฮิวริสติก (Heuristic method) และแบบ Saving algorithm และการเปรียบเทียบตารางเชื้อเพลิง พบว่า การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 908.3 กิโลเมตร ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving algorithm มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 928.6 กิโลเมตร จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีระยะทางของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 20.3 กิโลเมตร และปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถด้วยการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 299.54 ลิตรต่อวัน ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving algorithm มีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 330.67 ลิตรต่อวัน จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติกมีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 31.13 ลิตร/วัน ดังนั้นการประยุกต์ใช้วิธีฮิวริสติกนี้เหมาะสำหรับผู้ประกอบการที่มีลักษณะการขนส่งสินค้าที่เป็นไปตามเงื่อนไข มีเวลาในการเดินทางตามที่กฎหมายกำหนด และมีกรอบเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน แต่สำหรับการใช้ปริมาณเชื้อเพลิงและเวลาในการขนส่งสินค้าไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากสภาพการจราจรรวม และสภาพภูมิอากาศของแต่ละวันไม่เหมือนกัน จึงส่งผลให้มีการใช้ ปริมาณเชื้อเพลิงและเวลาในการเดินทางที่คลาดเคลื่อนไปจากเดิมเล็กน้อย

คำหลัก: การจัดเส้นทาง Heuristic method Saving algorithm

Abstract

This research was to 1) study the best route routing method, 2) compare the route routing by heuristic method and saving algorithm, and 3) reduce fuel cost and unnecessary cost. By comparing the distance of the route using heuristic method and saving algorithm and

comparing the fuel table. It was found that the calculation of the transportation route by heuristic value has a total distance of all 5 routes of 908.3 kilometers. While the calculation of the transportation route by Saving algorithm has a total distance of all 5 routes of 928.6 kilometers. Therefore, the calculation of the transportation route by heuristic value has a distance of less than 20.3 kilometers and the fuel volume of the transportation route by heuristic value has a total fuel volume of all 5 routes of 299.54 liters per day. While the calculation of the transportation route by Saving algorithm has a fuel volume of all 5 routes of 330.67 liters per day. Therefore, the calculation of the transportation route by heuristic value the amount of fuel used in the transport route is less than 31.13 liters/day. Therefore, the application of this heuristic method is suitable for operators whose transportation characteristics are in accordance with the conditions, have travel time as specified by law, and have a clear service time frame. However, the fuel consumption and transportation time cannot be accurately predicted because the overall traffic conditions and weather conditions of each day are not the same. Therefore, the fuel consumption and travel time may deviate slightly from the original.

Keywords: Management of Routes, Heuristic method, Saving algorithm

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันธุรกิจการขนส่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิตและการค้าระหว่างประเทศ การขนส่งสินค้าผ่านทางต่าง ๆ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เป็นการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตกับตลาดทั้งในและต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินธุรกิจในภาคการผลิตและการค้าสามารถขยายตัวและเติบโตได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องธุรกิจการขนส่งในยุคปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัยและเป็นระบบมากขึ้น โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น ระบบติดตาม GPS เป็นเทคนิคที่สามารถปรับเปลี่ยนเส้นทางตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเส้นทางและลดการใช้เวลาและต้นทุนที่ไม่จำเป็น โดยสามารถใช้ข้อมูล GPS และการคำนวณจากอัลกอริธึมต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zhao & Zheng, 2020) การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการจัดการคำสั่งซื้อ การทบทวนแนวโน้มและทิศทางในอนาคตของการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในการขนส่งสินค้าโดยการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ยานพาหนะไฟฟ้าและการปรับปรุงกระบวนการขนส่งเพื่อให้มีความยั่งยืนมากขึ้น (Pereira & Silva, 2021) และการลดต้นทุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อธุรกิจการขนส่งในปัจจุบันคือการเติบโตของการค้าออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้ความต้องการบริการขนส่งด่วนและการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมีมากขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงใน

กฎระเบียบและนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการของธุรกิจขนส่ง เช่น การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในธุรกิจขนส่งการแข่งขันในตลาดธุรกิจขนส่งก็มีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากบริษัทขนส่งขนาดใหญ่และจากสตาร์ตอัพที่เข้ามาในตลาดใหม่ ๆ การพัฒนานวัตกรรมและการทำงานร่วมกับแพลตฟอร์มดิจิทัลจึงกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตอบสนอง ความต้องการของลูกค้าและความต้องการของตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์ปัจจุบันของต้นทุนโลจิสติกส์ในประเทศไทย โดยเฉพาะในส่วนของการขนส่ง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงปัจจัยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศหนึ่งในปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อต้นทุนการขนส่งคือ ราคาน้ำมัน ที่สูงขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (ศรีวรรณ, 2564) ต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศไทยคาดว่ามีมูลค่าประมาณ 2,527.4 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.1 ต่อ GDP มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3.70 (กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ , 2567) ซึ่งการขนส่งสินค้าโดยใช้รถยนต์และรถบรรทุกที่ใช้น้ำมันเป็นหลัก ทำให้ต้นทุนในการขนส่งเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนรวมในการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้น และจะกระทบต่อราคาสินค้าและบริการที่ต้องส่งถึงมือลูกค้า อีกปัจจัยสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้คือ ภาวะเศรษฐกิจและเงินเฟ้อ ที่สูงขึ้นในระยะนี้ ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของราคาเชื้อเพลิงและต้นทุนอื่น ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ และค่าบริการต่าง ๆ ส่งผลให้การขนส่งสินค้าแพงขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคโดยตรง นอกจากนี้ การขาดแคลนแรงงาน ในภาคการขนส่งก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญ การขาดแคลนคนขับรถบรรทุก รวมถึงแรงงานในคลังสินค้า ทำให้ต้นทุนการขนส่งเพิ่มขึ้น เพราะการหาคนมาทำงานในบางพื้นที่หรือบางประเภทการขนส่งกลายเป็นเรื่องที่ยากลำบากในด้านการปรับตัวของอุตสาหกรรมขนส่ง ผู้ประกอบการหลายรายกำลังปรับเปลี่ยนวิธีการขนส่งให้มีประสิทธิภาพและต้นทุนต่ำลง เช่น การเลือกเส้นทางการขนส่งที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการจัดการและติดตามสินค้า ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนในระยะยาวและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สำหรับบริษัท เอกชนแห่งหนึ่ง ปัญหาที่สำคัญที่พบในการดำเนินการคือการจัดเส้นทางการเดินรถที่ไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียเวลาและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น การใช้เชื้อเพลิงในปริมาณที่เกินความจำเป็นหรือการเสียค่าใช้จ่ายทางด่วนที่ไม่ควรเกิดขึ้น ทำให้ต้นทุนการดำเนินงานของบริษัทสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น (สมาคมโลจิสติกส์แห่งประเทศไทย , 2564)

การวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาวิธีการที่สามารถปรับปรุงการจัดเส้นทางการเดินรถให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการนำวิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และ Saving Algorithm มาใช้ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ศูนย์กระจายสินค้าจำนวน 1 แห่ง ยานพาหนะสำหรับการขนส่งจำนวน 4 คัน ประเภทรถเทรลเลอร์ 22 ล้อ ตามกฎหมาย (น้ำหนักรถบรรทุก 50/500 กก) เพื่อค้นหาวิธีการที่ดีที่สุดในการจัดเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการขนส่งสินค้าของบริษัท การศึกษานี้จะช่วยให้บริษัทสามารถลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการได้อย่างมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหาวิธีการจัดเส้นทางเดินรถที่เหมาะสมที่สุด
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดเส้นทางเดินรถระหว่างวิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และ Saving Algorithm
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการลดต้นทุนการขนส่งจากการประยุกต์ใช้วิธีการจัดเส้นทางที่เหมาะสมที่สุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถใช้ศึกษาวิธีการจัดเส้นทางเดินรถให้มีระยะทางที่ดีที่สุด
2. สามารถเปรียบเทียบการจัดเส้นทางเดินรถแบบฮิวริสติก (Heuristic Method) และ Saving Algorithm
3. สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น

กรอบแนวคิด

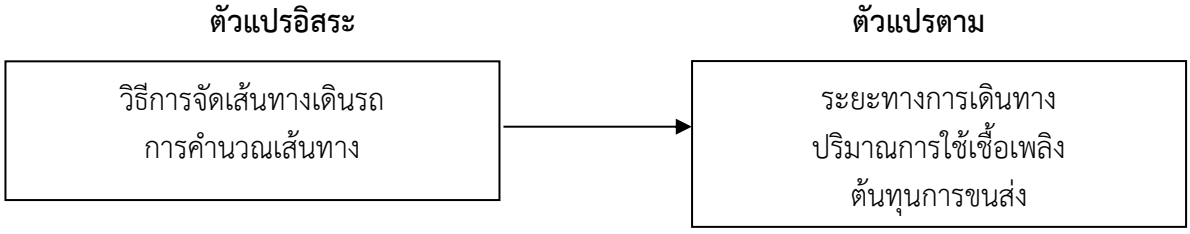

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดหาเส้นทาง

ปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันกันอย่างสูงเพื่อให้บริษัทสามารถบรรลุเป้าหมายทั้งกำไรที่เพิ่มมากขึ้น มีส่วนแบ่งการตลาดที่มากขึ้นดังนั้น แต่ละหน่วยงานภายในองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหน่วยงานโลจิสติกส์และซัพพลายเชนจำเป็นต้องปรับตัวเช่นกันด้วยเหตุ ดังกล่าวกลยุทธ์ด้านโลจิสติกส์ในปัจจุบันจึงพยายามมุ่งเน้นประเด็นหลัก ๆ ที่สำคัญได้แก่ การลด ต้นทุน (Cost Reduction) การลดการลงทุน (Capital Reduction) และการปรับปรุงการให้บริการ (Service Improvement) กิจกรรมด้านการกระจายสินค้าและการขนส่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับทั้งการลงทุนด้านทรัพยากร การบริหารทรัพยากร และส่งผลกระทบโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า จากการศึกษาต้นทุนด้านโลจิสติกส์ของไทยพบว่า ประเทศไทยมีต้นทุนด้านโลจิสติกส์สูงมากกว่าร้อยละ 25 และต้นทุนดังกล่าวจะสูงขึ้นหากเป็นกลุ่มเอสเอ็มอี โดยในส่วนดังกล่าวมีส่วนของสินค้าคงคลังถึงร้อยละ 47 ของต้นทุนด้านโลจิสติกส์ทั้งหมด ดังนั้น การวางแผน และการจัดการที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การจัดการสินค้าคงคลังรวมไปถึงการจัดการ คลังสินค้าและขนส่งที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการด้านทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดการอาคาร ที่ดิน ขนาดของคลังจำนวนและรูปแบบหน้าท่ารับจ่าย

และ Yard อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Material Handling อาทิ Dock Leveler รถยก รถตัก รถขนย้าย Pallet, Conveyor และรถขนส่งชนิดต่าง ๆ ผู้บริหารและพนักงาน ที่เกี่ยวข้องกับคลังและหน้าที่รับจ่าพนักงานขับรถเด็กติด รถของ Outsourcing และระบบงาน ระบบไอที ระบบข้อมูลและระบบเอกสารต่าง ๆ (วิยะดา เอี่ยมสำอางค์ และหนึ่งฤทัย แซ่กัง , 2564)

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับฮิวริสติก (Heuristic Approach)

ฮิวริสติก เป็นวิธีการหาผลเฉลยที่ดีพอ ภายในเวลาที่จำกัด ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับปัญหาที่ไม่สมบูรณ์ วิธีฮิวริสติกถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการหาผลเฉลยของแต่ละปัญหาเท่านั้น ดังนั้นวิธีฮิวริสติกสามารถหาผลเฉลยที่ดีสำหรับปัญหาหนึ่งจึงไม่สามารถนำ ไปใช้หาผลเฉลยของอีกปัญหาหนึ่ง โดยในบางปัญหาที่มีความซับซ้อนมาก การสร้างตัวแปรและเงื่อนไขในการตัดสินใจในรูปของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ อาจทำ ได้ไม่สมบูรณ์ จึงไม่สามารถใช้วิธีที่แม่นตรง หรือใช้เทคนิคบางอย่างจากวิธีกำหนดการเชิงเส้นตรง (Linear Programming)

วิธีฮิวริสติกจึงเหมาะกับการหาผลเฉลยของปัญหาในการตัดสินใจที่มีลักษณะต่าง ๆ กันโดยปัญหาการตัดสินใจที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ หรือไม่สามารถเขียนขั้นตอนวิธีในการหาผลเฉลย ที่ชัดเจนได้เช่น ปัญหาที่ไม่สามารถเขียนในรูปแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมได้ แบบจำลองที่สร้างขึ้นไม่ครอบคลุมถึงเงื่อนไขที่สอดคล้องทั้งหมดหรือ ปัญหาที่ไม่มีขั้นตอนวิธีการใด ๆ สามารถหาค่าที่เหมาะสมของเงื่อนได้ ในกรณีที่กล่าวมานี้มีนักวิจัยได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาเงื่อนไขที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ขึ้น โดยไม่พิจารณาเงื่อนไขบางประการ หรือตั้งสมมุติฐานของเงื่อนไขได้ง่ายขึ้น เพื่อจะทำให้เงื่อนไขมีโครงสร้างที่สมบูรณ์ และสามารถนำวิธีการที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้เพื่อหาค่าที่เหมาะสมที่สุดสำหรับ ปัญหา VRP และในกรณีที่ปัญหาการตัดสินใจที่มีตัวแปรและเงื่อนไขของ ปัญหาเป็นจำนวนมาก ถึงแม้บางปัญหาสามารถเขียนแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ได้ แต่ขั้นตอน วิธีการที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถหาผลเฉลยของปัญหาได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งมักพบโดยทั่วไปในปัญหาของภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในทางปฏิบัติ นักวางแผนอาจไม่ต้องการผลเฉลยที่ดีที่สุด แต่ต้องการผลเฉลยที่ดีเพียงพอที่สามารถหาได้ภายในเวลา ที่กำหนด และด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนักหรือกล่าว อีกนัยหนึ่งว่านักวางแผนต้องการค่าฟังก์ชันวัตถุประสงค์ที่ดีที่ไม่ขัดแย้งต่อเงื่อนไข ทั้งนี้โดยทั่วไปนักวางแผนมักมีผลเฉลยหรือทางเลือกอยู่ในใจอยู่แล้ว แต่ต้องการเพียงเครื่องมือหรือขั้นตอนวิธีการที่จะสนับสนุนทางเลือกนั้นๆ หรือใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจนั่นเอง (Clarke and Wright, 1964)

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับ Saving

วิธีการของเซฟวิ่ง อลักอริทึม การใช้เซฟวิ่ง อลักอริทึม สามารถเกิดการผิดพลาดได้เพราะวิธีเหล่านั้นไม่มีข้อกำหนดตายตัวคือไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเริ่มต้นที่จุดไหนลำดับ ขั้นตอนการทำงานต้องเป็นอย่างไร หรือไม่จำกัดว่าจะต้องสร้างตัวเลือกในการตัดสินใจหรือไม่ ไม่เจาะจงด้านข้อจำกัดของการแก้ปัญหาทางเลือกของเกณฑ์ที่ใช้ในการระบุกระบวนการทำงาน ระดับของค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการหาว่าผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้เป็นผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจริง ๆ ผลลัพธ์เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีจุดมุ่งหมายแน่ชัด และไม่สามารถคาดเดาได้ผลลัพธ์อาจดีในการนำไปใช้กับระบบงานหนึ่งแต่อาจไม่ดีในการนำไปใช้กับอีกระบบงานอื่นก็ได้ (วิไลวรรณ์ แก่นสาร, 2556)

ดังนั้นแนวคิด Saving Algorithm คือ การพิจารณาการจัดเส้นทางยานพาหนะที่มีความต้องการของลูกค้าหลายแห่ง ยานพาหนะมีความจุหลายขนาด ส่งสินค้าสินค้าออกจากคลังสินค้าแห่งเดี่ยว ซึ่งได้พัฒนาขั้นตอนให้สามารถเลือกเส้นทางของยานพาหนะที่เหมาะสมที่สุด ผลที่ได้จากการแก้ปัญหานี้คือ ทำให้ทราบจำนวนยานพาหนะที่จะใช้ขนส่ง และปริมาณสินค้าที่ส่งของยานพาหนะแต่ละคัน โดยมีขั้นตอนการทำงานดังต่อไปนี้ 1) เลือกจุดเริ่มต้นจากคลังสินค้าขึ้นมาหนึ่งจุดให้เป็นจุดที่หนึ่ง และ 2) คำนวณค่าของระยะเวลา ระยะทาง หรือค่าใช้จ่ายในการขนส่งที่ประหยัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ทำการเปรียบเทียบหลักการ Heuristic method และ Saving Algorithm มาใช้ในการหาระยะทาง เส้นทางการเดินรถเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้เป็น การศึกษาครั้งนี้ทำการเปรียบเทียบการจัดเส้นทางเดินรถแบบฮิวริสติก (Heuristic Method) และ Saving Algorithm มาใช้ในการหาระยะทาง เส้นทางการเดินรถเพื่อนำมาวิเคราะห์การลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของเชื้อเพลิง โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยดังนีเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของบริษัท

จากการเปรียบเทียบผลการคำนวณระยะทางเดินรถแบบฮิวริสติก และแบบ Saving algorithm โดยการจัดเส้นทางการเดินรถของบริษัท ทั้งหมด 5 จุด หลังการจัดการเส้นทางการเดินรถแบบใหม่ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2568

การสำรวจสภาพทั่วไปของบริษัท มีขั้นตอนและการปฏิบัติงานดังนี้ 1) ลูกค้าแจ้งยอดความต้องการหรือการสั่งซื้อ ผ่านทางด้าน E-mail ให้กับฝ่ายจัดส่งบริษัทล่วงหน้า 3-7 วัน 2) เมื่อฝ่ายจัดส่งได้รับความต้องการของลูกค้า แล้วก็ต้องวางแผนในการจัดส่งสินค้า เช่น ฉันจะต้องไปรับสินค้าจากที่ไหนและจัดส่งสินค้าให้ลูกค้าที่ใด และต้องไปให้ทันเวลาตอนไหน เป็นต้น หลังจากนั้นฝ่ายจัดส่งจะแจ้งรายละเอียดให้กับคนขับรถ ไม่ว่าจะเป็นการลงสินค้าตามจุดหมายปลายทาง และระยะเวลาที่จะไปถึง ทั้งหมดนี้จะเป็นการวางแผนเส้นทางการเดินรถของฝ่ายจัดส่งทั้งหมด 3) เมื่อพนักงานได้รับรายละเอียดงานทั้งหมดแล้ว ก็จะต้องมาตรวจสอบรถที่ใช้ในการจัดส่งโดยมีการเช็คสภาพก่อนไปรับสินค้า เมื่อตรวจสอบสภาพรถเสร็จสิ้นแล้วก็จะไปรับสินค้า เพื่อจัดส่งให้กับลูกค้า และ 4) เมื่อคนขับรถได้รับรายละเอียดจากฝ่ายจัดส่งแล้ว ก็จะต้องรับผิดชอบงานโดยไปลงสินค้าหรือบรรจุสินค้าตามจุดค้นส่งของบริษัททั้ง 6 จุด เพื่อลงสินค้าให้กับลูกค้า

2. แสดงเส้นทางข้อมูล

ภาพ 1 ภาพแสดงข้อมูลเส้นทางจากบริษัทไปยังบริษัทปลายทางต่าง ๆ

ข้อมูลระยะทางในการเดินทางในแต่ละเส้นทางมีความสำคัญมากหากระยะทางมีการคลาดเคลื่อนจะมีผลต่อการเลือกเส้นทาง ดังนั้นจึงต้องใช้ข้อมูลระยะทางจริงซึ่งมีทั้งระยะทางไป และกลับในแต่ละเส้นทางที่ไม่เท่ากัน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดในเดือนมีนาคม พ.ศ. ตุลาคม จากนั้นค้นหาตำแหน่งของลูกค้าเพื่อค้นหาระยะทางผ่าน Google Map พบว่าเส้นทางที่มีปัญหาในปัจจุบัน มีทั้งหมด 5 เส้นทาง ซึ่งวิธีการจัดเส้นทางการเดินรถของบริษัทในกรณีศึกษาในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า พนักงานจะใช้เส้นทางการจัดส่งตามประสบการณ์ของพนักงานเอง ซึ่งรูปแบบการจัดเส้นทาง ดังกล่าวมีแนวคิดการจัดเส้นทางแบบส่งตั้งแต่บริษัทแรกจนถึงบริษัทสุดท้าย โดยไม่ได้คำนึงถึงเวลา และระยะทางที่สั้นที่สุด

3. แสดงข้อมูลระยะทาง จำนวนรอบต่อการจัดส่งต่อวัน เวลา และการใช้เชื้อเพลิง

ตาราง 1 แสดงระยะทาง จำนวนรอบต่อการจัดส่งต่อวัน เวลา และการใช้เชื้อเพลิง

ลำดับ	สถานที่	จำนวนรอบการจัดส่งต่อวัน	ระยะทาง (กิโลเมตร)	เวลา (ชั่วโมง)	ปริมาณเชื้อเพลิงที่ใช้ (ลิตร)
1	บริษัท สตีล ดี จำกัด	1	28.5	0.50	8.63
2	บริษัท ยูเนียน สตีล เอนเตอร์ไพรส์ จำกัด	1	50.8	0.59	15.39
3	บริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน)	1	78.9	1.16	23.90
4	บริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด	1	107.0	1.33	38.48

ตาราง 1 แสดงระยะทาง จำนวนรอบต่อการจัดส่งต่อวัน เวลา และการใช้เชื้อเพลิง (ต่อ)

ลำดับ	สถานที่	จำนวนรอบการจัดส่งต่อวัน	ระยะทาง (กิโลเมตร)	เวลา (ชั่วโมง)	ปริมาณเชื้อเพลิงที่ใช้ (ลิตร)
5	บริษัท ทิธากร สตีล จำกัด	1	50.4	1.03	18.30
6	บริษัท เพนต้า ทิก อินดัสทรีส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	1	76.7	1.07	29.30

จากตาราง 1 ต้นทางจากบริษัทแห่งหนึ่ง ไปยังปลายทางที่ 1) บริษัท สตีล ดี จำกัด มีระยะทาง 28.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 50 นาที ใช้เชื้อเพลิง 8.63 ลิตร 2) บริษัท ยูเนียน สตีล เอนเตอร์ไพรส์ จำกัด มีระยะทาง 50.8 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 59 นาที ใช้เชื้อเพลิง 15.39 ลิตร 3) บริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน) มีระยะทาง 78.9 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 16 นาที ใช้เชื้อเพลิง 23.90 ลิตร 4) บริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด มีระยะทาง 107 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 33 นาที ใช้เชื้อเพลิง 38.48 ลิตร 5) บริษัท ทิธากร สตีล จำกัด มีระยะทาง 50.4 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 3 นาที ใช้เชื้อเพลิง 18.30 ลิตร และ 6) บริษัท เพนต้า ทิก อินดัสทรีส์ (ไทยแลน) จำกัด มีระยะทาง 76.7 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 1 ชั่วโมง 7 นาที ใช้เชื้อเพลิง 29.30 ลิตร โดยในแต่ละเส้นทางจะมีจำนวนรอบการจัดส่งต่อวัน 1 รอบ

4. วิเคราะห์ปัญหาการจัดเส้นทางการเดินรถ

ข้อมูลการแบ่งเส้นทางการเดินรถในกรณีศึกษาจากเงื่อนไขในการจัดส่งสินค้าปลายทาง ที่มีการจัดแบ่งสายการเดินรถออกเป็น 5 สาย ดังนี้

ตาราง 2 แสดงการแบ่งพื้นที่การบริการ

สายการเดินรถที่ 1	สายการเดินรถที่ 2	สายการเดินรถที่ 3	สายการเดินรถที่ 4	สายการเดินรถที่ 5
สตีล ดี	ทิธากรฯ	ทีเอ็มทีฯ	ทีเอ็มทีฯ	สตีล ดี
ยูเนียนฯ	เพนต้าฯ	ไทย อิสเทิร์นฯ	สตีล ดี	ไทย อิสเทิร์นฯ

จากตาราง 2 สายการเดินรถที่ 1 ปลายทาง บริษัท สตีล ดี จำกัด, บริษัท ยูเนียน สตีล เอนเตอร์ไพรส์ จำกัด สายการเดินรถที่ 2 บริษัท ทิธากร สตีล จำกัด, บริษัท เพนต้า ทิก อินดัสทรีส์ (ไทยแลน) จำกัด สายการเดินรถที่ 3 บริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด สายการเดินรถที่ 4 บริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน), บริษัท สตีล ดี จำกัด และสายการเดินรถที่ 5 บริษัท สตีล ดี จำกัด, บริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด

ตาราง 3 แสดงการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงต่อสัปดาห์

วัน	ชนิดรถที่ใช้เชื้อเพลิง	ทะเบียนรถ	ปริมาณน้ำมันที่ใช้ (ลิตร)	ระยะทาง (กิโลเมตร)	อัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพิลงเฉลี่ย (ลิตร)/กิโลเมตร
จ-ศ	น้ำมัน (คันที่ 1)	72-3199	76.9	510.5	6.6
	น้ำมัน (คันที่ 2)	72-5742	145.5	675.5	4.6
	น้ำมัน (คันที่ 3)	72-3456	192.4	1,132.5	5.8
	น้ำมัน (คันที่ 4)	72-1148	119.5	537.0	4.5
	น้ำมัน (คันที่ 5)	72-5423	192.4	890.5	4.6

จากตาราง 3 กำหนดให้รถบรรทุก 5 คันต่อ 1 วัน โดยใช้เป็นรถที่ใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิง โดยจะมีรถทั้งหมด 5 สาย คือ คันที่ 1 วิ่งจากบริษัทฯ ไปบริษัท สตีล ดี จำกัด กับบริษัท ยูเนียน สตีล เอนเตอร์ไพรส์ จำกัด คันที่ 2 วิ่งจากบริษัทฯ ไปบริษัท ทิธากร สตีล จำกัด กับบริษัท เพนต้าทิก อินดัสทรีส์ (ไทยแลน) จำกัด คันที่ 3 วิ่งจากบริษัทฯ ไปบริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน) กับบริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด คันที่ 4 วิ่งจากบริษัทฯ ไปบริษัท ทีเอ็มที สตีล จำกัด (มหาชน) กับบริษัท สตีล ดี จำกัด และคันที่ 5 วิ่งจากบริษัทฯ ไปบริษัท สตีล ดี จำกัด กับบริษัท ไทย อีสเทิร์น ไวร์ เมช จำกัด

5. การคำนวณค่าฮิวริสติกจากข้อมูลการขนส่ง

เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณด้วยวิธี ฮิวริสติก ด้วยข้อจำกัดด้านระยะทางการขนส่ง (กิโลเมตร) พบผลการจัดเส้นทางการเดินรถด้วยวิธีฮิวริสติก มีระยะทางรวมทั้งสิ้น 908.3 กิโลเมตร โดยสรุปได้ 5 เส้นทาง ดังนี้

ลำดับที่ 1 บริษัท - ปลายทาง 4 - ปลายทาง 6 – บริษัท ระยะทางรวม 238.1 กิโลเมตร

ลำดับที่ 2 บริษัท - ปลายทาง 3 - ปลายทาง 5 - บริษัท ระยะทางรวม 175.6 กิโลเมตร

ลำดับที่ 3 บริษัท - ปลายทาง 2 - ปลายทาง 3 - บริษัท ระยะทางรวม 176.9 กิโลเมตร

ลำดับที่ 4 บริษัท - ปลายทาง 1 - ปลายทาง 3 – บริษัท ระยะทางรวม 136.2 กิโลเมตร

ลำดับที่ 5 บริษัท - ปลายทาง 5 - ปลายทาง 6 – บริษัท ระยะทางรวม 181.5 กิโลเมตร

6. คำนวณค่า Saving algorithm จากข้อมูลการขนส่ง

เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณด้วยวิธี Saving algorithm ด้วยข้อจำกัดด้านระยะทางการขนส่ง (กิโลเมตร) โดยการหาระยะทางในการขนส่ง ในแต่ละสถานที่ เพื่อสร้างเป็นเมตริกระยะทางที่สำคัญในการขนส่ง พบว่า เส้นทางการขนส่งที่คำนวณได้โดยใช้วิธี Saving algorithm มีทั้งสิ้น 5 เส้นทาง และมีระยะทางรวมทั้งสิ้น 928.6 กิโลเมตร

7. สรุปการคำนวณค่า ฮิวริสติก และ Saving Algorithm จากข้อมูลการขนส่ง

จากการคำนวณค่าฮิวริสติก และ Saving Algorithm จากข้อมูลการขนส่ง ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 5 เส้นทาง พบว่า การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 908.3 กิโลเมตร ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving algorithm มีระยะทางรวมของ

การขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 928.6 กิโลเมตร จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติกมีระยะทางของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 20.3 กิโลเมตร ทั้งนี้ก่อนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก บริษัท สยามทรานซิสเต็มกรุ๊ป (1999) จำกัด มีระยะทางรวมของเส้นทางการขนส่งทั้ง 5 เส้น จำนวน 1,119.5 กิโลเมตร ดังนั้นการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก สามารถทำให้ระยะเส้นทางการขนส่งน้อยลง 286.7 กิโลเมตร ซึ่งสามารถให้ลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

ผลการวิจัย

1 ผลการเปรียบเทียบระยะทางการเดินรถจากการใช้วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และแบบ Saving Algorithm

จากการเปรียบเทียบผลการคำนวณระยะทางเดินรถแบบฮิวริสติก และแบบ Saving Algorithm โดยการจัดเส้นทางการเดินรถของบริษัท ทั้งหมด 5 จุด หลังการจัดการเส้นทางการเดินรถแบบใหม่ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2568 พบว่า

ตาราง 4 การเปรียบเทียบระยะทางทางเดินรถแบบฮิวริสติก และแบบ Saving Algorithm

ลำดับ	เส้นทางการเดินรถ	ฮิวริสติก	Saving algorithm
		ระยะทางรวม (กิโลเมตร)	ระยะทางรวม (กิโลเมตร)
1	บริษัท-ไทย อิสเทิร์นฯ-เพนต้า-บริษัท	238.1	238.1
2	บริษัท-ทีเอ็มทีฯ-ทิธากรฯ-บริษัท	175.6	175.6
3	บริษัท-ยูเนียนฯ-ทีเอ็มทีฯ-บริษัท	176.9	176.9
4	บริษัท-สตีล ดี-ทีเอ็มทีฯ-บริษัท	136.2	136.2
5	บริษัท-ทิธากรฯ-เพนต้า-บริษัท	181.5	201.8
รวมระยะทาง		**908.3**	**928.6**

จากตาราง 4 การเปรียบเทียบระยะเส้นทางจากการคำนวณค่าฮิวริสติก และ Saving Algorithm ของบริษัท จำนวน 5 เส้นทาง พบว่า การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 908.3 กิโลเมตร ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving Algorithm มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 928.6 กิโลเมตร จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติกมีระยะทางของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 20.3 กิโลเมตร

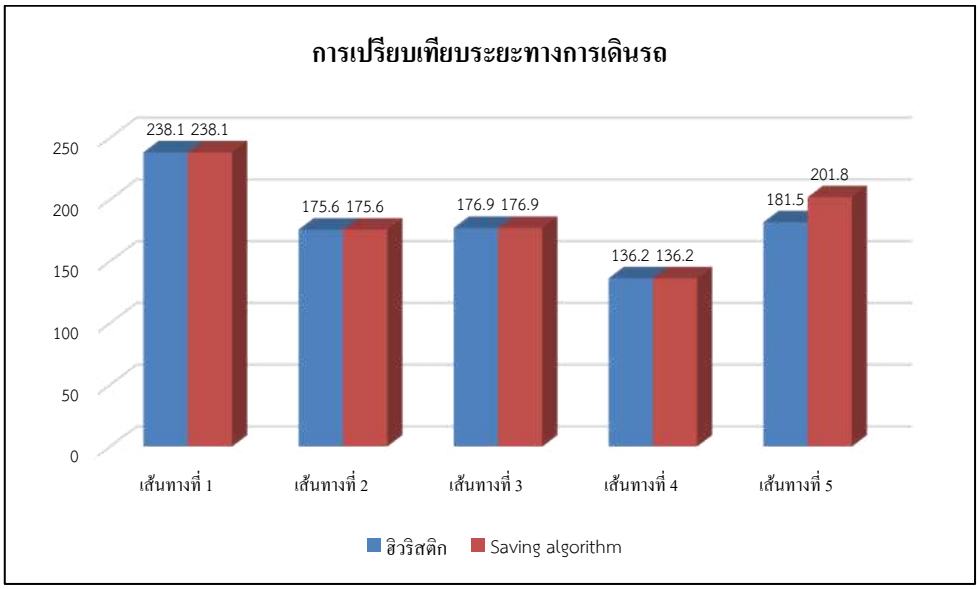

ภาพ 2 การเปรียบเทียบระยะเส้นทางจากการคำนวณค่าฮิวริสติก และ Saving Algorithm

2. ผลการเปรียบเทียบตารางเชื้อเพลิงการเดินรถจากการใช้วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และแบบ Saving Algorithm

จากการเปรียบเทียบผลการคำนวณระยะทางเดินรถแบบฮิวริสติก และแบบ Saving Algorithm สามารถคำนวณจำนวนเชื้อเพลิงที่ใช้ในการเดินรถของบริษัท ทั้งหมด 5 จุด หลังการจัดการเส้นทางการเดินรถแบบใหม่ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2568 พบว่า

ตาราง 5 การเปรียบเทียบปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถจากการใช้วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และแบบ Saving Algorithm ต่อวัน

ลำดับ	เส้นทางการเดินรถ	ฮิวริสติก	Saving algorithm
		ปริมาณเชื้อเพลิงที่ใช้ (ลิตร)	ปริมาณเชื้อเพลิง ที่ใช้ (ลิตร)
1	บริษัท-ไทย อิสเทิร์นฯ-เพนต้า-บริษัท	85.62	85.62
2	บริษัท-ทีเอ็มทีฯ-ทิธากรฯ-บริษัท	53.19	53.19
3	บริษัท-ยูเนียนฯ-ทีเอ็มทีฯ-บริษัท	53.59	53.59
4	บริษัท-สตีล ดี-ทีเอ็มทีฯ-บริษัท	41.24	41.24
5	บริษัท-ทิธากรฯ-เพนต้า-บริษัท	65.90	73.27
รวม		**299.54**	**330.67**

จากตาราง 5 การเปรียบเทียบปริมาณเชื้อเพลิงจากการคำนวณค่า ฮิวริสติก และ Saving Algorithm ของบริษัท จำนวน 5 เส้นทาง พบว่า ปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถด้วยการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีปริมาณเชื้อเพลิง

การเดินรถรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 299.54 ลิตรต่อวัน ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving Algorithm มีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 330.67 ลิตรต่อวัน จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า ฮิวริสติกมีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 31.13 ลิตร/วัน

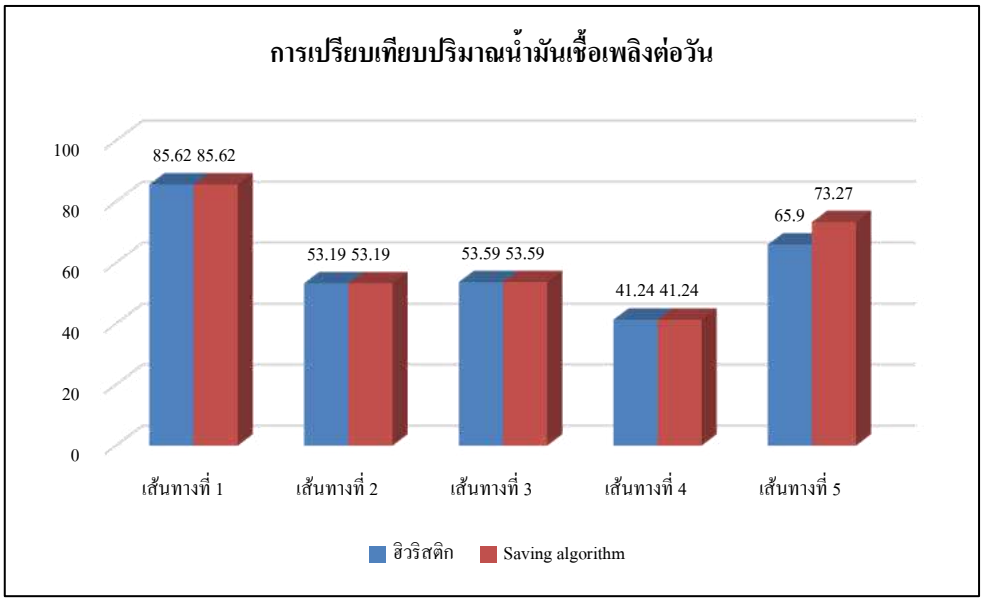

ภาพ 3 การเปรียบเทียบปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงต่อวันจากการคำนวณ
ค่าฮิวริสติก และ Saving Algorithm

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้นำเสนอวิธีการจัดเส้นทางการเดินรถของบริษัท มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหาวิธีการจัดเส้นทางเดินรถที่ดีที่สุด 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดเส้นทางเดินรถแบบฮิวริสติก (Heuristic method) และ Saving algorithm และ 3) เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายของเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น โดยการเปรียบเทียบระยะทางการเดินรถจากการใช้วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และแบบ Saving Algorithm และการเปรียบเทียบตารางเชื้อเพลิง พบว่า การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 908.3 กิโลเมตร ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving algorithm มีระยะทางรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 928.6 กิโลเมตร จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติกมีระยะทางของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 20.3 กิโลเมตร และปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถด้วยการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติก มีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถรวมของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 299.54 ลิตรต่อวัน ส่วนการคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่า Saving Algorithm มีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของการขนส่งทั้ง 5 เส้นทาง 330.67 ลิตรต่อวัน จึงทำให้การคำนวณเส้นทางการขนส่งด้วยค่าฮิวริสติกมีปริมาณเชื้อเพลิงการเดินรถของเส้นทางการขนส่งที่น้อยกว่า 31.13 ลิตร/วัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิธีการจัดเส้นทางการเดินรถของบริษัทเพื่อหาวิธีการขนส่งแบบไป-กลับในแต่ละจุดการขนส่งของ 5 เส้นทาง กับการเดินทาง 6 จุด พบว่า วิธีการจัดเส้นทางการเดินรถแบบเดิมมีระยะทางที่มาก ส่งผลให้สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงและเพิ่มเวลาในการขนส่งสินค้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาสองวิธี ได้แก่ วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) และ Saving Algorithm การที่นำทั้งสองวิธีสามารถช่วยลดต้นทุนการขนส่ง และเชื้อเพลิงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พลอย ภวภูตานนท์ (2562) ที่นำวิธีอัลกอริทึมแบบประหยัดมาใช้วางแผนการจัดเส้นทาง สามารถลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงานบารุงรักษาสถานีส่งสัญญาณโทรทัศน์ทั้ง 168 สถานีในหนึ่งรอบการบารุงรักษา ซึ่งในสารนิพนธ์คิดคำนวณเฉพาะค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าที่พักของเจ้าหน้าที่ จากเดิมมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 106,000 บาท ต่อเดือน คงเหลือเพียง 18,400 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นประมาณ 82% นอกจากนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ (Rinmukda, Phitphibun, Srisuknam and Watthanawonwong , 2016) ได้ทำการศึกษาโดยบริษัทกรณีศึกษามีปัญหาขาดการวางแผนการจัดเส้นทางการขนส่งสินค้า เนื่องจากที่ผ่านมาบริษัทนี้ดำเนินธุรกิจแบบครอบครัวไม่มีการนำระบบบริหารจัดการด้านการขนส่งที่ดีเข้ามาบริหารการจัดตารางงานขนส่งสินค้านั้นจะใช้ประสบการณ์และความชำนาญเส้นทางของพนักงานในการจัดเส้นทางโดยพิจารณาจากที่ตั้งของลูกค้าแต่ละรายที่อยู่ใกล้กันให้เป็นเส้นทางขนส่งเดียวกัน ไม่มีการพิจารณาเส้นทางที่เป็นมาตรฐานทำให้การจัดเส้นทางการขนส่งไม่มีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาพบว่า วิธีฮิวริสติก (Heuristic Method) เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการจัดเส้นทางการเดินรถ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวี สีน้อย (2563) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีทางไฮเปอร์ฮิวริสติกส์ โดยพบว่า การใช้รถทั้งหมด 5 คัน ระยะทางรวม 258.13 กิโลเมตร และพื้นที่จัดเรียงสินค้าเหลือที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ร้อยละ 10.33 แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการจัดเส้นทางการขนส่งและการจัดเรียงสินค้าในวิธีนี้มีประสิทธิภาพสูง และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวผกา หลงแป้น (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดเส้นทางการเดินรถขนส่งสินค้าด้วยวิธีฮิวริสติกส์แบบสองขั้น โดยใช้ข้อมูลตำแหน่งพิกัดของลูกค้าทั่ว 5 ภูมิภาคและการจัดกลุ่มลูกค้า จากนั้นใช้ขั้นตอนวิธีแบบละโมบในการจัดลำดับเส้นทาง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า วิธีการปีนเขา (Hill Climbing) สามารถลดระยะทางการขนส่งลงได้ถึงร้อยละ 58.43 เมื่อเทียบกับวิธีการจัดเส้นทางแบบเดิม

ทั้งนี้ การใช้วิธีฮิวริสติกส์ในการจัดเส้นทางขนส่งไม่เพียงแต่ช่วยลดระยะทางและการใช้เชื้อเพลิง แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเรียงสินค้าและลดเวลาในการขนส่ง ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบการขนส่งของบริษัทให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. การประยุกต์ใช้วิธีฮิวริสติกที่พัฒนาขึ้นนี้ เหมาะสำหรับผู้ประกอบการที่มีลักษณะการขนส่งสินค้าที่เป็นไปตามเงื่อนไข มีเวลาในการเดินทางตามที่กฎหมายกำหนด และมีกรอบเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน

2. การใช้ปริมาณเชื้อเพลิงและเวลาในการขนส่งสินค้าไม่สามารถคาดการณ์ได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากสภาพการจราจรรวม และสภาพภูมิอากาศของแต่ละวันไม่เหมือนกัน จึงส่งผลให้มีการใช้ปริมาณเชื่อเพลิงและเวลาในการเดินทางที่คลาดเคลื่อนไปจากเดิมเล็กน้อย

3. สำหรับผู้ประกอบการอื่น ๆ ที่มีเงื่อนไขเพิ่มเติมจากนี้ ขั้นตอนและวิธีจำเป็นต้องมีการดัดแปลงให้เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์. (2567) *รายงานโลจิสติกส์ของประเทศไทยประจำปี 2566.* กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

เกศินี สือนิ. (2563). การจัดเส้นทางการขนส่งสินค้าโดยการเปรียบเทียบระหว่างการใช้วิธีเซฟวิ่งอัลกอริทึม และวิธีขั้นตอนวิธีการเพื่อนบ้านใกล้ที่สุด อัลกอริทึม. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 12(2), 1–14. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu/article/view/240332

พิมพ์พลอย ภวภูตานนท์. (2562). *การประยุกต์ใช้วิธีอลักอริทึมแบบประหยัดสำหรับปัญหาการจัดเส้นทาง กรณีศึกษา เส้นทางในการบำรุงรักษาสถานีส่งสัญญาณโทรทัศน์.* บทความวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

แพรวผกา หลงแป้น. (2566). การพัฒนาระบบการจัดเส้นทางการเดินรถขนส่งสินค้าด้วยวิธีฮิวริสติกส์แบบสองขั้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

วิภาวี สีน้อย. (2563). *วิธีทางไฮเปอร์ฮิวริสติกส์ สำหรับการแก้ปัญหาการจัดเส้นทางการขนส่งและการจัดเรียงสินค้าแบบสองมิติบนรถขนส่งในบริษัทค้าวัสดุก่อสร้าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี].

วิยะดา เอี่ยมสำอางค์, และหนึ่งฤทัย แซ่กัง. (2564). *การเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งโดยการใช้ TMS*. โครงงานประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส.) สาขางานการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ.

วิไลวรรณ์ แก่นสาร. (2556). การเปรียบเทียบวิธีการฮิวริสติกส์ สำหรับระบบการจัดการขยะ. *วารสารวิชาการ Thai VCML, 6*(2), 9-17.

ศรีวรรณ, ว., และธนวัฒน์, อ. (2565). การวิเคราะห์ต้นทุนโลจิสติกส์และการขนส่งในประเทศไทย: แนวโน้มและการปรับตัว. *วารสารการจัดการโลจิสติกส์, 14*(2), 45-59.

สมาคมโลจิสติกส์แห่งประเทศไทย. (2564). สถานการณ์ต้นทุนโลจิสติกส์ในประเทศไทย. *รายงานสถานการณ์เศรษฐกิจโลจิสติกส์, 12*(3), 20-35.

Clarke, G., & Wright, J. W. (1964). Scheduling of vehicles from a central depot to a number of delivery points. *Operations Research, 12*(4), 568–581.

Pereira, R., & Silva, F. (2021). Sustainability in transport logistics: A review of trends and future perspectives. *Journal of Cleaner Production, 305*, 127392.

Rinmukda, W., Phitphibun, T., Srisuknam, K., & Watthanawonwong, A. (2016). The study of the appropriate freight routing model for reducing freight costs: A case study of fruit selling company ABC. *Panyapiwat Institute of Management*.

Zhao, Y., & Zheng, Y. (2020). Dynamic vehicle routing problem with time windows and traffic information. *Computers & Industrial Engineering, 146*, 106520.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา คลังชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ

Optimizing Inventory Management Using ABC Analysis and Visual Control: A Case Study of a Motorcycle Parts Warehouse in Samut Prakan

วนัสนันท์ ขันธุ์วงค์[1], อภิญญา เจริญศิริ[2], ภนิดา โพธิ์เกษม[3], พิศุทธิ์ ตั้งเด่นชัย[4]
[1-4]*สาขาการจัดการโลจิสติกส์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ*
kookkikkhwan3021@gmail.com, Aphinya11408@gmail.com, Panida2537.pp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการค้นหาสินค้า และการปรับปรุงคุณภาพในการจัดเก็บสินค้าภายในคลัง กรณีศึกษาคลังชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ เครื่องมือมือที่ใช้แก้ไขปัญหาคือทฤษฎี ABC Analysis และทฤษฎี Visual Control ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) ในการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บสินค้า เพื่อนำไปสู่การจัดเรียงสินค้าภายในคลัง

ผลจากการนำทฤษฎี ABC Analysis มาปรับใช้ พบว่า การดำเนินการของคลังสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น จากเดิมก่อนวิจัย พนักงานทำงานยังไม่เป็นระบบ ใช้ระยะเวลาในการค้นหาสินค้านานทำให้เสียเวลาในการผลิต หลังจากที่ทำวิจัยแล้วพนักงานสามารถเพิ่มเวลาการผลิตและลดระยะเวลาการหาสินค้า คิดเป็นร้อยละ 22.60 โดยการแก้ไขปัญหาจัดเรียงสินค้าภายในคลังตามลำดับเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์หรือ Visual Control หรือการควบคุมด้วยการมองเห็น

จากการปรับปรุงกระบวนการจัดการบริหารสินค้าคงคลังส่งผลให้ทราบถึงสินค้าที่หมดจาก Stock และสินค้าที่ล้น Stock ทำให้บริษัทบริหารจัดเก็บสินค้าคงคลังได้เป็นอย่างดี

คำหลัก: ประเภทสินค้าคงคลัง ประสิทธิภาพของคลังสินค้า เวลาการทำงาน

Abstract

This research aims to study solutions for product search issues and improve the quality of inventory storage, using a case study of a motorcycle parts warehouse in Samut Prakan Province. The tools applied to address the problems were the ABC Analysis theory and Visual Control theory. Data was analyzed using a Fishbone Diagram to identify root causes related to inventory management and guide the reorganization of stored items within the warehouse.

The results of applying the ABC Analysis revealed that warehouse operations became more efficient. Prior to the research, employees worked without a systematic approach, resulting in lengthy product search times and production delays. After implementing the new methods, employees were able to reduce the time spent searching for products and increase production time by 22.60%. This improvement was achieved through the application of Visual Control, or symbolic tools, to systematically arrange products in the warehouse.

Enhancing the inventory management process also enabled the company to clearly identify out-of-stock and overstock items, thereby improving the overall efficiency of inventory control.

Keywords: Inventory Classification, Warehouse Efficiency, Cycle Time

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้การจัดการสินค้าคงคลังได้รับการยอมรับว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในเชิงปฏิบัติการและจะทำงานควบคู่ไปกับฝ่ายจัดซื้อโดยบทบาทสำคัญของการจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Management) เป็นหนึ่งในกิจกรรมหลักของการบริหารงานด้านการผลิตและการกระจายสินค้าในธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมดุลในห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยการคงระดับสินค้าคงคลังให้เหมาะสมไม่ให้ต่ำเกินไปจนทำให้ขาดสินค้าและไม่ให้สูงเกินไปจนทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็น การจัดการสินค้าคงคลังที่ดีจึงมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า และยังช่วยลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย (Heizer & Render, 2017) การจัดการสินค้าคงคลังเป็นที่รับรู้แล้วในธุรกิจหลายประเภททั้งในด้านการกระจายสินค้าและการผลิตรวมไปถึงฝ่ายจัดการวัตถุดิบการควบคุมสินค้าคงคลังในองค์กรที่เป็นมืออาชีพนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสมดุลในซัพพลายเชน (Supply Chain) ส่งผลต่อระดับสินค้าคงคลังต่ำสุดโดยไม่กระทบต่อระดับการให้บริการซึ่งปัจจัยนำเข้า (Input) ของกระบวนการผลิตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ วัตถุดิบ (Raw Material) ชิ้นส่วน (Parts) และวัสดุต่าง ๆ (Material) ที่เรียกรวมกันว่าสินค้าคงคลัง เป็นองค์ประกอบที่ใหญ่ที่สุดของต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์หลายชนิดนอกจากนั้นการที่มีสินค้าคงคลังที่เพียงพอยังเป็นการสนองตอบความพึงพอใจของลูกค้าได้ทันที ดังนั้นสินค้าคงคลังหรือสินค้าคงเหลือที่เรามักได้ยินและเรียกทับศัพท์ว่า Inventory ถือได้ว่าเป็นสินทรัพย์ซึ่งมีมูลค่าสูงของธุรกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับธุรกิจเพราะจัดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนรายการหนึ่งซึ่งธุรกิจพึงมีไว้เพื่อให้การผลิตหรือการขายสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นสินค้าคงคลังมีทั้งประโยชน์และโทษโดยประโยชน์คือ การมีสินค้าเตรียมไว้ขายให้ลูกค้าตลอดเวลาเมื่อลูกค้าต้องการทำให้การผลิตไม่หยุดชะงักและป้องกันการปัญหาสินค้าขาดแคลนไม่เพียงพอ (Stock out) ทำให้เกิดความสูญเสียโอกาสในการขายสินค้าให้แก่ลูกค้าเป็นการเปิดช่องให้แก่คู่แข่งขันและก็อาจต้องสูญเสียลูกค้าไปในที่สุดนอกจากนี้ถ้าสิ่งที่ขาดแคลนนั้นเป็นวัตถุดิบที่สำคัญการดำเนินงานทั้งการผลิตและการขายก็อาจต้องหยุดชะงักอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจในอนาคตได้

จากกรณีศึกษาการทำงานในปัจจุบันของบริษัทมีขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านคลังสินค้า มีการเบิกจ่ายชิ้นส่วนประกอบให้กับฝ่ายผลิต และต้องเก็บประวัติการเบิกจ่าย เพื่อนำมาคำนวณงบประมาณในงวดถัดไป เพื่อที่จะ Stok ชิ้นส่วนการประกอบให้พอใช้ แต่ในปัจจุบันในบริษัทยังไม่มีการนำโปรแกรมหรือระบบเพื่อนำมาควบคุมการเบิกจ่าย ทำให้ฝ่ายผลิตขาดชิ้นส่วนที่จะนำไปประกอบอยู่บ่อยครั้ง และสินค้าแต่ละประเภทถูกวางปะปนกันไม่เป็นหมวดหมู่ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีป้ายแท็กบ่งชี้บอกว่าสินค้าที่ถูกวางในคลังเป็นสินค้าประเภทใด ส่งผลให้พนักงานเกิดความล่าช้าในการค้นหาสินค้า และหยิบจ่ายสินค้าผิดพลาดในหลายครั้ง ทำให้ใช้ระยะเวลานานในการหยิบจ่ายสินค้าในแต่ละครั้ง และทำให้เสียเวลาในการทำงาน

จากปัญหาที่พบดังกล่าวในข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความต้องการที่จะปรับปรุงเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า คลังชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งจะต้องแก้ปัญหาที่พบในปัจจุบัน และต้องเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานด้านการจัดเก็บในปัจจุบันให้ดีมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงศึกษาหาวิธี เพื่อลดข้อผิดพลาดในปัญหาที่ผู้วิจัยพบเจอ จึงใช้ Fishbone Diagram หรือแผนผังก้างปลา เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในกระบวนการจัดการสินค้าคงคลังช่วยให้ผู้บริหารสามารถระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมถึงสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kros & Brown, 2012) การใช้ ABC Analysis เพื่อแยกประเภทของชิ้นส่วนการผลิตนั้นสามารถช่วยให้จัดเก็บสินค้าคงคลังในคลังสินค้าได้อย่างมีระเบียบ ช่วยในการค้นหาสินค้าได้อย่างรวดเร็วและลดข้อผิดพลาดในการเบิกจ่ายได้มากขึ้น (Krajewski, Ritzman, & Malhotra, 2016)

และนำ Visual Control ซึ่งใช้การกำหนดพื้นที่สีต่าง ๆ ในการจัดเก็บสินค้าตามประเภทของชิ้นส่วนการผลิต เป็นวิธีที่ช่วยให้พนักงานสามารถทำงานได้รวดเร็วและมีความแม่นยำมากขึ้น เช่นการจัดกลุ่มชิ้นส่วนกลุ่ม A ไว้ในพื้นที่สีเขียว กลุ่ม B ในพื้นที่สีเหลือง และกลุ่ม C ในพื้นที่สีขาว การใช้ระบบ Visual Control นี้ช่วยในการทำงานได้อย่างราบรื่นและช่วยให้การหยิบจ่ายสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดข้อผิดพลาดในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมาก (Heizer & Render, 2017) การมีระบบจัดการคลังสินค้า (Warehouse Management System) ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นในทุกธุรกิจ เพื่อช่วยให้การทำงานด้านคลังสินค้าราบรื่น ลดข้อผิดพลาด เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าและลดต้นทุนในการผลิตในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้าในคลังโดยใช้ ABC Analysis
2. เพื่อปรับปรุงระบบจัดเก็บโดยใช้ Visual Control

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้า
2. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บในคลังสินค้า
3. เพื่อลดความผิดพลาดจากการหยิบสินค้าในคลังสินค้า

กรอบแนวคิด

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนกรอบแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีหัวข้อที่จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้

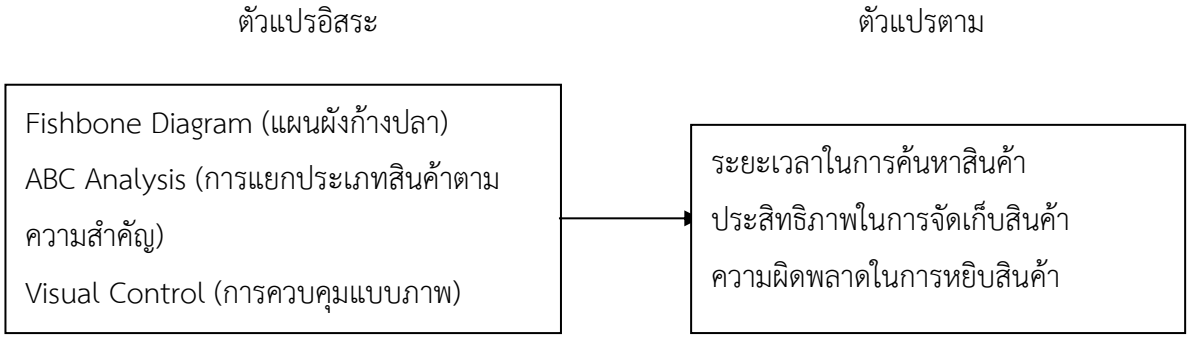

1. แนวคิดเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง
2. แนวคิดเกี่ยวกับแผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกสินค้าเป็นหมวดหมู่ (ABC Analysis)
4. การควบคุมด้วยวิธีการมองเห็น (Visual Control)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง

ความหมายของสินค้าคงคลัง หรือ (Inventory) คือ สินค้าคงเหลือในโกดังหรือคลังจัดเก็บสินค้าที่หลายๆ ธุรกิจมีสำรองเอาไว้เพื่อใช้งาน เพื่อการบริหาร เพื่อการผลิต เพื่อการจัดจำหน่ายในอนาคต หรือพูดให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คือ การดูแล วางแผน และจัดการสินค้าที่ยังไม่ได้ขายในตอนนี้นั้นเอง โดยธุรกิจต้องมีการจัดทำรายงานสินค้าคงเหลือหรือสินค้าคงคลังด้วย ซึ่งเป็นหนึ่งในการวางแผนธุรกิจทำให้สามารถดำเนินกิจการต่างไปได้อย่างมีความราบรื่น นอกจากนี้สินค้าคงคลังก็ยังได้ผ่านการวางแผน มีการกำหนดปริมาณสินค้าคงคลังในปริมาณที่เหมาะสมมาแล้วด้วยเช่นกัน

แนวคิดเกี่ยวกับแผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)

ผังก้างปลา (fishbone diagram) ในการทำธุรกิจปัญหาอาจเจอเกิดขึ้นได้เสมอและปัญหาไม่ได้มีรูปแบบเดียว สิ่งสำคัญคือ คุณต้องสามารถระบุสาเหตุของปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที วิธีเดียวที่จะทำให้คุณมั่นใจได้ คือ การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือที่ช่วยระบุปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องได้ และหนึ่งในตัวเลือกที่มากมาย วันนี้ผู้วิจัยขอเสนอเครื่องมือที่ชื่อว่า Fishbone Diagram หรือ แผนภูมิก้างปลา หรือเรียกเป็นทางการว่า แผนผังสาเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) เป็นผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุของปัญหา ทั้งหมด ชื่อเรียก ผังก้างปลานี้เนื่องจากเป็นผังที่มีลักษณะคล้ายปลาที่ประกอบด้วย หัวปลา โครงร่างกระดูก แกนกลาง และก้างปลา โดยระบุปัญหาที่หัว

ปลา ระบุสาเหตุหลักของปัญหาเป็นลูกศรเข้าสู่กระดูกแกนกลาง และระบุสาเหตุย่อยที่เป็นไปได้ที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหานั้นเป็นลูกศรเข้าสู่สาเหตุหลัก นอกจากนี้ ผังก้างปลามีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แผนผังอิชิกาว่า (Ishikawa Diagram) ซึ่งได้รับการ พัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1943 โดย ศาสตราจารย์คาโอรุ อิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียวได้นำผังก้างปลามาใช้ในการจัดการปัญหาและเพิ่มคุณภาพการผลิตสำหรับอู่ต่อเรือคาวาซากิ ในช่วงปี พ.ศ.2503 – พ.ศ.2511

แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกสินค้าเป็นหมวดหมู่ (ABC Analysis)

การควบคุมสินค้าคงคลังให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ถือว่าเป็นโจทย์ใหญ่ของคนปฏิบัติงานโลจิสติกส์ว่าควรจะมีปริมาณเท่าใด ให้เพียงพอในแต่ละประเภท ซึ่งจะเห็นได้ว่าสินค้าคงคลังนั้นจะเกี่ยวข้องกับต้นทุนการดำเนินงานของธุรกิจ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง (Inventory Carrying Cost) ซึ่งจะผันแปรไปกับปริมาณของสินค้าคงคลัง ซึ่งจะทำให้เกิดต้นทุนด้านต่าง ๆ อาทิ ต้นทุนเงินทุน (Capital Cost) และต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ต้นทุนในการดูแลสินค้า ได้แก่ ค่าประกันภัย และภาษี ต้นทุนพื้นที่การจัดเก็บสินค้า ได้แก่ ต้นทุนด้านสถานที่ซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณของสินค้า รวมถึงต้นทุนความเสี่ยงในการจัดเก็บสินค้า ได้แก่ ความล้าสมัย การลักขโมย เป็นต้น

การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control)

บุคลากรเป็นจำนวนมากที่ปฏิบัติงานอยู่ไม่ว่าจะในโรงงานหรือสำนักงานมักประสบปัญหาที่ว่า งานหลายประเภทไม่สามารถทำแทนกันได้ หรือเมื่อเกิดความผิดปกติใดในสถานที่ทำงาน หรือตัวงานเอง ผู้ที่จะรู้ได้มีเพียงผู้ปฏิบัติงานในงานนั้นเท่านั้น ผู้อื่นไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่อาจมีการเดินสำรวจพื้นที่เป็นบางครั้งก็ไม่อาจมองเห็นความผิดปกติได้ จะสามารถรู้ได้ก็ผ่านทางการสอบถามผู้ปฏิบัติงานโดยตรงเท่านั้น หรือแม้จะเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในงานนั้นก็ตาม หากมองในภาพรวมทั่ว ๆ ไปอย่างไม่ได้ใจจดจ่อก็อาจมองไม่เห็นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ กระบวนการทำงานที่ตกอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดผลดีในการทำงาน Visual Control เป็นเทคนิคการสื่อสารผ่านการมองเห็นที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้วิจัย และเห็นกันอยู่ในชีวิตประจำวันทุก ๆ วันอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นเทคนิคง่าย ๆ แต่มีประสิทธิภาพสูงในการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงสามารถมองหา Visual Control ได้ในเกือบทุกสถานที่ เช่น ตามท้องถนน ในโรงเรียน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า ตลาด สวนสนุก พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในบริษัทหรือโรงงานต่าง ๆ สถานที่ราชการต่าง ๆ ฯลฯ เพียงแต่ผู้วิจัยอาจไม่ได้สังเกต หรือไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการนามาขยายผลและประยุกต์ใช้เพิ่มเติม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยชุมพล สิงสนอง และกาญจนา กาญจนสุนทร (2563) ได้ทำการศึกษาทฤษฎี ABC Analysis เพื่อการปรับปรุงปฏิบัติการและการจัดการคลังสินค้า

เกียรติชัย อุดมศักดิ์สวัสดิ์ ณัฐพล แก้วประพาฬ และสาวิตี แช่มเชื้อ (2566) งานวิจัยเล่มนี้ จัดทำ ขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บกรณีศึกษาร้านค้าปลีก เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผนผังก้างปลา(Fishbone Diagram) วิเคราะห์ปัญหาของสาเหตุ กับหลักการ 3M 1E เป็นกลุ่มปัจจัย (Factor) เพื่อจะนำไปสู่การแยกแยะสาเหตุต่างๆการแก้ไขปัญหา จัดเรียงสินค้าภายในคลังตามลำดับหลักการใช้ทฤษฎี ABC Analysis

กนกวรรณ เสริมจันทร์ (2562) การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลังด้วยเป็น VISUAL CONTROL กรณีศึกษา บริษัท รรร จำกัด ในการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการของบริษัท SSS จำกัดผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา สำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องพบว่าสาเหตุที่ทำให้การให้ดำเนินงานของบริษัทขาดประสิทธิภาพ คือ คลังสินค้ามีวิธีการจัดเก็บและจัดวางไม่เหมาะสม และกระบวนการเบิกจ่ายสินค้า มีข้อผิดพลาดสูง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า ของบริษัท รรร จำกัดขั้นตอนเริ่มด้วย วิธีการวิเคราะห์ปัญหาด้วยผังก้างปลา การวิเคราะห์ SWIH การประยุกต์ใช้ Visual Control และการใช้หลักการ Fist in Fist Out: FIFO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ คลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของคลังสินค้าและศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้ Fish Bone Diagram
4. ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาในด้านการใช้ระยะเวลาในการทำงาน
5. ศึกษาหลักการ ABC Analysis และ Visual Control
6. ดำเนินการวิจัย
7. สรุปผล

1.1 ศึกษาระบบการทำงานของสินค้าคงคลัง ในปัจจุบันของบริษัทกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและขั้นตอนการจัดเก็บในคลังปัจจุบันของ บริษัท ฮีโร่ มอเตอร์ส ไทย จำกัด สำรวจและเก็บรวบรวม ข้อมูลรายการสินค้า ชื่อสินค้า ราคา และจำนวนสินค้าแต่ละชนิด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการจัดการสินค้าคงคลัง พบปัญหาหลักคือปัญหาคือการจัดเก็บสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ไม่มีการจัดหมวดหมู่หรือไม่มีการแยกประเภทสินค้า ทำให้สินค้าภายในคลังสินค้ามีการสูญหาย สินค้าที่หาไม่เจอ จึงต้องการจัดการปัญหาสินค้าที่ไม่เป็นหมวดหมู่และจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมในการจัดการคลังสินค้าด้านการจัดเก็บสินค้า

1.2 วิเคราะห์สาเหตุและปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา Fish Bone Diagram

ภาพ 1 การวิเคราะห์สาเหตุด้วยแผนผังก้างปลา

จากการวิเคราะห์ด้วยแผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram) การจัดเก็บสินค้าที่ไม่เป็นหมวดหมู่ การค้นหาสินค้าไม่เจอ และการหยิบสินค้าที่ผิดพลาด โดยสรุปปัญหาค้นหาสินค้า ตามหลักการ 4MIE (Factor) เพื่อนำไปสู่การแยกแยะปัจจัยและสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

M - Man พนักงานหรือบุคลากรภายใน

- พนักงานไม่จำแนกประเภทสินค้าในการจัดเก็บ
- พนักงานไม่ทราบจุดจัดเก็บสินค้า

M -Material ผลิตภัณฑ์ บริการ วัตถุดิบหรืออุปกรณ์อื่น ๆ

- สินค้ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน
- ไม่มีป้ายสัญลักษณ์ในการแยกประเภท

M - Method กระบวนการทำงาน

- การจัดเก็บสินค้าไม่เป็นลำดับ
- มีการวางงานที่ทับซ้อน

E - Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน

- ภาพรวมพื้นที่ไม่เพียงพอ
- ยากลำบากต่อการทำงานในการจัดเก็บและ ค้นหา

1.3 เก็บข้อมูลการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลทุติยภูมิ คือ

1.การรวบรวมข้อมูลการเบิกชิ้นส่วนการผลิตที่ผิดพลาดของพนักงาน จำนวน 4คน

2.การรวบรวมข้อมูลการเบิกชิ้นส่วนการผลิตย้อนหลัง 4 เดือน

1.4 การจัดกลุ่มสินค้าคงคลังด้วยหลักการ ABC Analysis

ตารางที่ 1.หลังการแบ่งหมวดหมู่สินค้า ABC Analysis

หมวด	ลำดับสินค้า
A	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14
B	15,16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29
C	30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55,56,57,58, 59,60,61,62,63,64,65,66,67

1.5 หลักการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visuals Control)

การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) เป็นระบบควบคุมการทำงานที่ทำให้พนักงานทุกคนสามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงาน เป้าหมายผลลัพธ์การทำงานได้ง่าย และชัดเจน รวมถึงเห็นความผิดปกติต่าง ๆ และแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้บอร์ด ป้าย สัญลักษณ์ กราฟ สี และอื่น ๆ เพื่อสื่อสารให้พนักงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของ สถานที่ทำงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการของ Visual Control ในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพในองค์กร

ตาราง 2 การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control)

รายการ	รูปภาพประกอบ	อธิบาย
1.การจัดเก็บก่อนใช้หลักการและการจัดวางสินค้ารูปแบบเก่า	 สินค้าถูกวางอยู่นอกพื้นที่จัดเก็บ	จะเห็นได้ว่ามีการวางชิ้นส่วนการผลิตที่รับเข้ามาถูกวางอยู่นอกพื้นที่จัดเก็บ ซึ่งทำให้แต่ละครั้งต้องใช้เวลาค้นหาเป็นเวลานานและอาจทำให้หาสินค้าไม่พบเป็นต้น การควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) เป็น ระบบควบคุมการทำงานที่ทำให้พนักงานทุกคนสามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงาน เป้าหมาย ผลลัพธ์ การทำงานได้ง่าย และชัดเจน รวมถึงเห็นความผิดปกติต่าง ๆ และแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว
2.รูปภาพก่อนทำป้ายกำกับชื่อชิ้นส่วนการผลิต	 งานคล้ายกันถูกวางปะปนกัน	ปัญหาเกิดจากคลังสินค้ามีวิธีการจัดเก็บและจัดวางไม่เหมาะสม มีการจัดวางชิ้นส่วนที่มีลักษณะคล้ายกันทับซ้อนปะปนกันกระบวนการหยิบชิ้นส่วนการผลิตมีข้อผิดพลาดอยู่เสมอ ทำให้เกิด ปัญหาการเก็บสินค้าปะปน ใช้ระยะเวลานานในการมองหา
	 ไม่มีป้ายระบุชื่อสินค้า	จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บชิ้นส่วนการผลิต ไม่มีป้ายกำกับในการบ่งบอกชื่อของวัสดุ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการหยิบจ่าย ดังนั้นจึงเสนอ แนวทางการกำหนดป้ายกำกับชื่อระบุไว้ที่ Location เพื่อให้พนักงานที่มาเบิกสามารถค้นหาได้ง่าย

1.6 ผังคลังที่ใช้แสดงการจัดเก็บชิ้นส่วนการผลิตก่อนปรับปรุง

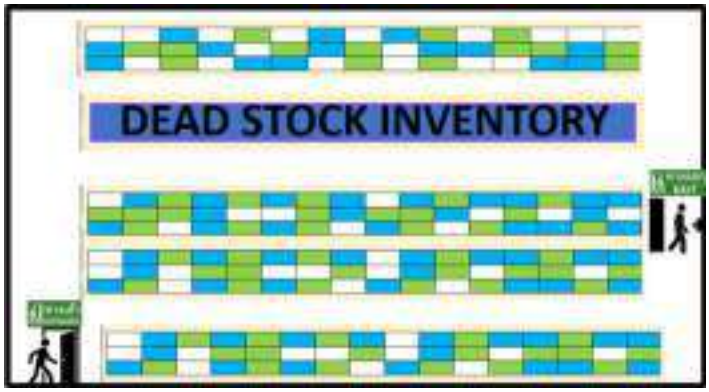

ภาพ 2 ผังคลังสินค้าก่อนจัดเรียงแบบ ABC Analysis

สีฟ้า หมายถึง สินค้ากลุ่ม A มีสินค้าคงคลังอยู่ที่15-20% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 75-80%

สีเขียว หมายถึง สินค้ากลุ่ม B มีสินค้าคงคลังอยู่ที่ 30-40% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 15%

สีขาว หมายถึง สินค้ากลุ่ม C มีสินค้าคงคลังอยู่ที่ 40-50% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 5-10%

จากภาพที่ จะเห็นได้ว่า หลังการนำเข้าชิ้นส่วนการผลิตมาแล้วมีการจัดเก็บวัสดุตามกลุ่ม เดิมซึ่งไม่ได้มีการจัดเรียง ก่อนหรือหลังนำเข้า ทำให้ชิ้นส่วนปะปนกัน อาจทำให้ของที่เข้ามาก่อนไม่ได้เกิดการใช้งานและอาจทำให้เสื่อมสภาพได้

1.7 ผังคลังที่ใช้แสดงกำรจัดเก็บชิ้นส่วนการผลิตหลังปรับปรุง

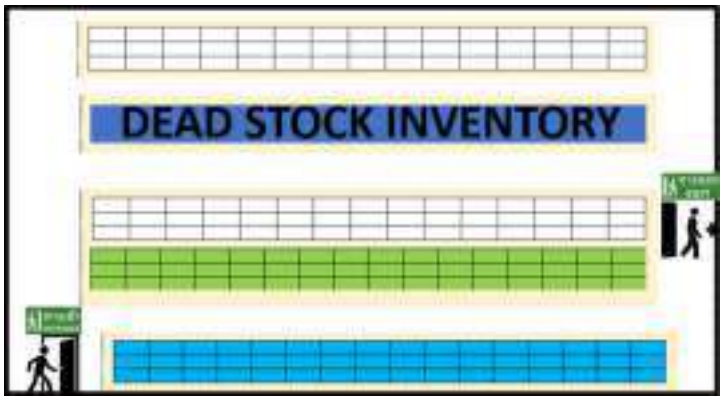

ภาพ 3 ผังคลังสินค้าหลังจัดเรียงแบบ ABC Analysis

สีฟ้า หมายถึง สินค้ากลุ่ม A มีสินค้าคงคลังอยู่ที่15-20% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 75-80%

สีเขียว หมายถึง สินค้ากลุ่ม B มีสินค้าคงคลังอยู่ที่ 30-40% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 15%

สีขาว หมายถึง สินค้ากลุ่ม C มีสินค้าคงคลังอยู่ที่ 40-50% แต่มีมูลค่าอยู่ประมาณ 5-10%

จากภาพที่ จะเห็นได้ว่าหลังจากการจัดเรียงชิ้นส่วนการผลิตใหม่ จะทำให้การหาชิ้นส่วนการผลิตได้ง่าย รวดเร็ว และสะดวกต่อการเบิกใช้ภายในบริษัท

ตาราง 3 ผลการเบิกผิดพลาดของพนักงานก่อนปรับปรุง (Visual Control)

พนักงาน	จำนวนการเบิก (ครั้งต่อเดือน)	จำนวนการเบิกผิดพลาด (ครั้งต่อเดือน)
คนที่ 1	32	16
คนที่ 2	31	12
คนที่ 3	31	13
คนที่ 4	33	14
รวมจำนวนการเบิกของผิดพลาดต่อเดือน	127	55

จากตารางที่ 3.15 จำนวนการเบิกผิดพลาดก่อนปรับปรุงของพนักงานในระยะเวลา 4 เดือน

ตาราง 4 ระยะเวลาในการหยิบสิ้นส่วนการผลิตของพนักงานก่อนปรับปรุง (Visual Control)

พนักงาน	ระยะเวลาการทำงาน (นาที)	เวลาที่ใช้ (นาที)
คนที่ 1	12,480	697
คนที่ 2	12,480	613
คนที่ 3	12,480	638
คนที่ 4	12,480	711
รวมเวลาที่ใช้ในการค้นหาสินค้า	12,480	2,659

จากตาราง 3.15 ระยะเวลาในการหยิบชิ้นส่วนการผลิตก่อนปรับปรุงของพนักงานในระยะเวลา 4 เดือน

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์และการรวบรวมงานวิจัยเรื่องการใช้หลักการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) มาใช้ในคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทผลิตชิ้นส่วนมอเตอร์ไซค์ โดยผู้วิจัยสรุปผลหลังทำการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การนำหลักการทฤษฎี ABC Analysis
2. หลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control)
3. ผลจากการแก้ไขปัญหาในคลังสินค้า

1. การนำหลักการทฤษฎี ABC Analysis

1.1.1 สินค้าที่หยิบใช้บ่อย วางใกล้ประตูเข้าออก สินค้าที่หยิงใช้บ่อยจะเป็นสินค้าที่มีการเบิกจ่ายบ่อยที่สุด มีการนำเข้ามาจัดเก็บและนำออกไปใช้อยู่เสมอ การวางสินค้าขายดีไว้ใกล้ประตูเข้าออกจะ ช่วยย่นระยะเวลาในการค้นสินค้าได้เป็นอย่างดี

1.1.2 สินค้าหยิบใช้เป็นครั้งคราวจะเก็บไว้ด้านใน เนื่องด้วยเป็นกลุ่ม สินค้าที่นานๆ ครั้งจะถูกเบิกจ่ายให้กับฝ่ายผลิต การวางเอาไวด้านในเพื่อให้ด้านนอกเป็นที่เก็บ สินค้าที่หยิบใช้บ่อยเอาไว้แทน จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม

1.1.3 สินค้าที่มีขนาดใหญ่ จะเก็บไว้ใกล้ประตู สินค้าที่มีขนาดใหญ่ ด้วยขนาดและน้ำหนัก หากมีการนำไปวางไว้ด้านในจะทำให้การหยิบใช้งลำบากมากยิ่งขึ้น รวมถึงเสียเวลาในการขนส่ง การถูกเก็บ เอาไว้ที่ใกล้ประตูจึงเป็นวิธีที่สะดวกสำหรับการเบิกจ่ายของสินค้าที่มีขนาดใหญ่มากที่สุดจะเห็นได้ ว่าหลักการบริหารคลังสินค้า เป็นไปอย่างง่ายที่สุดและเหมาะสมตามสินค้าในแต่ละประเภท

2. หลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control)

การควบคุมด้วยการมองเห็น เป็นระบบการควบคุมการทำงานให้พนักงานทุกคนสามารถ เข้าใจขั้นตอนการทำงาน เป้าหมาย ผลลัพธ์การทำงานได้ง่ายและชัดเจน รวมถึงเห็นการผิดปกติ ต่างๆ และแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว โดยใช้บอร์ด ป้าย สัญลักษณ์สีและอื่นๆ เพื่อสื่อสารให้พนักงาน ทราบถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของสถานที่ทำงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมงานผลิต นั่นก็คือการควบคุมความเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

2.1 หลังจากแบ่งแยกสินค้าออกเป็นหมวดหมู่แล้วได้ทำการจัดวางสินค้า สินค้าที่มาก่อน มาหลังและมีการจัดเก็บพื้นที่ใหม่โดยมีการจัดเก็บ สินค้าตามความเคลื่อนไหวของสินค้าโดยสินค้า แต่ละตัวแต่ละชิ้น สินค้าโซน A มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลามีการจัดเก็บใกล้เพราะเคลื่อนไหว ตลอดเวลาและสามารถขนย้ายสะดวกรวดเร็ว สินค้าโซน B เป็นสินค้าที่มีการเคลื่อนที่ในบางครั้ง มีการใช้พื้นที่บางครั้งและเคลื่อนย้ายยบางครั้งไม่ไกลมากเพราะมีการเคลื่อนย้ายสะดวกและรวดเร็ว ใช้เวลาน้อยและกระชับพื้นที่ สินค้าโซน C มีการเคลื่อนไหวที่ล่าช้าเลยนำมาจัดเก็บไว้หลัง เพราะ สินค้าโซน C ไม่ค่อยเคลื่อนไหว

2.1.1 หลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) การตีเส้นกำหนดพื้นที่ชั่วคราวในการวางสินค้านอกพื้นที่จัดเก็บ

ภาพ 4 การควบคุมการมองเห็น

2.1.2 หลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) การกำหนดป้ายสีระบุไว้ที่ Location สินค้าประเภท A เป็นป้ายสีฟ้า เพื่อให้พนักงานคลังสินค้าปฏิบัติงานเห็นป้ายชิ้นงานอย่างชัดเจน และง่ายต่อการหยิบชิ้นงานตาม Location เพื่อลดความผิดพลาดในการหยิบชิ้นงานด้วย และลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้า

ภาพ 5 การควบคุมการมองเห็น

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลการการหยิบสินค้าผิดพลาดของพนักงานที่จัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้าทั้งก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุง

พนักงาน	จำนวนการเบิกผิดพลาดก่อนการปรับปรุง(ครั้งต่อเดือน)	จำนวนการเบิกผิดพลาด ก่อนการปรับปรุง(ครั้งต่อเดือน)	ผลต่าง(ครั้งต่อเดือน)	ร้อยละ %
คนที่ 1	16	7	9	43.57%
คนที่ 2	12	3	9	25%
คนที่ 3	13	4	9	30.77%
คนที่ 4	14	4	10	28.57%
รวมจำนวนการเบิกของผิดพลาดต่อเดือน	55	18	37	32.73%

จากตาราง 3 เปรียบเทียบผลการหยิบสินค้าผิดพลาดของพนักงานที่จัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้าทั้งก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงพนักงานในระยะเวลา 4 เดือน

ตาราง 4 เปรียบเทียบระยะเวลาในการหยิบสินค้าของพนักงานที่จัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้าทั้งก่อน ปรับปรุงและหลังปรับปรุง(Visual Control)

พนักงาน	เวลาที่ใช้ก่อนการปรับปรุง (นาที)	เวลาที่ใช้หลังการปรับปรุง (นาที)	ผลต่าง	ร้อยละ %
คนที่ 1	697	542	155	22.24%
คนที่ 2	613	503	110	17.94%
คนที่ 3	638	474	164	25.70%
คนที่ 4	587	443	144	24.53%
เวลาที่ใช้ในการค้นหาสินค้า	2,535	1,962	573	22.60%

จากตาราง 4 ผลเปรียบเทียบระยะเวลาในการหยิบสินค้าของพนักงานที่จัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้าทั้งก่อน ปรับปรุงและหลังปรับปรุงระยะเวลา 4 เดือน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการจัดการคลังสินค้า คลังชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์ จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยทฤษฎี ABC Analysis ใช้ระบบการมองเห็น Visual Control เป็นการนำเอาทฤษฎีการวางผังอย่างมีระบบซึ่ง มุ่งเน้นที่ระดับของความสัมพันธ์ระหว่าง พื้นที่ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ว่าควรอยู่ใกล้กัน หรือไม่ วัตถุประสงค์ เพื่อใช้ในการวางตำแหน่งของพื้นที่ ระยะทางในการเคลื่อนย้าย อัดวางพื้นที่ใหม่การ ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และสร้างความสะดวกปลอดภัยให้กับพนักงาน และให้พนักงานได้รับ ความสะดวกในการเบิกจ่าย และใช้เวลาในการเบิกจ่ายสินค้าน้อย และใช้พื้นที่ในการจัดเก็บ เกิดประสิทธิภาพสูง ผู้วิจัยได้สรุปผลที่ได้รับหลัง การมีการปรับปรุงพื้นที่ และแผนผังการออกแบบการปรับปรุง พื้นที่การจัดเก็บสินค้าจะเห็น ได้ว่า ภาพรวมระยะทางจะลดลง จากการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังพื้นที่ รับเข้า และเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่พักสินค้า ระยะทางการเคลื่อนย้าย การจำแนกสินค้าเป็นหมวดหมู่ และแยกสินค้าแต่ละประเภท สินค้าได้ง่ายขึ้นจากเดิม ว่าสินค้าชนิดใดมีการเบิกจ่ายมากน้อยเพียงใด หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงระบบการจัดเก็บคลังสินค้าแล้วมีการใช้พื้นที่ให้ เกิดประโยชน์สูงสุดและมีการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีการใช้ที่รวดเร็วกว่าเมื่อก่อนทำให้ประสิทธิภาพการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในการวิจัยเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของคลังสินค้าในการนำหลักการ ทฤษฎี มาปรับใช้ใน คลังสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของบริษัท รวมถึงการใหบริการแก่ลูกค้า โดยการที่กลุ่มผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลังและมีขั้นตอนในการ ซึ่งนำทฤษฎีเหล่านี้มาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดเก็บ จัดเรียงสินค้า การจำแนก สินค้า การหาสินค้า และการหมุนเวียนสินค้า ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ให้คลังสินค้ามีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ซึ่งทฤษฎีนี้นำมาใช้แล้วก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น แบ่งเป็น 2 ทฤษฎี

1. ทฤษฎี ABC Analysis เพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่การจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า โดยแบ่งตามกลุ่มสินค้าเป็นกลุ่ม A กลุ่ม B และกลุ่ม C ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีสินค้าในคลังมีระเบียบมากขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชัยชุมพล สิงสนอง และกาญจนา กาญจนสุนทร (2563) ได้ทำการศึกษาทฤษฎี ABC Analysis เพื่อการปรับปรุงปฏิบัติการและการจัดการคลังสินค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนว ทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า ลดมูลค้าสินค้าคงคลังภายในองค์กร จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มสินค้า A มีปริมาณ SKU อยู่ที่ 20.24% คิดเป็นมูลค่า 73.64% กลุ่ม B มีปริมาณ SKU อยู่ ที่ 28.67% คิดเป็น มูลค่า 20.03% และกลุ่ม C มีปริมาณ SKU อยู่ที่ 51.10% คิดเป็นมูลค่า 6.33% และกำหนดการนับสต๊อกสินค้าให้แต่ละกลุ่ม อีกทั้งการปรับปรุงกระบวนการให้ได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ในการเพิ่มเอกสารเพื่อใช้ในการ ติดตามแต่ละขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งกระบวนการเบิกจ่ายสินค้าออกจากคลังสินค้า และกระบวนการ สั่งซื้อสินค้าเข้าคลังสินค้า เพื่อป้องกันเหตุที่จะทำให้คลังสินค้าเกิดปัญหาขึ้นมาอีก แม้กระทั้งการกำหนด ROP ให้กับ

ลูกค้าแต่ ละกลุ่มโดยใช้ Service Level เป็นปัจจัยในการกำหนดตามมูลค่าการสั่งซื้อของลูกค้าแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มการตอบสนองให้กับลูกค้าให้ได้สูงที่สุด

นฤภร นิลนิสสัย และปิยะเนตร นาคสีดี. (2564) ในการศึกษาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษาของบริษัท เครื่องดื่มรังนก เอบีซี จำกัด ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูล พบว่าเป็นสาเหตุของการดำเนินธุรกิจของบริษัท การขาดประสิทธิภาพคือคลังสินค้ามีการจัดวางและจัดวางไม่เหมาะสม และกระบวนการออกสินค้าสำเร็จรูปใช้เวลานานและมีข้อผิดพลาดส่งผลให้สินค้าเสียหาย ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษา บริษัท เอบีซี รังนก เครื่องดื่ม จำกัด โดยกระบวนการเริ่มต้นด้วยการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานโดยใช้ผังกระบวนการไหลเพื่อให้ภาพรวมของกระบวนการภายในแผนก แล้วปรับโดยใช้เครื่องมือ ECRS จัดลำดับความสำคัญด้วย ABC Analysis เพื่อกำหนดรหัสการจัดเก็บสินค้าภายในคลังสินค้า และการออกแบบแผนผังการจัดเก็บ ระบุสถานที่จัดเก็บจากการศึกษา พบว่าผลการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังสินค้า คือสินค้ามีความเป็นระเบียบมากขึ้น ระยะเวลาเฉลี่ยในการออกสินค้าสำเร็จรูปลดลงจาก 1.32 ชม. ถึง 1.05 ชม. รวมถึงระยะการเคลื่อนที่ลดลงจาก 200.4 ม. เหลือ 135.6 ม. และปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นลดลง 12.5% จากเหลือ 11% ต่อการส่งมอบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

อินทิรา รามอินทร์, ธิรนันท์ วัฒนโยธิน, เกศกุฎา โกฏิกุล, กฤติกา กลับรินทร์ และนุชากร คงยะฤทธิ์ (2565) ได้ทำการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท เตือนใจ พาณิชย์กรุ๊ป จำกัด สาขามะนาวหวาน การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้เทคนิค ABC Analysis ในการปรับปรุงคลังสินค้า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือผู้จัดการคลังสินค้า จำนวน 1 คน พนักงานคลังสินค้า 2 คน และผู้ใช้บริการ 3 คน ผลการวิจัยพบว่า มีสินค้าในคลัง จำนวนทั้งสิ้น 80 รายการ แบ่งตาม เทคนิค ABC Analysis กลุ่ม A มีจำนวน 7 รายการ (ร้อยละ 20.00) กลุ่ม B มีจำนวน 25 รายการ (ร้อยละ 30.00) กลุ่ม C มีจำนวน 48 รายการ (ร้อยละ 50.00) หลังจากการใช้ทฤษฎีการแบ่งหมวดสินค้า ABC Analysis ก็ได้มีการแบ่งโซนสินค้าที่เป็นระบบอย่าง ชัดเจน ส่งผลทำให้มีพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าเพิ่มขึ้น สินค้าที่เข้ามาใหม่ ก็จะไปเก็บตามโซนหมวดหมู่ ของสินค้านั้นๆ ได้อย่างสะดวก โดยไม่ต้องวางสินค้าไว้หน้าคลังเพื่อรอพื้นที่ภายในว่าง จึงเป็นอีกหนึ่ง วิธีที่เหมาะสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าได้

2.ทฤษฎี Visual Control เพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่การจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า โดยแบ่งกลุ่มตามสี กลุ่มสีฟ้าคือกลุ่ม A กลุ่มสีเขียวคือกลุ่ม B และกลุ่มสีขาวคือกลุ่ม C ภาพรวมการแบ่งสีสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กนกวรรณ เสริมจันทร์ (2562) การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลังด้วยเป็น VISUAL CONTROL กรณีศึกษา บริษัท รรร จำกัด ในการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการของบริษัท SSS จำกัดผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา สำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องพบว่าสาเหตุที่ทำให้การให้ดำเนินงานของบริษัทขาดประสิทธิภาพคือ คลังสินค้ามีวิธีการจัดเก็บและจัดวางไม่เหมาะสม และกระบวนการเบิกจ่ายสินค้า มีข้อผิดพลาดสูง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า ของบริษัท รรร

จำกัดขั้นตอนเริ่มด้วย วิธีการวิเคราะห์ปัญหาด้วยผังก้างปลา การวิเคราะห์ SWIH การประยุกต์ใช้ Visual Control และการใช้หลักการ Fist in Fist Out: FIFO เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ คลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าผลการปรับปรุงนั้นทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า คือ สินค้ามีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น พนักงานหาสินค้าไม่พบลดลงจาก 30 ครั้ง เป็น 0 ครั้งการหยิบสินค้าผิดลดลงจาก 18 ครั้ง เป็น 0 ครั้ง การเก็บสินค้าชื่อเดียวกันไว้หลายตำแหน่ง ลดลงจาก 45 ครั้ง เป็น (ครั้ง ความผิดพลาดในการตรวจนับสินค้าทุกสิ้นเดือน ลดลงจาก 6 ครั้ง เป็น ครั้งและเวลาในการรับสินค้าเข้า ลดลง 39.95 นาทีจากเดิม 109.55 นาที คิดเป็น 36.47% และใน ส่วนของการเบิกสินค้า ใช้ระยะเวลาลดลง 78.15 นาทีจากเดิม 240.45 นาที คิดเป็น 32.50%

สุชาติ ชำรงสุข (2565) การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการทำงานในขั้นตอนการขนถ่ายสินค้า เพื่อการจัดส่ง ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน กรณีศึกษา บริษัท เอ.บี.ซี จำกัด ใช้การระดม สมองและแผนภูมิเหตุและผลในการวิเคราะห์ปัญหา โดยแบ่งตามประเภทของงาน เป็น 3 ประเภท ได้แก่ งานพาเลท งานกล่อง และงานรางขาว พบปัญหาหลัก 3 ประการ โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองแก้ไขปรับปรุง กระบวนการทำงานโดยใช้ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ปัญหาการรอคอยขนถ่ายสินค้าในกระบวนการขนถ่ายสินค้า 2) ปัญหาการหาพาเลท เพื่อวางสินค้าของหนักงานคลังสินค้าประจำประตูขน ถ่าย แก้ไขโดยใช้หลักการ ECRS เป็นหลักการที่ ประกอบด้วยการกำจัด (Eliminate) การรวมกัน (Combine)การจัดใหม่ (Rearange) และการทำให้ง่าย (Simplis) ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถใช้ในการ เริ่มต้นลดความสุขเปล่า และใช้ทฤษฎี Visual Control ในการควบคุมการทำงานด้วยหลักการในการ มองเห็น 3) ปัญหาการทำงาน ซ้ำซ้อนของขั้นตอนการตรวจสอบ และยิ่งเข้าระบบ แก้ไขโดยใช้หลัก ECRS และเก็บข้อมูลเวลาหลังการทดลองเป็นจำนวน 10 ครั้ง หาเวลาเฉลี่ยเพื่อนำมาเทียบกับเวลามาตรฐานก่อนการ ปรับปรุง คิดเวลาคาเมื่อที่ 9%จากผลของการปรับปรุง ขั้นตอนการทำงาน เวลารวมของกระบวนการขนถ่าย สินค้างานแต่ละประเภทลดลง คืองานพาเลทลดลงจากเดิม 526.38 วินาที เป็น 379.23 วินาที คิดเป็น ร้อยละ 27.96 สำหรับงานกล่องเวลาลดลงจากเดิม 935.30 วินาที เป็น 639.95 วินาที คิดเป็นร้อยละ 31.6) และสำหรับงานรางขาวที่ไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงในกระบวนการแต่เมื่อกระบวนงานพาเลท และงานกล่องมีการปรับปรุงซึ่งงานทั้ง 3 ส่วนนี้เป็น งานที่เกี่ยวข้อง กัน ทำให้เวลาของรางยาวลดลงจาก 769.17 วินาที เป็น 519.27 วินาที คิดเป็นร้อยละ 32.49

เกียรติชัย อุดมศักดิ์สวัสดิ์, ณัฐพล แก้วประพาฬ และ สาวิตี แช่มเชื้อ (2566) เพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บกรณีศึกษาร้านค้าปลีก เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) วิเคราะห์ปัญหาของสาเหตุ กับหลักการ 3M 1E เป็นกลุ่มปัจจัย(Factor) เพื่อจะนำไปสู่การแยกแยะสาเหตุต่างๆการแก้ไขปัญหา จัดเรียงสินค้าภายในคลังตามลำดับหลักการใช้ทฤษฎี ABC Analysis หรือเป็นแนวคิดที่ให้ ความสำคัญกับการจัดกลุ่มสินค้าเป็น 3 กลุ่ม เพื่อง่ายในการบริหารจัดการตามกลุ่มสินค้า การจัดลำดับมีหลายแบบตามแนวนโยบายที่ต้องการใช้บริหารขององค์กรซึ่งตามมาด้วย ทฤษฎี Visual Control หรือ

การควบคุมด้วยการมองเห็น เป็นระบบการควบคุมการทำงานให้พนักงานทุกคน สามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงาน เป้าหมาย ผลลัพธ์การทำงานได้ง่ายและชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาในส่วนที่เป็นปัญหาการจัดวางสินค้าบางส่วนเท่านั้นเพื่อลดระยะเวลาในการหยิบสินค้าของพนักงาน ควรมีการกำหนดขั้นตอนการทำงานและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน จัดตั้งพนักงานให้ดูแลสินค้าแต่ละประเภท และต้องมีใบขอเบิกสืนค้าก่อนการเบิกสินค้าก่อนทุกครั้ง

2. ทำการศึกษาพื้นที่อื่นเพิ่มเติม เนื่องจากมีการจัดเก็บสินค้าที่อื่นและเอกสาร และพื้นที่ใน การเดินเอกสาร ที่สามารถปรับปรุงได้ โดยการำการจัดแผนผังอย่างมีระบบในการปรับปรุง

3. ผู้ที่ทำการศึกษาขั้นอื่นสามรถนำวิจัยเล่มนี้ไปเป็นแนวศึกษาปรับปรุงการจัดเก็บสินค้า เพื่อทำให้องค์กรของผู้ที่จะศึกษามีระยะทางในการทำงานน้อยลงและทำให้การจัดเก็บสินค้าระบบ การใช้สินค้าวางแผนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

1.ศึกษาทฤษฎี First In First Out (FIFO) หรือ ‘การเข้าก่อนออกก่อน’ วิธีจัดการและวัดมูลค่าของสินทรัพย์ FIFO หมายถึง การนำสินค้าที่เข้าคลังก่อนมารีบใช้งานและหมุนเวียนก่อน เพื่อลดความเสื่อมสภาพและรักษามูลค่าของสินค้าในคลังสินค้า

2. นำทฤษฎีที่ปรับใช้ในพื้นที่คลังสินค้า ไปปรับใช้ในแผนกอื่นภายในบริษัทเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในทุกๆด้าน

3.ใช้ระบบอื่นเพื่อต่อยอดเช่น WMS (Warehouse Management)

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ เสริมจันทร์. (2562). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลังด้วยการใช้ Visual Control: กรณีศึกษา บริษัท รรร จำกัด*.

เกียรติชัย อุดมศักดิ์สวัสดิ์, ณัฐพล แก้วประพาฬ และสาวิตี แช่มเชื้อ. (2566). *การเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บร้านค้าปลีกด้วยทฤษฎี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ].

เกียรติชัย อุดมศักดิ์สวัสดิ์, ณัฐพล แก้วประพาฬ และสาวิตี แช่มเชื้อ. (2566). *เพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บ: กรณีศึกษาร้านค้าปลีก*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 14 (86-97). มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

นฤภร นิลนิสสัย, และปิยะเนตร นาคสีดี. (2564). *การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป: กรณีศึกษา*

บริษัท เครื่องดื่มรังนก ABC จำกัด. ในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ประจำปีการศึกษา 2564 (Vol. 16). UTCC.

ชนิกานต์ เปรมปรีดิ์. (2566). *การจัดการคลังสินค้า: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองตูมพัฒนา ตำบลหนองตูม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5918

ชัยชุมพล สิงสนอง และกาญจนา กาญจนสุนทร (2563). *ศึกษาทฤษฎี ABC Analysis เพื่อการปรับปรุงปฏิบัติการและการจัดการคลังสินค้า*. ในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15 ประจำปีการศึกษา 2563 (Vol. 15).

Heizer, J., & Render, B. (2017). *Operations management* (12th ed.). Pearson.Krajewski, L. J.,

Ritzman, L. P., & Malhotra, M. K. (2016). *Operations management: Processes and supply chains* (11th ed.). Pearson.

Kros, J. F., & Brown, M. G. (2012). *Inventory control and management*. Springer.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน กรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต

A Case Study of an Office Supplies Company in Bangkok, Westgate Branch: Enhancing Inventory Storage Efficiency through Visual Control and ABC Analysis

มัลลิกา จันทร์ไทย[1], ฐิตาภา เบ้าทอง[2], พรสวรรค์ จารคุณ[3], ภนิดา โพธิ์เกษม[4]

[1]*คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, mallika.jan29@gmail.com*

[2]*คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, thitaphabeathxng@gmail.com*

[3]*คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, Pornsawanj.1508@gmail.com*

[4]*คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ, pa*nida2537.pp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้าด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน กรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต โดยใช้แผนผังกางปลา (Fishbone Diagram) และหลักการ 3M 1E ในการวิเคราะห์ปัญหาของการจัดเรียงสินค้าคงคลังในบริษัทแห่งหนึ่ง ทฤษฎี ABC Analysis ถูกนำมาใช้ในการจัดกลุ่มสินค้าตามมูลค่าเพื่อเพิ่มความสะดวกและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสินค้า โดยแบ่งสินค้ากลุ่ม A, B และ C ตามมูลค่าของสินค้า ส่วนการใช้ทฤษฎี Visual Control หรือการควบคุมด้วยการมองเห็นจะช่วยให้พนักงานสามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงานและตรวจจับข้อผิดปกติได้ง่ายและรวดเร็ว โดยใช้สัญลักษณ์ สี หรือป้ายเพื่อการสื่อสารที่ชัดเจน จากการวิเคราะห์ปัญหาด้วยแผนผังกางปลาและหลักการ 3M 1E พบว่า ปัญหาของการปะปนของสินค้าทำให้การค้นหาสินค้าใช้เวลานานและเกิดการหยิบสินค้าผิดบ่อยครั้ง การปรับปรุงด้วยการแบ่งกลุ่มสินค้าตามมูลค่าและการใช้สีในการแยกกลุ่ม (A: สีเหลือง, B: สีน้ำเงิน, C: สีชมพู) ทำให้การหยิบสินค้าในคลังมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพนักงานทุกคนใช้เวลาน้อยลงในการหยิบสินค้าเฉลี่ย เช่น พนักงานคนที่ 1 ลดเวลาได้ 5.19 นาที (25.95%) และพนักงานคนที่ 5 ลดเวลาได้ 5.42 นาที (27.1%)

คำหลัก: การวิเคราะห์ การจัดการสินค้าคงคลัง ประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยง

Abstract

This research aims to improve the efficiency of warehouse inventory management using the ABC Analysis and Visual Control theories. This study focuses on an office supplies company

located at the Westgate branch in Bangkok. We used the Fishbone Diagram and the 3M 1E principle to analyze the company's inventory arrangement problems. By identifying the root causes of inefficiencies, the study will propose targeted strategies to enhance inventory organization and streamline operations. Ultimately, the goal is to create a more effective system that minimizes waste and maximizes productivity within the warehouse environment. The ABC Analysis theory was employed to categorize products by value to enhance convenience and efficiency in product management, dividing them into groups A, B, and C based on their value. The use of Visual Control theory helps employees understand work procedures and detect abnormalities easily and quickly by using symbols, colors, or signs for clear communication. From the problem analysis using the Fishbone Diagram and the 3M 1E principle, it was found that the issue of product mixing caused prolonged search times and frequent picking errors. The improvement by categorizing products based on value and using colors for differentiation (A: yellow, B: blue, C: pink) has made the picking process in the warehouse more efficient. All employees have spent less time on average picking products. For example, Employee 1 reduced their time by 5.19 minutes (25.95%), and Employee 5 reduced their time by 5.42 minutes (27.1%).

***Keyword*:** Analysis, warehouse inventory management, efficiency, reduce risk

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการจัดการโลจิสติกส์มีบทบาทสำคัญในธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะในกระบวนการจัดการคลังสินค้า ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมหลายขั้นตอน ตั้งแต่การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การรับสินค้า การจัดเก็บสินค้า การหยิบสินค้า การบรรจุหีบห่อ และการส่งมอบสินค้าไปยังลูกค้า กระบวนการเหล่านี้ต้องการการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันท่วงทีและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น Christopher, M. (2016) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่ก่อให้เกิดต้นทุนสูงที่สุดในคลังสินค้าคือการหยิบสินค้า ซึ่งคิดเป็น 55% ของต้นทุนทั้งหมด รองลงมาคือการจัดเก็บและการรับสินค้า การจัดการคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้ลดต้นทุน แต่ยังช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานและความพึงพอใจของลูกค้า ในการนี้ การใช้เครื่องมือที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การจัดเก็บและหยิบสินค้ามีความแม่นยำและรวดเร็ว โดยเฉพาะในธุรกิจที่มีสินค้าหลายประเภทและมีการหมุนเวียนสินค้าอย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษานี้เลือกบริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานสาขาเวสต์เกต จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นบริษัทชั้นนำของประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงานและเครื่องใช้สำนักงานครบวงจร เช่น เครื่องเขียน อุปกรณ์สำนักงาน เฟอร์นิเจอร์สำนักงาน และอุปกรณ์ไอที โดยมีสาขาทั่วกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จาก

การศึกษาพบปัญหาหลักในระบบการจัดเก็บสินค้า เช่น การจัดวางสินค้าที่ไม่เป็นระเบียบ สินค้ากระจัดกระจายทำให้พื้นที่จัดเก็บไม่เพียงพอ และป้ายกำกับสินค้าที่ไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการค้นหาสินค้าและเกิดความล่าช้าในการบริการลูกค้า ส่งผลให้ลูกค้ารู้สึกไม่พอใจ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control มาใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บและหยิบสินค้าภายในคลัง โดยทฤษฎี ABC Analysis จะช่วยในการจัดกลุ่มสินค้าตามมูลค่า เพื่อให้การบริหารจัดการคลังสินค้าสามารถทำได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งสินค้าออกเป็นกลุ่ม A, B และ C ตามมูลค่าของสินค้า ส่วน Visual Control จะช่วยในการควบคุมการทำงานด้วยการมองเห็น เช่น การใช้ป้าย สี หรือสัญลักษณ์เพื่อให้พนักงานสามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงานและสามารถหยิบสินค้าตามที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว มีงานวิจัยที่ประยุกต์การใช้ทฤษฎีทั้งสองเพื่อช่วยในการจัดการสินค้าคงคลัง โดยการนำแนวคิด และทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นจึงเป็นแนวทางในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็ว แม่นยำและถูกต้องซึ่งพบว่าการจัดกลุ่มสินค้าตามหลักทฤษฎีการวิเคราะห์แบบเอบีซี (ABC Analysis) เพื่อการแบ่งกลุ่มของสินค้าและใช้เทคนิคควบคุมสินค้าด้วยการมองเห็น (Visual Control) เพื่อลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้า เปรียงพรม ส., & วงศ์ไชย ร. (2023) นอกจากนี้ยังมีบริษัทที่ประยุกต์การใช้ทฤษฎีทั้งสอง เช่น บริษัท EUROSIA FOODS TRADING & AGENCIES CO., LTD ดำเนินธุรกิจเป็นการนำเข้าสินค้ายี่ห้อ The Laughing Cow และ ยี่ห้อ EMBORG จากต่างประเทศทั้งจากทางเรือ ทางอากาศ ต่อมาได้มีการจัดซื้อสินค้าภายในประเทศจากผู้ขายหรือองค์กรที่จัดหาสินค้าและบริการให้กับธุรกิจเป็นสินค้าเพื่อนำมาขายต่อได้แก่ยี่ห้อ Na Arun,Imo Imo,Soria Natural, Chaho ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาในแผนกคลังสินค้าในส่วนคลังสินค้าทั่วไป เกี่ยวกับการเก็บสินค้าและกระบวนการขาออก การหยิบสินค้าตามใบเบิกสินค้า เพื่อลดความผิดพลาดในการหยิบสินค้าของพนักงานและลดระยะเวลาในกระบวนการจัดเก็บสินค้า โคตรโยธา ค., งามสะอาด ว., & นาคสีดี ป. (2023)

การใช้ทฤษฎีทั้งสองนี้จะช่วยให้การจัดเก็บสินค้าเป็นระเบียบ ลดเวลาที่ใช้ในการค้นหาสินค้า และเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า เนื่องจากการดำเนินการที่รวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนในการดำเนินการและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในคลังสินค้าของบริษัท

วัตถุประสงค์

1. เพื่อลดเวลาในการค้นหาสินค้าในพื้นที่จัดเก็บ
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถบริหารจัดการพื้นที่จัดเก็บสินค้าให้มีประสิทธิภาพ
2. ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าในการบริการ

3. สามารถลดระยะเวลาในการหยิบสินค้าได้มากขึ้น
4. เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้า

กรอบแนวคิด

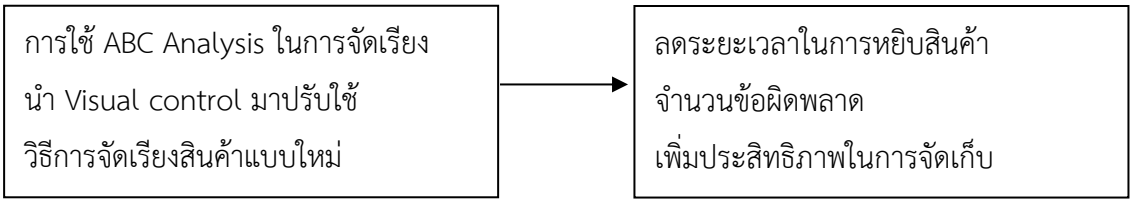

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาความเป็นมาของปัญหา

ศึกษาการลดระยะเวลาในการหยิบสินค้า และหาปัญหาสาเหตุที่ทำให้ใช้ระยะเวลามากเกินไปใน การหาสินค้า และหยิบสินค้าจากนั้นนำแนวคิดว่าวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาโดยนำทฤษฎีมาใช้เป็น เครื่องในการวิเคราะห์วางแผนในการจัดเก็บสินค้าให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้นโดยมีกระบวนการทำงานดังนี้

ภาพ 1 กระบวนการทำงานของร้านค้า

วิเคราะห์สาเหตุโดยใช้แผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)

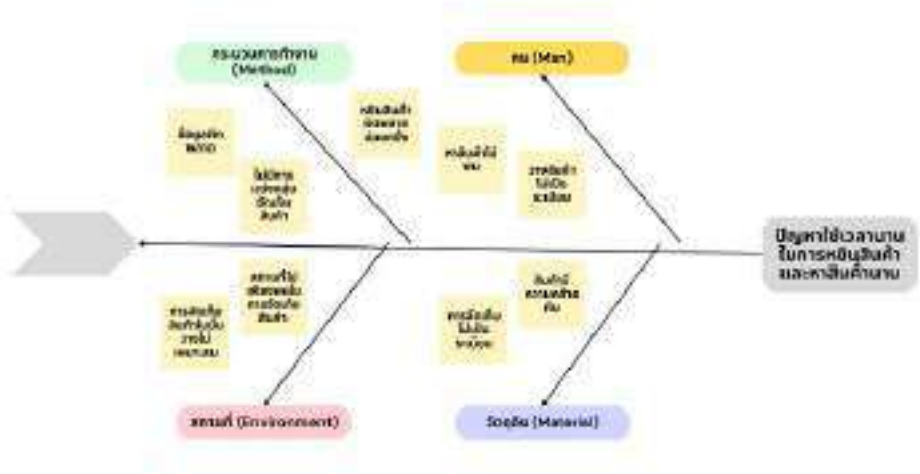

ภาพ 2 การวิเคราะห์ปัญหาแผนผังก้างปลา

ตาราง 1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาและปัญหาที่พบในปัจจุบัน **(3M1E)**

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา	**ปัญหาที่พบในปัจจุบัน**	**ทฤษฎีที่แก้ปัญหา**	**ผลลัพธ์**ที่ได้
คน (Man)	-พนักงานใช้ระยะเวลาในการหาสินค้านาน เพราะวางสินค้าไม่เป็นระเบียบ -พนักงานหาสินค้าไม่ พบ เพราะวางสินค้า ปะปนกัน	-ใช้ (Visual Control) แบ่งตามสีในการ กำหนดสินค้าเพื่อง่าย ต่อการมองเห็น -อธิบายให้พนักงาน เข้าใจสินค้าหมวดใด อยู่ตรงไหนบ้าง	-พนักงานหาสินค้า ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพราะมีการติดป้าย สีและแยกสินค้า ตามหมวดหมู่ที่ชัดเจน
วัตถุดิบ (Material)	-สินค้ามีลักษณะ คล้ายคลึงกัน	-พนักงานสามารถดูรายละเอียดจากใบที่ แปะที่ชั้นวางของ	-สินค้าเป็นระเบียบ และมีการแยกหมวดหมู่
กระบวนการทำงาน (Method)	จัดเก็บสินค้าไม่เป็น ลำดับ -ไม่มีการจัดกลุ่ม สินค้า	-จัดระเบียบสินค้าตาม ทฤษฎี ABC Analysis กำหนด location ในการเก็บสินค้าที่แน่นอน เพื่อสะดวกใน การหยิบสินค้า -ใช้ Visual Control ระบุพื้นที่จัดเก็บ	-สินค้ามีความเป็น ลำดับและแยก ประเภทอย่างชัดเจน

สถานที่ (Environment)	-ภาพรวมพื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าไม่เป็นระเบียบ	-จัดระเบียบสินค้าตามประเภท ABC ที่ กำหนดไว้ แบ่งกลุ่ม สินค้าโดยใช้ ABC Analysis กำหนด location การเก็บสินค้า -ใช้ Visual Control ระบุพื้นที่จัดเก็บ	-พนักงานมีพื้นที่ใน จัดการเก็บสินค้ามาก ขึ้นโดยแยกประเภทสินค้า A B C ตามลำดับ

เก็บข้อมูลการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยได้เก็บรวบรวมเป็นขอ้มูลทุติยภูมิคือ

1. การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจับเวลาของพนักงานที่เดินหยิบสินค้าจำนวน 6 คน
2. การรวบรวมข้อมูลสินค้า เป็นระยะเวลา 3 เดือน (เดือนตุลาคม 2567 - ธันวาคม 2567)

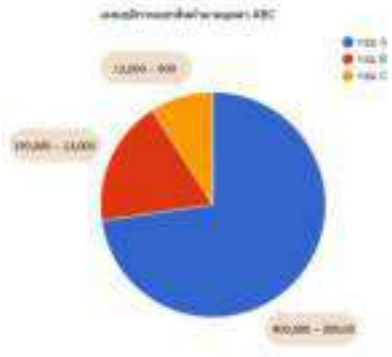

ภาพ 3 แผนภูมิการแยกสินค้าตามมูลค่า ABC

จำแนกสินค้าตามหมวด (ABC Analysis)

ตาราง 2 สรุปการจำแนกสินค้าตามหมวด **(ABC Analysis)**

กลุ่ม	จำนวนรายการ	สัดส่วนมูลค่ารวม (%)	ตัวอย่างสินค้า	แนวทางการบริหารจัดการ
A	12 รายการ	74.05%	เครื่องปริ้นเตอร์, เครื่องพิมพ์, กระดาษถ่ายเอกสาร	ควบคุมสินค้าคงคลังอย่างเข้มงวด เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อ
B	24 รายการ	97.68%	เทปโอพีพี, กาวแท่ง, ปากกาลูกลื่น	จัดการสินค้าแบบสมดุล ใช้นโยบายบริหารสินค้าคงคลังให้เพียงพอแต่ไม่มากเกินไป

กลุ่ม	จำนวนรายการ	สัดส่วนมูลค่ารวม (%)	ตัวอย่างสินค้า	แนวทางการบริหารจัดการ
C	34 รายการ	100%	ดินสอ, สมุดบันทึก, ยางลบ, เทปลบคำผิด	ใช้วิธีการสั่งซื้อแบบยืดหยุ่น ควบคุมสินค้าคงคลังให้อยู่ในระดับต่ำเพื่อไม่ให้เกิดต้นทุนสะสมมากเกินไป

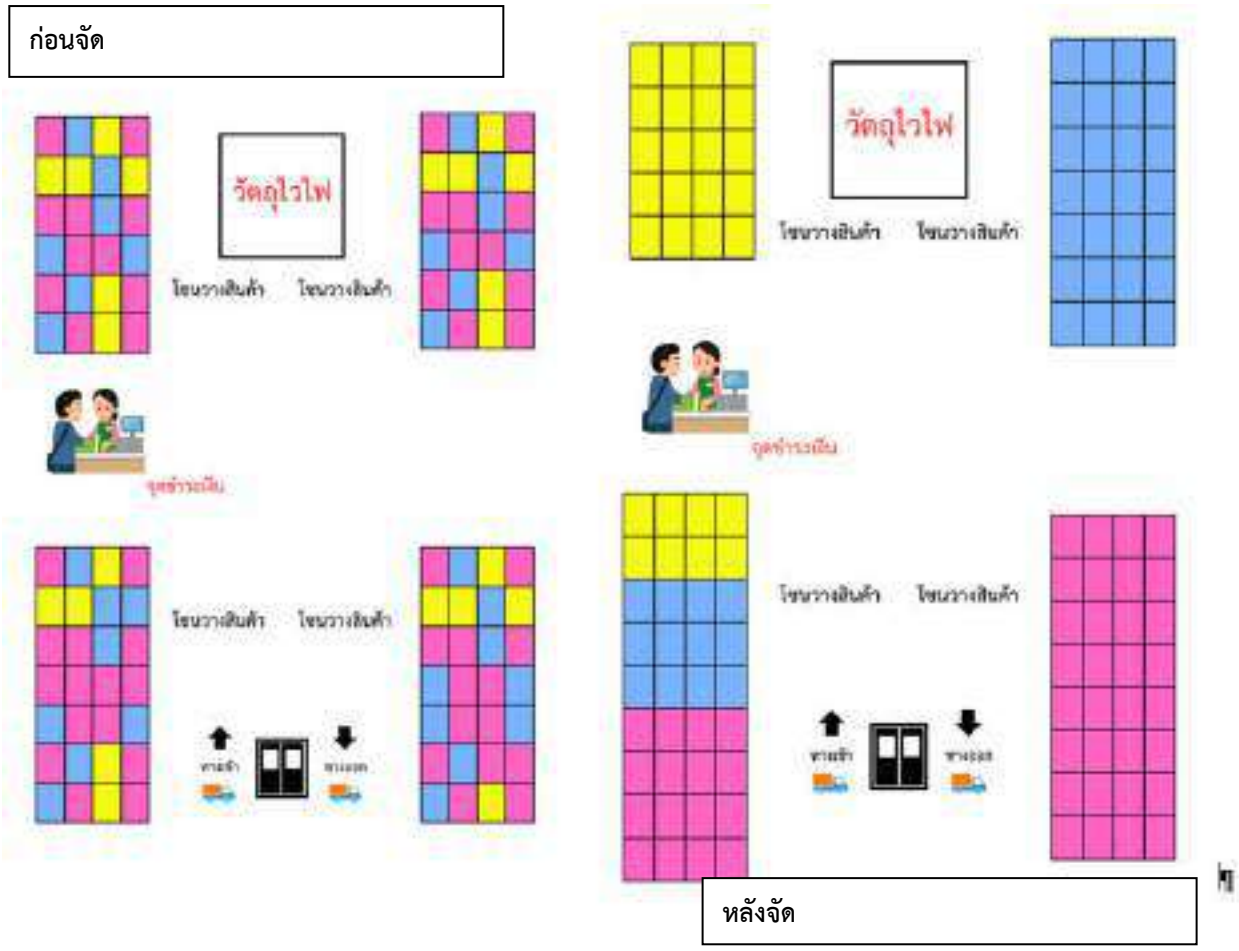

ภาพ 4 ภาพก่อนและหลังการจัดเรียงสินค้าแบบ ABC Analysis

สีเหลือง หมายถึง สินค้า A

สีฟ้า หมายถึง สินค้า B

สีชมพู หมายถึง สินค้า C

จากภาพ 4 จะเห็นได้ว่า หลังการจัดเรียงสินค้าแล้วสินค้าได้มีการเรียงตัวตาม Lot ที่ได้ จัดเตรียมมีการหยิบสินค้าที่เข้ามาก่อนจะต้องออกก่อน และจะสามารถหยิบสินค้าได้สะดวก และ ง่ายยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

หลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) การกำหนดป้ายสีระบุไว้ที่ Location เพื่อให้พนักงานในร้านปฏิบัติงานเห็นป้ายชิ้นงานอย่างชัดเจน และง่ายต่อการหยิบ ชิ้นงานตาม Location เพื่อลดความล่าช้าในการหยิบสินค้า และลดปัญหาในการหยิบสินค้าผิดพลาดด้วย

ภาพ 5 การควบคุมการมองเห็น กลุ่ม A

จากภาพ 5 จะเห็นได้ว่าการนำหลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) มาใช้เพื่อให้พนักงานมองเห็น ป้ายที่ติดไว้ตาม Location เพื่อง่ายต่อการหาสินค้า และง่ายต่อหยิบสินค้าทำให้หาสินค้าเจอได้เร็วขึ้น

ภาพ 6 การควบควบคุมการมองเห็น กลุ่ม B

จากภาพ 6 การนำหลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) มาใช้เพื่อให้พนักงานมองเห็น ป้ายที่ติดไว้ตาม Location เพื่อง่ายต่อการหาสินค้า ง่ายต่อหยิบสินค้าทำให้หาสินค้าเจอได้เร็วขึ้น

ภาพ 7 การควบคุมการมองเห็น กลุ่ม C

จากภาพ 7 การนำหลักการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) มาใช้เพื่อให้พนักงานมองเห็น ป้ายที่ติดไว้ตาม Location เพื่อง่ายต่อการหาชิ้นงาน ง่ายต่อหยิบสินค้าทาให้หาชิ้นงานเจอได้เร็วขึ้น

ตาราง 2 ตารางเปรียบเทียบ เวลาก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุง (Visual Control)

พนักงาน	ค่าเฉลี่ยในการหยิบสินค้าก่อนการปรับปรุง (นาที)	ค่าเฉลี่ยในการหยิบสินค้าหลังการปรับปรุง (นาที)	เวลาที่ลดลง (นาที)	% เวลาที่ลดลง
คนที่1	6.27	1.09	5.19	82.75%
คนที่2	6.01	1.20	4.80	80.15%
คนที่3	6.56	1.17	5.37	81.97%
คนที่4	6.16	1.13	5.01	81.61%
คนที่5	6.63	1.22	5.42	81.73%
เวลาเฉลี่ย 5 คน	6.33	1.15	5.15	81.63%

ตาราง 2 เปรียบเทียบเวลาเฉลี่ยของพนักงานในการหาสินค้าก่อนการปรับปรุง และหลังการปรับปรุง (Visual Control) 4 สัปดาห์ (2 เดือน)

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน กรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต ซึ่งมุ่งเน้นการจัดกลุ่มสินค้าตามมูลค่าเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการหยิบสินค้าและเพิ่มความถูกต้องในการทำงานของพนักงาน ด้วยการใช้แผ่นสีจำแนกสินค้าตามมูลค่า ได้แก่ สีเหลืองสำหรับสินค้าที่มีมูลค่าสูง (A), สีฟ้าสำหรับสินค้าที่มีมูลค่าปานกลาง (B),

และสีชมพูสำหรับสินค้าที่มีมูลค่าน้อยที่สุด (C) ผลการเปรียบเทียบเวลาก่อนและหลังการปรับปรุง การใช้ Visual Control ในการจัดกลุ่มสินค้าตามมูลค่าและการแยกสีตามประเภทสินค้าได้ช่วยให้พนักงานสามารถจำแนกสินค้าได้เร็วขึ้นและแม่นยำยิ่งขึ้น ทำให้สามารถหยิบสินค้าได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อสินค้าที่มีมูลค่าสูงอยู่ในที่ตั้งที่ใกล้มือพนักงาน ซึ่งทำให้ไม่ต้องเสียเวลาในการค้นหาสินค้าหรือเดินทางไปยังพื้นที่ที่ไม่จำเป็นอีกต่อไป

การจัดเก็บสินค้าตามทฤษฎี ABC Analysis และการใช้แผ่นสีตามมูลค่าของสินค้า (สีเหลือง, สีฟ้า, สีชมพู) เป็นวิธีที่ช่วยเพิ่มความสะดวกในการหยิบสินค้าได้มากขึ้น เนื่องจากพนักงานสามารถมองเห็นและเข้าใจพื้นที่การจัดเก็บสินค้าได้อย่างชัดเจน ซึ่งช่วยลดความยุ่งยากในการค้นหาสินค้าและทำให้ประสิทธิภาพการหยิบสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากตารางเปรียบเทียบเวลาการหยิบสินค้าก่อนและหลังการปรับปรุง (Visual Control) ของพนักงาน 5 คน พบว่า พนักงานทุกคนมีการลดเวลาในการหยิบสินค้าหลังการปรับปรุงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉลี่ยพนักงานใช้เวลาลดลง 5.15 นาที หรือ 81.63% เมื่อเทียบกับเวลาที่ใช้ก่อนการปรับปรุง

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า ด้วยทฤษฎี ABC Analysis และ Visual Control กรณีศึกษา บริษัทจำหน่ายอุปกรณ์สำนักงาน กรุงเทพมหานคร สาขาเวสต์เกต มาปรับใช้ในร้านค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของร้านค้า รวมถึงการให้บริการแก่ลูกค้าโดยการที่กลุ่มผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า เข้าไปสังเกตการณ์ในกระบวนการการปฏิบัติงานต่าง ๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์หาสาเหตุหลักและสาเหตุย่อยด้วยเครื่องมือแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) พบว่า พนักงานใช้เวลาในการหยิบสินค้านานเกินไป สินค้ามีลักษณะ คล้ายคลึงกัน จัดเก็บสินค้าไม่เป็นลำดับ ไม่มีการจัดกลุ่ม สินค้าภาพรวมพื้นที่ในการจัดเก็บ สินค้าไม่เป็นระเบียบ

การจัดเรียงสินค้าด้วยเทคนิค ABC ทำให้พนักงานใช้เวลาในการเดินทางหยิบสินค้าน้อยลงโดยใช้ค่าเฉลี่ยของพนักงานจำนวนวนคน ก่อนที่จะนำเทคนิค ABC เข้ามาช่วยในการจัดเรียงสินค้า สอดคล้องกับ สุนันทา อนันต์ชัยทรัพย์และชุมพล มณฑาทิพย์กุล (2564) ที่ศึกษาการปรับปรุงการจัดวางตำแหน่งสินค้าภายในคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัท ศรีไทยซุปเปอร์แวร์ โคราช จำกัดโดยการใช้หลักการ ABC Classification ในการจัดความสำคัญของสินค้า และสินค้าที่มีปริมาณการเคลื่อนไหวบ่อยควรวางบริเวณใกล้ประตูเพื่อกำหนดตำแหน่งที่วางสินค้าภายในคลังสินค้าให้เหมาะสมและลดระยะทางในการหยิบสินค้า และสอดคล้องกับ ภานุพงศ์ ดารากัย และศักดิ์ชาย รักการ (2565) ที่ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าในธุรกิจเครื่องกำเนิดไฟฟ้าโดยการใช้โดยใช้หลักการ ABC Analysis และสอดคล้องกับงานวิจัย Wang, S., & Liu, Y. (2020) ใช้ ABC Analysis ในการแบ่งกลุ่มสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าในคลัง ควบคู่กับ Visual Control เพื่อให้พนักงานสามารถหยิบสินค้าด้วยระยะเวลาน้อยที่สุด ผลการศึกษาพบว่าการจัดกลุ่มสินค้าและการใช้ Visual Control สามารถลดระยะเวลาในการจัดการสินค้าลงได้

ในการจัดหมวดหมู่สินค้าด้วยเงื่อนไขสินค้าที่ขายมากที่สุดจากนั้นนำเทคนิค 5 ส ช่วยในการจัดการพื้นที่คลังสินค้า และใช้ Visual Control ในการกำกับป้ายต่าง ๆ เพื่อทำให้ช่วยลดเวลาในการค้นหาวัสดุ ส่งผลต่อเวลาการเบิกจ่ายและนับสินค้าคงคลังที่เร็วยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย Li, X., & Yang, H. (2019) การประยุกต์ใช้ ABC Analysis และ Visual Control ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของคลังสินค้าสำหรับธุรกิจอีคอมเมิร์ซ พบว่าการใช้ทั้งสองเทคนิคช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บสินค้ารวมถึงการหยิบและการหมุนเวียนสินค้าที่มีความรวดเร็วและแม่นยำยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาในส่วนที่เป็นปัญหาของการวางสินค้าที่ไม่เป็นระเบียบบางส่วนเท่านั้นเพื่อลดระยะเวลาในการหยิบสินค้าของพนักงานยังไม่ได้ศึกษาของสินค้าทั้งหมดจึงเป็นโอกาสที่จะศึกษาในครั้งต่อไปในการทำงานของพนักงานได้มีความสัมพันธ์กับการจัดเก็บสินค้าซึ่งเมื่อทำการศึกษาแล้วจะทำให้การจัดเก็บของสินค้ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้ที่ทำการศึกษาขั้นอื่นสามรถนำวิจัยเล่มนี้ไปเป็นแนวศึกษาปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดเก็บสินค้าเพื่อทำให้องค์กรของผู้ที่จะศึกษามีระยะทางในการทำงานน้อยลงและทำให้การจัดเก็บสินค้าระบบการใช้สินค้าวางแผนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คัคณางค์ โคตรโยธา, วิชญุตร์ งามสะอาด, และปิยะเนตร นาคสีดี. (2566). การลดความผิดพลาด และลดระยะเวลาในการหยิบสินค้ากรณีศึกษา บริษัท EUROSIA FOODS TRADING & AGENCIES CO., LTD. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก*, 3(2), 14–31. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/JSCI/article/view/250195

สมชาย เปรียงพรม, และรัชฎาพร วงศ์ไชย. (2566). การพัฒนากระบวนการจัดการคลังสินค้า: กรณีศึกษา บริษัท จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เวชสำอาง จำกัด. *วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม*, 3(1), 12–26. https://so15.tci-thaijo.org/index.php/Journalbid/article/view/157

ภานุพงศ์ ดารากัย, และศักดิ์ชาย รักการ. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าในธุรกิจเครื่องกำเนิดไฟฟ้า. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, 2(1), 31-46.

สุนันทา อนันต์ชัยทรัพย์, และชุมพล มณฑาทิพย์กุล (2564). การปรับปรุงการจัดวางตำแหน่งสินค้าภายในคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท ศรีไทยซุปเปอร์แวร์โคราช จำกัด. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีดิจิทัล*, 9(2), 11-24.

Christopher, M. (2016). *Logistics & Supply Chain Management*. 5th Edition. Pearson Education Limited.

Wang, S., & Liu, Y. (2020). "Improvement of Warehouse Management using ABC Analysis and Visual Control." *Journal of Logistics and Supply Chain Management*, 14(2), 50-63.

Li, X., & Yang, H. (2019). "Warehouse Efficiency Improvement Using ABC Analysis and Visual Control in E-commerce." *Supply Chain Management Review*, 18(1), 45-58.